DUMITRU V. MARIN

(Prof.dr.)

OPERA MAGNA 1

(Folcloristică)

TUDOR PAMFILE

și

Revista ION CREANGĂ

EDIȚIA a II-a

Cu comentarii și adăugiri după 22 de ani

●

PAMFILE – MARIN: Destine istorice

●

Considerații privind cântecul popular… (1975)

●

Eseuri și articole

Editura PIM

Iași, 2020

TIMPUL N-ARE RĂBDARE NICI CU FRUMUSEȚEA, NICI CU INTELIGENȚA... NICI CU VIAȚA NOASTRĂ!

DUMITRU V. MARIN
(Prof. Dr.)

OPERA MAGNA 1

„Am fost mai intens prezent în clipa care mi s-a dat.”

D.V.M.

DUMITRU V. MARIN

(Prof. Dr.)

OPERA MAGNA 1

(Folcloristică)

TUDOR PAMFILE
și
Revista ION CREANGĂ
Cuvânt introductiv de prof.univ.dr. N. Constantinescu

EDIȚIA a II-a
Cu comentarii și adăugiri după 22 de ani

*

PAMFILE – MARIN: Destine istorice

*

Considerații privind cântecul popular… (1975)

*

Eseuri și articole.

Editura PIM, IAȘI, 2020

Etnofolcloristul şi omul

DUMITRU V. MARIN

(Prof. Dr.)

OPERA MAGNA 1

(Folcloristică)

TUDOR PAMFILE
și
Revista ION CREANGĂ
Cuvânt introductiv de prof.univ.dr. N. Constantinescu

EDIȚIA a II-a
Cu comentarii și adăugiri după 22 de ani

*

PAMFILE – MARIN: Destine istorice

*

Considerații privind cântecul popular… (1975)

*

Eseuri și articole.

Editura PIM, IAȘI, 2020

Tehnoredactare: Cătălin Sîmpetru
e-mail: csimpetru@yahoo.com

●

Web site: www.marindumitru.ro
www.tvv.ro
E-mail: marintvv@gmail.com;
Tel./Fax: 0235.361.236; 0744.231.380

ACTUALITATEA ŞTIINŢIFICĂ A OPEREI LUI TUDOR PAMFILE

– cuvânt introductiv –

Mai mult, poate, decât unii dintre înaintaşii şi contemporanii săi, folclorişti şi etnografi, condamnaţi, pe durata celor cincizeci de ani de „democraţie populară" şi de „socialism multilateral dezvoltat", la o „uitare respectuoasă", Tudor Pamfile (1883 – 1921) şi opera lui au căzut, nemeritat, într-un con de umbră deasă care, abia în ultimii ani ai ultimului deceniu al acestui secol, tinde să se ridice. Vorbeşte de la sine faptul că, deşi intrat în conştiinţa contemporanilor ca „albina harnică a poporului românesc" (V. Bogrea) şi în aceea a posterităţii ca „un clasic al etnografiei şi folcloristicii româneşti" (Al. Dobre), lui Tudor Pamfile nu i s-a consacrat, în cele peste trei sferturi de veac scurse de la trecerea lui în nefiinţă, decât un singur studiu monografic, în 1956, nu i s-a retipărit decât un singur volum cuprinzând „Cântece de ţară", în 1960, nu i-a fost dedicată decât o singură lucrare bibliografică (incompletă), în 1970. În tot acest timp, însă opera lui Tudor Pamfile a fost intens „valorificată" în studiile de etnografie, de folclor şi de mitologie ale tuturor celor preocupaţi de aceste domenii ale culturii româneşti, ca şi în multe antologii de literatură populară apărute pe parcurs (între care un volum de ***Basme****. Ediţie îngrijită de D.V. Marin, Editura Junimea, 1976), încât frecvenţa numelui său în notele de subsol ne face să admitem că folcloristul a fost o prezenţă în cercetarea ştiinţifică a acestui secol.*

Şi nici nu se putea altfel, dacă ne gândim că, venind în continuarea lui Sim. Fl. Marian, cu Sărbătorile la români (I. Sărbătorile de vară, 1910; II. Sărbătorile de toamnă, 1914; III. Crăciunul, 1914) Tudor Pamfile îmbogăţea considerabil literatura etnografică românească, iar cu Mitologie românească (I. Duşmani şi prieteni ai omului, 1916; II Comorile, 1916; Pământul. După credinţele poporului român, postum, 1924) realiza prima sinteză modernă în domeniu, acestea fiind, de altfel, şi cele dintâi scrieri ale sale recuperate prin republicare în ultimii ani, cea dintâi într-o excelentă ediţie cu introducere (echilibrată şi documentată) de Iordan Datcu (Editura Saeculum I.O., 1997), a doua într-o ediţie îngrijită (discutabil!), cu studiu introductiv (neglijent redactat) de Mihai Alexandru Canciovici (Editura Alfa, 1997). A fost, de asemenea recuperat un studiu inedit, Vrăji de frumuseţe şi „trecere". Text stabilit, întregiri bibliografice şi notă introductivă de Petre Florea, în „REF", 1-2, 1997, p. 59-89, al patrulea capitol din lucrarea inedită Dragostea în datina tineretului român, gata de tipar încă din 1915 şi propusă spre publicare în colecţia academică „Din viaţa poporului român" pe care Tudor Pamfile a îmbogăţit-o cu un număr considerabil de scrieri. Au rămas în continuare necunoscute marelui public şi greu accesibile chiar şi specialiştilor studii precum Industria casnică la români (1910) sau Agricultura la români (1913), al căror caracter de noutate absolută, la vremea respectivă, nu a fost anulat de trecerea timpului. Şi nici orizontul teoretic ori metodologic, considerat punctul slab al operei pamfiliene (un adjectiv pe care autorul cărţii de faţă încearcă să-l impună şi, iată, chiar a reuşit!), nu lipseşte de fel din scrierile folcloristului de la Bârlad, scrierile mai sus amintite înfăţişându-se ca adevărate monografii,

cuprinzând material din colecţiile apărute până atunci, dar şi material cules de Pamfile însuşi ori primit de la numeroşii săi corespondenţi. Primatul acordat culegerii, consemnării şi publicării informaţiilor reflectă tocmai intenţia autorului de a epuiza materialul, aspiraţia sa către exhaustiv, către totalitate, implicând, în fapt, o anume opţiune teoretică şi metodologică, impusă de necesităţile momentului şi, nu mai puţin, de destinaţia scrierilor lui. În plus, Agricultura la români. Studiu etnografic(1913) nu se mărgineşte la descrierea tehnicilor agricole, a plantelor cultivate, a uneltelor de muncă, ci face permanente referiri la credinţele şi tradiţiile legate de fiecare dintre acestea, se raportează consecvent la textele folclorice, la poezia populară, fără a se limita la acelea legate direct de muncile câmpului (pluguşor, cântece de seceriş), ci extinde investigaţia asupra unor categorii folclorice ale căror relaţii cu agricultura sunt, la o privire superficială, greu de sesizat. Este reconstituită astfel baza etnografică a unor imagini poetice din lirica sau din epica populară, din ghicitori sau din proverbe, refăcându-se în felul acesta ceea ce teoria folcloristică modernă numeşte „contextul genetic" sau „contextul cultural" al faptelor de folclor.

În favoarea unei discipline a studiului şi a unei perspective teoretice clare pledează mai convingător ca orice revista „Ion Creangă" (1908 - 1921), în paginile căreia s-a adunat un imens material folcloric, o impunătoare arhivă prea puţin cunoscută şi cercetată până acum. Este, neîndoielnic, meritul cărţii de faţă, la origine teză de doctorat de a deschide lungul şi anevoiosul drum al recuperării integrale a operei lui Tudor Pamfile, ale fixării definitive a locului acestuia în folcloristica şi etnografia românească. Căci fără „Ion

Creangă", bibliografia pamfiliană rămâne indubitabil incompletă şi peisajul ştiinţific al epocii văduvit de una dintre părţile lui de rezistenţă. De fapt, nici unuia dintre cei care au scrutat istoria folcloristicii (etnografiei) româneşti nu i-a scăpat acest aspect, remarcându-se caracterul complet al cercetărilor reflectate în paginile numitei publicaţii, în care s-a adunat un material „extrem de bogat şi valoros", ca şi „compartimentarea[...] bine gândită" a prozei populare(Gh. Vrabie), extensia naţională a colaboratorilor, provenind „din toate provinciile locuite de români" şi „gruparea" (informaţiilor) „mai judicioasă decât la <Şezătoarea>, rubricile devenind o constantă care uşurează cititorului căutarea speciilor solicitate" (O. Bârlea); calitatea de „corpus" a materialului publicat.

„Ion Creangă, Revista de limbă, literatură şi artă populară" cuprinde în cele treisprezece volume ale sale o epocă din istoria culegerii folclorului şi cercetării culturii populare româneşti, constituind o prelungire a direcţiei romantice, trecută, de acum, prin experienţa ştiinţifică a şcolii Hasdeu, ilustrată strălucit, la sfârşitul secolului al XIX – lea, de un G. Dem. Teodorescu, L. Şăineanu, Sim. Fl. Marian şi alţii. Comparaţia cu „Şezătoarea", cea dintâi publicaţie specializată de folclor de la noi, se impune, de asemenea, dar trebuie să se ţină seama de condiţiile noi, specifice începutului de secol şi intrării României într-o nouă fază a dezvoltării sale economice, sociale, culturale. Sub acest aspect, revista „Ion Creangă", prin unele din rubricile sale, se înfăţişează ca o oglindă a vremii, reţinând nu numai cele mai diverse aspecte ale culturii populare tradiţionale aşa cum se păstrau ele în amintirea sau în practica sătenilor, în primul rând, dar reflectând viu şi mişcarea de idei a epocii, raporturile de forţe

dintre diferitele orientări din folcloristica vremii, felul în care instituțiile de cultură (Academia, Universitatea) și personalitățile momentului (N. Iorga, I. Bianu, Ovid Densusianu, ministrul Spiru Haret, M. Sadoveanu, G. Ibrăileanu etc.) se implicau în efortul cunoașterii, păstrării și înțelegerii acestei părți a culturii naționale.

Sigur că o revistă cu un număr extrem de mare de colaboratori nu putea să dobândească o ținută și o relativă unitate decât prin lucrarea unui spirit conducător și acesta a fost Tudor Pamfile. Adesea invocata lipsă de preocupări teoretice (Pamfile „nu are o concepție teoretică clară asupra exigențelor riguros științifice despre culegerea de folclor și nici despre cele etnografice", scrie P. Ursache) nu se susține decât parțial, în sensul că editorul revistei își adoptase principiile teoretice scopurilor publicației și capacității de reacție a colaboratorilor săi, cei mai mulți dintre ei preoți și învățători de țară, „amatori" atât în sensul etimologic al cuvântului (adică „iubitori" de folclor), cât și în sensul de „neprofesioniști". Dar, dincolo de această reținere programatică de la teoretizări, scrierile lui T. Pamfile și revista însăși produc nenumărate dovezi ale unei viziuni științifice asupra faptelor de folclor, uneori, cum am arătat cu alt prilej, chiar depășind standardul curent, anticipând perspective viitoare. Mărturia cea mai elocventă a viziunii sale largi, cuprinzătoare asupra culturii românești, observă și d-l Dumitru V. Marin, se află în planul de lucru, de culegere și de sistematizare a materialului, propus Academiei Române și publicat sub titlul O părere despre culegerile și cercetările cu privire la viața poporului român în Povestea lumii de demult („Din viața poporului român", XVIII, 1913, p. 1-4), plan de lucru ale cărui linii de forță se regăsesc în (sau, poate,

au fost dictate de) materialul colecționat și publicat în revista de la Bârlad. Așezând în centrul acestui plan de lucru omul, așa cum îl înfățișează credințele, legendele și povestirile vechi, în devenirea sa, în raporturile sale cu divinitatea, cu ființele malefice și cu cele benefice, în relație cu cosmosul, cu semenii și cu istoria, Tudor Pamfile dovedea o intuiție etnologică de mare finețe, devansând cu mult gândirea folcloristică a multora dintre contemporanii săi și anticipând, cu câteva decenii, viziunea asupra creațiilor populare a cercetătorilor formați în cadrul „Școlii sociologice de la București".

Incursiunea în lumea operei lui Tudor Pamfile, operă în care revista „Ion Creangă" ocupă un loc de prim ordin, propusă în acest studiu dens, documentat, scris cu mare grijă pentru adevăr, dar și pentru „mai dreapta cinstire" a folcloristului de la Țepu, oferă o lectură extrem de instructivă și deschide o poartă către recuperarea integrală a acestui prețios obiect de patrimoniu. Găsim în paginile cărții o adevărată pledoarie pentru cunoașterea revistei și a mentorului ei, pentru fixarea locului său în vremea respectivă, dar și a prelungirilor sale în timp, căci Pamfile și revista „Ion Creangă" acoperă o epocă și au făcut școală. Când timpul se va arăta încă mai „răbdător" cu oamenii și imensul „corpus" de texte adăpostit în paginile publicației de la Bârlad va putea fi restituit într-o ediție critică integrală și se va spune că testamentul lui Pamfile a fost respectat și legatarul său moral de astăzi și-a împlinit, cu asupra de măsură, misiunea.

Prof. univ. dr.
Nicolae CONSTANTINESCU
Facultatea de Litere
Universitatea din București

PRO PATRIAE

Desigur un roman se concepe după... inspirație. Un studiu științific precum acesta este însă rodul materialelor consultate. Interpretările și concluziile nu se pot îndepărta de document.

Cartea pentru care peste un sfert de secol am adunat informații și dovezi, redactată în două luni de zile, rămâne o monografie care sugerează palid încă, rolul și rostul feciorului de răzeș țepean într-o frământată epocă, într-o disciplină științifică și într-un teritoriu marcat de granițele limbii române.

Nu entuziasmul m-a condus la unele forme laudative (cu care s-ar putea să nu fiți de acord, e dreptul Dvs.) ci percepția reală a activității unui om aproape fără vicii, cu un cult exacerbat al muncii și o dorință neîmblânzită de a „izbuti cu orice preț", în ultimă instanță cu al vieții chinuitor întreruptă la 38 de ani, după ce T. Pamfile a participat la o răscoală,la războiul balcanic, la primul Război mondial. M-am întrebat adesea ce fel de viață familială va fi avut omul acesta, deși Elena T. Pamfile (n. Gheorghiu) cu puțin înainte de moarte și după atâția ani de văduvie, îmi declara cu lacrimi de aducere aminte că au dus o căsnicie armonioasă. Chiar cu ai lui din Țepu întâlnirile erau fugare și rezervate. Prieteni de pahar n-a avut pentru că timpul n-a avut răbdare niciodată nici măcar cu copilul voinic, alternativ premiant-repetent.

Să zicem că G. Tutoveanu ar mai fi adăstat la un păhărel ca poet ce era, dar ca revizor era foarte corect și autoritar deci nu-și permitea să greșească; Părintele Iacov Antonovici om de mare taină și visuri, a ajuns episcop pentru cumpătare, autoritate științifică și inteligență; Leon Mrejeriu autor al

numeroaselor volume și inițiative, a ajuns revizor școlar; Ce să mai spunem de „Moșul” (Lupescu, naș de cununie) directorul Orfelinatului din Zorleni, de un echilibru uman model – aceștia fiindu-i cel de aproape iar din sfere ceva mai înalte I. Bianu, G. T. Kirileanu, N. Iorga, M. Sadoveanu, G. Ibrăileanu l-ar fi apreciat astfel decât pentru calități ieșite din comun?

Vă propun, doar în sinteză schița de portret reconstituind existența ofițerului - folclorist, convins de prioritatea adunării firișoarelor de aur care se mai găseau înaintea marilor schimbări bănuite.

COPILUL (de oameni fără avere, cu tată petrecăreț sfârșit prematur în sărăcie, mama coborâtoare din neam bun de o mare ambiție), cumpătat și ascultător, foarte dotat intelectual. A rămas repetent în fiecare ciclu școlar tocmai pentru că-și depășea vârsta (paradoxal). Ca premiant în ultima clasă a fost primit la Școala militară! Elevul – militar era de o seriozitate exemplară.

Cum a ajuns la folclor și etnografie se explică doar prin resorturile sale intime.

S-a născut la 10 iunie 1883. Cine crede în altă dată n-a citit actul de naștere înregistrat pe 11 iunie care menționează că s-a „născut **eri**” adică pe 10 după amiază. Pamfile crede că pe 9, într-o vineri. Atât cât pot fi de exacte datele, într-un sfârșit de secol cu destui neînregistrați sau declarați după zile sau săptămâni de la naștere. Vasâlca Pamfile fiind mai cu pretenții, data de 10 este credibilă și reală. Cursuri primare la Țepu jud. Tecuci; gimnaziu Tecuci; școala militară Iași, Școala militară de Infanterie și Cavalerie Târgoviște.

OFIȚERUL era de o corectitudine rarisimă în antiteză cu chefliii și îmbuibații din clasa militară a momentului care

se degrada tocmai datorită preocupărilor minore. N-a fost și cazul lui Pamfile.

Momente principale ale carierei militare:

– 1906 –sublocotenent, Bârlad, 1 iulie, Reg. 3 Roșiori.

– 1908 – împrumut la Casa de Credit pentru revista ION CREANGĂ; – 1910 – (10.V.) locotenent.

– 1913 – 13.VI., mobilizat pe front Bulgaria; 31 august, demobilizat.

– 1.04.1915 căpitan, 18 august 1916 mobilizat pe front; 23 martie1918, comandant al D(ivizion) C(oloana) de M(uniții)(?) – a Diviz. 8. – 1 iunie 1918 – vărsat la Divizionul 4 Tren.

– 2 nov. 1918, înaintat la gr. de maior, retroactiv de la 1 sept. 1917, în urma a numeroase memorii.

– 15 sept. 1918 – Detașat la Ministerul Instrucțiunilor Publice după o internare în spital.

– 5.VII.1920 – Rg. 3 Roșiori; 1 nov.1920 – Cercul de recrutare Chișinău cu misiuni Culturale; deja din 18 iunie 1920 se afla în spital (45 zile concediu medical).

– 13 mai 1921 – bolnav, spitalul militar; prelungit concediile medicale până la încetarea din viață pe 16 octombrie; extract moarte nr. 27/16.X.1921.

A avut „2 zile închisoare pentru răspuns necuviincios cdt. regimentului”(la 1 dec.1910) care-l va nedreptăți oridecâteori va mai avea ocazia.

Calificative: „activ, conștiincios și cu purtare prea bună”(1907); „concepe și judecă bine. Cultură generală dezvoltată” (1911); „pricepere și bunăvoință îngrijind prea bine de oameni, cai, escadron”(1912); „în timpul campaniei în Bulgaria... a probat inteligență, inițiativă și pricepere în conducere...” (1913); „conduce serviciul cu o pricepere rară”

(1915); „se poartă energic și cu dreptate cu subalternii săi” (1917) „ofițer de mult fond și de multă nădejde”(1918);este un foarte bun ofițer și bun comandant... mult tact și judecată” (1919) „muncește mult pe calea culturală” (1920); „...ofițer superior înzestrat cu frumoase calități ostășești... îl propun pentru înaintare la gradul de locotenent-colonel”(1921).

N-a mai purtat tresele; propus în iunie 1921 de I. Bianu n-a devenit nici membru corespondent al Academiei.

Viața lui Pamfile e deopotrivă roman și film de acțiune. Sperăm să revenim. Pentru Pamfile. Pentru Bârlad. Pentru Tecuci. Pentru Țepu. Pentru Chișinău. Pentru Țară. Pentru o dreaptă cinstire a unui EROU.

Între „Jocuri de copii” ... și ultima fotografie (1921)

I.

UN FOLCLORIST ȘI O REVISTĂ BÂRLĂDEANĂ ÎN PATRIMONIUL NAȚIONAL

O revistă și redactorul ei ca valori de referință, dar nu îndeajuns de cunoscute, impuse de un romantism folcloristic unic în cultura noastră, nu pot fi decât permanente provocări pentru cercetare. Omnia tempus et more habent. Obișnuiți să ne bucurăm de roade fără a cunoaște pomul, nu suntem surprinși că mari valori de esență populară ca opera lui Pamfile în întregul ei, revistele: ION CREANGĂ (în ansamblul ei), ȘEZĂTOAREA cu bune și rele, urmașele acestora: GHILUȘUL, IZVORAȘUL, TUDOR PAMFILE, DOINA, sau chiar COMOARA SATELOR rămân nevalorificate și neintegrate într-un circuit absolut necesar menținerii identității limbii române și spiritualității specifice.

„Spiritul veacului" (momentului) ținea de interesul societății pentru folclor ca un tot prin sincretismul său, descoperit sectorial de cerința de consum prin mijloacele tehnice de accesibilitate mai mare. Învățători, preoți, funcționari, militari, studenți aveau la îndemână tiparul cu posibilități de comunicare încă neepuizate dar insuficiente (aspectul literar); s-a implementat apoi radioul care a strâns consumatori prin comunicare audio, și a venit rândul muzicii populare; cinematograful și televiziunea descoperă spectacolul complex, fastuos cu știință a comerțului cultural de influență americană, în care mai nou ar fi videoclipul cu avalanșa

clișeelor de atracțiozitate, dar fără putința analizei sau introspecției (preponderență în culegeri: jocul popular).

Dezvăluirea unui bibliospirit din raftul uitării, în scopul valorificării unui corpus pentru care o întreagă generație și-a jertfit sufletul, justifică oricând un demers științific prin care să se sugereze posibilitatea dezvoltării folclorului tradițional în comunicare actuală, sau, cel puțin să se semnalizeze accesul la fondul tezaurizat. Natura umană și necesitățile de spirit impun cel puțin în banca de date acel fond, comun pentru toate timpurile, ilustrat de reviste cu pâlpâiri gradual vizibile.

ION CREANGĂ și Tudor Pamfile care au adunat idei, planuri, greșeli, eforturi, realizări și aspirații ale înaintașilor s-au constituit în nucleul curentului romantic din folcloristică, l-au ilustrat cu strălucire și au contribuit la dăinuirea destul de viguroasă până la sfârșitul secolului al XX-lea prin culegerile mai mult sau mai puțin valoroase, fără datele științifice complete, „fără sistema" fonetică, dar EXISTENTE, ACCESIBILE ȘI MAI ALES VII pentru că se pot consulta ușor de mulțime se pot astăzi prelucra, relua, recrea.

Surprinzător, extrem de surprinzător acest Pamfile și pentru vremea sa – CERUT de moment și mediu – ca și pentru noi cei care nu știm să impunem astăzi o revistă așa cum o făcea el atunci: anunțuri promoționale, cărți poștale, recenzii, apeluri, reluări, chestionare, premii, cronici, calendare, bibliografii, bibliotecă populară. Surprinzător și trist: lipsa de interes pentru valoarea recunoscută atunci, necunoscută astăzi. Culegător-interpret, om-orchestră, dirijor autoritar, deci în ipostaze diferite, el a asigurat accesibilitatea, perenitatea și valoarea unor publicații de mare interes atunci, cu o circulație unică în teritoriul românesc.

Ieșit trei sferturi de secol din atenția lumii etno-folcloristice (50 de ani pe motive politice) îl descoperim astăzi ca pe un vizionar și un combatant de linia I în frontul conservării limbii naționale și a românismului cu realizări care vor rămâne mereu actuale, interpretabile, cât va dăinui folclorul românesc și limba română.

Pe alt plan, ca surpriză pentru cercetători, el exprimă plenar poziția de atunci a Academiei ca for științific, față de culegeri și culegători: din primele 30 de alcătuiri „Din viața poporului român" majoritatea (16) îi aparțin lui; el este obligat chiar de Academie să(-și) modifice texte; îndrumările tematice sunt ale lui I. Bianu „bibliotecarul"; istorismul este al lui N. Iorga; tendințele mai noi ale lui Ov. Densusianu; unii academicieni (români și străini) i se adresează redactorului (- conducătorului) care le adoptă sugestiile; respectarea ortografiei Academiei etc. Într-un cuvânt obiectul activității sale și al revistei era cultura populară autentic națională cu un program care a fost dictat de nevoile culturale ale satului, fără direcționări ideologice, inutile, când neștiința de carte era atotbiruitoare (în Moldova procentajul științei de carte nu a depășit 40% până în 1848).

„Ființa revistei ION CREANGĂ, e mai presus de mărimea ei" cuvânta animatorul și inițiatorul la „Întâia adunare anuală a societății ION CREANGĂ", Pamfile, căruia pentru reușită i se potrivesc perfect spusele lui Ibrăileanu: „pe mulți i-am făcut eu harnici". Să acceptăm că pentru „cel mai harnic și... cel mai fecund cercetător al folcloristicii românești" (V. Bogrea) revista însăși a fost „expresia științei noastre comune".

În credința reactualizării acestui fond spiritual comun cuprins în revista ION CREANGĂ și opera lui T. Pamfile vom

putea considera lucrarea de față în primul rând O **REPARAȚIE ISTORICĂ**. O recuperare deja începută și încă o incitare la oglindirea unui fenomen imposibil de repetat, oricât am accepta ciclicitatea istoriei. Propunerea este impusă nu atât de libertatea ideologică de azi cât și de importanța științifică a materialului etno-folcloric tezaurizat și care impune așezarea lui Tudor Pamfile la locul cuvenit acum, spre o bună percepție într-o posteritate în care el și revista apar ca o placă turnantă într-un angrenaj cultural de glorie.

Desigur, poate fi și o doză de sentimentalism și uimire când descoperim diferența dintre ceea ce s-a publicat până acum (până și datele civile sunt neclare, iar rolul său la revistă e deplin necunoscut) și ceea ce este cu adevărat: O MARE personalitate etno-folcloristică, literară, istorică, animator unic, într-un context cultural foarte zdruncinat.

Sperăm să se observe raportul lui Pamfile cu lumea universitarilor (Densușianu, Candrea, Papahagi, Pascu, Bogrea, Botez, etc) cu Academia (propriu-zis prin Bianu dar și Philippide, Iorga, Mehedinți etc. etc) cu cercetători străini(Jarnik, Weigand, Tiktin, Gaster..) cu scriitori ca: M. Sadoveanu, G. Tutoveanu, M. Codreanu etc., dar mai ales cu cei aproape 300 de culegători folcloriști – soclul său pentru un adevărat monument spiritual. Să se știe, de exemplu, că a condus direct și indirect peste o duzină de publicații și a colaborat la peste 40, că are, iarăși, peste 40 de volume personale dintre care jumătate editate de Academie.

De acord că nu cantitatea ci calitatea e cea care rămâne. Dar câți știu importanța Mitologiei... când atâtea decenii n-am avut acces la ea? O „obârșie a lucrurilor” ca cea alcătuită mai recent de Iulius Lips, Pamfile o realiza pentru spațiul carpato-dunărean la începutul secolului prin Industria casnică la

români. Volumele de poezii populare, povești și tot ce s-a publicat la ION CREANGĂ, se știe ce valoare reală au?

Problema este a valorificării acestei moșteniri, evidențierea a ceea ce este VIU și eventualele sugestii pentru aceasta. Poate că au dreptate cei care consideră a fi un conflict între cultura populară tradițională și cea actuală; dacă nu o incompatibilitate cel puțin o inaderență a celei dintâi la mentalitatea actuală. Cum se realizează mutația funcțională a elementelor valoroase rămâne subiect în discuție.

Scopul demersului nostru este în primul rând de a deschide câmpul cercetărilor, pentru că revista n-a fost pur și simplu mapă pentru mai târziu, ci operă culturală vie și deosebit de dinamică și, că, nu are nici pe departe numai valoare documentară. Și cel mai important, că este o oglindă a unei epoci în care mentalitatea populară face casă bună cu tiparul.

Este o redescoperire a noastră, a tuturor, prin cei care au fost, căci, fără îndoială, ION CREANGĂ a ajuns și a înfățișat expresia cea mai autorizată și ilustrativă a momentului folcloristico-etnografic.

Nu vom relua informații dintr-o lucrare anterioară, documentată și cu acribie realizată de P. Ursache. Cel mult vom comenta unele afirmații, dar, conchidem hotărât că ERA NEVOIE DE O REVISTĂ DE FOLCLOR. Mai ales la începutul secolului când se autodescoperise clasa mijlocie de intelectuali sătești și din târgurile cu pretenții care voiau mișcări culturale locale mai mult sau mai puțin subordonate centrului. A fi fost subsumate aceste idei generale de culegere a firișoarelor de aur pentru reconstituirea icoanei spirituale cu identitate în ansamblul european era idealul, iar o reușită ar fi fost unică. Probabil, N. Iorga ar fi putut polariza, hotărâtor,

efortul general dacă multiplele sale preocupări i-ar fi permis să întrevadă această cultură specifică a românilor, ca sursă a puterii de rezistență. După un secol, văzând tăvălugul istoriei, redescoperirea acestei specificități nu mai pare posibilă iar vinovații nu-și au rostul. Rădăcinile unor astfel de căutări trebuiesc văzute în chestionarul lui Hasdeu, în opera folclorică a lui Odobescu (opera – acțiune în favoarea creației populare) și încercarea lui Haret de a stimula învățătorimea și preoțimea ca cea mai activă clasă socială, poate cea mai capabilă să asigure reînnoirea socială. Dincolo de orice presupunere cu tentă politică putem astfel vorbi de autohtonism cultural pornit din social, promovat cu osârdie de T. Pamfile, exprimat în „Viața literară" de Il. Chendi, în „Noua revistă română" de N. Iorga, și, chiar de M. Sadoveanu în „Viața Românească" și scrierile sale.

Că dintre clasele sociale, ca forță, ideologie, s-a afirmat foarte curând muncitorimea – ¾ din secol am auzit de socialism și comunism – faptul nu anulează existența și în continuare a categoriei de mici intelectuali ce-și pot contura un program cu șanse de însușire socială. Meritul revistei ION CREANGĂ nu este diminuat cu nimic chiar dacă publicația ar fi așezată sub semnul epigonismului. Nici Gorovei în ȘEZĂTOAREA, nici Pamfile în ION CREANGĂ, n-au formulat imperativ cerințe teoretice care ar fi fost curat sinucigașe. Cine să teoretizeze în epocă? Pentru învățători, preoți, avocați, ofițeri, în nici un caz, iar pentru cititori, puțini din cauza neștiinței de carte nici atât. Mai ales că lipsea cantitatea minimă de culegeri ca să nu mai vorbim de necesarul corpus al folclorului românesc.

Intuițiile unor At. Marienescu, M. Gaster, L. Șăineanu, B.P. Hasdeu ș.a. nu se bazau pe multe culegeri concrete și cât

de cât corecte științific, din lipsa acelui necesar spirit director. Era nevoie de o revistă pur folclorică, s-a ivit inconstanta ȘEZĂTOAREA, dar cea reprezentativă a devenit rapid ION CREANGĂ care a ajuns oglinda momentului cultural folcloric. Succesul ei a fost determinat de persistența actualității ei, de profesionalismul cuplului Pamfile – Lupescu, redactor – administrator (cu perfectă cunoaștere a subtilităților editoriale), ca și de autonomia și minimum de valoare cerut, silința de a nu reprezenta școli, curente sau interese ale unor personalități. „Desăvârșita lipsă de metodă" incriminată de Ov. Densusianu a fost în beneficiul existenței revistei dar în paguba clarificărilor ideologice și metodologice care ar fi ridicat-o la nivel european.

Extindem ca pertinentă opinia profesorului dr. doc. M. Pop (1) că au existat întotdeauna în folclorul românesc două tendințe: 1) cercetarea urgentă pentru salvarea bunurilor folclorice tradiționale și 2) cercetarea fenomenelor contemporane care urmăresc procesul de adaptare a folclorului tradițional în condițiile vieții societății industriale. Deci exista folclorul tradițional al societății rurale autarhice și folclor bun de consum al societății industriale de azi în care „forța de înnoire domina forța de păstrare". E clar că revista din Bârlad exprimă plenar prima tendință.

Poezia populară nu mai e în simultaneitate cu câștigul civilizației moderne, ba, chiar, pe alocuri, în dispariție, dat fiind comoditatea consumatorului de film, radio, TV și Internet. **Viitorul ar putea fi europenizarea și internaționalismul cultural și lingvistico-tehnic cu consecințe dramatice, imprevizibile pentru limbile popoarelor mici.**

Reexaminarea multiplană a folclorului se refuză așadar unor comode judecăți simplificatoare, volutele speculative pe acest câmp fiind alimentate chiar de sectoarele spirituale administrate în revistă. Meritul esențial al acesteia este scoaterea din toropeală a scriitorilor de mică cultură, cum îi numea undeva G. Călinescu pe învățători și preoți, și înrolarea lor sub un stindard patriotic cu stimulentul autorității morale și, arareori, materiale. Satisfacția intelectuală a celor aflați în „joacă și petrecere cu vorbe" (I. Creangă) a dus la înțesarea paginilor cu imagini, la opulență, dar nu la obezitate pentru că această revistă independentă a introdus în circuitul nostru valoric, cu un discernământ uimitor, creații perene care-o impun ca nava amiral a acestei flote de culegători romantici.

Spațiul temporal folcloristic este umplut de două personalități fără de care însăși atmosfera creativă ar fi avut de suferit; numai că dacă meritul îndeobște recunoscut pentru A. Gorovei este acela de conducător al revistei ȘEZĂTOAREA

(de atâtea ori „serie nouă") – deși a realizat și câteva ordonări de texte notabile – tot îndeobște se recunoaște că meritele esențiale ale lui Pamfile rămân: Mitologia românească și Jocuri de copii, Industria casnică la români, Sărbătorile la români. Contribuția esențială la apariția și valoarea revistei ION CREANGĂ trece în umbră, mai mult din necunoaștere. Și este o nedreptate. Pentru că a ridica prin mijloace proprii o publicație, a o impune ca valoare, a focaliza eforturi individuale altminteri pierdute, a schița acel corpus al folclorului național – oricum am privi chestiunea – rămâne un merit unic.

Evitând ierarhizări (din același motiv din care T. Maiorescu nu-l putea compara pe V. Alecsandri cu Eminescu) nu vom putea evita comparații și paralele între A. Gorovei și

T. Pamfile. „Cei mai mari folcloriști sunt S. Fl. Marian și T. Pamfile precum și publicația cea mai valoroasă în domeniu, bătrâna ȘEZĂTOARE a d-lui Gorovei, el însuși eminent folclorist", opina G. Ibrăileanu (2) care probabil, nici el, nu cunoștea îndeajuns contribuția revistei ION CREANGĂ – izvorâtă din marile calități ale îndrumătorului.

În preajma lui 1908 acesta credea că păstrarea specificului culturii noastre impune valorificarea „firișoarelor de aur" (printr-un pronunțat autohtonism), apoi prin înțelegerea rosturilor mai adânci ale cercetării (a se vedea bibliografia consultată, în lucrările lui de bază) și-a format o concepție folclorică bazată pe neintervenția în text (situație cu două tăișuri: chiar Academia îl obligă să-și „purifice" volumul de „Cântece de țară"; și apoi el însuși să-și orienteze colaboratorii pentru eliminarea acelor vădite neologisme:„nu se poate primi..."). Dorește valorificarea comorilor noastre, deci specificul autohton în creația de orice fel, și consemnarea a cât mai mult material folcloric, deci totul pentru corpus – în care direcție sunt și realizările cele mai durabile.

Valoarea revistei (ca și alcătuirilor lui T. Pamfile) a fost privită în modul cel mai diferit: ca scăzută o considera Valeriu Ciobanu (1956), privită cu circumspecție de către unii cercetători, dar citată copios de Ov. Bârlea și alții în lucrările lor. Oricum n-a trecut neobservată în nici o lucrare cât de cât importantă din peisajul nostru publicistic. Din păcate colecția completă nu se mai găsește aproape nicăieri, microfilmele de la biblioteca Academiei sunt insuficiente, marile biblioteci au numere disparate. Cel puțin un volum selectiv s-ar impune de urgență (n.n. A apărut o ediție anastatică, la Vaslui).

E momentul să afirmăm că **revista ION CREANGĂ este rodul muncii și capacității omului de mare energie care a fost T. Pamfile.**

Determinarea influențelor majore asupra formației sale folcloristice, unde Hasdeu rămâne autoritate de referință, necesitând un spațiu mai larg ne propunem menținerea în perimetrul contactelor personale ale ofițerului folclorist cu unele personalități culturale contemporane interesate de folclor, context în cadrul căruia, stimulat, Tudor Pamfile realizează importante culegeri și studii folcloristico-etnologice, reușește să determine apariția sau să conducă un număr important de publicații (în provincie), dintre care „Revista de limbă, literatură și artă populară" poartă pregnant pecetea personalității sale, depășește valoric visele îndrăznețe ale întemeietorilor, sudează un impresionant colectiv de culegători. Influența – să zicem că ar fi fost numai – psihologică exercitată de N. Iorga, I. Bianu, M. Sadoveanu, A. Gorovei ș.a., strânsa prietenie cu G. Tutoveanu, I. Antonovici, M. Lupescu, L. Mrejeriu, P. Savin, D. Furtună, G.T. Kirileanu ș.a., disputa stimulativă cu Ov. Densusianu, G. Pascu, A. Scriban ș.a., atitudinile luate față de culegerile lui Th. Speranția, I.A. Candrea, I. Slavici, I. Dragoslav, V. Caraivan etc., aprecierile de care s-a bucurat din partea lui Il. Chendi și mai ales G. Ibrăileanu, atenția acordată de personalități de peste hotare revistei de folclor din Bârlad: G. Weigand (Leipzig), I.U. Jarnik (Praga), M. Friedwagner (Cernăuți - Frankfurt), L. Clugnet (Paris), B. Tenora (Viena), W. Pflug (Leipzig), Fr. Pospisil (Praga) care cer informații autorizate – sunt argumente în sensul încadrării corecte a lui T. Pamfile în contextul general al folcloristicii din primele două decenii ale secolului. Convinși de contribuția esențială avută de ofițerul

folclorist asupra apariției și orientării revistei ION CREANGĂ implicit asupra culegerii folclorului, vom putea urmări în cele următoare și determinarea căii personale străbătute, contactele lui Pamfile cu intelectuali ai vremii și problematica acestora – omul, familistul, militarul, neexistând aproape, în afara operei.

În considerațiile noastre am utilizat următoarele surse:

a. Scrisorile expediate, primite sau în care se amintește de T. Pamfile ori revistă, în ION CREANGĂ, TUDOR PAMFILE, DOINA și mai are recent în MANUSCRIPTUM, (aproximativ 30 tipărite de I. E. Torouțiu în Studii și documente literare vol. X – XIII, și mai recentele volume de Scrisori către... A. Gorovei, G. Ibrăileanu, I. Bianu, G.T. Kirileanu și altele (3) cuprinzând destule referiri); Scrisorile sunt încă în mare parte inedite dintre care unele aflate în colecțiile B.A.R. și B.C.S:, iar peste 50 din colecția mea personală. Reconstituirea dialogurilor înfiripate în epocă între folcloriști și autorități în cultura românească sau între mentorul revistei bârlădene și o mică parte din cei 276 de colaboratori, poate da măsura influențelor personale sau spirituale suferite ori exercitate, contribuind la cunoașterea unor situații determinate cu largi implicații pe tărâmul activității științifice. Traseele epistolografe acoperind o mică suprafață de timp (cca. 15 ani) și în general nu îndeajuns de conturate din lipsa abundenței dovezilor materiale, dezvăluie însemne specifice de temperament, deconspirând sensibilitățile și intimitățile fiecăruia prin expresia câtorva emoții a câtorva clipe de viață, surprinsă de către subiectul însuși și fixate pe hârtie.

b. „Cronica” revistei ION CREANGĂ semnată de regulă la încheierea fiecărui număr cu inițiala P., unele însemnări și articole apărute în revistă;

c. Manuscrisele aflate în colecția B.A.R., B.C.S. ș.a.

d. Culegerile și studiile publicate, dintre care de un mare folos sunt exemplarele de autor cu numeroase adaosuri și note îmbogățite, aflate în posesia noastră, din care am pus la dispoziție d-lui Iordan Datcu pentru reeditarea MITOLOGIEI.

e. Amintirile de familie, ale colaboratorilor în viață la data cercetării, alte mențiuni întâmplătoare, fotografii etc. și confruntarea lor, pe teren, unde a fost posibil, cu situații și oameni;

f. Orice tipăritură în legătură cu subiectul la care a fost posibil accesul.

Toate acestea relevă nu numai imaginea unui benevol claustrat într-o cameră plină de manuscrise, cărți, corecturi, materiale etno-folclorice, cu o statură impunătoare și cu ochii limpezi, deosebit de tăcut și respectuos. „Tânărul Pamfile avea vorba liniștită și modestă, aproape timidă,dar vorbea cu atâta căldură și entuziasm pentru frumusețile poetice ale vieții sătenilor... încât se vedea bine că ele îi stăpâneau sufletul, ele erau dulceața vieții și minții lui" scria I. Bianu sintetizând motivele impresiei puternice – determinând adeziunea la crezul său – pe careo producea viitorul ofițer. Epistola se vădește un mijloc neîntrecut de receptare a variilor corespondențe existente între protagoniști, de insinuare în lumea secretelor de culise, care motivează atitudini afișate în avanscenă. În cazul preopinenților lui Pamfile, interesul este cu atât mai mare, cu cât avem de-a face cu variate tipuri de folcloriști sau nu, de teoreticieni sau culegători, în general nepreocupați de construirea unor sisteme filozofice sau estetice, dar încercând fiecare ordonarea opiniilor pe structura metalică a unor principii directoare. Realizările majore ale sale apar ca rezultatul unei munci ieșite din limitele obișnuitului în

sensul culegerii, sistematizării și a unei permanente documentații.

După cum se știe, la începutul secolului nostru, Academia începe să facă un loc tot mai larg studiilor și culegerilor poporale astfel că pasiunea lui Pamfile „era o descoperire interesantă și de actualitate" (4), concretizată destul de repede prin debutul editorial (Jocuri de copii... 1906) și aparițiile următoare în colecțiile „Din Viața poporului român". Considerăm că perioada de creație și realizări notabile începe cu anul 1908, când simultan cu grija pentru revista ION CREANGĂ se preocupă de întocmirea memoriului al treilea al „Jocurilor de copii", și de apariția „Cimiliturilor" formulând și o propunere lui I. Bianu:„voi aranja materialul pentru restul de Sărbători rămase nedescrise de răp. Păr. Marian" (5). Acum la 25 de ani, moralmente conectarea la tensiunea cercetărilor specializate era realizată prin stabilirea contractelor permanente cu A. Gorovei, M. Sadoveanu, N. Iorga și în special I. Bianu sfătuitor statornic și competent și prin descoperirea unei bibliografii de specialitate impresionante.

Aplicând dictonul latin „Quod dubitas ne feceris" (să nu faci asta dacă ai vreo îndoială) ne bazăm afirmațiile noastre pe cercetările multidisciplinare răstimp de peste trei decenii, pe numeroase documente inedite și mai ales pe materialul faptic din care citățm fără parcimonie.

Realizările, serioase de altfel, rezultând dintr-o excepțională organizare a vieții personale (absolut rar în istoria noastră culturală) a lui T. Pamfile, susțin părerea lui S. Mehedinți că „El era menit a fi protagonistul folclorului român și fusese destinat a împlini o muncă de însemnătate istorică" (6) ilustrată prin revista apărută aproape la zi, cu abonamente și excedent financiar fără administrație plătită; „Biblioteca

revistei ION CREANGĂ” și colecțiile acesteia oferite din rezerve de care a avut mereu grijă; Calendarul revistei: 1911; 1912; 1913; 1914; Calendarul nostru, 1918; Instituirea premiilor revistei (începând cu an III, 1910, nr. 2); Arhiva revistei; Vederi (cărți poștale ilustrate) seria I: Datinile de țară în editura revistei; Muzeul revistei, dorind să-l transforme în muzeu regional. Înființarea „Academiei Bârlădene” împreună cu institutorul poet G. Tutoveanu și preotul Toma Chiricuță (o societate literară cu scop declarat cultural, organizatoare a unor manifestări extrașcolare urmărind adunarea materialelor și retipărirea celor valoroase din alte publicații).

„Primejduita noastră avere”, folclorul, a fost ținta acestei excepționale personalități care a fost prin profesie ofițer de cavalerie, prin chemare și specializare folclorist-etnograf, prin rigoare și pricepere animator și conducător de publicații (a îndrumat peste o duzină) prin tentația istoriei – istoric cu numeroase documente publicate și îndrumător al revistei MIRON COSTIN. Să adăugăm: ziaristul de la „Vocea Tutovei” până la „Cuvânt Moldovenesc” și „Renașterea Moldovei”; poetul și prozatorul de la câteva reviste de suprafață ca Florile dalbe, Însemnări ieșene, Convorbiri literare, Viața românească, Școala Basarabiei ș.a., chiar învățător prin bucățile sale din manuale; autor a numeroase broșuri pentru popularizarea limbii române în Basarabia; și nu în ultimul rând, patriotul de la Chișinău.

Iată de ce vom putea spune că într-un spațiu tradițional mai larg, pentru folcloristica și etnografia românească din secolul al XX-lea, Tudor Pamfile este senatorul cel dintâi pe lângă Majestatea Sa, Timpul.

Anul VI. -No. 7-12. Iulie-Decembrie 1928.

Număr festiv

TUDOR PAMFILE

REVISTA DE LIMBA, LITERATURA
SI ARTA POPULARA

Director: ECON. D. FURTUNA

ROHOIU — TIPOGRAFIA „GAZETA DOROHOIULUI"

II

REDACTORUL REVISTEI „ION CREANGĂ” CONDIȚII FORMATIVE.

II.1. PERIOADA FORMATIVĂ (până la 1908)

Se ridica din condițiile satului răzeșesc Țepu de lângă Tecuci, la sfârșitul secolului al XIX, tânărul cu elevate disponibilități intelectuale, imprevizibilul premiant care repeta câte un an în fiecare etapă de studii, cu șansa cunoașterii treptelor sociale într-o copilărie zbuciumată.

A înțeles ca nimeni altul puterea miraculoasă a muncii. S-a convins apoi de cea a creației.

Lipsit de posibilitatea unor studii temeinice, dar vechi culegător (1) în căutarea specialistului în materie, întreprinzătorul Pamfile se înfățișează lui Th. Burada, în primăvara anului 1903, dar cele câteva caiete cu culegeri pe care le întocmise nu-l conving pe acesta să-i acorde sprijinul necesar. Elevul școlii militare „temperament flegmatic tăcut, resemnat în durerea lui, caracter de bronz, demn față de superiori, și afabil, deși foarte serios față de egali și inferiori" care își surprindea colegii prin maturitatea și varietatea preocupărilor sale, – îl vedeam mereu studiind și mai ales scriind... numeroase caiete, fițuici, însemnări, toate scrise de mâna lui, cu scris mărunt, aproape feminin care contrasta cu mărimea mâinii ce ținea creionul, ca și statura și caracterul eminamente masculin" (2) – își caută îndrumătorul în persoana directorului ȘEZĂTORII, A. Gorovei, cu o lungă misivă, după ce-i expediase „Cântece din ținutul Tecuciului" (3). Mereu în căutarea „călăuzitorului" ideal și probabil nesatisfăcut de indicațiile scrise și verbale date de Gorovei, determinat și de schimbarea locului pregătirii ca ofițer de carieră, ajunge pe urma unor culegeri fraudulos însușite de un superior să-l

cunoască pe M. Sadoveanu, care observă la tânărul „nalt și subțire, modest și sfios" că „avea în sufletul lui dragostea nețărmurită de pământul bătrânesc, avea în el cumințenia și suferința șirurilor de „neamuri", avea în ochi melancolia peisajului moldovenesc și murmurul zăvoaielor Siretului..." (4).

Ceva mai înainte făcuse cunoștință cu I. Bianu, trimis probabil de căpitanul Praporgescu (5) iar în 1905 i se adresează lui N. Iorga cu o lungă scrisoare, după ce-l căutase personal, pentru „sfaturi despre o rânduială ce se cuvine" (6), în legătură cu colecția sa (aflată la M. Sadoveanu) – de pe cele „150 de coli ministeriale scrise pe ambele fețe. În general cuprinde 60 povestiri, 1400 cântece, ghicitori, superstiții medicină populară, colinde, strigături etc.". Pentru că „voinicul flăcău tecucean se arăta voitor de a ști și a lucra" (7) istoricul îl încurajează prin intermediul publicațiilor pe care le conducea și prin viu grai. Demnitatea respectuoasă degajată de scrisorile lui Pamfile înfățișează o exemplaritate umană, demnă de reținut prin voință, caracterul integru și dragostea constantă pentru productul spiritual al celor mulți. Aspirațiile sale izvorăsc din convingerea că „folclorul arată mult mai mult" decât unele opere literare (8) – și totuși „producțiile poporului se pierd". De aici rostul culegerilor: **a)** de conservare a creației populare: „să le avem odată și odată, ca pe o sticluță de doctorie – când vor sosi zilele de căință" **b)** pentru cercetarea complexă, să pună la îndemâna multora folclorul: „să-l studieze cum se cade, cu toată obiectivitatea" și **c)** încurajarea culegătorilor: „(fiindcă bunii Români se plâng) că prea puțini sunt cei ce cercetează poporul" (9).

Cultivând bunăvoința istoricului, sublocotenentul îi trimite „salutări din țara sârbească" (10), printr-un limbaj

colorat înștiințându-l apoi de trimiterea unor hârtii vechi (11), altădată întrebându-l dacă „Neamul Românesc” condus de el „ar primi melodii puse pe note inedite, de jocuri flăcăiești, sau doine” (12).

La această dată intrase în lucru „Jocuri de copii” I, pregătea memoriul al II-lea și dorea să tipărească și melodii.

Pentru operativitate, solicită răspunsuri la „poșta Neamului Românesc”: dacă s-ar găsi un exemplar dintr-o lucrare a lui N. Iorga, sau ce părere are acesta despre povestirea trimisă pentru Calendar și povestea pentru „Floarea darurilor” (13). Era, de asemenea, neastâmpărul tânărului în căutare de certitudini „dacă face bine” culegerile sale, dar neezitând să emită păreri îndrăznețe despre culegerile lui Gr. Tăbăcaru „Jocurile românești pentru copii” abia apărută de sub tipar: „N-aveți nici o pierdere că nu vi s-au trimis. Broșura D-lui e o adunătură de tot ce-i mai nepotrivit pentru școlari – pentru cari-i alcătuită: jocuri de mahala din colecția lui Ispirescu, bucăți cu totul secundare din colecția mea (care-i un material), întorsături de limbă porcoase și toate înțepenite într-un schelet absurd... Știu un alt învățător care experimentează jocuri de copii în școala sa...” (14), încearcă el să atragă atenția asupra noului său prieten M. Lupescu, directorul Orfelinatului din Zorleni.

Tinerelul militar de la Țepu venit la I. Bianu să „mai întrebe dacă culegerile lui pot să fie de folos și dacă le face bine” (15), beneficiarul unor posibilități de studiu nevisate, prin grija „bibliotecarului Academiei Române”, culegătorul care „cam la două trei-trei săptămâni... aducea poezii poporale, schițe despre obiceiuri și foițe scrise” se formează ca folclorist în spiritul tradiționalist al epocii. Culegerile sale sunt întocmite după concepția lui Gaster potrivit căreia „un culegător bun de

basme va fi numai acela care nu va amesteca limba și lipsa de stil a literaturii numite artistice, în graiul naiv al poporului, acela care nu va sădi flori exotice în câmpia înflorită a geniului popular" (16) pe care o găsim formulată într-un mod propriu de către Pamfile în 1905. Privitor la unele „producții cari nu se pot copia – poveștile, tradițiile, glumele", tânărul crede – și va aplica în tot timpul activității sale – că „scheletul acestora rămâne neatins; îmbrăcămintea se datorește cu impunere scriitorului adunător. Producția astfel redată rămâne ca bună atunci când are formă cât mai aproape de graiul popular, când producția aceasta se poate socoti ca o variantă dictată de unul din cei mai importanți țărani" (17).

Prin observarea naturii formative, a conjuncturii sociale și specificului afirmării folcloristului constatăm că hotărâta orientare spre valorificarea creației populare a condus la apropierea de autorități științifice române și străine unde a găsit înțelegere și sprijin moral. Influența lui Sadoveanu, bine ilustrată de colaborările literare la „Vocea Tutovei", „Freamătul" și mai apoi la „Însemnări literare", „Viața românească", „Școala Basarabiei" a generat o tardivă orientare spre literatură, cu efecte negative asupra importanței folclorului adunat (mai ales proza). Hotărât și perseverent, prin sprijinul autorizat primit, Tudor Pamfile s-a îndreptat fără dibuiri către un țel nepărăsit toată viața, consemnarea producțiilor poporului. Obiectivul fiind în atenția supremului for științific, Academia, el a devenit astfel repede omul cerut de momentul cultural, primul solist al marii orchestre a micilor intelectuali, cu Bianu dirijorul din umbră. Considerându-se inapt pentru teoretizări, totdeauna conștient de valoarea sa, va evita dezbaterile de principii chiar mult mai târziu, când deținea poziții favorabile și având dobândită specializarea

folcloristico-etnografică necesară. Chiar demonul polemic și accentele protestatare care răzbat din articolele semnate P. Troian în „Vocea Tutovei" – cu „oastea ascultătoare în urmă, proprietarul își poate munci și mai departe pământurile fără plată, dar, e drept? Aceasta e menirea oștirei? Nu fiți fățarnici voi cei mari, ca să ne stoarceți și măduva oaselor..." (18) – rămân dovezi ale plinului sufletesc.

Bârladul începutului de secol se caracteriza printr-o efervescență culturală deosebită, materializată prin scurte, dar notabile apariții ale unor ziare și reviste ca „Gheorghe Lazăr", „Vocea Tutovei", „Paloda literară", „Făt-Frumos", apoi „Ion Creangă", „Miron Costin", „Florile dalbe" – unele publicând și folclor (19) – la care colaborau: Gh. Ghibănescu, G. Tutoveanu, Emil Gârleanu, D. Nanu, Al. Vlahuță, C. Moldovanu, V. Pârvan, V. Voiculescu, V.I. Popa și alții. Prin integrarea lui Pamfile peisajul spiritual apare redimensionat, urbea devenind centru al preocupărilor folcloristice, mai ales după 1908 (la 1 aug. iese de sub tipar revista ION CREANGĂ) căci dotat cu un simț al realului, chibzuit și atent la cele mai mici amănunte, emițând judecăți severe la adresa tembelismului și politicianismului, privind critic slăbiciunile omenești, inconsecvențele și prețuind inteligența superioară, ascultând sfaturi, tânărul ofițer atrage noi colaboratori pe care-i formează și cultivă. Impresionează intelectualitatea Bârladului prin „mintea luminată și cumpănită, o inimă caldă și nobilă, o voință vie și stăpânită" (20). Bazat pe acumulările anterioare s-a închegat nucleul spiritual alcătuit din poetul G. Tutoveanu, istoricul I. Antonovici, învățătorii M. Lupescu, Leon Mrejeriu, I. Popescu, apoi Stroe Belloescu și alții, care se întâlnesc la locuința lui Pamfile ori la „Casa națională"; mediul acesta emulativ a constituit un alt factor determinant al

evoluției folcloristului. Energic, documentat, perseverent, colaborator la diverse publicații, va confirma repede și cu prisosință încrederea investită ab initio: „Cu intuiție rară Pamfile a înțeles și a pătruns adâncul neprefăcut al țăranului român, i-a căutat să-i adune manifestările și să le grupeze în mod sistematic după aplicările lor la deosebite stări sufletești și la deosebite credințe păstrate din adâncurile veacurilor, trecute în cele mai intime cute sufletești" scria mai târziu I. Bianu (21) rezumând de fapt o întreagă perioadă din activitatea folcloristului.

Folcloristica a fost ALEGEREA lui T. Pamfile la 20 de ani când și-a canalizat disponibilitățile creatoare urmărind o cale de afirmare într-un domeniu accesibil, inedit și cu autoritate socială, „...fiecare om își ia... o cale; dorul de a se convinge de sine... își caută o lume proprie și compatibilă cu spiritul său", spicuim noi din scrisoarea adresată lui A. Gorovei la 15 iulie 1903, la două săptămâni după ce fusese admis la școala de cavalerie din Târgoviște. „Am ales folcloristica" pentru că „folclorul arată și mai mult" decât literatura, i se confesează directorului ȘEZĂTORII pe care se străduia să-l convingă de aspirațiile sale. La 20 de ani, oscilația agonie-extaz din perioada studiilor civile și apoi militare, respectiv repetent-premiant, l-a situat într-o albie din care nu și-a propus să iasă decât după Război.

Preluând un citat din cartea „Jocul cu mărgele de sticlă" a lui Herman Hesse, fiul răzeșilor din Țepu căruia alegerea folcloristicii i-a conferit la rându-i reprezentativitate a făcut parte dintre acei oameni „din viața cărora nu poate fi omisă ideea de noroc, aceasta constând fie și numai că ei se întâlnesc și se confundă în realitate, biografic și istoric, cu misiunea ce li se potrivește", copil de oameni săraci sprijinit de boierul

Cincu și de familia Medeleanu să-și cumpere cal și harnașament (notă: la școala militară a fost admis ca premiant – la Tecuci – dar trebuia să aibă cal propriu care costa 800 lei, contravaloarea a două fălcii de pământ/3 ha.). Aducem aminte, subliniem chiar, că în școala de ofițeri erau admiși absolvenții cei mai dotați, capacități, fiii militarilor, politicienilor și de oameni bine înstăriți.

„Catedra universitară" a lui T. Pamfile, a fost funcția militară așa cum pentru Ov. Densusianu, C. Brăiloiu, D. Caracostea erau catedrele din învățământ sau funcțiile publice. Mai mult, Pamfile a avut posibilități mai mari de culegere și cercetare decât aceștia, la nivelul accesibil și neremunerat prin situare în mediul folcloric (Bârladul, un oraș mic; militarii din unitate; desele deplasări la Țepu și aiurea).

Dacă acceptăm formularea aceluiași Herman Hesse că „Norocul nu are nimic de a face nici cu rațiunea nici cu morala, este prin esența lui ceva magic, aparținând unei trepte timpurii, tinerești a umanității" admitem că Pamfile a fost un norocos. Și muncitor! Dar mai ales a fost o adevărată capacitate care s-a impus ca valoare, cu aură de modestie, prin eforturi greu de acceptat ca posibile. „Voi munci așa cum mă pricep. Veți vedea după ani și ani..." (22).

Să schițăm numai începuturile: debut în ȘEZĂTOAREA cu „Cântece din ținutul Tecuciului" (1903); concepe un volum în 1905, apărut în 1906, Jocuri de copii I; trimite și publică la Făt-Frumos (Bârlad), Adevărul (versuri), România ilustrată (23), Viața literară(24), Revista noastră (25), Sămănătorul (26), Viața literară și artistică, Neamul Românesc, Calendarul Național Român, Colnicul Hora, Vocea Tutovei, Floarea darurilor, Tutova, Calendarul ligii culturale (1908) și în sfârșit ION CREANGĂ; tipărise în 1907 Povestire

pe scurt despre neamul românesc(culeasă în același timp cu Monografia comunei Bogdana a lui I. Antonovici, la Bârlad) (27) și tot în același an Carte pentru tineretul de la sate (împreună cu M. Lupescu, L. Mrejeriu, apărută până în februarie) – deci era autorul a 5 volume până la apariția revistei ION CREANGĂ (la cele de mai sus se adaugă: Jocuri de copii II, București f.e, 1907, 116p. și Cimilituri românești, introducere și glosar de T. Pamfile, București f.e., 1908, 57 p., colecția „Din viața poporului român").

Mai era în iulie 1908 un necunoscut? În nici un caz în Bârlad unde conducea, din 1907, „Vocea Tutovei" (cu o excelentă campanie de presă împotriva administrației locale), nici în mediul folcloric sau literar, unde girul lui N. Iorga era suficient.

Dar realizările abia de acum vin.

Cunoscuta formulă a succesului care constă în convergența noțiunilor „a ști, a vrea, și a putea" ar putea fi particularizată în cazul lui Pamfile astfel:

- 1903 –VREA:

– încercări literare;
– colaborări la diverse publicații;
– culegeri unicat: Jocuri de copii;
– activitate de ziarist și polemist;

- 1908 – POATE

– revista ION CREANGĂ;
– direcționare și culegeri folclorice;
– materiale pentru volumele personale;
– clarificarea concepției;

- 1913 – ȘTIE

– așa cum demonstrează calitatea revistei;
– ritmicitatea realizărilor personale;

– multilateralitatea preocupărilor;

– Revista Miron Costin;

- 1918 - VREA, ȘTIE, dar nu mai POATE pentru că voia Domnului e mai presus de drumurile omului:

– Războiul modifică destinele țării și ale oamenilor,

– „FLORILE DALBE" prima apariție de după Război, la 1 ian. și în tot anul 1919;

– reapariția lui ION CREANGĂ „cam costelivă";

– Activitatea culturală din Basarabia;

– Decesul la 16 octombrie 1921;

– „Tradiția literară respectabilă" de care vorbea C. Ciopraga era promovată și prin activitatea lui T. Pamfile alături de Al. Vlahuță, G. Ibrăileanu, P. Bujor, E. Gârleanu, D. Nanu, în reședința jud. Tutova. Erau aici cel puțin trei elemente de handicap pentru creator:

– oraș de provincie cu destul de slabe străluciri culturale;

– lipsa unei biblioteci serioase (abia în 1906, Stroe Belloescu oferă posibilitate pentru înființarea ei) și a unui centru universitar, deci lipsă de documentare completă și relațiile firave cu străinătatea;

– viața de ofițer activ;

Pentru neiubitorul de onoruri, viață mondenă și politică, acestea și-au transformat însă în avantaje:

– armata, haina de ofițer îl ajută să lucreze în liniște;

– își putea asigura documentarea șipregătirea teoretică prin I. Bianu, B.A.R. și corespondență și-și putea extinde culegerile personale;

– intră într-un cerc cu pretenții culturale mereu mai lărgit și benefic prin tinerețea lui: prietenia cu G. Tutoveanu, I. Antonovici, M. Lupescu, G. Munteanu (tipograf) și alții, oameni cu putere de muncă, ambițioși și talentați.

A urmărit T. Pamfile să scoată o revistă pur folclorică înainte de iulie 1908? După chestionarul din arhiva profesorului Gh. Cardaș pe care l-am văzut noi înșine (în 1973), da, tocmai pentru că acesta cuprinde cam aceleași capitole ca și rubricile revistei (și, poate fi datat: 1907 -1908).

ION CREANGĂ, chiar cu un nume controversat, este o revistă născută în după amiaza unei zile, 17 iulie 1908, într-o zodie norocoasă, din voința unui om ajutat de Mihai Lupescu și Leon Mrejeriu, la care s-au alăturat câțiva ca întemeietori (G.T. Kirileanu, Șt. Șt. Tuțescu, D. Mihalache, C. Rădulescu - Codin) după ce au văzut primul număr. În dimineața acelei zile M. Lupescu și cu atât mai mult L. Mrejeriu nu bănuiau că vor pune bazele unei publicații „istorice". Propunerea lui Pamfile i-a luat pe nepregătite: Mrejeriu nu avea pretenții, M. Lupescu fusese plecat câtva timp și chiar în dimineața zilei îi expediase o mare cantitate de material lui A. Gorovei, iar scrisoarea din dimineața zilei îl arată total neștiutor (28).

Pamfile ar fi scos și singur revista având experiența de conducere (organizare, paginare, redactare) de la „Vocea Tutovei", sprijinul tipografului și al tânărului Șt. Manole și mai ales suma de pornire constituită din salariul de ofițer și împrumutul la Casa de credit a militarilor (v. Dosarul de ofițer).

Înspre seara de 17 iulie 1908, visul celor trei prindea contur prin scrisoarea expediată către posibili întemeietori și colaboratori.

Cât de clare erau obiectivele celor trei? În primul rând administrația era în mâinile bune ale lui M. Lupescu, iar Pamfile știa foarte bine că publicația trebuie să trăiască din abonamente, prin urmare trebuie să fie atractivă și variată. De la bun început s-a exclus ideea articolelor teoretice mizându-se pe

aceiași oameni afirmați la ȘEZĂTOAREA și atragerea lui G. Pascu, G. Coșbuc, T. Maiorescu(!), Al. Philippide, B. Delavrancea, A.C. Cuza, Al. Vlahuță și a altora, îndeosebi prin intermediul lui G.T. Kirileanu.

Intervențiile în rubrică ale lui Pamfile sunt determinate, exclusiv, de nevoia unor poziții clare pentru menținerea unității culegătorilor. Posibilitatea de stimulare (prin tipărire) era regulamentul principal pentru strângerea rândurilor grupului care-n avântul cultural-patriotic deja luat prin răspunsurile la chestionare și prin publicații care tipăreau folclor își vedeau risipite speranțele de afirmare. Congresul folcloriștilor era tratat ca posibil, dar a rămas nerealizat și datorită ezitărilor de la ȘEZĂTOAREA. Dincolo de principii programatice de nuanță sămănătoristă aici se declara hotărât că revista va ocoli zavistia și agresivitatea polemică voind să se constituie ca o tribună a colaborării. Tenta patruzecioptistă (direct din introducția „Daciei literare") aluneca astfel spre apostolatul ideal, năzuind la înnoiri fără polemici și spirit ofensiv (exact invers de cum făcea T. Pamfile în „Vocea Tutovei", „Freamătul", ca polemist). Nici un moment organizatorii noii evadări din politicianismul arid nu se gândeau la o nouă direcție în teorie și la alte modalități de culegere în practică.

Acum, la 25 de ani, Pamfile, prin urmare și grupul inițiator, înțelegea știința folcloristicii cu două despărțiri:culegerea literaturii și artei populare și interpretarea științifică, de bună seamă ei aparținând primei categorii, cu misiunea de „a pune în mâna învățaților material ales". Cu certitudine, Pamfile nu era chiar din același aluat cu sutele de culegători pe care-i strânge în jurul său, pregătirea sa în specialitate fiind dintre cele mai complete. Când îi scria lui A.

Gorovei, în iulie 1903, tocmai fusese admis la școala de ofițeri, deci avea „bursa de studii" asigurată; și mărturia elevului ofițer Mayer nu este câtuși de puțin neadevărată: tecuceanul avea o putere de muncă și o voință ieșite din comun.

Minimalizator, unii consideră că neavând studii de specialitate n-ar fi avut pregătire teoretică, nu era decât „autodidact" (29) ca și cum cineva cu trei ani de facultate ar fi deja specializat într-un domeniu! Documentarea și eforturile specializării sunt atestate de scrisorile (și nu numai) redate uneori în extenso, care permit o concluzie clară: el însuși a refuzat orice teoretizare.

„La 31 iulie 1908, când a văzut lumina revista ION CREANGĂ am strigat cu toții: ura! ...să trăiască copilul nostru!" sar M. Lupescu și L. Mrejeriu, iar Pamfile scrie: „Scânteie izvorâtă din focul sufletului, slabe cumpăniri pe fruntea îngustă a adevărului, biruința sufletului curat, povestea făpturii noastre: ION CREANGĂ" (30).

„Garantat că nu va dispare cât voi trăi" asigură el pe Șt. Manole cu câteva zile mai înainte, ca după articolul din „Voința națională" din 25 dec. 1908 să scrie hotărât „De un lucru încredințăm însă mai mult: vom izbuti cu orice preț" (31).

Redactorul revistei a condus-o pe aceasta cam după chipul și asemănarea sa și nu apariția acesteia a determinat imaginea publică a lui Pamfile care este repede, chiar foarte repede recunoscut de adevărat lider al acestei generații (deci autoritatea lui A. Gorovei scade destul). O notă de eminență i se cuvine lui Pamfile care deși „duce" personal toată revista (mai puțin administrația) o prezintă în numele grupului în timp ce A. Gorovei, D. Furtună, P.G. Savin, Tuțescu, Gh. N.

Dumitrescu – Bistrița se sprijină pe mulțime să-și dea obolul, dar conduc revistele în nume propriu.

E o șiretenie minoră sau confirmarea spiritului autentic democratic observat de M. Sadoveanu?

O nouă revistă titrează „Vocea Tutovei" pe 3 aug. 1908 (32) care comentând revista ION CREANGĂ citează din „Ținta noastră" – articolul program – sub semnătura D.V.A. încheind: „numele celor ce figurează ca întemeietorii acestei reviste prezintă garanția cea mai puternică, că vor lucra așa cum și-au pus în minte, și că vor lucra mult și cu folos". Mai rămânea ca începând cu prima zi de august 1908, conducătorii să-și arate toată priceperea, abonații dragostea și norocul puterea.

Notăm că prin orice introducere la culegerile sale Pamfile se arată, ca informare teoretică, superior cohortei de culegători (absența teoretizărilor fiind o calitate și nu un defect al revistei) omul cunoscându-și perfect locul în mediu și timp. Iarăși subliniem: El și-a ales domeniul de activitate și afirmare știind de la bun început (între 1903-1906, are destule producții literare și descoperiri de documente istorice) că adunarea și consemnarea culturii populare îl avantajează prin prisma cerințelor Academiei, cercetător în deplină înțelegere a cuvântului auto – formându-se ca oricare altul într-o altă disciplină, în condițiile, în condițiile începutului de secol.

ION CREANGĂ concura nu numai cu ȘEZĂTOAREA, care se poticnea zdravăn, ci chiar cu seria Academiei „Din viața poporului român" ca să nu mai spunem de atâtea altele mărunte care publicau și folclor contribuind inconștient la dispersarea valorilor.

Apelăm la câteva date pentru a observa că revista era o mare cerință a momentului: în primul număr din august 1908

sunt 7 întemeietori (menționați deja), la un tiraj de 700 exemplare (care costau „63 de franci") mărit chiar de la numărul 2 când sunt anunțați 19 întemeietori și 41 de colaboratori (scrisoare L. – K. din 9 sept., când erau plătite nr.1 și 2) când „viața revistei e asigurată". Singurul care cere să fie scos dintre întemeietori, la 19 sept. 1908, este Al. Vasiliu din Tătărești, cel mai aproape de A. Gorovei, care nu acceptă nici el, deși este solicitat. „Și bănește și mai ales material avem, slavă Domnului" (scris. L. – K., 18.XI.1908), după numai 5 numere cei 26 întemeietori plătesc doar 1 leu cotizație în plus, iar la sfârșitul anului III sunt 30 întemeietori, 6 societari și un total de 123 de colaboratori pentru 860 pag. (pentru statistică an I: 41 colaboratori; an II: 82 colaboratori; an III: 88 colaboratori). Tirajul de 1000 de exemplare este destul de mare, oricum, ca cifră comparabil cu al „Semănătorului" (1905) de câteva sute de exemplare (chiar dacă B. Theodorescu dă cifră de 2000 exemplare mai târziu, în ipoteza unui sprijin financiar obținut de N. Iorga) (sau), cel mult 400 al ȘEZĂTORII, 2700 al „Vieții românești".

„Viața revistei" nu mai este amenințată decât de foc și de război: tipografia arde de două ori, iar cele două războaie (balcanic, 1913 și mondial, 1916) îi întrerup aparițiile normale. Căci grupul se strânge în jurul celor doi „mai de la roate" cu material, abonamente, sugestii și ...sentimente. ION CREANGĂ a fost, sentimental, cea mai apropiată publicație pentru învățătorime, utilizată uneori și ca manual. Oricum aceasta ca organ de presă nu putea lipsi din „Planul..." folcloristului.

II.2. „UN PLAN PENTRU CULEGEREA FOLCLORULUI”.

Cadrul – larg deschis după apariția revistei ION CREANGĂ – în care poate fi urmărită activitatea lui T. Pamfile este marcat de continuarea apropierii de vechii îndrumători (Iorgu, Bianu, Sadoveanu), de pe alte poziții, de contactare a unor oficialități în vederea obținerii sprijinului material pentru revistă (Haret, Mehedinți), relațiile cu colaboratorii acesteia, eforturile permanente pentru apariția „la ceas” a publicației pe fondul activității îndârjite pentru realizarea studiilor personale apărute. Epistolele, des confirmate de „cronica” mereu scurtă, au caracterul lor primordial, cel utilitarist, cerința unor servicii. Rarisima racordare la aceleași unde intelectuale, facilitând actul confesiv, provoacă interesante schimburi de păreri și reflecții folcloristico-istorice și politico-literare. Optimismul rămâne proverbial, chiar în împrejurări grele, emanând dintr-un temperament echilibrat și practic – poate și robustețea fizică- abstras din vălmășagul conflictelor inerente. Anxietatea mărturisită este de ordin material, dar nu privind propria persoană ci tabloul activităților zilnice. În dezbaterea problemelor de creație și atunci în zvâcniri scurte, Pamfile decantează porniri tumultoase, iar alura voit umilă se desface pentru a înfățișa altitudinea spirituală, sinceritatea absolută și pasiunea mistuitoare. Scrisorile sugerează anticipativ opera în procesul ei de germinație. Substratul originar emană din zona sinuoasă a frământărilor intime, bine ilustrate de anunțurile apărute în revista bârlădeană. Lectura manuscriselor și a volumelor de autor, cu numeroase însemnări, adaosuri și ștersături, nu poate înlătura gândul poporanist al datoriei care

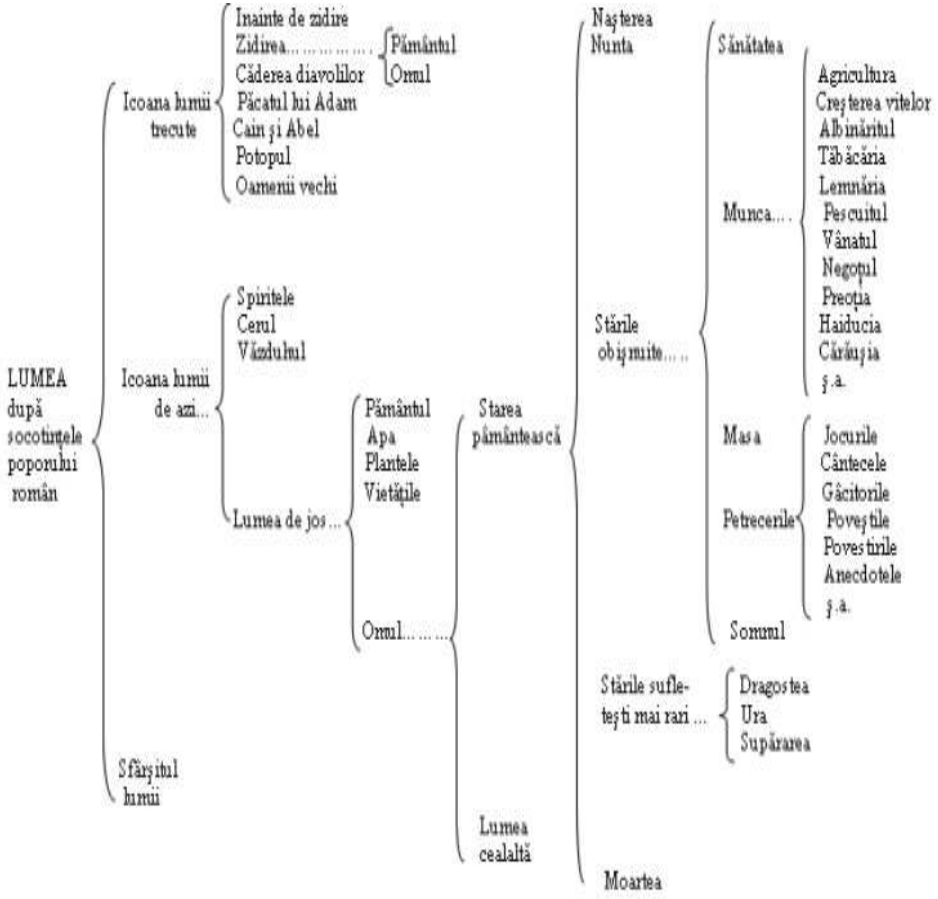
stăruie pregnant, aici. Scrisorile, o bibliografie a cărților străine de specialitate, personale, amintirile și înseși rezultatele activității sale converg spre concluzia că Pamfile stăpânea bine italiana, franceza, germana, „latina pentru uzul cercetărilor sale" (33), slava veche, limba rromilor, amănunt deloc neglijabil, cuprinzând în sine cheia unor realizări de prestigiu (34). (Trebuie să anticipăm afirmația că Pamfile are scăderi serioase în argumentare și documentație datorită unui naționalism înverșunat, rău înțeles, la începutul activității sale. În afara operei, colaborările la o serie de publicații, printre care „Viața românească", „Neamul românesc pentru popor", „Adevărul literar și artistic", „Semănătorul" etc., relevă diversitatea preocupărilor folcloristului).

Urmărind îndeaproape traseul activității sale constatăm că la vârsta de 30 de ani, după zece ani de muncă în domeniul preferat (debut în 1903), era pe deplin format pentru cercetare, mai mult, era o autoritate în materie (avea 18 volume publicate) gata să dea la iveală culegeri fundamentale ca Mitologia românească, Cromatica poporului român sau ciclul Sărbătorile la români (12 volume în 3- TREI -ani!).

Maturizarea lui în domeniul pe care-l recunoaște astăzi drept un corifeu s-a produs rapid în focul continuu al tipăririi revistei, dovada peremptorie fiind planul pentru culegerea folclorului, anunțat mai întâi prin scrisori către I. Bianu și tipărit în fruntea volumului Povestea lumii de demult (1913).

Acest plan a meritat și merită mai multă atenție încât vom reveni mai des la el. Teoretic se impunea și pe teren se cerea o explorare mai bine organizată, științific, chiar de către folclorist, căci trebuia cercetată și înțeleasă „partea nouă pentru el, folosirea lui în parte și neamului în întregime" din literatura și arta populară cum considera V. Pârvan, în 1906,

intuind și el necesitățile unei activități sistematice care ar fi condus la rezultate superioare. Nu de altă părere este conducătorul revistei ION CREANGĂ care trece efectiv la organizare și sistematizare – prin rubricile revistei, mai mult, concepând el însuși încă din 1909 „planul” pentru adunarea folclorului.

Ideea esențială din „O părere despre culegerile și cercetările cu privire la Viața poporului român”, introducerea la Povestea lumii de demult este că în „împrejurările foarte prielnice” din acei ani „organizarea acestei patriotice

îndeletniciri", recoltarea datelor și informațiilor („seceriș") trebuie să se realizeze tot de către Academie în scopul consemnării „arhivei vii" a sufletului românesc încă exprimabilă în prezent. Constată el că „dacă arhivele de documente ale trecutului nostru trebuiesc știute și deci cercetate cu orice preț, nu pot înțelege cum cealaltă arhivă, arhiva sufletului românesc – urzită poate nu într-o împrejurare singuratică – ar putea fi mai puțin prețuită!". Mai constată el că cele trei trâmbițe de alarmă - ȘEZĂTOAREA, ION CREANGĂ și colecția „Din viața poporului român" la care s-ar adăuga și alte publicații „care mai mult strică" își urmează lucrarea consemnând „o parte dintre manifestațiunile sufletești și trupești" – reușesc totuși prea puțin comparabil cu avântul dezvăluirilor de documente istorice. Include în categoria „documentelor moarte", vechea hotarnică, documentul oficial emis de ispravnic sau divan, în opoziție cu „documentele vii": cântecul (robului de azi pe aceeași moșie, sau al haiducului de ieri) și „vorbele adânci" mai „nestrămutate decât orânduirile", nu îndeajuns cercetate.

Este aceeași pledoarie cam sofisticată pentru extinderea culegerilor considerând tot Academia ca organizatoare; dar observăm aici și poziția nouă: acceptarea ideii de folclor contemporan „tot ce simte țăranul român" cum o spunea Ov. Densusianu. Deosebirea esențială dintre ei rămânea „sectorul" pe care-l considerau prețios: Ov. Densușianu acceptă mult prea mult pentru o singură disciplină, inclusiv probe de grai popular cu totul inexpresive, în timp ce conducătorul revistei ION CREANGĂ doar elementele de autentică artă populară manifestate în sincretismul lor. Alăturarea la textul literar a melodiilor, probe de port popular, ghiordane de mărgele, descrieri ale datinilor și obiceiurilor de sărbători ținea de

viziunea sa corectă și foarte largă asupra folclorului în faza delimitării de etnografie. Pentru icoana lumii trecute erau necesare și firmanul de întărire, actul de închinare, anaforaua din divan, zapisul, inscripțiile în piatră „unde adevărul de multe ori va fi purtând alt straiu decât cel curent”(35), dar și „cutare pildă ori vorbă adâncă sau cântecul voinicului de codru” (al robului sau diferite cutume) ca „soiuri de documente” care să ne ajute să „nu mai bâșbâim prin felurite legiuiri sau îndrumări spre acel dorit „mai bine”. „Zugrăvirea firii noastre” se poate face și prin „adâncirea” (cercetarea) vieții agricole oficiale „sau chipul cum se seamănă învățătura în școli și în oștire”; acestea deja au adoptat forme străine ”deci primejdioase, dar dacă trebuie să „ne întâlnim cu noi.../...mijlocul este tocmai cercetarea documentelor vii și documentelor moarte” în același timp. Deși consideră că cele din urmă „stau astăzi cu toată cinstea sub cele mai înțelepte priviri de învățați”, la câteva luni doar se va angaja la „sporirea” luminărilor istorice prin MIRON COSTIN.

Ca modalitate de realizare a acestei cercetări complexe și Pamfile ca și Ov. Densusianu pleacă de la inventarierea materialului cules considerând că ar exista forțele și chiar pregătirea necesară a acestuia pentru completarea rubricilor din „plan”. Privegherea unor „acelorași oameni” ar putea-o face numai Academia – Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice (M.C.I.P.) (care) dovedindu-se neproductiv, peste al cărui „spor(ul) adus se poate păși ușor” – găsind omul care sfințește locul și banul. S-ar realiza astfel o direcționare eficientă și s-ar stopa culegerile fără valoare. „Dacă nu toate, aproape toate materialurile culegătorilor trecuți și viitori” ar intra astfel în cadrul acestei sistematizări, să recunoaștem rămasă unică, valoroasă, dar neluată în seamă. Este tocmai

ceea ce și crede Pamfile în ultima propoziție din text: „șire, peste cari se va trece!”. De fapt, el știe că astfel organizate cercetările ar fi un efort peste puterile momentului și prin urmare face el ce se poate, deschizând cu întâia cercetare „Povestea lumii...” dintr-o serie „de aur” cuprinzând mai apoi „Diavolul..., Cerul și podoabele lui, Văzduhul, Pământul”, toate „după credințele poporului român”.

Este aici efortul individual pornit de la înțelegerea rosturilor fundamentale ale cercetării de teren și de arhivă; exemplul viu al unui lider în cercetare practică, chiar pragmatică.

Acest punct de vedere al folcloristului se răsfrânge favorabil în paginile revistei sale încă din 1909, fapt ce-i asigură o unitate în continuitate demnă de atenție, deși unele materiale au rămas doar în paginile revistei și n-au fost incluse în volume.

Planul pentru culegerea folclorului are câteva merite clare:

– Înfăptuirea lui ar fi dus la reconstituirea enciclopediei înțelepciunii populare;

– era prea cuprinzător să poată fi aplicat în dimensiunilor sugestiilor oferite;

– impunea un spirit comparativ și de sinteză de care mișcarea culturală folclorică avea mare nevoie (acesta ar fi devenit Pamfile după Război, dacă mai trăia);

– implica cercetări interdisciplinare (istorice, folclorice, etnografice, sociologice, și nu numai) care s-au și extins prin Școala sociologică;

– impulsiona cercetătorii în domeniul Mitologiei românești (ceea ce s-a și întâmplat);

– insesizabil pentru foarte mulți, proiectul era urmărit, pentru adaptări de moment, prin revista ION CREANGĂ;

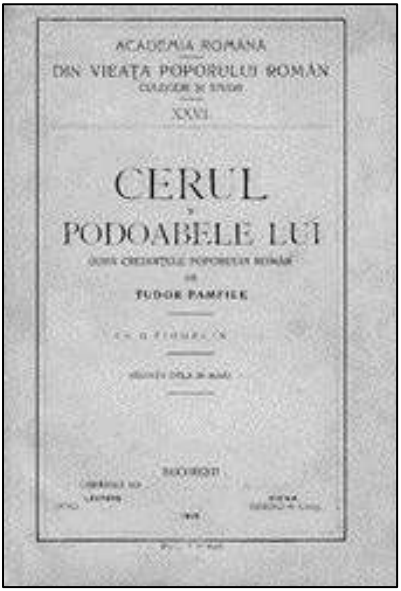
– răspundea unor nevoi de sistematizare, „direcție nouă" imprimată de Ov. Densușianu cu alte caracteristici, de D. Caracostea ș.a. formulate chiar în aceeași perioadă. Planul lui Pamfile a avut cei mai puțini sorți de izbândă tocmai pe aceste considerente la care se adaugă indecizia lui Pamfile de a-l fundamenta teoretic.

Subliniem că la această dată Tudor Pamfile avea pregătirea și documentarea necesară pentru realizarea acestui plan, așa cum demonstrează volumele personale care-au apărut într-un termen foarte scurt, până la plecarea în război.

II.3. ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR.

Intuind ambiția și văzându-l activ, considerându-l „fiu de suflet al lui S.Fl. Marian", Ion Bianu îi oferă posibilitatea continuării operei începute de acesta, în care scop l-a „încurajat din toate puterile: i-a(m) dat tot ce se publicase până atunci la Academie din cele poporale", îl ajută cu fapta și cuvântul: „Toate scrierile lui Pamfile publicate de Academie au fost recomandate de mine, planurile multora au fost combinate împreună în prea plăcute convorbiri" (36), nota el îndreptățit. Faptul se confirmă sub aspectul său tehnic, deseori. Studiul etnografic Sărbătorile de vară la români (1911) este anunțat în citata scrisoare, scrisoare din 28 sept.1908, aproape terminat în aprilie 1909, când în mintea folcloristului încolțește interesantul „plan al culegerii folclorului", publicat în prefața la „Povestea lumii de demult", apărută în același an cu Cromatica poporului român (1913), lucrarea întocmită în colaborarea cu cel mai statornic prieten, M. Lupescu. Privitor

la unele observații formulate de Bianu - aflăm din altă scrisoare (37) – părerile autorilor care apar nu atât emfatice cât realiste: „lucrarea noastră va fi cea mai bună din câte vor veni la Onor Academiei, fără ca prin aceasta să avem pretenția de a o socoti ca bună". Volumul de sistematizare a concepției populare Diavolul învrăjbitor al lumii al cărui exemplar de autor (de fapt șpaltul anexat direct) poartă și cuvintele suprimate de Bianu care-i și scrie autorului: „îți înapoiez Diavolul D-tale însă deloc nu se potrivește acel adaus explicativ de titlu „cu prilejul...etc." Te rog să rămână suprimat (38). Prin păstrarea dovezii imixtiunii, Pamfile se arată nemulțumit pentru prima dată, aspectul confirmându-se când notează în ION CREANGĂ: „Titlul cercetării mele: Diavolul învrăjbitor al lumii se va putea întregi, astfel: cu prilejul unor cercetări streine despre „Femeia mai drac decât dracul" (39) – fapt care marchează, cu toată justețea intervenției lui Bianu, modificarea raporturilor în planul competenței și specializării.

ACADEMIA ROMÂNĂ
DIN VIEAȚA POPORULUI ROMÂN
XXVI
CERUL
ȘI
PODOABELE LUI
TUDOR PAMFILE

Pentru studiul Cerul și podoabele lui, terminat la 6 dec. 1913, înaintat Academiei la 19 dec. același an, având ca referent tocmai pe cel acuzat că, privitor la folclor, „ne-a lovit cu toată convingerea că n-are dreptate" (40), criticat din nou, în 1913, că a „a încercat să ucidă – creația populară, n.n. – fără pricină, fără nevoie și nu dintr-o pornire criminală care se poate ierta..." (41), este vorba de Duiliu Zamfirescu (care-i refera favorabil

„lucrare interesantă și conștiincioasă. Sunt de părere să se publice de Academie", doar cu câteva zile înainte de a fi criticat, situație care nu se va mai repeta și cu Ov. Densușianu, în 1919, plătitor de polițe vechi), I. Bianu este solicitat de Pamfile printre altele, la 3 martie 1915: „Vă rog, acum: **1.** Să aprobați pagina titlului interior după cum se anexează, sau să îndreptați ce veți crede; **2.** Să stabiliți prețul ..." (42). Altădată, ca întotdeauna în bună înțelegere cu Pamfile, Bianu îl întreabă scurt: „Te-am întrebat și n-ai răspuns. Acum a doua oară te întreb: să dăm la tipar cele două scrieri ale d-tale aprobate? Văzduhul, Dușmani și prieteni. – Ești acasă? Ai poftă și gust de corecturi???" (43), la câteva zile alăturându-i și sfatul, de care au beneficiat probabil mulți alții, rolul său pentru sporirea avuției spirituale naționale fiind bine cunoscut astăzi, „...Graba este bună numai câte o dată... alteori (cum este în facerea cărților) ea este cu totul secundară. Principalul este să fie bine făcute toate. Două săptămâni sau luni trec – dar greșelile rămân – cum am văzut în volumele precedente " (44). De altfel în legătură cu aspectul tehnic al editării lucrărilor exemplele se pot înmulți.

Conlucrarea s-a extins însă și la probleme de conținut. Pe marginea valorosului studiu monografic Industria casnică... încununat cu premiul Neuschotz din 1909 și pe care N. Iorga îl prezenta la 17 oct.1910 ca pe o realizare deosebită în fața studenților ieșeni (45) și despre care autorul notează mai târziu că „nu era nici așa după dorință" (46) – bănuim că din cauza modificărilor suferite din partea Academiei, prin secțiunea sa – după o discuție în biroul lui Bianu, Pamfile revine, într-o scrisoare din 1909, cu o serie de observații judicioase, se vede, acceptate până la urmă de corespondent.

Bianu îl orientează și asupra unor teme propuse ori pe care i le propune. Angajamentul lui Pamfile de a scrie după o scurgere de ani „Viața economică a poporului român, pe îndeletniciri, cât pe larg, cu tot vocabularul existent" (scrisoare citată mai sus), întreprindere îndrăzneață, în caz de continuare, nu găsește ecoul așteptat. Cu altă ocazie Bianu îi sugerează lui Pamfile un subiect despre care acesta notează „D-l prof. I. Bianu a avut amabilitatea să-mi atragă luare aminte..." refuzând oferta: „Deși nu avem o fitognomonică românească avem anumite culegeri despre medicina populară ca și în mănunchiurile de material superstițios" (47). Acceptă informațiile, pe care le utilizează în demonstrațiile sale: „D-l. Bianu observă că peste Munți prin unele sate era obiceiul..."

Culegerile de folclor ca Cimiliturile (1908), Jocuri de copii, II, III, 1909 Cântece de țară (1913) au fost prezentate Academiei tot de către Bianu. Reproducerea dezbaterilor privind Cântecele... poate fi interpretată ca un semn al folcloristului că nu a fost de acord cu „îmbunătățirile" aduse volumului. Din acest motiv celelalte culegeri folclorice au fost tipărite prin alte părți (48). Surprinzător pare faptul că prea arareori discuțiile dintre acești statornici prieteni se poartă în jurul revistei ION CREANGĂ unde stăruie o abținere prudentă din partea amândurora. Cele câteva mențiuni au strictă valoare informativă, importante fiind prin latura istorico-documentară a chestiunii; mai ales scrisoarea - testament din 17 aug. 1916 prin care Bianu este considerat legatar spiritual – încredere confirmată și în testamentul definitiv întocmit de Pamfile, (cunoscut) la 22 iulie 1921, cu puțin timp înainte de moarte.

Moartea lui Pamfile a însemnat pentru I. Bianu pierderea unui om „scump de tot..." iar pentru știință, după părerea sa, „...mare pagubă, multe ar fi putut dânsul lucra în

anii în care după legile firii ar fi avut el și am fi avut noi dreptul să trăiască" (49). I. Bianu, „bibliotecarul Academiei" i-a preocupat și el însuși de „floarea culturii sătenilor" (folclorul) atât ca cercetător cât mai ales ca organizator (50). Raportor al Academiei (calitate în care încurajează pe T. Pamfile, P. Pârvescu, N. Păsculescu etc.), s-a ocupat și de planul pentru reorganizarea adunării și publicării materialelor de folclor prezentat de Ov. Densușianu în 1920, a sprijinit Arhiva de folclor (1930) și a fost un eminent bibliograf. Bunăoară, în calitatea din urmă, în 1905 introduce catalogul pe fișe internaționale, catalogul alfabetic plus cel pe materii, a pregătit tipărirea unui catalog al cărților, periodicelor străine și românești și mai ales a organizat „camera blindată" (cărți rare). În viziunea sa Bibliografia română veche trebuia să fie oglinda a tot ce s-a scris pe teritoriul României: repertoriul operelor tipărite. Cu un asemenea sprijin T. Pamfile putea să fie informat la zi cu noutățile în materie mai ales că ofițerul sau ordonanța sa se deplasau foarte des în capitală cu un permis special! „L-a(m) încurajat din toate puterile" pe „tânărul cu vorba liniștită și modestă", „descoperire de actualitate care se îndeletnicea cu multă plăcere și stăruință de adunarea de poezii populare" și care „mi-a fost drag din ceasul când a deschis ușa aici în uniformă de elev al școlii militare"(v. scrisorile lui I. Bianu către D. Furtună și cpt. I. Diea, publicate în revista TUDOR PAMFILE).

Afirmațiile lui Bianu că „Toate operele lui Pamfile editate de Academie au fost recomandate și multe combinate împreună ..." au deplină acoperire. Recomandările s-au extins și în trimiterea operelor către mari personalități ale lumii științifice așa cum o atestă o scrisoarea lui B. Bartok din 20.V.1914: „Je vous serais tres reconnaissant si je pourrais

obtenir de l'Academie un exemplaire de la collection T. Pamfile, Cântece de ţară, aparute în 1913" (51) sau prin schimbul cu marile biblioteci. În plus Pamfile nu avea de ce să nu-i urmeze sfaturile când venea de la o asemenea autoritate, cu asemenea experiență, influență și bunăvoință. Îi trebuia numai putere de muncă pe care o avea din plin. Prin urmare, Pamfile nu putea fi decât foarte informat în domeniul preferat, așa cum o denotă, să zicem, printre altele, prefața la Jocuri de copii, III, (1909), reprodusă și în revistă unde recunoaște că a adus „puțin material necunoscut" amintind de lucrările similare ale lui P. Ispirescu („Jucării și jocuri de copii", Sibiu, 1891), A. Bogdan („Cântece de copii și jocuri", Brașov, 1905), P. Papahagi („Din literatura populară a aromânilor", București 1900, vol. I, completarea colecției publicate în Analele Academiei Române XXV, secțiunea literară), D. Ionescu („Tratat de jocuri școlare, pentru uzul școalelor de ambele sexe", București, 1905), Gr. Tăbăcaru („Jocuri românești pentru copiii școalelor primare", București, 1906) (52).

Când I. Bianu opinează în 1910 că „partea cea mai sentimentală a poeziei poporului" este muzica, această „parte atât de prețioasă din manifestările sufletești ale poporului" (53) în revista ION CREANGĂ își fac loc din ce în ce mai multe arii și cântece însoțite de melodii. Nu este surprinzător să observăm că tatăl lui Pamfile fusese un petrecăreț, că elevul Pamfile T. stătuse în gazdă la un lăutar din Tecuci, prin urmare avea și ceva cultură muzicală. Doinele flăcăiești puse pe note, rămase în manuscris dovedesc oarecari posibilități, dacă nu cumva și cunoștințe (v. scrisoarea către N. Iorga). Oricum Pamfile se făcea plăcut prin natura ființei sale și legătura sufletească de care vorbeau I. Bianu, M. Lupescu, M.

Sadoveanu, I. Antonovici, D. Furtună ș.a., era evidentă. Avea calitățile unui conducător de școală.

„Hotărât de la început, din copilărie, de a servi dezvoltarea culturii neamului" (scrisoarea din 7 ianuarie 1928) după o norocoasă întâlnire, I. Bianu a conlucrat cu acesta (T. Pamfile) până la dispariția lui. Atent cu manuscrisele rămase, îndemna chiar în primul număr al revistei TUDOR PAMFILE „să le ia cineva priceput și înțelegător la răfuială și să aleagă ce ar fi de publicat și ce numai de păstrat" (54). Să adăugăm că și el credea că „trebuie să ne folosim de ultimii ani de viață veche sătească pentru culegerea folclorului de toate felurile" încurajându-l astfel și mai târziu pe I. Mușlea (55).

Înțelegând resorturile intime dintre personalități cu înalte aspirații se evidențiază mai ușor rolul fiului de țăran din acel Făget de pe Târnave, membru corespondent al Academiei din 1887, în viața altui fiu de țăran din Țepu-Tecuciului. Cel dintâi dintr-o listă de-a dreptul impresionantă.

Trecând însă dincolo de aspectul personal al problemei, la urma urmei mai puțin important pentru știință, remarcăm că rezultatul esențial al prieteniei dintre I.Bianu și T. Pamfile ar fi orientarea destul de hotărâtă și spre etnografie, unde cel din urmă a realizat studii de bază în istoria științei, ca urmare a înțelegerii imperativelor momentului de către amândoi. Prin I. Bianu Academia n-a direcționat revista ci pe conducătorul ei care avea disponibilitățile necesare unor mari înfăptuiri. Contribuția revistei la corpus-ul cerut de academicieni este mai presus de îndoială, ca și tot ce a adunat Pamfile în volumele personale.

Sentimentul și atitudinile *față de Gorovei* au fost tot timpul ale elevului pentru învățătorul pe care simte că l-a depășit, în nici un caz ură sau desconsiderare, sentimente de

care Pamfile nu era capabil. Mai era atitudinea omului care nu agrea politica și pe reprezentanții săi considerând-o element deturnant pentru „învățătorul nostru" ale cărui „începuturi" (orientări) le preia dar ajunge la alte „încheieri" adică rezultate și concluzii.

Conflictul Gorovei – Pamfile, inevitabil datorită apariției revistei ION CREANGĂ care știrbea din importanța ȘEZĂTORII și din prestanța lui A. Gorovei, s-a redus la o simplă răceală datorită lui I. Bianu, M. Lupescu, G.T. Kirileanu cu care Gorovei n-o putea rupe, în nici un caz brutal după moda vremii, iar pașnicul Pamfile, om de echipă, nu-și propunea în nici un fel, conștient că zavistia nu este creatoare. Ca paradox: militarul era de un pacifism desăvârșit. Scrisorile care „jignesc pe d-l. Gorovei" de care amintea Șt.St. Tuțescu aveau cam aceeași formulare ca cea către Th. Bălășel bazată pe energia tinereții rău strunită de conducerea revistei fălticenene. Fără actul său de mare curaj revista din Bârlad nu ar fi apărut.

Gorovei este nedrept și insinuant încercând să-l pună în inferioritate pe ofițer recunoscând că „își manifesta oarecare deferență pentru mine" în orice ocazie dar, și aici greșește profund: „cu toate acestea m-a urât. Nu știu pentru ce. Nu i-am făcut nici un rău" (56). Pentru ce, ar fi avut el, dacă citim rândurile scrise către Bianu, Weigand, Jarnik, Bălășel, dar nu era omul să aibă timp de așa ceva. L-a neglijat. Declanșarea unei polemici ar fi dispersat rândurile culegătorilor și chiar dacă ar fi repus în drepturile de întemeietor și conducător al ȘEZĂTORII pe M. Lupescu succesul era nesemnificativ. Vrea să „scoată sabia" cu ocazia publicării mențiunilor despre ȘEZĂTOAREA de către Casa Școalelor (57), dar acceptă sfatul lui I. Bianu care este mai înțelept.

Că Pamfile prefera cântecul muzelor în locul zăngănitului armelor e clar și în cazul lui Șt. St. Țuțescu cu „Ghilușul" unde răbufnirea de orgolii n-a dus la polemici sterile. Deja pentru Pamfile, timpul avea mai puțină răbdare.

Privind retrospectiv, evident obiectiv, e de apreciat ambiția lui A. Gorovei de a reînvia mereu ȘEZĂTOAREA, fie și pentru că ar fi trebuit să justifice fondurile de la Casa Școalelor. Cu adevărat, a trebuit să înfrunte greutăți serioase și are dreptul să se plângă pentru că revista își pierduse din autoritate, nu mai era căutată, nu era vândută și difuzată, nu era bine administrată fără Lupescu lângă el. Era mult mai greu să reziste decât cea din Bârlad, certamente perfect condusă și ca revistă de piață și ca revistă de specialitate.

Cunoscând că „învățătorul nostru" își permitea să intervină în materiale sau să și le însușească (la rându-i obligat să le pregătească singur pentru tipar, Gorovei ori nu-și mai notase de la cine are materialele ori voia înrăutățirea relațiilor cu Pamfile, în 1915, care între timp tocmai îi corectase manuscrisul pentru Academie), observăm că un fel de ironie a soartei îl ajută pe Gorovei ca „adversar" să editeze un volum pornit chiar de la culegerile lui Pamfile ca autor (58).

Ar fi în afara adevărului, mai ales că și Pamfile recunoaște clar, să nu înțelegem că în anii 1903-1906 „răvașele" lui Gorovei ca și convorbirile personale (Pamfile l-a vizitat la Fălticeni) l-au ajutat să-și clarifice drumul de urmat, concepția despre disciplina abordată, chiar un sistem de lucru la alcătuirea operelor și la revistă. Dar principalul lucru care l-a reținut este că în folcloristica momentului nu era nevoie de polemică. În scurt timp învățăcelul și-a depășit maestrul într-o competiție a valorilor, absolut benefică în care au fost în permanență amestecați M. Lupescu, G. T. Kirileanu, I. Bianu,

contrabalansuri în perioade tensionate, colaboratori de suflet în primul rând. Mereu receptiv la sugestii folclorice (prietenești; de la dușmani prin reacție; din bibliografia consultată) adoptă un eclectism productiv care se dovedește astăzi adevărată viziune pentru un secol. Atitudinea rezervată de care se plânge A. Gorovei (stimulatoare pentru el) a fost sigur determinată de intensitatea unei munci de care ne mirăm acum după un veac, mai ales pentru diversitatea ei în unitate. Tecuceanul se dovedește indubitabil adevăratul protagonist în disciplină după cum observau S. Mehedinți sau V. Bogrea imediat după război.

II.4. TENTAȚIA ISTORIEI

Preocupat printre atâtea altele și de folclor, lui N. Iorga, tânărul colecționar „născut în sânul poporului" și „așa de îndrăgostit de muncă și de ajutoriu – căruia – i se cuvine laudă pentru devotamentul, râvna și dragostea sa pentru poporul românesc" îi atrage atenția mai întâi prin prezența în redacția „Semănătorului" iar apoi prin insistența cu care îi trimite documente istorice. În dorința de a se impune, Pamfile învață „chirilicele", colindă plaiurile moldovene, căutând vechi hrisoave, descifrează inscripții pe care le trimite istoricului, îi popularizează opera prin reviste, exprimându-și în repetate rânduri admirația pentru impunătoarea sa personalitate, scoate împreună cu V. Nicolau o revistă de mărturii și cercetări istorice „Miron Costin" (1913-1919).

Afirmației programatice a lui Nicolae Iorga, privitoare la rolul cercetării istorice / „a scrie istoria e o datorie pentru omenire, a o adăugi cu ce ai aflat e o obligație pentru fiecare, rămânând ca cei care pot scrie să adune ce au aflat de la cine

poate numai vorbi”(59)/, Pamfile îi răspunde după preceptul adoptat de folclorist „fiecare din aceste mărturisii – acte, hârțoage, n.n. – cuprinde o zvâcnire a sufletului românesc, un răspuns al nevoilor de pe atunci și din cari unele dăinuiesc și astăzi. E o învățătură în toate acestea, care trebuiește adunată și pusă sub ochii celor ce au menirea să îndrumeze viața repede și sigur, fără pierderea vremii cu încercări și împrumuturi. VOM FACE CE VOM PUTEA” (60). Nu este de admis că fără a fi simțit întru sine chemarea pasiunii și unele posibilități explorative, T. Pamfile și-ar fi risipit pasiunea pentru folclor, ar fi cheltuit sume importante pentru a „cumpăra acte și manuscrise vechi” (61). Este mai mult o confirmare privind preocuparea sa pentru „tot ce interesează românismul ca limbă și ca simțire”, temei pentru care Iorga dorea„ să fie cât mai mulți asemeni D-lui Pamfile cu așa dor și dragoste de țară și poporul român” (62). În afara expedierii unor inscripții și documente, în colecția de manuscrise de sub cota ms. X/5094, p.4., din B.A.R. am identificat inscripția și desenele expediate în iulie 1910 (cu notația ulterioară „am trimis-o d-lui Iorga dar până acum n-am primit nimic”) și, în urma căreia (63), în „cronica” din „Neamul românesc literar”, primitorul răspunde: primim de la d. locotenent Pamfile: Cătunul Bălteni din jud. Vaslui face parte din teatrul bătăliei de la Rahova ...”, anunț publicat în scopul intreprinderii cercetărilor necesare (64) – cercetătorul bârlădean împrumută clișee, primește și-i trimite cărți și reviste. Acordându-i prețuirea sa, marele patriot și cărturar, îl invită, împreună cu soția la cursurile de vară de la Văleni de Munte unde și ajunge în iulie 1911: „sunt bine aici, am ajuns aseară la 3/2. De la 5-8 după masă am stat la dl. Iorga care a rămas surprins că tu ești la Bârlad și n-ai ținut să vii cu mine. Aseară a fost șezătoarea... acum la ceasurile 4 așteptăm

începerea cursurilor...” (65). În 1921, când G. Ibrăileanu, aprecia importanța cursurilor Universității de vară considerând că „prin impresionantele străduințe ale lui N. Iorga, Vălenii de Munte au devenit un important centru de cultură românească: Universitatea de vară urmărea reunirea exponenților culturii românești din toate ținuturile românești spre întărirea culturii naționale”, ofițerul, care se afla grav bolnav mai cerea informații de la prietenul său, fost colaborator la ION CREANGĂ, Șt. Manole (stabilit aici) și îl ruga să se intereseze de apariția volumului omagial N. Iorga la care contribuise scriind „sub presiunea celor 39 grade temperatură” (66).

N. Iorga a sprijinit apariția unor culegeri ale lui Pamfile prin tipografia „Neamul românesc” și „Ramuri”: Graiul vremurilor (1909), Cartea povestirilor hazlii(1920) și este de presupus că și pe cele din editura Academiei prezentate favorabil în publicațiile pe care le conducea cu observații de genul: „o deosebită luare aminte merită calendarul revistei „ION CREANGĂ” ajunsă astăzi cea mai bună culegere de literatură” populară din țările locuite de Români. S-a făcut apel la toți colaboratorii și nici unul n-a lipsit de la chemare. E o adevărată comoară în cele 200 de pagini ale calendarului din Bârlad...” (67). Reproșurile prilejuite de apariția unor culegeri ale lui Pamfile în revista lui Chendi care-l atacase pe istoric în 1905-1906, soldate cu un angajament, „voi munci așa cum mă pricep. Veți vedea după ani”, se pare a fi rămas singulare. Ofițerul a tras învățăminte și, când, în 1909, disensiunile dintre Iorga și Bianu amenințau să ia proporții, precaut scrie celui din urmă: „în curând voiu avea plăcerea să vă trimit un volum de povești tipărite într-o editură oarecare. Pe mine d. Iorga m-a certat că publicam povești în răposata revistă a d-lui Chendi; nu-mi trece prin cap că D-voastră mă veți certa că-mi scot

poveștile în editura „Neamului Românesc”. De altfel tratativele și închegarea lor este anterioară acelor neplăceri pe cari le-ați avut. Dacă ele ar fi avut loc înaintea acelor neplăceri, fiți sigur că v-aș fi înștiințat. De altfel sunt încredințat că D-voastră nu puneți în legătură aceste chestiuni cari n-au mult comun între ele” (68), preîntîmpinând strategic eventuale discuții.

În orice caz, apropierea ce se poate face între cele două personalități este de natură științifică, temperamentală nicidecum. Cele câteva aspecte semnalate ilustrează preocuparea lui Pamfile pentru un aspect al ființei naționale răsfrânt și asupra culegerilor „Povestire pe scurt...”, „Mănunchi nou de povestiri populare...”, traducerea lucrării lui A. Wolf „Beitrage zu einer statistich – historischen...” Burscheibung des Fustentams Moldav, Hermanstadt, 1805) – sub titlul „Pagini vechi de viață moldovenească”(1919). În același context se înscrie modalitatea conducerii revistei „Miron Costin”, „revistă de cercetări și mărturii istorice”,atitudinea favorabilă cu care întâmpină apariția unor publicații de același profil (ca TEODOR CODRESCU), precum și poziția sa în raporturile cu alți harnici izvoditori de documente istorice: I. Antonovici, C. Bobulescu, V.C. Nicolau, Saint-Georges etc.

Ca dovadă a nedesmințitei apropieri sufletești de pe poziții strict egalitare, I Antonovici, autorul „Documentelor bârlădene” și a unor monografii bisericești, va fi organizatorul majorității acțiunilor comemorative (în special pentru ridicarea bustului lui Pamfile), după moartea lui Pamfile pe care-l definea „scormonitor al sufletului neamului”.

C. Bobulescu, nepotul lui M. Lupescu, preocupat la rându-i de istorie și folclor – „adă-ți aminte că astă vară mi-ai

făgăduit că dai pentru revista ION CREANGĂ folclor religios, arătându-mi și caietele ... să nu te dau în ceata „oamenilor de pripas” (69) – beneficiază de sprijinul tehnic și administrativ al lui Pamfile, care-l asigură în legătură cu tipărirea uneia dintre lucrările sale că „prețul cheltuielilor nu va fi mai mare decât cel mai mic cu putință” (70). Câteva misive scurte arată grija manifestată pentru fiecare cuvânt și sensurile lui, familiarismul altora atestând strânsă apropiere dintre ei.

În esență, fără dorința de a avea contribuții teoretice, Pamfile rămâne un truditor și în acest domeniu prin impresionanta sa activitate de depistare, descifrare și tipărire a unor documente și inscripții istorice – numere întregi din MIRON COSTIN fiind realizate aproape numai de el – prin întocmirea mai multor lucrări și popularizarea altor valoroase apariții și publicații cu caracter istoric, precum și prin pledoaria pentru înființarea unui muzeu istorico-etnografic al Moldovei, iată tot atâtea dovezi de statornică iubire a neamului și istoriei sale. Firească îndreptare către o autoritate ca istoricul N. Iorga a avut repercusiuni nu de ordin metodic așa cum ar fi fost de așteptat ci în cantitatea și calitatea activității depuse. Revista MIRON COSTIN rămâne importantă prin „mărturiile istorice”, cercetările fiind cu totul secundare.

Apărută exact la 5 ani după „sora mai mare ION CREANGĂ”, „MIRON COSTIN revistă de cercetări și mărturii istorice”, avea scopul de a pune la îndemâna cititorilor „hârțoage” și „ristoave” care cuprind „o zvâcnire a sufletului românesc un răspuns al nevoilor de pe atunci și din cari unele dăinuiesc și astăzi” scria în „Cuvânt înainte” (71) articolul program, admiratorul lui N. Iorga. Din nou anunță un grup de întemeietori, cu listă deschisă: Slt. Angelescu, Alex Ecsarhu, cpt. P. Gane, N. Gherghely, Lt. L. Ghika-Brigadier, M.

Lupescu, C. N. Mateescu, T. Pamfile, Lt. A. Saint-Georges, N. Stroici. Începând cu nr. 2 lista se completează cu I. G. Ciolan, I. Antonovici, V. C. Nicolau, N.I. Dumitrașcu, G. Vartolomei, Șt. Manole, D. Furtună, T. Bălășel, I. Zotta, generalul P.V. Năsturel, C. Bobulescu, C. Danilescu, Al. Rossetti (în ian. 1916) (72).

Printre abonații acesteia, care se trimitea Academiei totdeauna la 26 ale lunii, se afla și G. Weigand, A.C. Cuza, I.G. Bibicescu, G. Nedioglu, Em. Elefterescu dar și G. T. Kirileanu, M. Lupescu, G. A. Cosmovici și alții de la ION CREANGĂ.

Din lista colaboratorilor din anii I, II se evidențiază Al. Saint-Georges posesorul unei adevărate arhive, T. Pamfile cu 27 apariții, V. C. Nicolau 19, C. N. Mateescu 16, N. I. Dumitrașcu 13 etc. Principalele rubrici: Documente, inscripții, Arheologie, Evenimente istorice, Localități, Instituții și dregătorii, Biografii, prezentări de vieți, Genealogii, Istoria bisericii, Istoria învățământului, Cronica, Iconografie, Varia, sunt acoperite de documente din toate provinciile țării, inclusiv Basarabia, mai ales după mutarea acesteia la Chișinău, între ianuarie și mai 1919. De reținut că totul, inclusiv administrația, cădea în sarcina ofițerului-istoric.

Din lista realizărilor acestei reviste cu același format ca ION CREANGĂ, în aceeași tipografie nu pot fi omise:

a) dezvăluirea unui număr impresionant de documente vechi începând cu vremea lui Alexandru cel Bun și până în contemporaneitate, cu minimum de date necesare interpretărilor ulterioare, aici făcându-se și o primă clasificare.

b) bibliografierea celor mai interesante alcătuiri de profil, inclusiv revistele „concurente” – e cazul revistei lui Gh. Ghibănescu, Teodor Codrescu „care cuprinde părți mărunte și subiecte răzlețe...”, „și asupra căreia nu vom putea avea decât

întâietatea vârstei" (73) sau a revistei unui mentor „întâmpinăm cu bucurie curată Revista istorică cea mai tânără publicațiune a d-lui N. Iorga". Asemenea publicație, ca și MIRON COSTIN de fapt ar fi „neapărat trebuincioasă pentru o dreaptă cântărire a literaturii noastre istorice mai ales în această vreme când diletantismului nu i se mai pune zăvor" (74).

c) Pledoaria și pașii concreți în direcția înființării Muzeului regional de istorie și etnografie a județului Tutova, (75), care-l dezvăluie încă o dată pe omul inițiativelor culturale. Acesta s-a înființat la 10 aprilie 1914 cu I. Antonovici custode.

Ideea lui Pamfile a prins și pe alte meleaguri: V. Ursăcescu în Gânduri bune pleda cam în aceiași termeni (76) tot pentru un muzeu.

Deschiderea listei de subscripții cu 100 lei donați de T. Pamfile a dus în final la adunarea sumei de 67.335 lei pentru acest muzeu regional de istorie și etnografie cu folosință finală probabil, la tipărirea revistei.

d) Promovarea tinerilor Al. Rosetti, C. G. Giurescu, Gr. Moisil, D. Furtună ș.a.

e) Ca și în cazul revistei ION CREANGĂ, cronica este informată, scurtă, la obiect: la „Conferința d-lui A. D. Xenopol la Bârlad în cadrul șezătorii LIGII CULTURALE, secția Bârlad, din 20 nov. 1913, a fost „lume puțină - fiindcă nu se știa - și însuflețire multă pentru că nu se putea altfel..." (77). Exemplele pot continua.

MIRON COSTIN rămâne un magazin de documente vechi reproduse de valorificatori din toate provinciile românești care încearcă să trezească, interesul pentru bucoavnele vechi, pentru frânturile de viață veche românească

și poate fi înțeles pe linia autohtonismului lui Pamfile dar, mai sigur, era o acțiune în plus pentru a grăbi „încheierea istoriei” cu privire la evoluția românismului condiție pentru derularea teoretizărilor folcloristico-etnografice, după părerea redactorului. Oricum de la SEMENĂTORUL (1870), primul ziar local, și până la MIRON COSTIN, autoritatea cea mai de seamă, dintre toate publicațiile apărute aici a avut-o ION CREANGĂ care și-o păstrează și după FLORILE DALBE (1919).

Încercarea de a atrage cercetători străini, evidentă dar nereușită, nu are ca rezultat decât consolidarea autorității științifice a lui T. Pamfile. Din păcate și în cazul acesta Războiul a modificat totul: MIRON COSTIN își încetează apariția după nr. 5 din 1919, cu toate eforturile pentru redresare de la Chișinău.

II.5 CHEMAREA LITERATURII

„Marele povestitor care era încă de pe atunci M. Sadoveanu l-a cucerit și reținut” pe Pamfile, scria N. Iorga (79) referindu-se la anii începuturilor, pe când Sadoveanu considera că „trebuie să ne întoarcem la cărțile vechi – ...Esopia, Arghir și Elena etc., – să le împrospătăm și să le răspândim” din lipsa unor „scriitori populari” (80).

Solicitat inițial pentru colecția de folclor, cu intuiția talentului său, Sadoveanu descifrează disponibilități scriitoricești concretizate prin colaborări la „Vocea Tutovei”, „Freamătul”, „Convorbiri literare”, „Florile dalbe”, „Însemnări ieșene”, „Viața românească” ș.a. temperamente identice, Sadoveanu și Pamfile s-au prețuit reciproc întotdeauna. Reîntâlnirea pe teritoriul unor preocupări comune

pe teritoriul Basarabiei după 1919, unul binecunoscut scriitor, altul „zelos folclorist” s-a soldat cu efecte pozitive în plan literar și cultural.

Apreciat de acel „spirit rector” al „vieții românești”, care, recunoscându-i meritele în domeniul folclorului, unde crede „că primii colectori ai poeziei populare și primii teoreticieni ai curentului poporan (încă de la 1840) au apărut în Moldova, unde găsim și pe cei mai mari folcloriști, pe Sim. Fl. Marian și Tudor Pamfile...” (81), este cooptat în „Asociația literară și științifică Viața Românească” (prospect 1920), dar se pare totuși că desele apariții ale folcloristului în revistă se datoresc lui M. Sadoveanu. Acesta credea că prin schițele și nuveletele „cu un caracter foarte personal”, caracterizate printr-o „ageră cunoaștere a sufletului nostru...” se desăvârșea un scriitor „al nostru, al pământului acestuia și al oamenilor acestui pământ”(82). Legați de pământ prin aspirații comune, având păreri identice despre creația populară, normal, Sadoveanu apreciază la „harnicul și modestul cercetător în trecutul nostru” (83), care „tot mai mult se afirmă ca un povestitor al poeticelor și vechilor așezări răzășești” (84), blândețea și modestia îmbinate cu energica activitate pe tărâm cultural, lupta sa pentru „democrația cea bună și luminată pe care Pamfile a avut-o în sânge” (85). Nu întâmplător Pamfile îi lasă prin testament, după moarte, manuscrisele literare spre a fi triate (așa cum proceda și în timpul vieții) (86).

După cum observa prof. Gh. Vrabie, „fără să adâncească prin studii folcloristice ample, Sadoveanu sesizează în esență numeroase aspecte ale creațiilor orale afirmând o poziție folcloristică fermă. Multe dintre ele sunt întregite prin înseși scrierile prozatorului” (87) sugerându-se astfel o paralelă a preocupărilor celor două personalități fiecare atras (și urmare

a afinităților sufletești personale) de domeniul în care celălalt strălucește. Proporțiile se respectă când e vorba de fiecare parte: percepția intimă a folclorului îl îndeamnă pe acesta spre „cărți pentru popor" iar surplusul sufletului de folclorist îl îndeamnă pe Pamfile către literatură, având în același timp de realizat „planul pentru culegerea folclorului". Arta și datina rămân „podoaba muncitorului de pământ valabilă întotdeauna și deci și în acest veac" scria M. Sadoveanu (în Mărturisiri, p. 240).

Nebulozitatea contactelor caracteristice cu Sadoveanu dispare în cazul poetului G. Tutoveanu. Vechea tovărășie înfiripată în 1906, după înființarea „Casei Naționale", întărită la „Freamătul" (1912, director G. Tutoveanu, secretar de redacție T. Pamfile, inițial apărută la Tecuci, în 1911) și „Societatea ION CREANGĂ", s-a consolidat la înființarea „Academiei bârlădene" de către cei doi și Toma Chiricuță cu menirea de a încuraja talente și de a populariza literatura românească din satele moldovene (realizându-se și un calendar în anul 1918), materializarea acesteia fiind, printre altele publicația „FLORILE DALBE" (ian. – dec. 1919). Dintr-o scrisoare către G. Tutoveanu aflăm și de o „Renașterea", dispărută după primul număr „căci Renașterea , neputând de la întâiul număr reține strânși uniți geniile sale anunțate pe frontispiciu, - a preferat să moară imediat după renaștere decât să-ți dea ție prilej să ai dreptate complectă" (88). Pamfile cere lui Tutoveanu să-i scrie unui debitor, căruia i se făcuse reclamă în revistă, să-l sprijine pentru obținerea unui abonament pe calea ferată să poată pleca „în județul Botoșani, la Podu Iloaie pentru niște cercetări" (89), o dată îi mulțumește pentru documentele trimise revistei și-l invită la o plimbare (90), altă dată îl înștiințează de mersul tiparului la o a doua ediție de

„Balade” și că s-au primit manuscrisele (91). Dintr-o carte poștală aflăm de dorința întoarcerii la locul vechi, ca Goga cuprins de „doruri pe care le caut sub eternul cer” (92). Viața revistelor scoase împreună este subiectul principal al discuțiilor dintre cei doi (93). Evident în aceste condiții poetul va avea la fel ca și Al. Vlahuță, B. Delavrancea, V. Voiculescu etc., numai cuvinte de laudă despre folclorist.

Caracteristică pare a fi din acest punct de vedere aprecierea altei dimensiuni a personalității lui Pamfile: scriitorul. Comparativ cu volumul de muncă din domeniul culegerii și sistematizării creației populare unde a realizat studii remarcabile, preocupările literare cu relativa lor valoare rămân simple exerciții de stil. Efectele în plan moral și spiritual nu afectează decât în mică măsură activitatea sa de folclorist, apreciat de posteritate incomplet numai prin realizările folclorico-etnografice.

„Cine a spus că T. Pamfile a fost un scriitor neînsemnat ori un scriitor obscur, a făcut cea mai mare greșeală” opina prof.univ. Paul Constantinescu la Bârlad, în 1927 considerând necesară retipărirea operei sale literare (94).

Dacă privim polemica vie din paginile ziarului „Vocea Tutovei” pe care o conducea în noiembrie 1907, după cum reiese din corespondența cu Șt. Manole ca și din manuscrisele rămase în copie după trimiterile la „Adevărul”, „Viața literară” etc. ori „Adevărurile” din manuscrisele păstrate la B.A.R. tânărul Pamfile avea condei polemic și mari calități literare (95).

Notăm sub beneficiu de inventar că își exersase condeiul chiar în calitate de corespondent al „Neamului Românesc”, (96), că în noiembrie 1907 „răspundea de întreaga redacție a ziarului „Vocea Tutovei” (97) unde a scris multă vreme și cât

îi îngăduia uniforma de ofițer activ. Tot sub același beneficiu înregistrăm că trimiterile la diverse publicații erau creații personale (poezie, proză, articole) sau culegeri de teren destul de literarizate.

O altă publicație pe care a condus-o direct, secretarul de redacție era factotum aici , a fost FREAMĂTUL, începând cu anul II, nr.1 -3, ian.-martie 1912, cu redacția T. Pamfile, str. Promoroace. Numărul, festiv, închinat lui Șt. Petică anunță ca directori pe G. Tutoveanu și D. Zbârnea iar printre colaboratori: G. Bacovia, M. Codreanu – învățător la Corodești în 1912, I. Dragoslav, I. Minulescu, A.D. Xenopol. Scrierea autobiografică „De-a lungul Dunării", deschide seria colaborărilor aici, iar „Cronica" semnată T. Pamfile nu lipsește, semnalând evenimente, cărți, acțiuni culturale (bunăoară vorbește de deschiderea cursurilor de vară de la Văleni de Munte menționând participarea sa, în 1911). Se pare că pentru prima oară semnează „Cronica" sub inițiala T. în „Revista noastră", II, nr.11, din 15 oct.1906 în care apare și nuveleta „Dorul" (datată: 7.IX.1906, Alcap – Constanța) după ce în nr. 7 din 15 iunie 1906 se publicase proza intitulată „Singur".

Din cercetările noastre debutul literar poate fi fixat în „Viața literară", (an I, nr. 1, 1 ian. 1906 cu proza „Logofătul Costachi Conachi și sluga osândită"), scoasă de Il. Chendi care-l va cultiva în continuare în tot cursul anilor 1906 - 1907. Tot în același an a mai publicat în Făt-Frumos, Revista noastră, România ilustrată, Semănătorul, Colnicul Hora. Am oferit în notă lista celor peste 40 de publicații la care a colaborat de-a lungul vieții, menționând doar începutul.

Orientarea acestor reviste țintea mult spre semănătorism. „Contingențe" cu „Semănătorul" au și alte

periodice chiar dacă, spre exemplu „România ilustrată” (1900-1914) redactată de Ion Rusu-Șirianu și Al. Antemireanu, nu arbora „ambițiunea” să imprime „anumite direcțiuni literare”. „Scriitori de la publicațiile semănătoriste (între care M. Soricu, folcloriștii A. Gorovei, T. Pamfile apar împreună cu D. Zamfirescu, Șt. Petică, G. Topârceanu și alții. În sumar găsim pe Caragiale și Coșbuc” (98). Desigur că admirația pentru valorile literaturii populare face și din ION CREANGĂ o expresie cât se poate de apropiată acestei ideologii.

Pamfile a împrăștiat compoziții proprii în aproape toate publicațiile menționate, îndeosebi în „Freamătul”, „Neamul românesc literar” și „Calendare”. Dar afirmarea sa și ca scriitor de talent se realiza sigur prin „Florile dalbe”, „Însemnări literare”, „Convorbiri literare” și mai ales în „Viața românească” unde era apreciat din toate punctele de vedere. Atragem atenția asupra faptului că în noiembrie 1918, după o „consfătuire” la locuința lui G. Tutoveanu, cu participarea lui Al. Vlahuță se hotărăște înființarea revistei FLORILE DALBE pregătită pentru tipar între 17-19 dec. 1918 și lansată la 1 ian. 1919, în detrimentul revistei ION CREANGĂ care se culegea în același timp. A fost prima publicație de după război, nu numai cu meritul întâietății (a doua a fost ION CREANGĂ) ci și al unei ambiții reînnoite: să încercăm aici în liniștea unui oraș de provincie, alcătuirea unei „școale” oricât de modestă, prin care să pătrundă în mișcarea literară a țării, cât mai mulți dintre „visători” care „bat la poarta vieții” (99). Tudor Pamfile prelua astfel ștafeta de la „Paloda” și „Făt-Frumos”, mai mult, publica aici proze de surprinzătoare calitate. În treacăt să menționăm că toate trei revistele conduse de Pamfile, ION CREANGĂ, MIRON COSTIN, FLORILE DALBE aveau aceeași redacție și administrație – Bârlad, str. Corbului – până

la mutarea lui Pamfile în Chișinău, str. Pușchin 48. Revista al cărei comitet de redacție era compus din G. Tutoveanu, V. Voiculescu, T. Pamfile și M. Lungeanu, (la „Florile dalbe") a fost bine primită în țară și în special în Moldova. În „Însemnările literare" apar la câteva săptămâni sub semnătura lui M. Sadoveanu, aprecieri de genul: „În acest număr (nr. 6) versuri de G. Tutoveanu, o povestire de pe front de V. Voiculescu și o nuveletă de T. Pamfile, care tot mai mult se afirmă ca un bun povestitor al poeticelor și vechilor așezări răzețești din Țara de jos" (100). „Florile dalbe" nr. 9 – revista bârlădeană e cu îngrijire întocmită și ne aduce și de data asta pagini interesante" (101), altădată citează din cele trei cărți ale lui T. Pamfile apărute recent lăudând efortul acestuia de a traduce din A. Wolf (Beitrage...) Pagini vechi de viață moldovenească, „înfățișând sistematic, întovărășită de note critice..., ridică un colț din vălul care acoperă viața noastră socială din trecut" (102). Tot M. Sadoveanu își făcea un titlu de glorie publicându-i, printre altele, lui Pamfile „un deputat de la întâia Unire" (103).

CUIUL LUI PEPELEA

TUDOR PAMFILE

N-am insistat asupra poeziei publicate (mai slabă după cum se exprima în scrisori însuși Pamfile), nici asupra alcătuirii teatrale într-un act Cuiul lui Pepelea (1920) – reeditată în 1928 – și nici asupra numeroaselor povestiri și nuvele publicate în „Convorbiri literare" și în „Viața românească" din care autorul a alcătuit volumul Noaptea sfântului Andrei (Ap. Culea în

„Săgetătorul” dădea ca apărut și volumul „Pe malurile Nistrului”, pe care nu l-am găsit). Extragem un citat din „Hora de la Vaslui” (104) în care pe lângă sprinteneala condeiului se observă excelentul spirit de observație al omului care a colindat țara în lung și în lat: Vasluiul rămânea ascuns în spatele gării, dar mai înapoi ceva, ceva, mai spre stânga străluceau pe alocuri pereții căsuțelor din mahala, pe prispele cărora se pârjoleau la soare bătrâni și tineri de toate vârstele, într-o pitorească împestrițare cu purcei, căței, cocoși și găini de toate culorile” (p.383). Mihail Sadoveanu aprecia de pildă „minunata bucată” „Delegațiile de la Epureni” iar G. Topârceanu pe toate cele 16 povestiri din Noaptea Sfântului Andrei, ca să nu mai spunem de G. Ibrăileanu care-l promova în paginile revistei, îi aprecia prietenia și modestia.

Observăm că prozatorul este supus acestui ingenuu nativ, aproape fără oscilație dar cu capriciile momentului creației și se deosebește destul de stăruitor în urmărirea proiectelor sale artistice și totodată deschis ineditului unor procedee de creație (sau celor ale altor genuri). Dacă adăugăm că Tudor Pamfile își scrie numele în listă cu cei mai buni editori ai operei lui Ion Creangă act cultural de excepție pentru basarabeni și nu numai (105), întregim imaginea unui împătimit al imaginii artistice cu tentă pronunțat tradiționalistă determinată de activitatea sa principală în domeniul etnografiei și folclorului.

Mai reținem atenția cu o mențiune specială legată de acest domeniu de activitate: Pamfile a fost ofițer deci trebuia să respecte regulamente; a intrat într-un cerc de influențe ca cel al lui N. Iorga, I. Bianu, A. Gorovei etc. deci trebuiau niște menajamente, mascate atitudini. De aici necesitatea utilizării pseudonimelor acronimelor etc. În Dicționarul de pseudonime

al lui M. Straje, nu sunt identificate decât câteva. Sperăm să oferim o listă completă, dacă nu cumva în publicațiile din Basarabia a utilizat și altele: P. Arminden, Gheorghe, T. Irofte, Ostaș, De la Bârlad, T.P., Sămulastru, Fulger, T. Spătaru, T., P. Tudor, Wiest (în Basarabia) și evident în majoritatea cazurilor fără pseudonim (106).

Totuși, încă o mențiune, unele proze i-au fost publicate post-mortem în „Viața românească", „Graiul nostru", Bârlad 1925, 1926, „Adevărul literar și artistic" (1927) etc.

Pentru Bârlad care se poate mândri cu bogatele sale tradiții culturale, începuturile amintitei emulații spirituale sunt de dată mai veche. Apariția ziarului „Semenătorul", la 27 sept. 1870, era doar un element marcant, un indiciu al potențelor spirituale locale iar revista GEORGE LAZĂR (1887) de sub conducerea unui comitet din care făcea parte și istoricul, literatul și folcloristul Gh. Ghibănescu, contura momentul frământărilor spirituale. Prin „Paloda" se înregistra prilejul inițiativelor culturale.

Imediat după 1900, „Paloda literară" (20 ian. –28 dec. 1904), condusă de D. Nanu, cheamă tinerii scriitori să contribuie la „cultura de aproape a patriei mici: provincia", concomitent cu „revista literară" bimensuală „Făt-Frumos" (15 martie 1904 – 15 mai 1906) – întemeiată de G. Tutoveanu, Emil Gârleanu, D. Nanu, I. Antonovici și A. C. Cuza – care prin „Întâiul cuvânt" își preciza programul într-un spirit tradiționalist asemănător: „Să cântăm și să așternem pe hârtie numai ce e al nostru; să ne judecăm cinstit și cuminte faptele și operele, spunând fățiș cele ce credem: să rămânem nestrămutați în părerile noastre – silindu-ne a le avea cât mai trainice și drepte" relevându-se astfel momentul esențial al grupării forțelor. Dintre debutanți se remarcă destul de repede

Corneliu Moldovanu – etichetat apoi, în 1907, de Mihail Dragomirescu drept „poetul cel mai sănătos al generației noi” – care devine repede unul din promotorii revistei.

Colaborările unor scriitori de talent ca Mihail Sadoveanu, I. A. Basarabescu, Dimitrie Anghel, Nicolae Dunăreanu, Elena Farago, Eugen Lovinescu și alții conferă publicației bârlădene o valoare recunoscută de critica literară, comparabilă cu a celor mai bune reviste apărute până la primul război mondial în țara noastră.

Prin integrarea lui Tudor Pamfile, autor nu numai a numeroase culegeri folclorice ci și a multor bucăți literare publicate în multe reviste și în special în oficiosul „Vocea Tutovei”, peisajul spiritual se redimensionează, alături de Fălticeni, orașul trecând în centrul atenției prin preocupările folcloristice. Ofițerul va participa la organizarea și realizarea actelor culturale cele mai notabile și a revistelor de după 1908 care-l au printre conducători. Bazat pe acumulările anterioare, închegarea noului nucleu spiritual reunind în jurul folcloristului pe istoricul I. Antonovici pe, poetul G. Tutoveanu, mai puțin, pe Stroe Belloescu și un masiv grup de învățători în frunte cu „nestrămutatul tovarăș” Mihai Lupescu, deci o serie de personalități culturale locale care se întrunesc pentru dezbaterea unor probleme de larg interes cultural-literar, iată un mediu emulativ care a contribuit decisiv la realizarea unor însemnate inițiative literar-folclorice. La realizarea acestei elevate atmosfere intelectuale o importanță deosebită a avut-o strânsa prietenie dintre realizatorul volumului de poezii Albastru și redactorul revistei de folclor care-și sprijină reciproc preocupările. G. Tutoveanu va fi permanent printre cei mai aprigi susținători ai inițiativelor lui Pamfile: revista ION CREANGĂ, efemera societate a revistei

(concepută cam în genul societății literare „Viața românească” din 1920) care se dorea o asociație a folcloriștilor, tipărirea unor valoroase calendare (1911-1914), revista istorică „Miron Costin” (1913-1919) etc. Ofițerul contribuie decisiv la revigorarea unor publicații sub conducerea lui Tutoveanu: „Făt-Frumos” (1909), „Freamătul” (apărut inițial la Tecuci, în 1911) trecut sub conducerea celor doi în 1912.

Ca o identică aspirație spirituală „într-o clipă de entuziasm și fără nici un gând de fală”, G. Tutoveanu și T. Pamfile împreună cu Toma Chiricuță înființează „Academia bârlădeană”, la 1 mai 1915, - cu Al. Vlahuță membru de onoare – societate cu rol important în viața culturală a orașului și în cariera literară a unor mari scriitori: G.M. Vlădescu, V.I. Popa, Vasile Voiculescu ș.a. participanți activi la adevărate momente de înălțare spirituală, membrii „Academiei”, organizau numeroase șezători literare la sediul societății elevilor liceului „Gh. Roșca Codreanu” – după care corul și mai ales orchestra liceului prezentau alese programe artistice - și prin satele din împrejurimi unde se observa cu atenție faptul folcloric autentic. „Academia bârlădeană nu face excursii „de plăcere” ci de studii. Cu prilejul acestor excursii se pot cunoaște la fața locului tradițiile, credințele și obiceiurile neamului nostru, localitățile istorice și pitorești și mai ales folclorul. Că aceste excursii produc și „plăcere” cu atât mai bine” (107). Un alt moment în evoluția acestei societăți culturale îl constituie apariția „Calendarului nostru” pe 1918, anticipându-se astfel realizarea primei reviste literare de după război – după amintita ședință la domiciliul lui Tutoveanu, prin noiembrie 1918, la care a participat și Al. Vlahuță – momentul culminant al colaborării dintre acești veritabili promotori ai culturii românești fiind: FLORILE DALBE.

Dacă publicația bârlădeană nu a avut răsunetul scontat în viața literară, acest fapt se datorează atât condițiilor grele de după război – din care cauză a sucombat destul de repede (decembrie 1919) – cât și lipsei de organizare a forțelor proprii, după plecarea lui Pamfile din Bârlad.

Reconstituirea dialogurilor purtate între cei doi după 1919, pe baza scrisorilor încă inedite, rămâne deficitară și fără implicații pe tărâmul activității literare. Rămâne de observat că atât timp cât aceste două valoroase personalități au putut beneficia fiecare de ajutorul celuilalt s-au obținut efecte notabile, demne de talentul lor. În plus, credem că fără T. Pamfile, acest excelent organizator, multe dintre publicațiile amintite nu ar fi apărut. Pledează pentru aceasta dispariția FREAMĂTULUI după 1912 când folcloristul și-a retras sprijinul pentru a scoate revista de cercetări și mărturii istorice MIRON COSTIN, și cel mai elocvent, slaba pâlpâire a FLORILOR DALBE, în timp ce publicația pur folclorică de sub directa sa conducere, ION CREANGĂ înregistrează, în condițiile și mai grele de după război, un tardiv reviriment. De menționat încă, faptul că, pentru a se asigura continuitatea revistei, Pamfile scoate „tipărituri mai târzii" pentru perioada războiului cu unele numere aproape integral semnate de el. Dispariția revistei de după numărul 7 din iulie 1921, anticipa dispariția lui Pamfile, mort în ziua de 16 octombrie 1921 (108). Ceea ce a conferit un plus de merit cuplului Tutoveanu-Pamfile, nu este atât valoarea recunoscută a fiecăruia cât conlucrarea fructuoasă pentru tipărirea unor reviste (calendare și volume) cu largi rosturi culturale și mai ales „asamblarea", sub stindardul aceluiași crez, dimpreună cu vechii condeieri, a numeroși tineri talentați care și-au adus astfel într-o mai importantă măsură contribuția la creșterea avuției spirituale

naționale. Ei înșiși, datorează enorm atmosferei literare pulsatorii întreținută de societatea creată de ei, într-un oraș de provincie.

În evoluția literaturii românești contribuția „școlii" bârlădene rămâne semnificativă; „continua spiritualizare a vieții, crezul clasic și tradiționalist în literatură, valoarea simplului și clarului, care purced din Mistral, afirmare unei poezii adevărate izvorâtă din marile fapte ale pământului, - iată patrimoniul spiritual al Academiei bârlădene", scria G.G. Ursu, fost component al acesteia (109). Scriitorul, cât a fost chemare de scriitor propriu-zis din T. Pamfile, se afirmă însă, cum am mai spus, mai la Însemnări literare, Viața românească, Școala Basarabiei ș.a.

II.6. REVISTA ŞI REDACTORUL EI

Domeniul în care Pamfile dă măsura personalității și spiritului său este cel al muncii în cadrul revistei de folclor ION CREANGĂ, când cercul cunoștințelor se lărgește considerabil. După apariția revistei la 1 aug. 1908, sub „conducerea" grupului Pamfile, Lupescu, Mrejeriu, ultimul cu rol decorativ, contactele personale și epistolare ale ofițerului folclorist sunt exemplare. Cu toate meritele sale folcloristice, Gorovei manifesta un dezinteres dăunător cercetărilor folclorice și față de subvenționata ȘEZĂTOAREA, cel puțin în anul 1908. Din multe puncte de vedere o altă revistă de folclor devenise o necesitate, oricâte contraargumente s-ar aduce, și Tudor Pamfile are meritul sesizării momentului prielnic de a adresa chemarea la strângerea rândurilor mulțimii de culegători.

Anul I.—Nr. 1 August 1908

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA: I. Pamfile, str. Ștefan cel Mare 157 Bucuresci

ADMINISTRAȚIA: M. Lupescu, Gara Zorleni (Tutova)

ABONAMENTUL ANUAL: In țară . . . . 5 lei
In străinătate . 8 »

Ținta noastră

Vrem, laolaltă cu alte publicații de acest fel, să sporim tot mai mult cu nouăsprezece minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gândire și de simțire, de credințe și de datini gospodărești, în cari se oglindește sufletul și viața neamului nostru.

Oricine vrea să cunoască poporul deplin, așa cum este el, trebue să cerceteze cu deamănuntul și aceste comori ale sale.

Și-s atât de bogate aceste comori, atât de mândre și de felurite și, mai ales, s'au dat la veală atât de puține din ele, că ar mai trebui încă multe publicații cari să lucreze cu stăruință și cu folos pe acest ogor, pe cât timp „civilizația" nu va fi stâns lumina vechilor noastre datini.

Ne jocem și noi datoria.

Rugăm, din toată inima, tot pe frații preoți și învățători, cari totdeauna au făcut jertfe pentru ridicarea poporului, să pună mâna și aice: Să arătăm prin înșiși producțiile noastre cine suntem.

Tipărim povești, cântece, descântece, legende, credințe, ghicitori, strigături în joc, obiceiuri, descrieri de unelte și datini privitoare la gospodăria țăranului, cuvinte localnice din toate părțile românești, vorbe cu tâlc și tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută. /

Am botezat revista noastră **„Ion Creangă"** *pentru că în scrierile acestui țăran din Humulești Neamțului, căruia i-au fost dragi ca ochii traiul și obiceiurile dela țară, se arată mai bine și mai cu meșteșug sufletul țăranului român.*

Întemeietorii

Un rol important în apariția revistei l-a avut experimentatul învățător folclorist M. Lupescu care a trăit „într-o prietenie netulburată” cu Pamfile, toată viața. Nu putem stărui îndeajuns asupra acestui admirabil cuplu dar în considerațiile următoare multe din aprecieri se extind și asupra activității lui Lupescu.

Apariția revistei, târziu anunțată timid lui Bianu – „cred că fac rău dacă caut să vă vestesc apariția revistei de limbă, literatură și artă populară „ION CREANGĂ” izvorâtă din sentimente care se găsesc nu așa de deseori pe cuprinsul pământului nostru, izvorâtă fără nici un cuget necurat, fără nici un dor de interes egoist” (110), sentimente confirmate în câteva luni în „cronica” (111) – a fost primită cu ostilitate de câțiva vechi colaboratori la „ȘEZĂTOAREA” – A. Gorovei, T. Bălășel, Al. Vasiliu – cu uimire în străinătate de Weigand, Jarnik, cu rezerve chiar între unii întemeietori dar cu mult entuziasm de mulțimea culegătorilor chemați „să pună umărul și aice”. Semnificativă este scrisoarea „redactorului T. Pamfile”către Șt. Manole, la 25 iulie 1908 prin marea voință angajantă a acestuia: „Garantat că nu va dispare câtă vreme voiu trăi” (112), reafirmată după câteva luni în „cronica” revistei: „încredințăm însă mai mult: vom izbuti cu orice preț”, mai ales cu ajutorul abonaților și cititorilor care „își vor face datoria, căci îi vom aduce să și-o facă cu toată plăcerea. Nu vom da înapoi pentru cazuri izolate.” (113).

După definitivarea programului revistei care a făcut obiectul unei oarecari dispute între cei trei întemeietori în după amiaza zilei de 17 iulie 1908, munca redacțională a rămas numai pe umerii lui Pamfile. Bazându-ne pe un chestionar întocmit de folclorist în această perioadă – după unele indicii – consultat în 1973 prin bunăvoința lui Gh. Cardaș, la care se

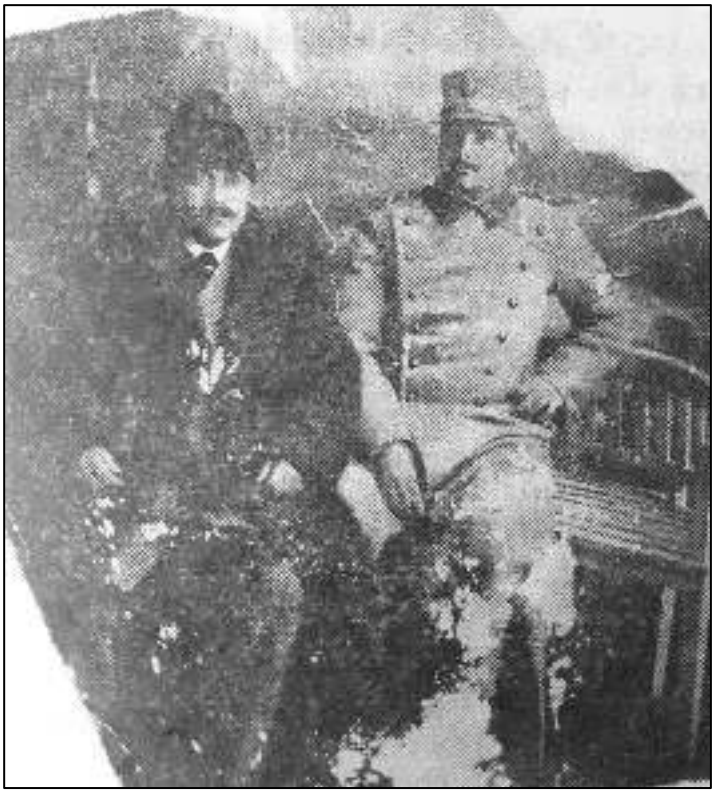

afla manuscrisul inedit, credem că și aici Pamfile a avut cea mai importantă contribuție – la compartimentarea și profilul publicației – sporită prin grija permanentă după furtuna începutului.

Pentru tipărirea regulată a revistei, în afara redactării, Pamfile așează singur paginile și numerotația, triază și aranjează pentru tipar manuscrisele, cere clișee de la Iorga, Bianu și de la colaboratori. Ambițios, deși mai târziu încearcă să obțină subvenționarea revistei, renunță la suma expediată de Haret, pentru încurajare, în 1910. Mobilizat pe front în 1916, convine cu „administratorul revistei M. Lupescu", ca revista să nu apară în lipsa lui, fondul excedentar(!) al revistei urmând să fie folosit – în cazul decesului său – la crearea de către Academie a fondului revistei ION CREANGĂ „pentru lucrări folcloristice, culegere de literatură sau artă populară, scriere în graiu țărănesc sau despre viața de la țară" (114).

Realizările revistei până la întreruperea cauzată de Război, în august 1916 (nici o altă datare sau apreciere nu are motivată o altă dată calendaristică) sunt reprezentative pentru

întregul grup, cu adevărat apreciabile. Gh. Vrabie considera că a „reușit – în cursul apariției sale – să formeze o adevărată școală cu un program bine stabilit” (115) cu un exponent clar, Tudor Pamfile care se interesa „de întreaga viață sufletească a poporului său, manifestată până și în acele minunate cusături și încondeieri de ouă, încrustări în lemnul troițelor de la răspântii de drumuri”. Mai mult acesta culegea nu „numai poezie poporană ci orice mărturie a vremurilor de demult” (Ibidem).

Fotografie recuperată:
Învățătorul și ofițerul
administratorul și redactorul revistei
MIHAI LUPESCU și TUDOR PAMFILE

Acceptăm ca evidentă realitatea că „aici s-au format o serie întreagă de cercetători, pregătiți cu o disciplină științifică, și tot de aici au plecat mărturiile genialității noastre etnice peste granițe, angajând în discuții care ne priveau pe oameni de cultură ca G. Weigand, I.U. Jarnik" (116). Am expus această părere aici, deși ea nu se extinde asupra întregii perioade de apariție, considerând că cei doi ani și jumătate de întrerupere, ca și reapariția de după Război, alți doi ani și jumătate sunt mai puțin influențați de atmosfera culturală a Bârladului. Perioada de glorie, să-i spunem așa, nu poate fi decât în perioada maximelor realizări respectiv între 1911 – 1916 când revista a atras șuvoiul de culegători și s-a impus cercetătorilor din țară și străinătate, cu pașii cei mai serioși în privința corpus-ului. Printre abonați se aflau: C. Bobulescu, I. Bogdan, P. Bujor, N. Cartojan, I.U. Jarnik, S.P. Colibași, M. Friedwagner – Frankfurt, H. Tiktin – Berlin, G. Weigand, B. Tenora, P. Ugliș, N. Tcaciuc – Cernăuți, G. Vlădescu – Răcoroasa, C. Sandu – Aldea, Tr. German, Al. Philippide, El.N. Voronca, Librăria Națională Orăștie, Casa Regală, școli și societăți, Dr. Simionescu, dr. Leon, M. Brânză, M. Popescu administrator, Gr. Antipa, conducători de școală și reviste, la schimb cu Noua Românie, Unirea, Flacăra, Convorbiri literare, Epoca, Steagul, Viitorul, Viața românească, publicațiile lui N. Iorga etc. Statistic, la întrerupere, se publicaseră aici, după cuprinsul nr. 8/1916:

Datine și credințe	2247;
Boli la oameni și vite leacuri și descântece	378;
Vrăji și farmece	92;
Povestiri și legende	377;
Snoave, jâtii, taclale	421;
Jocuri de copii	480;
Colinde	89;

la care se adaugă „Cuvinte dialectale”, „Vorbe adânci”, articole de o tematică foarte variată și altele, în cele peste 20 de rubrici permanente. Iată mai jos „pomul roadelor”:

II.7. CRONICA REVISTEI ION CREANGĂ

Cronicar modern – înțelege prin cronică „nu numai o simplă încrestare pe răboj a tuturor cărților ci... a îndrepta atenția publicului cititor spre albia cea într-adevăr bună” (117) – T. Pamfile orientează scurt pe colaboratori evitând polemica: „dacă va merge bine, dacă va aduce vreo jignire, e vina noastră” (118). În acest sens formulează pertinente observații critice la apariția culegerilor de folclor: intuiește că E. Boureanu (în „Povestea lăcrămioarei”) „nu / le / cunoaște încă rostul și înțelesul” (119), „Hora din Cartal” a lui P. Pârvescu este „mai mult o nuvelizare decât o descriere”, îi consideră pe V. Caraivan și P. Danilescu culpabili pentru acceptarea multor neologisme, ca și pe Gh. Ciaușanu a cărui lucrare, „Superstițiile poporului român”, se dovedește lipsită de documentare (120), devine caustic, chiar categoric nominalizând broșura „Znoave versificate” de V. Bilciurescu care „Graiul popular... deși pare că-l cunoaște, nu se folosește de dânsul” (121) iar articolul lui D. Drăghiceanu despre calendarul superstițios din „Viața românească”(an. IV, nr. 3) e „insuficient informat, fără sistemă, scris copilăresc în leacurile ce le propune” (122); prin „Povestirile istorice” El. Niculiță Voronca „nu poate să aibă nădejdea unei consfințiri... căci pentru aceasta ar trebui o altă d-nă Voroncă” (123). Cu totul notabile rămân însă „polemicile” cu M. Dragomirescu (124), E. Lovinescu (125), G. Pascu (126), A. Scriban (127), relevate și de alți cercetători (128) ca și desele critici formulate împotriva culegerilor lui Th. Speranța, I.A. Candrea, Ov. Densușianu, V. Caraivan, I. Dragoslav – în privința cărora se arată mai întotdeauna bine documentat. Mai ales împotriva

culegerilor și a „spiritului nou al d-lui Densușianu” formulează deseori rezerve, multe juste, pornite, se pare, de la cunoscuta atitudine de desconsiderare a culegătorilor, adoptată de filolog (129) și în urma unor incidente personale.

Publicația bârlădeană era pentru Pamfile „nu prețioasa mea revistă, ci scumpa noastră revistă ION CREANGĂ” (130) destinată valorificării muncii învățătorimii în domeniul literaturii populare, entuziast încadrată într-o valoroasă și irepetabilă mișcare folclorică (îndreptată în direcția culegerii) cu rădăcini în secolul trecut, ajunsă la apogeu între anii 1900-1916. Nu atât existența simultană a multor reviste de folclor – dintre care pe primul plan a trecut ION CREANGĂ, (tocmai)datorită perseverenței cu care tecuceanul a urmărit realizarea unui periodic cu profil distinct-cât mai ales concepția generală după care se întocmeau culegerile, promovată de însăși Academia, susține ideea. Momentul cercetărilor de specialitate, bine intuit de Densusianu,sosise tocmai ca urmare a bogăției de material cules de amatori, fapt care impunea cu necesitate efectuarea culegerilor sistematice, după care să urmeze necesara operă de sinteză.

Dorința lui I. Pop Reteganul, formulată (în 1890) în „Foița tribunei”, „să adunăm tot materialul literaturii noastre poporale, dacă numai ar fi cu putință, la un loc, într-un mare magazin, de unde dar nu ar pieri așa de ușor nici nu ar fi supus atâtor schimbări” (131) este consecvent transpusă în fapt de Pamfile pentru care etapa superioara este interpretarea (comparativă)a materialului. Evită aspectele teoretice și indicațiile de pură specialitate din considerentul realist că „vremea cercetărilor comparative încă n-a sosit”. Rațiunea unei asemenea atitudini este deslușită în prefața uneia dintre lucrările sale cu pronunțat caracter de culegere tematică: „O

pricină ar fi că nu s-au apropiat de încheiere culegerile, că prin urmare, o mare câtime de material lipsește, atât la noi cât și la vecinii cu care am fost în atingere. A doua pricină este că cercetările comparative, pe aceste tărâmuri, nu pot precede celor istorice, cu material positiv, sunt chemate să dea încheieri cu privire la influențele politice și culturale dintre poporul român și popoarele vecine, vechi și nouă... . Pentru câtva timp trebuie să renunțăm la astfel de cercetări comparative, și când nu putem îngădui câmpurile ce se vor îmbrățișa trebuie să fie așa de mici, încât să nu fie cu putință nici cea mai scurtă rătăcire" (132). Așadar Pamfile a depășit repede stadiul de amator, titlul cu care este etichetat în necunoaștere de cauză, lucrările personale o dovedesc. Prin repetate apeluri la revistă – „de la frați învățători și preoți așteptăm material bogat și ales..." – prin scrisori personale, urmărește perseverent să lase „viitorului icoana sufletului nostru țărănesc, de ieri și de azi, până nu apucă a se preface sub înrâurirea vieții" căci având trecutul „păstrat încă în amintirea bătrânilor noștri...îl vom lega de foarte vechile mărturii scrise și după ce ne vom minuna, vom înțelege și roadele acelei vieți românești, care prin unitatea ei de atâtea veacuri, ne-au dat tăria de a străbate și-a înfrunta vremurile"(133). Din această cauză nu acceptă noua direcție preconizată de Densusianu. Adoptând această optică, puțin forțată și de necesitatea ca revista să trăiască din abonamente, deci să fie și citită, acționează în direcția atragerii de noi colaboratori, de regulă publicați ca totodată să fie și buni platnici. Când aceștia se dovedesc și cu chemare pentru această muncă, îi încurajează, le prezintă elogios lucrările dar principial: C. Rădulescu-Codin tipărește „douăzeci și patru de bucăți –povești, legende și snoave din popor, scrise cu grijă deosebită a unei vechiu cinstit și conștient culegător și tipărite

tot astfel" (134), „Poveștile d-lui P. Savin, vechiul nostru colaborator, s-au bucurat de o bună primire, ceea ce înseamnă hotărât, că d-l. Savin are un condeiu vioi și atrăgător" (135), „N.I. Dumitrașcu este unul dintre povestitorii noștri populari de frunte... și l-am ruga să nu risipească averea cea care numai parte este a dumnealui... într-o scârboasă foaie de gâlceavă. Un sfat prietenesc și pentru alți prieteni ai noștri" (136) și „ne vine cea mai de seamă contribuție din această jumătate de an cu privire la cunoașterea vechilor noastre frumuseți de graiu și închipuire, mănunchiului de povești din poporul statelor, botezat „Izvodiri din bătrâni" și datorat inimosului nostru tovarăș de muncă, preot D. Furtună..." (137). T. Bălășel care refuză să colaboreze la ION CREANGA este mai rezervat prezentat: „păr. T. Bălășel, a cărui străduință pe tărâmuri culturale și economice se desfășoară mult în paguba folclorului românesc ne dă...". Altădată laudă pe N.I. Dumitrașcu, G. Ciaușanu și I.N. Popescu pentru graba cu care au răspuns la întrebările dintr-un număr trecut al revistei. Unora dintre colaboratori le consacră un spațiu mai mare pentru prezentarea lucrărilor lor (Șt.St. Tuțescu). În cronici nu poate fi vorba de analize – ori sinteze – de tipul celor ale lui Ibrăileanu, nu atât datorită capacității sale intelectuale cât dorinței de a nu violenta, de a nu ieși din tiparele înțelegerii omenești .Demonul conversativ, seducția divagației își găsește loc, inutil deseori, în basmele prea lungi pentru acțiunea lor simplă. Mențiunile rămân întotdeauna scurte, ca și cele ale prietenului său dintotdeauna M. Lupescu.

Fără îndoială, poziția sa, alături de indicațiile de tipul: „toți colaboratorii acestei reviste să trimită material cât mai mult și cât de felurit, scris citeț și pe o singură față a hârtiei. Asemenea, pe o foaie să nu fie lucruri amestecate"(138);

„culegerile materialelor cu forme neschimbătoare precum: cântece, gîcitori, proverbe etc. vor fi culese cum se aud prin părțile unde au fost adunate”, ținând mai mult de aspectul „tehnic” la fel ca altele de la „poșta redacției” – „în articol să nu se facă teorii ci să se rezume cunoștințele poporului. Articole scurte”,– atitudine însoțită de o recunoscută receptivitate la propuneri – „putem deschide și un capitol aparte: Astronomia populară”, răspunde unui culegător, pentru a-l stimula (139) – la care trebuie să adăugăm extrem de bogata sa corespondență cu colaboratorii, toate acestea au avut un rol deosebit în orientarea culegătorilor.

Unul dintre cei mai apropiați folcloristului alături de D. Furtună, A. Moisei, N.I. Dumitrașcu, I.N. Popescu, C.N. Mateescu, N.V. Hânțescu, Șt.St. Tuțescu, I.C. Beldie și bineînțeles M. Lupescu, cei mai frecvenți cu contribuții folcloristice – P.Gh. Savin definea rolul său, nu numai în plan personal ci și în cadrul grupului din jurul revistei: „el a fost părintele meu, ce mi-a călăuzit pașii mei sfioși, după ce m-a descoperit printre acei ce-i sprijineau lupta începută cu revista ION CREANGĂ din Bârlad. Eram șovăielnic, neîndemânatic. Tudor Pamfile pe atunci sublocotenent, avea îndemnuri și sfaturi de om deja trecut prin viață. Pentru mulți ca mine el era un ideal de muncă stăruitoare și energie . Primul meu fruct literar, mănunchiul de „Povești și snoave populare” el mi le-a dat la lumină în Bârlad. Rămâne pentru totdeauna strânsă și legată amintirea lui de pașii noștri”(140). De altfel, din majoritatea scrisorilor primite de la colaboratori, străbate atașamentul pentru activitatea folcloristului ca și deplina prețuire a calităților sale sufletești. Inegalabilitatea sub raportul cantitativ a materialului cules, tinzând spre un corpus al folclorului, în raport cu alte publicații de acest gen, conferă

un merit esențial cuplului Pamfile – Lupescu, truditori netulburați conlucrând 14 ani în deplină înțelegere: Lupescu prețuind priceperea și energia partenerului,iar Pamfile apreciind sinceritatea și persistența opiniilor acestui reprezentant al generației începutului glorios, alături de A. Gorovei, G.T. Kirileanu, Șt.St.Tuțescu, S.T. Kirileanu, T. Popovici etc.

Indiciul probant al influenței mentorilor săi – Bianu, Iorga – ar putea fi considerat sistemul cerinței materialului pe anumite teme, bine reflectat de studiile personale ale lui Pamfile,asupra căruia nu stăruim și la o atentă analiză se dovedește lipsit de esență, Pamfile dobândind progresiv specializarea mult superioară.

II.8. CORESPONDENȚA CU STRĂINĂTATEA

Succinta trecere în revistă a naturii relațiilor cu oamenii de cultură din străinătate preocupați de folclor și etnografie permite să pătrundem în imperiul îndoielilor, al dorinței, satisfacției și al regretelor – toate la un loc alcătuind frământările intime ale fiului de răzeș pătruns de „luminatul naționalism” (la fel ca și prietenul său G. Tutoveanu, mult mai locvace), pe măsura urcușului pe treptele specializării și a înlăturării incertitudinilor caracteristice stadiului incipient.

Necesitatea asigurării unei ținute serioase revistei ION CREANGA și stringența obținerii unor informații din afara perimetrului românesc s-a cramponat de hotărârea părăsiriipurismului etnic ce răzbate din colaborările la „Vocea Tutovei”,mai ales la cele din anii 1907- 1908, care lasă impresia unui fervent naționalist exprimându-se zgomotos împotriva „străinilor din neam”.

Așa se explică și de ce primul care ia legătura cu iubitorii graiului popular românesc de peste hotare este administratorul revistei, M. Lupescu, care expediază revista la toți abonați de la ȘEZĂTOAREA de unde era cunoscut – chiar fără să-i avertizeze,și, tot el insistă la Jarnik și Weigand pentru colaborări la publicația românească. Creșterea calitativă le-a adus „conducătorilor mai îndeaproape a revistei" o binemeritată recunoaștere concretizată în scrisorile primite de la Delavrancea, Vlahuță, Philippide, Bianu, Iorga, Sadoveanu etc. etc., dar și de la Jarnik, Gaster, Tiktin, Weigand, Friedwagner, Tenora etc.

Lista abonaților „din străinătate" mai cuprindea pe L. Morariu, P. Ugliș Delapecica, S. Pușcariu și alții care apar în condicile administrației pentru perioade mai scurte. Pamfile intră destul de târziu în legătură cu personalități ale lumii științifice de peste granițăși, avem impresia, la solicitarea lor.Ca o recunoaștere a valorii etnografului, Wolkerkunder" din Leipzig, îi cere „fotografii și desene pentru leagăne tip întrebuințate în România" (141), Fr. Pospisil i se adresează ca unei autorități competente pentru a afla amănunte suplimentare despre „călușari" amintind și de bibliografia aferentă, pornind de la Cantemir"(142) iar de la Ph.St.B. Tenora din Viena primește o altă rugăminte, căreia îi acordă și girul său publicând-o în revistă: „ne roagă să-l ajutăm cu material românesc la o dizertație ce lucrează având ca cuprins: „Numele de persoane date animalelor" (ex. Martin – urs, Ștefan – cuc ș.a.) cu pricinile acestor apropieri. Materialul îl vom publica..." (143).

G. Weigand, atât de intrigat față de Gorovei la apariția revistei, înștiințându-l despre traducerea basmului „Harap Alb" în nemțește, înainte de a-și formula rugămintea de a se

publica în periodic „lucrări despre terminologia agriculturii, lăptăriei, a țestului etc., etc. din diferite ținuturi, care și pentru noi filologi ar fi de mare folos” își exprimă satisfacția pentru conținutul revistei: „felul cum dirijați revista d-voastră, află toată aprobarea mea” (144). La rându-i Pamfile predispus să accepte, completează: „...rugăm pe colaboratori să îndeplinească această dorință” (145), iar cele trei studii primite sunt publicate (146). Aflat în locul polemicii cu G. Pascu, notează în legătură cu sprijinul romanistului: Pentru pagina 317 din „Viața românească” (care ne mustră că am tipărit câteva vorbe ale d-lui Weigand):de la d. Weigand, ca fiind mai departe, am cerut sfaturi și ni le-a dat; de la d. Pascu din Iași le-am cerut prin viu grai, le-am așteptat și nu ni le-a dat; ne mustră însă...” (147), iar altădată, cu satisfacție: „literatura românească trebuie să-i fie recunoscătoare d-lui Weigand, pentru osteneala ce și-o dă, ca să ne îndrepte spre jilțul ce ni se cuvine”(148). Dincolo de interesul mărunt, al facțiunii, patriotismul tecuceanului este învederat, Cercetările întreprinse oferă elemente relevante asupra modului cum Pamfile a răspuns, cu siguranță și destulă autoritate,acestor solicitări. Dintr-o notiță din mss. **X – 5088 (B.A.R)** reiese că a răspuns cercetătorului austriac abia după 1913, în continuare, motiv sa-l considerăm ca întotdeauna punctual. Ne îndreptățește răspunsul francezului L. Clugnet care în scrisoarea din 19 oct. /17 nov.1916, mulțumește „de l’envoi de votre savant ouvrage Crăciunul… d’une tres grande utilite” (149), ca și ciorna studiului sugerat de Pospisil. „V-am scris” apare la „poșta redacției” pentru M. Gaster ca și pentru mulți alții.

Mai bogate schimburile epistolare cu J.U. Jarnik dovedesc prețuirea folcloristului bârlădean de către acest

colaborator de vază care și trimite spre publicare câteva studii fără prea mare valoare științifică. Sprijinul moral și material al acestuia, aprecierea făcută asupra revistei „pentru care cel dintâiu moment am simțit în inimă-mi o simpatie, care din ce în ce mergea crescând și întărindu-se" fapt pentru care „nici un număr din ION CREANGĂ nu scapă să nu-l citesc pe de-a-ntregul,din scoarță în scoarță" (150) si ca atare „până la cea din urmă suflare nu voi conteni să hrănesc în inimă-mi urările cele mai călduroase pentru spor deplin în lucrarea de care vă apucați cu atâta râvnă" (151) – asemenea considerații, au avut efecte tonice asupra întregului grup din jurul revistei. Prezentarea unor volume ca și consemnarea activității lui Jarnik, invitat la sărbătorirea universități ieșene ori pentru conferințe la București, apar ca o recunoaștere a meritelor acestuia în ceea ce privește popularizarea publicației.

Negreșit schimbul cu „Revue des traditions populaires" se datorește în primul rând valorii recunoscute a revistei românești de folclor. Nu întâmplător W. Anderson o solicită lui I. Mușlea, după un deceniu de la dispariție, constatând apoi că„prin varianta moldoveană / snoava despre femeia necredincioasă, n.n. /, publicată în revista citită / ION CREANGĂ, V, 1912, P.4, n.n. /, teritoriul de răspândire a snoavei la Români se mărește considerabil" (152).

Se poate afirma că aceste schimburi de opinii cu cercetătorii străini, bazate pe stima reciprocă (și) fără a fi câtuși de puțin dezbateri teoretice ori de principii, atestă încercare lui Pamfile, brutal întreruptă de război, de a racorda revista și încercările sale la diapazonul cercetărilor universale.

II. 9. PERSONALITATE. OMUL DE VEGHE

Scrisorile, în cea mai mare parte inedite, pe care ne-am întemeiat considerațiile noastre de până acum, permit formularea unor păreri care, sperăm, vom putea beneficia de o argumentare suplimentară odată cu analiza materialului publicat în revista ION CREANGĂ. În cadrul cercetărilor de până acum, aceste documente, ca oglindă fidelă a evenimentelor cotidiene, apreciate în contextul operei lăsate de Pamfile, oferă aceeași imagine a unei individualități meticuloase, dură cu ea însăși, echilibrată și fermă, mereu în căutarea soluțiilor optime de realizare a proiectelor folclorico-etnografice, istorice și literare. În cazul de față corespondența utilizată exprimă vag plinătatea frământărilor autentice iar calitate de principal depozitar al unei chei ale operei nu este ilustrată prin multiple posibilități de expresie.

Deși acestea (scrisorile) își păstrează caracterul primordial, cel utilitarist, permit totuși întrezărirea realității singulare, evolutivă și complexă, atât în planul personal cât și în cel al interdependenței condițiilor sociale – culturale locale. Lipsa caracterului de dialog al ideilor din majoritatea documentelor epistoliere este compensată prin imaginea țesăturii cu nodurile, poticnelile și limitele ei, pe care putem suprapune rezultatul meritoriu al muncii, cu reflexele ei memorabile în plan spiritual-folcloric. Ca posibilități de investigație, traduse la nivel afectiv și intelectual, scrisorile dincolo de interesul personal permit schițarea complexității situaționale și a cadrului concret de către posteritatea beneficiară a rezultatelor de excepție datoare a cântări aportul individual cu măsură exactă, cu competență apropiată de

desăvârșire. Dincolo de rezultatul creației, răbufnirile temperamentale, palpitul de viață, consemnate de tipar, propulsarea spre starea elevată, de maximă putere creatoare. Noile documente în descoperirea cărora nădăjduim, pot suplimenta punctele de similitudine și indiferență cu contemporanii, pot delimita mai exact teritoriul aparținând creației sau (în orice caz) travaliului neobosit al unei folclorist și etnograf fără îndoială merituos, imagine durabilă și robustă lângă panoplia celor aproape 40 de volume diverse, dintre care „Mitologia românească" rămâne piatră unghiulară.

Spre deosebire de alți folcloriști de valoare apropiată acestora, S.Fl. Marian și T. Pamfile au urcat de la folclor la știință. Influențele folcloristice suferite sunt de natură livrescă, apropierile de personalitățile epocii – Marian – Hasdeu, Pamfile – Iorga, Bianu – având rol stimulativ similar celui maiorescian asupra lui M. Eminescu iar orientarea spre folclor izvora din iubirea organică a diamantului spiritual popular și nu era un rezultat al vreunei influențe.

Categorial, Pamfile aparține speciei credincioase principiilor găsind satisfacția supremă în fanatismul respectării acestora și în munca fără menajamente (care în cele din urmă i-a șubrezit sănătatea). Scrisorile către Iorga demonstrează pe lângă aceasta și o polivalență lipsită de emfază, ca literat, istoric, folclorist, etnograf, chiar ca valoare a momentului rămânând modest, interiorizat.

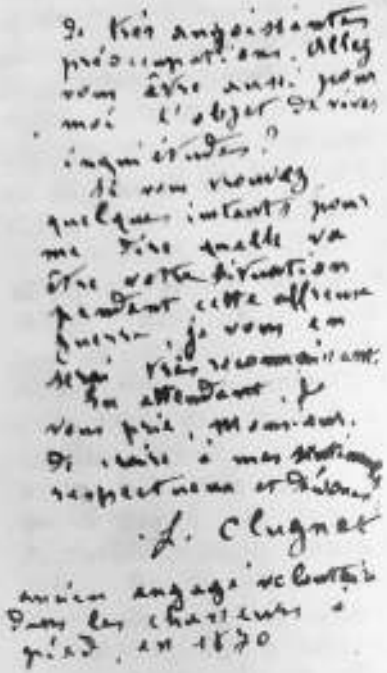
Ca intermediar între rigoarea lumii științifice și mulțimea culegătorilor preoți și învățători, a îndeplinit ireproșabil rolul necesar evoluției istorice, calitative și cantitative a folcloristicii, iar ca exponent al necesităților epocii, întruchipa concepția dominantă, după cum remarca sentențios G. Pascu: „**ideile sale sunt ideile curente care**

călăuzesc pe amatorii noștri de folclor în culegerea literaturii populare..." (153). Calea parcursă de Pamfile apare ca singura modalitate de afirmare a unei puternice personalități lipsite de mijloace, izvodirile sale din perioada 1908-1916, **24 de volume în nouă ani**, aproape trei volume pe an, ivindu-se cu o siguranță caracteristică fizicianului – chimist care așează rezultatul descoperirilor sale la locul lor în armătura sistemului mendeleevian, constituindu-se ca o veritabilă operă colectivă coordonată cu ajutorul revistei ION CREANGĂ.

Temperamental depărtat de un Densusianu care era autoritate inovatoare necontestată în materie, format în spirit tradiționalist, ajutat să cunoască necesitățile momentului formulate de Academie, prin I. Bianu, Pamfile a dat măsura spiritului său prin opera sa. Autoritatea sa constă mai ales în avantajul de a fi pornit ca și Marian din mediul folcloric spre bibliotecă și nu invers. Din acest motiv A. Gorovei, coborât din medii înstărite, nu-l prea înțelegea pe mentorul revistei bârlădene (deliberat am evitat aspectele relaționale Gorovei-Pamfile, mult mai complexe și repercusiuni serioase în planul realizării culegerii). În orice caz profilul „competitiv" al relațiilor dintre cei doi a avut efecte calitative notabile.

Lipsa unor colaboratori de marcă din lumea științifică, la revista ION CREANGA, se datorează în mare parte lui T. Pamfile. Dovedindu-se mai puțin abil, evitând subordonarea față de autoritate și pretențiile acestora, chiar dacă folcloristul câștigă în planul demnității și al specializării, prin aceasta revista pierde din posibilul câștig științific. În fapt nici D. Caracostea, nici Ov. Densusianu (chiar dacă acesta avea inițiativa de a fi scos din revista de folclor întregul material), nici alții nu acordă atenția cuvenită revistelor de folclor, cu atât mai puțin apelurilor de a „veni și singuri de se vor socoti

chemați”. Totuși comparativ cu „Ghilușul”, „Izvorașul”, „Doina”, „Tudor Pamfile”, chiar „Șezătoarea”, revista bârlădeană își păstrează neîndoios individualitatea. Aceasta și pentru că majorității colaboratorilor de aici li s-a transmis neastâmpărul intelectual, dorința de muncă și posibilitatea democratului, prin definiție, Tudor Pamfile. Fără îndoială, raporturile de muncă, viață și creație dintre personalitățile amintite sunt, evident,mult mai complexe și cu nuanțe insesizabile. Fără a situa personalitatea acestuia la înălțimea conferită de pregătirea filozofică și literară a unui N. Iorga, G. Ibrăileanu, Ov. Densusianu ori de talentul lui M. Sadoveanu, remarcăm la Tudor Pamfile temeinica pregătire progresivă de folclorist și etnograf, dobândită printr-o asiduă muncă de bibliotecă, alimentată de o puternică dorință a desăvârșirii care-l situează prin rezultate, după cum remarca și Ibrăileanu în fruntea folcloriștilor din primele decenii ale secolului nostru.

Pag. 1 din scrisoarea lui
L. Clugnet/ Paris

Ultima pagină din
scrisoarea lui Fr. Pospisil

Chitantă și ... mulțumiri

III

O REVISTĂ PENTRU O IDEE: CORPUSUL FOLCLORULUI ROMÂNESC

Anul I.—Nr. 1 August 1908

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură şi artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACŢIA: T. Pamfile, str. Ştefan cel Mare 157 Bârlad

ADMINISTRAŢIA: M. Lupescu, Gara Zorleni (Tutova)

ABONAMENTUL ANUAL: In ţară . . . 5 lei In străinătate . 6 „

ŢINTA NOASTRĂ

Vrem, laolaltă cu alte publicaţii de acest fel, să sporim tot mai mult cu naşterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gândire şi de simţire, de credinţi şi viaţa neamului nostru.

Oricine vrea să cunoască poporul deplin, aşa cum este el, trebuie să cerceteze cu de amănuntul şi aceste comori ale sale .

Şi-s atât de bogate aceste comori, atât de mândre şi de felurite şi, mai ales s-au dat la iveală atât de puţine dintre ele, că ar mai trebui încă multe publicaţii cari să lucreze cu stăruinţă şi cu folos pe acest ogor, pe cât timp „civilizaţia" nu va fi stâns lumina vechilor noastre datini.

Ne facem şi noi datoria.

Rugăm, din toată inima, tot pe fraţii preoţi şi învăţători, care totdeauna au făcut jertfe pentru ridicarea poporului , să pună umărul şi aici: Să arătăm prin însăşi producţiile noastre cine suntem.

Tipărim poveşti, cântece, descântece, legende,credinţe, ghicitori, strigături în joc, obiceiuri, descrieri de unelte şi datini privitoare la gospodăria ţăranului, cuvinte localnice din

toate părțile românești, vorbe cu tâlc și tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută.

*Am botezat revista noastră **„Ion Creangă”**pentru că în scrierile acestui țăran din Humuleștii Neamțului, căruia i-au fost dragi ca ochii din cap traiul și obiceiurile de la țară, se arată mai bine și mai cu meșteșug sufletul țăranului român.*

Intemeietorii

III.1. MOMENTUL COMPETIȚIEI

Rar, rar, dacă nu unic, o revistă îmbracă atât de exact caracterul mentorului său: modestie în sensul bunului simț, varietate și valoare în sens enciclopedic, major interes actual indiferent de epoci, direcții sau curente, ilustrând și o excepțională putere de înțelegere a oamenilor. Ritmicitatea neobișnuită, lucru rar la case mai mari, consistența fiecărui număr în parte, impresia de siguranță și stabilitate emanând dintr-o „rezervă de putere” pot fi puse numai în legătură cu soliditatea preocupărilor și a vieții lui Pamfile.

Omul care debutează în viața publică înainte de o răscoala (în martie 1907 se afla la Stânca Roznovanu, jud. Iași) și și-o încheie după un Război, i-a asigurat „făpturii comune” o liniște creatoare remarcabilă, condiție și premisă a obținerii marii performanțe:nici o altă revistă de cultură n-a putut pătrunde în mediul popular procentual comparabil cu aceasta. Planul intim pentru culegerea spiritualității populare nu putea exclude existența unei reviste serioase.

Prin situarea sa în mediul târgoviștean, apoi bârlădean, prin accesul la Biblioteca Academiei, și mai ales în preajma unor mari personalități culturale, Pamfile dobândește repede „facultatea câștigată pentru a da omului posibilitatea de a se

regăsi pe el însuși în realitatea în care trăiește și în care este fixat, precum și posibilitatea de a-și clădi o lume spirituală a lui proprie prin raportul viu cu bunurile culturale" (1).

N-am găsit nici o contestare a calității de om al Cetății,din cercurile cele mai diverse, pentru cumpătare, modestie, inteligență, omenie. Ca personalitate și-a cucerit acest drept și prin polemici ca cea din „Vocea Tutovei"sau ION CREANGĂ dar mai ales printr-o muncă ieșită din comun:„muncește bietul Pamfile cât 8 cu redacția" (2) notează M. Lupescu într-o scrisoare. Sinteza impresiilor, părerilor epocii este exprimată de G. Drăgan în „Universul literar", la destul timp după deces, având deci posibilitatea de a-i fi cunoscut mai bine activitatea. „A fost un scriitor cu o serioasă cultură. Cunoștea latina și greaca, cel puțin într-o măsură de care se putea sluji, poseda însă bine franceza și alte limbi moderne precum slava. Era orientat după cum se remarcă din scrisorile sale – asupra literaturii populare din alte țări și asupra studiilor de folclor comparat. Colecții întregi din„Revue des traditions populaires"îl țineau la curent cu problemele mișcării din Apus"(3).La capitolul limbi străine adăugăm: germana (traducere din A. Wolf) și limba romilor (în manuscris: o gramatică țigănească, mai completă decât cea a lui M. Kogălniceanu), precum și italiana .

Printre alții, cel puțin două personalități, cu care s-a cunoscut foarte bine, depun mărturii peremptorii privitoare la valoarea s-a umană, de om de cultură,de folclorist dar și de animator:M. Lupescu dinspre corpul culegătorilor – folcloriști și I. Bianu dinspre pregătirea științifică. Amândurora le-a fost „drag ca sufletul"cum scriu ei. „Nestrămutatul tovarăș" admiră „puterea de muncă... și simplitatea vieții lui, care n-o închină decât lucrurilor bune" (4) sau este impresionat de

discernământul, pregătirea în domeniu și de biblioteca sa rară. „ Combinând”împreună tehnic volumele, academicianul l-a explorat mult mai atent decât exprimă scrisorile. „Toată aprobarea”lui I. Bianu, G. Weigand ș.a. sunt astfel atestate în materie.

E uimitor cât de sigur pășește Pamfile într-un domeniu în care-și caută identitatea în raport cu alte discipline. El înțelege încă din august 1904, încă nu elev-ofițer, că „folclorist nu devine mânuitorul de manuscrise cu cântece ori povești de pe la tipare, ori cel ce citește două bucăți și le găsește asemănătoare” (5) și că o disciplină științifică în formare avea nevoie de totală devoțiune a unui om potrivit.Ca să aibă certitudinea drumului ales își caută îndrumători în persoana lui Th. Burada, A. Gorovei, trimite materiale lui S.Fl. Marian, S.T. Kirileanu, îi vizitează pe N. Iorga, M. Sadoveanu, Il.Chendi, I.Bianu, Ov.Densusianu, G. Pascu, ș.a.. Studiază atent opera și Chestionarul lui Hasdeu, cărțile de specialitate din B.A.R. Definind folclorul ca ilustrând „manifestațiunile sufletești ale poporului” își susține ideea că „arată mult mai mult” decât literatura spre exemplu, și tăia nodul gordian ce împletea folcloristica și etnografia „pe care nu ne-o cunoaștem și care se ocupă de manifestațiunile concrete ale poporului nostru acele care fac legătură între trupurile noastre și lutul pe care-l călcăm pe de o parte, iar pe de altă între trup și văzduhul în care ne mișcăm”. Ambele sunt „comori descoperite pe lângă care trecem în toate zilele”și de care trebuie să țină seama istoricul pentru „cercetarea trecutului pentru a lumina viitorul”. Orice cercetător trebuie „să asculte de cele trei dovezi: documentele omenești, documentele sufletești și documentele etnografice”. Se mai adaugă acest articol în arhivele unde își așează necurmat bogăția sau hrănesc

neîncetat: „ȘEZĂTOAREA, ION CREANGĂ, colecția „Din viața poporului român și nenumăratele colecții și cercetări” (6). Cum în epocă nu se ducea lipsă de definiții s-ar putea glossa mult pe seama acestor delimitări ale sferelor, neclare atunci, care semănau confuzie între culegători. Intervenția, tranșantă, era lămuritoare pentru întregul corp în discuție (7).

Cel puțin trei oameni recunoșteau că părerile lui Pamfile coincid cu ale culegătorilor învățători:T.Maiorescu, G.Pascu și... Ov. Densusianu! (8) și trebuiau luate în seamă pentru că, desigur ION CREANGĂ n-a exprimat decât ce a vrut Pamfile să exprime atât ca ideologie cât și ca organizare a materialelor. Ca redactor era extrem de receptiv după cum arată atitudinea sa în cazurile cu N. Cartojan, H. Tiktin, Al. Philippide, G. Weigand dar și cu N. Savel sau I. Brătulescu ș.a. .

Dacă nu din autoritarismul, cel puțin inflexibilitatea sa, pleca programul odată stabilit,bazat pe coordonate mereu reafirmate: „vom face ce vom putea”, „vremea cercetărilor comparative încă n-a sosit” prin urmare „ținta noastră este trecutul păstrat încă în amintirea bătrânilor noștri”în scopul de a alcătui „icoana sufletului nostru țărănesc, de ieri și de astăzi” pentru care „în articole să nu se facă teorii, ci să se rezume cunoștințele poporului”. Astăzi, adică în momentul consemnării și tipăririi. Fragmentul din „Ținta noastră” publicat pe coperta interioară permanent, era ca o iconiță în perete care să amintească de jurământul de credință: „tipărim... tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută”. Bunăoară, acceptarea unor articole la rubrica „îndrumări și culegeri” sau teoretice, din lumea universitarilor sfâșiată de orgolii ar fi dus la sciziuni între colaboratori iar acceptarea unor „teoretizări”de genul celor din TUDOR PAMFILE sau

DOINA ar fi înlăturat cel puțin un principiu din cele enumerate.

Ideea ziaristului care nu interpretează faptul, devenit cronicar imparțial, transferată către folcloristică unde consemnarea trebuie să respecte firea limbii – când reproducerea era imposibilă – este de o actualitate incontestabilă și un merit de seama a lui Pamfile .

Pe de altă parte nici programul inițial nu a avut nevoie de prea multe adaptări, nici măcar în compartimentare, datorită intuiției de mare finețe pornită din: **1)** cunoașterea in situ a materialelor românești; **2)** sintetizarea principalelor idei vehiculate în epocă; **3)** bibliografierea destul de completă a materialelor din B.A.R..

Respectarea programului din „Ținta noastră" mai înseamnă o concepție clară și inspirată cu care a pornit la editarea revistei . Desigur atât programul cât și chestionarul îl înfățișează pe un Pamfile cu mare putere de sinteză și analiză chiar dacă decelăm influența lui Hasdeu sau N. Iorga ori a școlii franceze pe care nu avea de ce s-o preia prin intermediari. A. Gorovei păstrează totuși meritul de a-i fi mărit interesul calificat pentru disciplină. Pamfile era omul inițiativelor practice și a operat cu o terminologie clară și mult mai cuprinzătoare decât i-au sugerat-o lucrările contemporane sau textele lui P. Sebillot. Clasificări gândite, termeni derivând din esența națională, clarificări pe teren ,sunt argumente asupra treptei superioare atinse de folclorist în devenirea sa progresivă. „Întregul trai prezent și trecut al unui popor, viața lui materială și morală în treptele-i de desfășurare cu toate ale ei multe și mărunte" cum definea Hasdeu folclorul (9) se găsește reflectat în paginile revistei din Bârlad. Insuficiența tehnologică a vremii pare a nu-l frământa căci Pamfile alege

și operează cu termeni și noțiuni fixate definitiv în urma sa cu jumătate de secol. El a depășit concepția hasdeiană potrivit căreia știința folcloristicii era îngemănată cu lingvistica, îngemănare refuzată *ab iniţio*, văzând-o totuși într-o dependență de istorie (care „ trebuie să se încheie...). Tributul plătit istorismului nu l-a împiedicat să vadă „simboale de descriptii”în unele credințe după modelul lui Schuchardt.

Definiția sintetică a folclorului exprimată de Pamfile este mai expresivă și mai cuprinzătoare decât multe altele, inclusiv cea a lui A. Gorovei din „Noțiuni de folclor ”:„toată știința aceasta despre ale lumii, tot acest patrimoniu colectiv, moștenit din gură în gură, din generație în generație, nealterat de influența civilizației și a culturii cărturărești, este ceea ce constituie un material de studii și o știință care se numește folclor” (10).

Instituția sa ageră îl face să nu accepte, ca și Gorovei de altfel, definiția folclorului formulată de Ov. Densusianu (11). Preocupat de această problemă și considerând că nu reacții vremelnice ci gesturile fundamentale ale unei colectivități trebuie luate în considerare , la rândul său,Gorovei nota: „de aceea cred că părerea d-lui Densusianu că tot ceea ce gândește, tot ceea ce spune țăranul de astăzi trebuie considerat ca material de folclor, nu poate fi admisă. Nu părerea, credința unui individ constituie folclor,ci aceea a unei colectivități și care e transmisă dintr-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. Astfel ar trebui să ajungem la un rezultat inadmisibil”(12). Pentru acest moloz și pentru posibilitățile foarte diverse de interpretare Pamfile n-a fost niciodată de acord cu spiritul nou al lui Ov. Densusianu, bun pentru filologie nu pentru folclor. După cum observă mai târziu van Gennep folclorul „este în primul rând un element special al

vieții sociale” (13) și Pamfile îl anticipa considerând că reactualizarea„firișoarelor” spirituale era necesară pentru reîmbogățirea limbii și obiceiurilor naționale. Conștient însă că, fără îndoială, un popor nu-și făurește viitorul după „învățătura celor ce au fost”, și prudent, insista asupra conservării acestor „survivals” pentru ca învățații să le aibă la îndemână, mai târziu.

Din multitudinea definițiilor mai alegem doar pe ceea din Micul Dicționar Enciclopedic potențial cea mai sintetică (!) „totalitatea producțiilor artistice, literare, muzicale, plastice, coregrafice, mimice și dramatice create și răspândite de popor. Are un caracter sincretic, colectiv și anonim” (14) – care nu ni se pare superioară, cu atât mai mult, mai sintetică decât definirea fără greș a lui Pamfile, „manifestațiunile sufletești ale poporului”, mult mai deschisă pentru cercetători.

În problemele etnografice definițiile sunt puse într-o filiație cu istoria „manifestațiunile concrete ale poporului nostru” rămâne termenul uzual.

Terminologic și conceptual folcloristul proceda sintetic fixându-și, concomitent, modul practic de acțiune: compartimentarea gândită a revistei, „avuta împărțire” („Voința națională”), administrarea și redactarea ca la carte, apariția „la ceas”, evitarea polemicilor.

Atmosfera culturală la apariția revistei ION CREANGĂ în elita culturală românească poartă amprenta părerilor contradictorii și chiar către sfârșitul secolului situația nu este interpretată prea diferit.

„O secetă fără seamăn bântuie spiritul poetic al poporului”se alarma Gr. Tocilescu (15), „comorile noastre se prăpădesc”arăta dezolat At. M. Marienescu față de dezinteresul învățătorilor, încă puțini la sfârșitul secolului în

Moldova și Muntenia.Ov. Bârlea consideră că: „În secolul trecut, decepțiile ce au urmat descoperirii folclorului se disting printr-un entuziasm aproape ovaționant. Laudele ditirambice curg nestăvilite, cristalizându-se în formule baroce („nestemate rare", „comori neprețuite"etc.)reluate de unii amatori din vremea noastră. Acum apar și detractorii fățiși, unii abordând cu zgomot steagul regăsirii. Cauza de căpetenie rezidă în cunoașterea cu totul insuficientă și defectuoasă a folclorului, examinat mereu aidoma literaturii culte, cu aceeași optică și cu aceleași instrumente de măsurare" (16).

Am reprodus acest citat ceva mai mare pentru că după aceea se mai avansează o altă părere surprinzătoare: „După 1900, studiile își restrâng sfera pe parcelă , uneori destul de redusă, pe care o bătătoresc, cu minuțiozitate, compensând prin profunzime îngustimea domeniului cercetat" (17). În ce ne privește reținem cuvântul „studiile" care n-ar trebui să se refere la sfera culegerilor care este în extindere după 1900. Să mai notăm că după părerea unora folclorul ajunsese un cult,fapt care ar fi tins să devină neproductiv după 1900 (!).

Dacă ne gândim la teoria folclorică dinamicul cercetător Ov. Bârlea are dreptate. Nici măcar Ov. Densusianu nu era folclorist ci s-a referit la această disciplină mai ales în măsura atingerii cu filologia .

P. Ursache în ȘEZĂTOAREA în contextul folcloristicii, considera că mișcarea folcloristică în sensul romantismului folcloristic la care ne referim noi era mai actuală mai curând până în 1900, devenind anacronică în primele două decenii și mai ales după Război. Expresia publică a acestui curent ar fi ȘEZĂTOAREA.

Plasarea apogeului curentului romantic în folclor trebuie clar făcută după 1900 bazat pe numeroase argumente.

Învățătura de carte devine politică după 1900 și în special datorită acțiunii lui S.Haret iar înființarea unor licee sau gimnazii a dus la pregătirea mai consistentă a învățătorimii. Academia însăși după un necesar proces de clarificare se îndreaptă și nu ca impunere dinspre masa culegătorilor. De fapt putem vorbi de mulțimea acestora tot după 1900, pentru că abia acum sunt susținute și publicații care consemnează folclor, nu prea multe totuși (le putem număra pe degete!). Nu exista înainte de 1900 imbold decât în chestionare; Prin încurajarea muncii extrașcolare Haret realiza o operă culturală de proporții. Numeric culegătorii de teren sunt, cert, mult mai numeroși după 1900. Ce a determinat acest gust al performanței? Dintre cauze nu putem exclude avântul cultural perceptibil prin varietatea și numărul publicațiilor și bine înțeles procesul de înnoire industrială. S-ar isca o întrebare:câți preoți și învățători existau în cele aproximativ 3000 de sate? Pe firul speculațiilor, dacă doar 10% dintre aceștia au fost atrași în „febra culegerilor ” ar fi fost un procentaj de neatins până astăzi. ȘEZĂTOAREA era o necesitate ca revistă de specialitate și cei 4 întemeietori au un mare merit, în special A. Gorovei și M. Lupescu. Așteptând însă subvențiile ministeriale, poate nici condițiile nu erau „coapte”și încercând să răzbată în viață, nici Gorovei nu putea face mai mult. Era deci nevoie de o revistă de mare autoritate și regularitate. Așadar era nevoie de această revistă de mare autoritate și regularitate și așa revista ION CREANGĂ a devenit termometrul entuziasmului învățătoresc (înglobăm aici și preoți, funcționari, militari, studenți) receptivi la o nouă cerință culturală națională și la un slogan: „prin noi înșine ”.

Momentul folcloric poate fi reprezentat nu neapărat de o singură persoană pentru că lideri ai momentului sunt A.

Gorovei și T. Pamfile, fața dintâi este a lui Pamfile apoi a lui Gorovei, clasamentul păstrându-se și pentru revistele conduse de cei doi, la care se adaugă ca vase de suprapresiune GHILUȘUL și apoi IZVORAȘUL. Despre desuetudinea acestuia curent nu putem vorbi decât după Război când mijloacele tehnice permit înregistrarea melodiilor care sporesc atractivitatea folclorului literar. N-ar urma decât cea de a treia etapă din anii '60, '70 când percepția sincretismului deschide drumul înregistrării și al folclorului coregrafic (pe benzi de film sau video). Astfel că rămâne până curând actuală părerea lui I. Mușlea: „Marea nădejde a salvării folclorului rămâne deci învățătorul, el care-și petrece viața în mijlocul poporului și poate lua parte la toate serbările lui, fără ca cineva să se teamă or să se sfiască. De altfel această sarcină și această cinste a căzut și pân-acuma tot pe umerii lui... Cercetătorul de la oraș, are acolo chemarea și rostul lui; să dea directive pentru culegere, să aranjeze, să clarifice, să prelucreze materiale culese ori publicate și să facă studii asupra lor; iar satul să rămână domeniul intelectualilor satului" (18).

În peisajul național al publicațiilor care au difuzat folclor, **ION CREANGĂ**, cea de a doua revistă pur folclorică de la noi atrage atenția prin cantitatea și calitatea folclorului literar consemnat și prin tendința tot mai accentuată de neintervenție în text. Deși la revistă nu colaborează nici un teoretician de marcă, gruparea în jurul ei a unor folcloriști – culegători de notorietate printre care și G.T. Kirileanu, Șt.St. Tuțescu, M. Lupescu, El. Niculiță-Voronca, N.I. Dumitrașcu, D. Furtună, C. Rădulescu-Codin, Al. Vasiliu, precum și a unui număr impresionant de învățători, preoți,funcționari,studenți a conferit un plus de valoare noii publicații. Subliniem că

rămânem puternic impresionați de apariția atât de ritmică a revistei, într-un oraș și numai cu colaboratori neplătiți.

Scopul integral realizat era de a spori „tot mai mult cunoașterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori gândire și de simțire; de credinți și datini gospodărești, în cari se oglindește sufletul și viața neamului nostru". Articolul program „Ținta noastră" din fruntea primului număr, apărut la 1 august 1908, însemna în primul rând o chemare la strângerea rândurilor mulțimii de culegători în așteptarea unui spirit director în scientizarea cercetătorilor. „Facem și noi ce putem și ni se umple inima de bucurie când vedem că puțina noastră roadă cade pe pământ sănătos"scria întemeietorul revistei, Tudor Pamfile, lui Ion Bianu, la aproape două luni de la apariție, încredințat că „vor veni mai târziu cei mai harnici și mai pricepuți decât noi" și ținând să precizeze că „până atunci vom încerca să nu ne impute nimic inimile noastre" (19).

Ivită în momentul de apogeu al curentului favorabil culegerilor tradiționale, cu unii reprezentați de elită care au debutat încă din secolul trecut, publicația este rodul pasiunii de etnograf, literat, istoric și mai ales culegător de teren al folcloristului Tudor Pamfile, conștient că: ȘEZĂTOAREA, din diferite motive, nu poate îndeplini rolul reclamat de situație. Corespondența (încă) inedită dintre colaboratorii revistei precizează contribuția hotărâtoare a tânărului Pamfile, devenit repede principal animator al mișcării folcloristice din primele decenii ale veacului nostru.

Cu o energie ieșită din comun, asigurându-se mai întâi de sprijinul a doi învățători – dintre care unul era întemeietor și al revistei din Fălticeni, Mihai Lupescu (director al Orfelinatului din Zorleni), iar celălalt Leon Mrejeriu, era titular la aceeași

școală –Pamfile elaborează programul revistei, îl discută în după amiaza zilei de 17 iulie 1908, tratează în 18 iulie cu tipograful condițiile și amănuntele apariției, și împreună cu ceilalți trece la cooptarea unor noi susținători. Considerând că povestitorul din Humulești oglindește cel mai bine sufletul țăranului român, întemeietorii denumesc noua publicație **ION CREANGĂ**, deși Mihai Lupescu propusese alt titlu: „Eu spusesem lui Pamfile să nu dea titlul cela,ci să zică Vorbe bune despre revista **ION CREANGĂ** că și de cele rele avem destule. El a crezut să pue titlu acela" răspundea administratorul revistei(M. Lupescu), în 1910, lui G.T. Kirileanu interpret al reținerii pe care o manifesta Titu Maiorescu, încă nedecis să sprijine publicația.În afara unui mare număr de învățători și alți intelectuali de țară la apelul întemeietorilor, lansat în iulie 1908, răspund cu entuziasm și bună parte din colaboratorii revistei lui Artur Gorovei nemulțumiți de nesiguranța și neritmicitatea apariției **ȘEZĂTORII**. Corespondența dintre M. Lupescu și G.T. Kirileanu, prieteni de-o viață, vivificatori ai revistei fălticenene și după 1921, anul dispariției revistei ION CREANGĂ, ilustrează starea de spirit generală la apariției noului periodic. Spre a limita comentariile reproducem răspunsul prin sine gânditor a lui G.T. Kirileanu la primirea invitației semnate de Lupescu, Mrejeriu și Pamfile: „Iubiți prieteni/Primesc a mă număra printre tovarășii întemeietori ai revistei de literatură poporală „Ioan Creangă" ce plănuiți a scoate în Bârlad, trimițându-vă cotizația pe lunile August-Dechemvre 1908 (25 lei). Nădăjduiesc a vă trimite și un articolaș săptămâna viitoare, spre a se tipări în numărul 1. Aș dori însă a mă împărtăși și pe mine cu articolul program ce aveți de gând a-l pune în fruntea revistei, precum și cu planul

copertei și al formatului, spunându-mi cine va priveghia alegerea și tipărirea materialului. Urând revistei și lucrătorilor ceasul cel bun și spornic, sunt a-l Dv. cu totul devotat, G.T. Kirileanu" (20). Dovada de pricepere și hotărâre a întemeietorilor nu întârzie și iată-l pe Kirileanu la vederea primului număr: „Iubite moș Mihai / M-am spăriet de graba apariției lui „Ion Creangă"! M-am gândit la Baiazid Fulgerul și la iutele de condei Iorga! Noroc să dea D-zeu și spor după dorință! Am cetit no.1 și mi-a plăcut. Și d-lui Butculescu i-a plăcut. Articolașul meu poate veni și peste 5-6 zile ca pentru no.2. Știți eu sânt cam migălos și de la fulger la scris și mai cu seamă la tipar!... Prea mare cinste mi-a venit prin întâmplarea ordinei alfabetice: nu merit cinstea de a fi întâiul. Adânc devotat, Ghiță. Trimit 25 lei contribuția la „Ion Creangă" pe lunile August-Dec. 1908" (21). Scrisoarea expediată spre Zorleni la 6 august 1908 arată că pe 1-2 august primul număr din revistă fusese expediat abonaților prezumtivi. Deși târziu înștiințat, G.T. Kirileanu – de altfel un reprezentant tipic al momentului folcloric – apare ca prim întemeietor „prin grația ordinei alfabetice" fapt de care se va prevala și într-o scrisoare către A. Gorovei care se arătase nemulțumit de participarea sa la noua grupare. De fapt, ca o necesitate, ȘEZĂTOAREA trebuia ca pe lângă paginile puse la dispoziția atâtor culegători modești, să ajute la informarea teoretică, la formarea tehnicii culegerilor și să orienteze tematic și teoretic această „oștire" cu elevate disponibilități sufletești. Cu tot aportul său prețios la începutul acestei mișcări, exprimând disimetria dintre rostul, concepția inițială, intențiile conducătorului ca și cunoscuta inconsecvență a lui Artur Gorovei – bine analizate în teza de doctorat a lui P. Ursache – revista **ȘEZĂTOAREA** rămâne un permanent îndemn fără permanentă acoperire. Parțiala

enumerare a marilor merite ale acesteia implică recunoașterea ca principală contribuție istoriografică transformarea publicației în magazin de texte, copierea „credincioasă a științei și literaturii poporului", angajarea învățătorilor mai ales prin îndrumările și insistențele priceputului M. Lupescu. Că A. Gorovei „a transformat publicația în abecedar modest cu sfaturi privitoare la munca folcloristică" prin însemnările bibliografice, recomandări de cărți, discuții succinte asupra unor specii ori motive mai puțin cunoscute, și, mai ales, inițierea unor rubrici privitoare la folclorul literar, obiceiuri ori glosare regionale" (22) și că acesta a depus eforturi pentru dirijarea colaboratorilor o demonstrează cu prisosință lucrarea citată mai sus. Deși avem suficiente motive să credem că publicația era consultată cu folos – în străinătate a adus servicii substanțiale! – ceea ce nu trebuie să scape cercetătorului care parcurge revista astăzi sunt chestiunile legate de regularitatea apariției, consistența și permanența rubricilor, receptivitatea publicului cititor etc., pentru că prin permanenta discrepanță dintre ceea ce voia ambițiosul politician Gorovei și ceea ce era acest „material de folclor" rezulta o sursă de încordarea chiar între „întemeietori" care dispar rând pe rând pentru a rămâne doar aceasta, A. Gorovei, „editor". „În cursul anului IV nu s-au încasat măcar zece abonamente deși am tipărit revista în 400 exemplare (23), „în ultimul timp aveam un număr ridicul de abonați; nu aveam <u>cinci</u>platnici" (24) – iată plângeri formulate la două decenii una de alta dar în fapt leit motivul întregirii perioade de apariție care pune sub semnul întrebării autoritatea revistei și grija editorialului pentru ea. Pentru că, ce altceva decât dezinteres putea fi atunci când pe baza unei substanțiale subvenții a Ministerului Instrucțiunii viața revistei era asigurată,

colaboratori cu mare putere de muncă se ivesc de pretutindeni, dar revista apărea defectuos! Cerută și încurajată publicația s-ar fi putut bucura de o binevenită răspândire. Dar mitul ce s-a creat în jurul lui Gorovei se dovedește o romanțare prelungită a unui moment, semnificativ la apariție, căci meritul de căpetenie al acestuia constă în situarea sa în fruntea învățătorilor cu aspirații peste puterile lor financiare, cărora le-a reprezentat meșteșugit interesele și avântul patriotic. Spirit practic, politicianul intuiește avantajul unei reviste proprii, ca sursă de autoritate – publicitate, dobândirea fondurilor de tipărire și fugara documentare asigurându-i prestigiul printre învățători. Rămas mereu suspectat de amatorism, după decenii de familiarizare cu folclorul „nu realizează decât compilații, ordonări de texte, popularizări de materiale, singurul merit recunoscut unanim și fără rezervă rămânând tot acela de conducător al revistei ȘEZĂTOAREA" (până la 1928), Gorovei se deosebește categorial de atât de merituosul – totuși atât de puțin cunoscutul! – M. Lupescu, omul care-și pune toate forțele imboldului funciar, de a contribui la consemnarea producțiilor spiritualității populare și care înțelegând lipsa veleităților sale politice își vede realizarea personală înțelegând necesitatea momentului.

O structură cu totul diferită dovedește și Tudor Pamfile care intuiește cerința unei publicații de prestigiu, încă înainte de 1906. Desele poticniri ale revistei subminează constant interesul cititorilor și sunt pe cale să dăuneze unei cauze nobile: alcătuirea acelui „corpus" mult visat de Pamfile și generația sa. Subvențiile primite de Gorovei încă din 1896 i-au permis îndepărtarea, eliminarea chiar, sistematică a tovarășilor de drum care se îndepărtau și sufletește de revistă. Atitudinea dezinteresată a privat în anumite momente întreaga

mișcare de rezultate superioare, ceea ce provoacă lamentările lui Lupescu și ale altor colaboratori, implicit diminuarea șuvoiului de manuscrise și mai ales a pus în pericol viața publicației căreia i s-a sistat în unii ani abonamentele Ministerului Instrucțiunii. Repetatele intervenții pentru reobținerea subvențiilor îl pun într-o lumină deosebit de favorabilă pe G.T. Kirileanu căruia i se datorează în cea mai mare parte longevitatea revistei(25).

După cum se știe, la 1900, Academia acorda o deosebit de mare atenție culegerilor din spiritualitatea populară concretizată prin editarea monografiilor lui S.Fl. Marian, colecțiile lui Vulpian, I.A. Zanne, A. Gorovei și Materialurile folcloristice" (Gr.Tocilescu). Înmulțirea culegerilor, imposibil de cuprins cu tot cu nou înființata colecție „din viața poporului român" (13 martie 1908), reclama necesitatea stringentă a unei publicații cu prestigiu și cu o apariție regulată, ori tocmai acum ȘEZĂTOAREA dă semne de nesiguranță și anemie: în anul 1903, mai bun ca rezultate, apar 4 numere duble; pentru anii 1904-1905 doar 7 numere, cu o excepție toate duble și cu întârziere. Revista dispare doi ani și jumătate și se pare că numai intervenția lui Haret care subscrie abonamentele necesare obligă pe Gorovei să reînvie publicația, calitativ îmbunătățită – fapt ce atestă valoarea materialului primit – dar toate numerele, duble, din volumul X (1907 -1908) apar cu mari întârzieri.

Presa timpului menționează elogios realizările revistei, dar comentează nefavorabil lipsa de preocupare pentru destinele ei: „ȘEZĂTOAREA apare foarte neregulat. Astfel chiar numărul acesta, care trebuia să apară în ianuar, apare abia acum, la finele lunii lui martie. Știm foarte bine greutățile prin care ȘEZĂTOAREA trece, dar nu e mai puțin adevărat că

neregularitatea de apariție a unei reviste este una dintre cauzele principale pentru care publicul nu o mai urmărește cu interes. Dacă ar apărea, ȘEZĂTOAREA și-ar asigura fără îndoială cetitori și colaboratori statornici din toate părțile românimii. Ar fi într-adevăr de cel mai mare merit dacă d. Gorovei ar reuși să facă din revista sa singura revistă folclorică românească, căci astăzi se publică, mai ales în Ardeal, o cantitate considerabilă de material folcloric, care însă , din cauză că apare în reviste și ziare obscure ori vremelnice, este ca și pierdut..." (26). Amărăciunea cronicarului de la „Viața românească", unde conducătorul revistei din Fălticeni era agreat, apare ca deplin îndreptățită și notița inserată la „revista revistelor" exprima de fapt regretul general că prima noastră publicație de profil nu poate răspunde solicitărilor momentului și atacă o chestiune de fond formulând acoperit critici la adresa directorului. În fragmentul citat în extenso se află rezultatul scrisorilor ce și le adresau colaboratori ai revistei, nu puțini impacientați (printre ei și Pamfile) de nesiguranța valorificării muncii lor (bunăoară vol. X din 1908, nr. 9 – 10 este primit de Lupescu abia pe 20 oct. Deși trebuia să apară la începutul anului).

Clădindu-și edificiul teoretic pe care se va așeza apoi efigia sa (v. „Noțiuni de folclor"). Gorovei transplantează pe sol românesc teoriile lui Sebillot, Gennep etc., fapt pozitiv până la un anume punct, fără a-și supraveghea aptitudinile în această direcție. Autoritatea sa, necontestată în epocă, nu se baza pe priceperea dobândită în culegeri de teren. Practic urmărea realizarea prin compilare a culegerilor pe domenii: cimilituri, descântece, botanică populară (rămase totuși, lucrări de valoare astăzi) dar această firavă substanță ideatică era suficientă pentru a-i atrage pe preoți și învățători, lipsiți de

mijloace de informare. Orientat în disciplină ca și Pamfile își aroga calități de teoretician substituite receptivității și primatului investigației, ambiționându-se uneori în direcții lipsite de perspectivă. Se pare că spre sfârșitul anului1907 se înrăutățesc relațiile cu majoritatea colaboratorilor, însuși M. Lupescu, administrator priceput și corect resimțind infatuarea directorului revistei: „Gorovei e cam rece față de mine. E curios aceasta! Dar toate trec.” (27). De altfel în toamna anului 1907 se formase viitorul nucleu de întemeietori ai revistei ION CREANGĂ prin strânsa conlucrare dintre Pamfile, Lupescu, Mrejeriu alcătuitori ai volumului „Cartea pentru tineretul de la sate”, apărut încă în februarie, la care se adăugase Șt.St. Tuțescu (cu care ofițerul era într-o intimă corespondență în noiembrie) (28) și învățătorul Th. Popovici, din Zorleni. Corespondența evidențiază alături, de marea dorință de afirmare importantul stoc de material folcloric aflat în posesia acestor harnici culegători - unii afirmații încă din secolul trecut: Tuțescu, Kirileanu, Hr. Țapu, Al. Vasiliu și mulți alții care vor continua să trimită la ȘEZĂTOAREA, și, concomitent la ION CREANGĂ. Nu vor colabora la revista din Bârlad preot T. Bălpșel, T. Danilescu și alți câțiva. Un motiv serios de sciziune pare a fi obișnuința directorului de a interveni în manuscrisele primite, evident nu întotdeauna fericit, mai mult, însușirea unora dintre ele, practică menționată în tot decursul apariției revistei. Bunăoară în 1914 când relațiile lui Pamfile și Lupescu erau dintre cele mai bune, se publicau 50 de pagini de credințe și superstiții „din colecția A. Gorovei”fără indicarea vreunei surse, fapt ce-l determină pe redactorul revistei din Bârlad să atragă atenția asupra muncii sale și paternității, într-o cronică: ȘEZĂTOAREA: XIV, coala 3-4 cuprinde numai datine și credințe, în cea mai mare parte

culese de acum 10-12 ani în preajma casei mele părintești unde îmi veneau mai ales în cele două luni de vară frumoasele răvașe de îndemn ale d-lui Artur Gorovei" (29). Așa se explică de ce doar două trei nume semnează un întreg număr (vol. X,1908, nr. 5-6, doar de Lupescu și C.N. Mateescu) și tipărirea sub semnătura directorului, deși acesta n-a fost culegător de teren. În intimitatea corespondenței M. Lupescu – G.T. Kirileanu critica este mai lipsită de menajamente: „Dumnezeu știe dacă Gorovei va mai pune la tabla de materie numele culegătorilor. El e editor și pace! Nici mie nu-mi pare rău că esă ȘEZĂTOAREA însă ar fi fost frumos să rămâie cum a fost, nu în editură. Așa s-a descotorosit el de toți cei ce au pus puținul lor la întemeierea revistei" (30) sau exteriorizându-se și grija pentru noua revistă: „De ce nu mai dai ceva la revistă? Cum ți se pare ea? Gorovei scoate înainte ȘEZĂTOAREA, o primești? Ministerul îi va da o mie de lei. Chipul cum s-a descotorosit el de toți nu-mi place deloc. Cu bine și cu sănătate/ M. Lupescu" (31). De altfel prin 1907-1908 politicianul Gorovei nemulțumise și pe alți folcloriști în afară de M. Lupescu și Kirileanu care-l suspectau uneori de gestionarea dubioasă a subvențiilor ministeriale și mai ales nu erau de acord cu politica duplicitară a acestuia. Putem lesne bănui satisfacția provocată de un articol a lui N. Iorga din „Neamul românesc" când G.T. Kirileanu nota de printre altele: „Bine îl mai strânge cu ușa și strașnic i se mai uită în ochi tocmai de la Văleni. Să văd ce-a răspunde Gorovei căci într-adevăr politica lui Tachistă cadrează așa de puțin cu purtările curate ale unui om cumsecade..." (32). Să nu uităm că aceștia doi l-au cunoscut cel mai bine pe directorul revistei fălticenene, au avut un rol important la apariția primei noastre reviste folclorice și, în același timp au fost printre fondatorii celei de la Bârlad. Din

corespondența lor, cea mai obiectivă cu putință, prind contur nemulțumiri de ordin general care periclitau avântul celor mai buni culegători. Acestea sunt sintetizate de Tudor Pamfile în două scrisori: cea către T. Bălășel pe care o citează P. Ursache (33) și alta publicată de Șt. Manole (34) din care extragem un citat: „...de ce nu ne grupăm la ȘEZĂTOAREA d-lui Gorovei de la Fălticeni și umblăm cu disidență? Iată de ce: ȘEZĂTOAREA a fost întemeiată de mai mulți învățători pe cari d-l. Gorovei i-a îndepărtat sistematic. De Șezătoarea d. Gorovei nu se interesează decât atunci când primește subvenții de la d. Haret; o administrează prost, altfel că nu se poate răspândi și prin urmare nu poate aduce folosul cerut. O tipărește neregulat și negustorește (azi apare nr.-1 7-8 cu data de ianuarie etc. Nu primește sfaturile tovarășilor, nu schimbă tipografia jidovească etc. Noi însă rămânem prietenii lui, dacă ne va primi, și-l vom ajuta, dacă ne va primi ajutorul..." Reținem din prima misivă, numai o singură frază ilustrativă pentru năzuințele acestei categorii de cercetători: „Și Noi care ne simțim cu putere de muncă ce puteam să facem?" – care nu-l primește pe Pamfile autor al câtorva volume la această dată, cât pe întregul mănunchi de culegători în căutarea unui periodic cu autoritate. Acești mărunți intelectuali credeau cu toată convingerea în ideea salvării de la pieire a comorilor spirituale românești și pătrunși de ideea datoriei față de sat și valorile sale înțelegeau să nu precupețească eforturile pentru înfăptuirea unui înalt ideal patriotic. Opinia comună înclina către o nouă publicație cuprinzătoare și statornică organizată pe principii democratice. Revista ION CREANGĂ apare în perioada când fruntași ai culturii naționale (Sadoveanu, Vlahuță etc. cereau acele „cărți pentru popor" ca o strictă necesitate. De un deceniu și jumătate se vorbea de „datoria

noastră față de poporul care ne hrănește și pe spinarea căruia ne cultivăm" (35) iar Spiru Haret relua mereu că „luminarea poporului este cea mai înaltă datorie a oamenilor luminați și patrioți"subscrisă de un Vlahuță, ori Coșbuc și mai ales de corpul învățătoresc încadrat în frontul modernizării învățământului românesc. Activitatea extrașcolară era străbătută astfel de un țel materializabil. Firesc întreaga generație de învățători și preoți se arăta, la 1908, pătrunsă de ideile vehiculate la „Semănătorul", de tipul celei legate de noua epocă de cultură „a noastră" („cărți pe rândurile inspirate ale cărora să cadă deopotrivă lacrima înaltei doamne și sătencei...") literatura „să pornească de la el, de la ce e mai răspicat și mai caracteristic în el și de a da în același timp literaturii universale în formele cele mai bune ale ei un capitol nou și original"(36) de altfel cauză nobilă dar atât de greu realizabilă în acea vreme. Idealizarea țăranilor se traducea prin lipsa rezervelor cu care se consemna tot ce-i făurit de popor (cu efectul știut, subproducții strecurate mai în toate publicațiile). Se impregna, evident, și ideea datoriei, mult trâmbițată la ION CREANGĂ, uneori cu un limbaj imperativ,în sensul consemnării acelor „petice" ale spiritului care să alcătuiască icoana sufletului nostru. Celorlalți „întemeietori" îndelung tutelați de Gorovei, intrați în conul de penumbră aruncat de lâncezeala ȘEZĂTORII ideea frământată de Pamfile (cam din 1906) le apare surprinzător de actuală, cu atât mai mult cu cât „advocatul" era greu de priceput prin atitudinile sale contradictorii guvernate de imperative esențialmente politice. Meritul cel mai mare constă, printre altele, în reușita scoatere din toropeală a multora din culegătorii cu vechi state de serviciu, folcloriști de prestigiu care ca Al. Vasiliu, N.I. Dumitrașcu, M.Lupescu etc.

împrăștiau și în diverse foițe politice pagini notabile din literatura populară. Nu intenționăm să diminuăm câtuși de puțin rolul publicației din Fălticeni, dar obiectiv privind desfășurarea evenimentelor ne apare destul de clar că între 1905-1910, aceasta marchează o accentuată devalorizare. Un exemplu dintre multe altele: numărul 11-12 din martie 1908 avea 18 pagini de la 2 (doi) colaboratori iar abonați plătitori 10. Concomitent putem vorbi de aspectul ascensional al dezvoltării dorinței și priceperii corpului învățătoresc în direcția consemnării literaturii populare. Dacă ION CREANGĂ devine tribuna autorizată și interpreta aspirațiilor celor 276 de „scriitori populari" (cât înregistrează paginile revistei), pentru Pamfile era în 1908 „povestea făpturii noastre comune" (37). Era în același timp un legământ interior, integral respectat: „garantat că nu va dispare câtă vreme voi trăi" (38).

Entuziasmul celor trei dintre întemeietori anunțați în primul număr („am strigat cu toții ura... să trăiască copilul nostru!" (39) se transmite instantaneu celor informați de ivirea noii publicații. Simptomatic, răspunsul aceluiași G.T. Kirileanu, confesor detașat al lui M. Lupescu, amândoi interpreți nepătimași și măsurați – poate fi considerat edificator (40), dar datele statistice relevă mai complet modul cum revista era așteptată și cerută. Celor șapte întemeietori la primul număr „cei de cotisăm cu 5 fr. Pe lună (!) până la asigurarea vieții prin ea însăși cari o hrănim și o împrăștiem" (41), (numărul costa 40 de bani) adică lui G.T. Kirileanu, M. Lupescu, D. Mihalache, L. Mrejeriu, C. Rădulescu-Codin, T. Pamfile, Șt.St. Tuțescu, care trimiseseră acceptul lor până la 31 iulie, li se adaugă în decurs de o lună alți 12 iar după cinci numere erau 26. Să nu uităm nici contribuțiile bănești, atât de

mari pentru acea vreme, și că aproape pe tot parcursul apariției lista acestora (de pe coperta interioară) cuprindea aproximativ 30 de nume. Tiparul costa „63 de franci" de număr cu sprijinul abonaților „viața revistei e asigurată" începând din luna septembrie. Tirajul, de 700 exemplare (la numărul 1) crește chiar cu numărul al doilea, ajungând la 1000 la sfârșitul anului 1908, ceea ce reprezintă un salt important dacă ne gândim că o revistă ca Semănătorul apărea în câteva sute de exemplare (42) iar „Viața românească" avea 1800 de abonați la tirajul de 2700 ex. în 1906, respectiv 3200-3400 în 1908 (comunicat de G. Ibrăileanu).

Să nu uităm că „Viața românească" își plătea colaboratorii: Goga primea 150 lei pe o poezie (cât două numere din ION CREANGĂ), Sadoveanu 400 lei pentru un roman, 100 de lei pentru o nuvelă. Interesată se dovedește și creșterea numerică a colaboratorilor care, bineînțeles, expediază materialele cele mai diferite, în general de profilul revistei. Celor nouă semnatari ai primului număr li se adaugă până la sfârșitul lunii noiembrie alți 32 (43) și mereu alții după aceea.

Mobilizarea extraordinară a acestora rămâne uimitoare și astăzi, căci începând de la numărul 5 (an I) semnează în mod curent peste 25 de colaboratori, aspect prin care ION CREANGĂ depășește cu mult ȘEZĂTOAREA care pe durata unui an înregistrează sub această cifră (1904-1905=19 colaboratori, 1907-1908- 23 colaboratori, unele numere cu câte 2-3 semnatari). Mai mult, între 1901- 1908, deci cât durata normală a revistei ION CREANGĂ au semnat aici (la ȘEZĂTOAREA) doar 39 de colaboratori dintre care 29 cu câte o singură colaborare (Lupescu, 21, Gorovei, 29).

În ceea ce privește descoperirea unor noi aderenți, și aici avansul este de partea revistei bârlădene. ȘEZĂTOAREA lansează anual între unul și nouă culegători, doar în 1897, 1901 câte 13, în 1902, 12 – în afară de cei 32 cuprinși în anul I –în timp ce la ION CREANGĂ tipăresc diverse materiale 41 în anul I, alții 48 în anul II, și 34 în anul III fapt care demonstrează cu prisosință existența afluxului și autorității. Mai avem în vedere că răspund chemării toți culegătorii cunoscuți și sunt încurajați începătorii, printre alții D. Furtună, P. Savin, etc., etc...

Numărul abonaților trebuie să fi fost mult mai mare deoarece, deși tirajul era bun, revista nu se trimitea înainte de primirea costului abonamentului decât la cei de încredere iar în ajutorul celor doi „mai de la roate" au sărit și ceilalți, bunăoară G.T. Kirileanu care a stăruit la diverse instituții și librării reușind să plaseze revista.

În numeroase scrisori se strecoară expresii devenite tipice din noiembrie 1908: „și bănește și mai ales material avem slavă Domnului" (44), astfel că la un moment dat se înregistrează un excedent care-l sperie și pe M. Lupescu (la 1 nov. 1911): „Pamfile se pare grăbește cu excedentele. De la 1100 de lei să te duci la 20 de mii e departe tare. Să dea D-zeu să fie bine dar nu știu, zău! Depozitele ce avem nu ne pot fi decât de ajutor atunci când vom da înapoi cu încasările, căci trebuie să prevedem și necazuri de acestea" (45). Un alt fapt: la plecarea lui Pamfile în război, acesta desemna legatar Academia (prin I. Bianu) pentru instituirea unor premii din „Fondul revistei ION CREANGĂ" de 6100 lei(!). Această stare înfloritoare a acestei publicații nu poate fi decât rodul grijii permanente a celor doi folcloriști și mai ales a prestigiului dobândit de revista din Bârlad.

Trecând peste atâtea aspecte interesante legate de apariția revistei trebuie să subliniem încă o dată, publicarea materialului depistat și de mulțimea culegătorilor. Dacă începutul secolului al XX-lea înregistra în folcloristica românească, această mișcare fără precedent în direcția consemnării „a tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută" rădăcinile ei trebuiesc depistate cu mulți ani înainte, deoarece, dacă spiritul lui Alecsandri și-a pus pecetea asupra modului de tipărire a culegerilor, sfera acestora rămâne delimitată de Hasdeu. Curentul acesta – să-i zicem romantic – ajuns la paroxism imediat după 1900 – trebuie înțeles ca o manifestare plenară a avântului generos legat de cultul nu atât pentru țăran, cât mai ales pentru valorile artistice și sufletești perene, încă vii în mediul celor ce se ridicaseră pe o altă treaptă de existență. Relevând sprijinul învățătorilor pentru o așteptată mișcare la sate, Spiru Haret constata că „nimic mare și temeinic pentru binele sătenilor nu se va putea întreprinde fără concursul acestor oameni pricepuți, harnici și devotați" (46), ceea ce reprezintă deja o recunoaștere a meritelor învățătorimii. O mișcare în favoarea culegerilor exista, pornită înainte de 1900, ilustrată de ȘEZĂTOAREA și alte publicații. Tudor Pamfile era foarte conștient de acest lucru, așa cum reiese din scrisori și din introducerile la volumele sale.

Foarte probabil și el însuși intuia sorgintea în chestionarele lui Hasdeu, ale căror răspunsuri le-a studiat aproape în totalitate „Moda veche" de consemnarea amatoristă îi cerea modele și el îl invoca adesea pe Alecsandri sau Al. Russo. Pe Tocilescu îl considera tot un novice în pofida impunătoarelor sale „Materialuri". Asta nu înseamnă că n-ar fi înțeles „direcția nouă" a lui Ov. Densusianu, dar cum nu orice idee novatoare este actuală folcloristul înțelegea

imposibilitatea aplicării ei. În plus pe lângă neclaritatea noțiunilor de folclor și etnografie, se dădea bătălia eliberării de sub patronajul filologiei.

Chestionarul lui Pamfile, apoi Planul... la rândul lui, cuprind destule elemente de noutate, dar toate aplicabile tematic, teoretic, practic, eficient în direcția consemnării după cerințe minimale, repetăm, aplicabile.

Momentul când începe „să se rostogolească" angrenajul trebuie căutat în chestionarul Hasdeu (1884), care prin concepția sa largă despre cultura populară, rigurozitatea metodologiei insuflă rigoare investigațiilor de teren, „obiceile juridice" extinzându-se asupra întregii vieți sociale, economice și sociale, economice și culturale. El scoate din imobilism o bună parte din învățătorime și preoțime fluturând perspectiva unei munci în folosul neamului concomitent cu afirmarea personală. Nota de motivație, lipsa seriei de chestionare deschisă de „chestionarul etnografic"alcătuit de M. Bruckental în 1789, de fapt o „scrisoare chestionar" (47) care se referea la caracterul general al prejudecăților și superstițiilor din districtul Sighișoara. În „Ceva de luare aminte", încă din 1875, At. M. Marienescu realizează primul chestionar destinat artei populare, reformulat în diverse ocazii, cu idei care capătă mai multă consistență la I. Pop Reteganul (48) și la Gr. Sima al lui Ion (49). Chestionarul și Programa din 1878 ca și altele de mai târziu, de pildă cel al lui Densusianu din 1893, n-au avut aceeași importanță ca „Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română" cu cele 206 întrebări ale sale. Desigur reconstituirea pe cale sintetică a conștiinței morale și istorice (50) după ce în 1876 se propunea la premiul Năsturel „Țăranul român. Disertațiunea asupra stării sale morale, intelectuale, sociale, economice și politice, în trecut și în

prezent în Principatele Române" (51) însemna o cantonare în sfera de cercetare ușor de atins de învățătorime. Încurajarea cu premii avea efecte salutare încă și în 1946 când se continua procedeul.

Dar chestionarele lui Hasdeu au rolul de a „urni carul" din următoarele considerente: au fost publicate de mai multe ori în intervale scurte de timp (52) iar răspunsurile trebuiau întocmite ca obligație de catedră. Tocmai aceste răspunsuri (strânse în cele 18 vol.) mobilizează forțele intelectualității încă în stare latentă. Se pot face aprecieri cu lucrarea similară a lui Efimenko și Matviev (53).

Chestionarul lui Hasdeu, preluat, reluat, prelucrat în diverse moduri poate fi considerat la originea curentului romantic în folclor având ca principalele consecințe creșterea numărului de culegători, antrenarea masei de cărturari sătești și ridicarea prestigiului creației populare. Chestionarele care au urmat, evident inclusiv cel al lui Gorovei, au amplificat și au dat reliefuri unor activități de consemnare mai mult sau mai puțin inspirate. De ce revărsarea interesului a început după chestionarul lui Hasdeu? Printre alte argumente: girul dar și imboldul oficialității, larga difuzare în masă (una e să trimiți câteva mii de exemplare din care 10% să aibă răspuns și să descoperi câteva sute de persoane cu posibilități, și alta e un chestionar al unui universitar cu răspunsuri sub așteptări), accesibilitatea răspunsurilor și a faptelor folclorico-literare și juridice sau de altă natură. Ca să nu mai spunem ce sursă de inspirație este aceasta (v. Programa: 142- 206).

Oricare chestionar de după aceea, cu excepția celui trimis de Arhiva de folclor n-a mai putut avea același succes. Nu știm câți au răspuns la chestionarul lui S. Fl. Marian (primele întocmiri ale lui Pamfile sunt răspunsuri la acest

chestionar), nici la cele ale lui Gh. Ghibănescu și A. Gorovei, dar avem câteva date legate de cel trimis de I. Otescu unor învățători pentru alcătuirea lucrării Credințele țăranului român despre cer și stele, 1907, altă lucrare rămasă unică, ale cărei considerații se bazează pe cele 39 de răspunsuri în care prof. I. Otescu a găsit date importante din jud. Mehedinți, Muscel, Buzău, Putna, Bacău, Botoșani. Chestionarul cu harta și instrucțiunile cu adresă oficială și precisă au determinat doar 39 de învățători să răspundă: 3 din Oltenia, 17 din Muntenia, 1 din Dobrogea și 18 din Moldova, dintre aceștia din urmă 13 numai din jud. Neamț (54). Păstrându-se părerea că harta cu reprezentarea cerului rămâne unică și deosebit de valoroasă, să însemnăm și „harta" cu culegătorii cei mai activi cu doar doi ani înainte de apariția revistei ION CREANGĂ și când se mai afla în teritoriu Chestionarul întocmit de Gorovei în 1898, reeditat la Craiova în 1906, și tot sub egida M.C.I.P. Dacă ținem cont că și la ȘEZĂTOAREA erau tot cam atâția și aceiași colaboratori am putea emite ideea că fenomenul era declanșat dar lipsea publicația care să strângă la un loc eforturile individuale: lipsa de periodicitate a ȘEZĂTORII scoțând-o din atenția publică. Nota de prezentare din „Viața românească"este cât se poate de justă și nu făcea decât să sublinieze necesitatea unei publicații autoritare, pe profil și de mare regularitate. Dacă ȘEZĂTOAREA ar fi îndeplinit acest rol, ION CREANGĂ n-ar fi apărut niciodată.

Am subliniat în treacăt această chestiune pentru că și prin ION CREANGĂ culegătorii au fost bombardați cu tot felul de chestionare, care de care mai inteligent formulate chiar sub forma unor „întrebări din popor", să zicem un fel de „chestionare populare", strecurate în paginile propriu-zise, în anunțurile și însemnările de pe coperte, la „cronica" și ori de

câte ori era prilejul pentru a-i stimula pe cititori să treacă la fapte. Acest fel de îndrumare a cercetărilor a adus rezultate unice.

Încă din an I, nr. 2 se pun întrebări ca: „1. Cine a îmbătrânit pe dracu?; 7. Câte soroace de însurătoare are omul?; 9. De ce n-are ursul coadă?; 14. Ce nu trebuie să facă omul etc.(55) la care se mai adăugau orientările mai clare de pe coperte, cu subiecte din „planul pentru culegerea folclorului”, unele întrebări „punctuale” (dacă în literatura populară românească se cunoaște vreo legendă românească despre un împărat sau craiu care iese din mormânt cu alai și curteni să-și apere țara” – „va fi publicat în numărul următor”, deci se cereau culegeri cât mai neprefăcute și... repede).

Un subcapitol aparte este cel al numeroaselor chestionare primite și difuzate, de la H. Tiktin, Al. Philippide, G. Weigand, N. Cartojan și alții care demonstrează prezența specialiștilor.

Dacă Tiktin, din Berlin se interesează de „ostropel, ostropăț” (la 15 oct.1910) la A. Gorovei sau prin intermediul lui M. Lupescu de „prânz, prânzișor”etc.; Al. Philippide vrea sensurile populare ale cuvântului „român”; „din locuri înalte” se întreabă „ce-s funigeii” ce-nsemnează „pielea de fund”, ce se crede despre „cățelul pământului” etc., șir de întrebări în care deschid căi pentru cercetări etnografice (56). N. Cartojan chestionează despre Alex. Macedon... și exemplele se pot înmulți, – faptul demonstrează receptivitatea conducătorului revistei, atenția acordată de specialiști, mai ales flexibilitatea politicii de atragere a cât mai mulți și mai valoroși colaboratori.

Actualizarea lor a ținut de înțelegerea rostului unui asemenea mijloc de presiune cu care Pamfile își cravașează

colaboratorii chiar când este vorba de volumele și subiectele proprii adunând mereu mai mulți în jurul său. Statistic, după anul III (1910) adunase la revistă 123 de colaboratori, care chiar numai ca informatori de teren erau un mare câștig de vreme ce la ȘEZĂTOAREA până la întreruperea din 1908 erau 102 iar până la 1916, 137. Să luăm și altfel: să extragem, din datele statistice furnizate de Mircea Fotea (57), pe cele 152 de persoane cu 1-5 colaborări din totalul de 275 pe care-l face și obținem peste 120 de culegători de valoare (și n-am inclus pe N. Cartojan, Al. Philippide, H. Tiktin etc. autorități în materie care colaborau cu Pamfile, fără să semneze în revistă), din toate provinciile românești, într-un mozaic spiritual unic întregit de drept cu informatori – purtători de folclor la care apelează acești cercetători. Imaginea revistei (dar și a scriitorului!) se supraimpresionează astfel pe suprafața întregii țări cu raze în capitale europene și chiar în America (Ohio).

După cum a dovedit-o practica timpului metoda lucrului cu chestionarul a rămas actuală mai mereu. Între cele două Războaie mondiale – chestionarul folcloric publicat în 1930 (58), n-a avut cine știe ce ecou dar au avut rezultate excelente cele 14 chestionare difuzate de Arhiva de folclor după criterii științifice îndreptate spre cuprinderea vieții spirituale a poporului, obiceiurilor și credințelor în scopul completării informațiilor obținute de Hasdeu și din monografiile lui Marian și Pamfile. Susținerea în epocă a cercetărilor a continuat prin chestionarul mitologic al lui Romulus Vulcănescu (Târgoviște, 1938) cuprinzând întrebări pentru 17 capitole în cele 34 de pagini. Metoda era mai mult decât actuală și necesară în anii 60, 70 când se difuzau câteva feluri de chestionare dintre care cel mai complet și valoros ni se pare cel al prof. dr. doc. M. Pop din 1967: „Îndreptar pentru

culegerea folclorului" (59), accesibil și pe deplin orientativ asupra speciilor și necesităților imediate, cel care se află la originea zecilor și zecilor de culegeri din anii '70.

Subliniem că prin revista ION CREANGĂ metoda lucrului cu chestionarul a dobândit strălucire și eficiență prin insistență, prin insistența promovării, flexibilitatea adaptării, punctualitatea adresării și actualizarea „din mers" a cercetării impusă de necesitățile redacționale. Dacă adăugăm justa compartimentare și tipărire a culegerilor, autoritatea volumelor lui Pamfile (cupola Academiei era o garanție), îndrumarea de amănunt în special prin „Cronica" înțelegem aderența a circa 300 de oameni neplătiți (Arhiva de folclor stimula bănește colaboratorii) la crezul desfășurat ca un stindard într-o luptă, de data aceasta pe tărâm cultural-folcloric .

Că aceste chestionare aveau fiecare limite e o altă problemă nerezolvată nici după ce Academia scoate la concurs „Îndrumări pentru culegerea folclorului românesc" (60). Dar că ele au fost și vor rămâne cele mai accesibile mijloace pentru stimularea culegerilor este greu de contestat. După 1900 cel care supraveghea orientările și publicațiile legate de cultura populară este I. Bianu și nu I. Bogdan care oferă și el o orientare sănătoasă lichidând tendințele mitologizante după cum crede Ov. Bârlea (61) incluzând aici și pe A. Bârseanu.

Privite astfel lucrurile, rolul lui T. Pamfille și al revistei ION CREANGĂ capătă proporții serioase: Devine nu numai lider (reprezentant) ci și îndrumător înfățișând „comercial" punctul de vedere academic: Revista ION CREANGĂ inițiază concursuri cu primii încă din nr. 1/1910 „pentru a grăbi culegerea limbei, literaturii și artei populare românești". Premiul I pentru literatura netipărită despre Dumnezeu, Isus Hristos, Maica Domnului, Sfinți, Îngeri, ...Avestița, Iele,

Rusalii, Strigoi, Zmei, Zilele săptămânii, uriași etc. (62). Valoarea celor trei premii este de 60, 40, 20 lei (cu 63 de lei se tipăreau 700 exemplare). Punctual, cu 40 și 20 de lei ca premiu se așteptau cele mai bune informații despre meșteșugul de a boi.

Dacă urmărim un alt chestionar adaptat „măsurătoarea pământului n-o știm, măsurătoarea grânelor și lichidelor asemenea. Cum se ibovnicesc flăcăii și fetele noastre trebuie știut. Ceva despre pedagogia țărănească nu-i un lucru de prisos. Munca câmpului n-o cunoaștem. Vâslitul pe ape, traiul pădurarului, și câte altele..." (63) observăm că tematica este în conformitate cu Planul pentru culegerea folclorului, conceput în 1909 și publicat în 1913 (Povestea lumii de demult), ca atâtea altele și acest chestionar este incitant, pe înțelesul învățătorilor mai modești care puteau face ceva pentru culegere, eventual să-și descopere disponibilitatea pentru o asemenea acțiune.

Pe de altă parte înaltul patronaj al Academiei oferea satisfacția morală și poziție socială pentru cei cu asemenea preocupări. Înclinarea firească spre productele spirituale determinate de setea dintotdeauna de cultură, își găsea astfel vadul firesc de valorificare (și realizare – recompensare). Colecția „Din viața poporului român" era o recunoaștere oficială a puterii și rădăcinilor în mulțime a întregului curent. Reacțiile lui Densusianu, Lovinescu, mai târziu D. Zamfirescu, întrevăzători ai unei noi direcții ce se profila (de fapt numai primul a descifrat o direcție valabilă), chiar și ale lui Tudor Pamfile care-și propunea să tipărească „tot ce va interesa românismul..." sunt tot o urmare a vigurozității curentului. Expresia cea mai relevantă a momentului cultural folcloric de

la acest început de secol au fost revistele ȘEZĂTOAREA și ION CREANGĂ.

În ceea ce privește revista bârlădeană remarcăm că atât prin seriozitate cât și prin profilul ei a atras pe unii de care nu s-ar fi auzit niciodată în publicistică dacă n-ar fi descoperit această posibilitate de autodepășire, fapt ce se constituie într-un mare merit al întemeietorilor.

Lărgirea sferei culegerilor în scopul realizării acelui visat corpus al folclorului s-a materializat prin permanentizarea unor rubrici, mereu îmbogățite, semnate de consacrați și începători. Rubricilor primului număr (Povești, Botanică populară, Povestiri și legende, Cântece bătrânești, Boale omenești, Leacuri și descântece, Urații, Cântece, Datine și credințe, Colinde, Vrăji și farmece, Glume, jâtii, taclale, Cronica), li se adaugă altele noi, în funcție de materialul primit spre publicare: Articole diferite, Boale la vite, Leacuri și descântece, O samă de cuvinte, Ghicitori, De-ale copiilor, Bocete etc., practic nerămânând domeniu folcloric neexplorat. Trecând peste compartimentarea adoptată de întemeietori, observăm că în cei exact 13 ani de efectivă apariție (aug. 1908 – iul. 1921) în revistă s-a tipărit un material extrem de bogat și de o mare valoare folcloristică, lingvistică, și documentară: un fond de o importanță deosebită pentru cunoașterea geniului poporului român.

În singura alcătuire monografică ce i s-a consacrat în ultima jumătate de secol (64), un studiu cu foarte numeroase greșeli și lacune de informare și interpretări cu doar meritul primei valorificări a moștenirii sale spirituale, V. Ciobanu îl considera pe Pamfile un eclectic adevărat, trecând când la o concepție când la alta, iar revista că ar avea o poziție fluctuantă față de problemele timpului. Mai mult, credea că Pamfile nu

are puncte de vedere teoretice dinainte stabilite, că ar fi trăit anacronic izolat la margine de țară, cu o viață searbădă scursă între cazarmă și tipografie. Acordându-i circumstanțe, NU-I PUTEM ACORDA ȘI VREUN credit lui Valeriu Ciobanu.

Revista bârlădeană i-a întregit imaginea „celui mai harnic și mai spornic dintre toți culegătorii de literatură populară ce i-au avut în vremea din urmă" (65) în amintirea căruia se ridică monumentul tipografic numit TUDOR PAMFILE. Preotul D. Furtună încerca astfel să definească suplimentar programul noii publicații așezată sub un patronimic deja foarte cunoscut. Botezarea unor publicații după personalitatea model, contestată mai în toate timpurile, era o modă care a dat roade ascunse de vreme ce și Gr. Tăbăcaru credea că prin ION CREANGĂ se crea o școală a lui Creangă autorul, deci cu o literatură inspirată sau foarte apropiată de cea populară. Oricum alegerea ca patron spiritual a marelui humulești, la modă chiar pe piața literară, crea plus de permeabilitate în mediul folcloric unde era cerută și citită. Revista se vrea și poate fi valorizată încă din prima ei etapă 1908-1911 când adună șuvoiul de culegeri și culegători într-o matcă utilă, tipărind „tot ce-i făurit de popor...", cu unele renunțări le cerințele autoimpuse, până la formarea arhivei proprii care să acopere toate rubricile cu material de calitate.

Anii de substanțialitate, de glorie chiar, sunt între 1911 – 1916, care marchează și apogeul culegerilor în sistem tradițional. Întârzierea unui număr pentru că a ars tipografia (1911) – sau când redactorul este plecat în războiul balcanic (1913) nu sunt aspecte semnificative. Diversitatea afirmării trăiniciei este impresionantă. Cuplul conducător Pamfile – Lupescu vrea, poate și știe să conducă nu una ci mai multe reviste (la celelalte, în afară de ION CREANGĂ, M. Lupescu

este „numai cu punga”) să încerce realizarea societății proprii după ratarea Societății folcloriștilor, editează calendare sau susține polemici. (De aici și Academia bârlădeană, 1.V.1915). Acești 5 ani sunt cei mai productivi atât pentru revistă cât și pentru „redactorul” său. Plecarea în război pe 17 august 1916 duce la suspendarea revistei după nr.8, din 1916.

A treia perioadă este cea de după Război până la dispariția ei după nr. 7/1921. Eforturile lui Pamfile sunt clare și... supraomenești. La Bârlad nu se poate întoarce din cauză că este trecut la Centrul de recrutare Chișinău cu sarcini culturale. Mai mult, după 3 oct.1920, aici nu se mai află M. Lupescu, ieșit la pensie. Locul era el sfințit, dar lipsea omul care făcea pionierat cultural în Basarabia. Ambiția folcloristului de a scoate din nou ION CREANGĂ nu ține cont de marile greutăți ale momentului și se înhamă la eforturi excepționale: sub conducerea sa „se lucrau” în 16 dec. 1918, trei reviste la Bârlad: FLORILE DALBE, apărută la 1 ian. 1919 și ION CREANGĂ reapărută în an XII la 25 ian. 1919 (66) și MIRON COSTIN.

Notița la un plugușor înștiința scurt: „împiedicându-se războiul de a isprăvi tipărirea colecțiilor pe anul X (1917) și XI (1918) numerotația veche (pentru un plugușor n.n.) pe categorii de materiale, nu se mai poate păstra. Vom reveni la aceasta mai târziu” (67). Numerele aferente acestor ani (68) au însemnarea „tipăritură mai târzie”. După data poștei conchidem că acestea au fost tipărite în cursul anului 1919: vol. X amintit mai sus are, de exemplu, prefața semnată la Chișinău, 2 iulie 1919. An X, nr. 9-12 (sept.-dec.1916) mai continuă paginile (253- 268), an X și XI expediate până în 16 apr. 1919), iar an XII, nr. 2-3 expediat până în 24 febr. 1920 (lui I.C. Andriescu – Roman). Este formulată chemarea la

strângerea rândurilor prin nominalizarea întemeietorilor: P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu (I. Antonovici), Șt. Capșa, G.A. Cosmovici, N.I. Dumitrașcu, Pr.D. Furtună, P. Herescu, I.U. Jarnik, G.T. Kirileanu, N.L. Costachi, M. Lupescu, C.N. Mateescu, A. Moisei, N.I. Munteanu, I. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr.P.Gh. Savin, A. Tenea, Șt.St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota (24 persoane). Efectul nu este cel scontat, cu toate că într-o „înștiințare" (69) stăruie pentru abonament aducându-le aminte că „Dumnealor știu cu ce strașnice greutăți se luptă o revistă ca aceasta și câte neajunsuri a trebuit să ocolească, pentru ca să ajungă astăzi în anul al XVI-lea. Una din revistele bătrâne!" Printre altele nu-i mai era în ajutor „administratorul revistei" M. Lupescu, redacția și tipografia se mutaseră la Chișinău și după operația din 1920, starea sănătății lui Pamfile se înrăutățea. Cel mai mult se simțea părăsit de colaboratori, pe care-i soma în nr. 2 „să grăbească" abonamentul pentru că „este lucru cinstit și omenos ca după ce cineva primește o tipăritură, să plătească costul hârtiei, tiparului și timbrelor poștale – truda celor ce se ostenesc cu scoaterea ei fiind fără plată" (70). Când unul îi răspunde notează bucuros „mulțămesc d-lui I.N. Popescu pentru aceste relațiuni, cu atât mai mult cu cât este una din puținele mărturii de neuitat din partea prietinului acestei reviste" (ibidem).

Cam în același timp M. Lupescu se agita să scoată din nou ȘEZĂTOAREA, în prima fază refuzat de A. Gorovei dar încurajat de G.T. Kirileanu, până atunci ocupându-se de administrația la „Vestitorul satelor". La boala lui Pamfile se adăuga ruptura de Bârlad despre care, descurajat, scrie „O lămurire" (71), adevărat strigăt de deznădejde al omului de acțiune: „răsărită din sămânța unui ogor pe care-l alintau

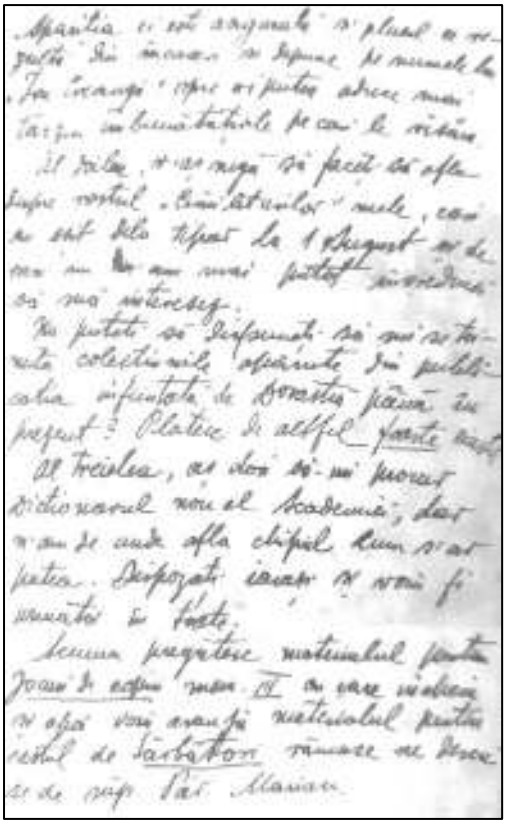
vânturile anilor 1900-1906, ION CREANGĂ nu are cu Bârladul cultural sau oficial nici o singură legătură", explicând apoi apropierea sufletească de M. Lupescu și tipograful C. Lupașcu și încheind dezamăgit: „De altfel, la 25 ian., întâiul nostru număr din anul XII, anunțat prin „Răsăritul", de la Chișinău încă înainte de sărbători apăruse. Cei doi abonați ai Bârladului l-au putut vedea așa cum a fost: mândru ca un păun,- cam costeliv ce-i dreptul, ca și aceasta, și cam jumulit, îi lipsesc bag-samă penele cu care pe nedrept se împodobește... Bârladul" (72). Am citat din acest articol pentru că devenea problematică situația revistei, când redactorul nu mai putea efectiv din cauza bolii să se ocupe de ea, administrația era deficientă și greu de asigurat iar Războiul tăiase brutal avântul culegătorilor. Privind sumarul pe anii X-XIV observăm că în afara multora din „vechea gardă" care publică în continuare (printre ei D. Furtună, V. Moisiu, C. Rădulescu- Codrin, M. Lupescu, Șt.St. Tuțescu, I. N. Teodorescu, N.I. Dumitrașcu etc.) apar Gh. Cardaș cu „Cântece" în nr.1/1919 sau „Glume, jâtii și taclale" în nr. 2-3, N. Romanaș (pseudonimul lui I. Buzdugan – „Cântece din Basarabia"), P. Caraman „Povestiri și legende" (nr.2-3, 1919) și altele, C. Bobulescu, L. Marian ș.a.

Începând cu nr. 7-8/1920 se revine la numerotarea culegerilor, ceea ce înseamnă că până cel târziu în iulie 1920 „numerele mai târzii" erau tipărite, expediate. Mai menționăm: a) pentru acest an (XIII), majoritatea numerelor sunt duble și b) conținutul numărului 7/1921, din an XIV întrucât mulți nu cunosc faptul că după acest număr își încetează apariția revista ION CREANGĂ. Ultima suflare cuprindea „Datine și credințe" până la nr. 2381, Glume, Jâtii, Taclale 476 – 484, o Povestire, Cântece (2543 – 2567) majoritatea aparținând lui

Gh. Cardaș, Vorbe adânci (1859 -1874) dar semna și M. Lupescu, G. Moisei, I. Brătulescu.

Semnele de anemiere de care vorbea P. Ursache sunt reale și simultane cu semnele morții lui Pamfile, de care era el însuși conștient, așa cum reiese din scrisorile către Șt. Manole și din testamentul întocmit pe data de 22 iulie 1921 (un semn de mare luciditate).

Dacă ne gândim la relațiile de după moartea sa bănuim că doar în timpul bolii să fi „rămas acolo în mediul militar un izolat anacronic, închinând tot răgazul culegerilor populare” după cum scria unul din apropiații săi de la Chișinău, Ap. D. Culea în 1921 (73) idee preluată și de Gh. Vrabie. În rest, nici vorbă să fie așa. În primul rând pentru că Pamfile avea rara capacitate de a-i înțelege pe oameni. A avea în preajmă câteva sute de corespondenți, în imediata apropiere ordonanță și câteva sute de soldați, pe masa de lucru câteva zeci de proiecte și o revistă – oglindă a propriei personalități – nu era vorbă de izolare și nici nu putea fi.

A fost cu adevărat un apostol al culturii naționale de esență populară.

III. 2. AUTORITATEA ŞI ACȚIUNE. DISPUTE

Autoritatea unei reviste rezultă printre altele din calitatea materialelor publicate, renumele colaboratorilor și disputele provocate de principiile emise. Visul întemeietorului de a nu provoca polemici sau păreri contradictorii face parte din eterna utopie atâta vreme cât personalitățile emit idei înnoitoare, progresiste. Revista ION CREANGĂ este ea însăși o noutate într-un peisaj exprimând cultura folclorului ca semn de noblețe spirituală și element al geniului național! Ea exprimă acel mediu nongramaticalizat (pentru că operează cu codurile comunicării tradiționale fără a avea conștiința teoretică a acestora) într-o perioadă când, de pildă, prin Ov. Densusianu încearcă să se constituie un asemenea mediu.

Personalități mai mult sau mai puțin cu relief astăzi, dar importante pentru primele două decenii ale secolului al XX-lea n-au putut rămâne indiferente nici față de amploarea mișcării (până la „fetiș”: E. Lovinescu) nici față de „oglinda” momentului cu plusurile și minusurile sale.

Înregistrăm astfel dispute interesante cu efect absolut benefic în definirea noțiunilor ca și în stabilirea metodei de culegere, dar mai ales ca semn de autoritate morală a unei publicații cu aparențe modeste, prin necunoaștere.

III. 2. 1. ÎNTRE TEORIE ŞI PRACTICĂ
sau „Folclorul”... între cum trebuie înţeles şi cum poate fi cules: Ov. Densusianu şi T. Pamfile.

„Primul folclorist român cu pregătire științifică” (74), în dispută cu al doilea folclorist român din toate timpurile, (după S.Fl. Marian, cf. G. Ibrăileanu), atât cât s-au duelat, au semnat în cartea culturii neamului un capitol până acum greu de perceput, nu din cauza unor ierarhizări cât din cauza prezentării individuale a activității fiecăruia. E de inclus aici zbaterea pentru aceeași idee, unul privind din cabinet altul venind dinspre culegătorii anonimi, dinspre practica spiritualității folclorice.

Teoretic, Densusianu e deschizătorul, creatorul unei alte școli folcloristice românești, în timp ce Pamfile apare ca un culegător de teren care nu-și motivează actul decizional dovedit ca bun ulterior, practicianul care cu o mică armată de 300 de oameni mai slab sau foarte slab „echipați”, lasă în stoc destule culegeri pentru studiul mai multor generații: mens agitat molem.

Constatăm astăzi că în câmpul folcloristicii, de fapt al etnologiei, aceștia doi au fost foarte aproape conceptual, „secerând” (recoltând) însă cu unelte diferite.

Scopul cercetării creației populare era „să ne dea icoana sufletească întreagă a unui popor, tot ce-l impresionează și-i stăpânește gândul, tot ce-i călăuzește viața lui de fiecare zi, de fiecare clipă” (75), adică un **AZI** în complexitatea lui implicând eforturi materiale și umane excepționale (de fapt de neaplicat) în timp ce pentru Pamfile, prin îndrumarea „unor acelorași oameni”, „icoana” spirituală trebuia să se realizeze

prin adunarea „firișoarelor de aur”, adică atât cât mai există din comoara sufletească salvându-se mai întâi ce se păstrează în amintirea bătrânilor noștri. Aceeași icoană, deci element de contemplație, admirație, analiză, interiorizare, pentru teoretician acel de azi încolo, după „sistema nouă”; pentru practician, mai întâi de ieri până astăzi, tot după o nouă sistemă, propunându-și-o fiecare; (în avantaj practicianul pentru realismul său).

Folclorul are o funcție multiplă, cu exprimarea unor trăiri complexe implicând filologia, textul literar, istorie, etnografie, alte arte. „Grai și suflet, cuprinde mai multă sociologie decât tot ce a dat școala D-lui Gusti” scria malițios Ov. Densusianu (76), evidențiindu-și pionieratul în folclor după cum constată M. Bucur (77). Fără a-l considera pe redactorul revistei ION CREANGĂ un pionier în disciplină nu putem să nu observăm că el pune sub lupa cercetătorului faptul brut, care poate fi interpretat oricum, militează, insistă chiar, ca acesta să fie consemnat în forma sa nealterată de prefacerile civilizației, într-o filiație mai veche, deci legată de istorie nu de filologie ca știință a zilei de azi. Deși știe că folclorul=„manifestațiunile sufletești”, revista cuprinde destule elemente de etnografie care să-i susțină complexitatea tematică și de manifestare sincretică. La cursul său din 1924-1925 (p.15) Ov. Densusianu considera că nu trebuie să ne simțim mici pe lângă alte popoare pentru că „am creat cea mai frumoasă poezie” populară iar revista ION CREANGĂ ilustrează acest fapt, concret, printr-un număr foarte mare de texte, 2567 fiind numai cele lirice.

„Ov. Densusianu crea după inițierile miraculoase ale lui Hasdeu folcloristica comparativistă” (78) iar practicianul completa Cimiliturile, Cântecele de țară, colecțiile din seria

„după credințele poporului român” în care chiar se exersa în domeniul comparativ și nu fără rezultate.

Aceeași viziune îi desparte: pentru Densusianu „ceea ce îl inspiră azi pe țăran... căci cineva nu trăiește numai din ce moștenește, ci din ce adaugă pe fiecare zi în sufletul lui (79); deci mai ales ce e azi ar fi de cules, în timp ce pragmaticul lovit pe teren de greutăți insurmontabile ar fi bucuros să se „înțepenească pe hârtie”, pentru viitor, ceea ce se mai păstrează, pentru că acele creații cu neologisme ca „șțramporturi, proces – verbal etc.”tot vor fi de consemnat. „E o idee falsă aceea că folclorul are să dispară cu desăvârșire...”/dar/ „nu are să mai fie același pe care îl cunoaștem acum” (88) recunoaște indirect Ov. Densusianu urgența de care vorbeau cei din jurul revistei ION CREANGĂ, aceea de a consemna ceea ce este mai supus schimbării (poezie legată de diferite practici, ritualuri, de schimbarea condițiilor de viață). Conducătorul revistei are o poziție clară față de complexitatea manifestărilor, prioritatea unor teme, consemnarea „la vatră”, deci respectarea autenticității etc. Revista i-o ilustrează.

Teoreticianul poate fi acuzat că pierde din vedere criteriul estetic, să zicem în „Graiul din Țara Hațegului” expresia clară a filologismului lui Ov. Densusianu, căci „puține din Graiul din Țara Hațegului” corespund exigenței artistice minime. Unele sunt crâmpeie de poezie, altele au rămas în forme embrionare de concepere poetică. Lipsește orice sistematizare a materialului pe genuri, specii, primând criteriul geografic în acțiunea de culegere și orânduirea poeziilor. Desigur, în atenția lui Densusianu, în faza inițială a preocupărilor sale folcloristice, are greutate interesul filologic, etnopsihologic, sociologic și mai puțin cel estetic” (81).

„Spiritul nou” îi joacă feste acestuia căci „metoda sigură” și-a asigurat-o folcloristica, tocmai desprinzându-se de filologie. Pamfile vede foarte clar această independență a disciplinelor pe care le reprezenta: folcloristica și etnografia (ultima în filiație cu istoria). Mai mult, folcloristul de la ION CREANGĂ are numeroase argumente care incriminează „logodna” cu filologia (82). Deși par pe baricade opuse, realitatea e alta: Ov. Densusianu vrea „Arhive vii” în care să palpite „icoana sufletească a fiecărui popor după localități și timpuri”. Tot „arhiva vie” o vrea consemnată și T. Pamfile însă concomitent cu „arhiva moartă”, (documente istorice, strânse cantitativ și aflate deja sub „înțeleptele priviri de învățați”,e mai mult orientat, ținând cont de posibilitățile reale ale timpului. Una e să promovezi o idee în teorie, e cu totul altceva aplicarea ei în practică; din perspectiva timpului Pamfile are dreptate întrucât cu excepția încercărilor sale de teren, ideile lui Densusianu nu s-au pus total în practică nici de către Școala sociologică, rămasă și ea cu atâtea neîmpliniri în planul celor două discipline.

Pentru „arhiva vie” cerută de cei doi corifei era nevoie de ordonarea cercetărilor. Ov. Densusianu vine cu „programa” abia după Război sub egida Academiei (autoritate și fonduri). Pamfile vine mult mai repede cu „Planul pentru adunarea folclorului”și trece la executarea în practică (dar ca efort personal și fără fonduri). „Diletantismul / care / a tronat netulburat până acum în folclor” în activitatea de cercetare este dezavuat și de Pamfile în MIRON COSTIN, dar, dacă ideile lui Densusianu îndepărtau pur și simplu învățătorimea de cercetare, Pamfile realizează tocmai cu aceștia, diletanții – între care se include modest, - ceea ce se vede, spor cu adevărat în ION CREANGĂ. Îi îndrumă și îi școlește atât cât se putea

pentru a nu se pierde elanul și bunăvoința, „un duh al vremurilor pe care le trăim”.

Din polemica iscată în epocă în legătură cu „prima și cea mai valoroasă colecție română de texte dialectale, până în zilele noastre”, „Gaiul nostru” (83), dreptatea este clar în favoarea lui Pamfile, dovadă că drumul deschis n-a prea fost continuat, iar argumentele lui sunt indubitabile și reale. Se pun o serie de probleme legate de metoda de culegere (prof. Gh. Cardaș, care a fost pe teren cu Ov. Densusianu, afirmă că academicianul „nu știa” și ar fi fost cumva și de mirare ținând cont de munca sa de cabinet) de specii, de interpretare etc.. Ieșirea din tăcere a lui Pamfile n-a fost nici din patimă, nici ca denaturare. Formulările critice au fost strict necesare din punct de vedere al conducătorului de la ION CREANGĂ, în sensul păstrării identității și autorității revistei și pentru a opri tentația unei munci inutile, contraproductive de către persoane nepregătite în cercetări dialectale. Desigur că „Folclorul...” este o operă de elaborare teoretică, cu unele teze valabile și azi. E de presupus că la succesele folcloristicii de după Război au contribuit aceste idei novatoare susținute, prin cursul de folclor și lucrările ulterioare ale lui Ov. Densusianu. Mai mult, broșura din 1910 are rolul unui manifest al unei școli folcloristice moderne. Și nu se îndoiește nimeni, cu atât mai puțin noi, că Ov. Densusianu este un pilon al folcloristicii naționale.

El avea însă o viziune de viitor II, propovăduind o cercetare sistematică într-un domeniu care-și căuta sfera de acțiune cu idei pâcloase, de genul „într-o perioadă zdruncinată de formulări contradictorii”. Să admitem prin absurd că Pamfile ar fi acceptat exact (pentru că nuanțat, clar, aplică) ceea ce preconiza cercetătorul de cabinet. Nu numai disiparea colaboratorilor, nu numai că ar fi accentuat confuzia, ci pur și

simplu, ar fi pus sub semnul dispariției revista ION CREANGĂ. ȘEZĂTOAREA care încerca să-și justifice fondurile primite mai accepta contribuții teoretice, GHILUȘUL a dispărut și mai repede poate și pentru că a publicat texte ilizibile cu pretenții dialectale sau științifice. Preotul era alt fel de organizator, cu ambiții chiar mai mari decât ale lui Pamfile dar cu autoritate și pricepere mai puține. Or, e clar acum, revista ION CREANGĂ întruchipa dubla calitate: revistă comercială, se vindea (între 400-800 plătitori lunar), cu largă audiență, și cerceta- consemna- arhiva numeroase culegeri care să stea la baza corpus-ului. Numai cine nu vrea nu observă înalta performanță obținută: apariție pe durata a 13 ani, magazin de texte pururea interpretabile, salvarea de la uitare a unui segment din limba veche și-nțeleaptă etc., etc.. Era și revistă de succes (unic!) și de valoare, vie și nu „muzeistică" chiar dacă încerca recuperarea trecutului. Lăsându-i pe alții să-și exprime în exces simpatia puerilă și gratuită, la ION CREANGĂ nu sunt vizibile tendințele vulgarizatoare ale acelor folcloriști care vedeau literatura populară ca pe un monument perfect în cultul lor național. Este un monument în alcătuire (construcție) consideră Pamfile care dezaprobă „făcăturile" de la oraș; Parțial părerea lui coincide cu a lui Ov. Densusianu: „ce nu înțeleg însă e poezia de nimicuri țărănești fabricată la oraș și îngustimea de judecată a celor care nu văd viața românească decât la ciobani și plugari"(84). Dar cum este aici și inaderența la viața ciobanilor și plugarilor, cercetătorul de teren ia foc: „cum să fie îngust la judecată tocmai cel (de) la care se găsesc diamante artistice" – devine avocatul acuzării când e vorba de cel care nu cunoaște viața completă a țăranului. Pe de altă parte

necruțător, purifică ceea ce i se pare „orășenesc”: „nu se poate primi...” (85).

Țintind să recompună o icoană spirituală spre care să se îndrepte toată lumea nu poate fi de acord cu cel care dezaureolează figura țăranului, până la denigrare: „indolent, inițiativa îi lipsește; lasă totul la întâmplare în voia Domnului”, incapabil de adevărată creație.

Din nou cei doi se aflau de aceeași parte a baricadei împotriva stilizatorilor, corectorilor, falsificatorilor. „Un sfat însă s-ar putea da culegătorilor: să se lase la o parte înfloriturile cu pretenționi literare pe care le adaugă de multe ori, mai ales la tradiții, și să ne dea povestirile așa cum le aud din popor” (86) scria cercetătorul de cabinet, „să nu se facă teorii” ci să se scrie exact cu vorbele poporului, îndeamnă des Pamfile. Inamicii, de fapt artificial inamici, nu devin parteneri de lucru pe același teren. Ca reprezentant al momentului, conducător de „armată”, ofițerul folclorist, era grăbit să afirme ca și Alecsandri că din sufletul țăranului au răsărit frumuseți, fără seamăn în literaturile străine, merit pe care-l recunoaște ceva mai târziu, după Război și Ov. Densusianu în Flori alese din cântecele poporului (87).

„Spiritul nou” se refuza din conștiința culturii medii pe care o împrăștia publicația din Bârlad, și chiar dacă mentorul cerea sistematizare, orientare științifică prin Academie, teoreticieni, proiecția sa în dimensiunea spirituală a momentului rămâne alături de echipa numeroasă de care se simțea susținut „am lângă mine ... mici și mărunți ca și mine...”. Dacă Pamfile a formulat cunoscute critici împotriva „spiritului nou” nu era pentru esența sa ci pentru imposibilitatea aplicării în practică; recunoscându-i întâietatea în plan teoretic, nu e mai puțin adevărat că și Ov. Densusianu

(alături de G. Pascu, T. Maiorescu, S. Mehedinți etc., etc.) îi recunoaște competența în folcloristica practică. (Ca notă fugară: Pamfile a inaugurat un fel de critică folcloristică, ceva asemănător cu critica de artă, literară etc.). Un cercetător autorizat al vieții și activității lui Ov. Densusianu după ce constată că acesta n-a cules direct pentru a avea certitudinea autenticității se arată scandalizat că poeziile culese de T. Pamfile „aveau coeficient absolut de încredere din partea lui" (88).

Faptul că opera lui Pamfile se bucura de destul de înaltă considerație din partea lui Ov. Densusianu este bine ilustrat de cursurile filologului, și chiar excepțional în „Aspecte ale vorbirii populare" (adevărat dialog peste timp cu Tudor Pamfile) curs ținut în 1928-1929 asupra căruia vom mai reveni.

Ca de atâtea ori în viață distanța dintre teorie și practică n-a fost străbătută. Distanța dintre teorie și practică sau diferența dintre ceea ce credeau teoreticienii că ar trebui să fie munca cercetătorilor-culegători și ce putea fi de fapt în practică dă naștere la o paralelă între Ov. Densusianu și T. Pamfile respectiv teoreticianul care îngloba folclorul în filologie și practicianul care individualiza folcloristica, pusă eventual în relație cu istoria. Inovatorul în teorie (practician deficitar), în paralelă cu tradiționalistul care constată totuși că nu putem merge înainte după „învățătura celor care au fost". Maculatură folcloristică a primului, un bloc ce cuprinde icoane și firișoare de aur pentru mai târziu în cazul celui de al doilea. Crearea Institutului de filologie și folclor (1913) coincide cu apogeul curentului romantic. ION CREANGĂ se află însă în opoziție, pentru că cei din jurul său nu doresc patronajul filologiei.

Susceptibil și distant, omul de catedră promovează o direcție nouă în disciplina de care nu se ocupă în mod special

în timp ce de partea cealaltă, tolerant, înțelegător, ocrotitor, reprezentantul ar accepta noul spirit a cărui metodă întârzie totuși, cu amendamentul întoarcerii și spre trecut într-un fel de prezent etern ca o formă de salvare a limbii vechi. Înzestrați cu excepțională putere de muncă fiecare, muncind pe același tărâm (40 de ani unul, 15 celălalt), cu o dârzenie pe măsură, cei doi s-ar fi completat de minune: teoreticianul cu rezultate slabe în domeniul culegerilor, practicianul, slab în intervențiile teoretice: unul acceptă „ce se adaugă" artistic, celălalt salvarea a ce se mai poate afla. Ambii conduc reviste după structurile lor sufletești: stârnind o armată de inamici, chiar cu satisfacția de a se ști dușmănit… în clară opoziție cu pașnicul răzeș nimerit între militari.

În graba lor de a strânge ceva ce era mai realizat artistic din ce s-a păstrat, celor de la ION CREANGĂ adunarea datelor suplimentare pentru reconstituirea mediului folcloric „tot ce dânsul (țăranul) exprimă prin viu grai, tot ce alcătuiește judecata lui asupra diferitelor împrejurări în care trăiește tot ce crede el despre actualitate" (Ov. Densusianu), ar fi contraproductivă, inutilă și chiar dăunătoare pentru că, scrie A.G. Lupu (M. Lupescu!), cercetarea propriu-zis științifică va să vină, acum nu e altă prioritate decât a înmagazina ceea ce mai poate fi găsit sub avalanșa noutăților din viața socială. Iști de azi culegem ce găsim <u>acum.</u> Specialiștii vor culege ce vor găsi <u>atunci</u>" (89).

O parte din învățători și preoți ar fi putut să-și însușească metode științifice de lucru, T. Pamfile, D. Furtună, P.G. Savin (Gorovei o demonstrează), dar efortul lor, într-o asemenea ipostază ar fi dăunat înseși operei de colecționare a folclorului și etnografiei.

Dacă Densusianu ar fi întins punți de înțelegere celor doi de la ION CREANGĂ, efectul ar fi fost de nebănuit: „Cu un altfel de simț al contemporaneității și a participării efective la viața spirituală a timpului, d. Densusianu ar fi adevăratul îndrumător al generației sale: i-a lipsit pentru acesta temperamentul de animator, iar revistei sale, condițiile minime pentru a reprezenta în literatură sensibilitatea nouă" (90).

Bârlădenii au încercat să-l atragă de partea lor pe Ov. Densusianu prin T. Pamfile care i-a făcut o vizită și prin G. T. Kirileanu cel care-i recomandă volumul „Din popor, cum grăiește și simte țăranul român, texte publicate de Ov. Densusianu și I.A. Candrea în B.P.T. (Nr. 351-352): ...Este o carte de valoare pentru oricine dorește să cunoască graiul și ideile țăranului nostru... Această carte n-ar trebui să lipsească din biblioteca tuturor culegătorilor de folclor de oarece ea le poate sluji drept cel mai bun îndreptar în cercetarea asupra vieții sufletești a țăranului" (91).

Mai mult A. G. Lupu (Lupescu) recenzează favorabil „Folclorul. Cum trebuie înțeles" dar filologul se găsea în continuarea unei lupte începute cu revista „Făt-Frumos" cu câțiva ani mai înainte când Emilgar (E. Gârleanu) atacase „Viața nouă".

Datorită însă unor cauze omenești, credem noi, apropierea nu a fost posibilă pentru că „o fire extrem de susceptibilă și dârzenia puțin obicinuită l-au oprit să realizeze tot ceea ce marele său talent, ascuțita-i inteligență, deosebita-i putere de muncă și pasiunea pentru graiul și folclorul nostru ne îndreptățeau să așteptăm de la el" (92).

Rădăcinile neînțelegerilor dintre Pamfile vizionar și Ov. Densusianu alt vizionar sunt mai vechi și mai complicate și țin de neînțelegerea personală dintre ei ca firi care s-au aflat în

imposibilitate de comunicare (chiar și față în față la o masă) cât și „atmosfera" ce i s-a creat încă din 1905 în Bârlad profesorului universitar și, mai ales, țin de concepția folclorică.

Repetăm că după 1900 supravegherea orientărilor și publicațiilor despre cultura populară este asigurată de către I. Bianu (deși Ov. Bârlea consideră că și I. Bogdan oferă o îndrumare sănătoasă lichidând tendințele mitologizante oferind ca exemplu recenzia vol. „Datinile și credințele poporului român" de El. N. Voronca) (93).

Desigur era nevoie de un îndrumător. Ov. Densusianu nu putea fi datorită aspectului surprins de Lovinescu. A. Gorovei se ivise prin ȘEZĂTOAREA ca o stea mișcătoare, după care era greu de orientat, I. Bianu nu poate fi și datorită formației sale, astfel că, din nou, Pamfile era omul potrivit la locul potrivit. ION CREANGĂ nu era decât câmpul de desfășurare, a unei bătălii culturale de proporții medii, cu rezultate peste orice măsură. Câmpul tactic al ofițerului.

Așa se explică de ce în 1909, Academia îi refuză (lui Ov. Densusianu) la premiere „Graiul nostru" pe motiv că are un precedent inegal în „Harta lingvistică" a lui G. Weigand, justificând că: „valoarea textelor adunate" și (nici) exactitatea tipăririi lor nu pot constitui titluri pentru premiere" (94). Emilgar îl învinuia pe filolog că se împotrivește „curentului nou" provocat de „Semănătorul", „Luceafărul" deși era logic să existe o întoarcere spre „cealaltă parte a neamului nostru".

Arăta cât e de nedrept noul chip de judecată a d-lui Densusianu" care se vrea șef de școală dar ar fi „sosit târziu și ne vine cu sufletul gol" și cu o revistă care „împrăștie cât colo mirosul nesuferit al unor vechi și vinovate apucături" (95). Răspunsul din „Viața nouă" ilustrează iuțeala de condei a celui atacat: „Fâsâie, sfârâie, târâie... acesta e efectul literaturii

poetice de la București, Bârlad, Budapesta, de la „Sămănătorul” și frații săi adoptivi „Făt- Frumos” cu ... „Luceafărul în frunte” (96) referindu-se la curentul „opincăresc”.

Inamiciția putea veni atât de la N. Iorga cât și de la S. Pușcariu care sprijinea moral și material revista: „D. Densusianu, născut în Transilvania ajunsese un dușman al ardelenilor, curentul îl răpi și, fără să știe cum deveni antagonistul literaturii naționale întemeiate pe tradiție, fiindcă aceasta era apărată de N. Iorga, făcându-se în același timp apărătorul literaturii decadente” (97).

Actul se prelungea atunci prin pana lui G. T. Kirileanu care în ultimul număr pe anul 1905 publica împotriva lui Th. D. Speranția articolul „Să n-aibă oare formă populară scrierile lui Creangă?” (98) în care-l combătea în termenii cei mai urbani, pentru atitudinea sa cosmopolită. Antițărănismul său era vizibil și în poezia publicată în revista condusă după cum constată recent Emil Manu: „Ov. Densusianu împinge simbolismul spre „atingerile cu viața de azi”. Era normal ca prin contractul său teoretic cu folclorul (culegător și teoretician) să ajungă să scrie și poeme de inspirație folclorică. Ov. Densusianu are însă o poezie paradoxală în cadrul istoriei poeziei românești având o repulsie față de poezia idilic sămănătoristă, respingând „țărănismul” în genere nu recomanda și nu cultiva tematica morală, deși se ocupa de folclor și etnografie. Astfel nu putem vorbi de izvoare sau viziuni folclorice distincte în poezia lui Ervin ci numai de infuziuni” (99).

Polemica cu grupul bârlădean s-ar asemăna cu o ceartă dintre vecini care-și arată pumnii de la distanță, elementul

practic fiind doar lipsa acelui raport favorabil la culegerile lui Pamfile după 1918.

Ov. Densusianu nu conștientiza nicicum greutatea muncii de teren în toată complexitatea ei, ca atare nu avea nici o înțelegere pentru tinerețea lui Pamfile, atunci când trebuia să atace Academia deși, poate avea dreptate: „Pe copertă ni se spune că Academia a început publicarea unei serii de cercetări și studii din viața poporului român. Nu știu bine care e programa acestei colecțiuni – nu trebuie să ceri nici un program Academiei noastre, ar fi să-i ceri ce nu poate da – dar dacă e vorba iarăși de colecțiile de folclor așa cum ni s-au dat cu grămada și fără metodă până acum, n-avem pentru ce ne bucura mult.

Broșura d-lui Pamfile arată ce puțin vom folosi din ce publică Academia: cimilituri și iar cimilituri; în glosar găsești ici și colo câte un cuvânt dar de multe ori nu se dau indicații asupra locului unde e întrebuințat ori se pun mereu semne de întrebare fără nici un rost (ca loc. ulbeci,otrocol etc.)”(100).

De altfel, dacă Memoriul I se bucurase de un comentariu cât de cât favorabil (101), fascicola a II-a n-are calități: „...d. Pamfile ia cu grămada toate cuvintele din text și le înșiră...” ocupându-se de glosar și nu de Jocuri de copii II, tonul din prezentarea cimiliturilor (102) fiind cam același din citatul anterior. Deci pornit să desființeze totul, nu-l cruță cât de cât nici pe prof. ieșean G. Pascu autor al unor culegeri asemănătoare: „Prilej de fantasmagorii etimologice”, pentru că ar fi tras la sorți fișele puse în pălărie, atât de neorganizat ar fi studiul încât e „păcat de fișe, de tipar și de raport” (103). Hotărât lucru culegerile lui Pamfile nu i-au plăcut nici până la semnalarea greșelilor din colecțiile sale și nici până la 1918. Relativ la culegerile poetice părerea sa se schimbă după ce

asistă la „corijarea” culegerii „Cântece de țară” de către Academie.

În legătură cu revista ION CREANGĂ atitudinea lui Ov. Densusianu a fost mai întotdeauna răutăcioasă. Cei de la Bârlad însă nu puteau avea forța de expresie de excepție a filologului dar răspundeau măsurat înlăturând acuzații și neînțelegeri lăsând loc unei posibile colaborări: „O revistă bucureșteană – cu ce folos s-o mai numim vorbind despre noi spune că publicăm material „fără nici o alegere” și că „din acest punct de vedere e penibil să constatați (adică ei de acolo, din București) cât de puține lucruri frumoase se găsește în acest fel de literatură, și cât de multă vulgaritate și lipsă de înălțare sufletească. Nu e de vină nimeni.” Pe urmă învinuiri că „cochetăm” cu cutare revistă, se vede, dușmană cu cea de care pomenim, și altele.

N-avem nici un cuvânt în apărare, nici unul. Dacă D-zeu a lăsat literatura populară așa, fără înălțare sufletească, ce putem face? Popor nenorocit și Pace!” (104).

Acesta e un duș rece pentru că între timp aprecierile curseseră, răspunsul fiind ultimul moment în care cei doi se mai puteau înțelege pentru că în rest doar în prezentarea broșurii „Folclorul. Cum trebuie înțeles” totul este mai culant: Prin această broșurică care poate fi privită ca o prefață la „Graiul nostru” d-l Densusianu se încearcă a lămuri, că nu culegerea de povești, cântece populare, datine, gîcitori ș.a. sunt adevărate materiale folclorice, ci acelea care privește mai mult chipul de a gândi și a fi al țăranului nostru – în chipul cum a cules domnia sa și tovarășii D-sale.

Noi culegătorii de la ION CREANGĂ vom aduna material și cum au înțeles înaintașii noștri, și în felul dorinței d-lui Densusianu, până se vor isca specialiștii despre care

vorbește d-sa. Își de azi, culegem ce găsim acum. Specialiștii vor culege ce vor găsi atunci. Deosebirea dintre cei de azi și atunci, va fi, credem, destul de mare, pentru specialiștii de atunci" (105).

Citate ca cel următor îi enervau cumplit pe cei de la ION CREANGĂ care trebuiau să aleagă între virulența și cumpătarea tonului(în favoarea...toleranței) când era vorba să apere autonomia disciplinei și metoda tradițională de culegere cu ușurința ei, rezultatele ei.

„Pentru că în cercetările privitoare la producțiunile populare trebuie să se introducă alt spirit decât cel care a stăpânit până acum. Culegerile și studiile de folclor se fac și astăzi fără pregătirea pe care o cer, cu totul învechit...pregătirea științifică... e de așteptat să plece tot la Universitate" (106). Cum constant filologul atacă Academia, de care se simțeau atașați, în paginile revistei din Bârlad se contraatacă într-un articol mai amplu intitulat „Spiritul nou" al lui Ov. Densusianu.

Observând asupra îndepărtării cercetătorului de cabinet de realitățile nemijlocite de teren, făcând aluzie la aparițiile periodice (la 5 ani) ale unor lucrări ale Ov. Densusianu mânuind cu dexteritate ironia, Tuturor Pamfile observă lipsa rezultatelor și inaderența noului spirit al filologului. Articolul e mai mult o orientare a armatei de culegători să-și întețească eforturile de culegere (poziție știută) „după moda veche". Nu e de acord cu ideile din introducerea la „Graiul din Țara Hațegului" observând că nu s-a arătat până acum „ce înțelege d-sa prin spirit care trebuie să se întroneze în folclor" mai ales că din cele 214 pagini de text 117 reprezintă manuscrisul lui I. Pop Reteganul lăsat Academiei. „Publicarea textelor dialect e firește bună fiindcă reprezintă graiul real..." dar mijloacele de

întreținere a revistei sale nu permit publicarea unor astfel de texte. „Vrem spirit nou, bun „spirit nou”, îl cerem, de poate fi și de ni se poate da, însă respingem răutatea veche” (107). Desigur punctul de vedere al profesorului universitar era legat de „alăturarea folclorului cu filologia”, „alt spirit” decât cel de până acum și înnoirea metodelor (fără a le sugera) precum și necesitatea unei pregătiri științifice în cadru universitar pentru a nu se mai tipări „volume... de maculatură folclorică” (108). Apreciem că articolul lui Pamfile este primul pamflet pe care-l publică o revistă de folclor de la noi.

Cu certitudine T. Pamfile a fost un preopinent acceptabil în comparație cu valoarea adversarului, fapt evidențiat și în presa timpului, chiar dacă se situa el însuși, pe o altă treaptă intelectuală printre folcloriștii culegători. Când a avut ieșiri la rampă acestea s-au dovedit juste: D. Pamfile arată cu dovezi evidente că textele moldovenești publicate de d-nii Candrea și Ov. Densusianu în volumul intitulat „Graiul nostru” sunt absolut false din punct de vedere fonetic. Dovezile d-lui Pamfile sunt cu atât mai jenante pentru cei doi filologi cu cât ele se puteau aduce și de orice simplu Moldovan, (d-nii Candrea și Ov. Densusianu reprezintă după N. Iorga „Școala nouă în filologia românească”) (109).

Cu adevărat, și pentru un necunoscător, argumentele aduse de Pamfile sunt corecte. Valabile sunt și cele din articolul „Cum ni se zugrăvește graiul”(110) și din luările de poziție ulterioare, percepția în teritoriu fiind în defavoarea teoriei nesusținute de vreo realizare practică nici mai târziu (v. Graiul din Țara Hațegului).

„Puntea” aruncată spre trecut s-a văzut în programul lui Densusianu din 27 mai 1920, prezentat Academiei. Publicarea textelor culese de folcloriști consacrați ca I. Pop Reteganul, Al.

Vaslui, ș.a. și adunarea materialelor din ziare și reviste, era prevăzută și în cadrul acestuia (111); cercetarea directă pe teren, folosirea chestionarelor, încurajarea studiilor comparative, înființarea Arhivei de folclor, editarea Enciclopediei folclorului român și Atlasul folcloric ar fi principalele aspecte din acest program. „Spiritul nou", blamat la ION CREANGĂ a devenit spiritul modernizării cercetării promovat de Academie prin însuși academicianul Ov. Densusianu după primul război mondial. Ar fi fost normal ca un practician să fi fost primit în sânul acestui for dar alegerea ca membrul corespondent al lui Pamfile nu s-a mai realizat din cauza decesului său. Până atunci ofițerul folclorist (accentuăm „ofițerul" pentru că se apropia războiul) putea nota cu satisfacție: „literatura populară a fost îndrăgită. E lucru sigur. Câtă vreme însă această dragoste va fi supravegheată de foarte cum se cade persoane, în reviste străine cu totul de viața poporului, vom rămâne tot la început" Este și o dezamăgire a folclorului autentic, este și neîncrederea în posibilitatea aplicării „spiritului nou" – „ce va putea face cetitorul când tratarea unui subiect de literatură populară va lua dimensiuni înspăimântătoare!..." – inaderența la programul revistei „Viața nouă" („străină cu totul de viața poporului") dar și o reflecție de adâncime legată de integrarea literaturii populare în cultura națională cu subînțelegerea aportului revistei ION CREANGĂ ca revistă de specialitate și de creștere a spiritualității prin însăși difuzarea valorilor ei (112).

Dialogul – duel între sarcastic, cu vederi mai noi (deși era mai în vârstă cu zece ani), și un tradiționalist, grav, flegmatic chiar, slujitor al unei idei, oarecum fetișizate într-un exercițiu pe același teren al culturii populare s-a transformat

într-o polemică dăunătoare făcând imposibil de comprimat distanța dintre teoria și practica folclorică.

Aproximativ în același context pot fi privite orientările colaboratorilor prin comentarea tipăriturilor trinității Ov. Densusianu, Th. Speranția, I. A. Candrea.

Se pare că bârlădenii nu apreciau acest tip de profesori care-și dădeau mai multă importanță decât aveau, mai ales când nu-și prea onorau specialitatea. N.L. Kostake exprimând „sentimente de veneraţie și dragoste"pentru ȘEZĂTOAREA că doar „colecțiile ei de literatură sânt azi aproape singurele pe care fără frică se poate pune temeiu" (113) îi lasă locul lui Emil Gârleanu să-l ia în furculiță pe Th. Speranția, după ce și activitatea lui Ov. Densusianu fusese desferecată: „acei cari au adus pe d-l Th. Speranța să ție o conferință la Bârlad, vor fi înțeles, după ce l-au ascultat, că faima câtorva anecdote frumoase, ce de abia răsar din volume „împănate" și „afumate", nu ajunge pentru a îndritui pe ceea de bun conferențiar. Vor fi înțeles, desigur, dar prea târziu" (114).

III. 2.2. ÎN APĂRAREA CULEGĂTORILOR

Pamfile trebuia să se integreze unei atmosfere, și să-și apere ideile și revista scoțând greșelile „ca dovezi evidente" după cum se observă în „Viața românească" din colecția celor trei, „Graiul nostru". Articolul „Cum ni se zugrăvește graiul", prima sa dovadă (teoretică) de specialist ridică importante probleme de principii și de metodă. Volumul dovedea insuficiența pregătire de teren a alcătuitorilor și punea sub semnul întrebării pregătirea de filologic- dialectologi. „Graiul nu se studiază din fuga automobilului ci la vatră și timp mai îndelungat. La vatră ..." ținându-se cont de ocazia folclorică și

limbii române. „Dl. T. Speranță se bălăbănește cu țiganii și rostul lor în poezia noastră populară în „Noua revistă română” (115); sau se referă la volumașul „Poezii populare” (B.P.T. nr. 522) cu destulă ironie ca să discrediteze asemenea alcătuiri: „D-nii I. A. Candrea și Ov. Densusianu publică... „poezii populare” cum trebuie să se înțeleagă, nu sunt toate căci printre ele se află urații, descântece, colinde cântece copilărești ș.a. aruncate la întâmplare./ adică tot fără sistemă, cu grămada, cum ar fi spus Ov. Densusianu, n.n. / Bucățile, se zice, numai cele din Basarabia sunt inedite, celelalte se reproduc din alte colecții fără a se arăta aceasta la locul cuvenit. Cu un cuvânt o colecție scoasă mai mult ca să scoată și autorii ceva” (116). Mai, toate prezentările de acest fel sunt șfichiuitoare, cronicarul având ambiția să demonstreze inconsistența spiritului nou și a „metodei” universitarilor. „Plugușoru-descântece” nu se poate susține „cu toate citatele franțuzești” (117) cu atât mai puțin ca „descântece – reproduse”; I.A. Candrea face confuzia între proverb și zicătoare, egalizându-le, fără a delimita problema(118). Acest rezumat al celor 9 volume de I.A. Zanne, „Trebuia să cuprindă nu numai acele linii cari alcătuiesc înțelepciunea unui popor...”

„Miorita și călușarii, urme de la Daci, și alte studii de folclor”(119) cuprinzând între cele 281 de pagini 11 studii, atrage un adevărat pamflet, intitulat, „Găina vecinului”. În primul studiu Th. Speranția pornind de la premise istorice ajunge la interpretări deplasate, la multe apropieri forțate între cabiri- ciobani, cu tot felul de digresiuni, cu concluzii... spectaculoase: „...deci Miorița” face parte din cultul cabirilor și anume din cultul cabirilor egipteni – germani (p.18). În încheiere scrie Th. Speranția „Miorița este un mitse dovedește pe de o parte prin cuprinsul ei, pe care l-am analizat; iar pe de

altă parte prin existența bucății Mama bătrână" (p.51). „Cu cât fapt de memorie colectivă se păstrează mai mult, cu atât presupune existența unei colectivități mai mare, unui masiv etnic mai puternic mai însemnat" (p.52) notează concret, de altfel, autorul. Dar în ciuda acelui adevăr noi credem că celelalte rămân simple speculații: nădragii (poturiinegri de la Călușari) ar reprezenta picioarele negre – pielea goală a picioarelor goale ale ostașilor lui Set, mut ar fi alt neam, clopoțeii și betelele uniforma militară egipteană. Desigur că asemănările pot sugera o istorie culturală dar dreptate pare a avea T. Pamfile care se întreabă: „Prin urmare, din această negură, cum poate desface dl. Speranță niște iconițeetrusce care să le adune de gâtul Mioriței" (120) după ce cu câteva luni mai înainte de foiletonul amintit, „Găina vecinului", afirmase „O Mioriță românească sau stră-românească nu poate să existe pentru dl. Speranția cu ochi deprins s-alerge după meoareegiptene, indiene, chineze și tonchineze, cari, tocmai prin exotismul lor trebuie să fie mai grase și mai lânoase..." (121). Trecând peste sarcasmul conducătorului de la ION CREANGĂ care consideră comparativismul cu orice preț drept o jignire adusă poporului, în cazul de față contestându-i posibilitățile de creație, constatăm că dincolo de ironia mușcătoare, sarcastică pe alocuri, articolul „Studiile d-lui Th. Speranția" este un răspuns ferm la exagerările care-și făceau loc în epocă, contestând chiar valoarea folclorului. Este probabil cel mai bine articulat studiu în apărarea revistei și a spiritualității populare naționale. Dacă pe Gr. Tocilescu îl considera un nepriceput culegător, pe universitar îl considera răuvoitor, neinițiat, dăunător: „Facultatea de litere din București a câștigat firește, cu multă greutate lumina d-lui Th. Speranția pentru o catedră de literatură populară.Sunt se vede

și instituțiuni, cari au păcate de ispășit. Biata cultură românească!" (122). De altfel în genere activitatea acestui profesor universitar nu s-a bucurat de aprecierile moldovenilor: „Th. Speranția ... a debutat la „Contemporanul" cu anecdote populare, autentice. Mai târziu el a scris mereu anecdote, dar nu populare, ci sărate, pipărate, de post, proaspete etc." (123).

Polemica cea mai violentă ca și toate disputele reflectate în revistă n-a avut vreun temei personal ci apărarea autorității revistei și colaboratorilor, a metodei de culegere, a unor principii sănătoase și condamnarea imposturii chiar la nivel universitar.

Prin intensitatea și varietatea sa, cea mai interesantă campanie purtată de ION CREANGĂ a fostîmpotriva universitarului ieșean G. Pascu și a prof. A. Scriban, primul destui ani nelipsit de la reuniunile redacționale ale „Vieții românești". În câteva articole consistente și în cronici Pamfile a ironizat scientismul sec, devitalizat, poza savantă, apropierile forțate, erorile de informație și interpretare. Infiltrații acide irump la suprafață nu rareori dar fără virulență. Senzațiilor de ferocitate adesea paralizante pe care le transmit articolele lui G. Pascu li se opune o concentrare obsesivă către punctul de atac dar insudura interioară nu le conferă o expresivitate deosebită. Uneori răspunsurile rămân terne, fără strălucire, poate și datorită echilibrului chinuit pe care-l dorește infailibil; ca o altă consecință, prolixitatea stilului.

Din dorința numelor mari la revistă, Pamfile și ceilalți au contactat, ca și pe Densusianu, Maiorescu, Philippide și pe filologul din Iași cu oarecari preocupări folcloristice de vreme ce scria articole ca „Doina. Caracterul și Evoluția ei" (124) sau prin teza de doctorat „Despre cimilituri" și tipărirea volumului

de „Cimilituri” semnalate favorabil pe ici, pe colo.Ca și Ov. Densusianu, docentul de la Universitatea din Iași, apreciat ca filolog de Al. Philippide, pentru „ceva cu totul nou în literatura noastră etimologică”, M. Gaster pentru „idei cu totul originale” chiar dacă „toți nu vom împărtăși vederile Ds.” Iar M. Bartoli „făgăduind o simplă dare de seamă” (125) „expia” un vocabular foarte urzicant, imposibil să facă școală deși voia aceasta, uscând posibilitățile de înțelegere, chiar când se exprima favorabil, ca în cazul lui A. Gorovei.

La început lucrurile păreau să evolueze în sens pozitiv: „Noua colecție de cimilituri adunată în cea mai mare parte din satul Țepu, jud. Tecuci cuprinde multe lucruri interesante, fapt pentru care ea merită a fi cunoscută cât mai mult. În ceea ce primește cele câteva lucrușoare atinse de autor în prefață, precum și unele explicări din glosar, sînt multe foarte multe, de spus, și le spun într-o monografie specială, la care am lucrat trei ani, și care va apărea în curînd.

T. Pamfile merită felicitat că, în puținul răgaz pe care i-l dă oștirea, se ocupă cu o știință așa de frumoasă ca folcloristica” (126).

Trei dintre întemeietori au încercat să-l atragă considerându-l o autoritate. Lupescu îl roagă într-o scrisoare din 24 septembrie 1908 pe G. T. Kirileanu să-i „scrie lui G. Pascu pentru colaborare”, în octombrie aceasta răspunde că nu-i mai putea scrie „în urma notiței din nr.3” (Scr. 08.65, 08. 69), iar în 20octombrie 1908, Pascu s-a întâlnit la Iași cu Pamfile care i-a smuls o promisiune în acest sens. Chiar când cei din jurul revistei se felicitau pentru promisiune apare recenzia din „Viața românească” în urma căreia planul de colaborare eșuează. G. Pascu scria cu ceva dreptate că Pamfile „nu și-a impus datoria de a păstra riguros limba colecțiunilor

originale, ci și-a luat libertatea de ale altera, a le... literaliza...” și vădit răutăcios continua: „cu acest mod de a înțelege o lucrare de compilație nu se aduce științei absolut nici un folos. Filologii vor fi siliți de a se adresa din nou la textele originale, destul de împrăștiate”(127) la care autorul răspunde în ION CREANGĂ (128), motivându-și intenția de a fi încercat să aducă „tot ce nu se află în colecția” lui A. Bogdan și Gr. Tăbăcaru, plus colecția macedo-română a lui P. Papahagi își recunoaște „pe deplin vina” pentru greșelile de la tipar (care erau ale Academiei, de fapt) și se arată agasat de tonul de superioritate al ieșeanului: „i-aș răspunde dacă noi cei de la „ION CREANGĂ” nu ne-am fi jurat să nu ne sfădim cu nimeni” (129). „Rău” în condei, ambițios să aibă dreptate, ca universitar ce era, G. Pascu a compromis orice posibilă colaborare a sa deși „Viața românească” îi va prezenta lui Pamfile îndeobște favorabil culegerile și revista prin alți comentatori.

Articolul care a pus sub semnul îndoielii orice colaborare a lui G. Pascu a fost cronica din penultimul număr pe 1909 (130) în care specialistul în formare este prezent. El însuși autor al unui volum de cimilituri, aflat pe un teren singur în depistarea greșelilor din teza de doctorat a filologului ieșean (131), recunoscând-o ca foarte miraculoasă dar, cu „mâncărime de limbă”, îi depistează numeroase inexactități punând sub semnul întrebării pregătirea științifică a acestuia. Și era numai începutul într-o polemică totuși civilizată cu universitarul dacă menționăm că împotriva lui Pascu apăreau și între cele două războaie mondiale, broșuri cu un limbaj ieșit din limitele urbanității, de altfel asemănător cu chiar al celui luat în colimator (132).

Gh. Vrabie considera că în acest domeniu cele mai valoroase lucrări de la începutul perioadei erau „Cimiliturile" lui A. Gorovei și „Cimiliturile românești" volumul lui Pamfile, cu creații interesante „prin conținutul lor și forma artistică remarcabilă". În comentariul său despre culegerea lui Pamfile, Pascu este vindicativ și nedrept. Dacă în recenzia din Viața românească" în legătură cu Jocuri de copii,(133) sugera și altor autori „de a publica numai lucruri pe care le știu ei în deosebire de alții, altfel nu vor putea avea nici măcar o mângâiere sufletească de a fi muncit pentru ceva", în legătură cu Cimiliturile românești caută să-l desființeze, considerându-se mare autoritate: că ar refuza „a culege din popor o parte din producerile sale" și că „un pas mai departe și d-l. Pamfile se ridică chiar în cenzor al poporului... parcă producerile populare ar trebui să treacă mai întâiu pe supt ascuțișul criticei și esteticei d-lui Pamfile! Dar, pentru D-zeu! dacă „poporul crede" mai poate încăpea discuției?!" (134) G. Pascu se simțea gata, mai mult, dator, din scaunul lui de la Iași să direcționeze culegerea și cumva mișcarea folcloristică. Prin „Studiul / său / de filologie și folclor" însă își dovedește un diletantism cras, în „competiție" cu cei pe care-i acuză de această „calitate". Desigur el avea dreptate când recomandă culegerea întocmai cum circulă în mediul folcloric, inclusiv când e vorba de consemnarea variantelor. Greșește însă adoptă o clasificare extrem de largă (bostanul, bostanul pe gard etc.etc.), cere publicarea folclorului pornografic (la revistă), exacerbează necesitatea unor amănunte pur filologice etc. Cei de la ION CREANGĂ și Pamfile în special i se dovedesc superiori la metodă de cercetare, culegere și clasificare și-i desființează nemilos ambele volume atât în cronici cât mai ales în serialul „Învățați și diletanți" din câteva numere ale revistei. Este o

valoroasă lucrare de critică folcloristică în care dacă nu excelează stilul, uneori deficitar al lui Pamfile, excelează observația exactă și intuiția sigură. „Mare haz făcu C. Stere în redacția „Vieții românești" după citirea volumului de Cimilituri al lui Pascu care trecuse în carte toate organele omului cu numele lor populare", notează M. Sevastos (135), fapt care se întâmpla când autorul voia să fie numit director al Bibliotecii Universității. Cel puțin N. Iorga nici n-a vrut să-i acorde atenție: „Primim de la G. Pascu, Despre cimilituri – studiu filologic și folcloric partea I. Ar părea o lucrare foarte importantă, dar, precum cu dreptate observa „Viața românească" – prin condeiul d-lui Pascu, nu mă înșel – îmi lipsește orice competență în materie de filologie, ba chiar orice putință de a înțelege o lecție ce mi s-ar face în acest domeniu.

Nu-mi rămâne decât a mulțămi d-lui Pascu pentru darul ce a binevoit a-mi face" (136).

Studiul lui Pamfile rămâne ca model de judecată cumpănită, nu prea la modă atunci, în care se ridică mai multeaspecte legate de metodă, clasificare, probitatea cercetătorului. Bunăoară spinoasa problemă a variantelor discutată cu atâta aprindere pe marginea volumului Doine și strigături din Ardeal, de I. U. Jarnik și A. Bârseanu, nu este rezolvată de nici unul mulțumitor, dar rubrica din ION CREANGĂ, permanentă, ia alură de colecție cu referiri la volumele de bază (considerate de referință, volumele lui Gorovei și Pamfile). Cel puțin clasificările lui G. Pascu sunt prea de tot neclare și labile: metaforice, metonimico-metaforice, sinecdochice, perifrastice, metonimico-perifrastice etc. Din păcate noutățile din studiul lui Pascu inclusiv cele de la capitolul „Culegerea și publicarea cimiliturilor" rămân ca simple speculații sau curiozități

momentane. Lipsa unui discernământ critic, ar permite consemnarea și a ceea ce este nefolcloric, scria Pamfile, insistând asupra necesității alegerii informatorului- creator autentic.

Dacă în legătură cu proverbul și zicătoarea Pamfile pare a le confunda, ghicitoarea nu este altceva decât cimilitura (din părțile muntene și oltene), așa cum basmul nu este altceva decât povestea din Moldova. El deosebește ghicitoarea de deceu răspunzând dării de seamă din „Convorbiri literare" (137) reluând și cunoscuta definiție a ghicitorii: simbol de descripții inteligente" (138) care se deosebește mai puțin prin forma sa cât prin fond, prin mijloacele întrebuințate, prin elementul supranatural chiar, de deceuri (apelând și la autoritatea lui Hasdeu).

O mulțime de greșeli arătate în nr. 1,2,4,5 din 1912, nu-l arată pe un Pamfile agresiv cum s-ar părea din tonul său pamfletar (alunecă doar într-o cronică din 1913: „cu toate că suntem departe, auzim din Bârlad urlând un câine bănuit de turbare. Vecinii l-au pus în lanțuri și bietul animal cu cât se zbate mai mult cu atât juvățul i se strânge împrejurul gâtului") (139), ci un apărător al metodei tradiționale de culegere (care se dovedea productivă) și a cercetătorilor de teren... „diletanți" folositori ideii generale, cu mijloacele timpului. „Învățați și diletanți"și-a propus ca plecând de la partea a II-a a Studiului lui G. Pascu să arate „unele scăderi ale științei și firei d-sale", atrăgându-i atenția că „ogorul nețărmurit" al creației populare nu trebuie considerat nepăzit, încât fiecare să emită tot felul de elucubrații, evidențiind în cazul lui Pascu naivitate, incompetentă, inconsistența culegerilor.

În legătură cu fondul dezbaterii (disputa a atras atenția mai tuturor cercetătorilor) s-au emis și păreri bizare uneori,

determinate de necunoașterea fondului chestiunii. Ea s-ar rezuma cel mai simplu la atitudinea specialistului în materie de etnografie și folclor față de prepuielnicii vremii, autoinvitați ca specialiștiprin doar diplome universitare. Cel puțin G. Pascu pare a face parte dintre aceștia care pentru greșeli sau opinii diferite „n-ar avea destule pietre să te strivească" și „jertfindu-și scumpul d-sale extrafonetism", dintr-un volum cu doar 61 de cimilituri „fructul ostenelilor d-sale" pentru care este acuzat de inconsecvență între ce spune și ce realizează; tot mare diferență dintre teorie și realitate într-o disciplină cu sferă neclară atât pentru unii cât și pentru alții: neștiință și naivitate (face ca țiganul care-și bate propriul cojoc), definiții și ghicitori neadmise din lipsă de logică, greșeli foarte mari de transcripție (ca și în cazul culegerilor lui Densusianu, Candrea, Speranția). Din nepricepere „capătă ceea ce... nu trebuie" adică a cules prăpăstiile pomenite în legătură cu care: „mă mir cum Academia a îngăduit niște lucruri așa de groase când altora le suprimă numai ușoarele nuanțări pornografice" (140). Probabil că ar trebui să reluăm cel puțin parțial din argumentele inatacabile aduse de Pamfile care, fără îndoială, exprimau realitatea de pe teren, ca și impostura lui G. Pascu. Și tot fără nici o îndoială era exprimată starea de suflet a tuturor colaboratorilor de la ION CREANGĂ: „E o dragoste, domnilor învățați, pentru tot ce se leagă de firea poporului nostru, de viață acestui popor în toate vremurile și în toate timpurile. E o dragoste care nu cunoaște odihna dumneavoastră dulce, programele Dvs. înguste... pe care nu Dvs. ați aprins-o și pe care nu Dvs. o veți putea stinge...". Însăși imposibilitatea nivelării asperităților, folcloristului o vede tot în raportul teorie-practică în perioada de aspre căutări, spuse mai sentimental: „Între diletanți și învățați la noi nu-i

puntea dintre arhitect și inginer, dintre dascăl și ucenic, dintre părinte și fiu sufletesc. Nu-i nimic și dacă este ceva, apoi aceea se cheamă, cu iertare, mânie și ochi răi".

În 1912 revista se înscrisese pe drumul marilor realizări dar strigătul lui Pamfile, care ar fi însemnat și colaborări la rubrica de „îndrumări și culegeri" a rămas fără ecou: „veniți alături de noi, la greu, la sfat și la bucurie, făgăduim că vom asculta și ne vom supune... unii altora"(141). Cum din păcate G. Pascu n-a putut face gestul de conciliere, polemica a continuat... în beneficiul revistei, pentru că în continuare conducătorul revistei se arată foarte documentat și exact, exploatând greșelile adversarului. În studiul amintit; îi reproșa că un „culegător priceput", trebuie să înțeleagă iute că „un potlogar, un șiret, un avan de-o clipă, un născocitor interesat" nu-i „tot una cu poporul" și a fost păcălit (îi înșiră sumedenie de exemple nu numai în legătură cu ghicitorile). Observația se extinde chiar în specialitatea propriu-zisă a lui G. Pascu: „Pentru acele studii viitoare, unde își vor da contribuția și cele 9 volume ale acestei reviste", adică autorul nu ținuse cont în Sufixele românești (142), (care obținuse premiul Năsturel, pe 1915, lăudată de Al. Philippide) de revista din Bârlad, de numeroase forme care ar trebui corectate sau care lipsesc, încheind astfel: „Nu știu cum va primi d-l Pascu aceste însemnări, din care o parte nici nu privesc prea interesanta și frumoasa d-sale lucrare; le dau mai ales pentru culegătorii din preajma acestei reviste, care să afle sau să se întărească în credință că unghiurile noastre de cercetat sunt mai numeroase decât s-ar părea" (143). Reamintim că G. Pascu era dintre cei care-l situau pe Pamfile ca lider al formațiunii naționale de culegători și era mai conștient ca mulți alții de puterea de pătrundere a revistei într-un mediu receptor de mare întindere.

Docentul ieșean este primul care recunoaște școala folcloristică din jurul lui Pamfile și ION CREANGĂ. Excesele verbale (eufemistic spus) ale lui G. Pascu și A. Scriban sunt determinate tocmai de aderența ideilor (și acțiunii!) pamfiliene în masa culturală țărănească prin intermediul învățătorimii și preoțimii. O ideologie simplă (și noțională și categorială și de acțiune) într-o antiteză cu idei de sorginte universitară dinspre un exterior pe care filologi de renume nu-l puteau aduce la accesibilitate și îndemn.

Cel puțin A. Scriban era mult prea cunoscut pentru antițărănismul său după ce ar fi spus în cercul de „Viața românească" (v. M. Sevastos) că îi vine „să pună mâna pe-o armă și să tragă în țărani". Conflictul se isca de la sine, chiar dacă „Ortografia românească" a acestuia nu era studiu de folclor. Și profesorul de la Liceul Internat din Iași fusese luat în primire de cercul cultural bârlădean: A. Scriban al cărei articol „s-ar fi putut da la o parte pentru a nu mai încurca revista cu bâiguielile izvorâte din cercetări mioape, cercetări ce trec peste frumosul unei bucăți literare pentru a se opri la îngustimi caraghioase". În Cronica de la „Făt-Frumos" (144) era condamnată „Revista idealistă" „capabilă să deie loc la orice nechemat?!"

T. Pamfile se arată caustic în răspunsul la aspectele semnalate de acesta în „Arhiva" din Iași lui G.Pascu la adresa revistei (exceptându-i propriile greșeli) acuzându-l până și de nerespectarea regulilor de ortografie ale Academiei. Recunoscând și el penetrația revistei în mediul sătesc A. Scriban îi adresează o scrisoare în 31 august 1910 pe care o redăm în întregime:

„Stimate d-le Pamfile, cred că nu vă veți supăra dacă vă voi scrie iar despre același lucru. Am supt ochi nr.9 și văd cu

regret că persistați în greșeala de a scrie cu â. Asta e fals și urât. De exemplu un cuvânt ca jâtie care e rus. Bulg. Jitie scrie jâtie, e ceva monstruos. Sunetul î e vecin cu i și cu u. Cu a n-au nici o legătură. E sigur că nu târziu veți renunța la â. De ce nu renunțați deci c-o oră mai curând" Nu mai puneți apostrof în omu' ci scrieți curat omu, dracu, Popescu – La pag. 286 îs multe accente greșite: moacĂ, smomitO, BoaghE!!! Mai bine ar fi să vă faceți litere cu acente chear pe ă și î. Se mai impune să scrieți cu î, de oare ce revista d. v. e importantă și va fi citată de toți filologii, care să interează mult de ia – Cu multă stimă: A. Scriban, prof. Liceal Iași. Și adausul: „Pe învălitoare (sumarul) și la pag. 283 văd scris Jîtie, iar la pag. 288 jos Jâtie!!! Apoi strânsul când e lat. stringere! Merge?"

Dincolo de greșelile persoanei respective (pe care le reproduce cu satisfacție) răspunsul ni se pare lămuritor pentru situația revistei: „După cum se vede d. Scriban este și fonetist și etimologist. Etimologiști nu putem fi pentru că aproape toți cei ce scriem această revistă nu cunoaștem limbile din care graiul nostru a împrumutat unele din cuvintele sale. Fonetiști nu putem fi pentru că o dată primind pe „omu" pentru „omul", ar trebui să primim pe „ghini" pentru „bine". De bună seamă că atunci cei patru filologi ce-i avem abonați ar bate din palme de bucurie iar mia de cititori s-ar bate cu capul de perete, trudindu-se să înțeleagă cele scrise. Și noi firește, trebuie să ascultăm pe cei mulți..."(146).

La apariția cărții lui A. Scriban, Ortografia românească, Iași, 1912, revista „Viața românească" îl condamna pe G. Pascu, pentru că îl cadorisea cu expresii ca „merită cea mai largă răspândire", consemnându-se și rezoluția ministerului: „la dosar, deoarece semnatarul este agramat"(147). În apărarea limbii române și a creației populare Pamfile menționează

necesarul spirit de disciplină „căruia, de pildă, francezii se jertfesc de o mie de ori mai mult ca noi” iar „răzvrătirea” ieșeanului fonetist duce la „mai multe reguli” decât stabilise Academia: „dorind să fie un grafolog democrat d. Scriban reușește să fie un strașnic autocrat”. Semnalarea transcrierilor greșite și curiozităților fonetice propuse, e necesară pentru a face „un ales serviciu nu numai cititorilor ci și autorului” punând aici pomelnicul / mare, n.n. / acestor greșeli mai mari și mici, nelăsând de-o parte pentru folosul străinilor nici chiar literele întoarse”. Ironic în final: cartea va contribui „de bună seamă la ușurarea comunicațiunei intelectuale a românimii din toată Dacia și de afară de Dacia” (148).

Am „întârziat” oarecum mai mult asupra acestor dispute pentru că apărarea limbii române și a valorilor naționale nu era deloc vorbă în vânt la ION CREANGĂ. Când, în numele unor idei progresiste se fac greșeli ca cele semnalate ei reacționează în bloc. Și se primesc scrisori de susținere a poziției revistei. Nu întâmplător G. Pascu consemna: „Am insistat asupra ideilor d-lui Pamfile (ar mai fi încă multe de spus), fiindcă în definitiv „ideile” sale sunt ideile curente cari călăuzesc pe amatorii noștri de folclor în culegerea literaturii literaturii populare, și cari au o influență funestă prin faptul că, consecvenți lor autorii refuză a culege din popor o parte din producerile sale, din studiul căreia cine știe ce concluzii interesante s-ar putea trage” (149).

Să fi devenit metoda culegerii prin amatori anacronică, în momentul când corpus-ul abia prindea contur, sau să fi devenit Pamfile retrograd?

III.2.3. ÎN APĂRAREA REVISTEI

Dacă privim prin prisma articolelor lui Eugen Lovinescu răspunsul ar fi favorabil. Acesta vorbea despre „mistica țărănească", lumea satului deformată prin absolutizări greoaie situându-se net pe o poezie antisămănătoristă ca și Ov. Densusianu ori M. Dragomirescu. În fapt se iveau cu adevărat idei înnoitoare dar colectarea fragmentelor din marea icoană spirituală a neamului era mai actuală ca oricând.

Discursul de recepție la Academie al lui D. Zamfirescu era un fel de cântec desprins din „Viața nouă" împotriva creației de sorginte populară. Felicitându-l pe D. Zamfirescu că a rupt cu „obiceiul mandarinesc" de la Academie unde semănătoriștii și poporaniștii erau la ei acasă atacați, Ov. Densusianu susținea și el că marea literatură ar fi de natură aristrocratică; exemplele alese de T. Maiorescu le socotea perimate. Folclorul nu era dotare numai pentru poporul nostru (uita de „atestatul de noblețe" – A. Densusianu) și susținea atacul împotriva cultului absolut al folclorului. De fapt Densusianu își nega propiile idei favorabile folclorului.

Ideologia revistei a fost mai tot timpul reprezentată de Pamfile dar Discursul de recepție al scriitorului – diplomat D. Zamfirescu a provocat o reacție colectivă de perplexitate.

Poetul Mihai Cruceanu, care, în 1912, își căuta drumul poetic prin preajma Bârladului notează momentul: „Prin 1909, fu ales la Academie Duiliu Zamfirescu apreciat pentru eleganța versurilor sale pline de duioșie și în cercul de la „Vieața nouă". Discursul său de recepție a fost, cu multă lipsă de înțelegere, comentat de către cercurile care găseau poezia limitată la viața satelor, dar făcând abstracție de cea mai puternică realitate:

sărăcia și exploatarea țăranului de către moșieri și arendași". Asistând la discursul de recepție, rămâne cu părerea că acesta n-a micșorat valoarea poeziei populare (150). Opiniile lui Zamfirescu sunt prefigurate de un Al. Antemereanu cu un deceniu mai înainte, exclus pentru asta din redacția revistei „Floare albastră": „Arta pentru popor e încă o absurditate ca multe alte invențiuni ale secolului nostru. Arta prin natura ei cu desăvârșire aristrocratică, idealul este apanajul sufletelor de elită" (151). Fără a reține alte învățăminte D. Zamfirescu afirmă în forul cultural cam aceleași idei. Lipsa sa de orientare este semnalată încă din 1904 de către N. Iorga care-i blama opera, cu toate că „Tănae Scatiu" evoca mediul rural. Extragem din „Poporanismul în literatură" doar câteva afirmații urmărind apoi efectul lor (în general). „Este știut că toate poeziile populare de oarecare consistență nu sunt opera mulțimii anonime, ci a unor anumiți indivizi, poeți de curte boierească sau cântăreți pribegi, menestrel, trubadur, lăutar, cari firește, personifică timpul și aspirațiile mulțimii, după temperamentele lor" (p. 13). „Alecsandri a fost un rău culegător al poeziei poporane", ca și alții de după el „cari au creat tipuri de țărance ce n-au existat niciodată!", iar „Miorița" lui Alecsandri „ca născocire populară este o imposibilitate" (p. 28) și ceva mai departe: „poezia populară este opera unor anonimi, operă pe care și-o însușește un neam întreg. Cântecele sunt vocea popoarelor, cum le definește Herder (p.29). Autorul „Mioriței" ar fi „unul singur"... aristrocrat în toată puterea cuvântului (p. 31), invocând textul din culegerea lui Al. Vasiliu pentru a afirma că românul nu e... născut poet. „Românul... să se creadă nobil, cuminte, eroic dar poetic, nu!" (152). Prima reacție a fost aceea a lui T. Maiorescu care atrage atenția asupra covârșitoarei însemnătăți a poeziei populare

publicate de Alecsandri, că „partea lirică... a fost cea mai roditoare". Poezia populară „trebuie considerată ca un produs estetic de cea mai mare însemnătate, fără a înceta să-și păstreze anonimatul ei firesc" fiind purtătoare de „o filozofie adâncă"; „Simplitatea țărănească nu exclude frumusețea lirică, precum nu exclude energia epică, nici măcar conflictul dramatic" (p. 56). Mai consemnăm cunoscuta apărare a lui Alecsandri și sfatul final pentru D. Zamfirescu: „...tot ce privește poezia populară merită cea mai mare luare aminte, iar opera lui V. Alecsandri va găsi pururea în Academia Română un cuvânt de apărare, de laudă și recunoștință (p. 53); Poeții sânt mai puțin chemați să aprețieze poezia altora..."(153).

G. Ibrăileanu îl acuză imediat pe proaspătul academician că „a negat țăranului chiar însușirile omenești". Ura „l-a făcut să bârfească împotriva lui Alecsandri vinovat că a văzut în țărani oameni cu sentimente omenești" dintr-o „psicologoie a unui arendaș devastat, căruia pe de-asupra nici nu i s-ar fi acordat despăgubiri". Pentru că înjură în cel mai academic stil și pe Coșbuc „îl asasinează regulat", compătimește Academia pentru noul intrat pentru care „scandalul enorm ce face e trucul unui reclamagiu îngrozit de indiferența publicului" (154).

Scrisorile dintre întemeietori exprimă dezamăgirea, dezolarea, că chiar în sânul Academiei, protectoarea lor de departe, s-a putut petrece un asemenea atac împotriva unui pilon al culturii naționale. Dincolo de reacția sentimentală era nevoie de atitudinea revistei exprimată, se înțelege, de T. Pamfile. „Cuvinte dureroase" exprimă lamentarea, pe un ton ironic (într-un stil adesea prolix) și un răspuns argumentat. Pornirea de a distruge, desconsiderarea valorii creației poetice și nu impulsul criminal îl îngrijorează pe lider. „Dacă învățații

ne cer să dăm rotcismul, apostroful, construcția, provincialismul și toate banalitățile, tot lutul trebuincios lor, cum va mai putea artistul grăbaciu să-și culeagă și el firișoarele de aur cari se găsesc în acel lut? Știința se folosește de toate căile iar „cel născut poet" își strică reputația! Vedeți ce s-ar întâmpla dacă și d. Zamfirescu și-ar publica cele dintâi încercări literare ale d-sale!" E drept, folcloristul recunoaște zonele de umbră din domeniul apărat, ION CREANGĂ era doar principalul organ de presă al culegătorilor științei și neștiinței, cerând însă o judecată dreaptă: luarea în discuție a adevăratelor împliniri și nu variantele mai slabe: „D. Zamfirescu judecă pe Român din leagăn până la moarte iar dumnealui cere să fie judecat numai din scrisorile izvorâte dintr-un talent matur!"

În legătură cu autorul anonim exprimarea pamfiliană este în favoarea colectivității: „Să stăm să facem socoteala timpului, căci cum Miorița se cunoaște în toate colțurile de pământ pătate de aceste lighioane care se numesc țăranii, trebuie să aflăm cel puțin câteva sute de ani. Știau mulți carte pe atunci, ca să scrie, ori nu, ce are a face! UNUL a scris-o și pace! Să zicem că acela a fost Vlădică ori Vodă, dar vorba e că „Miorița" a fost scrisă de UNUL, de la care a învățat-o vulgul. Doamne, Doamne!" (155). Se mai referă în text și la situația baladei.

Printre comentariile ce se impun, ar fi de notat că subiectul discursului lui D. Zamfirescu, nepotrivit pentru preocupările și priceperea scriitorului a provocat îngrijorare pentru posibilitatea extinderii acestor păreri, fără îndoială, dăunătoare mișcării folcloristice. În 1909 rămânea mai mult decât actuală chemarea la strângerea rândurilor celor ce vedeau în această îndeletnicire elementul patriotic- național dar și

tenta științifică a activității care să-i diferențieze de țărani. Ei deveneau pe dată autoridacă descopereau informatori cu talent. Și chiar dacă în plan material viața nu le era prea îndepărtată de a țăranului mijlocaș, moralmente își depășeau condiția. Ar fi situația lui Al. Vasiliu – Tătărușsi considerat cel mai bun culegător de teren de la ȘEZĂTOAREA care nu era decât un țăran mai școlit și mai perseverent. Era situația altor câteva sute care se puteau deprinde și afirma prin Ion Creangă, Șezătoarea, Ghilușul, Izvorașul de dinainte de Război. Unii întemeietori de la ION CREANGĂ erau însă deja cunoscuți și prin volume de autor, prin urmare opinia lor trebuia mai întâi exprimată. Desigur acestă primă bătălie a redacției n-a fost prea convingătoare, devreme ce chiar T. Maiorescu era dezamăgit de modul cum învățătorimea recepta Răspunsul său, unele pasaje fiindu-i neclare și lui G.T. Kirileanu.

Cât îl privește pe Pamfile, el crescuse în atmosfera „Mioriței", îl imita pe Alecsandri când „corecta" proza pe care o culegea urmărind să redea verbozitatea povestirilor din Moldova de Jos . El a înțeles esența noțiunii, sfera culegerilor, trăsăturile fiecărei specii în parte, necesitatea arhivării creației mai vechi. Pentru că un asemenea atac în Academie era îngrijorător pentru soarta revistei nu-l va ierta niciodată pe D. Zamfirescu. Spre exemplificare, în 1915, când îl aproba pentru cuvântarea „Bosforul și Dardanelele față de interesele românești" mai ales pentru temeiul istoric, nu se abținea să noteze: „România, însă , față de groaza împleticire a celor neștiute, nu se poate conduce numai după ceea ce a văzut în grabă o slabă privire, printr-o crăpătură de grad" (156). Prin „Cuvinte dureroase" deschidea seria de răspunsuri la atacurile împotriva revistei sale, atitudine defensivă care i-a adus multă

simpatie și considerație, puțini dușmani dar și mai puțini cititori decât se putea.

Între 1906-1910 M. Dragomirescu „își luase avântul unui șef de școală și vorbea de o direcție nouă, a lui, în cultura națională...” „Totuși criticul combătu de pe o poziție estetică nezdruncinată împotriva dictaturii culturale a lui N. Iorga, în contra semănătorismului și poporanismului. Pe aceeași poziție se aflau tânărul E. Lovinescu, cu care polemizase pe tema criticii impresioniste, și Ov. Densusianu, directorul revistei „Vieața nouă”, promotor al unei literaturi moderne, citadine, simboliste...” (157).

„Incomensurabilul” Mihalache Dragomirescu care întemeiase „Convorbirile critice” (1908-1910) cu sprijinul cercului de la „Făt-Frumos” a încercat să se apropie de Pamfile și ai săi. G.T. Kirileanu tot mai voia să-i „tragă o răfuială” dar „redactorul” stă în espectativă. Pe bună dreptate, în 1910, M. Dragomirescu vedea că stăpânul întregii mișcări literare era N. Iorga. Criteriul de judecată era naționalismul șovinist și țărănismul deși Z. Ornea credea că epoca de glorie îi trecuse vizibil.

Ca răspuns la darea de seamă din „Convorbiri critice” (158) încă needificat asupra intențiilor lui M. Dragomirescu, Pamfile răspunde documentat și la obiect în legătură cu clasificare cimiliturilor pe care a adoptat-o. Precizează că ghicitorile sunt tocmai „simboale de descripții inteligente” arătându-se receptiv dar iritat (159). În orice caz folcloristul nu putea fi de acord cu girul pe care-l acorda acesta câtorva începători: „Un gen propriu literaturii noastre e povestea și anecdota în care s-a exercitat anul acesta tinerii scriitori de talent ca Ioan Adam, V. Caraivan, T. Pamfile, C. Rădulescu-Codin și mulți alții mai puțin interesanți” (160). Dacă I. Adam

și C. Rădulescu - Codin erau acceptați la ION CREANGĂ, V. Caraivan era și el nomina odiosa: „În mișcarea literară d-l M. Dragomirescu, dă prea bune note d-lui I. Dragoslav, ca cel de-al doilea Creangă. Poate are dreptate, poate așa vede D-sa; noi însă protestăm împotriva acestui dar, se-nțelege, fără a-l face altcuiva” (161) mai ales pentru poveștile sale „slave, fiindcă românești nu se află”.

Dezacordul cu M. Dragomirescu din răspunsul din „Convorbiri critice” (1909) era prezent și în 1916 când comenta bucata culeasă de N. Pora „Treimea cea mare” din biblioteca Societății „Steaua” ca slabă, inspirată din popor: „Astfel d-l Dragoslav are tovarăș, iar greșeala d-lui M. Dragomirescu o urmează „Albina” și biblioteca Societății ”Steaua” (162). Dialogul dintre M. Dragomirescu și Pamfile a continuat pe durată de decenii în limitele cele mai potrivite schimbului de idei.

O bună perioadă de timp E. Lovinescu a apreciat revista ION CREANGĂ și pe conducătorii ei, existând și un prea amabil schimb între publicații. Dar pus pe „revizuiri literare” criticul de la „Flacăra” situându-se în tabăra de orientare estetică împotriva sămănătorismului semnalizează „neîncrederea instinctivă într-o mulțime fără valoare politică” a lui N. Iorga (Pamfile a luat atitudine în articolul „Pământ și vot”) ca apoi să ajungă la ideea fetișizării literaturii populare când geniile naționale trebuiau să dobândească mai mult loc în spațiul cultural. El credea că adevărata țintă a atacurilor lui Duiliu Zamfirescu nu era poezia populară anonimă „ci mișcarea vie a poporanismului ieșean”(163).

Articolul „Un fetiș modern: Poezia populară” (164) a fost considerat un alt atentat serios după cel al lui D. Zamfirescu, la autoritatea creației populare. Plecând de la

articolul lui B. St. Delavrancea din „Epoca” („Conștiința de neam și conștiința de rasă”) într-o argumentare întortocheată și excesiv de lungă încearcă să demonstreze că încurajarea acesteia, ajunsă un adevărat fetiș pentru că n-ar oferi cheia înfloririi culturale, ar fi „un mare idol de oțel în pântecele căruia se revarsă tone de hârtie. E un moloh științific”. „Poporul nu e încă ființă vie și unitară; poporul e o reuniune numerică de mai mulți indivizi legați prin câteva însușiri comune, dar despărțiți printr-o prăpastie de idei, de simțiri, de dorințe deosebite... Nu e „poporul” poetul „Mioriței” sau al lui „Român Grue Grozovanul”: un astfel de „popor”, nu există în mintea ideologilor. Poetul „Mioriței” a fost un cioban: un anume cioban dintr-o anume stână, de pe o anumită creastă de munte...” (165).

Decurge de aici lipsa de valoare literară a baladelor ca și a miilor de pagini de materiale folcloristice care înghit fonduri materiale serioase. În articolul său Pamfile consideră exagerări lipsite de suport real aceste afirmații de vreme ce ȘEZĂTOAREA „a leșinat de mai multe ori” iar pentru ION CREANGĂ „visteria statului ne dă... pe ușă afară, când societățile și instituțiile statului ne trimit... la plimbare și la cei 300 de abonați care binevoiesc să nu ne uite” (166). Fără să fie de adâncire teoretică a chestiunii, articolul de răspuns condamnă „planuri drăcești de a dărâma și reclădi în lipsă de altă îndeletnicire... chipul poeziei populare românești acel „fetiș modern” căruia i se închină naivul norod de la țară”.../ Chiar Academia a încurajat puțin „ca o iubire târzie” aceste atât de necesare culegeri ca o recunoaștere a valorii și nu fetișizării; „...împrejurări ca cele de astăzi, pentru subiecte ca acesta, ca și ținta ce-o urmărește / n.n. articolul/, trebuie să stârnească în sufletul și pe buzele tuturora cel mai puternic

dispreț” (p. 320) pentru că „poezia populară românească este un fetiș numai în închipuirea sau în socotelile drăcești ale d-lui Lovinescu”(167). Notăm că în „Două treacuturi” Pamfile se plângea din nou de „vâltoarea prefacerilor în raport cu care culegerile rămân „atâtea petecuțe ca să le avem mai târziu pentru toată nevoia” (168). „Sporul se vede” în revistele de folclor care rămân nesprijinite. Fetișul lui Lovinescu este nefondat pentru că doar „răposatului Tocilescu, d-lor Densusianu, Speranța și Candrea, le-au dat partidele, banii care s-au cheltuit ușor” și nu și revistelor ca ION CREANGĂ care-și păstra cu greu independența financiară (169).

Dintre revistele cu care s-a polemizat într-o ordine a amplorii dezbaterilor ar fi: Viața nouă, Flacăra, Convorbiri critice, Ghilușul și foarte subțire cu ȘEZĂTOAREA.

Atât revista cât și volumele de autor ale lui T. Pamfile au fost constant bine primite în Viața românească, Neamul românesc literar. Convorbiri literare, Vocea Tutovei, Freamătul, Ramuri etc.

Foarte numeros este grupul personalităților care se exprimă favorabil, laudativ sau entuziasmant despre realizările grupului sau numai ale redactorului. În capul listei se situează N. Iorga acest adevărat semănător de credință și biruințe.

Așezând poezia populară bogată și variată la temelia liricii și epocii culte (Alecsandri, Eminescu) acceptând existența unei literaturi cu largă bază rurală (Creangă, Coșbuc,Slavici) legate de o neobișnuită activitate la catedră, în presă, parlament, în conferințe publice, în lucrări de propagandă – toate acestea i-au permis d-lui N. Iorga să se afirme ca un îndrumător autentic plin de dinamism.

Ca autoritate morală este adesea invocat în scrisori și permanent ilustrat în ION CREANGĂ și MIRON COSTIN.

Barbu Șt. Delavrancea este un nume de referință pentru cei din școala folcloristică de la ION CREANGĂ ca stimulent moral într-o direcție fără finalitate clară. „Delavrancea ne mângâie frumos, câți alții ne-au înjurat. Și Jarnik recunoaște însemnătatea revistei" îi scria Lupescu lui G. T. Kirileanu (17 ian. 1910) ca în nr. 2 (an III) să se publice din rândurile acestuia: „Firește că să-mi trimiteți mult prețioasa dv. revistă ... E o publicație dintre cele mai de seamă - și aș putea zice – cea mai de seamă. E părerea mea. Nu știu ce cred ceilalți" (170).

Discursul său de recepție „Din estetica poeziei populare" este „O răzbunare. A treia mi se pare care a răsunat sub bolta aceea, unde trebuie să slujească cei mai cumpătați și mai învățați preoți muncii drepte pentru neam... o răzbunare potolită, dulce. Nu doar că lovitura primită de cântecul satelor noastre, ar fi lăsat o rană adâncă acum patru ani când D. Zamfirescu a încercat să-l ucidă fără pricină..." (171). Încurajărilor, verbale și prin câteva notițe scrise către cei de la ION CREANGĂ, li se adaugă autoritatea imensă a lui Delavrancea nu ca „scriitor poporan" care-ar fi echivalent cumva cu culegătorii de teren ce-și compuneau imagine prin consemnările „populare"... dar proprii ca I. Adam, I. Dragoslav de exemplu, ci ca scriitor național, recunoscut și respectat, cu rădăcinile operei în creația populară ca și Creangă, Sadoveanu. Când se simțeau „descoperiți", autohtoniștii bârlădeni apelau la astfel de autorități sau la aplecarea către astfel de cercetări a forului științific. Când în același context luau atitudine Weigand, Jarnik, Pușcariu satisfacția era deplină ca și motivația efortului. „ Bogăția nesecată din care au sorbit Văcărești, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Goga... la noi și-nalte părți. Dar ce-i vinovat bietul isvor dacă răposatul

Antemireanu și d-l Zamfirescu îi înnăbușă cursul și țipă că apa unei vechi mocirle de-alături călcată de vite și stricată de broaște verzui nu-i nici limpede, nici rece, și nici gustoasă!" (172). Meritul de căpetenie al lui Pamfile în cazul transferării ideilor din mediul scriitoricesc (și teoretic) în mediul țărănesc, este găsirea acestor modalități excepționale de sugestie, de comunicare a unor adevăruri pe înțelesul cititorilor revistei. Din acest punct de vedere opinia lui Pamfile era mult mai bine, complex și masiv receptată prin revista ajunsă de mare circulație și implicit de autoritate.

Chiar unii dintre întemeietori i-au reproșat neclaritatea exprimării, întortochiatul stil personal. „D-l Pamfile este un harnic și priceput folclorist dar pe cât văd n-are îndemânare și măsura care se cere pentru scrierea unei articol de critică literară. Într-acestea se cam aseamănă cu D. Zamfirescu căruia d. Maiorescu i-a dat sfatul să se ție de literatură și să lase altora critica literară" (173). „Am primit nr.1 din M. Costin. Vă urez spor bun. Nu știu cum se face de nu-și poate lăsa cataligele prietenul Pamfile! „cuvenita mândrie", „oricărei nesocotințe", „această cale numai D-zeu o poate trunchia" sunt cuvinte care sună ciudat. Mare lucru-i că rămâie omul simplu" (174). Aprecierile lui Maiorescu îi parvin lui Pamfile prin același G.T. Kirileanu: „Am fost la d-l Maiorescu și mi-a spus că-i pare rău că învățătorii (căci învățătorii sunt cei mai mulți cetitori ai lui ION CREANGĂ) își vor face o idee greșită despre dezbaterea asupra poeziei poporane, închipuindu-și din articolul d-lui Pamfile că au rămas biruitoare ideile lui D. Zamfirescu" (175). Era incriminată sintagma „dar ce folos!".

Nu vorbim aici de limba culegerilor lui Pamfile ci de stilul personal care „merge pe firul dialogului interior până la ultimile ramificații, fără să observe prolixitatea ce încalcă buna

cuviință literară" (176). Dacă dobândise cultura necesară și gradul de pregătire pe care i-l atribuim de ce asemenea exprimări alambicate? Să observăm în treacăt că nici stilul în exprimarea lui N. Iorga nu este cel mai clar. Să mai observăm că mai întâi era culegător de teren deci obișnuit să urmărească, pe față, reacția vorbelor sale. Din obișnuința unui preopinent rezultă acel „viitor etern" cu valoare de negație din câteva intervenții teoretice. Ori poate se consideră mai ironic decât poate fi, sau mizează pe judecata moromețiană a întoarcerii textului pe toate părțile. Oricum, un defect major al stilului lui T. Pamfile ar fi utilizarea în final a unor expresii, sintagme sau cuvinte care aruncă în aer ideea sau argumentația anterioară, chiar înțelesul final necesar. Elementul de o prolixitate maximă, ține de neîncrederea (funciară) a cercetătorului că ideea, teoria, sau argumentarea sa ori a altora (cazul răspunsului lui Maiorescu) va fi reținută, respectată. Finalul în viitor după argumentația la perfectul compus (al trecutului) irizează densitatea unor idei și îl lasă nedumerit sau chiar perplex pe cititor care-și vede reprezentarea construită de Pamfile sfărâmată în final- cumpănind – neînțelegând ce vrea autorul. De fapt neîncrederea lui este printr-un fel de viitor (perpetuu) istoric, ca și prezentul istoric îndeobște utilizat, formulă care n-a prins: „peste care se va trece" când D. Zamfirescu a fost contrat logic de T. Maiorescu, „dar ce folos!" – „cititorii și D. Zamfirescu însuși trec peste părerile lui T. Maiorescu"; sau „peste cari se va trece!" din finalul introducerii la „Povestea lumii de demult" împrăștie ideea cercetării serioase după planul propus deși, el este serios și binișor articulat: „șire, puse aici să nu rămâie hârtia goală" dintr-un titlu, dau impresia de vorbă-n vânt chiar de la enunțul chestiunii, de altfel serioase.

Deducem că din această criză de spațiu Pamfile mai rămânea cu ceva de adăugat, și o făcea sintetic, dar nepotrivit, uneori, sau, pentru că procedeul este aproape obișnuit, dorea să atragă atenția și altfel.

Astfel de încărcături împovărătoare au fost sancționate rar în cercul „epistolar" dar le-am surprins și mai puțin în presa timpului „Prietenul Pamfile, e „pe catalige"; ce ți-e să „se exprime omul simplu!", cum comentează G. T. Kirileanu.

Stilul acesta, mai neașteptat îl anticipează oarecum pe Z. Stancu, dar, dacă acesta îi impunea cititorului săcerceteze noțional imaginea, Pamfile îl aruncă într-un viitor nelămurit cu intenție vizionară. Relativ la stilul culegătorului de basme, Ov. Bârlea considera că „Stilul lui nu captivează pe cititor, pentru că, năzuind să redea verbozitatea moldovenească cu care ne-a obișnuit Creangă, Pamfile se pierde în divagații amorfe, pline de moralizări ieftine" (177). Credem că Pamfile era mai mult decât conștient de stilul culergerilor sale care ar fi trebuit să fie al informatorului. „Spusul și scrisul poveștilor" îl dovedește excelent comentator al ocaziilor folclorice care înțelege că „minciuna" / „vorbăria" = șarmul povestașului. Că își însușește opinia lui M. Gaster că haina exterioară este cu impunere a culegătorului care trebuie să respecte scheletul poveștii iarăși nu mai este îndoială, dar ofițerul cunoștea destule povești pe care le „îmbrăca" în expunere țărănească, iar activitatea sa pe teren este pur și simplu impresionantă. Într-o perioadă când „a corecta înseamnă a greși" nu-l vedem încălcându-și obligațiile. Mai curând credem că limba culegerilor lui Pamfile este de fapt expresia influențelor dinspre porturile de la Dunăre, într-o interferență cu cele nordice coborând dinspre Iașul universitar și Moldova de Sus. Nouă înșine, născuți și crescuți în aceeași zonă, modul de culegere pamfiliană nu ni se pare că

alterează graiul local. Am zice că limba culegerilor lui Pamfile reflectă cât de cât exact verbozitatea țăranului din Moldova de Jos, exprimată în aproximativ aceleași limite de D. Furtună, P. Gh. Savin, Al. Lascarov Moldovanu ș.a. înscriindu-se în legile de bază ale creației folclorice. Rolul important jucat de „Viața românească" în epocă nu mai este contestat de nimeni astăzi. Indiferent dacă acel „spiritus rector" al ei, G. Ibrăileanu își dădea seama sau nu de valoarea lui Pamfile scriitorul (pe care l-am situa ca valoare între M. Sadoveanu și I. Adam, mai aproape de autorul Durerilor înnăbușite, dacă intuia importanța alcătuirilor sale etnografice și folclorice, el recunoaștea rolul revistei ION CREANGĂ prin regularitatea cu care o prezenta cititorilor. „Noua revistă folclorică, care a început a apărea la Bârlad de la 1 august curent își propune a da, alături de ȘEZĂTOAREA, „cât mai mult material și cât de ales". Într-un ceas bun! Acest prim număr, pe lângă materialul folcloric interesant cuprinde și o cronică. Această rubrică, care va trebui să însoțească orice număr, va trebui să fie cât mai bogată în informație și în aprecieri obiective" (178). Recenzarea, nu numai elogioasă, a devenit fapt curent în paginile prestigioasei reviste ieșene ieșene (178). Dacă adăugăm foarte numeroasele prezentări ale operelor lui Pamfile întregim gradul de interes pe care l-a avut redacția ieșeană pentru întreaga mișcare folcloristică reprezentată autoritar de bârlădeni și liderul lor... național.

M. Sevastos considera că T. Pamfile era cultivat la „Viața românească" pentru „schițe și documente omenești din viața de la țară, lucrări în care este înfățișat țăranul autentic; aspru și simplu, având în cotloanele sufletului său atâtea taine..." pentru că „era un literat de o profundă seriozitate profesională. Privea scrisul ca o îndeletnicire

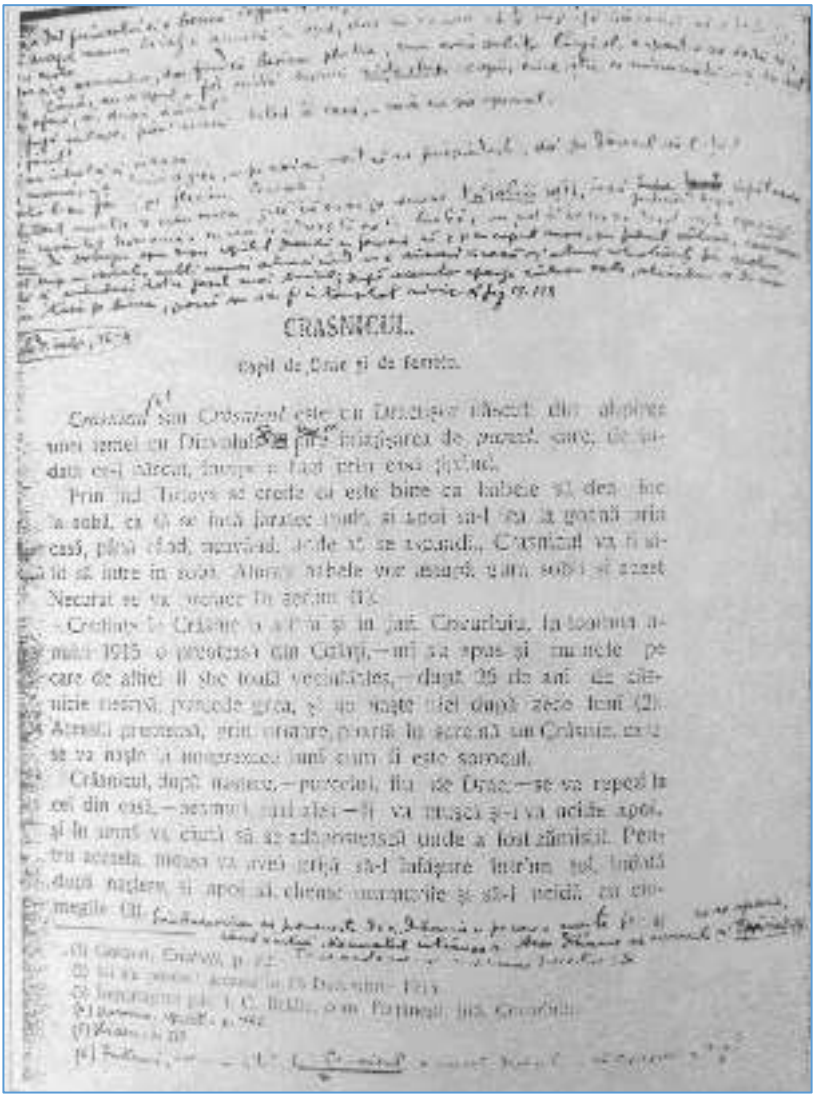
temeinică. Ușurătatea îi repugna. N-avea pereche în modestie...” „om de rasă distincție sufletească”. Mai era apreciat pentru că a scos revista de folclor ION CREANGĂ din solda sa de ofițer (180). Cei din cercul „Viața românească” înțelegeau posibilitatea schimbării caracterului literaturii prin schimbările sociale și politice aduse de război. Chiar cântau prohodul modului arhaic de existență și evident modului tradiționalist de existență al folclorului (181): „Așadar țăranul pitoresc, tăranul tăcut, țăranul – tradiției, țăranul speranță al reacționarismului e menit să dispară și el cu literatura tradițională. Literatura tradiționalistă de dinainte de război nu mai este de actualitate, a devenit istorică. Reformele sociale și politice datorite războiului dacă se înfăptuiesc cinstit fac să dispară țăranul-suferință, țăranul- rob, țăranul-nedreptățit etc. Literatura de dinainte de război în care e zugrăvit acest țăran devine istorică” (182).

Nu trebuie uitat căci se afla M. Sadoveanu care-l situa într-o zonă specială de creație pe „scriitorul” T. Pamfile, tot așa că „Însemnările ieșene” pe tot parcursul apariției a sprijinit și semnalat realizările școlii romantice în folclor reprezentată prin A. Gorovei, M. Lupescu, Șt. St. Tuțescu, D. Furtună ș.a. dar mai ales prin T. Pamfile, iar ca publicații reprezentative cu autoritate variabilă (erau) Șezătoarea, Ion Creangă, Chilușul, Izvorașul, Tudor Pamfile, Doina. Referindu-se la literatura populară G. Ibrăileanu consideră că „înfruntă vremea numai dacă place. E analizată, criticată, la infinit și necontenit corectată, purtând cu vremea tot mai mult pecetea sensibilității unui întreg popor”. Parcă îl auzim pe redactorul de la ION CREANGĂ și nu pe cel de la „Viața românească”. Poezia populară „a vorbit inimii omenești sute de ani în șir pentru că

a fost selectată, cum e selectat de public un scriitor, care învinge pe alții... oamenii nu sunt pasivi ca hârtia... Ei nu țin minte decât ceea ce-i impresionează profund" (183). Desigur identitatea de vederi nu era determinată de identitatea temperamentală, dar se poate face o apropiere de excepție între aceste două mari personalități operând cu mijloace diferite într-un câmp de interferențe spirituale. Ei aveau aceeași structură sufletească și aceleași calități de animator: motor pentru un angrenaj altfel nefuncțional sau părăsit. Viața le-a impus însă o evoluție în planuri de importanță deosebită. Unde excelează Pamfile este vehicularea culturii de rangul mediu, superior țărănească, ilustrată în masa colaboratorilor. Credem că acest aspect îl determina pe S. Haret să-i acorde același sprijin moral și, sporadic, material. Accesibilă, revista era citită și avea un impact în mediul cultural incomparabil mai mare decât ȘEZĂTOAREA, cel puțin pentru perioada 1911-1916, și de necomparat cu celelalte. Distribuirea în școli, aprobată în 1910, lipsa oricărei nuanțe politice, difuzarea unei culturi strict naționale prin scris variat și mereu interesant: ION CREANGĂ nu putea avea decât un larg public cititor și o influență pozitivă în lumea intelectuală. Era un alt mod de a atrage atenția spre viața necăjită a satului, a școlii cu gravele ei probleme de dezvoltare.

Încurajată dar nu și onorată de condeie celebre (astăzi), ea interesa prin „magazinul de texte" (în sensul larg) adesea cu tentă didactică într-un efort de integrare în viața culturală generală unde fiecare colaborator sosea cu sonurile-i proprii. Când C. Sandu Aldea, Spiridon Popescu, I. Adam, scriitori în oarecare vogă în deceniul I scriau în ajutorul publicației din Bârlad o făceau și ca „scriitori populari" și ca efect al încurajărilor haretiste.

Autoritatea „ministerială”, autoritatea științifică a Academiei și a unor personalități, autoritatea propriei opere și seriozitatea revistei îi permiteau lui Pamfile să utilizeze cele mai variate mijloace pentru orientarea colaboratorilor în cercetările lor de teren.

CRĂSNICUL.

Copil de Dzeu și de femeie.

(Pagină cu adnotări după tipărire)

III. 3. ORIENTAREA COLABORATORILOR

Popasul la o revistă marchează o etapă din ascensiunea unei personalități. A fi găsit calea reactivării unor oameni cu ambiții îngropate de necazuri într-o revărsare mai întâi de suflet, apoi a puținelor cunoștințe folcloristice, mai pe scurt a mobiliza o armată de culegători când atâția alții se plângeau de secetă literară, a le înmănunchia eforturile mai întâi în revistă apoi în culegeri personale, e un merit nu la îndemâna oricui. Pamfile a condus mai multe publicații (Vocea Tutovei, Ion Creangă, Freamătul, Miron Costin, Cuvânt Moldovenesc, Florile dalbe și se pare, Școala Basarabiei etc.) și a scos 3 (Ion Creangă, Miron Costin, Florile dalbe) dar cea cu care s-a indentificat a fost „revista de limbă, literatură și artă populară ION CREANGĂ. „Fire blândă și idealistă; muncitor neobosit, era veșnic în căutarea unor tovarăși care să-l înțeleagă, cu care să-și petreacă timpul, muncind fără răgaz și fără gând de răsplată" (184). Ca și Ibrăileanu știa să-i înțeleagă pe oameni și poate aici stătea cheia succesului. Primus inter pares era percepția în epocă dar rolul lui până la primul Război mondial este mult mai mare decât se acceptă îndeobște, fiind cel mai de seamă îndrumător al cercetărilor de teren din toată istoria disciplinei, cu o impresionantă gamă de mijloace mergând de la fixarea liniei generale a revistei și până la tutelarea măruntă.

Principalul mijloc de orientare și stimulare a fost însăși revista, compartimentarea ei cu rubrici odată stabilite și completate cu precizie de metronom pe parcursul apariției. Exemplul realizărilor personale nu putea trece neobservat nici de către puținii săi detractori, la fel ca și puterea sa de muncă, cu totul de excepție.

Nu se poate nega rolul inițial al ȘEZĂTORII în menținerea interesului pentru cultura populară, dar fără acea „grijă mai îndeaproape „pentru revistă, dintr-atâtea privințe, și a doua... din partea cititorilor și sprijinitorilor” (185) n-a rezistat nici GHILUȘUL lui Șt. Tuțescu. Apariția „la ceas” se datorește unei administrări aproape perfecte cum numai M. Lupescu o putea face. A fost un cuplu de aur. Unic.

Gheorghe Vrabie observa „acel suflet bogat de viață spirituală, închegat” avansând clar ideea de școală folcloristică la Bârlad. P. Ursache acordă întâietate ȘEZĂTORII pentru inițierea unei școli romantice în folclor, constatând ca și noi, că aceste reviste au grupat o mulțime de suflete... cu rostul punerii în lumină a etnicului nostru. Mai mult sau mai puțin voalat și alți cercetători atribuie lui Pamfile rolul de creator de școală fără să se sprijine pe materialul faptic din revista ION CREANGĂ.

„Școala, ar fi „curent, mișcare științifică, literară, artistică etc/ folcloristică n.n. / care grupează în jurul ei un număr de adepți”; ar mai fi „izvor, sursă de cunoștințe, de învățături; sistem de învățare, instruire într-un anumit domeniu; prin extindere, experiențe, cunoștințe dobândite de această cale” (186).

După același dicționar Mișcare este „Acțiunea care antrenează un număr mare de oameni în sprijinul unei idei, unui scop comun” (p. 539). În ideea desprinderii unei terminologii ceva mai clare față de fenomenul irepetabil al cercetării folclorului prin învățătorime (deci incluzând și preoți, funcționari, studenți) citățm și definiția noțiunii de curent din același dicționar: „ansamblul de idei; opinii (politice, științifice, artistice) adoptate la un moment dat de un număr mai mare de oameni” (p. 255). Preocupat de definiții R.

Vulcănescu considera că „școala folcloristică=activitate științifică organizată în jurul unui sau mai multor folcloriști reputați sau a unor oameni de știință care au contingențe cu folcloristica, care s-au impus prin prestigiul operei lor sau ideilor lor, sistemul de gândire, principiile și metodele de lucru, direcțiile proprii de investigații" (187).

Amânăm părerea proprie către final, nu înainte de a observa că fiecare din curentele literare de la început de secol (semănătorismul autentic cu o existență scurtă, poporanismul este chiar contestat în literatură, simbolismul cu numeroase exprimări contradictorii) a avut o publicație de expresie, o tribună de manifestare sau mai multe chiar (Semănătorul, Viața românească, Viața nouă). Ideile de bază au fost desprinse după destrămarea nucleului reprezentativ. Ar mai fi de observat că putem vorbi în liniște de „școala Densusianu" care ar împiedica oarecum existența unei școli folcloristice contemporane ei.

Îndeobște s-a convenit că modalitatea aceasta de culegere ar fi romantică, probabil ca urmare a elementului emoțional – patriotic care i-a însuflețit pe actanți. Destui cercetători consideră că vatra folclorului românesc a fost Moldova, idee la care trebuie să-i aducem corective tot pe baza materialului și a numelor din ION CREANGĂ umând a o extinde până în Oltenia și Ardeal. (Ce-i drept nici GHILUȘUL nu e ION CREANGĂ, nici Tuțescu-Pamfile).

Am menționat mai sus că imediat după apariția revistei din Bârlad s-au adunat destui întemeietori (chiar dacă numai cu punga!) și neașteptat de mulți colaboratori, în creștere de la an la an. Revista și compartimentarea ei era principalul îndreptător pentru abordarea domeniului de referință. E de presupus că mulți dintre culegători și informatori nu aveau

știință de denumirea cărturărească a multor specii (așa se explică de cela „vorbe adânci” apar proverbe, zicători, sintagme diverse, exprimări perifrastice) deci cel care le ordona, le clasifica, era T. Pamfile. Tocmai prin exemplu practic din revistă se intuiesc principalele trăsături ale unor specii consemnate. „Avuta împărțire” a însemnat, de fapt judecata rece a celui care a întocmit chestionarul sau Planul pentru culegere, ca și revista ca linie programatică, topind informațiile din exterior (îl simțim pe Sebillot) cu cele din interior (înfluența lui A. Gorovei, I. Bianu, N. Iorga) într-o linie proprie foarte clară. Cum teoretic își impunea să nu se exprime, chestionarele ilustrează bâjbâielile timpului din punct de vedere teoretic și practic. Cel al lui N. Cartojan însemna atingerea cu filologia, cele sugerate de Tiktin, Weigand, cu lingvistica, și cele mai multe cu etnografia și istoria culturii. „Ar fi mare păcat să lăsăm să se piardă știința și simțirea poporului odată cu bătrânii sfătoși și babele care încheagă apele”. Cum „luminarea poporului este / era / cea mai înaltă datorie a oamenilor luminați și patrioți” îi îndemna S. Haret în amintita lucrare, venea de la sine îndemnul „Deci, și aice să punem umărul grabnic și bărbătește ca să putem lăsa viitorului icoana sufletului nostru țărănesc de ieri și de azi, până nu apucă a se preface sub înrâurirea vieței celei noi”(188). Îndemnurile sentimental - patriotice, efectul chestionarelor difuzate, dezvoltarea științei de carte după 1900, și omul momentului, autoimpus dar și selectat, ar fi cauzele acestei unice reușite. Liantul a fost cuplul T. Pamfile și M. Lupescu care cheamă „să adunăm bucată cu bucată căci prin colaborare comună se va putea ridica acea casă mare a românismului...” (189). Primul dintre ei conștientiza că „am cu mine mulți, mărunți ca și mine, dar oameni harnici care-și dau seama de scopul ce aduc în mod

instinctiv" (191). Desigur că, mai ales în primii trei ani, era nevoie de încurajări de felul acesta, sau ale unor somități, dar mai ales era nevoie de materiale pentru cele douăzeci de rubrici permanente, adevărată oglindă a sistemului de preocupări. Tot ce interesează poporul român înseamnă nu numai literatura populară ci orice era manifestațiune sufletească sau concretă.

„Literatura populară ca mijloc de creștere națională" era privită și ca posibilitate de regenerare a celorlalte arte, prin urmare se urmărește și melodia, portul, coregrafia, textul literardin cadrul obiceiurilor și credințelor, adică „graiul și simțirea". Era o paletă excepțională de subiecte pe care corespondenții le puteau aborda plecând, evident chiar dacă nu o cunoșteau, de la părerea – bază încetățenită de la S.Fl. Marian: „o națiune care dorește să aibă o limbă bogată și omogenă, ar trebui înainte de toate să adune și să scoată la lumină întreaga sa literatură poporală și numai după ce va fi esplorat-o și studiat-o pe aceasta din toate punctele de vedere...să împrumute" (192). După cum s-a mai afirmat, fiu de suflet al acestuia este Pamfile poate și pentru că a urmărit cu obstinație această cercetare. Nici pentru Pamfile aspectul teoretic nu prezenta cine știe ce greutate. Instinctul său a fost mult prea sigur și pe de o parte a sesizat caracteristicile fiecărei specii în sine, pe de altă parte a făcut harnici pe mulți alți dintre învățători. Chestionarele deschideau apetitul, „cronica" revistei încuraja cu voce blândă sau deschidea noi orizonturi. Această rubrică a fost bagheta dirijorului mereu simțit ca apropiat chiar când refuza. Prin ea însăși o excepțională posibilitate de orientare, comparabilă cu Miscellanea de la „Viața românească", aceasta a suplinit articolele teoretice și a conferit actualitate prezenței liderului în competiție cu alte valori.

S-a afirmat că un merit al revistei este contribuția la formarea metodei de culegere. E destul să privim primele numere în comparație cu cele din perioada a-II-a (1911-1916) și observăm că indicațiile de culegere (foaia, numele persoanei, satul, județul, vârsta etc.) se aplică din ce în ce mai frecvent. Nu în totalitate și nu de toți pentru că acești „interpreți" ai neștiutorilor de carte luau ce, cum și cât de valoros găseau. Urmărind nealterarea limbii țărănești redactorul respinge unele fraze neadevărate (193), nu acceptă cuvinte ca briliante, momițe, naufragiu (194), pretinde plan, moment, la N. Ghinescu (195) respinge prelucrarea evidentă chiar dacă autorul se numește A. Gorovei (an II, p. 251), cere să fie consemnat locul și de la cine se culeg poveștile publicate pentru a se verifica autenticitatea (V, 126) iar referirile la culegerea lui I. Dragoslav îl arată ca un foarte bun cunoscător al poeziei populare (II, 251) (196). „Astăzi a se îndrepta înseamnă a greși căci cine vrea să afle frumosul are de unde culege" (197) insistă folcloristul pentru autenticitate, autenticul însemnând și în cazul acesta „ceea ce se înscrie în legile de bază ale creației și circulației folclorice" (198). Atitudinea conducătorului de la Bârlad devine ceva mai fermă într-un „sfat care s-a mai dat": „culegerile trebuie să se facă acolo unde dânsele răsar și cresc; unde își îndeplinesc rostul lor de toate zilele" (199); adăugând aici ideea generală a reconstituirii icoanei noastre spirituale, obținem principiile după care a fost condusă revista. „...Nu se poate publica... ne ferim de a strica ceea ce cu trudă se clădește" (200) refuză el pe un oarecare după ce a lăudat monografia lui I.C. Beldie.

Orientărilor asupra repertoriului din articolul program „Ținta noastră" li se adaugă cele din „Voința națională" din 25 decembrie 1908 reluate în întregime aproape în ampla cronică

din 2, an II. Reproducerem un fragment mai întins pentru că exprimă receptivitate, voință, credință în reușită:

„Aceeași țintă am avut-o, pe care o arată și d-lui; aceleași idealuri le avem și aceleași greutăți pe cari și d-lui și le închipuie. De un lucru îl încredințăm însă mai mult: vom izbuti cu orice preț.

Se înțelege, în cumpăna acestei nădejdi stau alături cu noi întemeietorii, abonații și cetitorii revistei care își au parte lor de răspundere. Ei își vor face datoria, căci îi vom aduce să și-o facă cu toată plăcerea. Nu ne vom întrista și nu vom da înapoi pentru cazuri izolate.

Ascultăm sfaturile ce ni se dau și le repetăm colaboratorilor să explice toate cuvintele rari, ce se vor cuprinde în materialul trimis, să le transcrie întocmai cum se rostesc, însemnându-le accentul; Expresiile populare a căror rubrică n-o avem vor intra, parte la – o samă de cuvinte, – parte la – vorbe adânci – după cuviință. „Din parte-ne – încheie cinstitul domn, am dori din toată inima ca revista ION CREANGĂ, bine începută și bine susținută până acum să crească dezvoltându-se așa cum, fără îndoială, o vor și o așteaptă numeroșii săi întemeietori" (201). Desigur s-ar impune comentarii mai ample dar noi ne oprim asupra ideii că cititorii revistei își vor face datoria- abonamentul „căci îi vom aduce să și-o facă cu toată plăcerea". O nouă reușită conbrio mai ales prin varietatea, actualitatea și sobrietatea informațiilor celor mai diverse legate de limba și arta populară. Se strecoară des indicații asupra culegerii poveștilor, chiar de la primul număr condamnând vechement „importul în limba populară" (202), sunt publicate materiale privind cunoașterea vieții actuale a țărănimii (203), înștiințează chiar asupra posibilității tipăririi cu semne diacritice, se oprește îndelung asupra

selecției și autenticității cântecului popular, dansurilor, melodiilor etc. Prima tipărire după înregistrare pe fonograf din istoria folcloristicii noastre „Hora din Cartal" de P. Pârvescu este condamnată pentru acceptarea unor neologisme, deschizând astfel un adevărat război împotriva acestora. Recenziile lui G.T. Kirileanu sunt și ele cât se poate de lămuritoare: chiar în prima dintre ele se insistă asupra împărțirii materialului în grupe după destinarea lor, se discută aspecte legate de purtătorii de folclor și se adoptă denumirile cele mai răspândite. Din nou se insista „să se scrie întreg numele și porecla persoanei, de la cine, din ce țară (provine), din ce comună sau oraș, județ, s-au auzit sau s-au primit descântecele și leacurile etc". În același „păcat de notiță" în legătură cu care „bibliotecarul regal" se arată nemulțumit datorită greșelilor de tipar (scrisoare către Lupescu) cititorii sunt înștiințați despre înființarea colecției „Din viața poporului român" a Academiei cu primele tipărituri; în despărțirea a III–a se anunță scoaterea la concurs a unor teme de către Academie; în a IV- a e o dare de seamă asupra monografiilor prezentate la concurs și în a V-a se semnalează raportul lui I. Bianu asupra alcătuirii lui I. Adam: „Pe lângă vatră. Pilde și glume țărănești". Deși I. Bianu îi acordă credit învățătorului vasluian (și G.T. Kirileanu nu are ce face) (204) este de notat că în acei ani se iviseră „scriitori poporani" care pastișau atât graiul popular, cât și pe Ion Creangă, vulgarizând chiar, într-un limbaj hibrid. E cazul lui I. Adam („Pe lângă vatră"/ „Vorbe de clacă"), colaborator la ION CREANGĂ, I. Dragoslav, V. Caraivan, E. Boureanu ș.a., luați în răspăr la revistă. Cel puțin I. Dragoslav, devenise element de referință pentru „hâzeniile ... care falsifică cu cea mai mare îndrăzneală tradiția și legenda populară" (205). Tot G. T. Kirileanu prezintă în același număr

„Studii de folclor” de El. Niculiță-Voronca, vol. I, 303 pag.; București, 1902, cu capitole: Crăciunul (credințe și obiceiuri), Boboteaza, Trif, Stratenia, Laurul latin, Romanii și Românii, Eroii neamului. Se urmărea atent diversitatea tematică nu numai în cadrul folclorului, plecându-se de la compartimentarea revistei, se formulau cereri pentru anumite terminologii (spre exemplu, terminologia păpușoiului) (206), explicarea unor cuvinte (fotoloage, fofoloage, frâncui, frencui, rumân etc. etc.), iar numeroase apeluri cer „repertoriul” industriei casnice, locuinței, portului, folclorul bisericesc, măsurarea pământului, grâului, lichidelor, vocabular pedagogic etc.; ca întrebări din popor sau anunțuri, chestionarele sunt perfect adaptate categoriilor de culegători, pentru a fi receptate și aplicate. Cele câteva articole teoretice semnate de T. Pamfile, L. Marian, D. Furtună, I. U. Jarnik, G. T. Kirileanu ș.a. chiar dacă prezintă chestiuni de principiu, nu au valoarea cronicilor ca importanță și dinamism și rămân cu multe în urma chestionarelor mai mult sau mai puțin detaliate chiar abordând etnografia, portul popular, mitologia, poezia obiceiurilor etc.

De altfel, în epocă nu lipseau „Indicații metodologice privind notarea textelor” (207) din rubrica „Însemnări” a lui A. Gorovei și cele din „instrucțiunile” chestionarelor oficiale, din păcate prea puțin citite. Așa că direcționarea cercetărilor se făcea foarte eficient prin ION CREANGĂ care pătrundea ușor între cercetători și între țărani, știutori de carte. Radu Florea de la Giubega nu era decât un asemenea informator care trimițând la revistă devenea autor „poporal”.

Dinamismul revistei este dat și de excepționala utilizare a spațiului tipografic (cine n-a consultat coperțile pierde multă informație) ca și de gândurile optimiste strecurate mai mereu.

În 1911, de pildă, se preconiza: mărirea cuprinsului revistei, scoaterea calendarelor, scăderea prețului abonamentelor (dar apariția de două ori pe lună) inițierea unei biblioteci populare, extensia unor rubrici, intervenții la autorități pentru fonduri. Se intenționa un muzeu al revistei, colecții de port popular (cu ghiordane de mărgele, horboțele și fileuri s-a și reușit mult), societăți culturale (Academia bârlădeană, serbări și sărbători populare). Într-un cuvânt, se făcea aici politică culturală de înaltă clasă. Din păcate „Societatea ION CREANGĂ", „n-a trăit decât în inimile noastre"ale celor câțiva mai de la roate, adică. Cu prilejul adunării anuale, administrația afirmă că „revista se îndreaptă numai către preoți, învățători și oameni de știință" conștientizând aderența mai mare în anumite pături sociale dar și starea de spirit comună a acestora, așa cum se desprinde dintr-un fragment din introducerea la Balade poporale de Gh. Catană: „Deci dacă de atâta însemnătate e literatura populară, aș putea eu, care stau iac-așa, fără nici o ocupație și să nu mă mișc adunând de la scumpul nostru popor aceste mărgăritare, aceste fragmente prețioase care vor servi celor competenți și erudiți a scoate din ele orice lumină vor afla pentru completarea istoriei. Eu unul nu, ci tot timpul liber de care dispun îl folosesc ocupându-mă de lucruri folositoare, cu lucruri care să servească națiunii mele, spre ridicarea și mărirea ei. Asta a fost și este ținta mea, să servesc cât mai puțin la binele și la înflorirea națiunii mele și a atunci mă simt mulțumit" (208).

„Alinierea" unor folcloriști cu vechi state de serviciu la cerințele formulate de Pamfile (cu aparență de nelimitată libertate) este un capitol de istorie a folcloristici. Motivul esențial era însă nevoia de certitudine, de satisfacție a muncii cu folos. Or, revista din Bârlad, tocmai asta oferea, cu

modestie, fără polemici otrăvitoare. Mai mult cu câțiva ani înainte de marea Unire, ION CREANGĂ, recunoaște pe cei mai activi cercetători din toate părțile locuite de români. Cele mai atractive, utile și complexe direcționări le-a realizat prin prezentarea cărților, nu îndeajuns de succintă, cu punctarea principalelor calități am zice, în spiritul sintetic al lui N. Iorga. Reamintim că acesta din urmă publica recenzii bine cumpănite la diverse colecții lăudând pe D. Stănescu, Tit Bud, Al. Vasiliu, N.I. Dumitrașcu, apoi I. Bârlea, L. Morariu, criticând pe E. Sevastos, sau oblăduia seria „din literatura populară românească" unde publicau: C.N. Mateescu –Balade (1909), T. Pamfile – Graiul vremurilor (1909), N. Mateescu –Povești alese (1910), N. I. Dumitrașcu – Snoave și legende poporale (1908), Isprăvi (1913), La namiaz la umbra carului, G. Baronzi- Un mănunchi de colinde (1910) etc. Referințele istoricului era întotdeauna calde, ocrotitoare, cu dragoste de oameni. E suficient să ne gândim și la „oameni cari au fost", ca I. Pop Reteganul, S.Fl. Marian, I.G. Sbiera, G. Pitiș, T. Burada, etc. Pamfile avea deci un model apropiat pe care îl va promova. Efigiile din revistă au dreapta măsură conferită de valoarea operei și aportul la menținerea limbii naționale. Doritor să provoace „o lămurire hotărâtoare în privința culegerilor de folclor și de etnografie, conștient că „1. Nu se culege ceea ce-i mai amenințat să se piardă, 2. Nu se culege cu sistemă", cerea el însuși un îndreptător metodic care să orienteze culegerile.

Până atunci, ca recunoaștere a valorii, bibliografiază sau comentează succint, de obicei în ordinea apariției (dar și cu reveniri) alcătuirile cele mai diverse: T. Brediceanu – Colecție de melodii populare (I. CR., IV, 2, 63), G. C. Constantinescu – Cântece bătrânești (VII, 4, 128), Al. Viciu- Colinde (VIII, 5,

N. I. Dumitrașcu – Cântece doljene (I, 4, 125), Flori de câmp (VII, 2 și 12, 114), Șt.St. Tuțescu –Colinde pentru popor (III,1), B. Bartok – Cântece poporale românești din comitatul Bihorului (VII, 1, p.1), A. Vasiliu – Cântece, urături și bocete (II, 5, 140) și lista continuă impresionant, ilustrând un redactor informat și competent (209). „Cronica", însăși rubrica, e un izvor de excepțională informație, inatacabilă sub raportul obiectivității. E un mozaic monumental în care se simte pulsul vremii.

Împrejurul revistei desprindem aproximativ 6 valori concentrice de interes și valoare, exprimând aderența la programul ei:

I. Întemeietori, în sensul grijii mai mari pentru revistă, eventual cronicari în diverse numere: T. Pamfile, M. Lupescu, I. Antonovici, G.T. Kirileanu, D. Furtună, Leon Mrejeriu.

II. Culegători cu valoare recunoscută care își găseau un popas reconfortant cu materiale diverse, nu neapărat legate de volume publicate sau în lucru. Frecvența cu care apar unii în paginile mensualului bârlădean, ca și în publicația de la Fălticeni, înseamnă o arie mai mare de selecție a materialelor. Includem aici pe Șt. St. Tuțescu, N.I. Dumitrașcu, C. Rădulescu-Codrin, Al. Lascarov-Moldovanu, I.C. Beldie, P.G. Savin, N.I. Popescu, A. Moisei, A. Gorovei, Al. Vasiliu, C.N. Mateescu etc.

III. Mai vijelios și mai eterogen era grupul lansat în arenă cu poftă de muncă și idei ori subiecte noi: C. Bobulescu, Gh. Cardaș, P. Caraman, G. Catană, Em. Elefterescu, Tr. German, I.E. Torouțiu, P. Ugliș, A. Viciu, R. Vuia, cu realizările mai mult sau mai puțin strălucitoare, mai ales după 1918.

IV. Marea majoritate sunt colaboratori ocazionali dar plătitori de abonamente.

V. Mulțimea informațională și , VI. A cititorilor.

Trebuie acceptat că exemplul personal conta enorm atunci dar nu numai pentru Pamfile, de altfel un model de eficiență, ci pentru întreaga echipă. Autoritatea personală era necesară pentru înlăturarea prejudecăților legate de seriozitatea cetățenilor, sprijinul autorității administrative și neîncrederea mediului folcloric, recte informatorilor, în valoarea producțiilor populare. Tipărirea ca atare era o asemenea dovadă de autoritate.

Din lipsa mijloacelor tehnice și a imposibilității de reproducere exactă, ei contau ca repovestitori, ceea ce și erau, cu cerința apropierii cât mai mult de graiul local. Însuși Pamfile era socotit și se considera unul dintre cei mai nimeriți povestitori populari reținut ca atare de E. Ciuchi în „Convorbiri literare": „... scrisă într-un stil simplu, curgător, plin de vioiciune, limpede și firesc..." autorul vădește putere inventivă... șimțul artistic al autorului se simte pretutindeni..." (210). După o jumătate de secol G. Călinescu observă în „Estetica basmului" că „Șperlă voinicul" conține introducere și comentarii ale culegătorului pe șablonul iepelor năzdrăvane strivit de aceste ornamente".

Din motivele invocate mai sus toate culegerile de la începutul secolului poartă pecetea „autenticității" culegătorului care trebuia să fie cât mai apropiat de mediul țărănesc și să speculeze ocaziile de decantare a unor producții de valoare. „La vatră", nu din fuga automobilului, pentru a fi surprins „trandafirul îmbobocit" (nu cele două bețișoare) însemna pricepere, răbdare, capacitate exploratorie, muncă, o anume calificare, încredere într-o muncă lesne de discreditat.

Bătălia se dădea pentru fiecare din speciile publicate la ION CREANGĂ, mai susținută era cea legată de basm, considerat cu cea mai mare audiență și autoritate (suplinea de fapt romanul ca specie de rezistență în mediul cult). Referirile numeroase au rol orientativ și mai puțin noțional: „Povestea se poate asemăna în țesătura ei cu un copil de țară... poate fi mai meșteșugit înjghebată, sau mai stângace în peripețiile ei" (211); „...nu-i o nuvelă, nu-i un ogor unde descripția și narația pot zugrăvi lucrurile și situațiile cele mai ciudate... –i zglobie, săltăreață și șăgalnică: povestitorul prinde numai anumite situații și clipe și dacă nu le găsește și le crează pentru a satisface gustul ascultătorilor" (212).

„...pe alocurea se publică bucăți cu fond popular dar cu formă străină... o vorbărie lungă și searbădă..." (213).

„Povestea nu-i o sarbădă înșiruire de întâmplări căci nu întâmplările se caută ci felul supusului..." (214).

„...a îndrepta înseamnă a greși..." (215) etc., etc.

Orientările acestea, variate, prin revistă erau cele mai numeroase, variate, și prin urmare cele mai importante. Dar nu erau de ajuns, a intuit Pamfile care s-a zbătut tot timpul să aibă împrejur o echipă cât mai valoroasă cu nebănuită forță de orientare.

MIHAI LUPESCU (5 sept. 1862-17 aug. 1922) este alt personaj principal în angrenajul numit revista ION CREANGĂ. Numit în iulie 1898, ca director la Orfelinatul Zorleni care a început să funcționeze de la 1 octombrie (și-a luat în primire postul de la 1 noiembrie). A fost numărul doi în acest angrenaj pe care l-a întreținut ca administrator și prestigios culegător. Om de echipă, totdeauna în linia a II-a (ȘEZĂTOAREA și la „Vestitorul satelor"), a știut să atragă mulțimea culegătorilor cu sfatul și cu fapta, cu exemplul

personal și susținându-l fără sincope pe redactor. Este singurul culegător marcant fără volume tipărite – vol. Trei legănat fiind alcătuit, în 1975, de P. Ursache –deși are aport decisiv la lansarea atâtora. Bun organizator și camarad a înțeles să înmormânteze revista ION CREANGĂ odată cu dispariția lui T. Pamfile. În folcloristica română înseamnă o semnătură importantă pe actul din culise, uneori, mult mai relevant decât ce ajunge în scenă.

ȘT.ST. TUTESCU, sprijin convingător, ca mai vechi culegător, aflat în bune relații epistolare cu ofițerul-folclorist însă din 1907, reprezenta și el un nume care să atragă pe alții. Publicase legende și snoave (216), Dăfii, snoave și povești, 1904, Taina ăluia, proză snoave și povești hazlii, în 1905. De aici încolo, adică de la 1908 și până la vol. Folcloriștii noștri, 1926, va colabora curent la revistele de folclor ION CREANGĂ și ȘEZĂTOAREA chiar și când îngrijește de propria-i revistă GHILUȘUL. Fiul autorului „Monografiei comunei rurale Catanele, plasa Balota, jud. Dolj" tipărită în 1904, era unul dintre culegătorii cei mai apreciați. GHILUȘUL care a apărut cu mari opinteli, a fost salutat la apariție (217) și recenzat curent. Înțelegând marile greutăți pe care le avea preotul - editor pentru scoaterea publicației, la cronica, Pamfile notează: „330 abonați cu 26 platnici: vina să se caute în mai multe părți. Dacă editorul așteaptă plata datoriilor din urmă, însemnează că GHILUȘUL va înceta să apară... apariția în volume mai mari va fi și mai dezastruoasă decât cea de până acum," (218). Încă de la început i se atrăsese atenția conducătorului de la GHILUȘUL asupra condițiilor reușitei: „una dintr-o grijă îndeaproape pentru revistă, dintr-atâtea privințe, și a doua, dintr-alta, din partea cititorilor și sprijinitorilor..." (219). În încercarea de a opri alunecarea

revistei lui Tuțescu, în 1914, i se semnalează mai multe greșeli pentru care „nouă, curat ne pare rău de truda d-lui Tuțescu pe aceste cărări” (220). Ca să consemneze cu regret în martie 1915: „Ghilușul nr. 11-12 pe noiembrie- decembrie, cu materialul și redacția obișnuită. Cu acest număr întârziat Ghilușul își curmă apariția”(221). Nu uităm că și această revistă, ca și ȘEZĂTOAREA ar fi trebuit privite ca reviste concurente, ori în 1915 revista din Fălticeni marchează un reviriment în sensul unei periodicități și a diversității (și calității) materialelor publicate. Dacă pe 1913-1914 revista apărea în coale cu care se reconstituia un volum, în 1915 volumul XV are 196 pagini (cu Botanică populară, indice, zicători, legende, descântece, strigături, notițe biografice), volumul XVI pe același an are oarecare ritmicitate: 1-3, aprilie- iunie (48 pag.) 4-5,/ iulie-august (p. 49-80), de la numerele 6 la 12, sunt separate, reușindu-se acest lucru până la nr. 3-4, iunie-iulie 1916. La ȘEZĂTOAREA publicau de asemeni Hr. Țapu, Gh. Fira, M. Lupescu, I. N. Popescu, Șt. St. Tuțescu, Al. Moisiu (concomitent și la ION CREANGĂ și la GHILUȘUL) și A.M. Nour, Adameștieanu, D. Balan.

Revenind la publicația lui Tuțescu, ea promova fidelitatea reproducerii, chiar când era vorba de folclor țigănesc, în genere neacceptat la ION CREANGĂ. A izbucnit chiar o polemică pe parcursul a câtorva numere, practic încheiată la sfârșitul lunii iunie1914 când se formulează un răspuns ilustrativ în cronica de la ION CREANGĂ: „ar fi bine ca d-l editor să ne spue ce valoare folclorică au aceste compoziții cu versuri originale; mai ales că d-l editor trebuie să știe acest lucru. De pildă: eu, privind de la d. N.I. Dumitrașcu manuscrisul „Doinelor oltenești” le-am asigurat tiparul în numărul 4 al Bibliotecii revistei ION CREANGĂ sub

numele de „Flori de câmp”, tăind numele satului de unde au fost culese, cu buna primire a acestor cântece de d. N.I. Dumitrașcu,” D-l Șt.St. Tuțescu / știe, n.n. /, și de numele celor ce au spus cântecele; cari nu existau pentru mine, și apoi am mai tăiat și „etc,”... Deci D-sa își poate îngădui să-mi arunce ponosul „Fidelitatea reproducerii asemenea ș.a.” Dacă a suprima numele de sub niște cântece pe cari culegătorii le botează „doine oltenești” și pe cari apoi cronicarul „Ghilușului” le scoate din Ardeal, însemnează lipsă de „Fidelitatea reproducerii” ce o fi însemnând însemnând „asemenea ș.a.”?

„Rău face d. Tuțescu că dă drumul mâinii să scrie ce vrea. Aici nu va mai avea răspuns la învederatele rătăciri”(222).

L-am redat în întregime pentru că după aceea relațiile dintre cei doi s-au redresat spectaculos. Încă de la apariție recunoaștem la GHILUȘUL aceeași ideologie ca la ION CREANGĂ, în plus, existând dorința de a se publica „folclor țigănesc care e neglijat” și folclor muzical. „Literatură poporană de tot felul, se culege așa cum se spune, fără nici o schimbare, chiar greșit fie zis” dorea editorul la o jumătate de an, mândru că un oltean poate scoate în cetatea banilor o asemenea revistă (223). Să ne amintim că preotul- folclorist scria în „Ținta” că „nu din dorința sau obiceiul ce au literații de a sta bășcășiți în tabere, având fiecare o revistă și a se critica ca politicienii unii pe alții dau la lumină GHILUȘUL...” Tot în acest articol program se face o precizare interesantă și folositoare pentru înțelegerea valorii lui Pamfile: „în urmă făuresc d-nii T. Pamfile și Lupescu revista „Ioan Creangă”; apoi societatea cu același nume și biblioteca; dar care se sting, din lipsa de sprijin, rămânând numai revista și calendarul la

care colaborez și sunt și întemeietor" (224). Semnatarii primului număr erau Șt.St. Tuțescu, Gh.C.Constantinescu, P. Danilescu, N. Mateescu, C.S. Făgețel, C.Șt. Tuțescu, G.Catană, Dimitrie Dan, S.T. Kirileanu, Gh. Popescu Ciocănel, Hr. N. Țapu și... T.Pamfile (cu cântece ostășești pline de... neologisme! Își vărsa amarul!). Experiența de la publicația olteană nu avea decât să demonstreze că linia adoptată de ION CREANGĂ era cea mai justă, momentul de culme al curentului cu un surplus aici, capacitatea redacțională a lui Pamfile, de administrator a lui M. Lupescu. Mulți autori prestigioși nici nu semnalează importanța acestei publicații cu o existență de doi ani.

C. RĂDULESCU-CODIN, un muscelean mai potolit, cu 8 ani mai în vârstă decât conducătorul revistei bârlădene, autorul încă din 1896 al culegerii „Poezii populare, fata și cucul" în „Convorbiri literare" (225) și a vol. „Din Muscel. Cântece poporane", 1896, 309 p., apoi, „Dăfii, snoave și povești", 1907, 74 p.,se exprima astfel în 1905: „Cred că voiu contribui și eu cu ceva la știința folclorului" (226). Împătimit culegător și bun repovestitor împărtășea pe deplin orientarea de la ION CREANGĂ „Eu n-am puteri și chip să arăt cât de mare mi-e dorința ca să se culeagă și să se studieze – pe toate fețele- poveștile și legendele noastre, de către câți mai mulți români" (227).

Culegerile acestuia s-au bucurat în general de bună prezentare în paginile revistei deși Pamfile ar fi trebuit să fie supărat că s-a retras (în 1910) dintre întemeietori: D-nei C. Rădulescu - Codin și D. Mihalache dau la iveală prin ajutorința Academiei Române „Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credințele și unele tradiții legate de ele prin părțile Muscelului." E o culegere căreia nu i se poate aduce decât cele

mai frumoase laude din toate privirile. Întocmită, se pare, după cea a domnului Gheorghiu „Calendarul femeilor superstițioase”, o ușoară compilație, lucrarea acestor harnici învățători se deosebește prin hotărâta cronologie, prin îngrijitele însemnări de vorbe și prin felul scrisului” (228). La această recenzie cei doi trimit o „întâmpinare grăbită” pe care o aplanează în numărul 3: „Pentru graba altora noi nu ne supărăm, nădăjduind că măcar acum vom fi înțeleși. Dar, d-le Mihalache (Iată-ne că nici noi nu înțelegem) ce-nsemnează „dubiozitați neîntemiate strecurate pesemne cu de a dinsul?” Cu ocazia prezentării volumului Îngerul românului (1913) Pamfile comentează termenii poveste și legendă adoptați de autori: basmul arată „fapte miraculoase, săvârșite de ființe supranaturale cu ajutorul unor puteri supraomenești...”. Recenzentul crede că „Povestea-i cuvânt curat moldovensc; basmu-i sinonimul său muntenesc astăzi. Povestea ori basmul este înșirarea unor isprăvi săvârșite de oameni suprafirești, - suprafirești după judecata noastră, să zicem, a „cărturarilor” căci lumea de treabă...” trăiește într-o realitate personală în care se potolesc anumite porniri sufletești. Podoaba este „straiul cu care povestitorul știe să-l îmbrace.” Povestirea bătrânilor e tâlcul unei vorbe adânci(229). „Legenda răspunde curiozității: cum, cine și de ce a zidit Dumnezeu pământul? Atâtea legende!” Taclaua are menirea să înveselească, să aducă râsul, fie ea lungă, fie scurtă... cine vrea să cerceteze putea să recunoască în fiecare narațiune care-i povestea, care-i taclaua și care-i povestirea”(230). Îl laudă pentru următorul volum: „D.C. Rădulescu-Codin ne dă zeci de povești, povestiri și glume într-un număr din „Biblioteca pentru toți” care se citesc cu plăcere pentru domoala și deplina zugrăvire a împrejurărilor și pentru acele aruncări de zicale și

fărâme de cântece ale cutărui povestitor și cari aruncări alcătuiesc de cele mai multe ori adevărata podoabă a unei povești. Cu toate împotrivirile altora, îmi pare bine că am avut prilejul să mai spun încă o dată acest lucru!" (231). De asemeni pentru cel din 1916 ,Vine roată la știrbină, „Douăzeci și patru de bucăți – povești, legende, snoave din popor, scrise cu grijă deosebită a unui vechiu, cinstit și conștient culegător și tipărite tot astfel" (231).

De altfel acest harnic culegător care „prinsese" particularitățile de grai, formula un fel de protest al său la învinuirea că nu reproduce întocmai graiul popular. Pamfile argumentează că nu știe stenografia prin urmare și unele culegeri pot fi proaste. Nu și-a putut edita toate culegerile; în 1964 la Institutul de etnografie și folclor mai era un manuscris de „Cântece și descântece ale poporului" 950 p., aprobat pentru publicare în 1916 (prof. A.Bârseanu). Culegătorul consecvent a colaborat la numeroase publicații fiind apreciat pentru stilul său apropiat de cel autentic al informatorilor.

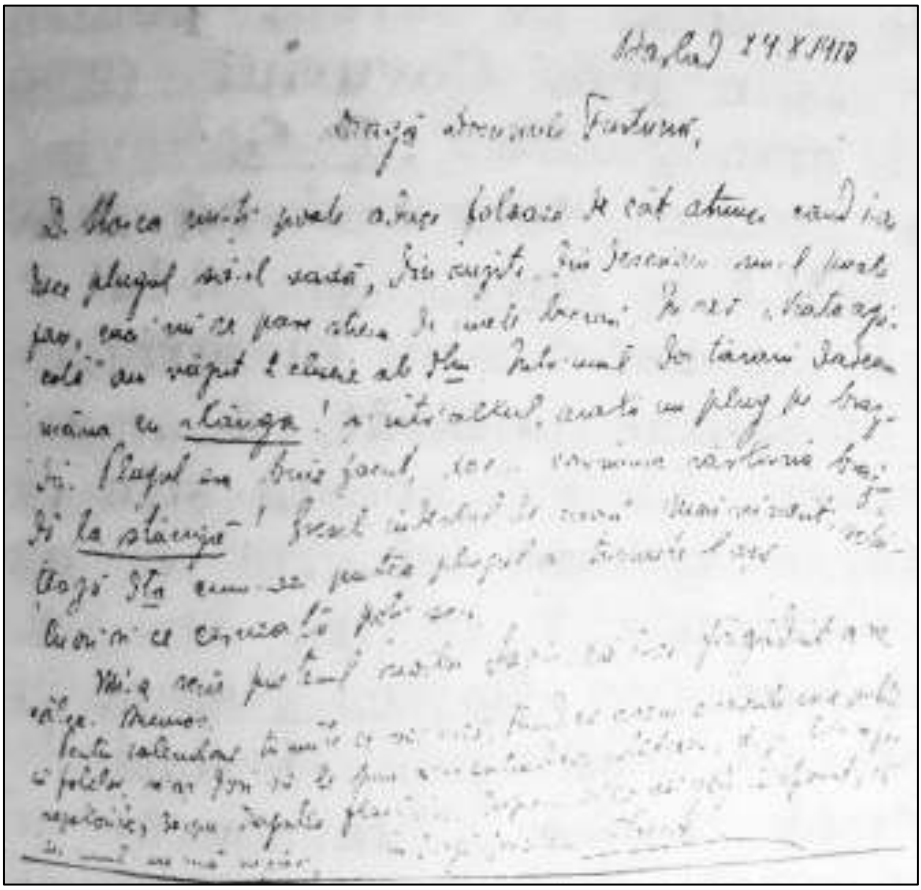
N.I. DUMITRAȘCU, evocat de Tuțescu în „Folcloriștii noștri" (233), a fost unul dintre cei mai fervenți susținători ai revistei din Bârlad. A fost încurajat pentru publicare și tipărire de către Pamfile și prezentat ca un culegător de valoare. I se fac recenzii pentru „Snoave și legende poporale", 1908, La namiaz la umbra carului, 1912, Isprăvi,1913 ș. a. fiind „găzduit" cu aproape tot ce a trimis la revistă. Pamfile evocă întâlnirea cu impiegatul de mișcare cu ocazia unei vizite speciale. A susținut ca și Tuțescu și ceilalți înființarea Societății folcloriștilor care n-a reușit până la urmă. Reproducem doar una dintre cronicile consacrate: N.I. Dumitrașcu: „Din Boureni – Vorbe de clacă. Vechiul nostru colaborator, pe deplin înțelegător al meșteșugului de culegător

folcloristic, d-l N.I. Dumitrașcu, dă la iveală un mănunchi de „vorbe de clacă” adunate, poate că toate, din satul copilăriei d-sale, din Grija de a pune într-o bucată întreaga povestire a „vorbei” pentru a o face înțeleasă tuturor, ca și ace/e/a de a nu se îndepărta de sintaxa și lexicul local nu se poate împerechea /în/ totdeauna cu umorul pe care unii îl așteaptă să izbucnească din fiecare „vorbă de clacă”. Dacă această firească lipsă o poate înlătura cetitorul, această culegere a d-lui Dumitrașcu rămâne împodobită cu toate însușirile celorlante culegeri ale d-sale” (234).

AL.VASILIU, unul dintre culegătorii mai „țepoși” în relația cu Pamfile, a fost mereu prezentat favorabil, ținându-secont de valoarea culegerilor sale sprijinite de T. Maiorescu și Al. Philippide, aspectul monografic fiind relevat: „Dacă din toate satele s-ar putea culege cât a cules d-l Vasiliu din Tătărușii poporul nostru ar întrece pe orice neam din lume”. E o binefacere că tocmai acum când unii se arată doritori de mode poetice importate de aiurea (aluzie la repovestitori n.n.) poezia populară se înfățișează atît de bogată și de nouă încă” (235). Și la ION CREANGĂ era pomenit adesea pentru autenticitatea culegerilor sale.

D. FURTUNĂ ar trebui să se bucure de un capitol separat în orice lucrare, atât pentru activitatea sa de folclorist cât și ca animator de calibru ceva mai mic decât T. Pamfile. Avea un cult, ca și P.Gh. Savin, pentru T. Pamfile generat de apropierea de revistă și de persoană (Legăturile epistoliere sunt modele de expresie și colaborare).

Atât „Vremuri înțelepte” cât și „Izvodiri din Bătrâni” sunt recenzate corect, înfățișate ca model de culegere „cinstită”. „Ne vine cea mai de seamă contribuție din această jumătate de an cu privire la cunoașterea vechilor noastre

frumusețI de grai și închipuire mănunchiul de Povești din poporul satelor, botezat, „Izvodiri din bătrâni” și datorită inimosului nostru tovarăș de muncă teologului D. Furtună...” Laudă „Un cuvânt de întâlnire” și recomandă volumul (236).

Este dintre cei care au sărit în ajutorul revistei adăugând date despre incorectitudinile strecurate în „Graiul nostru”.

D. Furtună observă că nici pentru ținutul Dorohoiului culegerea nu e bine întocmită: „Graiul nostru” notează: Ioane (pentru Ioani), mâta (pentru mă-ta-mama ta), chindii (achindii, corect), șepti (șăpti) etc. (237). Convins de excepționala contribuție a folcloristului bârlădean în epocă și cunoscându-l

cel mai bine, a scos revista TUTOR PAMFILE cu o existență notabilă răstimp de cinci ani preluând întocmai ca program „Ținta" din primul număr al revistei ION CREANGĂ.

Am insistat asupra câtorva folcloriști valoroși pentru că un alt merit mare al lui Pamfile a fost știința de a se înconjura de oameni de valoare care să aducă după ei alți colaboratori. Din lista destul de întinsă a acestora, cuprinzând tot ce exista mai valoros în domeniu în acel moment în țară, nu trebuia omiși I. C. Beldie lăudat pe drept pentru „Monografia com. Jorăști", din jud. Covurlui (238) care „dă o foarte bună monografie"; P.G. Savin, editorul revistei DOINA continuatoare după ION CREANGĂ și TUTOR PAMFILE: „Poveștile d-lui P.Gh. Savin, vechiul nostru colaborator s-au bucurat de o bună primire, ceea ce înseamnă hotărât că... are un condei vioi și atrăgător. Lucrul acesta știu că s-a dobândit cu o stăruitoare muncă și cred că nu se poate păstra decât tot astfel"(239); Dr. Em. Elefterescu primit favorabil pentru Cartea Neamului (1912) pentru datele istorice, credințele și datinile poporului român aranjate lunar, literatură și calendar, după ce scosese „Necesitatea religiunei pentru omenire", în 1911. A fost un abonat perpetuu la publicațiile bârlădene. Satisfăcut de faptul că s-a ținut cont de sugestiile sale Pamfile prezintă laudativ Isprăvile lui Păcală, de P. Dulfu „una din cele mai populare și mai bune cărți" (240).

Dacă pentru „Cari industrii casnice țărănești ale Românilor s-ar putea încuraja și perfecționa și prin ce mijloace" (241) cronicarul nu-și poate ascunde dezamăgirea că a putut fi premiată de Academie, deși „n-a spus nimic nou", lucrarea lui G. F. Ciaușanu „Superstițiile poporului român în asemănarea cu ale altor popoare vechi și nouă" iarăși premiată de Academie „este prea săracă în superstiții românești" și

„constată niște simple asemănări care nu ne minunează întocmai cum nu ne-ar minuna, afirmând că și Papuazului îi curg lăcrimi din ochi când îl trage cineva de ureche prea tare ori îi dă cu bleanda la ceafă!. Mai este până ucenicii să ajungă maeștri desăvârșiți” (242).

Tot în 1914 comentează mai atent lucrările El.N. Voronca, Studii de folclor respinse de A. Bârseanu pentru prea multă fantezie și apropieri forțate: „D-na Voronca nu are după părerea mea cuvânt de mânie pentru chipul cum i s-a primit întâiul volum la un premiu academic... ca ele să rămână. Pentru asta ar trebui o altă muncă și un alt talent, – o altă d-nă Voronca”. „Cartea însă se citește cu mare folos...” (243). Pamfile se întoarce cu caldă înțelegere la „cel mai bătrân folclorist” care a tipărit Istoria Teatrului în Moldova, vol. 1915, apreciat pentru „priveliști, datini, jocuri și petreceri populare” (244).

Am afirmat mai sus că redactorul revistei ION CREANGĂ se dovedește întotdeauna bine informat emițând păreri pertinente într-un limbaj pătruns de înțelegere pentru oameni. Desigur despre personalitățile și prezentările din revistă se poate discuta mult, ajungând tot la aceeași concluzie: fiecare recenzie are rol primordial de orientare a colaboratorilor, de fixare a unor noțiuni, de recomandări sau clasificări de pe poziția practicianului. Spre exemplu pe marginea Povestirilor lui P. Danilescu cu „singura lipsă... sunt neologismele”; de la sine vin indicațiile „cei ce redau sau scriu pentru popor trebuie să se ferească. Așa se putea înlocui: ora (ceas), cauza (pricină), ordin (poruncă), observă (bagă de seamă, arată), explicat (lămurit), elegantă, atenție, magasin, spirit, solemn”... cărora nu li stă bine într-o povestire a arhanghelului Gavril”(245). (Grija de a păstra formele vechi

l-au determinat pe Sadoveanu să-l creadă un scriitor de factură aparte, din păcate, timpuriu dispărut).

Sintetizând: modalitatea directă de orientare a rămas revista ca oglindă a preocupărilor întregului grup. Indirect, colaboratorii de vază retransmit aproximativ aceeași concepție, aceeași tehnică de notare, aceeași viziune. Dar același lucru se întâmplă și în cazul publicațiilor vremii care prezintă revista ION CREANGĂ sau realizările folcloriștilor-culegători.

În fapt ideologia școlii arhivistice Pamfile se recompunea prin tot ce se publică la ION CREANGĂ, ȘEZĂTOAREA, GHILUȘUL și IZVORAȘUL și parțial prin ce se strecurase valoros în minusculele „Doina" (Burdujeni, iulie 1906), „Comoara satelor" (1905), (altă) „Doina" (Buc. 1914), „Răvașul poporului" (1907, redactori A. Gorovei și M. Sadoveanu), revistele lui Iorga, „Convorbiri literare", etc. După Război, „Tudor Pamfile", „Doina", (alta) „Tudor Pamfile" (246).

Orientări mai noi – către culegerea folclorului după criterii științifice și către etnografie – evidenția „Comoara satelor" condusă de un colaborator important de la ION CREANGĂ, Traian German.

Iubitor de istorie și culegător de folclor, unul dintre apropiații lui Tudor Pamfile, tovarășul de la MIRON COSTIN, V.C.Nicolau (247), administrator de plasă la Puiești, a sintetizat, primul, dar nu singurul, din interior, ca stare de fapt existența școlii arhivistice de la începutul sec. al XX-lea: „activitatea lui a făcut epocă iar printre prietenii de muncă părerile lui personale au făcut școală".

IV

O ARHIVĂ PENTRU MAI TÂRZIU

IV.1. O VIZIUNE ETNOLOGICĂ: MAGAZIN DE TEXTE

14 volume însumând aproape 5000 de pagini în 20 de compartimente ale creației populare ar tenta mult mai puțin dacă ar aparține unui singur autor - culegător sau ar ilustra o singură specie.

Este vorba aici însă de un evantai de sensibilități în raportul culegători / receptori iar pentru consumatorul direct o încântare a minții și sufletului. Filologi, literați, pedagogi, istorici, sociologi, psihologi, folcloriști, etnografi și... monografiști au la dispoziție (vorba vine, câtă vreme nu se poate reconstitui decât cu foarte mare greutate o colecție completă!) – nu numai subiecte ci elemente concrete, adaptabile la spiritul sec. al XXI-lea (nu doar curiozități).

Un capitol de prezentare generală a materialelor se impune dar. Rămâne de apreciat dacă prin combinarea clasificărilor actuale cu compartimentările revistei am realizat aspectul cel mai util pentru cititor. În orice caz materialul cercetat conduce către un asemenea mod de abordare generat de „aplecările la deosebite stări sufletești și la deosebite credințe păstrate" (I. Bianu), respectiv de la percepția din interior a fenomenului etno-folcloric. Pamfile însuși sistematizează creația populară ținând cont de: A. Literatura populară și B. credințe, superstiții, obiceiuri, alăturând nici elemente de mitologie, viață casnică, meserii, viață religioasă, locuință etc. La data întocmirii pomenitului chestionar și în stadiul cercetărilor de atunci clasificarea este incompletă dar extrem de interesantă (să zicem că „4 Moș Ajun" nu lămurește locul plugușorului, al cântecelor de stea și nu include texte

legate de diverse practici, dar semnalizează capitolul aparte din poezia obiceiurilor). Iată-l în forma lui manuscrisă:

Câteva instrucțiuni

A. Literatura populară

1. Poezia lirică: de dragoste, de dor (de țară, familie, frați, surori) de haiducie, amintiri din pribegie /.../ dragoste de animale, sentimente privitoare la alte popoare.

2. Poezia epică: Soarele și luna, Iovan Iorgovan, Trei lebede, Holera, Oaia năzdrăvană, Blestemul, Șarpele, Doicin, Codrean, Gruia, Miorița.

3. Strigături

4. Moș Ajun

5. Jocuri de copii

6. Orații de nuntă

7. Ghicitori

8. Descântece

9. Snoave, legende (în proză sau versuri)

10. Amintiri istorice, tradiții, legende.

B. Credințe superstiții, obiceiuri și alte elemente privitoare la: Cer, Pământul, Omul, Nașterea, Căsătoria, Moartea, Hrana, Postul.

Viața casnică, în afară de casă

Diferite ocupații, meserii

Petreceri, Împărțirea timpului, Viața religioasă, Higiena Locuința.

Planul pentru culegerea folclorului este o viziune superioară asupra coexistenței etnografiei – folclorului – mitologiei după experiența practică din revista ION CREANGĂ, și dacă el impresionează printr-o logică internă simplă, compartimentarea revistei are o funcție practică indubitabilă fiind o contribuție de excepție al gândirii

redactorului, este clară prin direcționarea colaboratorilor, din iulie 1909, de a culege „Povestiri și legende (Zidirea lumii, Adam, Căderea, Diavolilor, Sfârșitul lumei, Cain și Abel, Potop, Vânt, Ploaie, Ger, Negură, Mâță, Corb, Uriași, Pitici), Jocuri de copii, Boale și descântece la oameni și vite, Urații, Gâcitori, Datine și credințe, cuvinte rari, Glume...” (1)

Deci înșiruirea noastră pare lungă, pentru a nu se pierde legătura cu Planul (reprodus în cap. II. 2) înfățișăm și compartimentele revistei după cum rezultă din sumarele pe ani (v. Suplimente pe an I-IV)

I. Articole felurite;
II. Povești
III. Povestiri și legende
IV. Botanică populară
V. Datine și credințe
VI. Boli la oameni, leacuri și descântece
VII. Boli la vite, leacuri și descântece
VIII. Vrăji și farmece
IX. Urații
X. Colinde
XI. Plugușoare
XII. Cântece de stea
XIII. Bocete
XIV. Ghicitori
XV. De-ale copiilor
XVI. Cântece bătrânești
XVII. Cântece
XVIII. Vorbe adânci
XIX. O samă de cuvinte
XX. Glume, jâtii, taclale

CRONICA, ilustrații, însemnări, poșta redacției, poșta administrației, bibliografie, suplimente, și publicitatea de pe coperte, completează profilul revistei, cu copertele nepaginate, uneori duble dar doldora de informații. În cursul apariției se strecoară frecvent informații despre teatrul de păpuși, sorcova, jocurile dramatice cu măști, obiceiurile calendaristice de peste an etc. De fapt informațiile mai mult sau mai puțin ample, mai mult sau mai puțin valoroase includ și obiceiuri legate de ciclul vieții omenești, artă populară, religie, științe și probleme sociale, economice etc. Ceea ce pentru reconstituirea climatului epocii se arată destul de interesant (2).

Pe noi ne interesează viziunea sa asupra folclorului văzut ca „manifestațiuni sufletești" care însă nu pot fi desprinse fără pagubă dintre „manifestațiunile concrete", ale poporului. Necesitatea cercetării interdisciplinare este evidentă și ca atare aplicată: datine și credințe, boli și leacuri, ... articole felurite etc. cuprind numeroase date suplimentare ce țin de observația atentă și în „O părere despre culegerile cu privire la viața poporului român" (planul...) „O intuiție etnologică de mare finețe care devansează cu mult gândirea folcloristică a contemporanilor săi" (3). În totalitatea ei revista reconstituie calitatea de sistem a culturii populare într-o varietate imposibil de supus unor clasificări savante și, pe felii, unor discipline științifice ca cele menționate.

Materialul „extrem de bogat și valoros" (Gh. Vrabie) reconstituie icoana spirituală a momentului 1900-1918, ceea ce a și vrut redactorul revistei, pornind de la lirica de dragoste – ca specie preponderentă, în același timp, semn de permanență prin caracterul ei formalizat - și până la adaosuri întâmplătoare la furatul fetelor (Datine și credințe), vedrele etc.

Paginile ce urmează nu pot avea decât rol de semnal asupra acestei averi nerostuite încă.

IV. 2. SPECIA PREDILECTĂ DIN FOLCLORUL VERSIFICAT ȘI CÂNTAT: CÂNTECUL POPULAR

Revista a fost primită cu deosebit entuziasm de cei chemați „să pună umărul și aice", în mare majoritate învățători și preoți, îndeosebi datorită contribuției pe care o puteau aduce în calitate de colaboratori la consemnarea (și promovarea) cântecului popular românesc, specii de cea mai largă adeziune sufletească.

Instituirea rubricilor permanente dintre care până în 1917 n-a lipsit compartimentul intitulat „cântece", a fost determinată pe de o parte de dorința cuprinderii tuturor aspectelor creației populare – atât cât își puteau de seama întemeietorii - iar pe de alta de intuirea posibilităților intelectuale și preferințelor colaboratorilor. După cum se știe, textul literar este partea cea mai ușor transcriptibilă din cadrul cântecului popular, oferind și un grad sporit de autenticitate. Iată dar cauza pentru care majoritatea culegătorilor, adică 173 din cei 225 de colaboratori la „sectorul" literar, și-au îndreptat atenția asupra acestor produse folclorice. Abundența materialelor pentru această rubrică (de altfel totdeauna bine alimentată și echilibrată) îl determină pe conducătorul să intervină, în 1909, cu rugămintea: „Avem, atît de multe cîntece sosite de toate ungiurile țării, încât rugăm pe colaboratori a nu ni mai trimită în acest an. În locul lor primim: Povestiri și legende..., Urații, Ghicitorii...și povești avem pentru acest an. Dar să nu se înțelegă rău: nu aruncăm și nu pierdem nimic" (4).

Totuși afluxul de culegeri nu scade, ceea ce-l determină pe M. Lupescu să-i scrie în martie 1910 lui Kirileanu: „avem atâta material de publicat de te crucești”, fapt ce atestă larga aderență a revistei din Bârlad deși nu-și încetase apariția nici ȘEZĂTOAREA. Cele 1000 de exemplare ale revistei satisfăceau gustul cititorilor și în parte al specialiștilor care urmăreau evoluția acesteia.

„Răsunetul bătăilor inimii” (D.C. Olănescu), cântecul popular, prin partea sa literară s-a consemnat în revistă în măsura cea mai mare comparativ cu celelalte specii folclorice. Nu numai cifra impresionează – peste 2500 de „cântece” tipărie – cât mai ales calitatea textelor consemnate, fapt ce dovedește o puternică bază de selecție. Alături de doinele de dor, de jale, de haiducie, de cătănie etc., revista pune la îndemâna cercetătorilor numeroase cântece satirice, cântece de ceremonial ori din teatrul haiducesc, strigături în joc, cântece de leagăn, cântece din folclorul copiilor, urații etc. Prin bogăția sa tematică aceste cântece se constituie într-un fond de certă valoare științifică încă insuficient studiat. Impresionează aria geografică de pe cuprinsul căreia colaboratorii adună „firișoare de aur” și le trimit „prețioasei reviste”: aproape toată țara dar mai ales Moldova de jos, Muntenia și Oltenia. O sumară privire asupra speciilor difuzate confirmă aserțiunea lui Tache Papahagi că „Moldova deține întîietatea în creațiunea satirică, în special cu spirit adecdotic” (5). Lirica difuzată impresionează mai ales prin varietatea motivelor vehiculate. Cântecul de dragoste și dor rămâne predominant, dar la fel de bine prezentată în paginile publicației este lirica erotică, de înstrăinare și de haiducie. Tot aici aflăm și de numeroase referiri la Războiul de Independență de la 1877.

Poezia cântată în legătură cu care T. Pamfile încearcă și unele considerații teoretice în prefața la Cântece de țară (1913), s-a aflat permanent în atenția culegătorilor, fără a se aplica cine știe ce criterii estetice, de altfel greu acceptabile pentru o revistă care trăia numai din abonamente și trebuia să fie citită în toate provinciile locuite de români. Delimitarea speciilor cântate era destul de neclară atunci, așa că mulți culegeau la categoria „cântece" orice era însoțit de melodie (cu rol mnemotehnic cel puțin), clasificarea pentru tipărire fiind făcută de redactor. Printre acei cu cele mai multe colaborări apar următorii culegători: N.I. Antonovici (din județele Iași și Vaslui), I.C. Beldie (Jorăști- Covurlui), I. Boca, D. Dan (Bucovina), V.I. Căuea (jud. Tutova), G.C. Constantinescu, C. Daniilescu, I.N. Popescu (jud. Romanați și Vâlcea), N.I. Dumitrașcu (Dolj), Gh. Fira (Ștefănești – Vâlcea), Tr. Gherman (Budatele – Ardeal), N. V. Hânțescu (Dorohoi), D. Mihalache (Goleștii-Badii – Mușcel), Lecca Morariu (din jud. Suceava și Bucovina), V. Sala (Bihor), Dobre Ștefănescu (Ialomița), Șt. St.Tuțescu (Mehedinți și Dolj) etc. Numai în 1909 s-au publicat 242 de texte de către 48 de colaboratori (Șt.St. Tuțescu tipărește 9 cântece) iar în 1910 de către 54 de colaboratori s-au tipărit 324 de texte, la care trebuiesc adăugate 12 colinde, 4 cântece de stea, 9 cântece bătrânești. Este lesne de observat că era acoperită aproape întreaga suprafață a țării iar, atât prin numărul de colaboratori cât și prin cantitatea și calitatea materialului, publicația bârlădeană depășea substanțial ȘEZĂTOAREA lui Gorovei.

Fără a intra într-o prezentare analitică observăm că realizarea acestui „colaj" spiritual, pe linia acelorași unde emoționale, manifestate între fruntariile țării se constituie într-un alt merit, de excepție, al acestei reviste. Ilustrând

expansiunea în timp și în spațiu prospețimea unor cântece de dragoste poartă ceva din atitudinea de totdeauna a oamenilor și locuitorilor din ținuturile românești, constituindu-se într-o sinteză dintre istoric și actual, dintre general și individual. Avem o icoană a gândului și spiritului românesc.

Sub raport general-uman și în aceste cântece românul are sufletul prins cu doina, indiferent de locul lui de viețuire:

Din fluier când prind a zice
Mă pun jos și prind a plânge.
Frunză verde lemn domnesc,
Ziua, noaptea, tot doinesc:
De dânsa nu mă hrănesc (6)

mai ales când iubiții s-au despărțit din cauza uneltirilor dușmănoase pe care nu le-au putut evita.

Însinguratul îngână cuprins de tristețe:
Bate vântul iarba-mi culcă
Dorul mândrii mă usucă;
Bate vântul iarba-mi crește
Dorul mândrii mă topește.
Când aveam și eu drăguță
Îmi părea noapte micuță,
Dar acum de când nu am
Îmi pare noapte un an (7).

pentru că „dorul de inimioară / nu mi-l potolește-o țară / numai neica într-o seară”. Atunci când dragostea a fost împărtășită feciorul poartă în inimă zbuciumul a două suflete, mai ales când nu se află la muncă: „și câtu-i noaptea de lungă / Eu am două doruri grele / Dorul meu și-al mândrei mele”. Comunicarea cu natura nu poate lipsi nici aici:

Puică, de dor de la tine ,
Multă supărare vine;

Eu m-oi duce-n cea grădină
Sub o creangă de gherghină
Și-oi plânge o săptămână,
Pân-s-a face o fântână
Și-oi striga sara la lună:
Hai puică, la apă bună!”(8)

Spațiul nu ne permite să stăruim cât de cât asupra acestor valoroase creații. Fără îndoială există și aici interferențe între doine și cântece, iar în alt plan, cântecul popular, acest domeniu artistic demn de tot interesul se află adesea întrepătruns cu alte genuri și specii ale literaturii populare. Nu lipsește metafora convingătoare care cuprinde referințe la diversele elemente ale lumii înconjurătoare (soarele, luna, stelele etc.), intimitățile și frământările sufletești fiind sugerate inclusiv de simboluri meteorologice (ploaia, trăsnet, ninsoare, furtuni, vânt) ori florale.

„Un cântec, cu cât are mai multe variante, cu atât ne arata mai mult că-i un țesut pe un motiv mai general, mai național” scria Tudor Pamfile în altă parte (9). Și revista ilustrând oarecum teoriile acestuia oferă un material excepțional asupra studiului variantelor. De altfel, culegerea, tipărirea și difuzarea cântecului popular în variatele sale ipostaze s-a concretizat în afara consemnării celor 2567 de cântece (de către 173 colaboratori), prin publicarea a 78 cântece bătrânești culese de 37 folcloriști, a 117 colinde, 52 cântece din ceremonialul nunții, 7 bocete, numeroase strigături de joc și jocuri de copii, precum și prin obișnuitele, număr de număr, recenzii, bibliografii, studii și prezentări de cărți - reviste cuprizând cântece populare.

IV. 2.1. EPICA ÎN VERSURI

Dintre speciile de largă respirație epică, balada a constituit obiectul atenției statornice a întregului grup de la ION CREANGĂ (mai ales dacă luăm în considerație numeroasele „cântece" cu elemente de baladă în conținut). Majoritatea cântecelor bătrânești publicate aici au fost însă cunoscute cercetătorilor noștri de seamă întrucât au fost incluse și în volume de autor. Se poate face precizarea că nu toate cele prezentate sub această titulatură pot fi considerate ca atare având în vedere că „balada este cântecul povestirilor de ascultare, cântec prin excelență eroic și amplu, despre acțiuni vitejești sau senzaționale, cu personaje înfățișate în desfășurarea vie a unui subiect adevărat".

Nu știm dacă redactorul considera, ca și Academia, mai târziu, că Balada e „a doua mare instituție de artă a poporului român" (10). Alergătura după descoperirea unor variante cât mai realizate artistic este însă evidentă.

Atrag atenția mai ales prin realizarea artistică variantele la timpul 241 din indicele temetic și bibliografic al lui Al. Amzulescu în care întâlnim același cunoscut motiv al ignorării sfaturilor părintești având ca rezultat moartea eroului. În alte opt cântece bătrânești, hoțomanul Codreanu plătește pe mocan furându-i calul, apoi la stână poruncește să i se aleagă pentru ospăț un cârlan. Cel mai adesea ciobanul nu renunță ușor la avutul său. Bunăoară în varianta publicată de T. Pamfile (în nr.1, anul I), păstorul îl duce la judecata domnească în Iași de unde Codreanu fuge la Chișinău, domnul fiind acela care-l face scăpat. Dintre baladele haiducești, „Iancu Jianu", cea publicată de P. Gh. Savin (11), prezintă contaminări accentuate cu alte

tipuri, eroul este nimerit de șapte gloanțe. Oltul îl duce spre Dunăre, în timp ce murgul se pierde în codru. Surprinde un alt element contaminativ – alegoric, din cântecul bătrânesc „Gheorghe Ardeleanu" mai ales prin tabloul ce urmează blestemului ca eroul să ajungă „rob la turci", să tragă „Ziua la catargă / Sara s-o tragi pe uscat / iar noaptea cu fer legat". Corespondența dintre personajele reale și personalitățile faunistice din creația populară fiecare după cât le consideră țăranul de vrednice- frapeză:

Tu înainte să te duci
Până-i găsi plug de cuci;
Coțofană
La cormană
Și pe urs ținând de coarne
Iar pe-ariciu
Pogoniciu
Tat-al pițigoilor,
Înaintea boilor,
Pitulicea fată mare
Ducând la plug de mâncare (12)

Eroii acestor balade aparțin unor regiuni, dar cadrul și caracterul acțiunilor sunt tipic românești.

Enumerarea doar a câtorva titluri sugerează atât varietatea tematică a baladelor cât și atenția acordată genului: Badea, Chira, Corbea, Encea Săbeencea, Antofiță, Dragoș, Iovan Iorgovan etc.

IV. 2.2.1 FOLCLOR MUZICAL

Din păcate pregătirea culegătorilor n-a oferit posibilitatea consemnării și părții muzicale, deși revista putea

publica fragmente ori bucăți întregi. Din acest punct de vedere ION CREANGĂ deschide drumul IZVORAȘULUI de după război, prin culegerile cuprizând și partituri muzicale, relativ puține. Că și culegerea muzicii populare a fost în atenția conducătorilor revistei – de altfel mereu receptivi la nou – o probează apariția încă din primii ani a unor fraze sau arii muzicale (în cadrul studiilor sau pe coperțile revistei), precum și numărul mare de melodii aflate în mapele cu manuscrise donate de Pamfile Academiei prin testament. Lipsesc însă informațiile necesare cercetătorului de astăzi la meodiile însoțite de texte, ambele de reală frumusețe intitulate „Dorul mândrii" și respectiv „Fa Mariț̦o" (13), sau la cele fără cuvinte ca „Hora lui Mațosu", „care se cânta acum 20 de ani în Spătărești – Suceava" (14). De reținut ca premiere în folcloristica noastră, un „cântec al cerșetoarei" cules din Afumați- Ilfov și un „cântec al pustiei" cu însemnarea „ cântec popular 1770, singura variantă", fără note (15).

Cântecul pustiei, cântec de origine cultă folclorizată (după romanul popular Varlaam și Ioasaf) găsit într-o variantă de Gaster într-un manuscris din 1748 (Reprodus în Literatura poporului român p. 47) apoi în manuscrisul din 1811- 1821 care a aparținut lui Aron Densusianu și în formă nouă în Cântările de stea ale lui A. Pann din 1830- apare în revista ION CREANGĂ data 1770. Faptul contribuie la urmărirea dezvoltării istorice a cântecului ca și la demonstrarea aspectului că nu toate cântecele sunt autentic populare.

Apoi Cântecul pustiei, care se găsește numai în variante românești și slave - ruse și are interferențe cu „cîntecele de înstrăinare" folclorice, nu poate fi socotit sursă pentru acestea din urmă, cum s-a crezut (nici nu există în toate versurile romanului „Varlaam și Ioasaf" n.n.), ci tocmai invers: cântecul

a fost modelat din fondul folcloric pentru structura și funcția romanului, ulterior doar, acesta difuzând niște imagini ale cântecului în anumite colinde din timpul sărbătorilor de iarnă" (16).

Preocuparea pentru publicarea melodiilor apare ca subțire, totuși, chiar dacă Gh. Fira publică „Ia, vezi neică" (17), în nr. 11 (p.337) în care se publică și notele la un colind din Bucovina cules de Alex. Morariu, iar cântecul nr. 1082, „Foaie verde salbă moale" cules de S.P. Colibași din județul Ilfov are și o melodie (18). Nu lipsește „Doina ciobănească" cu note și cuvinte, ca și alte melodii publicate de D. Mihalache (20). Baza de selecţie era însă mai mare dacă luăm în considerare cele 71 de „melodii populare din jud. Tecuci și Tutova" (filele 316- 322 din ms. X- 5094, B. A. R.) pe care Pamfile le pregătea, probabil pentru tipar.

Era semnul deplasării interesului spre folclorul muzical, așa cum se ilustrează în IZVORAȘUL și prin puzderia de volume dintre cele două războaie mondiale (numai colindele în peste 200 de culegeri).

Anii 1911-1916 între care se atinge și apogeul calitativ ilustrează cât se poate de bine coordonatele curentului cu tendințe de cuprindere a tuturor speciilor folclorice.

Se simțea, mai mult sau mai puțin instinctiv, că ceea ce se face la ION CREANGĂ nu este între coordonantele științifice, dar nici drumul deschis de Ov. Densusianu nu putea fi urmat, cum n-a fost nici după război (de fapt nici până astăzi).

IV. 2.2.2 COREGRAFIA; CA ELEMENT SINCRETIC

Deși aspectului coregrafic i s-a acordat și mai puțină atenție, acele puține consemnări sunt un alt rezultat al

eforturilor de promovare a artei populare în speță cântecul popular urmărit ca manifestare sincretică de elaborare-receptare. Folcloristul oltean N.I. Dumitrașcu, care după Al. Vasiliu și Tudor Pamfile aduce servicii deosebite în ceea ce privește cunoașterea folclorului din localitatea natală, încearcă un studiu „Despre cântăreții din nai" (21) și menționează „Sărbătorirea lăutarului Gh. Borteanu" (22), iar cu altă ocazie consemnează „o parte din horele ce se cântă și se joacă în com. Boureni - Dolj": alunelul, bobocica, ceardașul, ciocârlia, galaonul, măturelele, rața, rogojanca, sârba, siminocu, țăpușul etc. (23). Să adăugăm „Spectacolul cu călușul" de același N.I. Dumitrașcu (24), dar să înserăm aici și descrierea jocului caprei în Ardeoani – Bacău, pe S. P. Colibași care prezintă „jocul călușarilor" (25) și respectiv paparudele din Hălăngești, surprinde prin câteva notații caracterul sincretic al manifestării. Intuind această particularitate N. I. Dumitrașcu scrie studii despre nunțile țărănești, în timp ce o altă sumă de culegători descriu logodna ori alte manifestări sincretice legate de ciclul vieții omenești sau obiceiurile calendaristice. În sensul încurajării rapsozilor populari sunt inserate mențiuni și știri despre aceștia. Lipsindu-le pregătirea necesară, acești bravi cercetători ai culturii populare se mulțumesc, așa cum era și normal, la descrieri ceva mai sărace și relativ puțin folositoare studiilor actuale.

Ca formă de promovare a cântecului popular românesc, prezentarea elogioasă a volumelor tipărite de diverși cercetători ai folclorului muzical a devenit fapt obișnuit, Pamfile fiind prompt și atent la meritele acestora. Cronicarii revistei, în special Pamfile, semnalează astfel interesul pentru folclorul românesc al prof. Bela Bartok care conferențiase „Despre cântecele și muzica populară românească din

Comitatul Hunedoarei", în subtext conducătorul revistei exprimându-și insatisfacția că acest aspect al culturii populare este însă insuficient studiat. Sunt observate realizări și neîmpliniri ale unor volume ca „Dorul și alte cântece" (I.I. Ciuncanu), „Cântece populare românești din comitatul Bihorului" (Bela Bartok), Cântece din popor" (P. Ciorogariu), „Cântece și chiuituri" (I. C. Beldie) etc., iar Al. Vasiliu încearcă un studiu în paginile revistei „Despre cântecele poporale" în scopul, de altminteri mărturisit, de a-i ajuta pe consumatorii de literatură populară să-și formeze opinie sănătoasă și rafinament. Remarcarea „Colecției de melodii populare" a lui Tiberiu Brediceanu, a volumului „Balade populare" (M.I. Apostolescu) a culegerilor de cântece ale lui N.I. Dumitrașcu prezentarea cumpănită a multor volume de cântece printre care cele ale lui Al. Vasiliu, Pompiliu Pârvescu (Hora din Cartal), Fl. Cristescu ș.a., a colecțiilor de colinde ale lui A. Viciu, Șt.St. Tuțescu etc. au contribuit- mai ales dacă ținem seama de circulația revistei – la formarea gustului public alături de informare, prin bibliografierea atentă sau anunțurile obișnuite.

Un aspect și mai puțin cunoscut în activitatea celor grupați în jurul revistei bârlădene, dar cu efecte propagandistice deosebite, sunt manifestările literar- artistice, pe care membrii „Academiei bârlădene", condusă de T. Pamfile și poetul G. Tutoveanu, le organizau în Bârlad sau în satele apropiate de oraș: Tutova, Perieni, Zorleni, Coroești, localități în care domiciliau și culegători de frunte. Aici localnicii, după ce audiau conferințele ori materialele poetice însoțite de „sfaturi folositoare", urmăreau apoi interesante programe artistice în timp ce folcloriștii își notau ceea ce li se părea mai interesant.

Găzduit în timpul studiilor la un lăutar din Tecuci, bănuim că Pamfile avea o relativă cultură muzicală și s-a preocupat de acest aspect de la bun început. „Aș dori un răspuns prin poșta Neamului românesc p.p. dacă s-ar primi melodii puse pe note inedite, de jocuri flăcăești sau doine" îi cerea lui Iorga în 1907 (26). Cu siguranță cunoaștea părerea lui I. Bianu că „o mare scădere a colecțiilor de poezie populară, făcute la noi până acum, este tocmai lipsa aproape completă a ariilor/../ părți atât de prețioase din manifestările sufletești ale poporului" (27) și, iarăși, nu putea să nu fie la curent cu încercările de punere în valoare a poeziei populare din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea mai întâi în Anglia și Germania care au marcat și literatura română din sec. al XIX-lea (28) așa cum rezultă din studiul consacrat lui Al. Russo cel care lansase ideea, devenită comună, că spiritul specific al poporului există mai ales la poporul de la țară întrupat și concentrat în poezia populară. Poate fi aici, preferința redacției pentru poezia populară din care publică atât de mult?

Târziu, în 1925, într-un articol din „Viața românească" (29) Ibrăileanu în studiul „Ce este poporanismul?" ceea ce afirmase și în alte articole că „toată activitatea lui A. Russo se reduce la argumentarea ideii că literatura populară trebuie să fie izvorul și îndreptarul literaturii culte. Alecsandri a pus în practică teoria". Pe baza practicii de teren, a studiului aprofundat și mai ales a muncii în tipografie respectiv în publicistică, Pamfile știa foarte bine, în 1911, că prin publicarea cântecelor populare, împreună cu melodiile lor așezate pe note, revista ar putea să se înfățișeze și mai bine, ar fi și mai cerută. Presupunem că a încurajat tot ce i s-a trimis, comentariile fiind de regulă favorabile.

Semnificația variantelor îi permite să excerpteze categoria cântecelor de țară, adâncind clasificarea lui V. Alecsandri:

„Un cântec, cu cât are mai multe variante, cu atât ne arată mai mult că-i țesut pe un motiv mai general, mai național. Aceste cântece, însă odată, sînt cele mai populare și, în cercetările estetice sau etnice, acestea trebuie analizate; celelalte, partea cea mare, deși sînt populare, prin faptul că trăiesc pe întinderi mici și au caractere particulare sau izolate, le numim cântece de țară, după locul lor de viețuire”(30).

Desigur adâncirea problemei în plan teoretic- absolut posibilă din partea folcloristului- i-ar fi adus și alte merite dar nici un serviciu culegătorilor care oricum n-ar fi stat să realizeze să zicem, fișa de frecvență, sau să dea atâtea alte informații folositoare omului de știință despre repertoriu, ritual și prilejuri, tehnică și terminologie, circulație, estetică etc. Nu acestea erau posibilitățile individuale, nu era timpul și nici scopul. „Firișoarele de aur” erau de consemnat pentru „strălucirea și valoarea lor nu pentru compoziția chimică”.

Și când s-a încercat un fel de analiză în revistă rezultatul a dezamăgit: culegerea lui Densusianu la Țepu are destule greșeli semnalate de Pamfile când vede „cum ni se zugrăvește graiul”, sau „Hora din Cartal” a lui P. Pârvescu care n-a rămas cu alt merit decât că a fost prima culegere tipărită (cu greșeli) după înregistrare cu fonograful.

Mai târziu C. Brăiloiu desluşea problematica unei culegeri corecte (de folclor) care căută să surprindă toate aspectele legate de viața folclorică, cercetătorul trebuind să facă un fel de „biologie” muzicală: înregistrare la aparat, fișa de frecvență, preocuparea pentru personalitatea informatorului, cercetarea monografică zonală, experiment

folcloric. Desigur rezultatele ar fi pe măsură: decelarea repertoriului, aspectul ritualic și ocazional (prilejuri, creația și creativitatea, tehnică și terminologie și în sfârșit elemente de estetică.

Și tocmai pentru că muzica populară este „partea cea mai sentimentală a poeziei poporului" (31) cine și câți dintre ei vreo 300 de cercetători în toată țara la 1912, ar fi înclinat spre consemnarea „balastului"; și cu ce mijloace?; convinși și ei ca și Pamfile, că grabnică este icoana sufletului și nu semnificația formală. Ei, aproape toți, sunt convinși că adună variante pentru analiza de mai târziu. Cât și ce trebuie să cuprindă această analiză rămânea de văzut.

În spiritul școlii hasdeiene, gustul pentru poezia populară se menține permanent viu până în ultimele pagini ale revistei. Colaboratorii revistei nu făceau altceva în fapt decât să reflecte și prin tipar proporția dintre cântecul popular și celelalte specii folclorice existente în realitatea culturală. Din marea dragoste pentru popor a răsărit interesul pentru cercetările folclorice iar din cunoașterea ansamblului culturii populare, fiecare după chemarea și priceperea sa a abordat specia care i se părea mai accesibilă.

După cum se știe culegerea melodiilor românești începe pe la mijlocul sec. al XIX-lea prin A. Pann. Un pas înainte, (chiar dacă nu mare) a fost prin „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român" din Transilvania și Banat înființată în 1904, care ia „deciziunea de a se procura aparate fonografice pentru colecționarea de melodii populare". Alt pas: aparițiile în cadrul colecțiilor Academiei și sprijinul Ministrului cultelor şi învăţământului, sesizabile după 1908; dar abia după Război afluesc rezultatele încurajărilor și inițiativelor (relativ la folclorul muzical).

În funcția de formația intelectuală fiecare își caută modalitățile de exprimare și consemnare. Bunăoară, preotul I. C. Beldie își propunea „să pot așeza toate cântecele populare pe notația muzicei orientale sau bisericești" pentru că „se poate prinde mai expresiv și cu puține semne" notația plastică susținută și de alt preot Florea A. Drăghici, (33). (Și dacă nu publicau la o revistă mai făceau și ei ce se mai putea).

Desigur o propunere de neacceptat astăzi dar reflectând căutările de atunci.

Cercetătorul V. Ciobanu, fără a adânci chestiunea, considera că la fel ca și Karl Bucker, Pamfile respinge ideea că altădată cuvintele cântecului au înlocuit muzica instrumentală. El afirmă că mai întâi se naște jocul și melodia, apoi cântecul. Chiuiturile sunt improvizații „ca ceva singuratic pe care-l poate rosti jucătorul o singură dată".

În frământarea nebună a anumitor jucători – mărunțelele – cântarea jucătorilor ar fi peste putință azi, prin urmare și mai înainte. Oricum datină veche își are urma ei cât de slabă și astăzi și noi nicăieri n-am văzut jocuri după cântece de gură. Mai mult apărăm inversul: o dată o melodie și un joc cunoscut, s-a putut lesne compune cântecul, ca și ceva singuratic, pe care-l poate rosti jucătorul o singură dată, în cursul unui joc; căci altfel, repetat, n-ar avea nici o noimă. Aceste cântece singuratice fac prin urmare parte din chiuituri, sau sunt cântece obișnuite de lume" (Leana, Leliță Ioană, Oița). Menționează apoi că 63 de melodii au fost notate de C.M. Cordoneanu care ar fi trebuit să uite de sârba dogarilor, Grivița, Slănicul, Criza și că toate ar fi trebuit clasate (33).

Culegerea lui Bela Bartok: „Cântece populare românești din comitatul Bihorului" este apreciată ca „Cea mai de seamă carte din toate similarele câte le-avem până acum". Sporul

celor 317 de arii cuprinzând hore (doine), arii de dans cu texte, colinde, cântece de nuntă, bocete care se adaugă efortului lui Zanne și Academiei ar păcătui prin posibile „amestecușuri streine" și prin necunoașterea unor termeni (ca „baciu") se arată cârcotaș Pamfile, pledând de fapt pentru încurajarea cercetătorilor autohtoni și pentru intensificarea culegerilor. Reproducem un fragment ceva mai lung definitoriu pentru panica întregului grup de la ION CREANGĂ.

„De peste douăzeci de ani mai ales se strigă: - ale noastre – sunt în primejdie, și în afară de Academia Română, căreia nu i se pot trânti toate în spinare, și în afară de câteva suflete neputincioase și singuratice, nimeni nu-și dă seama de grozăvia pîrjolului care a început să ne mistuie viața. Și pare că nu-și vor da seama nici astăzi și nici în acest an, cînd cu sufletul țăranului nostru a dat Dumnezeu și-au descoperit domnii noștri cei puternici, neînchipuit de multe daruri. Se va crede că aceste însușiri neprețuite vor putea fi păstrate numai prin împărțirea de pământ!"(34).

Peste câteva luni laudă conferințele profesorului Bartok, însoțite de exemplificări , în sala mare a Academiei din Budapesta. (35) Oricum, în 1915, nu mai era înfocatul susținător al autohtonismului ci un cercetător aureolat de volume, de valoarea revistei ION CREANGĂ, echilibrat și detașat de furtunile politice interne (se mai scuturase de autohtonismul excesiv dar rămâne mare patriot).

Referirile noastre ar căpăta dimensiuni consistente dacă ne-am opri mai pe larg la odiseea volumului „Cântece de țară" (1913) cules într-o zodie neagră pentru că n-a apărut nici în forma inițială concepută de Pamfile, nici la timp, iar, la o reeditare, D. Ciuchindel mai mult strică decât clarifică (36). Nici introducerea, comentată, nu aduce noutăți frapante

privind concepția de folclorist. Reproducând discuțiile academicienilor autorul se arată nemulțumit și în dezacord cu părerile acestora, pe care, oarecum paradoxal, le va aplica în ION CREANGĂ, sectorul de acțiune cel mai independent al său.

Cercetătorul de azi poate lesne observa că am vorbit despre folclorul versificat și cântat văzut însă și de cei de la ION CREANGĂ ca parte în manifestare complexă sincretică din care nu puteau lipsi portul și podoabele confecționate în casă. Fiind vorba de aspectul cântat, observăm că acesta este prevăzut în multe jocuri „de-ale copiilor", dar fără consemnarea melodiilor în revistă.

Comentariile cronicarilor îi ilustrează – pătrunși de concepția Familiei încă din 1865 (p. 105) pe care a cunoscut-o și M. Eminescu că „poezia populară este istoria unei națiuni. Ea (ne) conservă tradițiile, moravurile și datinile poporului român"exprimată mai patetic de C. Rădulescu – Codin câțiva ani mai târziu cu citat din Miczkievicz: „Cântece poporane, voi sicriul sfânt al credinței ce legați timpurile cele vechi de cele noui, în voi își depune o națiune trofeele eroilor săi, speranța, cugetarea și floarea simțirilor sale..." (37). Acesta are doar 9 colaborări la rubrica „Cântece", cele mai multe: N.I. Popescu, Șt. Manole, N.I. Dumitrașcu. De semnalat contribuţiile lui I. Buzdugan) sub pseudonimul Ionică Romanaş) care a şi întocmit colecția Cântece din Basarabia (38).

E ușor de observat că majoritatea celor care s-au lansat cu volume, au poposit pentru o vreme și în paginile revistei de la Bârlad.

Trebuie să menționăm încă o dată că tentația de a adânci problema nu ne lipsește, mai ales că uneori Pamfile atinge chestiuni principiale legate de diverse specii. Spre exemplu

despre balade susține că acestea poartă o pecete românească pe motive de circulație universală și nu balcanică așa cum încearcă să demonstreze D. Marmeliuc (39) câteva au înfățișare de jurnale orale . Sunt publicate 6 variante la Codreanu, 5 la Valenaș etc. Se fac adesea referiri la volumele lui Pamfile, ca la o lucrare de referință. Noi constatăm că spre exemplu, cântecul bătrânesc „Antofiță" (40) este o variantă la tipul 240 din clasificarea Al.I. Amzulescu, „Vălean"(41) este tipul 241,iar „Dulce păsărică" (42) este o variantă la tipul 236 din același catalog general al lui Al. Amzulescu. Ne oprim la un alt exemplu: „21. „Miu haiducul", cules de C. Rădulescu – Codin (care) furnizează informații de specialist: explică cuvinte mai rare (comănac), oferă și o variantă mai mică, precum și referirile la variante din colecțiile Gh. Dem Teodorescu, V.Alecsandri, Gr.Tocilescu, C.N. Mateescu.(43) Exemplificările se pot înmulți.

Cele 78 de cântece bătrânești aparțin tuturor tipurilor cunoscute de balade și pentru valoarea lor au fost mai toate reproduse în volume: (Badea, Vâlcu, Chira, Corbea, Voica) fantastice (Lia Ciocârlia, Voinicul Oleacă), vitejești (Corbea, Badea, Codreanu) păstorești (Dulce păsărică, Lina crâșmărița), despre curtea feudală (cele mai multe), familiale (Fratele și sora, Voinicuța).

Scopul capitolului fiind acela de doar semnal, ne oprim după acest fragment liric: „1823. Frunză verde bob năut/ Eu prin lumea-am auzit/ Că dragostea s-a oprit!/ S-or opri apele toate/ Dar dragostea nu se poate/ S-o opri și Mureșu"/ Dar dragostea cred că nu / S-o opri și Dunărea/ Dar Dragostea cred că ba!"(44).

Studiul variantelor incluse în paginile mensualului bârlădean oferă un câmp de investigație greu de cuprins prin

sugestiile sale. E alt capitol de istorie a folcloristicii, de dzvoltat, care nu ține cont suficient de materialul – bază de la revista ION CREANGĂ.

IV. 3. PROZA POPULARĂ REPOVESTITORI ÎN LITERATURA ROMÂNĂ Un capitol evitat de istorie literară

Un capitol deloc abordat în evoluția literaturii române este legat de existența unor „scriitori" de literatură populară, de fapt inși cu un relativ talent care se situau între două maluri solide: literatura populară în forma ei autentică „recoltată" de cercetători-culegători ca I. Pop Reteganul, C. Rădulescu-Codin, Șt.St. Tuțescu, Al. Vasiliu ș.a. și literatura propriu-zisă ca expresie a geniului creator ilustrată de marii clasici, iar după 1900 de B. Delavrancea, D. Zamfirescu, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, G. Călinescu etc. În arealul acesta s-au mișcat un număr impresionant de alcătuitori de texte care n-au plecat neapărat de la textele lui ION CREANGĂ ci de la cele din mediu folcloric pe care pur și simplu le-au repovestit cu relativul lor talent. „Cărțile pentru popor" atât de cerute atunci impuneau trezirea interesului pentru spiritualitatea poporului, atât de sus în jos cât și dinspre mediul țărănesc rupt de mișcarea literară națională datorită neștiinței de carte. Era și aici o formă fără fond.

În măsura în care reluau fără talent teme și motive populare, lansându-se chiar în specii mai pretențioase, – nu mai prezintă interes astăzi care – trezeau reacții care susțineau respectarea autenticității deci formele de culegere primară superioare datorită talentului informatorilor din teren. Dar aceștia erau destul de puțini și greu de descoperit. Prelucrarea

textelor a devenit meserie de scriitor „poporan” – (de la poporul de jos), popular însemnând apropiat de popor, amabil și plăcut acestuia.

Crezând că acesta ar fi o cale de progres „al nostru prin ale noastre” N. Iorga și chiar Academia au încurajat acest fel de re-povestiri (cu caracter relativ sub raportul valorii) care urmăreau creșterea receptivității publicului, (v. cazul vasluianului I. Adam). G. Ibrăileanu observa că rămâne în atenția publicului doar ceea ce impresionează în mod deosebit (59) și pentru a sparge tipare se lansau numeroși dacă nu toți culegătorii de la începutul secolului.

Acest curent al repovestirilor (în special proza dar și folclorul în versuri, chiar cântat) este ilustrat de scriitori ca I. Adam, I. Dragoslav, E. Boureanu, V. Caraivan, I. Ciuncanu, A. Gorovei chiar I. Slavici, continuat între cele două Războaie mondiale de doar câțiva. Dar el găsește aderenți și în anii ‘70, ‘80 ai secolului al XX-lea prin alți repovestitori dintre care D. Almaș și Ligia Bâgu – Georgescu sunt cei mai reprezentativi. Seria de „povești nemuritoare” tindea ea însăși la redeschiderea unui interes sporit pentru aspecte importante tematic și educativ. Forma era din nou „cu impunere” a repovestitorului.

N-am dori să se înțeleagă că această categorie de scriitori pe care i-am numit **repovestitori,** numai pentru meritul de a fi încercat o haină nouă pentru înțelepciunea veche, s-ar fi exprimat numai în secolul nostru. Prelucrarea „personală” a folclorului era cumva semnalată de T. Maiorescu încă în „O cercetare critică asupra poeziei române la 1867” (și alte câteva studii, apoi) și, din această tendință mai slab manifestată atunci, a izbucnit către public P. Ispirescu, privit astăzi mai mult ca povestitor – autor decât ca exponent al

autenticității populare. Din același context trebuie desprins și Ion Creangă care reprezintă culmea perfecțiunii în prelucrarea folclorului literar românesc.

Așadar un capitol rămas nestudiat dintr-un fel de pudoare față de ideea de valoare(?) din istoria literaturii naționale (cu pilonii de bază: populară și scrisă) este cel al repovestirii și repovestitorilor ca prezențe intermediare, într-o competiție a valorilor.

Nici scriitori valoroși, nici culegători de teren, aceștia și-au avut însă un rol încă nerelevat, ca repovestitori în literatura națională.

IV. 3.1. BASMUL

Proza din „Literatura unui uriaș care e însuși poporul" (45) are partea leului ca spațiu tipografic dacă includem aici nu numai basmele, povestirile și legendele. Statistic lucrurile stau astfel: 83 Povești, 528 Povestiri și legende, 484 snoave, 1874 de proverbe, zicători și expresii populare la care trebuie să adăugăm 4030 de cuvinte dialectele explicate („o samă de cuvinte") precum și 2381 de descrieri de datine și credințe, 103 descrieri de plante (botanicăpopulară), 398 de descrieri de boli de oameni (și vite) leacuri și descântece, care și-au găsit locul în cursul celor 13 ani de apariție. Printre cei mai activi dintre cei 45 de culegători sunt N.I. Dumitrașcu, M. Lupescu, T. Pamfile, C.N. Mateescu. Cele mai multe sunt basme nuvelistice, iar câteva dintre povestiri și legende pot fi asimilate ca basme scurte. De Tudor Pamfile găsim „Prepeleac, fiul cățelei", corespunzător tipului 303 din catalogul Aarne-Thompson, cu o acțiune ceva mai confuză sau câteva variante (din cele 900 românești) din tipul 480 – Fata

moșului... cea cuminte (46). Adolf Schullerus în Verzeichnis der rumanischen Marcher und Marchenvarianten, Helsinki, 1928, p. 71, sub nr. 1380 III ,reproduce 4. „Spuma de mare" culeasă din Oancea – Covurlui și consemnată în ION CREANGĂ, V, 1912, nr. 1, p. 6-7 (culegător Ecaterina Clime). De altfel snoava românească despre femeia necredincioasă a fost cunoscută de O. Anderson care o consideră greșit inclusă sub nr. 1360 în catalogul Aarne- Thompson, The Types of the Folk-tale, Helsinki, 1928. Revenind la A. Schullerus, acesta opina, printre altele că „Povestea lui Cernat cel Mare care moarte nu mai are" nu are corespodență în literatura populară română ceea ce ar pune sub semnul întrebării autenticitatea basmului. V. Ciobanu crede că nu poate fi o creație numai a lui Pamfile pentru că el însuși nu permitea să se strecoare motive inventate de culegători.

5. „Balaurul fermecat" de T. Popovici este basmul Aa-Th. 245- „povestea porcului" în care fiul de împărat, după ce nevasta îi arde pielea o îndeamnă să-l caute ca dovadă de iubire „cu opinci de fier și cârjă de oțel la curtea într-un păr spânzur, într-un pai razim, și pe dedesupt ros de mărgărint!" (47). Povestea „auzită de la maică- mea care o știe de la bunică-mea Maria Peiu, din Bogdănești – jud. Fălciu, ce o povestea pe la 1840" (ibid., p. 140) marchează cerințele minime formulate de conducători (respectiv Pamfile și Lupescu), în direcția orientării colaboratorilor.

După cum se cunoaște basmul este o specie de rezistență a literaturii populare din care cauză „popasul" unora în paginile revistei a fost de scurtă durată fiind repede copiate, prelucrate, adaptate, incluse în paginile ziarelor cu rubrică de folclor sau în volume de autor. La cel mult câteva numere redactorul este nevoit să semnaleze cutare publicație care „ia"

bucata din revistă fără modificări și fără măcar să menționeze autorul. Furtul acesta îi lasă fără glas pe cronicari: „foarte rău, foarte rău” mai pot ei să scrie. În același timp reproduc și ei unele basme de autor dar indică sursa și variantele: în nr. 7, an II, este reprodus basmul „Borta vântului” de M. Eminescu sau C.N.Mateescu tipărește „Povestea lui Alexandru Macedon” și ca un răspuns la chestionarul lui N. Cartojan.

„Culegerile trebuie să se facă acolo unde dânsele răsar și cresc; unde își îndeplinesc rostul lor” (48) ar fi leit, motivul casetei tipografice permanente de pe una dintre coperte.

În 1915 se stabilise un grup valoros de culegători, se respectau acele cerințe minime de identificare și se scotoceau febril locuri și oameni pentru material nou și valoros. În cronică Pamfile consemnează cu satisfacție că M. Gaster în Romanian bird and beast stories (Povestiri românești despre animale și păsări) scoate bucăți din revista ION CREANGĂ, care însă nu-i „publicație de societatea cu același nume” (49).

Dintre basmele (la ION CREANGĂ: sinonime cu povești) care par cele mai realizate artistic semnalăm câteva sub rezerva că toate sunt destul de valoroase pentru studiul variantelor și multe pot oricând fi antologate.

În „3. Frumoasa cu părul de aur” (50), Dim. Cădere istorisește într-un ritm alert apropiat de al lui M. Lupescu peripețiile unei fete nevoită să pribegească din cauza dușmăniilor repetate lăsând la fiecare capăt de pod vorba că cine o s-o caute „prin povești o vor găsi”. Nu lipsește travestiul, elementul miraculos și împăcarea fericită în final când „dascălul Tărăboiu cum nu-și mai stăpânea gura numai ce pleasc! Îi dă unul cu plăcinta fierbinte și moale peste cap și de atunci ci-că a rămas bietul om chel” (din Buhalnița – Neamț). Talentul de povestitor este mai evident la T. Popovici

în „Balaurul fermecat” de care am amintit mai sus iar „32. Fundul minciunii” cată să se afle într-un harbuz imens pomenit de o poveste scurtă a lui V. G. Beldie (51). D. I. Procopie în două numere consecutiv prezintă „31. Împărăteasa greu încercată” cu numeroase texte versificate deplângând intervenția țigăncii ajunsă împărătească (52). Menționăm pentru învățămintele sale „Povestea unui prost” (53) pentru stilul său autentic „Povestea norocului” culeasă de M. Lupescu (ca și Tei legănat cuprinsă în volum recent de P. Ursache), „cruciulița” fiind numele unei eroine și nu semnul pentru credință cum s-ar înțelege (54). Mai semnalăm existența unor povești de influență religioasă: Finul lui Dumnezeu (Gh. Apostol), Povestea Maicei Domnului (M. Lupescu), câteva etiologice, Mintea și norocul (I. Ciuncanu), Povestea sărăciei (M. Barbu), Povestea norocului, Povestea dreptății etc. Pamfile mai publica în revistă câteva din basmele tipărite în ȘEZĂTOAREA sau Floarea darurilor; „Feciorul de crai surghiunit” (55) este reprodus de Schullerus la nr. 502. În legătură cu „redactorul revistei”, ar fi de observat că între puținele basme tipărite în ION CREANGĂ, și cele din volume există o vizibilă diferență în sensul creșterii autenticității la prima categorie. Ce-și putea permite în volume, ca povestitor popular nu-și mai putea permite în revistă unde exemplul personal era cu fidelitate urmat de D. Furtună, P.Gh. Savin, C. Vartolomei, I. Brătulescu ș.a.

IV.3.2. POVESTIRI ŞI LEGENDE

Sector bine reprezentat numeric și valoric, cu o dispersie a variantelor în toate provinciile românești. Scăderea esențială este a stilului, mereu neunitar – aspectul cel mai firesc – cu subiecte într-o gamă impresionată.

Categorie mai săltăreață implicând observația șfichiuitoare aplicată la o anume situație comunicațională sau cu element de înțelepciune veche adaptat la fluxul informațional. Unele povestiri sau legende au rol de „pildă", deci comunicare sintetică și aluzivă în același timp. Din cifra finală, impresionantă de altfel, trebuie să scoatem un număr variabil de legende care sunt snoave și de povestiri care au înfățișare de legende etiologice. Ținând cont de „Principiile clasificării legendelor populare" schițate de Tony Brill (56) constatăm că în paginile revistei bârlădene e un material arhivistic de care nu s-a ținut îndeajuns cont, probabil din lipsa colecțiilor complete. Desigur această clasificare în legende etiologice, mitologice, religioase, istorice, face un mare pas înainte față de cea a lui Pamfile care exprimă un anume stadiu al cercetărilor și mai ales al culegerilor care să ofere materialul necesar clasificărilor corecte. În orice caz „speciile mărunte" s-au bucurat de atenția sistematică cuvenită doar la ION CREANGĂ deși aspecte, groase uneori, se strecurau în publicațiile care se voiau populare.

Din categoria povestiri – nu se face referire decât la culegerile cunoscute, în special la cele ale lui Pamfile – sunt niște povești scurte (57) cu aspect de legendă etiologică de tip A, creația lumii, iar „127. Povestea Dochiei cu cele douăsprezece cojoace" (58) ar explica existența primelor 12 zile ale lunii martie, legendă de tip B, geografică și toponimică.

Dintre cei 85 de culegători de „povestiri și legende" care consemnează cele 528 de bucăți numerotate în revistă (de fapt ar fi 517), sub semnătura lui T. Pamfile sunt 196, D. Furtună 27, P.G. Savin 25, C.N.Mateescu 21 etc.

Sector puțin studiat și nepreluat din cauza vechii ideologii un volum numai cu astfel de creații se susține din

cauza aspectului strict de comunicare și nu de grijă pentru arta literară. Sectorul implică o atentă analiză în viitor pentru evaluarea contribuției reale a revistei din Bârlad (Am propus unei edituri un volum de „Legende").

IV.3.3. SNOAVA

Un sector relativ reprezentat în economia revistei este snoava – gluma – jâtia – taclaua –polojănia care tind a fi percepute ca sinonime deși în practica folclorică au nuanțe uneori importante. Personajul principal de luat în tărbacă este țiganul, mai rar jidanul sau prostul, fără nuanță rasistă și cu referire la gradul redus de cultură (și de trai). Era oarecum firesc după secole de șerbie, ca această categorie etnică foarte săracă să fie ținta ironiilor, a micilor răutăți și a șotiilor de la „banca minciunilor" sau de la clăci ori petreceri. Fiecare sat sau cătun avea cel puțin un loc unde sărbătoarea sau seara oamenii se strângeau pentru schimb de informații și firesc... scop cultural-informațional.

Cele 484 de texte (în numerotarea revistei) au o tematică foarte variată 83 de culegători ocupându-se de aceste compoziții cu valoarea clipei pentru că puține pot fi preluate întocmai. Adaptate, eventual repovestite ele ar putea prezenta oarecare interes. Funcția, ei, atunci, era însă importantă pentru ocazia folclorică fie ca preludiu fie ca element de colaj pentru unul sau mai mulți povestitori. Cu cele mai multe texte înregistrăm pe Gh. Cardaș, N.I. Dumitrașcu, N.I.Munteanu, I.N.Popescu, P.G.Savin.

Sabina-Cornelia Stroescu în „Despre sistemul de clasificare a snoavei populare românești" (60) Găsea tipul Aa Th. 1359 – „Trei Păcală păcăliți până la moarte" între

manuscrisele lui Pamfile (61) atribuindu-i titlul „Unchesul cel poznaș” (clasându-lîn categoria VI. a 2). În ION CREANGĂ se află însă câteva variante la această snoavă, mai mult sau mai puțin realizate datorită culegătorilor. Subiect prohibit până de curând „Prostia țigănească” are puțini sorți să revină în prim - planul atenției, chiar dacă printre snoave se află câteva într-o limbă notabilă.

Din această categorie folclorică s-au extras câteva bucăți în volume de snoave editate după 1944.

Pentru „culoare” am extras și noi câteva scurtisime:

172. Pomana țiganului

Ci-că a făcut și țiganul odată pomană și a tăiet și el un porc și tot îndemna oaspeții:

– Luați, luați, că am tăiat un porc de mă doare inima după dânsul (62).

179. Tatăl nostru țigănesc

Tatăl nostru cel din pod c-un curmei legat de bot, cu picioarele-n cârlige, taie carne și o frige (63).

375. Am fost la făină ca să aduc dugheană, ca să facă Rusalii azi mama că mâine-s plăcintele (64).

386. Să nu te mai văd!

Făcuse și mocanul porumb bișag... Făcuse o grămadă cole, știi, cât ai duce cu spinarea de cinci ori.

După ce l-a cărat și l-a făcut grămadă în curte, a șezut jos lângă ea și-a zis neveste-si ce căra de cealaltă parte:

– Fă, Mărie, mă vezi, fă?

– Acu te văd, da, să dea D-zeu ca la anul să nu te mai văd!... (65).

Dintre colaboratorii revistei în nr. 2 din „Biblioteca revistei ION CREANGĂ” Petru Savin a scos, la Bârlad, volumul „CLĂCĂȘEȘTE, glume, jîtii, taclale și polojănii din

popor", 1911, primit cu multă căldură de întemeietori prin ION CREANGĂ deschizându-se o listă (impresionantă) de cereri din toate colțurile țării.

IV.3.4. PAREMIOLOGIA. „O SAMĂ DE CUVINTE"

Dintre speciile folclorice considerate ca valoroase atât de către cercetători, demne de atenție pentru fondul de înțelepciune conservat, ca destule firișoare de aur pentru colectanți, paremiologia populară este un altfel de magazin de texte din care destui au preluat fără plată (citește: fără mențiunile necesare) secvențe numeroase. „Foarte importante sânt capitolele ce cuprind „Vorbe adânci" și „O samă de cuvinte". Cele dintâi privesc literatura paremiologică-proverbe și zicale – „Ion Creangă" fiind singura publicație care inițiază și stimulează adunarea acestora; cele din urmă sunt explicații date de popor unor termeni vechi ori mai degrabă regionali, de mare importanță pentru lingviști"atragea atenția Gh. Vrabie (66). Ideologul de la ION CREANGĂ era convins de rostul important al acestei „arhive vii – urzită poate nu într-o împrejurare singuratecă" în recompunerea blazonului național. „Vorbe adânci" sunt după Pamfile nu numai foarte vechi, nu numai cu elemente de mare expresie și adevărată educație ci cale bătătorită pentru păstrarea identității românilor, pentru că este „cea mai nestrămutată dintre toate orânduirile, nu a stăpânitorilor ci a neamului!" (67). Cum de asemenea aspecte rămân necercetate tocmai pentru alăturarea arhivei moarte de „arhiva vie a sufletului românesc" pare a fi de neînțeles, pentru tot grupul dimprejurul revistei care nu ostenește să alăture număr de număr „petecuțe" la această

oglindă. După Război „Comoara satelor” continua, cu rezultate contradictorii aceeași direcție.

Oricum „o priveghere a unor acelorași oameni” a adus în paginile revistei din Bârlad 4030 de cuvinte dialectale explicate („O samă de cuvinte”) 1874 de proverbe, zicători și expresii populare („Vorbe adânci”) la care s-ar adăuga porecle, diverse explicații pentru cuvinte și expresii dialectale, frământări de limbă (ca explicații sau înlăuntrul altor specii). Dacă le includem aici domeniul se lărgește considerabil și devine greu de urmărit. Forțați să semnalăm doar, **această arhivă pentru eternitate**, trebuie să ne mulțumim cu astfel de scurte adnotări.

Într-un fel de concluzie pe marginea vechimii și circulației paremiologice autorii tratatului de „Istoria literaturii române” consideră că „putem vorbi despre proverbe și zicători ca despre categoria folclorică cu cele mai multe împrumuturi eterogene care, acceptate la cerințele specifice ale poporului, capătă o largă circulație folclorică” (68).

Culegătorii de la ION CREANGĂ erau conștienți că adună și variante, din care cauză fac referiri la volumul de referință al lui Zanne și se străduiesc să consemneze ocaziile folclorice în care apar astfel de expresii.

Culegătorii cei mai destoinici G.A. Cosmovici, Fl.A. Drăghici, A. Moidei, L. Lupescu, N.I.Popescu au cele mai multe colaborări.

Pentru prea scurtă exemplificare am extras câteva „Vorbe adânci” care rămân expresive fie ca semnalări separate fie culegeri tematice:

304. „Curge Jijie”, adică curge-n abundență (de la apa Jijia din Dorohoi);

307. Poate să-i dea și lapte de iapă surdă, ad. Tot nu se duce (G.A.Cosmovici);

330. Cu vorba asta îți prindeai mai bine altă nevoie (69).

– Sunt și culegeri tematice: mintea – „n-are toată mintea, e cam smintit", - moara, mort, mâța (diverse ipostaze: „394. Cinstea mâței de la oala cu smântână", „pe ochii mâței și crucea căruței" este jurământul de la nr. 395, când „se jură pe nedreptul".

– Se strecoară sfaturi de tipul: 408. „fugi de cel ce iea mămăliga cu furca de fier!" sau „dai cu găvanul și ieai cu coada (lingurei)" (70).

– Pildă: 442. Își dă-n teapă (tot cum îi învățat, chiar de a ajuns mai sus)

447. Lupul bătrân știe multe cărări.

467. Îi ouă rața-n traistă – așa de repede merge la drum, că-i...

„O samă de cuvinte" este de fapt o parte din vechea noastră zestre lexicală pierdută din neștiință, nepăsare, comoditate, învinsă de invazia atâtor expresii ale sincronizării culturale și de civilizație.

Leriu = i-a trecut leriu = a îmbătrânit, nu mai e vremea, când îi era cătată și vorba și fața (71). Iată o nuanță nouă pentru cei ce se ocupă de estetica și vechimea colindelor.

Mache! – nu, nu e numele cuiva, deși numai așa îl înțelegem astăzi.

„Mache! = expresiune de ironie, câte o dată: de mirare, mai de multe ori. – „Ăsta e om, dar nu fleac", zici, batjocorind pe cineva – Mache! îți va răspunde tovarășul tău de ironie. Sau „Mache! ce să aibă omul acesta?" zici, cu frică, cu nedumerire și cu multă curiozitate" (Pr. Fl.A.Drăghici din Teleorman) (72).

Actualitatea îl reține pe „ache” ca grecism, diminutival de la Caragiale citire, micșorându-i importanța lui Tache, Costandache, Mandache. Sensul inițial se poate astfel deplasa înspre epoca fanariotă cu influență mai puternică în Oltenia prin unele cuvinte, devenite patronimice, fapt care susține o teorie că fiecare nume din limba română provine de la o ocupație mai mult sau cunoscută:

Budacă – putinică în care se ține zărul la stână.

Basău’ – păcatu’, „Pe dânsu’ a chicat basău’?”

Cejmeaua – fântâna (IV, 335) (Gh. Fira) din Zlătărei – Vâlcea. (Vom mai reveni la capitolul etnografie).

IV. 3.5. GHICITORILE

Una dintre speciile enciclopediei noastre populare este fără îndoială cimilitura sau ghicitoarea, termenul ultim adoptat pentru că e întrebuințat pe o arie mai întinsă. După cum am văzut, în epocă au existat trei culegători importanți: A.Gorovei, T. Pamfile, G. Pascu, primul cu ambiția de a epuza repertoriul. Am putea considera că oricâtă vechime i-am putea găsi în prezent ghicitoarea nu mai este în folclorul activ nu pentru că ar fi neinventiv mediul folcloric, n-ar avea umor sau nu s-ar mai putea stabili asemănările frapante și caracteristice. Lipsesc astăzi în bună parte ocaziile folclorice ca și întrebuințarea obiectelor odată surprinse în forme literare.

Un corpus al ghicitorilor pare cel mai ușor de alcătuit pentru că și variantele sunt mai puține aici. Memoria ca și fantezia populară însă nu pot avea limite și este deașteptat încă o perioadă de existență a ghicitorii. Cele 895 de ghicitori culese de 47 de „semnatari” își găsesc în cea mai mare parte corespondente în Cimiliturile românilor (74). Variantele și

puținele noutăți rămân interesante totuși în vederea ediției-corpus a acestei importante componente, identificarea ariei de difuzare ca și pentru adaptarea tematică la evoluția vieții spirituale.

Am selectat câteva pentru perpetua lor actualitate.

Roșu e, dar măr nu-i;
Pături sunt, chiroșcă nu-i: 173. Ceapa
Țăndărică lemn uscat
Face larmă-n Țarigrad:
184. Vioara (75)
Îngrop așchii, întind funii și strâng gheme:
189. Dovleacul
Ce se înmulțește fără apă?:
213. Dobânda (76)
Scândurica bradului/ Veselia satului:
242. Scripca
Sus pe fruntea unui pai/ Stă armata unui crai:
249. Macul

IV.4. FOLCLORUL COPIILOR

Este aproximativ în situația ghicitorilor determinată de culegerile masive de la începutul secolului. După cum au demonstrat timpurile adaptarea lor la noile condiții întârzie o vreme, nici măcar „joacele" în sens de confecționarea unor obiecte din materiale aflate la îndemână nu s-a dovedit posibilă. Dacă literatura populară va contribui la regenerarea altor elemente de cultură, jocurile de copii ar fi printre aceste elemente active.

Pentru că am dat mereu cifre să menționăm că 62 colaboratori semnează 489 „de-ale copiilor", rubrică rămasă

Tudor Pamfile

ANALELE A. S.—TOM. XXVIII.—MEM. SECT. LITERARE. No. 6.

ACADEMIA ROMÂNĂ

JOCURI DE COPII

ADUNATE DIN SATUL ȚEPU

(JUD. TECUCIU)

DE

TUDOR PAMFILE

EXTRAS DIN

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE

Seria II. — Tom. XXVIII.

MEMORIILE SECȚIUNII LITERARE

BUCUREȘTI

1906.

Prețul 1 leu, 40 bani.

Între „Jocuri de copii" ... și ultima fotografie (1921)

interesantă în ciuda aparenței modeste. Pamfile a publicat mai puțin în rubrică unde strălucește A. Moisei, Fl.A. Drăghici, C.N.Mateescu.

Gen aparte, slefuit de-a lungul secolelor, evident cu altă măsură a pretențiilor artistice, cu funcții mereu modificate în acești din urmă ani, folclorul copiilor rămâne un permanent îndemn la cercetare. Câteva le reproducem și noi, menționând că numeroasele descrieri de jocuri păstrează un interes maxim:

144. Dintr-un joc de-a baba-oarba:

Ieși Marița / La portiță
Că te-așteaptă Talion
Talion, fecior de domn;
Cu tichie de frânghie
Cu pană de ciocârlie
Torobant, clanț! (77)

343. Sare capra pe mărgele,
Și te du la viorele
Viorica este-a mea
Floricica este-a ta (78)

164. Nani
Nani,nani,
Puiul mamii,
Mi te culcă mititel
Și te scoală măricel
Vino știucă
De mi-l culcă
Și tu pește
De mi-l crește...
Și tu somn
De-i dă somn... etc. (79).

IV.5. FOLCLORUL OBICEIURILOR

IV.5.1. OBICEIURI CALENDARISTICE

La cumpăna dintre certitudine și îndoială cu privire la speciile de consemnat, ținând cont și de viața religioasă a timpului culegătorii se apleacă îndeosebi asupra textelor versificate, ușor memorizate și cu intervenții minime mai ales după 1912. 117 colinde, unul mai frumos decât altul (frecvent „smulse" din revistă pentru volume), 28 de plugușoare, 25 cântece de stea până în 1916, Datini de paște sau câteva referiri cu privire la „sărbătoarea sfântului mucenic Trifan" (88) „hramul zarzavagiilor", (o notă de 12 rânduri), obiceiul din săptămâna patimilor la „Câții- Mâții" din sate doljene (81) rânza de alun dusă la biserică de Bobotează (82) alergatul după iarbă mare la Sân-Toader (Boureni-Dolj) (83), paza usturoiului (84), altă mențiune despre Filipii de toamnă, Varvara, Ignat (85), (cu revenire în 1913), Iordanul (62). Obiceiuri și credințe la Bobotează) (86) și numeroase referiri la obiceiurile de Anul nou și Crăciun – completează alături de Snoava (87) și Irozi (88) un tablou în care aduce alături de texte cu pronunțate valențe estetice, descrieri ori numai mențiuni folositoare.

Cum e și firesc cea mai mare atenție s-a acordat obiceiurilor legate de Crăciun și Anul nou în legătură cu care sunt câteva texte antologice. Cântecul de stea cules de N.I.Dumitrașcu (89) are „Prooroceaua" destul de interesantă pentru a fi consultată cu folos. Colindul cules din Bucovina de Alex. Morariu prezintă motivul cerbului săgetat dar este și însoțit și de note muzicale (90).

Cum folclorul legat de sărbătorile Crăciunului și Anul nou este foarte bogat în Moldova (însine i-am consacrat câteva studii: D.V.Marin „Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei" (91), „O datină spectacol la sărbătorile de iarnă în Moldova: ursul" (93) ș.a.) acesta rămâne, din păcate, nu îndeajuns de bine studiat: nici teatrul popular propriu-zis (Haiducii, Contele, Irozii etc.) nici jocurile dramatice cu măști (cu texte variabile invers proporționale cu mărimea alaiului), nici teatrul păpușeresc. Unele informații din ION CREANGĂ susțin suficient continuitatea acestor manifestări în context național și est-european la începutul secolului.

Textele legate de aceste obiceiuri calendaristice își ilustrează, de asemenea, convingător, varietatea și realizarea artistică notabilă, demne de toată atenția și în viitor. O culegere de plugușoare ar fi probabil de utilitate imediată în acești ani de tranziție (inclusiv culturală).

IV.5.2. CICLUL VIEȚII OMENEȘTI

Iertăciuni la nuntă, închinare la masă mare (94), conăcăria consemnată de M. Lupescu din Trușești-Botoșani (95), urația – iertăciune în casă (96) ar fi texte de mare interes în orice moment al cercetării folclorice. Dar ION CREANGĂ oferă multe alte informații legate de Obiceiurii la naștere și botez, Bocete (La o fată), de ce se pun bani în mâna mortului (97), de „luarea în căsătorie cu fuga", Adusul miresei, vedrele, încropul, „logodna în Zorleni" (98), „logodnă și nuntă" cu închinarea paharelor (99) ar fi printre informațiile și textele mai puțin valorificate (100). În „spicuiri din trecut" T. Pamfile găsește o conăcărie pe la nunți din 1818 (101), obiceiuri la căsătorie din Maramureș (102) iar N.I.Popescu consemnează

colăcaria rostită de mireasă (103), I. Petrescu „cum se închină nunilor pe la mesele mari de către vornicel” (104) și O. Rotundu „Urații. Când vine să ia mireasa. Când închină pocloanele miresei. Când mireasa vrea să ia darurile, când mireasa dă mirelui și când își iau iertăciune înainte de a merge la cununie”(105).

Nu lipsesc obiceiuri la naștere și botez, bocete și numeroase consemnări de credințe în legătură cu principalele momente din viața omului. Dacă bocete sunt doar 7, e semn că aceste obiceiuri din vechiul regat nu sunt atât de bogate ca cele din Transilvania de sud, sud-vest. Se află în paginile revistei din Bârlad 52 de cântece din ceremonialul nunții dar și vrăji, farmece și practici menite să-i aducă ursitul fetei de măritat.

IV.5.3. ALTE OBICEIURI

Mai mult sau mai puțin pitorești unele se leagă de viața bisericească (106), de cinstea fetelor („trasul fetelor în tindă ori în șură; ceva despre „șederea” fetelor cu flăcăii) sau răspunsuri la întrebarea „de ce nu plouă”, legatul ploilor (107) și, o semnalare interesantă „Năproorul” a lui C.N. Mateescu (108) care se mai păstra și în Moldova de Jos prin anii 50.

Cele 20 de subiecte identificate pentru această categorie nu prezintă însă tratări complete sau cât de cât detaliate. Rămân interesante ca mențiuni într-o geografie spirituală încă cu foarte serioase lacune în evoluția ei.

IV.6. DATINE ȘI CREDINȚE

74 de semnatari consemnează 2381 de „datine și credințe” la care se adaugă 103 descrieiri de plante, 398 de

referiri la „boli la oameni (și vite), leacuri și descântece precum și 92 de „vrăji și farmece".

Rubricile au fost impuse de caracterul lor social-utilitar când neștiința de carte era fapt curent, asistența socială cu totul nesemnificativă iar accesul la descoperirile științifice deosebit de limitat. Nu numai: pentru că numeroase texte folclorice axate pe subiecte capătă conotații diverse și absolut interesante.

IV.6.1. BOTANICA POPULARĂ

Ca permanentă până în 1915 are în atenție destule texte unice. Cele mai de seamă contribuții sunt ale lui M. Lupescu și A. Gorovei. La un moment dat, urmare și preocupărilor de a fi scoase în volum se dau informații într-o orientare alfabetică: Barba caprei; Barba ursului; Bărăboiul; Beșicurile; Brândușa; Brăileanca etc. (109). Descrierile de plante cu proprietăți medicinale rămân interesante ca descriere dar și sugestie pentru practica populară, fiind preluate nedeclarat mai târziu în volumele ca Ov. Bujor, M. Alexan, Plantele medicinale și aromatice de la A la Z, Buc. 1983; Virgil T. Geiculescu, Bioterapie.. Ed. Șt. și Enciclopedică, Buc. 1986.

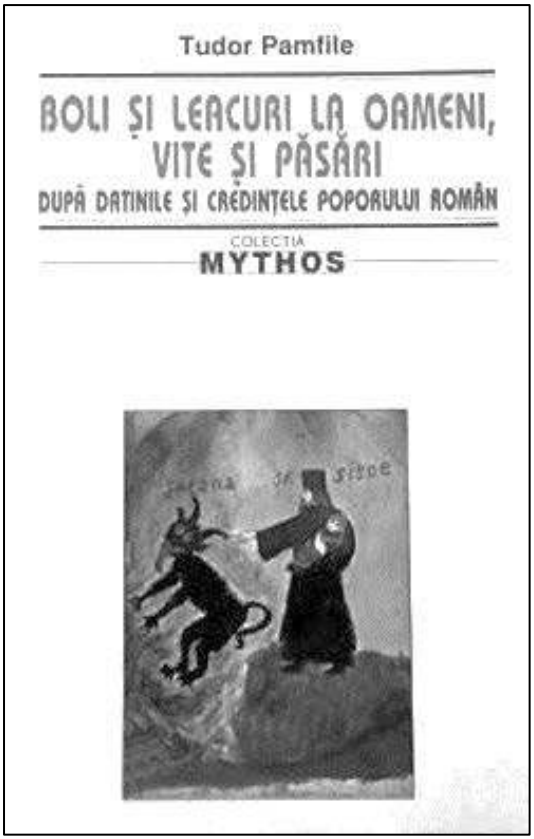
Sunt și unele texte pe care le-am încadra altor capitole, pentru informații foarte diverse, ca în „Ceva despre cânepă" (110), neclasificată nici de autorul ei I.I. Ciuncanu, pentru că e un mic studiu cuprinzând date legate de cultivarea plantei, folosul ei, texte folclorice adecvate. Un capitol încă deschis în etnografia românească.

O părere despre rostul acestor culegeri și-a exprimat-o T. Pamfile în articolul „O fitognomonică românească" (111).

IV. 6.2. BOLI LA OAMENI ŞI VITE;

MEDICINĂ POPULARĂ

Recunoscut ca greu de ilustrat capitolul Boli la oameni și vite, leacuri și descântece are o susținere demnă de toată admirația. Deslușim mai greu astăzi ce înseamnă orbalț sau strușniță, năjit, tunchitură etc., și acceptăm și mai greu ideea unor leacuri propuse. Cu un minim discernământ găsim în ION CREANGĂ însă sugestii de toată încrederea pentru vindecarea unei sumedenii de boli și suferințe.

Reproducem un pseudo descântec cules de V. Moisiu din Basarabia: „Fugi deochi, dintre ochi, din fruntea capului, din fața obrazului, din sfârcu nasului, că la câți am descântat, iarbă verde n-o călcat, dar dumitale să ai vreun păcat, să-ți rămâie capul luminat, ca un cap de cal uscat, într-un pod de grajd aruncat” (112).

IV. 6.3. DESCÂNTECUL

Deși se spunea că descântecul își pierde leacul dacă e rostit cu voce tare, în revistă își fac loc un număr mare de variante pe diverse teme. Se făcea o desprindere netă între vrăji și farmece și între descântece. Gh. Cardaș publică descântece de obrintit, de orbalț, roșață (boli de dinți), de sclintit, șopârlaiță (boală de gât), de spăriet (în anul XIII, 1920), M. Lupescu de nevăstuică, potcă, obrintit, rapân, rast, trânji, șerpe etc. iar Al. Moisei de albeață, de buba cea rea, bube dulci, deochi, încuiere, năjit, pocitură, junghiu, durere de cap, ș.a. Cu interes deosebit s-ar putea privi și leacul și descântecul lui S.P. Chiricel „147. De cel perit" (113): se rostește un frumos descântec și i se prepară jolfa bolnavului (din sămânță de cânepă).

IV. 6.4. VRĂJI ȘI FARMECE

Sunt de asemeni foarte variate și adaptate gradului de cultură al vremii. Descântecele de făcut pe ursită sunt culese de N.I. Antonovici, C. Atanasiu, Gh. Buhuș, P. Chiricel, C.I. Constantinescu, A. Moisei, N.I. Munteanu, I.N. Popescu, T. Pamfile, Hr.N.Țupu. Cele mai multe sunt de dragoste. Nu lipsesc însă alte categorii de descântece: de holeră, de adus lapte, cu bobii, de adus mana vacii, de câini, de pureci, de desfăcătură, chiar „mijloc de a goni guzganii" (114). N.I. Dumitrașcu reproduce unul dintre puținele vrăji „cu bobii" (115), Gh. Fira o „vrajă pentru a face cuiva rău, 40. Mut mai mut" (116) iar A. Moisei „45. pentru descoperirea vrăjmașului" (117) descriere fără text versificat. Deși sunt

numeroase alte vrăji și farmece, reproducem pe cel de jos pentru că este rostit de un bărbat tot pentru un bărbat, aspect mai rar întâlnit.

26. De dragoste
Apucai pe poteca necălcată
Cu roua nescuturată
Și poteca o călcai
Și roua o scuturai,
Cu bucin mă bucinai
Dragostile le-adunai
Pe trupul lui cutare le vărsai
Îl luai de mâna dreaptă
Și-l dusei la râu la Iordan
Îl spălai, îl curățai,
Iar cu bușin îl bușinai
Iar dragostile le-adunai
Tot pă trupul lui le vărsai,
Cum se ține oaia după miel,
Și vaca după vițel,
Așa să ție lumea după el;
Să-l îndrăgostească,
Să-l iubească,
Să nu-l mai urască"

Cules la 2 februarie 1909 de la soldatul Bădescu Gheorghe compania I, regimentul Matei Basarab, nr. 35, Cernavoda (118).

Comentând scrierea lui D. Țichindeal sub titlul „Sfaturile a înțeleajerii cei sănătoase" în 1802, la Buda, și explicând existența atâtor vrăji și farmece, atribuindu-i-le traducătorului, N. Mateescu, nota: „...din vremurile cele de demult s-au obișnuit Românii cu descântece și vrăji și până în

ziua de astăzi se țin (însă prostimea). Așa cât, când se nasc, vrăjesc, când se botează, vrăjesc; când se însoară sau mărită, vrăjesc; când intră în biserică, când stă în biserică și când iasă din biserică tot vrăjăsc; la serbări mari, vrăjesc; când de betejesc, când mor , încă vorbesc" (119).

IV. 7. ETNOGRAFIE ȘI ARTĂ POPULARĂ

După cum s-a văzut și până aici faptul folcloric n-a fost izolat de „manifestațiunile concrete..." de etnografie deci. Zeci și zeci de mențiuni sau mici studii consacrate unor aspecte din această disciplină științifică își fac loc în revista de limbă, literatură și artă populară. Materialul etnografic de aici, chiar dacă nu-l egalează pe cel din volumele lui Pamfile este absolut indispensabil pentru orice studiu aprofundat.

Numeroasele studii și materiale etnografice pot fi grupate în mai multe categorii:

a) Ocupații agricole și unelte:

-I.I. Ciuncanu „Ceva despre cânepă"(120), T. Pamfile „Bătutul păpușoilor" (121); Legatul și strânsul snopilor pe câmp (122), I.N. Popescu „Legatul și strânsul snopilor..." (123); N.I.Dumitrașcu „Secerișul" (124); D.I. Farcașanu „Secerișul" (125); „Creșterea pomilor"(126).

b) Terminologii:

Al. Morariu „Terminologia îmblăciului" (127); T. Pamfile „Fiarele coșului (128); Socoteala unei mori și a unui iaz..." (129); Cejmeaua.

c) Unelte, construcții vechi, terminologii:

T. Pamfile, un vechi fanar de mână (130), Cula (131), V.C.Nicolau „Deaba" și M. Lupescu „Butucul" (132); T. Pamfile, „Fântână de câmp" (133), C.N.Mateescu „133.

Fântâna meșterului Manole (134), Gh.Fira (135), Cejmeaua din Zlătărei-Vâlcea, Fântâna Episcopului Filaret din R. Vâlcea (136) (toate cu ilustrații), Căușul de băut apă (137).

d) Micromonografii locale:

S. Mehedinți „Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale". (138), „Un sat de români rutenizați în jud. Iași, Strunga" (139); D. Dan „Rutenii din Bucovina, schiță etnografică" (140).

e) Elemente de viață sătească concretă:

N.I. Dumitrașcu „Ca să vezi dacă sunt sau nu ouăle fierte" (141), „Masa săteanului" (142); I.N.Popescu „Masa săteanului" (143). D. I. Farcașanu „Dobitoacele și gojbălițele de la casa românului- Boul" (144); T. Pamfile „Păsatul și bulgurul" (145).

f) Obiceiuri și practici vechi:S.P. Colibași „1894. Jocul călușarilor" (146), N.I. Dumitrașcu „Crăciunul" și obiceiurile lui (147), D. Ștefănescu „Crăciunul" (148).

g) Industrie casnică și întrebuințări:

T. Pamfile „Spicuri din trecut: o apă pentru pete (149) „Când vei vrea să faci cerneală roșie" (150), „Pentru păduchi de lemn; furnici; greieri" (151), „Pentru pete de ceară" și cerneală (152).

h) Fenomene ale naturii.

Exemplificăm „Curcubeul" de T. Pamfile (153), inclus și în „Văzduhul ..." p. 157-164, dar sunt numeroase semnalări fugare.

i)Artă și port popular:

Din ținutul Neamțului (154); Muscel, fam. C. Rădulescu - Codin (155), R. Florea din Giubega etc. Nu lipsesc mențiunile despre ghiordanele de mărgele (156) sau despre

horbote, aspecte ale industriei țărănești pe care le-a încurajat cu îndărătnicie.

După cum a semnalat și presa timpului T. Pamfile a întocmit o colecție de horbote, pierdută azi, ofertată în 1910 Casei Școalelor pentru editare – 67 de cartoane! Peste un an avea 83 de cartoane cu 226 exemplare de horbote, refuzate la tipărire și de către Academie. În ION CREANGĂ (157) există o ilustrație cu horbote culese de El. M. Lupescu. Mai introducem aici colecția de ouă încondeiate (158) și diverse monumente de artă țărănească în reproduceri, descrieri sau desene (159). T. Pamfile era și un excepțional desenator.

j) Ilustrații

Cele câteva sute de ilustrații au astăzi o valoare de neegalat!

Prea mulți întreabă care ți-i scopul; foarte puțini care-ți sunt mijloacele, nota printre alte „Adevăruri", T. Pamfile. Față de proiectele sale mijloacele i-au fost totdeauna reduse. E destul să menționăm frecvența cu care a susținut înființarea Muzeului regional ori cercetările de la biserica din Strâmba-Puiești și cât de mult a încurajat industria casnică românească „baza întregii vitalități a neamului nostru". „Puterea sângelui, care nu se vede în orice împrejurare, limba, portul, datinile, sunt rămășite strămoșești care nu pot fi lăsate în părăsire" (160).

IV. 8. MITOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Grupa materialelor primite sau culese după „deosebite credințe păstrate" (I. Bianu) i-a impus lui T. Pamfile să-și îndrepte atenția asupra acestei teme înainte de 1910. Rubrica „Datine și credințe" în special îi oferă destule elemente care să

necesite o sistematizare și care să includă și basmele, povestirile și legendele. Primele încercări de sistematizare și care să includă și basmele, povestirile și legendele sunt ale lui S.Fl. Marian și I. Otescu, dar cel care reușește o sistematizare tematică este T. Pamfile. Corpus-ul pe această temă din volume se regăsește în bună parte în paginile revistei, decurgând din planul pentru culegerea folclorului: crearea Universului și Pământului, sfârșitul lumii, originea oamenilor, plantelor, a unor fenomene naturale etc. Marea majoritate a chestionarelor (de pe coperte) urmăresc tocmai acest plan, pentru conducătorul revistei cu cele mai bune rezultate căci „nici o cercetare pe câmpul literaturei populare nu se poate prezenta sub o singură față". De aceea studiul de „Mitologie românească" a lui N.L. Kostake „pentru subiecte așa de importante" prea condensate „nu-(l) putem primi" mai ales că și culegerile erau puține (161). Curând după această notiță încep să apară colaborări tot mai valoroase (162).

Bibliografia pe această temă mai cuprinde ca încercări de sinteză „O viziune românească a lumii" de Ov. Papadima (1941) și Mitologie românească de Marcel Olinescu care rămân opere în gândire personală fără a putea epuiza problema.

Baza de plecare pentru toate, inclusiv pentru Mitologia românească a lui Pamfile, rămâne materialul consemnat în paginile revistei ION CREANGĂ din Bârlad.

IV.9. TEXTE RELIGIOASE ȘI SEMNALĂRI

De la articole de 2-4 pagini până la notițe de 2 rânduri, acest aspect al culturii populare s-a bucurat de atenția constantă a colaboratorilor revistei. În general se feresc să le integreze la „Datine și credințe", mai ales textele mai mari care rămân neincluse în rubrici, sau, cel mult, la „spicuiri din trecut" –Volumele IV, V (1912) cuprind și cele mai multe referiri dintre care unele se amestecă cu note istorice și etnografice.

În „Legenda duminicei", două variante scurte reproduse de T. Pamfile (163), aflăm îndemnurile spre biserică și credință strămoșească din texte mai vechi care însă nu s-au folclorizat. Comentariile editorului sunt succinte și incolore, cu precizări de natură „tipografică". Același lucru se întâmplă și cu „Călătoria Maicei Domnului în iad", manuscris miscellaneu în legătură cu care T. Pamfile face trimitere la Hasdeu Cuvente den bătrâni, II și M. Gaster Literatura populară română p. 362-365. Ca și „Viiața și nevoința sfântului prea cuviosului Macarie" (164) toate aceste manuscrise sunt datate înainte de 1838.

Interesant este „Fisiologul" românesc din veacul al 18-lea tot cu adnotări succinte de tipul „oare care cunoștințe, de la filosofii vechi pentru firea și obiceiurile oarecărora jivini, adunate de prea înaltul întru arhierei, Chir. Damaschin Studitul", întroducere completă cu nota din subsolul paginii „se începe publicarea treptată a povestirilor Fisiologului după un manuscript din 1774, singurul text complet cunoscut până acum" (165). Textul în discuție a fost publicat în 4 numere consecutive.

Nici la rubrica „articole diferite” ajunsă la nr.151 la sfârșitul anului 1915, nici la „spicuiri din trecut”, nr. XX la aceeași dată, nu se află texte pur folclorice cu conținut religios, categoria aceasta fiind însă ușor de desprins din celelalte rubrici. Pamfile însuși vorbea de „ștearsa față creștinească a folclorului nostru” probabil în căutarea acelor texte versificate (sau nu) în care să găsească subiecte pur religioase.

Redăm câteva colaborări mai interesante:

I.Antonovici „Două imne religioase vechi” (166).

L. Marian „Biserica și literatura populară” (167).

C. N. Mateescu „Legende aghiografice” (168).

T. Pamfile „Călătoria Maicei Domnului la iad” (169).

În „Spicuiri din trecut” (170) amintește de bilețelele dăunătoare aruncate pe drum.

„Viiața și nevoința sf. prea cuviosul Macarie” (171);

I.N. Popescu „O rugăciune de la Erusalim”;

C.N. Mateescu, Patru variante ale cărții poporane „Avestița aripa satanii” (172), carte – amulet;

„De cele 12 semne minunate înaintea venirii lui Hristos” (173), variantă mai reușită a cărții poporane „Anti-hrist și semnele apropierii sfârșitului lumii”.

IV.10. ALTE MATERII

Cele aproape 200 de „articole felurite” care ar închega rubrica „Îndrumări și culegeri” cu subiecte eterogene impuse de organizarea internă a publicației, alcătuiesc și ele un fond documentar care întregește un profil neașteptat de interesant. Am inclus până aici scurtele mențiuni despre articolele de direcționare a colaboratorilor, nu pentru importanța redusă ci pentru a marca refuzul abordărilor problemelor teoretice de

către T. Pamfile, în primul rând. Ele fac parte însă dintr-un tot împreună cu materialele de prezentare a unor personalități ca I. U. Jarnik, S. Fl. Marian, S. Haret, A. Gorovei, I.Creangă, Al. I.Cuza, etc., și nenumăratele recenzii, semnalări de cărți și studii.

Că revista manifesta un dinamism evident, o apropiere de cititor cu diversitate de informații pe profil și o obiectivitate certă nu mai trebuie demonstrat. În răstimpul celor aproape 11 ani de efectivă apariție (extragem 1917, 1918 când Pamfile a fost pe front) n-au lipsit adnotările de istorie și critică literar - folclorică, bibliografii (cărți, publicații periodice), anunțuri editoriale, - pe teme de filosofie, istorie, geografie, probleme sociale și economice, revista revistelor – toate cu consecvență unică! Observăm astăzi că era o revistă „caldă" mereu actuală!

Recompunând activitatea redactorului și varietatea informațiilor din revistă înțelegem penetrația ei unică în mediul folcloric, sigur nu numai cel al învățătorimii.

Semnăturile unor personalități ale vremii din țară și străinătate consemnate deja, susțin autoritarea morală a revistei din Bârlad considerată ca cea mai de seamă în deceniul II al secolului al XX-lea.

Revista demonstrează încă o dată că T. Pamfile era „cel mai fervent și mai bine informat dintre erudiții care se ocupă de folclorul românesc" (174) după cum constata N. Iorga.

Tudor Pamfile și fiul Ion

V. FINAL DESCHIS

Final deschis la sfârșitul unui demers științific – primul de acest gen în folcloristica noastră – cu cel puțin câteva neîmpliniri personale pe care materialul documentar în rezervă le-ar acoperi cu succes: să exprimăm valoarea operei pamfiliene, să reconstituim activitatea în Basarabia, să refacem cariera de ofițer etc.

Sperăm însă că am reușit să-l integrăm pe Tutor Pamfile în epocă urmărindu-i și o perioadă formativă, să redefinim masiva imagine a animatorului (un munte de energie!), să recompunem mozaicul momentului numit revista ION CREANGĂ și, poate, să sugerăm valoarea unei „arhive pentru mai târziu" ca element constitutiv al culturii naționale de esență populară. Prin „izvorul curat ca lamura" (M. Eminescu), acest filon aurifer – creația populară este posibilă revitalizarea limbii românești ca permanență a ființei naționale. (Și necesară, dacă o vor voi vremurile).

„O mișcare literară de provincie care ar fi de folos mișcării literare generale a neamului nostru" despre care vorbea N.Iorga a avut doi protagoniști bârlădeni: (Tudor Pamfile și G. Tutoveanu) iar curentul romantic în folcloristică, pe cel mai mare folclorist – culegător român al secolului, adevărat creator de școală, într-un context etno-grafic unic.

Dacă o revistă trăiește prin viața interioară a generației pe care o rezumă, nu este nimic mai adevărat că publicația din Bârlad a ilustrat viața marelui suflet colectiv al poporului pe care l-a sintetizat aproape complet. Alături de ȘEZĂTOAREA, GHILUȘUL, IZVORAȘUL, TUDOR PAMFILE, DOINA,… ION CREANGĂ exprimă curentul

național și popular de sorginte patruzecioptistă cu preponderența infuziei culturii populare într-un avânt național.

Ar fi neînțelept să nu recunoaștem apogeul unui curent în momentul ilustrării prin mai multe reviste și nu când doar una reușește să-l semnaleze. Gh. Vrabie găsește că această perioadă de folclor romantic s-a prelungit doar după primul Război mondial, noi îl vedem prezent pe tot parcursul acestui secol, pașii înainte fiind realizați de latura teoretică și nu prea mult în metoda de culegere odată încetățenită la Bârlad. Culegeri ca Flori de câmp, La izvoarele cântecului și multe altele din anii 60, 70 sunt unele dovezi (1) (iar înregistrările la Arhiva de folclor încă nu sunt „publice"). Așadar vastul material- corpus- accesibil, și de rară bogăție își are rădăcina în eforturile nerecunoscute (încă!) ale lui Tudor Pamfile „redactorul revistei ION CREANGĂ" stăpân mare și slugă măruntă, într-o misiune istorică: tezaurizarea unei comori gata de a fi pierdută, contribuție la reintegrare culturală, și națională, reprezentare în „concert" european. „Adept al școlii monografiste, însă cu o nuanță descriptiv factologică" crede R. Vulcănescu (2), Tudor Pamfile a înființat mai multe reviste; ION CREANGĂ îl ilustrează mai ales în etapa de maturitate ca un folclorist complet, urmat de preoțime și învățătorime ca masă în acțiune, într-o etapă unică și irepetabilă prin amploare, conținut, avânt patriotic: „duhul vremii".

În succesiunea etapelor, după descoperirea valorică inițială până la 1900, s-a impus arhivarea materialului faptic și închegarea corpus-ului prin contribuția masivă a Școlii folcloristice de la ION CREANGĂ urmată imediat de Școala Densusianu, iar către 1930 de Școala sociologică, cu rădăcini adânci în culegerile de până la 1916.

Cum liderul de necontestat al acestei școli, cu reviste adoptând aceeași metodă, cu aceeași ideologie, cu ramificații în spațiul geografic românesc și pe durată de secol, a fost Tudor Pamfile, n-ar trebui să ezităm a-i spune Școala folcloristică Tudor Pamfile sau „Școala arhivistică Tudor Pamfile". Nu ca semn de recunoștință, ci denumire impusă de contribuția sa la evoluția folclorului neegalată în veac. Ținând cont că rădăcinile curentelor ulterioare se regăsesc la ION CREANGĂ, ȘEZĂTOAREA și celelalte, Tudor Pamfile nu poate fi doar un promotor ci un adevărat creator de școală. Orice studiu științific nu s-ar putea întocmi fără consultarea acestor materiale, ca expresie a unui moment ideologic, cultural, folcloric, etnografic și istoric.

Evaluarea rezultatelor obținute prin explicarea resorturilor interne și externe determinante conduce mai întâi la relevarea rolului primordial în epocă al lui Tudor Pamfile cel care a întins pânzele corabiei numită revista ION CREANGĂ în calea avântului învățătorimii și preoțimii spre o afirmare culturală unică. Prin actul unilateral de voință „cel mai fervent și mai bine informat dintre erudiții care se ocupă de folclorul românesc" (N. Iorga) ajuns „protagonistul" momentului, prin revista a cărei „ființă e mai presus de mărimea ei", a recompus din „icoana sufletului nostru așa cum l-au zămislit și dospit veacurile" (3) căutând sfatul cel bun în tradiție dar conștient că „de bună seamă țara noastră nu-și croiește viitorul după învățătura celor ce-au fost" (4).

Este ușor de observat dificultatea ierarhizării valorii în totalitate, oricât s-ar aplica principii dovedite ca fertile tocmai pentru complexitatea personalității ca și a revistei surprinzător de stimulative în actualitatea ei, cu o schemă programatică inițială „acoperită" cu consecvență într-o ordonare care

stârnește entuziasm. Este adevărat, se reține mai întâi și de drept personalitatea creatoare a lui T. Pamfile, de altfel cu totul impunătoare, nereținându-se rolul infinit mai mare în mobilizarea și direcționarea culegătorilor înspre corpus-ul literaturii populare românești ca formă de dăinuire națională! Din acest punct de vedere a reduce importanța revistei numai la formarea culegătorilor și a unei tehnici de notare (V. Ciobanu) ori a-i găsi merit peren în neorganizarea textelor într-o viziune proprie (Ov. Papadima) sau chiar privită numai ca almanah de texte (P. Ursache) fără a reține organizarea fermă, sistematizată din „tot ce-i făurit de popor în limba curată și neprefăcută" ar fi doar rezultate ale unei investigații formale. Ar minimaliza și munca învățătorimii- în mișcarea culturală a timpului și rolul ei în epocă.

Publicația a fost mereu de actualitate, vie și e ușor de demonstrat că rubricile „articole felurite" cu scop de „îndrumări și culegeri", cronica, redacționalele, anunțurile, listele și chestionarele salvează revista de la pură inventariere a faptelor și materialelor folclorico-etnografice deși acesta este meritul de căpetenie.

Funcția evaluativă nu beneficiază decât parțial de utilizarea metodelor matematice sau stilistico-lingvistice, deoarece găsim resortul acestei manifestări în alte surse, respectiv în chestionarele Hasdeu, politica școlară a lui S. Haret și impulsul personal firesc, al învățătorimii (preoțimii, studențimii, militari, funcționari) conștientizată spre realizări mai presupuse de condiția lor socială (iar în cazul celor puțini de la Ion Creangă, Șezătoarea, Ghilușul nu și de talentul lor), poate și din simțire patriotică notabilă dacă nu ideală.

Înlăturarea erorilor de apreciere pare posibilă după atâtea decenii, spre a-l re-situa pe T. Pamfile în dimensiunea

prezentului său și al revistei în panteonul cultural național. Neputând desprinde realizările revistei de redactorul său vom constata la modul simplist că: Prevederile programatice ale mai tuturor curentelor literare de la începutul secolului cereau cultură națională mai ales prin caracterul „poporan" al acesteia (rezultat din valorificarea folclorului și tradițiilor) iar Școala folclorico- arhivistică Pamfile nu face excepție, ci, doar inversează termenii plecând de la dominanta populară care să marcheze specificul național.

Principiile erau clar exprimate încă în 1905, în citata scrisoare către N. Iorga:

Nu se culege ceea ce-i mai amenințat să se piardă, prin urmare urgența conservării;

Nu se culege cu sistemă. Se impunea cercetarea complexă, sistematică deci și:

Încurajarea culegătorilor.

Adăugăm că acestea au fost inflexibil promovate la revista din Bârlad, iar rezultatele se pot evalua - contabiliza, chiar.

„Albina harnică a poporului românesc" care pentru „mierea sufletului popular" (V. Bogrea) lucra în 27 decembrie 1917, în plin război, pe front, la „Legări și dezlegări", datini și credințe mărunte (5) și-l entuziasma pe filologul clujean printr-un răspuns la chestionar și pentru „iubirea lui de popor" (6) nu poate fi despărțit de „fagurii" în care s-au depozitat cele peste douăzeci de compartimente ale creației populare, de către câteva sute de cercetători- culegători, să le zicem ca M. Sadoveanu, „cărturari țărani". Omul apreciat la Iași, (de N. Iorga, Al. Philippide), București (I. Bianu și mulți alții), Cluj (V. Bogrea ș.a.) popularizat la Cernăuți și Arad de S. Pușcariu („Tribuna din Arad urmează prea frumoasele studii ale d-lui prof. S. Pușcariu sub titlul „Din carnetul unui filolog" în care

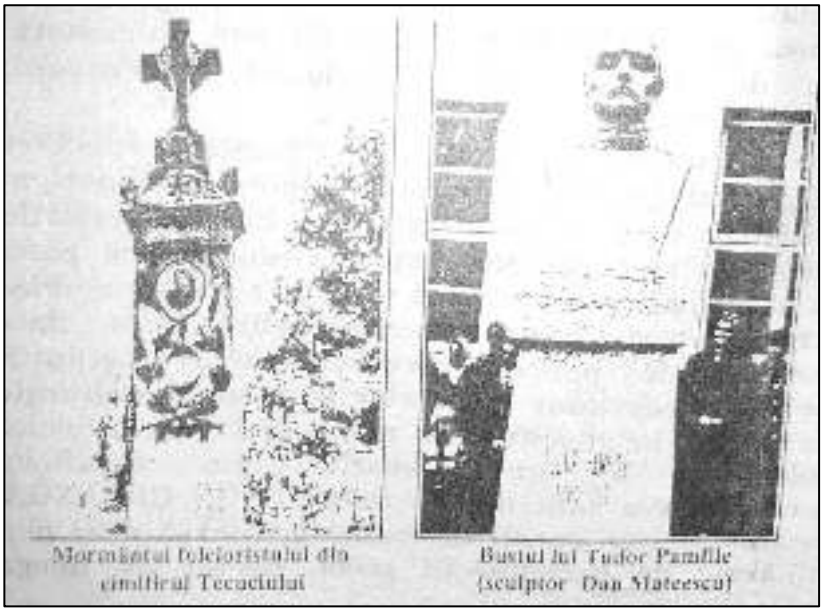
se aduc pilde multe și din scrierile redactorului nostru d. Tudor Pamfile") (7), cunoscut la Paris, Viena, Berlin și alte capitale europene a realizat prin revista ION CREANGĂ oglinda folcloristică a momentului captând șuvoiul primăvăratic, semnalat de ȘEZĂTOAREA, întreținând starea de elevație spirituală locală cu tentă naționalistă necesară momentului istoric, exprimând gradul de cultură într-o primenire marcată. Fără pretenții teoretice, deopotrivă revistă de piață dar și de interes științific, ION CREANGĂ, astăzi izvor de inspirație și de documentare, a îndeplinit o întreită misiune: a tezaurizat o comoară gata a fi pierdută și a contribuit la dezvoltarea interesului pentru culegerea, consemnarea prin tipar și cercetarea materialelor; a realizat pași concreți spre unirea politico-geografică prin creații românești de pretutindeni; alături de ȘEZĂTOAREA a făcut să se vorbească de români și creația lor în Europa și în lume. Ajunsă „cea mai bună culegere de literatură populară din țările locuite de români" (8) ea a fost trasă pentru Regina Maria (9) sau consultată cu folos I.U. Jarnik, G. Weigand, Fr. Pospisil, O. Anderson etc., etc.

Recunoaștem că ar crește spectaculos coeficientul de originalitate în raport cu experiențele anterioare prin critica textuală (în manifestările ei diverse, de la cercetarea istorico-sociologică până la cea arhetipală, stilistică ori structuralistă) dar obiectul lucrării noastre este fixarea definitivă a datelor fundamentale pentru corecta evaluare științifică, reactualizarea unor clare elemente socio- culturale și repunerea în drepturi a celui mai mare folclorist moldovean al unui veac. Chiar insuficienta cuantificare a contribuției revistei ION CREANGĂ în ansamblu și pe specii înseamnă schițarea unei pagini culturale de excepție în secol. Sector de neegalat vreodată așa cum va rămâne și cel marcat de Industria casnică,

Agricultura la români, Cromatica poporului român, Mitologia românească – opera pamfiliană de referință.

Redescoperirea face posibilă valorificarea acelui azi din revistă – și opere – mereu deschise interpretărilor viitoare după cum opina și N. Constantinescu. Școala folclorico-arhivistică T. Pamfile a rămas o realitate de netăgăduit.

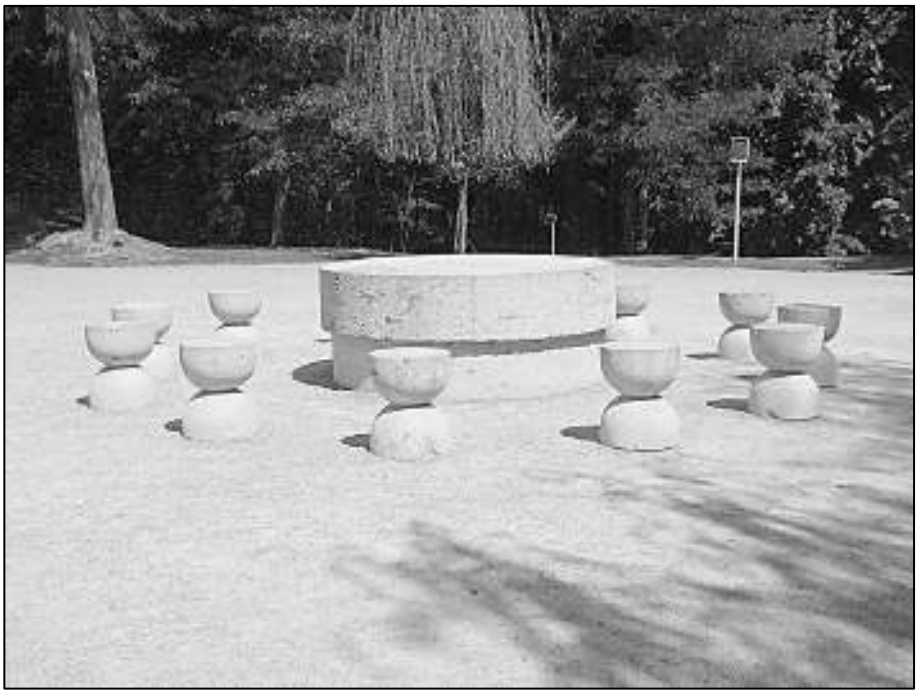
Mișcarea cultural – folcloristică națională cu sediul temporar în Moldova de Jos, de cel mai mare folos mișcării literar folclorice generale a neamului, a atins apogeul în domeniul culegerilor în deceniul II al secolului al XX-lea prin arhivarea unui material de excepțională importanță pentru toate timpurile. Rezultă aceasta din veghea asupra valorilor și nu din seducția ideii de cantitate. A RĂMAS un edificiu imposibil de mișcat în structura sa de rezistență oricum ar fi reorganizat și oricine l-ar re-sistematiza. Și numai din ignoranță nu s-ar ține cont de acest pilon al folcloristicii, component al pantheonului național.

Mormântul folcloristului din cimitirul Tecuciului

Bustul lui Tudor Pamfile (sculptor Dan Mateescu)

DACĂ: FĂRĂ ÎNDOIALĂ, TUDOR PAMFILE, ESTE UNA DINTRE MARILE PERSONALITĂȚI ALE FOLCLORISTICII NOASTRE ÎN DEVENIREA EI ISTORICĂ, REVISTA ION CREANGĂ RĂMÂNE UN MONUMENT DURABIL AL ÎNTREGII LITERATURI POPULARE ROMÂNEȘTI.

Masa Tăcerii – Sculptură de Constantin Brâncuși

LUMEA LUI PAMFILE:

Vechea stradă principală din Bârlad

Toma CHIRICUȚĂ

Ion BIANU

Arthur GOROVEI

George TUTOVEANU

Garabet IBRĂILEANU

Mihai LUPESCU

Ovid DENSUȘIANU

Nicolae IORGA

Mihail SADOVEANU

Iacov ANTONOVICI

**Casa din Tecuci în care a locuit puțin Tudor Pamfile,
apoi Elena T. Pamfile, retrasă după 1921. Str. Elena Doamna, 10.**

NOTE

I. UN FOLCLORIST ȘI O REVISTĂ BÂRLĂDEANĂ ÎN PATRIMONIUL NAȚIONAL

1 – M.Pop, „Folclorul în contemporaneita-te”, R. E. F., nr. 5/ 1971, p. 355. Multă sănătate, la cei 90 de ani!

2 – G. Ibrăileanu „Caracterul specific național în literatura română”, „Viața românească”, XIV, 1922, nr.11, nov. 1922, p.319.

3 – Scrisori către A.Gorovei, Ed. Minerva 1970, Scrisori către I.Bianu, I-III, București, 1974 etc.

4 – I.Bianu „Amintire despre T. Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, V, 1927, nr.12, p.12.

5 – Scrisoare din 28 sept. 1908 către I. Bianu, cota S 17 (1)/ D.V.,B.A.R.

6 – S. Mehedinți „Scrisoare către I. Diea”, rev. „Tudor Pamfile”, VI, 1926, nr.7-12, p. 38.

MENȚIUNI:

– Pentru revista ION CREANGĂ totdeauna scrisă cu majuscule pentru a nu se confunda cu autorul am adoptat prescurtarea I. CR., respectiv M. C.,pentru Miron Costin.

– În unele note sau în text apar inițiale după cum urmează: K=G.T. Kirileanu; L= M. Lupescu; P=T. Pamfile; T=G. Tutoveanu. Scrisorile: anul 08(1908), luna 68 iunie, nr. 8)=08.68

– Inițialele B.A.R.=Biblioteca Academiei Române

B.C.S.=Biblioteca Centrală de Stat.

– Pentru simplificarea notelor în legătură cu rev. I. CR., în final am menționat numai volumul = anul și pagina.

– Nu s-au mai pus între ghilimele numele publicațiilor în cadrul unor enumerări.

II. REDACTORUL REVISTEI „ION CREANGĂ” CONDIȚII FORMATIVE

1 – După afirmațiile consăteanului și colaboratorului său C. Medeleanu, primele culegeri le-a întocmit prin 1901. La fel afirma înv. Gh. Mândru, în 1966.

2 – T. Mayer, „Tutor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, III, 1925, nr. 5-8, p. 51

3 – A. Gorovei, „Amintire despre Tudor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, VI, 1928, nr.7-12, pp. 39-45. Publica deja în numărul de pe aprilie.

4 – M. Sadoveanu, „Tudor Pamfile”, în „Viața românească”, nr. II, nov. 1921,p. 249.

5 – Din scrisorile colecției noastre se observă supravegherea binevoitoare a acestuia, considerându-l merituos „cu prisosință”.

6 – I.E. Torouțiu, Studii și documente literare, (S.D.L.) vol X, p. 481, Pamfile- Iorga.

7 – N.Iorga, „Scrisoare către I. Diea”, rev. „Tudor Pamfile”, VI, 1928, nr. 7-12, p.34.

8 – Scrisoare către A. Gorovei, 23 IV, 1903, rev. „Tudor Pamfile”, nr. 7-12, p. 41

9 – I.E. Torouțiu, S.D.L.,vol. X, p. 478, scris. Din 19 sept. 1905.

10 – Idem, din 2 mai 1906.

11 – Idem, din 29 iulie 1906.

12 –Idem, fără dată, (1906).

13 – I. E. Torouțiu – S.D.L., Scris. Cit anterior și cea din 4 nov. 1907.

14 – Idem scris. Din 5 V. 1907.

15 – I. Bianu, „Amintire despre Tudor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile” VI, 1928, nr. 7-12, p. 35-36.

16 – M. Gaster, Prefață la D. Stăncescu, Basme, 1892.

17 – I.E. Torouțiu, vol.cit. p.478.

18 – P. Troian, „Arsura legilor nouă”, „Vocea Tutovei”, XIII, 1907, nr. 27, septembrie 30.

19 – În special „George Lazăr”, apărută la Bârlad, 15 aprilie 1887.

20 – I. Antonovici, „Tudor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, VI, 1928, nr. 7-12, p. 33.

21 – I. Bianu, „Amintiri despre Tudor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, VI, 1928, nr. 7-12, p.36.

22 – I.E. Torouțiu, S.D.L., X, p.481. Citatele anterioare din H. Hesse, „Jocul cu mărgele de sticlă”, R. A. O., 1994, p. 186.

23 – Șez., an XI, nr.2,apr.1903, p.23-31; „Revista ilustrată”, IV,

24 – „Viața literară”, an I, 1, 1906, pag. 7-8, „Omul și peștele cu glas”.

25 – an II, 1906, nr. 7-15 iunie 1906.

26 – An V, nr. 21,21 mai 1906.

27 – „Făt-Frumos”, II, nr.5,1 nov. 1905, p. 88, poșta redacției: Inventariem Colaborările cunoscute:

1 – Șezătoarea - An XI, nr.2, apr. 1903, vol. VIII, p.23-31.

2 – Făt-Frumos - II, nr.5, nov. 1905, p. 88 – Poșta redacției

3 – Revista noastră -I, nr.16, nov. 1905 „o zi de bucurie”

4 – România ilustrată – IV, nr.9 Trimite la „Adevărul” (1900-1917)

5 – Viața literară – I, nr.1, ian.1906, p.7-8, Omul și peștele cu glas

6 – Semănătorul – V, nr.21,21mai 1906, p.420

7 – Revista noastră – II, nr. 7,15 iunie 1906, nuvela „Singur”

8 – Colnicul Hora – I, 1906

9 – Viața literarăși artistică – I, nr.2,14 ian. 1907, p. 13

10 – Floarea darurilor – II, nr. 9,27 mai 1907, p. 141-143

11 – Vocea Tutovei – XIII, nr. 23, 2 sept. 1907, p.

12 – Calendarul ligei culturale – 1908

13 – ION CREANGĂ – I, nr. 1,1 aug. 1908

14 – Liga culturală – I, 1910

15 – Neamul românesc – An I, 1910, nr. 42, 13 oct., p. 669 / R

16 – Fluerașul – I, 1910, nr.5, p.68 – Curpănul și stejarul

17 – Neamul românesc literar – III, 1911,nr.45-46/ 27 nov., p. 721

18 – Calendarul revistei ION CREANGĂ – 1911,1912,1913,1914

19 – Răsăritul- I. nr. 8, D. 4 martie 1912

20 – Lumina poporului – I, nr. 2, d. 1 aprilie 1912

21 – Freamătul – II, nr.1-3, ian. – mart. 1912

22 – Ghiluşul – I, nr.1, p.16, 1912

23 – Miron Costin – I, nr,1,1 aug., 1913

24 – Calendarul nostru – 1918; Calendarul gospodarilor, Lumea poporului, C. Neamul românesc, Calendarul național al ziarului – America – Cleveland (Ohio), Calendarul poporului, Calendarul sătenilor.

25 – Lamura – cu Al. Vlahuță

26 – Florile dalbe – I, ian., 1919

27 – Însemnări literare – I, 1919, nr. 44, p. 1-4

28 – Viața românească – XII, 1920, nr.3, martie, p. 432 – 435

29 – Convorbiri literare – an 52, nr.8-9, Buc., aug.- sept. 1920

30 – Școala Basarabiei – Chișinău

31 – Sfatul Țării

32 – Dreptatea

33 – Renașterea Moldovei

34 – Glasul Basarabiei

35 – MOLDOVA DE LA NISTRU

28 – Scrisori către A.Gorovei, Minerva, 1970, nr.50, p. 262-263, datată17 iulie 1908.

29 – „Autodidact – persoană care s-a instruit singură în afara școlii și fără profesor" (Mic dicționar enciclopedic, Editura enciclopedică română, București, 1972, p. 75). Termen (mult prea) minimalizator în cazul acestei mari personalități.

Autodidact!

Convenim că termenul a fost utilizat spre a sublinia pregătirea individuală de folclorist neșcolit special pentru aceasta. De fapt nu era nimeni atunci.

Realitatea momentului este legată de pregătirea constant progresivă valoric (de după) Școala militară din Iași, după 1903 când a ales domeniul de excelență. Termenul nu i se potrivește lui T. Pamfile.

30 – M.Lupescu, „Tudor Pamfile și ION CREANGĂ", an XXX, p. 127.

31 – T.P., Cronica, I. CR., II, 1909, nr.2, p.56.

32 – „Vocea Tutovei", XIV, 1908, nr.15,3 aug. 1908.

33 – Ap. D.Culea, „Tudor Pamfile", „Săgetătorul", XX, 1921, reluat în „Tudor Pamfile", VI, 1928.

34 – Cf. Gh. Vrabie, Folcloristica românească, E. P. L. 1968, p.296 și cf. colaborărilor la „Vocea Tutovei„ (după 1907) și corespondenței.

35 – V. Pârvan, „Unirea", „Luceafărul", 1906, nr. 4, p. 90 și T.P. „Muzeul regional de istorie și etnografie", rev. M. C., II, nr. 7, p.97.

36 – Scrisoare către I.Diea, 3 iulie 1926, rev. „Tudor Pamfile", VI, 1928, nr. citat.

37 – Scris. Din 24 dec.1912, B.A.R.

38 – Ined. col. pers. Datată 22 nov. 1914.
39 – I.CR.,VII, 1914, nr.11, p. 315.
40 – I.CR.,II,1910, nr.6, p.142-143.
41 – I.CR., VI, 1913, nr. 10, p. 320.
42 – Scris. Din martie 1915, B.A.R.
43 – Ined. col.pers.,din 2 nov. 1915.
44 – Idem, 23 nov. 1915.
45 – I.CR., III, 1910, nr. II, p.351.
46 – I.CR., VIII, 1915, nr.10, p.278.
47 – I.CR., VIII, 1915, nr.5,p. 129.
48 – Pledează pentru aceasta daptul că n-a mai prezentat culegeri de poezie Academiei.
49 – Scrisoare către I. Diea, Rev. „Tudor Pamfile", VI, 1928, p.34.
50 – I.Mușlea, „I. Bianu și folclorul nostru", „An. Arh. De folclor", III, 1935, p. 1-6.
51 – Scrisori către I.Bianu, I, 1974, p. 66 (noi am consultat-o în original la B.A.R. coresp. 33567.
52 – I. CR., II, nr. 8, pp197-198.
53 – „Anale", XXXII, p. 296; Ibid p. 285
54 – I.Bianu, scris. Din 3 martie 1923, în „Tudor Pamfile", I, 1923, nr.3, p. 35.
55 – Scris. Din 25 ian 1932, în I. Mușlea, „Ion Bianu și folclorul nostru", „Anuarul arh. de folclor", III, 1935,p.3.
56 – A.Gorovei ȘEZĂTOAREA, Povestea unei reviste de folclor, „An. Arh. de folclor", I, 1932, p. 32 și urm.
57 – P. Cronica, I. CR., VII, 1914, nr. 1, p.32.
58 – A.Gorovei, Credinți și superstiții ale poporului român,București, Academia Română, 1915, VI, p. 465.
59 – N.Iorga, Pagini alese, vol. I.E.P.L., 1965, cap. Orizonturi moștenite, p. 6, (T. Pamfile) Cuvânt înaite.
60 – Rev. M.C., I, 1913, nr. 1, p. 1-2.
61 – P., Cronica, Rev. M.C., III, 1915, nr.8-9.
62 – I.CR.,III, 1910, nr. II, p.351.
63 – I.E.Torouțiu, S.D.L., p. 487, scris. Din 12 iulie 1910.
64 – „Neamul românesc literar", III, 1911, nr.3,p. 80.
65 – Ined. 11 iulie 1911, către El. T. Pamfile, col. pers.
66 – Șt. Manole, „Tudor Pamfile", rev. „Tudor Pamfile", IV, 1926, nr. -12, p.81-84.
67 – N.Iorga, „Calendarele acestui an" în „Neamul românesc literar", III,1911, nr.3.
68 – Scris. Către I. Bianu, 6 aprilie 1909, B.A.R. În continuare: „La sărbătorile poporului român „Sărbătorile de vară" (Duminică Mare- Pintilie Călătorul) lucrez de mai mult timp și cred că până la sfîrșitul acestei luni să le încheiu ca să vi le trimit. Aștept numai ceva din Doli... Cînd voi trece prin București mă voi abate și pe la Dvoastră și voiu veni după deschiderea seziunei, ca să vă rog pentru niște clișee pentru „Ion Creangă".

69 – M. Lupescu către C. Bobulescu, scris. din 8 martie 1919, Mss. 14711, cota B 60: L, B.C.S.

70 – Ined. 14 mai 1916, col. pers.

71 – Rev. M. C., I, 1 aug. 1913

72 – aceasta din urmă publică în an IV, 1916, nr. 1, note și traducere cu titlul „O condică veche", p. 192 cu continuare în nr. următor.

73 – Cronica, rev. M.C., 1915 nr.11,p.172.

74 – T.P. „Revista istorică", rev. M.C., III,1915, nr.2.

75 – T.P. „Muzeul regional"... rev. M.C., III, 1914, nr.7, p. 98.

76 – „Gânduri bune", II, 1916, nr. 12-11, 1-15 febr., p. 15-16.

77 – T.P.C., an VII, 1919, nr.5, p.33.

78 – P. Cronica, rev. M.C.,I, nr.5,p.79.

79 – N.Iorga, Scris. către I.Diea, rev. „Tudor Pamfile", VI, 1928, nr.7-12, p.74.

80 – M.Sadoveanu, „Cărți pentru popor", Opere, vol.19,p.51.

81 – G.Ibrăileanu, „Caracterul specific național în literatura română", „Viața românească", an XIV, 1922, nr. II,noiembrie.

82 – M.Sadoveanu, Opere, vol. 19, pag. 216-219.

83 – M.Sadoveanu, „Însemnări literare", I, 1919, nr. 45,dec.

84 – M.Sadoveanu, Ibid. nr. II, 14 aprilie 1919.

85 – Scris către I.Diea, „Tudor Pamfilee", VI, 1928, p. 38.

86 – Fosta ordonanță I. Pânzariu, încă în viață în 1972, își amintea despre desele trimiteri cu manuscrise la domiciliul scriitorului.

87 – Gh. Vrabie, Folcloristica românească, București 1968, p. 341.

88 – Scris. P. – Tutoveanu, 18-I-1921, Fond 62 (1-4) / XLVI, B.A.R.

89 – Ibid., Scris. P. –Tutoveanu, 30-I-1911.

90 – Ibid., Scris. P.- Tutoveanu, 26 apr. 1915.

91 – Ibid., Scris. P.-Tutoveanu, 15 oct. 1920.

92 – Ibid., Scris. P.- Tutoveanu, 18-I-1921.

93 – Amintiri de familie și din declarațiile lui C. Medeleanu, consătean și colaborator.

94 – Cronica, „Tudor Pamfile", V,1927, nr.1-4, p.31.

95 – P.Tudor, „Ruga Pământului", „Vocea Tutovei", XIV, 1908, nr. 14/20 iulie.

96 – V. corespondența N. Iorga, B.A.R., vol. 41 (XLI), p. 157.

97 – Șt. Manole, „O amintire despre Totor Pamfile ", „Tudor Pamfile", IV, 1926, nr. 9-12, p. 84.

98 – C. Ciopraga, Literatura română între 1900-1918, editura Junimea, 1970, p.55.

99 – Răspunsuri, rev. „Florile dalbe", I, 1919, nr.10-11.

100 – M.Sadoveanu „Săptămâna", „Însemnări literare", I, 1919, nr. 11, 14 apr. 1919.

101 – M. Sadoveanu „Săptămâna", „Însemnări literare", I, 1919, nr.16, 1 iunie.

102 – „Săptămâna", „Însemnări literare", I, 1919, nr.45, dec. 1919.

103 – Rev. cit. nr.44, p.1.

104 – Apărută inițial în „Viața românească", XII, vol. XLII, nr. 4-5-6, p. 380 Iași, Editura Viața românească, 1921, 245 pag.

105 – I. Creangă,Opere complete, cu două stampe, Chișinău, 1920, 272 p.

106 – Vezi și D.V.Marin, M. Straje: Dicționar de pseudonime, în „Tribuna școlii”, an III, nr. 109, 15 sept. 1973, p. 11.

107 – D.V. Marin, „O prestigioasă revistă de folclor: I. CR.”, „Cronica”, an VIII, nr. 41 (402), vineri, 12 oct. 1973.

108 – Repetăm pentru că se fac încă unele confuzii. Precizăm și data nașterii: 10 iunie 1883.

109 – G.C.Ursu, „Istoricul societății Academia Bârlădeană”, „Păstorul Tutovei, V, 1942, nr. 8-10, p. 506.

110 – Scris. P.- Bianu, 28 sept. 1908, B.A.R.

111 – v. și „Întâia adunare anuală a Societății ION CREANGĂ”, în I.CR., IV, 1911, nr.3, p.67.

112 – Șt. Manole, „Tudor Pamfile”, rev. „Tudor Pamfile”, IV, 1926,nr.9-12, p.84.

113 – P. Cronica, I. CR., II, 1909, nr.2 febr., p.56.

114 – Scris. P.- Bianu, Testament din 17 aug. 1916, B.A.R. Cu adevărat revista își încetează apariția, cu puțin înaintea morții sale, după numărul din iulie 1921. Testamentul definitiv este datat 22 iulie 1921.

115 – deși nu cunoștea contribuția lui Pamfile, v. Gh. Vrabie, Bârladul cultural, 1937, pp. 237-238.

116 – Gh. Vrabie, Bârladul cultural, București 1937, p. 253.

117 – „Florile dalbe”, I, 1919, nr.6, 15 martie, T. Spătaru = T. Pamfile.

118 – Scris. cit. P. –Bianu, 28 sept. 1908.

119 – P., Cronica, I. CR., I, 1908, nr.1, aug., p.26.

120 – P., Cronica, I. CR., VII, 1914, nr.6.

121 – P(amfile),Cronica, I.CR., II, 1909, nr. 10 oct., p.279.

122 – P., Cronica, Idem, nr.6, p.166.

123 – v. art. în I. CR., VII, 1914, nr.2, p. 34.

124 – P., Cronica, I. CR., II, 1909, nr.5,p.139, și alte mențiuni.

125 – Art. „Un fetiș modern cu șurub: poezia populară a d-lui E. Lovinescu”, I. CR., VIII, 1915, nr. 12 dec., p. 371.

126 – I.CR., II, nr.11; III, 1910, nr.1, p. 27 etc.

127 – I.CR., V, 1912, nr.11, p.351, și alte mențiuni la „cronica”.

128 – V. Ciobanu, „Tudor Pamfile”, S.C.I.L.F., anV, 1956; nr.1-2, pp. 44-135.

129 – Art. „Spiritul nou al d-lui Ov.Densusianu”, I. CR., VIII, nr.8, aug., pp. 225-227.

130 – P., Cronica, I. CR. V, 1912, nr.1, p.32.

131 – I.Pop Reteganul – „Despre modul de aduna materialul literaturii române, Foița Tribunei”, VII, 120, Sibiu, 1890, p.477.

132 – T. Pamfile, Cerul și podoabele lui... , prefața, București, 1913, pp. IV-V.

133 – T. Pamfile, „Două trecuturi”, I.CR., VIII, 1915, nr.4, p.97: „Datină nouă și aceasta! / culegerea cuprinzînd neologisme de tipul lăcrămații, șțramporturi, n.n. /Se poate! Mărturii despre dînsa vor rămîne însă prea multe, astfel că o putem lăsa: trecând peste stăruințI ca cele ale d-lui Ov. Densusianu”. A. G.Lupu, Cronica, I. CR., III, 1910, nr.4 apr., p. 124: „Noi culegătorii de la ION CREANGĂ vom aduna material și cum au înțeles înaintașii noștri, și în felul dorinței d-lui Densusianu, până ce se vor isca specialiștii despre care vorbește d-sa. Iști de azi, culegem ce găsim acum. Specialiștii

vor culege ce vor găsi atunci. Deosebirea dintre ieri, azi și atunci va fi, credem, destul de mare, pentru specialiștii de atunci".

134 – P., Cronica, I.CR., IX, 1916, nr.1, p. 32.

135 – P., Cronica, I. CR., VII, 1914, nr.2, p. 64.

136 – P., Cronica, I. CR., II, 1909, nr.8, p. 233.

137 – P., Cronica, I. CR., V, 1912, nr.7,p.223.

138 – Poșta redacției, I.CR., III, 1910, nr.2.

139 – Ibid. I. CR., II,1909, nr.4, p.112.

140 – P. Savin, „Tudor Pamfile, Gânduri pentru un prieten scump" rev., „Tudor Pamfile", VI, 1928, nr. 7-12, pp.45-48.

141 – Mss. X- 5088, pag. 68 B.A.R.

142 – Ibid. pag. 147.

143 – I.CR.,IV, 1911, nr.4,p.97.

144 – „Dintr-un răvaș", I.CR., III, 1910, nr.3,p.62.

145 – Anunțuri similare, uneori pentru anonimi, au mai apărut în revistă.

146 – Destul de repede după publicarea scrisorii lui Weigand s-au publicat unele studii care răspund cererii acestuia: „Terminologia păpușoiului" (G.F.Ciaușanu, I. CR., IV, nr.7, p. 220; și Al. Morariu, „Terminologia îmblăciului", I. CR., V, 1912, nr. 5, pp.146-147).

147 – „...d. Pascu nu vede în ostenelile noastre de cît glosare, filologie și toate cîte se învîrtesc în preajma acestor lucruri" P., Cronica, I. CR., III, 1910, nr.4, p. 123.

148 – P., Cronica, I. CR., III, 1910, nr.6, p.192.

149 – Pamfile, Mss., X-5091,p.200.

150 – I.CR.,III, 1910, nr.5, p. 139.

151 – I. CR., IV, 1911, nr.2, p.34.

152 – I.Mușlea, „Variantele românești despre femeia necredincioasă", în „An. Arh. de folclor", II, 1933, p. 197.

153 – G. Pascu – Despre cimilituri, prefața, „Analele Academiei", II, Tom XXXIII.

III. O REVISTĂ PENTRU O IDEE: Corpusul folclorului românesc

III.1. MOMENTUL COMPETITIEI

1 – În. O. Neamțu „Contribuția școlii sociologice, de la București, vol. Contribuția la Sociologia culturii de masă. București, 1970, p. 315 definirea noțiunii de cultură.

2 – scris. L. K, 31-XII-1913.

3 – G. Drăgan, „Tudor Pamfile" în „Universul literar", XIV, nr.20, 11 mai 1930, p. 306-307.

4 – L-K,12/ 9.1914. Arh. Kirileanu, XLIX, var. 1, B.A.R.

5 – Considerații pe seama basmului „Gheorghe cel viteaz” al lui P. Ipirescu, „trimis d-lui A. Gorovei la 19 aug. 1904”, MSS X-5094, B.A.R.

6 – T.P. „Muzeul de istorie și etnografie al județului Tutova”, rev. M.C., II, 1914, nr.7, p.98.

7 – Chiar dacă nu ne convine: în deceniul al doilea era mult mai important ce spunea redactorul revistei ION CREANGĂ decât ce scria Ov. Densusianu sau altcineva. Tot ce scria Pamfile se distribuia în mediul învățătorilor și al informatorilor de teren, ce tipărea Ov. Densusianu rămânea într-un cerc restrâns, adesea inabordabil datorită firii lui Densusianu și datorită transcrierii dialectale care îngreuna lectura; într-o „competiție” autoritate – glumă, câștigă ultima. Să mai presupunem: 1000 ex. 1000 de localități din circa 4000, la cel puțin 2 persoane, respectiv primitorul și un informator;realizăm nivelul de profunzime și aderență: „vânată” prin podurile caselor, revista ION CREANGĂ se mai găsea însă la țărani între 1966-1973.

8 – T. Maiorescu în discuția cu G.T.Kirileanu; ceilalți în răspunsurile din presă.

9 – B.P. Hasdeu, Dicționare și Dicționare, „Analele Academiei Române”, seria II, Tom IX (1886-1887), București, 1887, p. 376.

10 – A. Gorovei, Noțiuni de folclor, (p.8), București, Cartea românească, 1933, 74 pag..

11 – „folclorul trebuie să ne arate cum se răsfrâng în sufletul poporului de jos diferitele manifestații ale vieții cum simte și gândește el fie sub influența idelor, credințelor, superstițiilor moștenite din trecut, fie sub aceea a impresiilor pe care i le deșteaptă împrejurările de fiecare zi”. Ov. Densusianu, Folclorul. Cum trebuie înțeles, vol. Flori alese din cântece poporului, E.p.l., 1966, p.45.

12 – A. Gorovei, Noțiuni de folclor, 31.

13 – A. van Gennep, Le Folklore, Paris, 1924, p.19-20.

14 – Mic dictionar enciclopedic, Editura enciclopedică română, București, 1972, p. 376.

15 – Gr. Tocilescu, Materialuri folcloristice, 1900, vol.I, p. VI.

16 – Ov. Bârlea, Istoria folcloristicii românești, Editura enciclopedică română, 1974, p.13.

17 – Ov. Bârlea,op.cit.p.13.

18 – I.Mușlea, Învățătorii și folclorul, Cluj, 1928, p.8.

19 – Scris.ined.,Bârlad,28 sept.1908 (B.A.R.) Vezi și D.V.Marin, O prestigioasă revistă de folclor Ion Creangă, Cronica, an VIII, nr.41 (402), vineri 12 oct.1973.

20 – Scris.Kirileanu-Lupescu, Mrejeriu,Pamfile, 18 iulie 1908, fond cit. B.A.R.

21 – Scris. Kirilean-Lupescu, 6 august 1908, B.A.R.

22 – P.Ursache, ȘEZĂTOAREA în contextul folcloristicii, Minerva, București 1972, p.21 și următoarele.

23 – A.Gorovei, „Către cetitori”, „Șezătoarea”, an V, nr.1, dec. 1898, p.2.

24 – Scris.Gorovei-Jarnik,10 dec. 1920, mss.14999, cota J 28: G, B.C.S.

25 – v.fondul mss. G.T. Kirileanu, B.A.R.

26 – Rubr. „revista revistelor", „Viața românească", an III, 1908, vol IX, nr. 4-5-6, pag.157.

27 – Scris.Lupescu-Kirileanu,25 nov. 1907, fond Kirileanu, B.A.R.

28 – Șt. Manole, „O amintire despre Tudor Pamfile", în „Tudor Pamfile",IV, 1926, nr.9-12, pag.84.

29 – P., Cronica, I.CR., VII, 1914, nr.1, pag.32.

30 – Scris. Lupescu-Kirileanu, 26 mai 1910, B.A.R.

31 – Ibid. din 20 mai 1910.

32 – Scris. Kirileanu- Lupescu, 15 oct. 1908, B.A.R.

33 – P. Ursache, op. cit.pp. 119-121.

34 – Șt. Manole, art.cit.

35 – G. Ibrăileanu, „Literatura pentru popor",în „Evenimentul literar", 1894, nr.42.

36 – „Împotriva clevetirilor", „Semănătorul", IV,1905, nr.49.

37 – M.Lupescu, „Tudor Pamfile și ION CREANGĂ", în „Șezătoarea", an XXX, p.129.

38 – v.nota 28.

39 – M.Lupescu, art.cit.,p.127

40 – D.V.Marin, „Considerații preliminare privind promovarea cântecului popular...", în vol. Cântecul popular românesc, III, 1975, pp. 149-162 și Extras.

41 – v.nota 28.

42 – v. Z.Ornea, Semănătorismul, Minerva, Buc.1971.

43 – totalul pentru 1908: 41- ajungându-se în decembrie 1909 la cifra de 89, dintre care 48 noi, iar după anul III (1910) cifra totală însumează 123 colaboratori, față de cei 102 cât însumase până în același an ȘEZĂTOAREA la douăzeci de ani de la apariție!;

Toată seria veche a ȘEZĂTORII însuma până în 1917, 137 colaboratori.

44 – Scris. Lupescu-Kirileanu, 18 nov.1908, fond.cit.B.A.R.

45 – Ibidem, din 1 nov. 1911.

46 – S.Haret, Chesiunea țărănească, Buc. 1907, p.71; v.și D.V.Marin „Despre evoluția învățământului vasluian", „Anuarul Institutului de istorie, A.D.Xenopol", Iași XVII, 1980, pp. 603-608, Extras.

47 – I.Drăgoescu, „Un chestionar etnografic din anul 1789", R.E.F., Tom 10, (1965), nr.5, pp.537-540.

48 – „gutinul", I,(1889), nr.3,17 aprilie.

49 – „Tribuna",an I (1884),nr.78, p.311.

50 – „Anale" X, secțiunea a II-a, București 1878, p.340. Obiceile juridice.

51 – „Anale" X, p.27.

52 – „Columna lui Traian", VII, 1887, p.408 și următoarea sub auspiciile M.I.C.P. 1878 și de justiție 1882.

53 – Petersburg, 1877, 54 pag., 400 de întrebări.

54 – I.Otescu, Introducere la Credințele țăranului român despre cer și stele, Analele Academiei române, Tom XXIX, men., secțiunea literară, București, 1907, 88 p.

55 – Răspunsul era la îndemână, în mai multe snoave,rămânea să-l reformuleze cineva care-și descoperea...vocația, prin încurajările ce nu conteneau la ION CREANGĂ.

56 – P.,Cronica, ION CREANGĂ, IV, nr.9, sept. 1911,p.308.

57 – M.Fotea, „Folclorul de la revista ION CREANGĂ", Folclor literar II, 1968, p.341.

58 – Academia Română, „Chestionar folcloric", „Viața românească", XII, (1930), nr.7-8, iulie-august, p.97-99.

59 – M.Pop, Îndreptar pentru culegerea folclorului, București, C.C. Cr. Pop. 1967, 112 p.

60 – „Anale", L, 1919-1920, p. 148-300.

61 – Ov. Bârlea, „Datinile și credințele poporului român" de El.N.Voronca. R.E.F. 11, p.425.

62 – ION CREANGĂ, III, nr.1,p.25.

63 – ION CREANGĂ, an V, 1912, nr.6, 1 iunie.

64 – în S.C.I.L.F., V, 1956, nr.1-2, p.41-135 (vom reveni).

65 – „Tudor Pamfile", I, nr.1,1 febr.1923.

66 – „Însemnări ieșene" la 2 febr., „Zburătorul" la 19 aprilie 1919.

67 – I.CR., XII, nr.1,ian.1919,p.3.

68 – X, pe 1917 număr unic, 1-12 cuprindea „Mănunchiu nou de povestiri populare despre la Ștefan cel Mare", 108 pag.

69 – an XIV, 1921, nr.1,p.16.

70 – ION CREANGĂ, XIV,1921, nr.2, febr. 1-2.

71 – an XII,nr.2-3, p.17.

72 – T.Pamfile, „O lămurire", ION CREANGĂ, XII, 1919, nr.2-3, p.18.

73 – Ap. D.Culea, „Tudor Pamfile" în „Tudor Pamfile", VI, 1926, nr.7-12, p.48, după „Săgetătorul" nr.5,29 oct.1921.

III.2. AUTORITATE ȘI ACTIUNE: DISPUTE

74 – I. Iordan „Anul filologic", „Însemnări ieșene", IV, 1939, vol. IX, nr.2,pp.304-313.â

75 – Ov. Densusianu „Folclorul. Cum trebuie înțeles", ed.II,București, 1937, p.11.

76 – Ov.Densusianu- „Sociologia Mandax" Extras din „Înălțarea", București 1936, pp. 122-127, 144-147.

77 – în M.bucur, Ov. Densusianu, Editura tineretului, f.a.(1967), p. 167.

78 – M.Bucur, Ov. Densusianu: p.171

79 – Ov.Densusianu „Folclorul. Cum trebuie înțeles", (op.cit.), p.12.

80 – Ov. Densusianu „Aspecte ale vorbirii populare",curs 1928-1929, pp. 4-5

81– Ov. Densusianu „Viața păstorească în poezia noastră", M.Bucur „Introducere" Editura literară 1966, p. 10-11.

82 – T. Pamfile „Spiritul nou" al lui Ov. Densusianu", ION CREANGĂ, VIII, 1915, Nr.8, pp. 225-227.

83 – împreună cu I. A. Candrea și Th. Speranția- (M. Bucur, opera citată, p.178).

84 – Ov. Densusianu „Cum se judecă la noi", „Viața nouă", I, 1905, nr. 22, 15 dec., p. 22.

85 – Desigur Ov. Densusianu n-a fost acuzat de crimă împotriva folclorului (deși avea momente când în focul disputei ar fi dat foc acestuia), ca D. Zamfirescu pentru discursul său la Academie.

86 – Ov. Densusianu Prefață la Tradiții și legende populare, București, B.p.t., f.a. (1910).

87 – București, 1920, p.8 și urm.

88 – M. Bucur, opera citată, p. 200.

89 – A.G.Lupu, Cronica, ION CREANGĂ, III, nr.4, p. 124.

90 – E. Lovinescu- Istoria literaturii române contemporane, vol. I, 1926, p. 130.

91 – G.T. Kirileanu, Cronica, ION CREANGĂ, I, 1908, nr.5, p. 156.

92 – I. Mușlea- "Ov. Densusianu- folclorist", „An. arh. de folclor" (1939), p. 6.

93 – Ov. Bârlea, R. E. F., nr. 11, p. 425.

94 – „Analele Academiei Române", seria II, Dezbateri, tom XXXI, 1908-1909, București, 1909, p. 237- 238.

95 – „O nouă revistă – Viața nouă", „Făt Frumos", I, 1905, nr. 19, 15 februarie, p. 301- 306.

96– "Viața nouă", I, nr. 8, 15 mai 1905.

97 – S. Pușcariu "Cinci ani de mișcare literară, 1902- 1906", București 1909, p. 54 și N.Iorga are aceeași atitudine în Istoria literaturii române contemporane, II, 1934, pp. 149- 150.

98 – G.T.Kirileanu – „Să n-aibă...", „Făt-Frumos", I,1905, nr.17-18, 31 dec. - 15 ian. 1906, p.267.

99 – E.Manu „Infuzii folclorice ale simbolismului românesc", vol. Temelii folclorice și orizont european în literatura română, Ed. Academiei Române, Buc.1971, p.248.

100 – Ov. Densusianu „Filologia patronată de Academie", „Viața nouă", III, 1907-1908, p. 263, sau an IV, nr,16, 1oct. 1908, p. 327; T.Pamfile – Cimilituri românești, București, 1908, 55 pag.

101 – „Cărți nouă", „Viața nouă",II, 15 aug. 1906, p. 318.

102 – „Viața nouă", p.327.

103 – Ov. Densusianu, „Din mișcarea intelectuală", „Viața nouă", an V, nr.18, 1 nov.1909, p.374.

104 – P.,Cronica, ION CREANGĂ II, 1909, nr.4

105 – A.G.Lupu, Cronica, ION CREANGĂ, III, nr.4, p.124.

106 – Ov. Densusianu Graiul din Țara Hațegului, 1913, p. VIII.

107 – T.Pamfile „Spiritul nou" al d-lui Ov. Densusianu, ION CREANGĂ, VIII, 1915, nr.8,p.227.

108 – Ov. Densusianu, Graiul din Țara Hațegului, București MCMXV, p. VIII.

109 – Revista revistelor, „Viața românească", vol. XIV, an IV, nr. 7,8 și 9, p.480.

110 – „Cum ni se zugrăvește graiul", ION CREANGĂ, II, 1909,nr.9,p.226.

111 – v. „Analele Academiei Române", XL (1920), pp. 154-155.

112 – T. Pamfile, Cronica, ION CREANGĂ, IX, 1916, nr. 3, p.96.

113 – N.Lupu Kostake, Cronica în „Făt-Frumos", I, nr. 23-24, 1 iulie 1905.

114 – Emilgar, Cronica, „Făt-Frumos", II, nr. 8-9, 15 dec.1905, 1 ian. 1906, p.163.

115 – E vorba de an VII, nr.14, p.5; T.Pamfile, Cronica, ION CREANGĂ, III, 1910, nr.3,p.92.

116 – P.,Cronica, ION CREANGĂ,III, 1910,nr.3, p.91.

117 – articolul lui Th. Speranția, „Noua revistă română", VIII, nr.2.

118 – P.Cronica,vol.Dicționar de proverbe și zicători apărut în B.p.t. nr.713-8,în ION CREANGĂ, V, nr.1,p.31.

119 – București, Institutul de arte grafice, 1914, coperta; 1915.

120 – T.Pamfile „Studiile d-lui Th. Speranția", ION CREANGĂ, VIII, nr.2,febr.1915, pp.35-38.

121 – T.Pamfile „Găina vecinului", ION CREANGĂ, VII, 1914, nr.4, aprilie, p.97-99.

122 – T.Pamfile, Cronica, ION CREANGĂ, IX, 1916, nr.2, p.64.

123 – G.Ibrăileanu, „Anecdote de Th.D. Speranția", „Viața românească", XVII, 1925, nr.11-12,p.372.

124 – G.Pascu, „Viața românească", I, 214-246; IX, 415-422

125 – „Publicațiile stiințifice ale lui / dr. G. Pascu/ docent la Universitatea Iași",...,Iași,1915.

126 – „Viața românească",anul III, vol.XI,p.131, oct.1908.

127 – G.Pascu, T.Pamfile, Jocuri de copii, „Viața românească",III, 1908, vol.X,p. 302-303.

128 – an I, 1908, nr.3, p. 93-94.

129 – T.Pamfile, Cronica,I.CR.,I, 1908, nr.3, p.93-94.

130 – T.Pamfile, Cronica, I.CR., II, nr.11, p.307-308.

131 – G.Pascu, Despre cimilituri, studiu filologic, București 1909, XII, 276 p.

132 – G.Pascu și istoria literaturii române sau o nulitate universitară, 1932, 14 pag. De L. Predescu „Un caz nenorocit și trist: G.Pascu", Iași, 1937.

133 –Jocuri de copii, III, 1908, nr.8, p.302-303.

134 – G.Pascu, Despre cimilituri, An. Academiei Române, seria II, tom XXXIII, p.196-197.

135 – M.Sevastos, Amintiri de la Viața românească, Editura tineretului, 1966, p.313.

136 – N.Iorga, „Cărți nouă", „Neamul românesc literar", I,aug.1909,p.655.

137 – „Convorbiri critice”,III,nr.10.
138 – v.Cronica, I.CR., III, 1910,nr.1,p.27.
139 – P.Cronica, I.CR.,VI,1913, nr.5,p.160.
140 – T.Pamfile „Învățați și diletanți”, I.CR., V,(1912),nr.4,p.104.
141 – T.Pamfile „Învățați și diletanți”, I.CR., 5mai 1912, p.133.
142 – G.Pascu, Sufixele românești, 1915, 500 p.
143 – P.,Cronica, I.CR., IX, 1914, nr.5,p.155-160.
144 – Cronica, „Făt-Frumos”, nr.8-9, 15 dec. -1 ian. 1906, p.163.
145 – an, XXIII, p.275.
146 – P.Cronica, I.CR., III, 1910, nr.10, p.319-320.
147 – „Viața românească”, vol.XXIV, an VII, 1912, p. 144.
148 – P. Cronica, I.C.R., V, 1912, nr.11, p. 315.
149 – G.Pascu, Despre cimilituri, Analele Academiei Române II, Tom XXXIII, P.197.
150 – M.Cruceanu, De vorbă cu trecutul, București, Editura Minerva, 1973, p.56-57.
151 – „Floare albastră”, 1899, nr.21, 28 februarie 1899.
152 – D.Zamfirescu, Poporanismul în literatură, 1909, p. 33.
153 – T.Maiorescu, „Răspuns la discursul de recepție a d-lui D.Zamfirescu”, 1909, p.57.
154 – G.Ibrăileanu, Campanii, articolul „Discursul d-lui D.Zamfirescu”, Minerva, București, 1971, pp. 136-138.
155 – T.Pamfile, „Cuvinte dureroase”, I.CR., II, 1909, nr.6,iunie, p.142.
156 – T.Pamfile, Cronica, M.C., III, 1915, nr.5, mai, p. 80.
157 – Ș.Cioculescu, Memorii (XXV), „Flacăra”,nr.35, 25 aug.1973, p. 27.
158 – „Convorbiri critice”, III,nr.10.
159 – P.,Cronica, I.CR., III, 1910, nr.1, p.27.
160 – M.Dragomirescu, „Mișcarea literară la 1908”, în Convorbiri critice”, II, nr.19, 1.dec. 1908, p.780.
161 – P.,Cronica, I.CR., I,1908, nr.5, p.158.
162 – T.Pamfile, Cronica, I.CR., IX, 1916, nr.5, p.156.
163 – E.Lovinescu, Istoria literaturii române contemporane, I. editura Minerva, București, 1973, p.71-74.
164 – FLACĂRA, IV, 1915, nr.51, 10 oct. 1915, p.554 și următoarea.
165 – E.Lovinescu „Un fetiș modern: Poezia populară”, „Flacăra”, an IV, nr.52, 10 oct. 1915, p. 554.
166 – T.Pamfile, „Un fetiș modern cu șurub: Poezia populară a d-lui Lovinescu”, I.CR., VIII, 1915, nr.12, dec., p.318.
167 – Ibidem, p. 339.
168 – I.CR., VIII, 1915, nr.4, p.97.
169 – Ibidem, p.319.
170 – I.CR., III, 1910, nr.2, p.29.
171 – P., Cronica, I. CR., VI. 1913, nr.10, p.320.
172 – Idem.

173 – București, 10 iunie 1909, Scrisoare K. – L., Arhiva Kirileanu, XLIX, var.1 B.A.R.

174 –K. –L., 13 sept. 1913, fond. cit., B.A.R.

175 – Ibd., Scrisoare K.-L., București, 15 iunie 1909.

176 – Ov. Bârlea Istoria folcloristicii, Editura Enciclopedică română, București, 1974, p.405.

177 – Idem, p.405.

178 – G. Pascu, Revista revistelor, ION CREANGĂ, 1908, nr.1, în „Viața românească", an III, 1908, nr.8, aug., p.309.

179 – v. „Viața românească", III, nr.8, p.309; IV, nr.9, p. 480; V, nr.2,p.317; ... an XII 1920, nr.1,martie, p. 180 etc.

180 – M.Sevastos, Amintiri de la „Viața românească" Editura p,l., 1966, p.381.

181 – (G.Ibrăileanu) –v. M. Sevastos- Amintiri de la „Viața românească", p.363-364.

182 – Cronica literară, „Viața românească", nr.1, 1920, p. 130-132.

183 – G.Ibrăileanu „Poezia populară", vol. Note și impresii, Iași, 1920, p. 68-71.

III.3. ORIENTAREA COLABORATORILOR

184 – V.C.Nicolau, Tudor Pamfile în „Tudor Pamfile", I, 1923, nr.9, oct. 1923, p. 131.

185 – P.Cronica, VI, 1913,nr.2, p.63.

186 – Mic Dicționar Enciclopedic, Editura Enciclopedică română, București, 1972, p. 913.

187 – R.Vulcănescu, Dicționar de etnologie, editura Albatros, București, 1979, p.263.

188 – coperta I, interior, începând cu nr.1/1908 și cu nuanțe rămas ca îndemn permanent pe tot parcursul apariției.

189 – P.Cronica, I.CR., I, 1908, nr.4, p.126.

190 – Scris. Pamfile – Bianu, 4 iunie 1909 (9.20), fond. cit. B.A.R.

191 – T. Raica, Ploiești, în I.CR., III, 1910, nr.4, p.93.

192 – S.Fl.Marian, Cromatica poporului român, 1882, Discurs de recepție la Academie.

193 – v.cazul Tuțescu

194 – la C.N.Mateescu, II,223.

195 – Ibidem, p.251. Pentru simplificare indicăm numai vol. și pag.

196 – v. și V. Ciobanu, op. cit.

197 – T.Pamfile, „S.Fl.Marian", I.CR., V, 1912, p. 161- 164.

198 – R.E.F., vol.18, 1973, nr.4, p.245.

199 – T.Pamfile, „Un sfat care s-a mai dat", I. CR., VIII, nr.7, p.193-4.

200 – IV, nr.12, p.404.

201 – P., Cronica, I.C.R., II, 1909, nr.2, p.56.

202 – „Povești" de V.Caraivan, I, nr.3, p.94.

203 – scrisorile lui V.Savel, I, nr.5, p. 131; II, nr.1, p.1.
204– G.T.Kirileanu, Cronica, I.CR., I, nr.5, p.124-125.
205 – I.CR., IV, 1911, nr.4, p.127.
206 – IV,nr.6, p.161.
207 – „Șezătoarea", vol.X, nr.5-6, dec. 1907.
208 – G.Catană, Balade poporale, Brașov, ediția a III-a 1916, p.VII-VIII.
209 – Bartok B.:Cîntece poporale românești din Comitatul Bihorului, VII, nr.1, ian. 1914, p.1-2.
– Beldie I.C.: Cîntece și cimilituri, Ed. Neamul românesc, III, nr.7, iulie 1910, p. 224.
– Ciorogariu P.: Cîntece din popor, II,nr.3, martie 1909, p. 83.Rec. de Beldie I.C.
– Ciuncanu I.L.: Dorul și alte cîntece: IV, 1911, nr. 10 oct., p. 340. Rec. De Pamfile.
– Cristescu Fl.: În mijlocul horelor: III, nr.5, mai 1910, p. 160. rec. de T. Pamfile.
– Pamfile T.: Literatura populară ca mijloc de creativitate națională, III, nr.2 febr. 1910, p. 29-31.
– Polcovnicul: Cîntece Moldovenești, IV, nr.8, aug. 1911, p. 156, rec. de Pamfile.
– Pamfile T.: Prof. P.Ciorogariu – culegător de muzică populară, III, nr.1, ian 1910, p. 27.
– Tulbure Gh.: Cîntece din lumea veche: II, 1909, nr.3, martie, p. 84. Rec. de Beldie I.C.
– Vasiliu Al.: Cîntece, urături și bocete; II, nr.5 mai 1909, p. 140. Rec. de M.Lupescu
– Vasiliu Al.: Despre cîntece poporale, VI, nr. 11, nov. 1913, p. 322-326.
– Pamfile T.: Interesul pentru folclor al profesorului Bela Bartok din Ungaria. Conferința prof. Bela Bartok „Despre cîntecele și muzica populară românească din comitatul Hunedoarei, VII, nr.5 mai 1914, p. 159.
210 – E.C., recenzie: T.Pamfile: Graiul vremurilor povești, „Convorbiri literare", an XLIII, iulie 1909, p. 1241.
211 – I, 20.
212 – II, 83, despre poveștile scrise de Ioan Slavici.
213 – III, 31.
214 – III, 290.
215 – IV, 162.
216 – Din trecut, Giurgiu, 1901, 105 p.
217 – în I. CR., IV, 1913, nr.2, p.63.
218 – P., Cronica, I. CR., 1914, nr.3, p.96.
219 – Ibid. IV, p.63.
220 – VII, 1914, p.88.
221 – VIII, 128.
222 – I.CR., VII, 1914, nr.6, p.192.

223 – Redacția, „O jumătate de an”, „Ghiluşul”, I, 1913, mai, nr.6.
224 – „Ținta”, „Ghiluşul”, I, 1, 1912, dec., p.1.
225 – an XXX, nr. 3,1 martie 1896, p.476.
226 – C.Rădulescu, Comorile poporului, Buc., 1930, p.8.
227 – C.Rădulescu-Codin, Îngerul românului, introd., 1913, p.XXIX.
228 – P., Cronica, I.CR., III, 1910, nr.1, p.27.
229 – I.CR.,VI, 1913, nr.11, p.350.
230 – Ibid., p.351.
231 – P., Cronica, I. CR., an VI, 1913, nr.6, p.191.
232 – P.,Cronica, I.CR., IX, 1916, nr.1, p.32.
233 – Vol.II, Craiova, 1926, p. 6.
234 – P.,Cronica, I.CR., VIII, nr.11, noiembrie 1915, p.316.
235 – S.Mehedinți (?) „Al. Vasiliu, Cântece, urături și bocete”, „Convorbiri literare”, an XLIII, nr.3, martie 1909, p.334.
236 – P.,Cronica, I. CR., V, 1912, 7, p.223.
237 – D.F., Cronica, I. CR., VI, nr.4, p.128.
238 – I.CR., IV, dec., 1911, p. 404.
239 – P.,Cronica, I.CR., VII, 1914, nr.2, p. 64.
240 – P., Cronica, I.CR., VIII, 11 nov., 1905, p. 316.
241 – București, 1915, p.34.
242 – P.,Cronica, I.CR., VII, 1914, nr.6, p. 161.
243 – P., Cronica, I. CR., VII, 1914, nr.2, p.34.
244 – P., Cronica, I. CR., VIII, 1915, nr.10, oct., p.296.
245 – P.,Cronica, I. CR., I, nr.2, sept., 1908, p.62.
246 – 2 nr. Tecuci, 1929, 1930.
247 – V.C.Nicolau, „Tudor Pamfile” în „Tudor Pamfile”, I, 1923, nr. 9, oct., 1923, p. 132.

IV. O ARHIVĂ PENTRU MAI TÂRZIU

1 – I.CR., II, nr.8, p.224.
2 – M.Rezlescu, „Ion Creangă”,d irector, T.Pamfile, Bârlad, 1908-1921, Indice bibliografiat, Biblioteca universitară M.Eminescu, Iași, 1971, dactilografiat.
3 – N. Constantinescu, „Elemente de antropologie culturală în studiile și cercetările lui T.Pamfile” Memoriile secției științifice, filologice, literatură și arte, seria V, Tom VIII, 1986, Extras, Editura Academiei Române, p. 259.
4 – Poșta redacției, ION CREANGĂ, II, 1909, nr.8, aug., p.224.
5 – T.Papahagi, Poezia lirică populară, Buc., 1957, p. 528.
6 – Cântece, nr.434, cules din Straja – Bucovina de la A. Tomiac, în I.CR., III, nr.4, apr. 1910, p.112.
7 – Ibid. nr. 436 din Pipirig- Neamț, cules de Gr. Vasiliu, p.112.
8 – Ibid. nr.360, Vicovul de sus, P. Cârstean, I. CR., III, nr. 1, ian. 1910, 18.
9 – T.Pamfile, „Ceva despre cântece de țară”, Introducerela volumul Cântece de țară, 1913, p.8.

10 – Al.Amzulescu, Balade populare românești, E.P.L., Buc.1964, introd. vol.I, pag. 36; Academia Română Buletinul informativ științific și administrativ, I, (1948), p. 137.

11 – I.CR.,II, 1909, nr.11, p. 291;

12 – Id. nr.8, aug. 1909, pp. 209-210.

13 – Id, an IV, nr.3, martie 1911, coperta I, respectiv nr.7, iulie 1911, cop

14 – M.Lupescu, în I.CR., V, nr.10, oct.1912, p. 305.

15 – S.P.Colibași, „Cântecul cerșetoarei", în an XIV, nr.4,apr. 1921, p.49.

C.N.Mateescu, „Cântecul pustiei", an V, nr.9, sept.1913, p. 260.

16 – I.C.Chițimia, „Cărțile populare românești în perspectivă europeană", în Limba și literatura, II, 1976, p. 465.

17 – I.CR., an V, nr.2, coperta 1 fără titlu.

18 – I.CR., V, 1912, nr.6, p.188.

19 –I.CR., VI, nr.8, p. 225, p.1.

20 – I.CR., IV, nr.3: Dorul mândrii, nr.7 și 9 în an V, nr. 2, an VI, 1913, nr.8; I.CR., VI, nr.9, p.257.

21 – N.I.Dumitrașcu, „Despre cântăreții din naiu", I.CR., VI, nr.9, sept., p.288.

22 – I.CR., II, nr.8, aug 1909, p.223.

23 – N.I.Dumitrașcu, „O mare parte din horele ce se cântă și se joacă în com. Boureni- Dolj", I.CR., I, nr.5, dec.1908, p.155.

24 – N.I.D. –Reny, „Spectacol cu călușul, la București în fața familiei princiare", I.CR., I.CR., V, nr.6, iunie 1912, p.1.

25 – S.P.Colibași, „Jocul călușarilor" (din Afumați- Ilfov), în I.CR., VIII, nr.3, martie 1915, p. 78-83; nr.4, aprilie, p.119.

26 – Autografe N.Iorga, 1907, vol. XXVII, p. o și în I.E. Toronțiu, S.D.L., XII, p.483.

27 –„Analele A.R.", XXXII, 1909-1910, Dezbateri, p.284-285.

28 – v.Al.Philippide, Studii de literatură universală, ed. Tineretului, 1966, cap. Trăsături distinctive...

29 – nr.1, 1925, p.135-149 rubrica Miscellanea, P. Nicanor et Co

30 – T.Pamfile, „Ceva despre cântecele de țară", Introducere la Cântece de țară, p. 8.

31 – Ov.Bârlea, Metoda de cercetare, Buc. 1969, p. 30.

32 –I.C.Beldie, Muzica versului popular (culegătorilor de cântece populare, p.150) în tip. „Cultura",Buc. 1911, p.53.

33 – P.Cronica, Hora din Cartal de d-l. P.Pârvescu, I.CR., I, 1908,nr.5, p.156-157.

34 – T.P., „Cu un prilej", I.CR., VII, 1914,nr.1, pag. 1-2.

35 – I.CR., VII, nr.5, p.159.

36 – Cântece de țară, Ediție și pref. de D.Ciuchindel, Editura tineretului, 1960, 304p.

37 – C.Rădulescu-Codin; Comorile poporului; Literatură, obiceiuri și credințe, București, Casa școalelor, 1930, p.13.

38 – N.Romanaș, Cântece din Basarabia, 1905-1916, Cartea a II-a, Ed. Ramuri, Craiova, (f.a.) – 1928, 160 p.

39 – P.,Cronica, D.Marmeliuc, „Figuri istorice românești în cântecul poporal al românilor", I.CR., VIII, 1915, nr.8, aug., p.256.

40 – G.Constantinescu, VI, nr.3, p.76.

41 – T.Pamfile, VIII, nr.9, p.267.

42 – M.Lupescu, în III, nr.3, p.72.

43 – I.CR., III, nr.10, p.298.

44 – Goleștii- Badii, Muscel, D.Mihalache, „Cântece", I.CR., VIII, 1915, nr.2, februarie, p.58.

45 – G.Ibrăileanu, „Geniu necunoscutului", „Ev.literar", 1894, nr.13.

46 – C.Atanasiu- „Razna cea frumoasă", VIII,2; T. Bizom-Fata cea pricepută, IV,4; A.Lupcan, Fata babei și fata moșneagului –Bălți- Moldova XIV, 2, ș.a.

47 – I.CR., I, 1908, nr.5, dec. 1908, p.134.

48 – T.Pamfile „Un sfat care s-a mai dat", I.CR., VIII, 1915, nr.7, p.193-194.

49 – P., Cronica, I.CR., VIII, 1915, nr.9, sept., p.276.

50 – Dim. Cădere, I.CR., I, 1908, nr.3, pp 68-75.

51 – I.CR., III, nr.12, dec. 1910, pp. 359-340.

52 – ibidem, I.CR., p.325-330, 356-359.

53 – M.Barbu „Povestea unui prost", I. CR., VIII, 1915, p. 47.

54 – I.CR., VIII, 1915, p. 100.

55 –din „Floarea darurilor", II, p.141-143.

56 – Tony Brill, „Principiile clasificării legendelor populare", R.E.F., II, 1966, nr.3, pp. 259-269.

57 – 337- „Răscumpărarea" de D. Mihaiu, I. CR., VIII, 1915, nr.4, aprilie, p. 112-114.

58 – I.CR., IV, nr.6, p.147.

59 – I.Adam, „Pe lângă vatră. Vorbe de clacă", V. Caraivan-Povești, Bpt., 1908 – I. Dragoslav, „Facerea lumii",povestire, Socec, 1908. M.Lungeanu – În sărbători, Minerva, 1910 (E. Boureanu, „Povestea lăcrămioarei", 1908 prima din vol.)

60 –R.E.F., 10 (1965), nr.6, p.592.

61 – B.A.R.ms. X-5094, fila 403.

62 – P.G.Savin – I.CR., IV, 8, 255.

63 – p.338, V.I.Cahu.

64 – I.CR.,VIII, p.295.

65 – I.CR., VIII,12,341.

66 – Gh. Vrabie, Folcloristică românească, E.pl., 1968, p.282.

67 – T.Pamfile „O părere..." în Povestea lumii de demult, ed. Acad. R., 1913, p.1-4.

68 – Istoria literaturii române, I, cap. Folclorul literar românesc, Editura Academiei, București, 1964, p. 195.

69 – N.V. Hânțescu, IV, p.23.

70 – D.Furtună, IV, p.79.

71 – 187.Cine trage! Da cel cu iapa trage de-i rupe coada, adică cel cu pricina sufere mai mult decât toți.

194. La fântâna bună, mulți voinici s-adună, adică cu ori cine-i detreabă, fiecare caută să se unească.

204. Frumusețea nu se taie pe masă, i se zice celui care tot caută la frumos, nu la folos. G.A.Cosmovici, I. CR., III, 6, p.175.

206.Miere, miere, da, la miere mult mai cere!

214.Dacă nu-i și nu-i și nu-i, nu mai spune nimănui!
72 – I.CR., VIII, 1915, nr.3, martie, p. 87.
73 – I.CR., VIII, 3,p.88.
74 – A.Gorovei, Cimiliturile românilor, 1898 sau Cimilituri românești, de T.Pamfile, 1908.
75 – I.CR., IV, 75.
76 – I.CR.,IV,179.
77 – I.CR.,IV, 116.
78 – I.CR.,VIII,119.
79 – I.CR., IV,209.
80 – VIII,4.
81 – II,187.
82 – 157.
83 – VII,259.
84 – II,155.
85 – V,311.
86 – II,63.
87 – II,1.
88 – IV,361.
89 – V,325.
90 – V,337.
91 –„Vremea nouă”, XVI,nr.2390 /12 apr.1983, p.4.
92 – Vol.Interferențe, Vaslui , 1980, pp.44-51.
93 –„Vremea nouă”, XIX, nr.2585, 30 dec. 1986, p.7 ș.a.
94 – una din cele mai frumoase orații auzite, V, p.41.
95 –I,16.
96 – VI,169.
97 – V,276.
98 – surprinsă succint de T.Pamfile, în II, 50.
99 –II, 154.
100 – v. și I. Meițoiu, Spectacolul nunților, C.S.C.A., București, 1969.
101 – III,104.
102 – IX,192.
103 – V.180.
104 –IV, 171.
105 –VIII,1,14-17.
106 – „Pentru ce frații călugări care păzesc viața mânăstirii nu trebuie să guste din struguri înainte de praznicul schimbării la față a Domnului”, XIII, 1920, 1, p.2-4; și „Aflarea hoților cu cheia bisericii”,V,240.
107 – II, 271.
108 – VIII,175.
109 – IV, 24-358.
110 – I.CR., V, nr.10, oct,p.297-8.
111 –VIII, nr.5, mai 1915, p.129-30.

112 – 272. Descântec de deochiu, VIII, nr.6, iunie 1915, p. 182.
113 – V, 174-5.
114 –VI, 117.
115 – V,47.
116 – V, 9.
117 – V,155.
118 – N.I.Popescu, I.CR., III, 1910, p. 368.
119 – C.N.Mateescu, „Spicuiri folclorice din scrieri vechi", I.CR., V (1912), nr.6, p.168.
120 – V,297.
121 – III,289.
122 – III,257.
123 – III,291.
124 – IV,161.
125 – III, 225.
126 – II, 139.
127 – V.146.
128 – XIV,14.
129 – VIII, 297.
130 – V.146.
131 – VII, nr.7.
132 – VII,nr.3.
133 – VIII, 259.
134 – VIII,279.
135 – IV, 335-6.
136 – IX, p. 35.
137 – VI.nr.10.
138 – XIII, 120.
139 – p.181-193.
140 – VII,32.
141 – V,179.
142 – V, 290.
143 – V, 229.
144 – IV, 130.
145 – IX, 66.
146 – VIII,78.
147 – V, 355.
148 – I,144.
149 – IX, 195.
150 – IX;194.
151 – VIII,260.
152 – IX,194.
153 – IX,nr.1, p.2-6.
154 – V,p.1.

155 – VI, nr.3.
156 – IV,375.
157 – III, p. 323.
158 – VIII,131și 227.
159 – v.VII,192.
160 – T.Pamfile, Industria casnică la români, 1910, p.473-474.
161 – I.CR., III, 1910, nr.1, p.2
162 – v.cap.povestiri și legende .
163 – IV, 226,309.
164 – V,321-325.
165 – I.CR., an VIII, nr.9, sept. 1915, p.257-258.
166 – I.101-2.
167 – XIII, 33-37.
168 – VII, 138-142.
169 – V.nr.8, 225-229.
170 – IX,192-193.
171 – V.321-325.
172 – IV, pp.38-40.
173 – IV,7,193-194.
174 – Scrisori către N.Iorga, vol.3, 1913-1914, Buc., Minerva, 1988, p.155.

V. FINAL DESCHIS

1 –Ilie Mitu, A.I.Popescu, M.Locusteanu, Cântece bătrânești din Oltenia, C.Cr.pop. Cronica, 1968;

– M.Georgescu, Z.Georgescu, Flori de câmp, C.Cr.pop. Craiova, 1969;

– I.Brezeanu, La izvoarele cântecului, C.Cr.pop. Galați,1969;

– I.Brezeanu, Studii de limbă, literatură și folclor,Reșița, 1971;

– C.Manolache, Folclor din Prahova (C. Cr. Pop), Prahova, 1972;

– C.Manolache, Și iar verde frunzuliță, C.Cr.pop., Brașov, 1968;

– I.Bradu, Cântece bătrânești din Bihor, C.Cr. pop., Bihor, 1971;

– I.Bradu, Folclor din țara Lovistei, C.Cr. pop., Vâlcea, 1970, Șc. Pop.

– N. Balan, M.Stan, Drag mi-i cântecul și jocul, C. Cr. Pop., Vaslui, 1972.

2 – R. Vulcănescu, Dicționar de etnologie, Ed. Albatros, Buc., 1979, p.393.

3 – T.P. „Un sfat care s-a mai dat", I.CR., VII, nr.7, p.193.

4 – T.P. „Mărturisire cerută", M.C., III, 1914,nr.5, p.66.

5 – v.mss. X-5092, B.A.R.

6 – V.Bogrea, „Tudor Pamfile" în „Dacoromania", II, 1921-22, pp. 893-894.

7 – D.Furtună, Cronica, I.CR., IV, 1911, nr.4 apr. 1911, p.127.

8 – N.Iorga, „Neamul Românesc literar", III, 3, reluat în I.CR., IV, p.95.

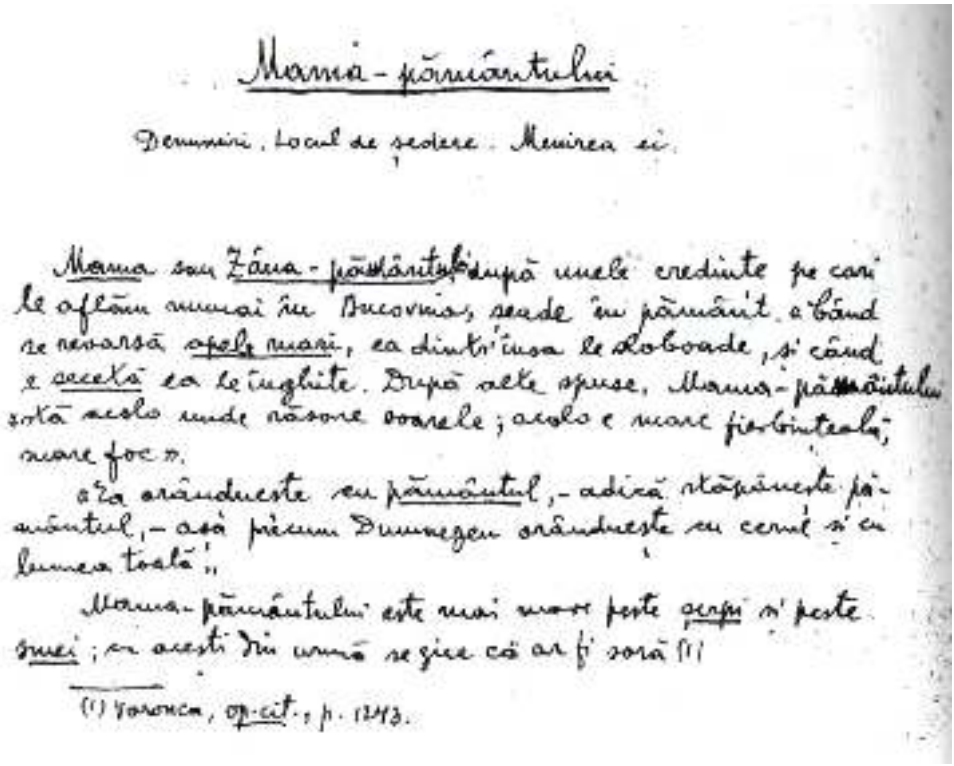
9 – N.Iorga a tradus I.CR. IV / 1911 și VII/ 1914 c.f. „N.Iorga și folcloristica românească" în Centenar N. Iorga, Junimea, 1971, 217 pag.

Piatra funerară din Cimitirul Eternitatea din Tecuci – 1922

VI.
MĂRTURII ŞI DOCUMENTE

Legate de munca la această carte, păreri,texte, scrisori. Doar câteva pagini în sprijinul unor corecte reeditări a operei lui Pamfile, în primul rând a Mitologiei românești.

Mama-pământului

Denumiri. Locul de sedere. Mențiuni.

Mama sau Zâna-pământului după unele credințe pe care le aflăm numai în Bucovina, șede în pământ când se revarsă apele mari, ea dintr'însa le slobozește, și când e secetă ea le înghite. După alte spuse, Mama-pământului zisă acolo unde răsone soarele; acolo e mare fierbințeală, mare foc".

a"Ea orânduește cu pământul, - adică stăpânește pământul, - așa precum Dumnezeu orânduește cu cerul și cu lumea toată".

Mama-pământului este mai mare peste oraș și peste sate; cu acești din urmă se zice că ar fi soră (1)

(1) Voronca, op.cit., p. 1243.

Furtunile mari, impresionând prin sticăciunile cari le fac, sunt însemnate de bătăni prin cărțile vechi, alături de cutremuri, întunecimi de soare sau lună și alte „cumpene" mari:

„Știut să fie, zice o însemnare,—di când au fost furtună mari la Sfinții Mucenici, foarte cumplită, cât n'au mai rămas oi; și ciobanii au murit. Și spre știință s'au însămnat, 1797 Mart 9" (1).

„La anul 1838 Noemvrie 13 au început o iarnă foarte grè și au ținut până la 1839 Fevr. 15; și atunci *au mai furtunat* o zi și o noapte...

La anul 1839 Iunie 13 a dat o mare furtună în acest oraș [Bârlad], a stricat multe dughene, a rupt morile de vânt și a rupt pogni de prin grădini" (2).

4. *Vârtejal*, — în pl. *vârtejuri* și *vârteaje* (3),—numit și *bâlborâ* (4), *valvard*, *vârticuș* sau *vârtecaș*,—este vântul care, învârtindu-se cu vârtul în pământ iar pânia în văzduh, se lărgește din ce în ce mai mult. El este întotdeauna stăpânit de diavoli, căci necuratul se află pururi în mijlocul lui (5). De vârtejuri, prin urmare, trebue să se ferească orișicine, pentrucă pune dracul câte odată mâna pe cel prins, intră apoi într'însul și nu mai iesă toată viața. „Câți oameni nu sunt cu dracu'ntr'înșii!" Aceasta o doresc dracii mai ales cu copiii cari-s slabi și nepricepuți!

„Când îl vezi că se apropie, să scuipi și să fugi (6).

De cele mai multe ori însă nu trebuie *să scuipi*. Când este vârtej, dracul face rămășag cu *Maica Domnului*. Atunci, dracul zice că va găsi *apă* iar Maica Domnului zice că nu va găsi. Dacă scuipi, dracul arată scuipatul Maicii Domnului și Maica Domnului, ne lângă că te dăruește necuratului, dar se și mânie (7).

---

(1) *Mirea Costin*, II, p. 32.

(2) I. Antonovici, *Documente bârlădene*, I, p. 751.

(3) R.-Codin. *Mehalache*, *op. cit.*, p. 73.

(4) Cred. Rom. din com. Cătun, jud. Dolj, înșirăt. de d-l Șt. St. Tuțescu.

(5) Cred. Rom. din com. Vârfu-câmpului, jud. Dorohoiu, înșirăt. de d-l D. Urzică: Dacă vezi un vârticuș, ferește-te, că-i necuratul. — Acad. Rom., *Mss. nr. 3418*, p. 110, cred. din jud. Bolgrad: *Vârtejul* cu-i vânt cerat.

(6) *Șezătoarea*, V, p. 142. — *Idem*, VI, p. 62: Când vezi un vârtej, fugi de el, că dă peste tine și nebunești. — G. F. Ceaușanu, *Superstițiile poporului român*, p. 240.

(7) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Teleorman.

Paginile 50, 51 din „Văzduhul" restul din „Dușmani și prieteni..."

Alții spun că rămășagul acesta îl face nu Maica Domnului, ci *Dumnezeu* și cu diavolul, zicând acesta din urmă că va scoate «apă din piatră», «ci-că pămînt is pietre». Omul, când vede vârtejul, să strige «huidea!», ca să nu rămâie dracul pe Dumnezeu (1), sau «ho!», ca să se risipească (2).

Prin unele părți se strigă vârtejului, având pelin înaltă (3):

— Păi! păi! holbora (4).

Prin unele părți se zice că, scuipând, faci semn diavolului ca să vină să te ia.

Chitia necuratului se găsește în vârful de com, format din coib. Dacă cineva poate să ridice coibul «cocma pe jos», ar putea pune mâna pe acea hichie, care are darul să facă pe oricine nevăzut, dacă o va pune în cap (5).

Prin Bucovina, vârtejurile de toamnă, când nu se mai vedea din pricină că pământul este uscat, fără pulbere, se numesc *vântoase*; oamenii le zic însă, nu pe numele lor, ci *frumoase*, *frumușele*.

Frumușelele sunt teamna, atunci e nunta dracului, se însoară un fecior de drac. Vine așa un vânt și rupe frunzele de pe popuși și se învârte cu o frunză până la cer. Frunza aceea e *mireasa*, zic oamenii în râs. Un astfel de vânt dacă trece peste un om, când îl găsește dormind, îl ologește, îi ia puterile, îl strâmbă. Copiii ocărăsc pe mireasă și chiuesc de fugă diavolul cu frunza aceea în vârf cine știe unde. Vântoasa ia jurul întreg de strujeni, poate frunzele cad și numai una o ridică în sus. Oamenii, când văd vârtejul, într'adins se uită să vadă care frunză va rămâneă mireasă.

Mama, dacă blastămă copilul când e mititel, vântoasa îl ieă. O femeie zicea în una la copil:

Umflă-te-ar vântoasele!

Și l-au ridicat pe sus, cum păsîea vacile, și l-au isbit într'o rîpă de s-a murit (6).

---

(1) *Șezătoarea*, II, p. 194.
(2) *Idem*, III, p. 122.
(3) *Revista Tinerimea Română*, III, I, p. 450.
(4) Șt. St. Tuțescu, *Toina Mută*, p. 94.
(5) *Șezătoarea*, VI, p. 26.
(6) Voronca, *op. cit.*, p. 403-4.

lenie este luda,—străjuesc moaşele. Acestea, când zud cevă sgomot, îndată aprind tămâie, îşi fac cruce şi strigă:

— Cară-te de-aici, ludo şi toate Duhurile necurate, în lemne şi în piatră!

„Vin între altele *Duhurile necurate*... şi se îmbracă în formă de porc, câne, lup şi *moimă*. Aşă, într'o noapte s'a întâmplat de a dormit moaşa. Norocul că mamă-sa nu dormiă, căci iată dintr'un cot de casă iesă o moimă mare, urită, — Doamne păzeşte, gândiai că-i Dracul, ucigă-l-crucea,—şi numai că vine către copil. Maima strigă din răsputeri, ţipă, trage de moaşă, în zadar: moima aceea a fost adormit cu fermecături pe moaşă, cât asta nu se putea *pomeni*. Moima tot vine, tot vine către copil. Doamne, urită eră! Mama aruncă în moimă *pricoifa*, perina, dă cu cingătoarea copilului, în urmă dă cu picioarele, cu mânile, apucă moima de cap,—în zadar: moima tot înaintează şi eră să pună mâna pe copil, când dă Dumnezeu de cântă cocoşul a treia oară, şi du-te, moima se face nevăzută!

Nici frică şi groază ca aceea nu a mai simţit nimeni până atunci şi pe când *se pomeniă* moaşa, biata mamă leşină şi copilul eră cu gura la o parte.

La alt copil a venit un porc şi eră să mănânce copilul, când, fără veste, de sub *cătoni*,—o gaură sub vatra focului,—iesă un bătrân, apucă dihania în braţe şi se face nevăzut, cu ea cu tot, şi copilul scapă" (1).

Vremea prielnică de umblat este prin urmare ori când; pe plac le este noaptea *Sfântului Andreiu*, când oamenii se apără, ca de Strigoi, ungându-şi gospodăriile cu *usturoiu* (2).

Prin jud. Dolj se crede că Duhurile rele stăpânesc pământul până la miezul nopţii: *găinile* le simt când se apropie şi fac „cru-cru-cru!" iar *cocoşii* bat din aripi şi cântă „cucurigu!": atunci vin şi Ingerii cari păzesc pământul şi-l mătură de duhurile necurate (3).

Cu privire la Macedo-Români mai adăugăm *Ginţii*, *Armerii* şi *Psirii*. Aceştia se pun în legătură mai ales cu femeile de curând născătoare.

(1) Densuşianu, *Graiul din Ţara Haţegului*, p. 232–4.
(2) Gorovei, *Credinţi*, p. 304.
(3) Cred. Rom. din com. Valcele din Topeşti, împărt. de d-l I. Ciuncanu.

(Când *Cei din baltă* s'apropie de om și caută să-l primejduească, omul îi simte numaidecât, căci i se pun *ațâre*, cari îl ogărcesc și nările îl împiedică de a înoți; atunci, omul trebue să se prefacă și să iasă afară din apă (1).

„La ape mari, să nu cutece unul; mai bine să se închine și să fugă, căci Dracul nu știe biserici; el stă tot de *bogdăpți*, îi pune piedici, îi împiedică mâinile și picioarele ca să se înece. Când ai să mergi vreo apă mare, fă-ți cruce în margine și roagă-te lui *Sfete Nicolae*, că el este mai mare peste ape" (2).

Prin jud. Bacău, atunci când scăldându-se într'un pârâu, le înoată copiilor apă în urechi, caută să o scoată. Pentru aceasta, sar într'un picior, și țiuind cât o pitică în ureche, zic:

Auzi,
Pământ,
Scoate apa din urechi,
Că pică în pământ rodni,
Și, la noi în chiotori
[illegible]
Scoate-o pe din afară,
Că-mi mare,
Și mă tac,
Că pământ de pâcioare! (3)

La Boiceiță, când se sfințesc apele, *Cei din baltă* nu mai stau acolo, «peste noapte,—se spune prin jud. Muscel,— nu le mai dă *mereu* (4) să se pitească acolo, ași ch. sunt groși, de *fuiu* cari-i mănâncă mai abitir ca pe purcei" (5).

Tot în fel ca *Cei din baltă* este și *Cei din puțuri*. Puțurile sunt tămânile necurate se cunosc după un luiuet; sunt însă și tămâni necurate, cari nu luiese. Pentru aceasta, nimeni nu trebue să

(1) Cred. Rom. din com. Țepu, jud. Tecuciu: *Când* îi zice Dimineața, când îi spuni în apă ca să te înece.

(2) Șezătoarea, III, p. 108–2.—Gorovei, *Credințe*, p. 163: Când intri în apă să te scalzi, să-ți zici *mare ai de nu*, Necuratul pere fiare și te înecă.

(3) Culeasă din com. Lăpuș, jud. Baia-Mare, început de d-l C. Gh. Vasilescu.

(4) Vezi în ed. mică.

(5) Șez. Pov. și Mitologie, *Superstiții despre vânt*, p. 17.

FEMEILE-PEȘTI.

Femeile-pești sau Nereidele. Cântecele de pe mări. Mămăliorii de oameni. Legendele altor popoare.

In mare se află un soiu de pești, femei pe jumătate, cari stau ascunși șase zile, cât marea se frământă, iar Sâmbătă, când marea se odihnește, ies de-asupra. Atunci, în locul acelui se face o dungă roșie, una galbenă și a treia albastră, — tricolorul românesc! Femeile încep îndată să cânte foarte frumos.

Din acele părți ale pământului ne vin nouă *cântecele* frumoase cari se împrăștie din om în om. „De unde ies cântecele? Poporul crede că departe-departe, la răsărit, este o lighioană, jumătate peșce și jumătate fată, care cântă fel de fel de cântece cu fel de fel de viersuri. Deși dânsa fură sei-cafei câte un cântec omenesc cel bun la Dumnezeu și cari cu inimă bună, a spune și altora cele aurite (1).

Corăbierii cari le aud se îndrăgostesc adorm înșiruiți de frumoasa lor cântare și astfel cad în apă și se înnecă.

Aceste femei-pești, ies câte odată pe maluri, primăvara, când e cald și se joacă cu șireguțele de mărgele și scumpetăți ale mării, din cari adesea uită câte ceva, pe cari le găsesc pământenii noștri. Alte ori le lasă într'adins, ca să moncească lumea.

Unii spun că aceste femei-pești sunt așa de multe, că nu le poate număra nici cu 100 de boi, se caută să înece corăbiile mari ce merg la America; acestea au cuțite pe dedesubt, ca să le taie degetele când ar vrea să vie la uscat călătorilor.

Femeile-pești se nasc din oameni blăstămați de părinți.

Dincolo de partea de mare a acestor femei-pești, este țara *Mâncătorilor de oameni*. Aceștia caută să facă în fiecare Sâmbătă

(1) Cred. Rom. din com. Vișinești, jud. Dorohoiu, împărt. de d-l D. Furtună.

BALAURII.

Balaurii de [illegible] și [illegible]. Balauri din povești. Piatra scumpă. Balaurii văzduhului cu [illegible].

Credințele populare ne dau mai multe soiuri de Balauri: unii de apă, și alții de uscat, locuind și aceștia în văi adânci și umede, și în sfârșit alții de văzduh, în legătură cu ploile.

Obișnuitul Balaur este cel de poveste, în care, firește, nu mai cred decât copiii. Acesta are înfățișarea sau a unui șarpe uriaș de mare, care este zmeu sau ajută pe voinicul ce-l scapă de moarte din gura *Șarpelui*, sau are înfățișarea unei șopârle a unei șopârle cu șapte capete, de obicei, ce locuește într-o fântână de unde se adăpa satele în schimbul darului ce-l fac din vreme în vreme și care constă dintr-un suflet de fecior ori fecioară. Pe acesta îl ucide, [illegible], Sf. Gheorghe și alți voinici ai poveștilor noastre, pentru ca din trupul lui să facă apoi câte nouă [illegible] mari cât [illegible].

Pe acest balaur, Bulgarii ca și Grecii, îl numesc *Lamia*, despre care cetim următoarele: „un animal,—stau zmeu spune: balaur [illegible] ... cu [illegible] care-i așteaptă ieșirea din fântână, se culcă pe genunchii fecioarei sortită ca jertfă, pentru care o roagă să-i caute în cap" (1).

Până acum să vorbește de noi!

Acest monstru îl aflăm și la alte neamuri.

Alt soiu de Balauri sunt cei ce fac *piatra scumpă*. Ei locuesc prin prăpăstii, se pare că prin *țara românească*. De aceea sunt și mulți Armeni [illegible] se îndeletnicesc cu căutatul de [illegible] (1).

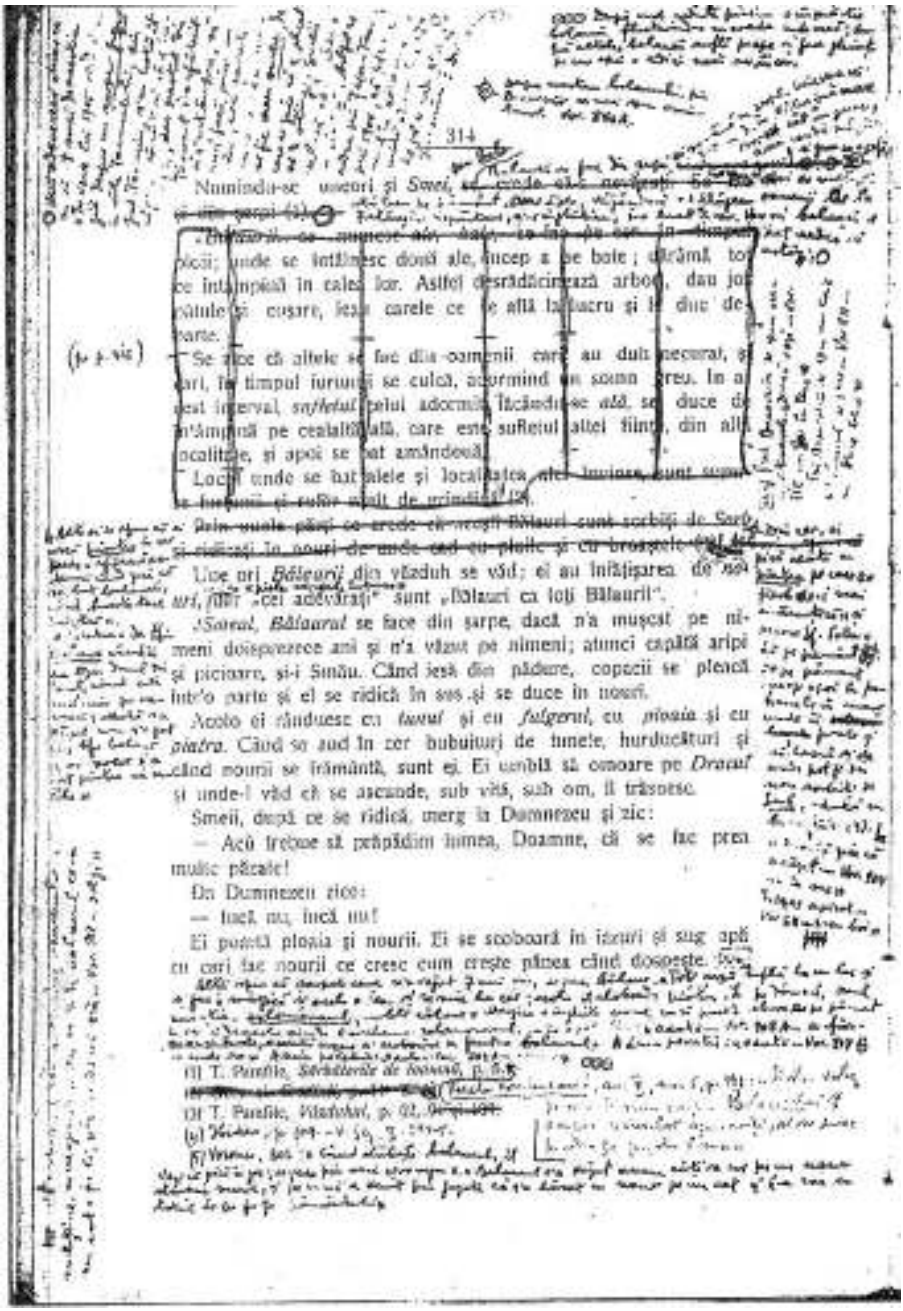
Câte odată putem scumpă în iaz și [illegible] (2).

In sfârșit, al treilea soiu de Balauri sunt cei [illegible]

(1) Șezăt. an. VI, 134.

(2) T. Pamfile, *Sărbătorile de toamnă*, p. 51—2.

(3) [illegible]

Carnaleal este drumul Bălaurilor. Pe curcubeu se duc la apă. Dacă dau ploaie rărită, e semn că Bălaurii au supt apa din vreun loc sărat; atunci pânea nu crește (1).

~~Toți prin Bucovina [illegible] cu unii Bălaurii sunt pe [illegible]~~

~~Mai limpede cuvintoarcele~~ credinți înlegane despre Bălauri:

«Șarpele pe care nouă ani de zile nime nu l-a văzut, se face Bălaur, adică șarpe uriaș, care poate și sburà. După ce poate sburà, se duce până găsește un tău fără fund, numit *iezer*, se bagă acolo și tot bea la apă până-l scoate vreun *solomonar*.

Solomonarii aceștia sunt oameni foarte învățați, cari poartă *vremile cele grele*. Șolomonar se face cel mai mic dintre șapte frați călugări, care merge la o școală șolomonărească unde învață a ceti și scrie șolomonărește. Unde este astfel de școală? Aceasta numai șolomonarii o știu.

Cum leagă și desleagă vremurile, acestea se poate cunoaște din următoarea istorioară:

Acum vreo treizeci de ani se arătară prin satele Ohaba, Grădiște, Zăicani, Bucova și Băuțari patru cerșitori. Unii oameni i-au miluit cu câte ceva, alții nu. Ajungând la Băuțari, nu i-a miluit nime. Ei s'au reintors mânioși din sat. Afară din sat s'au întâlnit cu popa din Băuțari. Acesta i-a cunoscut și i-a dus acasă și i-a ospătat. In urmă ei au scos fiecare câte o carte șolomonărească și le-au arătat popii, și popa a știut ceti în ele. Apoi au zis cerșitorii:

— No, domnule părinte, va fi vai de hotarele acestor sate!

Și s'au dus. La trei zile după aceea, a venit o ploaie cu *grindina* ca nucile de mare, și a nimicit țarinile celor cinci sate, afară de holdele celor ce i-au miluit.

Șolomonarii adică se duc la iezere și de acole scot Bălaurul. Un atare iezer este și al Bistrei, în munții Bucovei, ținători de Rătezat.

Iată altă istorioară:

---

(1) Voronca, *op. cit.*, p. 603–4. ~~Cf. T. Burada, Istoria [illegible]~~

Acum vreo douăzeci de ani, într-o zi din comuna Bucova s-a
dus în munte. Acolo văzu o doamnă cu o față albă. Domnul se
uită cătră ea și-i zise vorbe de dragoste, pe care ea le ascultă.
Din Bucova se duse cu doamna până la Je-
rusalim. Acolo domnul se întoarse către ea și-i zise:
— Taie calul meu cu tot ce e pe el, numai frâul nu-mi da-i.
Bucovanul luă calul și se urcă pe el, până la un vârf de
munte. Acolo se întoarse iarăși să vază că doamna acela este
tare bună. Peste puțină vreme începe apa să bolborosească
și ieși din ea un bălaur. Doamna îi puse frâul pe cap și
cap, și Bălaurul se duse cu ea în lume.

A fost până mai

Mai ceri și domnia ta de la acela, și vei fi tot mereu, până ieși
un bălaur mare. Domnul îi puse frâul în cap și se urcă pe el.
Bălaurul sbură cu el spre răsărit, așa precum este Țara-Românească. Pe unde trecea șalmanarul călare pe Bălaur, gerul era
negru de tunete, fulgere și vâlvătăi de văzduh (1).
toate jivinile pe unde trecea.

Acela s-a dus cu Bălaurul la Ierusalim, unde apoi face tot dă-
raiele din ei, căci acolo nu mai ormenii trăi vie o zi, dacă n-ar
harem, o dihonă sau zoida balaurului, adică de cald (2).

(1) *Fărâmă.*

(2) Densușianu, *Graiul din Țara Hațegului*, p. 253.

Frigurile

Denumiri, înfăţişări, [illegible] şi [illegible]

După credinţele poporului român din Bucovina, Frigurile ar fi o fată, sau ar fi niște femei în număr de 99 după unele spuse, de 77 după altele sau de 57 după altele, purtând de fiecare câte un fel de friguri omului. Prin urmare vor fi friguri [illegible] înfierbântate, altele cari răcesc, altele să nu poţi să mănânci [illegible], vor fi a friguri negre, friguri ce scutură [illegible] o zi sau a doua zi, [illegible] friguri [illegible]

Când se spune că Frigurile ar fi o fată, aceasta se socoteşte a fi fiica lui Irod-împărat şi despre dânsa se povesteşte următoarele, în legătură cu Sfântul Ion cap-tăiat, [illegible] (29 August[1])

[illegible] Sf. Ion [illegible] în [illegible] la Irod-împărat, şi femeia lui Irod [illegible] a fost [illegible], dar el [illegible] [illegible] [illegible] la toţi [illegible]; [illegible] pe la [illegible].

Împăratul [illegible] care juca [illegible] frumos, şi la [illegible] fata [illegible] i-a zis [illegible] ce va vrea [illegible], [illegible] ea [illegible] să ceară capul lui Sf. Ion.

– [illegible], a zis împăratul [illegible] capul [illegible].

[illegible] – [illegible] Atunci fata a venit cu capul pe tipsie jucând [illegible] împăratul [illegible].

– De acum, [illegible] tot să joci.

Şi [illegible] Frigurile, [illegible] pe [illegible].

1) Pentru această sărbătoare v. T. Pamfile, Sărbătorile de toamnă şi postul Crăciunului, Bucureşti, [illegible] p.

MOARTEA

Înfățișări. Moartea închisă în sac. Chemarea Morții și dulceața vieții. Dumnezeu hotărăște ca Moartea să nu se mai vadă. Oamenii nu mai cunosc ziua răpoșii lor. Pregătirea pentru trecerea din viață. Vestitorii Morții: slăbirea puterilor, văjăirea urechilor, căderea dinților. Moartea ia sufletele. Păharul Morții. Boala, ajutorul Morții. Moartea vicleană. Banii, oarba Morții. Moartea atotputernică. Sf. Haralambie cărmuitorul Morții. Mocanul la stâlpul Morții. Mocanul, Holera, Ciuma și Moartea. Mila Morții. Sgârcitul înghițit.

Moartea, pe cari unii o numesc prin confuzie *Samodiva*, *Sila Samodiva* sau *Saleа Samodiva* (1), este duhul nevăzut care ia sufletul omului în „ceasul morții", când îi este scris omului bătrân ori tânăr, bogat ori sărac, înțelept ori nențelept în viață, ca să-și ia rămas bun dela această lume trecătoare și să meargă pe „lumea cealaltă", după voia lui Dumnezeu. Aceasta se întâmplă numai atunci când curmarea vieții n'o face Ciuma sau Holera singurile boli pe cari, mai ales, poporul le personifică (2).

Moartea se arată bolnavilor sub chipul unei hâde și urâte, numai ciolane, cu ochii duși în fundul capului, cu dinții mari, cu degetele lungi și subțiri, având în mână o *coasă* (3).

Dacă se zice despre cei ce se îmbolnăvesc greu, că i-a ajuns Moartea cu aripa, trebue să credem că Moartea are și *aripi*.

După unele credințe, Moartea este una din cele trei *Ursitoare* și anume cea care taie firul fără de cea de-a doua, din furca ținută în mâini de întâia.

Mai demult Moartea se vedea; lucrul acesta însă aducea mare necaz, căci lumea era întotdeauna înfricoșată, când ea trecea.

Adeseori chiar oamenii o prindeau și astfel Moartea avea de

---

(1) Ispirescu și Daniil, *Descântece din Basarabia*, II, p. 195.

(2) Stoicescu, *op. cit.*, p. 9–10; vorbind despre demonologia poporană, spune că la popoarele primitive, toate bolile fiind personificate, Moartea are un rol cu totul special.

(3) Sbiera, III, p. 113.

Frăția de cruce
și alte
înrudiri sufletești la
Români
de
Tudor Pamfile
1916

Capitolul I

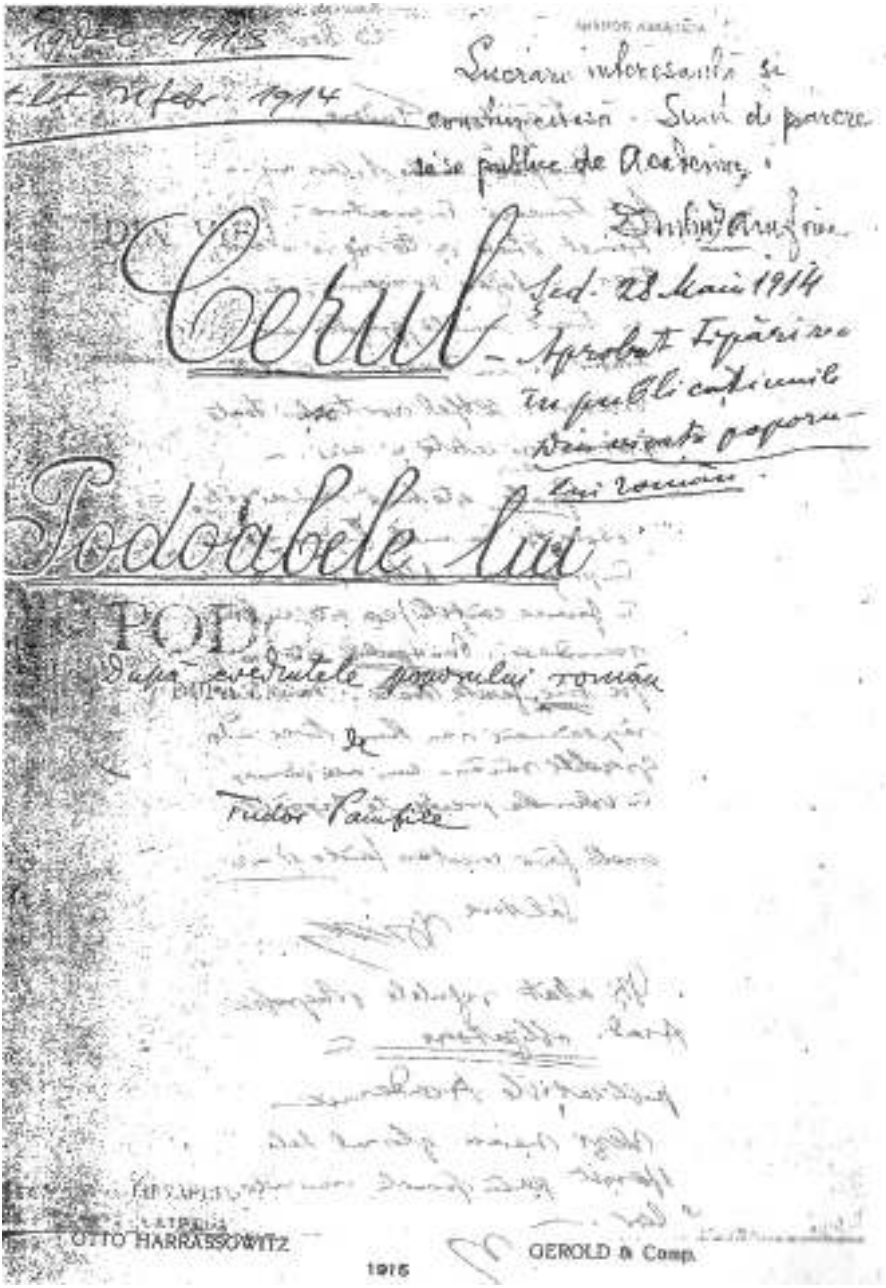
Text gros / Neam. Străinătate. Îndrăgit. Reamintit. Binefaceri. Apelativele și limba cultă

Între părinte și fii (fecior, fată), între frați și surori, [illegible], ca și între neamuri, megieși, vecini, [illegible] (1), unde [illegible], în rândul cel de [illegible] vreme s-a stabilit [illegible] de mai bine [illegible] apucate [illegible] tradiție națională de care [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Astfel s-a putut spune totdeauna că sângele apă nu se face, că acela la care nu-și [illegible] ochii, [illegible] mai aproape cineva decât [illegible] străinătatea, [illegible] nu înseamnă decât [illegible] străină [illegible], în care lipsa [illegible] se simte mai puternic, a găsit poate cele mai frumoase plângeri populare, pentru cel ce are a gândi:

Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului;
Codrul are frunza lui
Și nu vede nimănui.
Codrul are crengi plecate,
Și la dânsul n-am dreptate.
Jelui-m-aș câmpului:
Câmpul are pelinița
Și la dânsul n-am credință;
Câmpul are iarbă verde,
Și pe mine nu mă vede.
Jelui-m-aș maicei mele,
Casa mea-i plină de jele
De jos și până-n podele! (1)

Următorul cântec lămurește: străinătatea este [illegible] decât mama, tata, fratele, sora:

Foicică bobului,
Străinele ca mine nu-i
Decât puiul cucului
Când îl lasă mama lui
În mijlocul codrului
Și-n calea [illegible].

Cerul
Todobele lui
TOD
Tudor Pamfile
OTTO HARRASSOWITZ
1915
GEROLD & Comp.

ACADEMIA ROMÂNĂ

București
23 Nov 1915

Căpitane Tudore,

Împrejurez cecla 1, care mi-a fost trimeasă în creatură. Ți-o trimet ștearsă și te rog să o arăți în fugă de camarazi, căci au trecut multe greșeli, care trebue să nu treacă în cecile viitoare. Altfel vor trebui toate trimise și cetite și arse. —

Grabă ate bună numai când e și odată și în mâle bune și împrejurări. Altcum (cum ate în fiecare cărțile) ea ate în totdeauna. Principalul ate să fie bine făcută toate. Mai târziu răspundem cui bine trece — de grăbelile rămân — cum ați rămas în obiceiul precedentă tipărită acolo fără cratere, semne și arse.

Salutare

Ți-am alăturat regulele ortografiei Acad. obligatoare în publicațiile Academiei. Vezi mereu glosarul de la sfârșit pentru formele mai rele.

Scuola primara din Lepu unde a studiat T. Pamfile

Dormind...

În noaptea acela de Mai, călătoream undeva în Moldova; lume fusese în destul de multă, dar dincolo de Docolina, după schimbarea trenului, nu rămăsese în compartimentul meu decât doi tineri, un ofițer de cavalerie și-o domnișoară. Ne-am schimbat salutările de nevoe și arătându-ne părerile de rău pentru lipsa neobișnuită a luminii, ne-am așezat fiecare, tăcuți, la locurile noastre.

Trenul urca încet, aproape ca la pas; mașina pufăia prelung; subt noi, când și când, scrâșneau măruntaele de fier ale vagonului, când și când s'auzea călcătura roatelor pe îngemănarea șinelor. În dreapta se întindea un șes îngust, subt o coastă de dealuri întretăiată de guri dese de văi, în care dormeau căsuțe cu pereții albi, înecate în cununile livezilor. Peste deal, poala cerului, cu nouri scămoșați, printre care vâslea luna aproape plină.

După tăcere, tovarășii mei de drum erau de bună samă străini. Domnișoara din mijloc rămăsese dela început, cu totul nemișcată, privind necurmat în jos; ofițerul dimpotrivă: cu mișcări nervoase, căuta să aninie undeva perdeaua răsvrătită a ferestrei. Îl robise, după cât înțelegeam, priveliștea nopții, și căuta, după putință, să ne împărtășască și nouă, — celorlalți doi, — ceva din aceste tainice prisoase ale firii.

Câteva clipe, luna se arătă pe-un câmp mai larg. Ofițerul cuprinse perdeaua și o ținu așa. Costișa din față ni se arătă întreagă, limpede ca ziua; un drum de țară, îngust și cotit, alb ca laptele, cobora și se oprea într'un mănunchiu de case, subt deal, în marginea căruia, lăcrăma în stropi strălucitori o roată de moară...

Iazul... un lung șirag de sălcii... o livadă mai în fund cu patru plopi năzuind în văzduh... o casă în margene, la drum... Am închis ochii ca să păstrez mai fidelung această icoană rară, și-am rămas așa... Lună sus; jos verdeață, peste tot lumină, întuneric și răcoare...

Parc'auzeam cum fierb firele de apă frânte în căușul scocului, parc'auzeam cum privighetorile își risipesc în livadă chemările lor... Lipsea numai aceiace nu pu-

team să văd dela locul meu, și lipsa ce'a căuta închipuirea mea s'o împlinească... O întâlnire!... *El*, trebuia să scoboare dealul, pe drumul alb ca omătul; *eo*, trebuia s'aștepte în umbra livezii; — el, un drumeț ca orișicare, fără știință și fără bănuială; — ea, un suflet însetat, dornic, așteptând ascultând, suferind...

Atunci, abia auzii această întrebare:

„Domnișoara merge la Rădești?"

O clipă, îngândurata de lângă mine, cred eu, — stătu la gând: să răspundă, ori ba?...

„Da, domnule..."

Tânărul veni îndată cu a doua întrebare:

„Domnișoara vine de departe?

— Da, domnule... Și astăzi dimineață, din pricina întârzierii trenului, am pierdut legătura...

— Și, desigur că nu vă așteptați deloc la o călătorie de noapte, mai ales prin niște părți de țară ca acestea...

— A, nu, domnule! Locurile le cunosc foarte bine; apoi, fără aceasta chiar, nu mi s'a întâmplat niciodată să călătoresc singură..."

Vădit, tânărul își sfârșise întrebările pregătite, și tăcu. Domnișoara își strânse

cu grijă rochia lângă sine, și s'așeză mai bine în loc...

— N'ați călătorit niciodată singură!... suspină sublocotenentul de cavalerie, tremurându-și ușor pintenii; — și cu toate acestea un astfel de lucru se întâmplă chiar acum...

— Nu înțeleg; eu văd că nu-s singură..." Și după puterea vorbelor pricepui că domnișoara își întorsese privirile spre fereastră.

„Ba da! îi răspunse grăbit tânărul; ba da! Vedeți? (și de bună samă, că-i arătă spre mine). Vedeți? domnul doarme de-o jumătate de oră, liniștit, *absent*; pe mine m'a furat cu totul puternica chemare a acestei nopți... Aș vrea ca până mâni, necurmat, să urc, să scobor asfel de locuri, să privesc această măestrită învălmășală de văi și dealuri pe care se razimă cerul, să văd cum norii s'aprind și se stâng, cum sclipesc stelele, cum noaptea urzește peste tot, își deapănă și iarăși urzește minunatele ei fire de lumină, de întuneric, de răcoare, de blândețe... Și eu sânt *absent*, domnișoară... Eu plutesc, în aceste ceasuri de noapte; și astfel, împotriva așteptării dumneavoastră, călătoriți, cum vedeți, cu totul, și ca niciodată. — singurică... Nu vi-i teamă?..."

Întrebarea era așezată cu meșteșug și domnișoara, cu tot neastâmpărul care-i mișca umerii, tăcu; tăcu mult...

O bucată de vreme, ofițerul o lăsă în liniștea acestei întâiu nedumeriri...

Se înțelege, eu trebuia să... dorm, cu capul răzămat pe colțar. Demulteori, tinerii mei își vor fi întors privirile către mine și demulteori se vor fi întrebat: „doarme cu adevărat domnul?" N'aș putea să bănuesc care dintr'amândoi era mai dornic să știe hotărît, dacă dorm ori ba; ca s'o spună, desigur, trebuia să fie, ofițerul. Într'un târziu, îl auzii:

„Domnișoară, domnul cu barba 'nspicată doarme!..."

Tăcerea lor prelungită îmi adusese din nou înaintea ochilor icoana satului, cu moara, cu drumeagul depe coastă, cu cerul și toate privighetorile nopții. Iarăși vedeam și iarăși auzeam totul... *El* încă scobora, abia atingând pulberea moale a drumului; *ea*, neștiutoare și nevinovată, asculta în umbră, chemarea nebiruită a întregii firi. Și potrivit vârstei mele de om cu barba înspicată, socoteam că așa e mai bine, mai moral... Așa îmi place mie, ca omul să cadă robit puterilor izvorîtoare din depărtări fără de margini,

ca voința lui să se destrame neputincioasă ca un biet val de ceață rătăcit în bătaia vânturilor... Era lună, și din pricina lunii zbucnea 'n gâtlejul vietății pe care noi o chemăm privighetoare, acel clocot de patimă oarbă pe care noi îl botezăm cântare... Era lună, era o noapte ca aceia, și din pricina lor, tovarășii mei de drum...

Cu felul acesta de a afla îndreptări în tot ceiace lumea găsește o vină, o greșală, un păcat, eram deocamdată foarte mulțămit; și dacă lucrul acesta l-aș fi putut mărturisi cuviincioșilor tineri de lângă mine, fără ca să-i supăr, mulțămirea mea ar fi fost deplină.

Îmi repetam în gând această încheere, ca s'o țin minte, și nici nu băgasem de samă că alături porniseră din nou întrebările și răspunsurile.

Dumnealui, tânărul ofițer, venea dintr'un târgușor dobrozean și mergea la ădești, la o soră a mamei sale; vrâsta douăzeci și unul de ani împliniți, pe douăzeci și doi. Era mărturisirea lui, pe cuvânt de cinste, după ce aflase anii domnișoarei Sofia,—optsprezece. Luna lui de naștere, Noembrie, o lună rece și aspră, în care, după părerea tânărului, se cade să se nască tot ce-i bărbat:

„E cu temeiu, domnișoară, părerea mea?...

— Și mie mi se pare că așa ar trebui să fie" - îi răspunse vecina.

Ofițerul rămase împăcat.

„Dar luna de naștere a dumitale, domnișoară?"

Fata tăcu. Dealtfel, mi s'a părut că sublocotenentul nici nu dorea un răspuns, căci îndată își arătă părerea sa.

„Eu nici nu pot crede o altă lună de naștere pentru domnișoare, decât Aprilul...

— Și cu toate acestea, luna mea nu este Aprilul abia vorbi domnișoara, ca pentru altul.

— Mă mir, domnișoară, și mă mir mult... Dar Mai?..."

Domnișoara tăcu, și tăcerea aceasta făcu pe ofițer să bată ușor din palme: găcise, și găcise repede...

C'un surâs venit pe neașteptate, domnișoara Sofia își adună mai bine rochița, și primi cu bunătate cuvintele cu care se poate zugrăvi o lună ca aceasta, luna florilor...

„A tuturor florilor, domnișoară, a tuturor florilor, dela cea mai micuță, până la cea mai mare, dela cea mai sălbatecă și mai îndepărtată, până la cea mai dulce,

și mai aproape... mai aproape de... de cine, domnișoară?...

— Nu știu...

— De mine!..."

Tânărul îi cuprinse mâna, și domnișoara Sofia avu bunătatea să i-o lase...

•

Nu după mult timp, pe coridor, răsunară pașii și întrebările conductorului; sosi îndată la noi, deschise ușa cu zgomot și ne ceru biletele.

Domnișoara Sofia își pironi ochii în pământ; domnul de-alături, sublocotenentul Valerie Bantăș, se alipi de geam; și până să scoborîm, răspunsei la o întrebare a sa:

— Ați dormit bine, domnule?

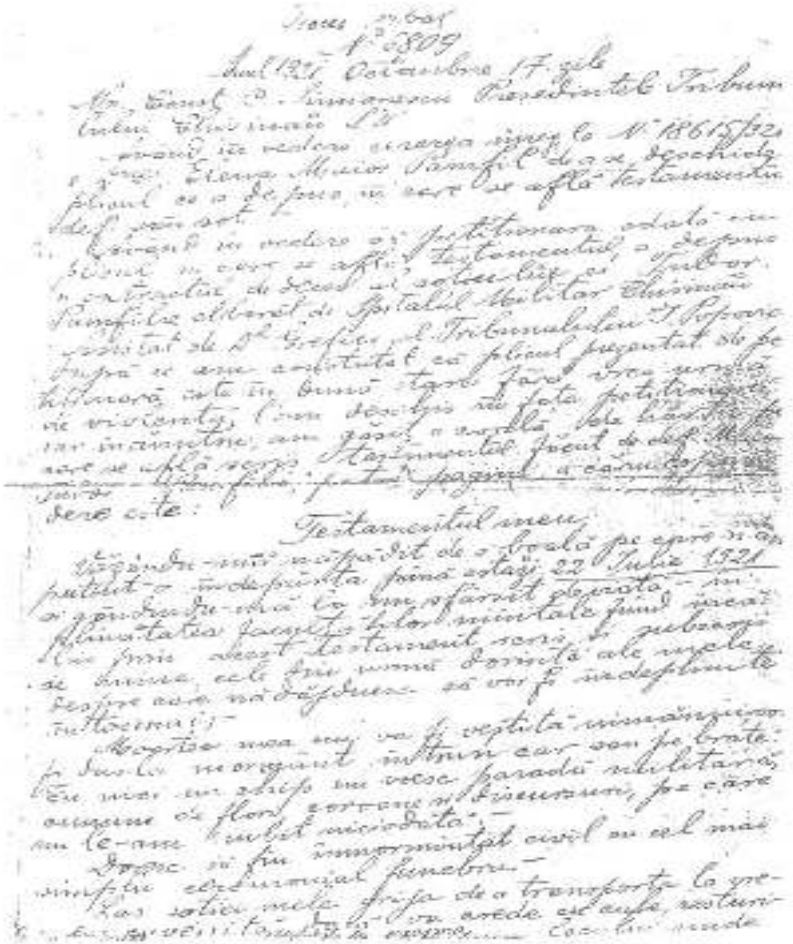
— Am domit, tinere, am dormit foarte bine și foarte adânc... Au venit toate împrejurările în ajutorul unui bătrân ca mine: întuneric, răcoare și niște tovarăși ca dumneavoastră..."

Trenul se opri și domnișoara Sofia sări înaintea mea; își găsi mama și fratele care o așteptau cuprinse și sărută pe fiecare de mai multe ori, și pornind spre trăsură, îi ispitea cu o nespusă veselie:

— Ce faceți?... Ce face Mihai?... Ce face Sănduc?... Vai, mamă! Nu mai pu-

team de dor... Şi ştiţi ?... Când am ajuns la Docolina şi-am aflat că trenul de dimineaţă plecase. mi-a venit nu ştiu cum... Da' pe-acasă este bine peste tot ?...

Urcară, şi trăsura lor porni duruind..

Testamentul meu

Proces verbal
Nr. 6809
Anul 1921 Octombrie 17 zile

Noi. Const.C. Simionescu Președintele Tribunalului Chișinău S. II

Având în vedere cererea înreg la N^0 18615/921 a Dnei. Elena Maior Pamfil de a se deschide plicul ce a depus, în care se află testamentul def. său soț.

Având în vedere că petiționara odată cu plicul în care se află testamentul, a depus și extractul de deces al soțului ei Tudor Pamfile, eliberat de Spitalul Militar Chișinău.

Asistat de Dl. Grefier al Tribunalului I. Popovici după ce am constatat că plicul prezentat de petiționară este în bună stare fără vreo urmă de violență, l'am deschis în fața petiționarei, iar înăuntru, am găsit o coală de hârtie pe care se află scris testamentul făcut de def. Maior Tudor Pamfile, pe trei pagine, a cărui coprindere este:

Testamentul meu

Văzându-mă năpădit de o boală pe care n-am putut-o îndepărta până astăzi 22 Iulie 1921 și gândindu-mă la un sfârșit de viață – în plinătatea facultăților mintale fiind încă las prin acest Testament scris și subscris de mine, cele din urmă dorințe ale mele, despre care nădăjduesc că vor fi îndeplinite întocmai;

Moartea mea nu va fi vestită nimănui, voi fi dus la mormânt într-un car sau pe brațe. Cu nici un chip nu voesc paradă militară, cununi de flori, coroane și discursuri, pe care nu le-am iubit niciodată.

Doresc să fiu înmormântat civil cu cel mai simplu ceremonial funebru.

Las soției mele grija de a transporta la vremea cuvenită, dacă va crede cu cale, resturile mele pământești în preajma locului unde va nădăjdui și dânsa a-și afla odihna veșnică.

Averea mea (adunată în întregime în tovărășia iubitei mele soții), se compune din:

1). O casă cu vie și livadă în comuna Visterniceni jud.Chișinău (în egală proprietate cu soția mea). Această casă – partea mea o las soției mele spre a dispune de ea cum va crede: Tot astfel va dispune cum va crede de tot ce se află în casă și în ogradă. Biblioteca va vinde-o în afară de următoarele lucruri, pe care le dăruesc Academiei Române ca un semn mai mult de iubire pentru acest așezământ și ca o răsplată pentru bucuriile ce mi-a adus. Darurile acestea sunt:

1). Pachet Documentele Țăpului, un bucium cu un document țăpean. II Pachet cu documente felurite. III Pachet cu documente felurite.

IV Pachet material folcloric. V Documente transcrise

VI Condică cu regeste documentare și transcripția ei

VII Pachet cu 25 manuscripte și cărți vechi.

Mărunțușuri etnografice (volum legat), Boli și leacuri (volum legat). Urări și bineț (volum legat), Însemnări și inscripții, Legări și deslegări (volum legat- Povestiri populare românești (rest dela o tipăritură) Tutunul (Studiu aflat deja la Academie).

2). A doua parte a averii mele se compune din suma de lei 47000 (patru zeci și șapte mii lei) efecte de ale feluritelor societăți- (12000 „Viața Românească”, 10500 „Banca Tache Protopopescu”, 12500 „Glasul Țării”, 4000 „Cartea

Românească", 4000 „Banca Românească a orientului", 3000 „Prevederea", 1100 „Creditul Iași").

Această avere o las soției mele rugându-o ca în marginile putinței să n-o înstrăineze.

3). A treia parte a averii mele se compune din 146.500 (una sută patru zeci și șase mii cinci sute) lei efecte de ale Statului (66.000-5% 1919; 61.000-5% 1920; 19.500-5% 1916).

Din această sumă soția mea va acoperi următoarele plăți.

Aproape 70000 (șapte zeci mii) datorie la Banca Națională 1562 Bani colectați de mine prin revista „Ion Creangă" (cu procentele lor), destinați a se ridica cu ei un bust lui Ion Creangă în Bârlad. Neputând face acest lucru banii vor fi dați Academiei Române spre a-i fi folos cum va crede.

3000 Ii va trimite fratelui meu Leon, ca dar din partea mea.

500 nepotului meu de frate Gheorghe asemenea

1000 nepoților de frate ai soției mele, asemenea

5000 Cheltuieli cu înmormântarea mea

81062 (opt zeci și una mii șase zeci și doi) cota zilei, redus apoi prin taxele fiscului asupra întregii mele averi,- ceeace va rămâne, va fi depus în efecte de Stat la Casa de Depuneri pe numele fiului meu, având dreptul a le ridica numai la moartea soției mele care va beneficia de cupoane toată viața sa.

Un pachet cuprinzând bucăți literare, va fi predat Dlui Mihail Sadoveanu, spre a dispune dacă pot sau nu a fi publicate în volume, - Proprietatea literară aparține soției mele.

Încheind las celor dragi mie urări de viață lungă și sănătate. Soției mele căruia îi cer ertare pentru toate mâhnirile ce-i le-oi fi adus, îi dau sfat stăruitor să-și cruțe și să-și caute

sănătatea, gândindu-se necurmat, că nimeni în afară de ea, nu poate duce grija fiului nostru Ion, de care mă despart, lăsându-l într-o vârstă când puține lucruri le poate înțelege.

Făcut în Visterniceni astăzi 22 Iulie 1921

(ss). Maior T.Pamfile

Adaog

Iert toate datoriile pe care le am de adunat dela ori și cine

(ss). Maior T. Pamfile

22. Iulie 1921

Acest testament care s-a vizat de noi Președinte și de Dl Grefier nu conține ștersături, dresături sau vreo adăugire, se va păstra în depozitul Dlui Grefier.

Drept care am dresat prezentul proces-verbal semnat de noi, de Grefier și de petiționară

Președintele (ss). C. C. Simonescu

Grefier (ss). I. Popovici

(ss). Elena Maior T. Pamfil

România

Grefa Tribunalului jud. Chișinău

Sec. II

Prezenta copie fiind conformă cu originalul ei aflat la dosarul Nr. 2397/921 se legalizează de noi.

Grefier

Anul V. — No. 12. Decembrie, 1912.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

ION CREANGĂ

REDACȚIA: ADMINISTRAȚIA:

T. Șamfile, Strada Primăverii. M. Lupescu, Zorleni-Tutova

BÂRLAD

EXEMPLARUL: ABONAMENTUL ANUAL.

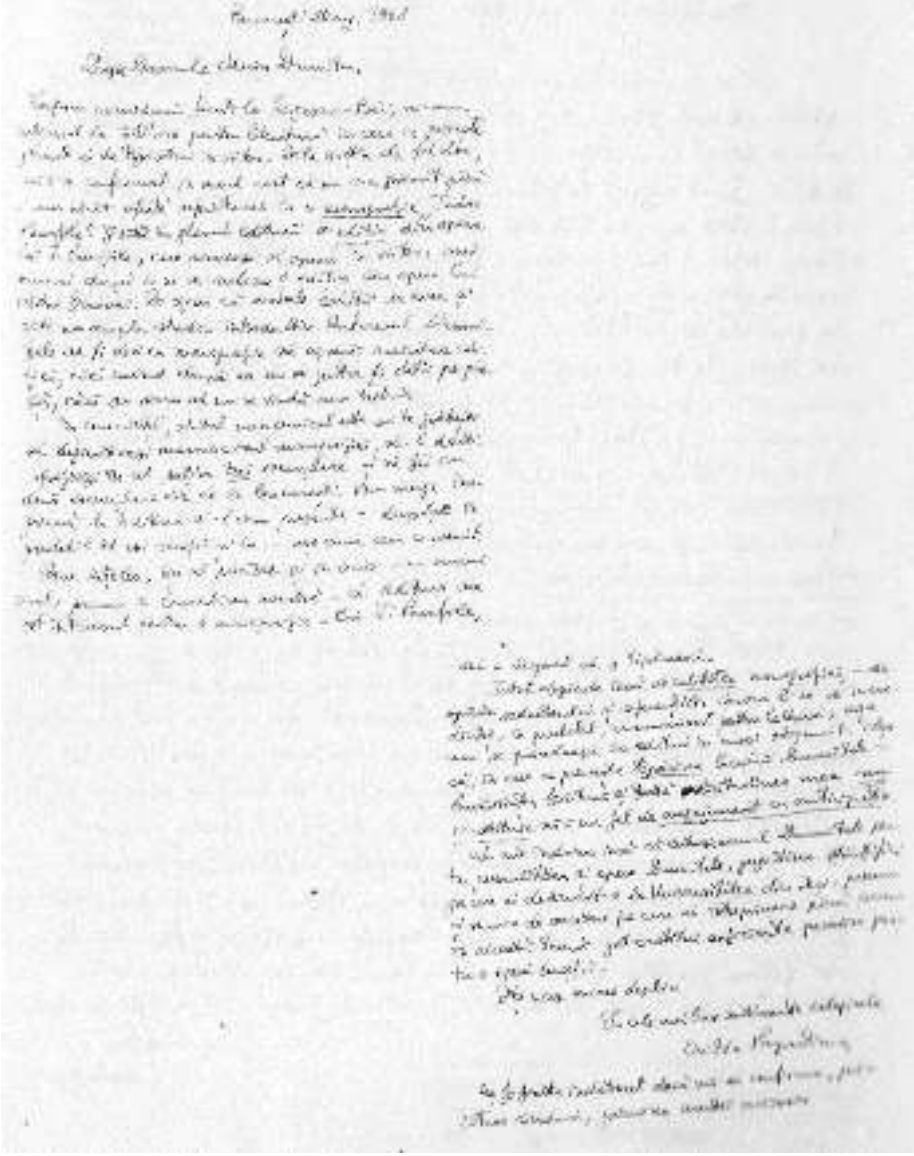
În țară . . . 40 bani. În țară . . . . 5 lei

În străinătate . . 50 » În străinătate . . . 6 »

Un număr vechiu, 50 bani.

TIPOGRAFIA ȘI LEGĂTORIA DE CĂRȚI, C. D. LUPAȘCU.

IN CĂUTAREA ARGUMENTELOR PENTRU SCOALA FOLCLORICO-ARHIVISTICĂ „TUDOR PAMFILE"

Galați, 21 Ian. 1969.

Domnule Profesor

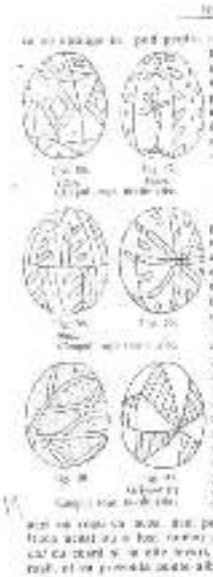
Am primit scrisoarea D.V. Mai întîi de toate să știți că vă scriu cu stînga fiind invalid de război fără mîna dr. și la vîrsta de 87 de ani pe care deresc să-l ajung și d-ta. Sînt născut la 7 Ian. 1882. La școală am intrat dar abia la 15 Sept. 1890, deci la 8½ ani. Tudor Pamfile a venit la școală la 15 Sept. 1891. A trecut în clasa a doua, la Sept. 1892. La Sept 1892 eram în clasa III. În vacanță părintele, Costache Pamfile a început să-l învețe carte. Prima oară mi-l trimise cu următoarea poruncă, mi-a spus: „Te duci în cl. III și-l aștepți în bancă lîngă mine și eu aveam mare bucurie să-l văd pe Tudor, pe care-l aveam premiu la Sf. Petru. Costa se da bani și i-am vîndut-o cu 30 sau 40. A făcut cl. III cu mine. În cl. IV până la 1893, cînd ieșiam din școală, tatăl său mă întrebă: „Ce vrei să te întrebe Tudor mîine la școală?" – „Să-mi dea la Tocmeală". Nu dădeam la păsărele și-l luam și pe el. Acum are 12-13 vacă mînzi de școală". A fost primit la 1 Octombrie în cl. I-a gimn. Bună. În 1894 a trecut în cl. IV, cînd am absolvit cu cl. IV. Eu am repetat cl. IV la Tg. Neamț de unde în Sept. 1895 ne-am întîlnit amîndoi în cl. V la gimnaziu. A trecut în cl. VI cu note bune la franceză. Clasa a doua a trecut-o promovat. În cl. III a fost premiant al II-lea premiantul I, pînă cu, dimpă cum îl spuneam eu. În cl. I și II-a de la Sept. 1896 eram dat concurs la școl. de învățători din Buc. unde pe lîngă altele se făcea latină, franceză, germană. Am făcut școala în 3 ani. În 1899, în examenul de diplomă, prezidat de Ovid Densușianu, care cunoștea limba română, germană, ... literatura și am fost eliminat. Între 26 cu media 9,47. Tudor Pamfile în 1898/99 absolvent al III-lea și fiind învățător, a fost primit la Liceul militar din Iași fără examen, dimpă legile de atunci. De atunci n-am știut de el pînă acum.

Sînt ofițer în rezervă

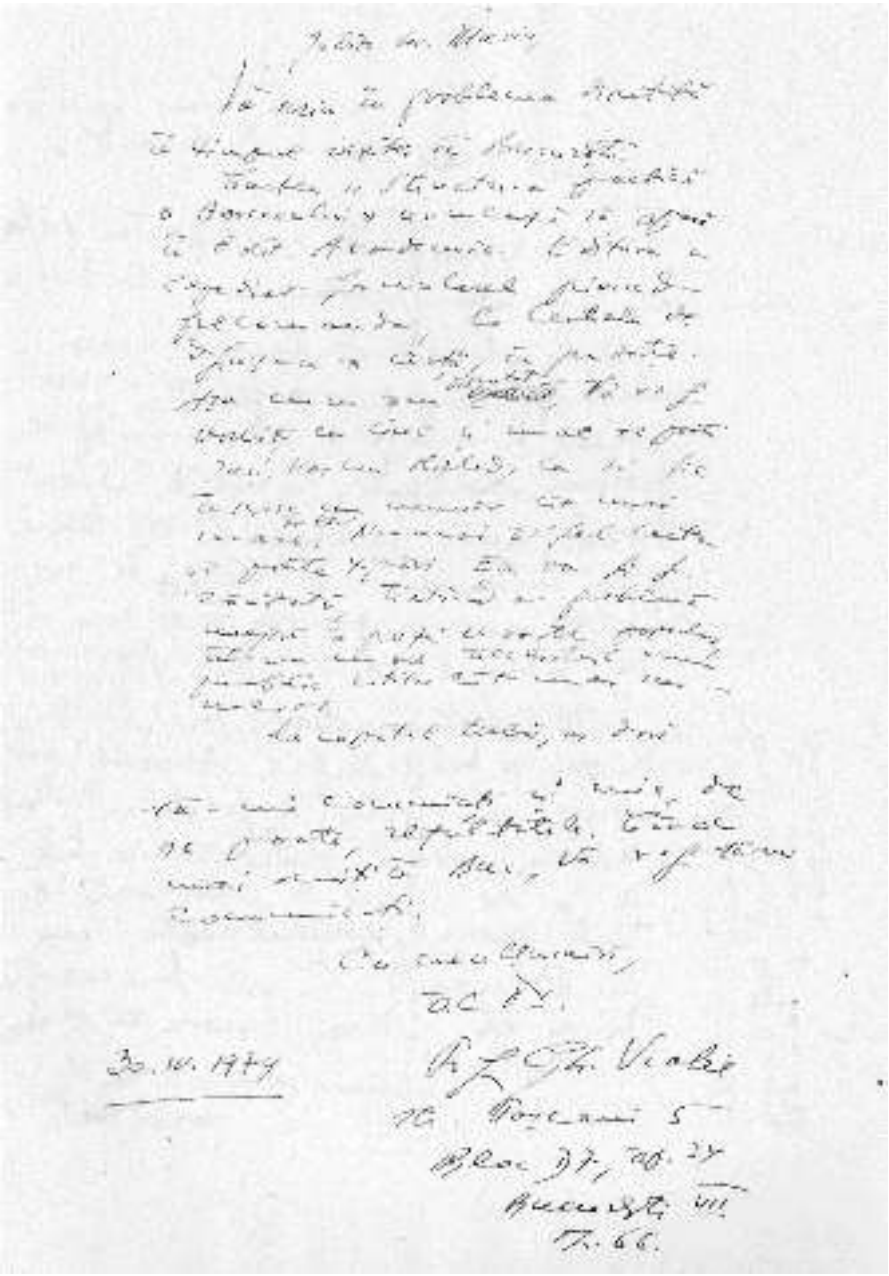

Ap. D. Culea, N.N. Beldiceanu, Şt. Ciobanu respectiv Tudor Pamfile şi Mihail Sadoveanu, la Chişinău

VI. INCONDEIATUL-

O pagină din „Cronicăsa poporului român"

București 07.12.1935

Multă Stimate Domnule M. Dumitru,

Multumesc foarte mult pentru frumoasele informații furnizate la C. Barbulescu.

Toate celelalte le știți. Dacă mai puteți afla despre Crăciunul pe Câmpia altceva în afară de cele ce-mi spune pitorescul Academician, Vă rămân îndatorat. Firește, aceste multumiri le voi formula și în cartea la care lucrez de mai mulți ani și pentru care mai am de întocmit două-trei fișe.

Am vorbit cu colegul meu Andrei Rusu, șeful secției „Arcade", unde apare în colecția de foldere „Meșterul Manole", despre dorința Dumitale de a face o antologie de teatru popular. Când veți veni la București, Vă voi face cunoștință cu el. Mă bucur să pot avea o colaborare.

Cu multumiri și cele mai bune,
Vasile Băncilă

P.S. Rog transmiteți titlul celor două articole ale Dumitale despre Crăciun, ca să le pot trimite la timp.

Plan editorial

Editura „Junimea" 1974-5"
Literatura contemporană
exp. 3/ Literatură pentru copii"
p. 38.

– material inedit, de o reală valoare artistică și documentară.

Îngrijitorii ediției : C. Cărăușu și C. Leu.

59

TUDOR PAMFILE

„OBÎRȘIA LUCRURILOR"

(15 coli, 14 lei)

Ediția, îngrijită de Dumitru Marin, va oferi o mitologie românească privind originea lucrurilor familiare și apropiate nouă.

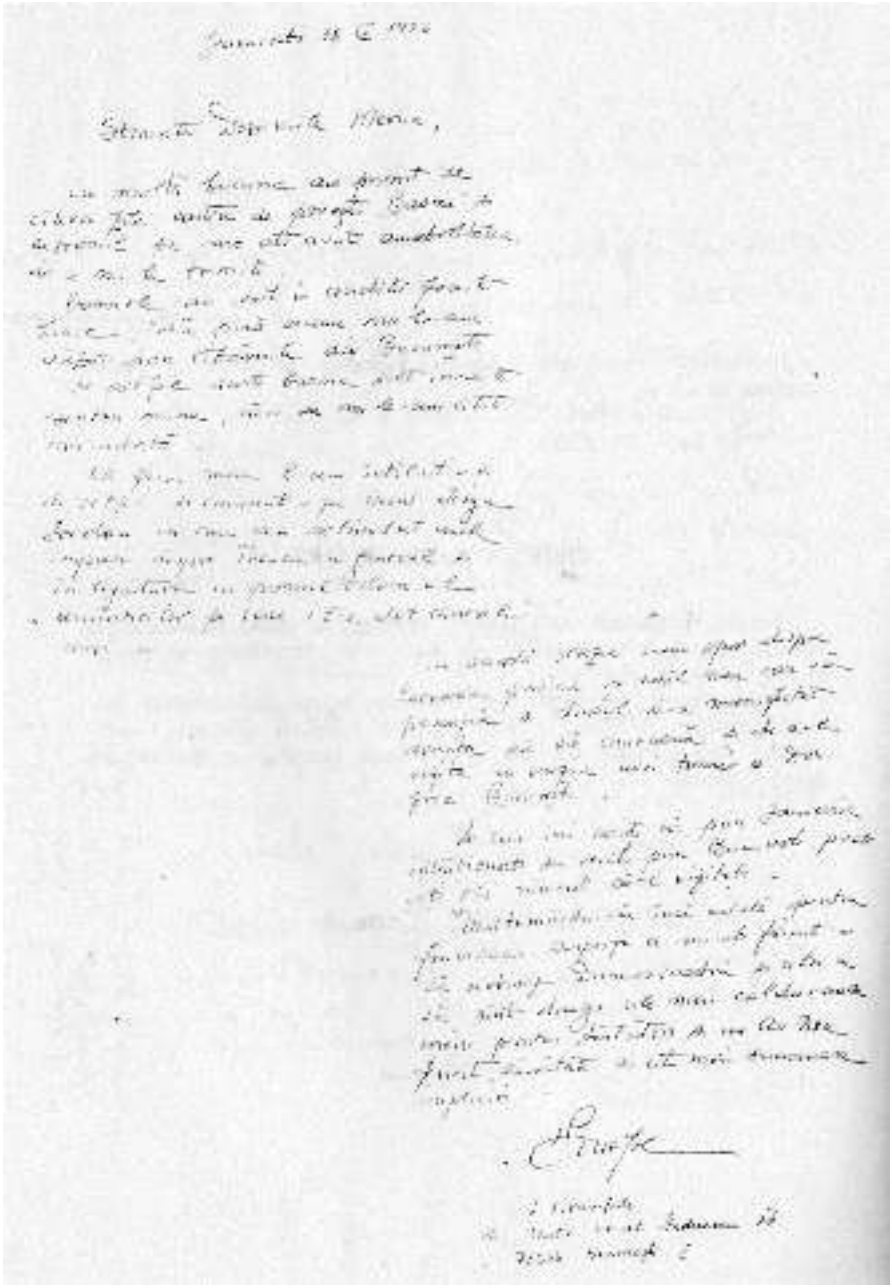
Materialul, selectat din mapele marelui folclorist Tudor Pamfile – fiind în mai puțină măsură cunoscut cititorului iubitor de folclor – conferă lucrării o deosebită originalitate.

60

. . .

„DULCE ROMÂNIE" (Carte de colorat)

(5 coli, 8 lei)

Carol I

Prin gratia lui Dumnezeu și voința națională

Rege al României.

La toți de față și viitori, Sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru al Afacerilor Străine, Cancelar al Ordinelor, sub. No 22822,

Am decretat și decretăm:

Art. I. - Numim membru al Ordinului Steaua României, în gradul de Cavaler pe Domnul Locotenent Panfil Teodor, din regimentul 9 de roșiori.

Numitul va purta insemnele militare de pace.

Art. II. - Ministrul Nostru al Afacerilor Străine, Cancelar al Ordinelor, este însărcinat cu executarea acestui Decret.

Dat în Castelul Peleș, la 16 ianuarie 1913.

(Semnat) Carol

Ministrul Afacerilor Străine
Cancelar al Ordinelor
(Semnat) A. Marghiloman

Pentru conformitate cu Decretul original:
Directorul Protocolului și Cancelaria Ordinelor
Ministerul Afacerilor Străine

M. I. (Decretul) 5966
M. I. (Brevetul)

Prof. Dumitru V. Marin

Prof. Cornelia C. Alexandru

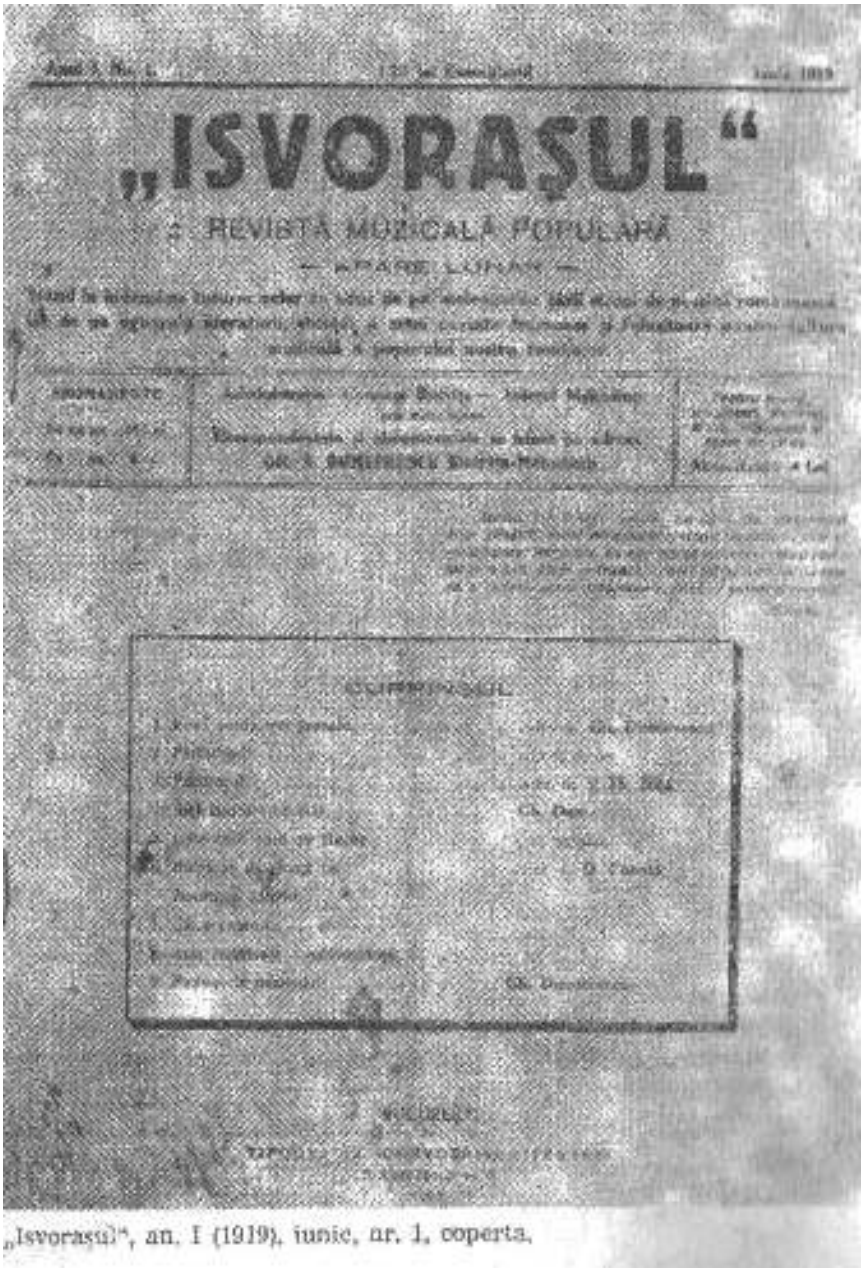
LICEUL „MIHAIL KOGĂLNICEANU"

1890 — CENTENAR — 1990

VASLUI

1990

„Isvorașul“, an. I (1919), iunie, nr. 1, coperta.

DUMITRU V. MARIN

CONSIDERAȚII PRELIMINARE PRIVIND PROMOVAREA CÎNTECULUI POPULAR LA REVISTA DE FOLCLOR „ION CREANGĂ"

În peisajul național al publicațiilor care au difuzat folclor, ION CREANGĂ, cea de a doua revistă pur folclorică la noi — după ȘEZĂTOAREA scoasă de A. Gorovei în martie 1892 — atrage atenția prin diversitatea materialelor culese și publicate, prin calitatea și cantitatea folclorului literar consemnat și prin tendința accentuată de neintervenție în text. Deși la revistă nu colaborează nici un teoretician de marcă, gruparea în jurul ei a unor folcloriști culegători de notorietate, printre care G.T. Kirileanu, Șt. St. Tuțescu, M. Lupescu, El. Niculiță-Voronca, N. I. Dumitrașcu, D. Furtună, C. Rădulescu-Codin, Al. Vasiliu precum și a unui număr impresionant de învățători și intelectuali (peste 270 de colaboratori) a conferit un plus de valoare noii publicații. Cercetătorii rămîn impresionați de apariția atît de ritmică a revistei, într-un oraș de provincie, Bîrladul, chiar în timpul primului război și numai cu colaboratori neplătiți.

Știința folcloristicii beneficiază substanțial de aportul acestei reviste de mare prestigiu și regularitate apărută în scopul, integral realizat, de a spori „tot mai mult cunoașterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gîndire și simțire ; de credințe și de datini gospodărești, în cari se oglindește sufletul și viața neamului nostru". Articolul program „Ținta noastră" din fruntea primului număr, apărut la 1 august 1908, însemna în primul rînd o chemare la strîngerea rîndurilor mulțimii de

Anul II.—No. 1 Ianuarie 1908

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Intemeietori: Pr. Ed. I. Antonovici (Rădăuți), I. C. Baldie (Iorteți—Covurlui), Gr. N. Conta (Ruda-Tutova), G. A. Cosmovici (Tg. Neamț), N. I. Dumitrașcu (Obislavu-Craiului—R.-Vâlcea), P. Hereșcu (Gârceni-Stoicani), Gh. T. Gorjatu-Bacăreții, N. L. Kostaki (Rădăuți), N. Lupescu (Zgubea-Tutova), N. Sbârcea (Blochina—Putna), D. Mihalache (Cioresti—Baia—Mureș), I. Mrejeriu (Cârligătești—Neamț), I. Necșulea (Corăsăuca—Vaslui), V. Nistor (Praja—Tutova), T. Pamfile (Rădăuți), P. Ursăcescu (Cracau—Dol.), T. Papaioți (Zorleni-Tutova), C. Rădulescu-Codin (Pârscov—Olteni), P. Stefănescu (Ocheșii—Covurlui), A. Vasiu (Adjud—Tutova), C. Teodorescu (Roșiori), I. Teodorescu (Broșteni-Secuieni), I. E. Toroutiu (Stoenești—Romanați), St. St. Tuțescu (Cerașu—Dol.), G. Tutoveanu (Sărcani), I. Zotc (Dorna—Suceava).

CUPRINSUL:

Dobre Ștefănescu,—Superb.
V. Saulet.—Dacă știrea soldățeștl. II
G. Giurescu.—Trăiți.
C. Rădulescu-Codin.—Mircea-Vodă-Ciobanul (Legendă)
Dobre Ștefănescu, I. C. Boldie,—Plugușorul.
Dobre Ștefănescu, T. Papaioți.—Datini și credințe
Dobre Ștefănescu.—Ursitele
A. Gorovei și M. Lupescu.—Bocete populare.
G. A. Cosmovici.—Viețe sfinte.
D. Mihalache, I. Necșulea, Fl. Cristescu, Alex. Morariu, Mihail Drăteș, G. N. Sadoveanu, Virginia Stan, A. Molasiotis, P. Ștefănescu, V. Ungureanu, M. I. Dumitrașcu-Rarău, L. Mrejeriu, Gh. Măndru, I. C. Boldie, Șt. St. Tuțescu.—Ghicitori.
M. Lupescu, N. I. Dumitrașcu-Rarău, Mihai Rădăm, D. I. Fărcașanu, Gh. Popescu.—O seară de iarnă.
G. Coșbuc-Rodu.—Lerui-lerui.
Tudor Pamfile.—Lerui-lerui.
I. E. Toroutiu, I. C. Giurescu-Gogoșanu, Șt. Stănescu-Bârzeșteanu, I. Necșulea.—Glume, ițe, trăsnete.
P., G. T. K. L.—CRONICĂ.
Poșta redacției și administrației.

REDACȚIA: T. Pamfile, Str. Ștefan cel Mare 137

ADMINISTRAȚIA: I. Lupescu, Gara Korleni (Tutova)

— BARLAD —

EXEMPLARUL: În țară . . . . 40 bani; În străinătate . . . 50 „

ABONAMENTUL ANUAL: În țară . . . . 5 lei; În străinătate . . . 6 „

— TIPOGRAFIA GHEORGHE V. MUNTEANU —

Președintele MIHAI POP, președintele Consiliului de inițiere contemporană, împreună cu pr. Gheorghe N. Dumitrescu-Bistrița, losif Hertza și Ioan St. Lazăr (Clăbucetu, vara 1976).

Colegului și prietenului
cu mulțumiri și
caldă dăruire de folclor
Bucur

3. 4.5.1977
București

Dumitru V. Marin

BIBLIOGRAFIA OPEREI LUI T. PAMFILE
VOLUME

1. Jocuri de copii adunate din satul Țepu (jud. Tecuciu). Extras din Analele Academiei Române, București, (s.n.), 1906, 140 p. cu il.

2. Carte pentru tineretul de la sate... (În colaborare cu M. Lupescu și L. Mrejeriu). Bârlad, (s.n.), 1907, 285 p.

3. Jocuri de copii adunate din satul Țepu (jud.Tecuciu). Memoriul al doilea. București, (s. N.), 1907, 175 p. cu il.

4. Povestire pe scurt despre neamul românesc alcătuită de sublocotenentul T. Pamfile. Bârlad, (s.n.), 1907, 80 p.

5. Cimilituri românești. Introducțiune și glosar de... București, (s.n.), 1908, 57 p.

6. Graiul vremurilor. Povești Vălenii de Munte, (s.n.), 1909, 187 p.

7. Jocuri de copii. Urmare la memoriile publicate în Analele Academiei Românești. București, 1909, IV+ 98 p. cu il.

8. Feți-Frumoși de odinioară. Povești. București, (s.n.), (1910), 131 p. (Biblioteca pentru toți: nr. 587).

9. Indistria casnică la români Trenul și starea ei de astăzi. Contribuțiuni de artă și tehnică populară. București, (s.n.), 1910, IX+504p.

10. Sărbătorile de vară la români după datinile și credințele poporului român adunate din comuna Țepu (Tecuciu). București, (s.n), (1910, 235 p.

11. Boli și leacuri la oameni, vite și păsări după datinile și credințele poporului român adunate din comuna Țepu (Tecuciu). București, (s.n.), (1911), 87p.

12. Firișoare de aur. Povestiri și legende din popor. București, Editura Librăriei Leon Alcalay, (1911), IV + 80 p. Biblioteca pentru toți: Nr. 760).

13. Sfârșitul lumii după credințele poporului român. Bârlad, (s.n.), 1911, 80p. (Ion Creangă": Nr.1).

14. Culegere de colinde, cântece de stea, vicleimuri, sorcove și plugușoare întocmite pentru folosul tineretului ce urează de Anul nou. București, Editura Librăriei Leon Alcalay, (1921), 224 p. (Biblioteca pentru toți: Nr. 734-735)

15. Culegere de ghicitori românești (cimilituri). București, Editura Librăriei Leon Alcalay, (1912), 127p. (Biblioteca pentru toți: Nr. 766).

16. Agricultura la români. Studiu etnografic cu un adaos despre măsurătoarea pământului și glosar. București, (s.n.), 1913, VII + 267 p.

17. Cântece de țară. Adunate de... București, (s.n.), 1913, XIV + 359 p.

18. Povestea lumii de demult după credințele poporului român. București, (s.n.) 1913, 187 p.

19. Cromatica poporului român (În colaborare cu M.Lupescu). București, (s.n.) 1914, 242 p.

20. Însemnări cu privire la moșia, satul și biserica de la Strâmba din comuna Puiești, județul Tutova. (În colaborare cu V.C.Nicolau). Bârlad, (s.n.), 1914, 17 p.

21. Sărbătorile la români. Crăciunul. Studiu etnografic. București, (s.n.), 1914, 251 p.

22. Diavolul învrăjbitor al lumi. După credințele poporului român. București, (s.N.), 1914, 128 p.

23. Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului.Studiu etnografic. București, (s.n.), 1914, 217 p.

24. Un tăciune și-un cărbune. Povești. București, (s.n.), (1914), 192 p. (Biblioteca pentru toți: Nr. 896-897).

25. Cerul și podoabele lui după credințele poporului român. București, (s.n.), 1915, V. + 202 p.

26. Mitologie românească. I. Dușmani și prieteni ai omului. București, (s.n.), 1916, IV + 401p.

27. Mitologia. II. Comorile. București, (s.n.), 1916, 71p.

28. Sibile și filosofi în literatura și iconografia românească. Bârlad, (s.n.), 1916, 31p.

29. Văzduhul după credințele poporului român. București, (s.n.),1916, 181 p.

30. Cartea poveștirilor hazlii. Chișinău, (s.n.), 1919, 128 p. („Cărticica poporului": Nr.4).

31. Carte de rugăciune pentru creștinii drept credincioși. Întocmită... Chișinău, (s.n.), 1919, 128 p. („ Cărticica poporului": Nr.1).

32. Mănunchiu nou de povestiri populare cu privire la Ștefan cel Mare. Strânse de... Chișinău, (s.n.), 1919. 100p. cu il.

33. Pagini vechi de viață moldovenească. / de A. Wolf/. Traducere din nemțește de T. Pamfile. Chișinău, f.e., 1919, 41p.

34. Povestire pe scurt despre neamul românesc de la început și până în zilele noastre. Chișinău, (s.n.), 1919, 96p.cu il („Cărticica poporului": Nr. 3).

35. Cartea cântecelor de țară, slove rusești (Ins. lit. I, 1919, nr.5, p.14, luna dec.)

36. Cartea povestirilor hazlii. Ediția a II-a. Cronica, Ramuri, (1920), 122 p.

37. Cuiul lui Pepelea. Alcătuire teatrală într-un act. Chișinău, (s.n.), 1920, 60p. (Cărticica poporului": Nr. 6).

38. Frăția de cruce și alte înrudiri sufletești la români. Bârlad, (s.n.), 1920, 37p.

39. Povestiri populare românești. Bârlad, (s.n.), 1920,164p.

40. Ținutul Hotinului la 1817. Chișinău, (s.n.), 1920, 32p.

41. Noaptea Sfântului Andrei, Nuvele. Iași, Viața românească, 1921, 234 p.

42. Cântece de țară, II, 11 coli, 200 ex. (Scr. din 1916).

43. Mitologie românească. III. Pământul după credințele poporului român. Publicație postumă. București, Cultura Națională, 1924, 61 p.

44. Cântece bătrânești, doine, mustrări de blesteme. Din lucrările postume. Tecuci, Tip. Cultura, 1926, 174 p.

45. Cuiul lui Pepelea. Alcătuire tearală într-un act. București, EDITURA Fundației Culturale Regele Mihai I, 1928, 64p. („Cartea vieții": Nr.8).

46. Cântece de țară. Ediție îngrijită și prefațată de Constantin Ciuchidel. București, Editura tineretului, (1960), 304p. („Miorița": Nr. 16).

47. Basme. Iași, Junimea, (1976), 124p. cu il. Ediție îngrijită de D.V.Marin.

48. Șperlă Voinicul. (Iași, Junimea, 1978), (4)p. cu il.

49. Șperlă Voinicul. București, Editura „Ion Creangă", 1986, 16p. cu il.

50. Ion Creangă – (viața și opera), Opere complete, Chișinău, 1920, 272 p.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

– Amzulescu Al. I., Balade populare românești" I-III E. L. 1964.

– Anuarul Arhivei de folclor I-VII, Cluj, 1932-1938.

– A. Bârseanu, I.U.Jarnik, Doine și strigături din Ardeal, 1885.

– Bârlea Ovidiu, Metoda de cercetare a folclorului, E.L., Buc. 1969.

– Istoria folcloricii românești, E.C.R., 1974.

– Berdan (Hopu) Lucian, „Tudor Pamfile și Academia Română", în „Revista de lingvistică și șt. lit.", Chișinău, nr.3, mai-iunie 1992.

– Brăiloiu C., Opere, I, E.L., 1963.

– Cantemir D., Descrierea Moldovei, Ed. Minerva, Buc., 1973.

– Caracostea D., Poezia tradițională română, I-II, E.L., 1969.

– Cartojan N., Cărțile populare în literatura română, I-II, 1929.

– Col. rev. ION CREANGĂ. ȘEZĂTOAREA, TUDOR PAMFILE, DOINA, CHIȘINĂUL, COMOARA SATELOR.

– Datcu Iordan, Stroescu S., Dicționarul folcloriștilor, Buc., 1979.

– Datcu Iordan, Prefață de Tudor Pamfile, Sărbătorile de români, Ed. Saeculum I.O., 1997; „Când a debutat Tudor Pamfile" în Manuscriptum VIII, nr. 4, oct.- dec., 1977.

– Densusianu Ov., Viața păstorească în poezia noastră populară, E. L., 1966.

– Fochi A., Miorița, 1964.

– Gorovei A., Cimiliturile românilor, Buc., 1972; Descântece românilor, Buc., 1931; Credinți și superstiții, Buc., 1915.

– Levi – Strauss Cl., Gândirea sălbatică, Ed. Șt., 1970.

– Marian S. Fl., Cromatica poporului român, Buc., 1882; Sărbătorile la români etc.

– Pamfile T., Opera, în întregime.

– Papadima Ov., Literatura populară română, 1968.

– Papahagi T., Mic dicționar folcloric, Minerva, Buc., 1979.

– Pop M., Caracterul formalizat al creației orale", „Secolul 20", nr.5, 1967; Prefață la Flori alese din poezia populară, I-II, 1967; „Folclorul în contemporaneitate", R.E.F., nr.5, 1971.

– Propp V.I., Morfologia basmului, Univers, 1970.

– Sevastos M., Amintiri de la „Viața românească", E. L., Buc., 1966.

– Săineanu L., Basmele române, Buc., 1895.

– X Scoala Mihai Pop, Vol. omagial, R. Vâlcea, 1997.

– Thompson Stith, The folktale, 1951.

– Tocilescu Gr., Materialuri folcloristice, Buc., 1900.

– Ursache Petru, ȘEZĂTOAREA în contextul folcloristicii, Minerva, Buc., 1972.

– Vlăduțiu I., Etnografia românească, E. Șt., Buc., 1973.

– Vrabie Gh., Folcloristica română, E. L., 1968.

– Vulcănescu Romulus, Vrabie Gh., Etnologia. Folcloristica, Buc., Ed. Acad., 1975.

*

După 1989 s-au reeditat aproape toate operele lui Tudor Pamfile, s-au tipărit ediții anastatice după revistele vremii dintr-un imbold funciar românesc de valorificare a moștenirii culturale.

Dar tot după 1989 s-a rostogolit tăvălugul mondialist=globalist ale cărui margini numai domnul le cunoaște. Dislocarea limbii române devine fapt, neglijarea și uitarea spiritualității vechi românești se traduce în realitatea de zi cu zi. Ne putem întreba cui mai folosesc eforturile noastre de a pătrunde în esența trecutului?

Răspunsul… Nu ne aparține.

VII. CAPITOL SPECIAL

Adnotări, păreri, după 22 de ani de la prima ediție

Puțini autori au avut norocul vieții lor să-și poată verifica valabilitatea celor afirmate într-o teză de doctorat, într-o carte, într-un articol după un număr de ani.

Și, și mai puțini au trăit transformările sociale care ori i-au făcut uitați, ori le mai pot conferi un fel de prezent intelectual.

Având aceste considerații cu rang de fixare în timp, dorind să re-editez, azi, o carte tare îndrăzneață atunci, documentată în aproape trei decenii, „voi notifica cititorilor" aspecte izvorând din starea aceasta particulară dar și nedreaptă:

Iată: DUPĂ UN SECOL, DATE ESENȚIALE LEGATE DE VIAȚA ȘI ACTIVITATEA CELUI MAI MARE FOLCLORIST ROMÂN, după ce într-o lucrare sinteză (în 1998) am stabilit coordonatele reale VERIFICATE DOCUMENTAR, încă se folosesc surse vechi, neinformate, eronate, în detrimentul ambelor personalități: subiect (el) și autor (eu). Se verifică spusele lui Petru Maior „măgariu pre măgariu se scarpină",lenea cercetătorilor, materiale făcute să fie, și mai ales că acest subiect atractiv (Tudor Pamfile) e încă tratat superficial și… cumplit de nedrept.

Cum să mai scrii, astăzi, altfel, decât că, s-a născut pe 10 iunie1883, că a murit pe 16 octombrie1921, că a condus genial și unic cea mai importantă revistă de folclor din această țară ION CREANGĂ, cu particularități care o impun în plan mondial prin caracterul de corpus.

Ce neinformat poate fi acela care crede că, Pamfile, doar ar fi colaborat la rev. istorică MIRON COSTIN pe care a

condus-o și finanțat-o cap-coadă, că primele reviste literare de după Război ar fi altele decât ION CREANGĂ și Florile Dalbe (1 ian.1919), tot de sub conducerea sa, că poate fi semnul egalității între Mitologie ROMÂNEASCĂ sau alte câteva dintre cele aproape 40 de volume tipărite.

Că Tudor Pamfile a fost ofițer (se pricepe repede, dar nu și meritele sale pe fronturi), un ziarist extrem (la Vocea Tutovei ș.a.), un conducător de reviste literare (Freamătul, Lumina, Florile Dalbe, Glasul Basarabiei, ș.a.), un dirijor al culegerilor „firișoarelor de aur" (care, iată, nu se mai găsesc!) prin orientarea celor 276 (două sute șaptezeci și șase…!) colaboratori la tezauriferul ION CREANGĂ, că a răspuns deopotrivă cerințelor Academiei Române, ale celor cu nevoi de îndrumare, și ale celor care erau împotrivitori, a colaborat în exterior, la cererea lor, cu Weigand, Pospișil, Anderson,Tiktin, I.U.Jarnik etc. etc.) și și-a tipărit o operă din ce în ce mai valoroasă pe măsura trecerii anilor. A fost și un bun scriitor, un bun familist, un săritor la nevoie, și mai ales „un prieten neprețuit" la atâtea foarte mari personalități.

După 1989 mulți, dar nu destui, s-au repezit să-și pună mantie de editori, prezentatori, critici ai operei sale, înfruptându-se din valoarea acestei mari prezențe naționale. S-au tipărit multe, dar nici vorbă cât trebuie, cum trebuie și de către cine trebuie. Am zăbovit pe internetul acestor zile și am văzut pagini onorante dar și tot felul de „fake"-uri lipsite de INFORMARE.

Precizez că pentru monografia TUDOR PAMFILE ȘI REVISTA ION CREANGĂ am adunat material și m-am documentat începând cu 1961 (când am fotografiat casa care mai exista în Țepu) până în 1998, (dar) și până astăzi, adică multe decenii. „Importanța revistei ION CREANGĂ în

folcloristica românească", titlul tezei de doctorat a fost fixat de d-l prof. dr. docent Mihai Pop, mentorul meu.

Constat după 22 de ani de la prima ediție,că afirmațiile și constatările din teză-volum tipărit în 1998, sunt valabile întrutotul astăzi, iar unele previziuni s-au transpus deja în cercetare și viața socială. Nici o dată, nici o împrejurare situațională, nici o realitate a vieții și operei pamfiliene, stabilite pe bază de documente atunci dezvăluite, n-au fost contrazise în aceste decenii. Neglijate, omise, neconsultate… din păcate abundent, pentru că actualii cercetători care se mai reped în subiecte tradițional folclorice nu vin la sursa cea mai documentată și…imbatabilă. Nenorocirea cea mai mare e că dispar ca necesitate, cercetările folclorico-etnografice care pierd și pierd teren în fața problemelor economice și de viață imediată. Iar, cea mai gravă e situația LIMBII ROMÂNE care e dislocată iremediabil de limba de comunicare globală, o engleză tehnicizată, de-metaforizată și automatizată, a computerelor, comunicării rapide prin telefon și videoculturii.

Constat că toți ne întoarcem obsesiv la realizările culturale vechi de cel puțin ½ secol, în teatru și film, iar tipăriturile operelor lui Pamfile ar trebui să fie impulsul către tradiționalism în cultura română.

Dar nu e așa.

Întoarcerea la tradiție nu mai există, și nu cred că va mai fi posibilă datorită globalizării și noii culturi existențiale. A trecut vremea cu „cartea de căpătâiu", cercetările de teren nu-și mai au rostul (nici banii necesari), teoretizările par ne-necesare, vechea cultură spirituală românească (nu a marilor cronicari ci aceea din culegerile folclorico-etnografice ale secolului trecut) devine neinteligibilă, veche, neexpresivă, neacoperitoare, inutilizabilă, în concurență cu schematica

conglomerare contemporană. Totul spre în-sărăcirea spirituală a neamului românesc.

OBSERVAȚII DE ACTUALITATE:

După știința noastră „Tudor Pamfile și revista ION CREANGĂ" a rămas singura monografie completă dedicată.

După 22 de ani nici un cuvânt din această operă n-a rămas fără acoperire. Încă e de mare-mare actualitate, pentru că orice scriere se mai publică, tot la materialele vechi de informare se apelează, deci încă se vehiculează mult prea multe date și informații eronate.

Se impun precizări, determinate de avalanșa editărilor operei pamfiliene, după 1989. Le-am intitulat PAMFILE… DUPĂ UN SECOL(!), considerații contemporane.

PAMFILE și revista lui, DUPĂ UN SECOL

Ofițerul-folclorist a decedat pe 16 octombrie 1921, la spitalul din Chișinău, revista ION CREANGĂ a dispărut după numărul 7/1921 (iulie), adică exact după 13 ani împliniți de la primul număr tipărit, între 17 iulie și 1 august 1908. Dacă ținem cont că s-a născut pe 10 iunie 1883, că încă nu am ajuns în 2021, trebuie să cerem oarecare îngăduință a cercetătorilor, relativ la titlul adoptat. Absolut clar:

Destinul fiului de răzeș chiar că a fost de excepție.

Destinul cărții n-a fost deloc liniar…nici cel așteptat.

Opera monumentală pamfiliană stăpânește secolul.

Vizionarismul său va dăinui, cât și poporul român.

Ființa (existența) revistei ION CREANGĂ este astăzi, mult mai presus de mărimea ei și importanța colaboratorilor.

Visurile de atunci, ale secolului marcat de Pamfile:

Corpus-ul folclorului românesc;

Enciclopedia înțelepciunii populare;

Literatura populară mijloc de creștere națională;

Cercetările interdisciplinare identitare pentru români;

Rămân, poate, pentru alte veacuri…așa cum „duhul acestor vremuri”=aplecarea învățătorimii într-un efort de culegere, valorificare, a spiritualității naționale nu se mai poate repeta. Nici acea categorie a „interpreților”=culegători= repovestitori, adică scriitori de măsurată cultură=„scriitori adunători” care „cu impunere” consemnau ce auzeau, dar cu talentul lor de povestitori (stil) și care au fost interfața vizibilă (lizibilă) pentru talentații oral descoperiți în mediul sătesc, nici acea categorie nu va mai exista vreodată. De fapt nici o personalitate care să întindă velele-pânzele (paginile) unei reviste-navă în avântul acestor repovestitori. Am experiența anilor de apariție a ziarului, a revistei Meridianul Cultural Românesc și știu bine ce și cum trebuie. Atunci erau scriitorii adunători, azi creatori din toată lumea, re-uniți prin internet. Nu e de loc ușor, comod, ieftin.

Dintre comentariile pe care le putem face astăzi în plină construcție a noii culturi existențiale, în eră globalistă, când LIMBA NAȚIONALĂ- ROMÂNĂ nu mai interesează, cum să credem că visurile de atunci (încă vii până către 1989) ar mai putea prinde contur? Atunci se mai putea crede că Mitologia Românilor, produsele lor spirituale, etnografia, rămân pentru viitor ca piramidele egiptene, cu scrijelăturile timpurilor, dar rămân. Ce s-a ales în urma culturalizării-civilizării lor din cultura amerindienilor? Ce „firișoare de aur” (de atunci, că astăzi, nu mai sunt) mai există astăzi în circuitul spiritual? Către ce specii se poate întoarce omenirea care nu mai „înghite”basme sau alte producții populare, nu mai are mijloacele de producție de atunci… și nu mai are nevoie de ele.

Limba veche și-nțeleaptă a marilor scriitori (Sadoveanu a dispărut din manuale), produsele poetice, teatrul popular, toate încep să țină de un trecut fără întoarcere.

Însuși Pamfile nu mai credea că ne-am putea îmbogăți tot cu de-ale noastre care au fost, înțelegând mersul vremurilor încă înainte de primul Război, dar mai credea în „lingurița" de înțelepciune păstrată în circuitul intelectual, și care s-a mai păstrat între cele două Războaie. Secolul XX, cu socialismul și comunismul lui, războaiele, revoluția, noua existență socială au schimbat totul în lume. Așa că, muncile de atunci, visurile seculare, peticele din corpus scrise, documentele deja vechi acum, totul, poate să se constituie într-o carte a neamului. Dar, cine s-o deschidă…tare rămâne de văzut.

Re-editarea și plasarea online este pentru îmbogățirea lor informatică, pentru că tâmpiți nu pot rămâne, cu tot cu noua orânduială dictată de pandemia cu coronavirus de pe toată planeta pământ, azi, în 2020.

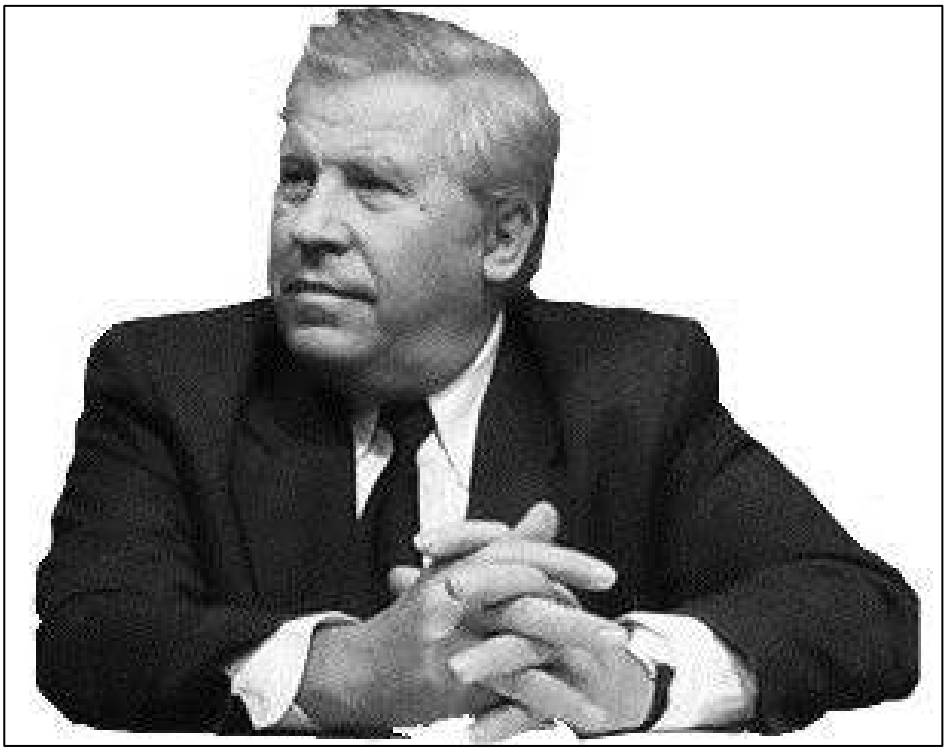
Pe cale de logică existențială: Înaintașii lui Pamfile și-au făcut datoria dictată de timpul lor; Generația și liderul ei (P.) au lăsat urmele intelectuale durabile prin culegerile lor; criticul G. Ibrăileanu a „ocupat" 3 decenii din secol cu Viața românească (nu e o continuatoare a revistei de folclor), noi ne-am făcut datoria acelui timp care spera în valorificarea moștenirii înaintașilor prin operă, ziar și Revista Meridianul Cultural Românesc – o continuatoare cu rădăcini în Dacia literară (1840); cei care mereu vin… vor decide ce se va face cu munca, subliniez, munca de până acum, cum o vor folosi, cum își vor construi spiritualitatea.

Trebuie să le vină și lor rândul să trăiască.

NOTĂ pentru cititori:

Am citit, recitit, re-gândit asupra celor scrise în 1998 și n-a fost nevoie să schimb nici un cuvânt. Rămân entuziasmat cum am reușit sintetizarea câtorva milioane de informații, ce previziuni am făcut, cum vi l-am înfățișat pe Pamfile, opera, epoca, oamenii timpului, și revistele sale. E darul meu perpetuu pentru toate generațiile care mereu vin, și tot vin.

DVM, aprilie 2020, 79 ani,
deci de mai multă vreme tânăr…

DUMITRU V. MARIN

TUDOR PAMFILE

și

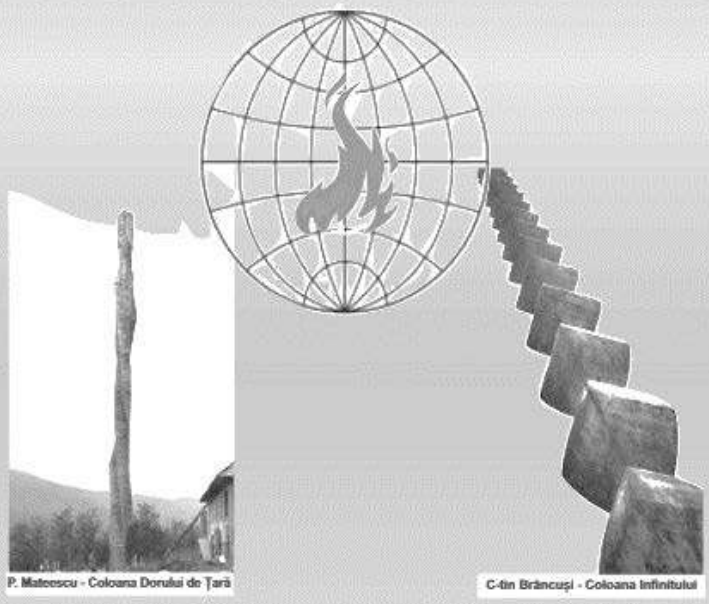
revista

ION CREANGĂ
din Bârlad

Vaslui
1998

MERIDIANUL
CULTURAL ROMÂNESC

ROMANIAN CULTURAL MERIDIAN
CULTUREL ROUMAIN MERIDIAN
РУМЫНИИ КУЛЬТУРЫ Меридиан
RUMÄNISCHEN KULTUR MERIDIAN

P. Mateescu - Coloana Dorului de Țară

C-tin Brâncuși - Coloana Infinitului

An I, Nr. 1, ianuarie - februarie - martie 2015
Director: Prof. dr. Dumitru V. MARIN
VASLUI

Citește Meridianul și pe net la www.tvv.ro !

Prof. dr. Dumitru V. MARIN

Fondat în anul 1990

Meridianul

Singurul Ziar de Presă din județul Vaslui

Iași - Vaslui - Bacău

editorial

BUNA VESTIRE, SĂRBĂTOARE(!) ÎN 2020

Pg. 1

A APĂRUT NUMĂRUL 21 AL REVISTEI MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC

Pg. 1

UIMIREA REPORTERULUI LA ȚIBANA – IAȘI

Pg. 1

WWW.TVV.RO

NOTĂ:

„D.C. Maior reproșează acelui popor [...] excesul de istorie trăită – verbală – scrisă, de după 1960 (când s-au înființat catedrele). Mărea și fericirea acelui popor, spunea, atunci când nu avusese [...] o existență istorică în sensul acesta, fericirea Țărilor sale chiar de Mihăiță românescu. El învață-ne-a [...] să nu [...] multe valoare de istorie culturală, lucrări științifice sau de analiză jurnalistică.

În perioada dezastrului, precum cea în care trăim [...] Acum [...] să reparăm ce putem [...] Mărturiile sale sunt [...] acum, imposibil de reconstituit [...]"

Prof. Univ. Dr. G. Ionescu -
Lucrare al Președintelui Academiei Române
(29 iulie, 2020)

CORONAVIRUS= RĂZBOI BIOLOGIC?

Va să zică tot globul e în mare fierbere, mai mult, în război, un război mondial cu un dușman nevăzut, chiar necunoscut,care lasă multe morți cu urme. Prin război, luptă, bătălie, înțelegem cel puțin 2 tabere, fiecare cu pești, tunuri, rachete (ferească Dumnul), acum cu drone care să facă mult zgomot, să distrugă mult din dușman dar să nu-i omoare pe toți, că învingătorul nu mai are cu stăpâni. Ar fi deci... la vedere. Și, poate, în numele unei idei, a unui ideal care să nu fie doar grija de stomac și mărire.

„A lumii-nvrednic sămbur, dorința-i și mărirea" filozofa M. Eminescu, găsind că naturul social din toate timpurile este apropierea intimă dintre sexe sri/combinat cu/aspirația socială (mărirea în societate). Se justifică această filozofie schopenhaueriană, chiar pentru toate timpurile.

Războaiele nu lipsesc în vremurile noastre chiar dacă pentru noi, românii, e liniște. Ne mai războim între noi...

Ara spus că acest virus poate fi rezultatul celor avizi de mărire care tot căutând mijloace de dominație, l-au scăpat de sub control, și acum o lume întreagă nu-l poate combate; prostul care seamănă piatra și mulți deștepți n-o pot opri. Constatarea e clară, Covid-19 este acum dușmanul nr. 1 al oamenilor de pe întreaga planetă.

Pentru cine nu știe (dar, cine, acum în era informa(ionali?), pe toate continentele (și în Antarctica?) s-au închis școli, universități, unități de cultură, competiții sportive (s-au amânat până și Jocurile Olimpice) și unități productive, temporar, dar... apare că pe lung timp!

S-a tot vorbit de război biologic și această pandemie apare cu aceste... presupuneri. Dar e toată lumea cuprinsă, chiar toată, și nu putem merge pe principiul că scapă cine poate, mai ales că există riscul să dispară multe cele mai strălucite ale timpului.

Rugăciile către Dumnul nu ne ajută,

Bogăția, faptul, beția, furia sexuală, călătoriile nu ne ajută (dimpotrivă).

Legile... nici vorbă, că dușmanul e orb (nu numai justiția), atotputernic, invizibil. Toi în oameni e vreo nădejde.

Putem face altceva decât cum spun conducătorii?

II

PAMFILE – MARIN
DESTINE ISTORICE
(ediție revăzută, re-întregită)

Pim, Iași, 2020
361

„Folclorul este atestatul de noblețe sprituală a poporului român.”

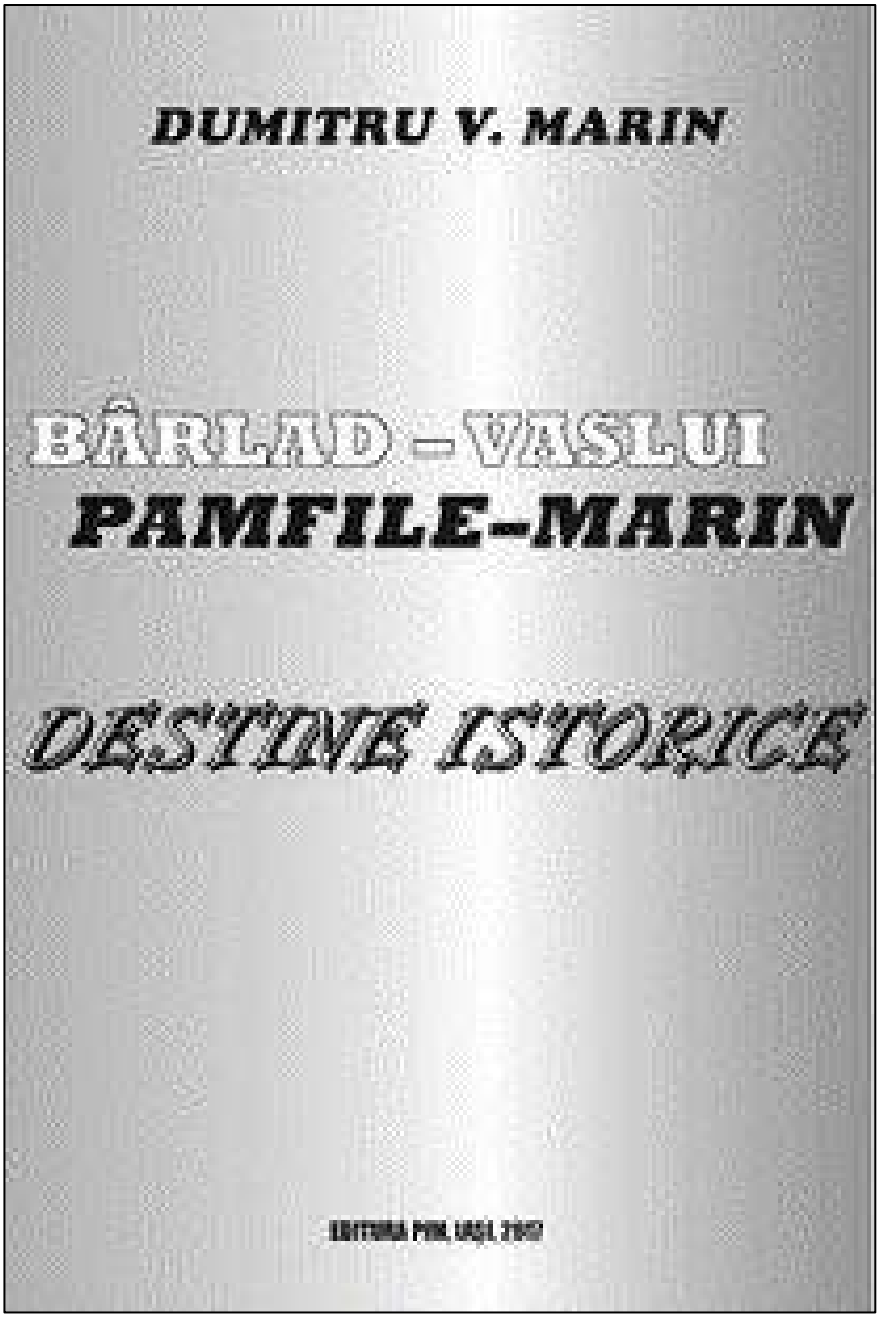
A. DENSUSIANU

II

PAMFILE – MARIN
DESTINE ISTORICE
(ediție revăzută, re-întregită)

Pim, Iași, 2020

Pe acest pământ:
Mintea e pentru genii,
Metafora pentru talent,
Dragostea pentru aleși;
Ura pentru toată lumea!
(D.V.M.)

DUMITRU V. MARIN
BÂRLAD – VASLUI
PAMFILE-MARIN
DESTINE ISTORICE
EDITURA PIM, IAȘI, 2017

OAMENI, FAPTE, DESTINE:
de Vasile Larco, poet, epigramist, scriitor

În oricare loc geografic, în orice moment istoric ,,omul sfinţeşte locul''. În general, cu unele excepţii, unui om, unei personalităţi i se scot, pe nedrept, în evidenţă amănunţit meritele, realizările, dar şi datele biografice, numai după ce persoana respectivă se află la cele veşnice.

Având la îndemână cartea: BÂRLAD-VASLUI, PAMFILE-MARIN, destine istorice, am întâlnit un caz aparte, când o personalitate generoasă, distinsul profesor-doctor Dumitru V. Marin, Vaslui, evocă activitatea meritorie a celui care a fost ofiţerul-folclorist Tudor Pamfile (n. 10 iunie 1883, Ţepu-Tecuci), în paralel sau altfel spus, în oglindă, cu deosebitele sale realizări în Vaslui. Aşadar, o paralelă, o evocare istorică: Bârlad-Vaslui. Apreciatul folclorist a realizat revista ,,ION CREANGĂ'', care a avut 276 colaboratori, inaugurând şi impunând curentul romantic etnofolclorist. El a tipărit numeroase cărţi în acest domeniu, evocând tradiţiile poporului nostru: obiceiuri de iarnă, sărbători creştine, aspecte agricole, mitologice etc. A publicat cărţi cu cântece de ţară, cântece bătrâneşti, culegeri şi ghicitori româneşti, cimilituri, poveşti hazlii, basme etc. fiind şi un înfocat ziarist, coordonând ziarul Vocea Tutovei. În cartea sus amintită se află descrise mai pe larg toate meritele celui care a fost Tudor Pamfile.

Subsemnatul, fiind contemporan cu domnul profesor doctor Dumitru V. Marin (n. 28 aprilie 1941, comuna Podu Turcului), în mare parte îi cunosc activităţile, pe larg fiind

menţionate în carte, iar ca să le enumăr ar fi riscant din două motive: nu aş putea să ştiu cu care să încep, apoi aş risca să uit vreo realizare. Ştiu că este profesor-doctor, ziarist şi scriitor, deţine 2 recorduri mondiale, 6 recorduri naţionale, 3 recorduri interjudeţene, a primit Ordinul Ziariştilor Profesionişti din România, este vicepreşedinte al UZPR, deţine Licenţa T.V., a înfiinţat prima reţea de radio, locală, este directorul fondator al revistei ,,Meridianul Cultural Românesc", din care s-au derulat până acum 12 numere în trei ani de zile. Dumnealui este un om deosebit de activ, generos, nu are linişte dacă nu reuşeşte să realizeze ceea ce şi-a propus, fiind răsplătit cu diverse medalii, diplome, inclusiv de Cetăţean de onoare în trei localităţi din trei judeţe.

Pentru a afla activităţile celor două personalităţi din Bârlad şi Vaslui, Tudor Pamfile şi Dumitru V. Marin, recomand a se citi cartea menţionată mai sus, în care sunt relatate activităţile dumnealor puse în oglindă, din care se vede clar că a rămas şi va rămâne ceva în urma lor. Poporul român îi rămâne profund recunoscător folcloristului Tudor Panfile, iar domnului profesor-doctor Dumitru V. Marin, noi, cu toţii îi transmitem felicitări pentru realizările excepţionale de până acum, urându-i sănătate deplină şi succese nemărginite în viitor! Este un om cu un destin aparte, aşadar:

În Podu Turcului-i născut
Să facă din cultură scut
Şi observăm că în Vaslui
Un altul ca Marin, azi, nu-i!

ARGUMENT, ÎN 2020:

CENTENARUL românesc putea furniza date, documente, opere, oameni care s-au proptit hotărât în apărarea națiunii, limbii române și valorilor perene. O lucrare consacrată Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, dar mergând numai în sfera culturală, părea un omagiu potrivit acestui eveniment important în istoria României.

Mai mult, un fel de alternanță între două orașe care s-au tot întrecut și pizmuit secole, Bârladul cel cu pretenții culturale și… o fostă capitală domnească acum multe veacuri în urmă, Vasluiul cel ridicat de la stadiul de comună la cel de capitală de județ, sunt cele care pot înfățișa niște reprezentanți autentici în peisaj național și european, pot concura sau și mai bine se pot completa, prin ce au reușit reprezentanții vremii, fiecare la timpul lui, fiind vorba de… un secol diferență.

Împrejurările istorice au jucat rolul cel mai important.

Bârladul era mult mai vizibil – cultural decât Alba Iulia, la 1918, pentru că a avut norocul prezenței unor personalități de prim rang național care s-au afirmat aici, departe de locul lor de naștere, dar și prin „completarea lacunelor" cu Gh. Ghibănescu, G. Tutoveanu, Iacov Antonovici ș.a. și mai ales cu Tudor Pamfile. Localismul creator a fost recunoscut de Nicolae Iorga ca cel mai puternic afirmat aici. „Bârladul (25.000 locuitori) este una dintre capitalele culturii românești" la începutul secolului al XX–lea. Și, din perspectiva unui secol, nu poate fi recunoscut de departe decât un lider autoritar: ofițerul folclorist Tudor Pamfile. Dezvoltarea orașului, a culturii s-a datorat unor aleși fruntași ai timpului: Gh. Ghibănescu, Emil Gârleanu, Al. Vlahuță, G.Tutoveanu, V. Voiculescu, Iacov

Antonovici, ș.a. care au determinat acea emulație despre care am tot vorbit și noi.

VASLUI: La un secol distanță, înregistrează o dezvoltare urbanistică impunătoare, o administrație județeană (după reforma administrativă din 1968), un curent cultural-informațional, toate generate de „importuri intelectuale", specialiști, dezvoltarea învățământului, înființarea unor instituții de profil, deci un important avânt social-cultural. „Atmosfera locului" era tipic mic-provincială fără relief sau personalități, cu prea subțiri răbufniri ale profesorilor (V.I. Cataramă), urmând să-și creeze „platforma" proprie, în raport cu dezvoltarea economică și edilitar-gospodărească. Se poate vorbi de astfel de eforturi, după formarea județului Vaslui, în 1968, până când târgul a avut un marcat „profil" evreiesc. Avântul cultural este vizibil și prin crearea unor instituții (casă de cultură, centre culturale, numeroase construcții edilitar gospodărești) și mai ales prin afirmarea unor forțe intelectuale locale, chiar dacă sunt atrase de pe alte meleaguri. În plan național se impune mai ales în jurnalistică prin activitatea peste orice obișnuit a unui profesor (dr. în științe), etnolog, monografist, romancier, organizator de excepție în cultură, învățământ, presă, îndrăzneț în politică, creativ și cu rezultate excepționale, 2 chiar de nivel mondial, 6 naționale, 26 județene. Împreună cu A.D. Tudosie, Th.Codreanu, C. Clit, Vicu Merlan, Valeriu Lupu, Th. Pracsiu, L.Chiriac ș.a., D.V. Marin a impulsionat un adevărat eșantion cultural de rang național, context în care profesorul hușean Codreanu a ajuns un critic și istoric literar de reprezentativitate națională. În condiții de cruntă hemoragie intelectuală și migrație către Vest.

Secvențial: Origini;

Studii, alte învățături;
Preocupări și funcții;
Paralelisme.

O cercetare științifică, un eseu memorialistic, reprezentative pentru o lume care a fost, ar fi necesară noii culturi existențiale? Eforturile acestea rămân singulare?

Ori și pandemia cu Coronavirus care a cuprins tot globul pământesc în 2020… deci și județul acesta, ține de jalea unui neam, a unor locuri cu speranțele cu totul risipite?

PAMFILE–MARIN

DESTINE ISTORICE DE CENTENAR: 1918 – 2018

Printre orașele cele mai cunoscute din Moldova, cu ceva notorietate culturală și mărime de interes, cu certe merite culturale în istorie, oarecum diferențiate în raport cu alte zeci de categoria lor, Bârladul și Vasluiul merită atenția contemporanilor și mai ales a urmașilor, pentru că reprezintă nu numai un teritoriu ci și un eșantion reprezentativ din istoria culturală națională. Vasluiul, un oraș prăpădit în trecut după ce a fost capitala Țării de jos a Moldovei (1435), și este însemnat în istorie prin Bătălia de la Vaslui, în 1475, dar rămas un târg oarecare câteva secole, s-a ridicat după 1968, când a devenit centru de județ, de la 17.000 la peste 80.000 într-un timp, (în 2020, aproximativ la jumătate) cu valori importate, cultură încropită, avânt creativ, apoi intreprinderi dispărute după 1989…

Bârladul care și-a clădit încet dar sigur și permanent autoritatea socială și culturală (după Iași) la începutul sec.al XX-lea, cu populație ceva mai stabilă (între 25.000 – 80.000 de locuitori, tot la jumătate, astăzi), industrie durabilă („Rulmenți” ș.a.), mereu cu sprijin oficial pentru cultură și învățământ. Pe harta contemporană se adaugă Hușul, impresionant pentru rolul său în istorie (Episcopie, personalități, viile faimoase) și Negreștiul care a nimerit printre orașe, dar fără a se putea dezvolta comparativ deși sunt centre de comună mult mai îndreptățite: Codăești, Murgeni, Puiești.

Anul I.—Nr. 1 August 1908

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA: T. Pamfile, str. Ștefan cel Mare 157 Bârlad

ADMINISTRAȚIA: M. Lupescu, Gara Zorleni (Tutova)

ABONAMENTUL ANUAL: În țară . . . 5 lei; În străinătate . 6 „

Ținta noastră

Vrem, laolaltă cu alte publicații de acest fel, să sporim tot mai mult cu noasterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gândire și de simțire, de credințî și de datini gospodărești, în cari se oglindește sufletul și viața neamului nostru.

Oricine vrea să cunoască poporul deplin, așa cum este el, trebue să cerceteze cu deamănuntul și aceste comori ale sale.

Și-s atât de bogate aceste comori, atât de mândre și de felurite și, mai ales, s'au dat la iveală atât de puține din ele, că ar mai trebui încă multe publicații cari să lucreze cu stăruință și cu folos pe acest ogor, pe cât timp „civilizația" nu va fi stâns lumina vechilor noastre datini.

Ne facem și noi datoria.

Rugăm, din toată inima, tot *pe frații preoți și învățători, cari totdeauna au făcut jertfe pentru ridicarea poporului, să pună umărul și aice: Să arătăm prin însăși producțiile noastre cine suntem.*

Tipărim povești, cântece, descântece, legende, credințe, ghicitori, strigături în joc, obiceiuri, descrieri de unelte și datini privitoare la gospodăria țăranului, cuvinte localnice din toate părțile românești, vorbe cu tâlc și tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută.

Am botezat revista noastră **„Ion Creangă"** *pentru că în scrierile acestui țăran din Humulești Neamțului, căruia i-au fost dragi ca ochii traiul și obiceiurile dela țară, se arată mai bine și mai cu meșteșug sufletul țăranului român.*

Întemeietorii

O REVISTĂ DINSPRE JURNALISMUL CULTURAL

Ce facem noi!

O REVISTĂ ca DOVADA SCHIMBĂRILOR impuse de istoria lumii care influențează evoluția limbii.

Este clipa noastră, a celor de astăzi, vii, spre consemnarea stadiului modificărilor în exprimare - scriere - comportament - aspirații. Cred că e și zbaterea unui organism viu (care este limba unui neam) nevoit să lupte pentru „limba veche și-nțeleaptă" invadată din ce în ce mai serios de împrumuturi lingvistice sau tehnice.

Acum 100 de ani, Tudor Pamfile consemna (în cărțile lui și în revistele conduse) „firișoare de aur" din folclorul autentic, cel care nicicum n-ar dispărea... (zicea Ov. Desunsianu) dar, care nu mai este astăzi de loc același.

Procesul de modernizare de atunci, globalizarea de astăzi impun alte moduri de comunicare deci și alte instrumente lingvistice: o limbă din ce în ce mai conformă cu condițiile politico - economice, deci, mereu alterată, tehnicizată, foarte sigur alta decât acum un secol, în viitor previzibil alta decât cea de azi! Efortul nostru, ar putea fi, însă, nu doar arhivă într-un „joc" al grupului unic și mic de limbi în circulație.

Meridianul Cultural Românesc **e astăzi o oglindă a momentului românesc într-un timp al prefacerilor, al creatorilor crescuți eminescian, într-o societate caragialiană cu aspirație blagiană în exprimare personală: talente ale unui mediu și ale unui moment anume: 15 ani din mileniu III!**

Ce sperăm:

O revistă mai altfel, mai vie (venind din multiculturalitate), cu prezențe din toată lumea deci dintre granițele limbii române. Se observă rolul scăzut, astăzi, al Academiei Române (acum un secol încuraja consemnarea folclorului și înființa colecția „din viața poporului român" + anale) care nu mai e un for, nici forum pentru zecile de publicații și nicidecum pentru miile de „lucrători" pe internetul care devine puternic instrument de modificare. Dacă lumea va fi alta, cum să nu fie și limba de comunicare altceva?

Vom salva și noi „firișoare de aur" dintr-un „azi" pe care-l avem?

Deschidem, deci, un nou front în bătălia pentru maica noastră LIMBA ROMÂNĂ.

Dumitru V. MARIN

Editorialul primului număr al revistei
Meridianul Cultural Românesc, An I, Nr. 1,
ianuarie - februarie - martie 2015

În fierberea timpului, prima și maxima atenție, și atunci și acum, s-a acordat politicienilor și administrației, persoanelor bogate amatoare de autoritate electorală și de putere locală care sunt, astfel, și în atenția presei (ca martoră… prin scris, la eveniment). Însuși comentatorul-ziarist Pamfile le reproșa fățărnicia, necinstea, abuzurile în paginile ziarului Vocea Tutovei pe care l-a coordonat un timp. Chiar demonul polemic și accentele protestatare care răzbat din articolele semnate P. Troian în „Vocea Tutovei" – cu „oastea ascultătoare în urmă, proprietarul își poate munci și mai departe pământurile fără plată, dar, e drept? Aceasta e menirea oștirei? Nu fiți fățarnici voi cei mari, ca să ne stoarceți și măduva oaselor..." (18) – rămân dovezi ale prea plinului sufletesc.

Deși are pagini foarte inspirate și acide, „ziaristul" Pamfile n-ar fi rezistat timpului, cu toată prezența și influența sa. Autoritatea i-a dat-o opera, corectitudinea în viața privată și publică, o carieră de ofițer model (soldele transformate în operă) și Revista ION CREANGĂ. Universitarul ieșean Giorge Pascu remarca oarecum sentențios că „ideile sale sunt ideile curente care călăuzesc pe amatorii noștri de folclor în culegerea literaturii populare" la o dată când „ziaristul" era în vogă iar folcloristul, cu operă și revistă, avea autoritate. Ofițerul (mereu împotriva politicienilor, deși nu avea voie să facă politică) semna cu pseudonime, inițiale sau acronime, în total 14 feluri de semnături. Activitatea lui de albină în domeniul culegerilor nu este prea mult remarcată în presa bârlădeană. În plus, nici el nu putea avea destul timp fiind angrenat în multe proiecte de colaborare (etnofolcloristică) cu Academia Română.

Deschizător de drumuri în presa și mass-media vasluiană D.V.Marin n-a fost în grațiile presei locale

(concurente), mereu susținută de transfugi (în 2016, toți lucrătorii din presa județului erau trecuți pe la SC Cvintet TE-RA SRL, patronată de profesor) de la Grupul său de presă (deveniți vectori de imagine negativă); a fost doar de câteva ori atras în polemici și campanii denigratoare de către aceștia. Se înțelege de ce omisiunea faptului cultural e o atitudine a adversarilor, și de ce în presa din afara Grupului existența și rolul cultural-social rămân nerecunoscute în pofida recunoașterilor de pe tot globul. Chiar se poate remarca un paradox: autoritatea jurnalistului crește în contextul unei clare recrudescențe a spiritului comunist în viața publică locală.

D.V.M. la prima emisiune TV.V. – 24 dec. 1990

Pentru cine nu știe, precizăm principalele aspecte ale propagandei socialismului multilateral dezvoltat și promovarea cadrelor în județ.

Pe baza Hotărârilor Plenarei P.C.R. din 1971, apărarea cuceririlor poporului român (în toate domeniile) era îndatorire patriotică și tot ce însemna aparat de partid și de stat, cu tot felul de direcții, secții, sectoare și persoane (salariații statului) trebuia să fie în primul rând al construcției noii societăți și apărarea acestor cuceriri (sociale). De aceea era nevoie întotdeauna de atenție acordată omului nou care să fie primul luptător al Partidului indiferent de domeniul de activitate. Așa s-a ajuns la cei 4 milioane de membri de partid comunist.

Învățământul a devenit pârghie principală pentru educarea tineretului, iar „cultura" adică acele Comitete de cultură de diverse niveluri și căminele culturale, cinematografele, stațiile de radioficare, bibliotecile, trebuiau să ofere populației căi de însușire a ideologiei.

Indiferent unde, directorii și tot felul de șefi erau promovați strict pe criterii de partid. Unde să se afle cel care n-ar fi fost de acord cu această ideologie, care, chiar aceasta, crea posibilitatea ca orice șef să dea afară pe cei indezirabili funcției sale.

Așa se constată că toți inspectorii generali din fruntea Inspectoratelor școlare, toți președinții comitetelor de cultură și mai ales toți ziariștii vremii (ziarul Vremea nouă era organul Comitetului Județean de Partid) erau învestiți cu calitatea de activist de partid (departajare de restul). Putea să fie altceva, Chiper, Bran, Condrea, Rănceanu, Iosub, Clisu, Cârjă, Avram, Pracsiu sau altcineva? Sau, directorii de școli și licee. Cel mult erau deosebiți prin fanatismul lor și cum se afirmau ca turnători la partid sau la Securitate (era un caz special cu Gruia Novac?)

Pe unii dintre cei pomeniți i-a prins Revoluția și… de unii nu s-a mai auzit, câțiva s-au refugiat în munci mărginașe, doar puțini au cutezat să mai scoată capul câțiva ani.

După Revoluție era mare nevoie de oameni care „să știe" cum se fac treburile, drept care Cârjă, Pracsiu, Ciobanu, Apostolache, Alexandrache, Mera și destui alții „s-au revoluționat" chiar ei și… au ocupat funcții înalte ca prof. Constantin Alexandru (ajuns Președinte de Consiliu județean, care m-a purtat prin judecăți revendicând TVV), de altfel un bun organizator și stimat ca educator, G. Alexandrache (la fel). Pracsiu a mai stat pe la ziar, s-a retras la catedră, dar l-am ajutat să ajungă inspector școlar (chiar era nevoie de pregătirea lui acolo) drept care și-a schimbat nu numai ideologia ci și diferite partide (cu comunicate de presă). Noii inspectori generali, tot numiți, dar de noile partide de la conducerea României, l-au păstrat o vreme ca și pe alți inspectori cel puțin „acoperiți" în schemă (și azi e un plagiator, Ionescu, pe acolo). De câtva timp s-a și îmbolnăvit deci e retras în familie, dar este din ce în ce mai mare critic și istoric literar de autoritate locală, promotor, deci.

La ora actuală cei care blagoslovesc talentele locale, constatând că au mare și mult talent ar fi într-o ordine a valorii lor, Th. Codreanu, Th Pracsiu (care par că împreună cu consoartele alcătuiesc superelita intelectuală a județului, cred, ei), Gruia Novac, Gheorghe Clapa (ce păcat că e tare bolnav) și pe ici pe colo alți doi trei prefațatori de carte. De precizat că cei mai mulți autori aleargă după blagoslovenii pe la universitari ieșeni sau din alte părți, care le descoperă și mai multe calități pe care le au și-i situează chiar înlăuntrul marilor curente sau de-a dreptul în universalitate (pe această bază și unele soții cu 1-3 cărți, ajung membre ale Uniunii Scriitorilor,

iar într-o situație „comercială” o cucoană, Mocanu, a ajuns dr. în științe. Soțul ei, Giani, e un plagiator bine remunerat. Pe baza asta și puterea PSD, are și un post de conducere foarte bine plătit).

Resurecția spiritului comunist mi s-a părut evidentă cu ocazia lansării unei cărți de raft prăfuit, joi, 30 ianuarie 2020, cu o listă de 41 de personaje, mai toate prezente la lansare, așteptând să-l laude pe „compozitor”. Când am intrat ca reporter în sala Bibliotecii Județene de la Vaslui, am crezut că mă aflu la o importantă ședință de partid de dinaintea lui 1989. Chiar și majoritatea participanților (pe unii i-am revăzut după decenii), au crezut că, iată, și eu sunt de ai lor.

NU. N-am fost și nici n-am putut fi de ai lor, deși uneori sătul să-i tot înfrunt, aș fi vrut. Cum să pot fi din gașca lui Rănceanu, Angheluță, Bran, Cârjă, Bahrim, Ciobanu, Apostolache, Iosub, Clisu, Moronescu ș.a., ș.a. când m-au lucrat cum au vrut, când se promovau unul pe altul, inclusiv la alegerea directorilor? Eu am publicat articole din 1957, cărți din 1976, am sprijinit=organizat Festivalul Umorului din 1970, credeți că încăpeam cel puțin printre nominalizații la premii, diplome, distincții? Eram singurul doctorand din județ, cu gr. I, cu activitate publicistică… să mă vadă vreunul din ghemul intereselor…? Cum să mă recunoască de… mai bun?

Și, ăștia au tot avut acces la țâța bugetului, nu glumă.

Și tot ăștia s-au apărat cu înverșunare unul pe altul, mai ales după 1989. Orfani culturali care au avut mereu nevoie de un tătuc.

Acum, când tineretul care să-i înfrunte, să-i disloce, NU EXISTĂ din cauza acestei emigrații, adică hemoragia materiei cenușii (și umane), se nasc alte „glorii de stradă” cum le zicea Eminescu, dar tot dintre acei vechi și înnădiți la rele. Cum să

iasă un cuplu vechi-vechi ca Apostolache - Cârjă din obișnuința de a lucra cum trebuie pe cineva? Poate Th. Codreanu nu-și dă seama cum e manipulat de cei de la Vaslui, de Gruia Novac, de alții. Când trăia academicianul A.D. Tudosie se plângea de lucrătura pe care o simțea, chiar și din partea criticului hușean pe care nu-și putea propune să-l înfrunte: „sunt tari, ăștia…"

Ocultarea mea, de ani de zile, e clară. Nu i-am dat atenție, pentru că la comanda cuiva nu pot ajunge, cât timp mai am din porția mea de luptă (Whitman) și libertate. Și creație. Și spirit de dreptate. Și rezultate de nivel național și internațional. Și sute de susținători.

Am organizat, pe cheltuiala mea și în organizarea mea multe manifestări culturale în județ și în Moldova. De ani buni, Pracsiu (căruia i-am propus să fie criticul literar al revistei internaționale M.C.R.) „are agenda lui" dar apasă bine cu reticența lui. E ignorant, e agent dublu, e dușman, e… oare, ce? (întrebări fără răspuns că nimic nu se poate proba). Pentru că nu exist pentru el, în puținele cărți pe care le mai poate face, deși eu l-am ajutat să fie om. (Să-l văd că spune că nu e așa și aduc dovezi multe... multe), și nu le dă voie nici altora pe care-i prefațează să pomenească ceva.

Să luați aminte că cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile nu m-au făcut ei sau altcineva, ci munca mea, nesomnul meu, inventivitatea mea. Cred că prin cel puțin câteva realizări mari-mari am pus Vasluiul pe harta culturală a lumii: recordurile mondiale, revista **M.C.R.** (585 de colaboratori din toată lumea), cărțile (dintre care **„…77… Noduri culturale și semne amicale" –** Iași, PIM, 2018, 398 pag, **101 vasluieni pentru 100 de ani –** PIM, Iași, 2019, 504 pag. **„111 valori naționale pentru Vaslui"**, Pim, Iași, 2019,

514 pag., **Jale și eroism românesc la Cotul Donului… și după(!)**, Pim, Iași, 2019, 2020, 318 p.). Numai Vasluiului,

istoriei și culturii sale, i-am consacrat aproximativ 21.000 de pagini (14 cărți).

Dintre scriitorii vasluieni, pe foarte mulți i-am făcut eu harnici și valoroși.

Până astăzi, Pracsiu „nu știe” de cărțile, revistă, ziar, din ignoranță, răutate, sau din porunca vreunuia de care mai este legat prin angajament? Nu-l pot înțelege. Codreanu… mi-e greu să-l calific, Gruia Novac prin ordin pe companie, Apostolache… cine-i? Nici 100 dintre aceștia nu-mi pot egala C.V.-ul și doar Th. Codreanu e la ceva mai mare înălțime într-o singură specializare și a beneficiat de presa coordonată de mine, mereu favorabilă, din plin. Fără asta era mult mai puțin cunoscut și în județ și în Moldova.

Regretabil că și unii „culturali” (să nu zic… culturnici) de azi, au intrat din înaltă poruncă sau din calcul în jocul lor dăunător. Așa s-ar explica de ce M.C.R. pe care le-am donat-o în minim 2 exemplare pe număr, nu prea e pe rafturile bibliotecilor… Așa se explică faptul că la Edițiile recente ale Festivalului Umorului, pentru care am alergat primele 3 ediții și l-am promovat în presa ultimelor 3 decenii, la aceste ediții, unii nu mă cunosc (nu vor, nu pot), iar despre cartea de acum 10 ani n-au avut decât să tacă….?!? (Drept care o să mai scriu una).

Tot așa, neparticiparea lor la acțiunile cu public organizate în sate și orașe, deși i-am invitat insistent. Incultură? Neghiobie? Ură pe față?

Mă întorc la spiritul comunist promovat de grup… ce seriale, merită să le fac, fraților! Mai scriu o dată că: eu sunt **omul muncii mele imposibil de egalat vreodată.** Ăștia, mai pot, doar, să mai stingă vreo luminiță din bradul verde și luminos pe care l-am clădit în peste 6 decenii de muncă. Mai valoroasă, ori mai puțin, dar MUNCĂ la care ei nu sunt deprinși și tocmai de asta nu mă vor ajunge vreodată.

Dacă pe subsemnatul nu-l mai pot atinge, din păcate, grupul acesta influent distruge alte talente care negăsind încurajarea necesară, se pierd. Și aici sunt la multe lungimi de drum înaintea lor: pe la grupul de presă au trecut peste 500 de aspiranți, la Revistă sunt cele câteva sute bune, la ziar apar cele mai luminoase figuri din această parte a Moldovei.

Și, atunci, de ce le acord atenție? Tocmai pentru că-i distrug pe viitorii reprezentanți ai culturii locale, adesea săraci și cu mijloace puține, în timp ce ei sug mamelonul bugetului cu lăcomie și… rezultate pernicioase. În orașele mari sunt mai multe grupări și se pot afilia unde pot, dar aici n-au decât să accepte mângâierile pe cap ale grupului care-l îndatorează, sau să dispară.

De ce am mai scris cele de mai sus?

Dar, de ce să nu se știe?

Că destui își vor deja un loc într-o eternitate… Nu stabilesc eu dacă merită, dar oricine ar mai veni, să ia la cunoștință, să știe dimensiunea reală a timpului, valorilor, în acest mediu de provincie prăpădită cu bună știință.

Acum mai bine de 100 de ani scriitorul Alexandru Vlahuță se întreba „unde ni sunt visătorii?”, azi constatăm că tinerii visători pândesc… vestul. Atât. Nu sunt tineri care să-i scoată pe vechituri în afara vieții culturale. Cu tot cu spiritul comunist reînviat prin reinițializarea cumva necesară, nefiind alții.

Resurecția spiritului comunist promovat de „tineri cu părul alb” care-și descoperă talentele după pensionare, e o realitate păguboasă în Vaslui.

Locuitorii vasluieni mai au de ispășit încă multe păcate

De observat că a existat mai mereu o rivalitate (neproductivă) între bârlădenii frustrați că nu e Bârladul centru de județ și cei aclimatizați la centru pe funcții importante.

Aproape de la sine se ivește ideea unui paralelism între aceste orașe mai mari cu rezultatele lor de nivel național, cu personalități reprezentative în diverse perioade și discipline. În cazul de față nici politica, nici economia, nici a gricultura, nici învățământul și chiar nici cultura nu pot intra în analiză.

Cu certitudine, folcloristica și etnografia au ajuns emblema Bârladului de la începutul secolului al XX-lea; și performanțele jurnalistice de la începutul veacului al XXI-lea, pot îndeplini nota de excepție pentru municipiul centru de județ. Reducând la unitate, Tudor Pamfile și Dumitru V. Marin sunt capetele liniilor paralele prin istorie, „vagonul cultural" la care au tot împins fiind tresa imaginară, bine marcată documentar, viu colorată, unică, dar și de legătură cu viața.

Deci, la braț prin istorie cu aceștia.

ORIGINI.

Putem trece ușor peste fragmentele autobiografice ale lui Tudor care se înfățișa ca fiu de oameni gospodari cu acareturi și vietăți, dacă ținem cont de mărturia colegului său de clasă Ion Mândru, de câteva ori chestionat, ca vecin și coleg

de bancă. Acesta zicea (și scria în 1969) că Vasâlca Pamfile a fost din neamul bun al Mândreștilor, că nu s-a potrivit de loc cu soțul, care ar avea origini țigănești. Cu drept pentru că Tudor era destul de negricios ca și tatăl, a stat un timp la un unchi muzicant în Tecuci, care l-a ajutat să urmeze școala, l-a

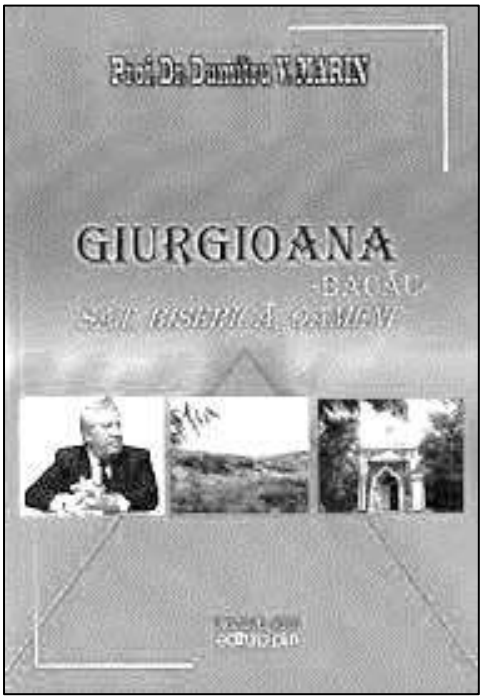
învățat țigănește (ne-a rămas în manuscris o gramatică țigănească mai bună ca a lui M. Kogălniceanu), i-a insuflat dragostea (și aplecarea) către muzică (știa să treacă pe note cântecele adunate încă de prin 1901 și ofertate lui N. Iorga), putea aprecia calitatea unei asemenea producții. Copilul era extrem de iute la treabă (făcea de toate), foarte isteț și ascultător (ca oricare crescut cu atâta greutate). Faptul că a fost alternativ de două ori repetent și premiant poate sugera natura acestor greutăți (v.scrisorile și autobiografia din 1907).

Cea mai mare realizare a familiei, a fost să-i procure calul și harnașamentul pentru a putea fi primit la cavalerie (dovadă de muncă și avere): o întreagă istorie. Admis, din acest moment **Pamfile… este cel care s-a făurit pe sine**.

Era fecior de RĂZEȘ, dintr-un sat vechi răzeșesc, Țepu, ca toate satele de rangul acesta, de pe timpul lui Ștefan cel Mare. S-a întors destul de rar în sat, unde avea o căsuță săracă, unde aduna folclor, unde și-a cumpărat câteva hectare de pământ mai târziu. Falnicul ofițer cavalerist a cunoscut-o pe fiica unui negustor-băcan, Elena Gheorghiu, trecând pe la rudele din Tecuci și a fost cununat de Mihai Lupescu după stabilirea la Bârlad. Fiul său, Ionel T.Pamfile știa în 1976, că acest pământ se află la C.A.P. „1 Mai" din Țepu. Tot de la acest singur fiu în viață, la rându-i fără copii (deci familia ofițerului s-a stins), am aflat de adresa fostei ordonanțe de la Chișinău, Pânzariu, din Visterniceni, cu care am schimbat 4 scrisori lungi începând cu 1963, om în vârstă care-și punea nepoata să consemneze ceea ce ținea să povestească și care a primit zestre de la Pamfile, și care, după peste 40 de ani se exprima numai admirativ despre acesta. Despre cavaleristul-ofițer deținem astfel, informații din prima sursă, datorită lui.

După un secol i s-a ivit un urmaș de suflet, tot dintr-un sat răzeșesc, Giurgioana (la 27 km.distanță), strănepot de fost staroste al răzeșilor (doc. din 1822), care a început să-l redescopere pentru lume pe acest folclorist unic.

Născut la 28 aprilie 1941, în Giurgioana, fiu de mijlocaș gospodar, obișnuit cu munca încă de foarte mic, Dumitru a fost tot așa de bun la învățătură, dar într-o nouă orânduire socială, cu alte cerințe, posibilități, caracteristici; și nu e cazul să vorbim de epoca totalitară. Din pură atracție, ani mulți din activitatea științifică și jurnalistică a fiului lui Vasile și Tudora (Mărioara) i-au fost consacrați acestei figuri de patrimoniu din Țepu.

Tudora, fiică de popă, a avut două rânduri de copii, 3 cu Costică Bufnilă care a murit de tânăr, și 6, din care au trăit 3 cu Vasile Marin I, născut în decembrie 1912, dintr-o familie cu 8 copii (3 băieți). Pentru că n-aveau pământ Sâlică a întemeiat familie cu văduva cu 3 copii, pentru pământ și poziție de gospodar în sat. Numai că a avut voința absolut neînfrântă să-și dea copiii la carte (pe cel mijlociu l-a dus legat cu sârmă ghimpată la școală…) așa că toți ai lui au urmat școlile timpului.

STUDII ȘI FUNCȚII.

Școală primară la Țepu și Tecuci, gimnaziu la Tecuci, Școală militară la Iași și Târgoviște, autodidact în învățarea câtorva limbi de circulație europeană (franceza, italiana, slava veche, germana și a țiganilor și puține cuvinte englezești) dar mai ales pe toate treptele pentru pregătirea superioară de folclorist-etnograf-istoric, deși ocupa funcța de ofițer de cavalerie la Regimentul 3 Roșiori, Bârlad. Tot individual a deprins scoaterea de reviste și coordonarea celor 276 de colaboratori la ION CREANGĂ, la care se adaugă mulți alții la celelalte publicații pe care le-a condus.

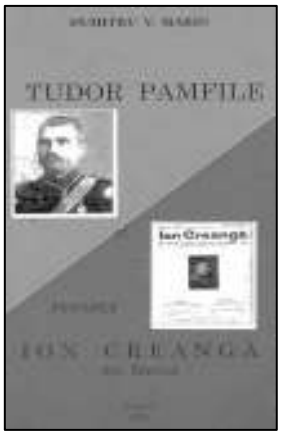
A participat pe frontul din Bulgaria, în primul Război ca apărător la Oituz, după aceea între 1918-1921, detașat la răspândirea oficială a limbii române în Basarabia.

De la gradul de locotenent (iulie,1906) a parcurs gradele până la locotenent colonel (cu puțin înainte de moarte), de la simplu culegător de teren care căuta sfaturi la Burada, Artur Gorovei în 1903, la Nicolae Iorga, la M. Sadoveanu, Bianu… etc., etc. a ajuns nu numai „albina harnică a folclorului românesc" ci specialist recunoscut și peste hotare, cea mai mare autoritate în domeniul culegerilor folclorice de teren, al etnologiei prin Mitologie Românească, al folclorului prin mai multe culegeri de Cimilituri, Jocuri de copii, și alte specii folclorice. Ar fi devenit și Membru corespondent al Academiei Române.

D.V. Marin a terminat Școala primară la Giurgioana, gimnaziul și liceul la Podu Turcului, Facultate de filologie la Iași, cea de limbi străine la București, doctoratul la Universitatea București.

A debutat în presă pe 3 octombrie 1957, a colaborat la peste 30 de publicații de-a lungul vieții, a fost profesor la

Blaga-Bacău,Sticlăria-Iași,Șetrăreni (Stejarii)-Iași, Măcărești-Iași, Liceul 2,3,4 și Mihail Kogălniceanu Vaslui, inspector la Comitetul județean de cultură și artă, Vaslui (1970-1974), a înființat primul și singurul grup de presă (1990) în județul Vaslui, cu televiziune, radio, ziar și revista de cultură Meridianul Cultural Românesc (2015). A fost director de școli, inspector și director-proprietar al Grupului de presă Cvintet tera SRL din Vaslui. A transmis în direct radio-TV, din 32 de țări, de pe 4 continente. Unanim este considerat cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile.

A urmărit subiectul „Tudor Pamfile”… 60 de ani.

Ideea de paralelism între cele 2 personalități a emis-o prima dată un redactor și colaborator la M.C.R., poetul și prozatorul Val Andreescu și s-a dezvoltat în volumul **Bârlad-Vaslui/Pamfile-Marin/Destine istorice,** Ed.Pim, Iași, 2017, 156 p. Cartea aceea se re-topește în prezenta.

PARALELISME.

Ambii au suportat vicisitudini de care istoria n-are pentru ce lua la cunoștință, dar, care, nu trebuie să le uite acele mari și unice înfăptuiri.

În segmentul coloanei infinitului a spiritualitalității românești câteva nume din județul Vaslui rezistă oricărei analize pentru contribuția lor DE AICI, subliniez DE AICI, unde au viețuit (majoritatea, veniți), realizând operă de interes

național, influențând direct destinul localnicilor, și nu activând prin centre importante românești sau străine; începând cu Dimitrie Cantemir, apoi Alexandru Philippide, Nicolae Tonitza, Constantin Tănase, Emil Racoviță, Gheorghe Vrânceanu, Dimitrie Bagdasar ș.a. …sunt mari personalități originare de prin partea locului, dar fără influențe locale, mereu evocate cu mândrie provincială ca embleme, dar cu slabe contribuții la economia și cultura locului. Marea diferență a analizei noastre constă în menționarea impresionantelor eforturi ale celor care au înnobilat aceste locuri mereu nedreptățite și adesea hulite. Am considerat că mereu vor rămâne Tudor Pamfile/Bârlad, Dumitru Marin/Vaslui pentru marile lor reușite în viață (subliniem, cam obositor, DE AICI! Pentru vasluieni).

1 august 1908, Tudor Pamfile (n. Țepu, 10 iunie 1883) scoate, la Bârlad, în România, cea mai importantă revistă de folclor din toate timpurile, ION CREANGĂ, inaugurând și impunând curentul romantic în etnofolcloristică.

5 decembrie 1990, Dumitru V. Marin reușește să înființeze prima televiziune privată (licența 001/TV), din România, apoi radio, ziar, revistă, ca deschizător de drumuri în presa modernă și mas-media (chiar și în politică, primul ecologist local).

Ofițerul folclorist născut la Țepu, lângă Tecuci „vine” la Bârlad, repartizat la Regimentul 3 Roșiori (iulie, 1906), și într-un deceniu și jumătate desfășoară o activitate unică prin bogăție, varietate, valoare, importanță națională și apreciere europeană. Folclorist, etnograf, istoric, literat, manager, ofițer de carieră apreciat, participant la două războaie, acesta lasă lumii MITOLOGIE ROMÂNEASCĂ, revista ION CREANGĂ și operă personală impunătoare.

Profesorul la licee din Vaslui, pedagog, etnolog, romancier, editorialist, manager, reporter în 32 de țări din toată lumea, reușește 2 recorduri mondiale în jurnalistică, 6 naționale, 26 întâietăți în județul Vaslui, ajungând cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile. Conducător de cercuri și cenacluri literare, autorul primului roman realizat din istoria Vasluiului, întemeiază și conduce 3 decenii cel mai important și complet grup de presă de la sfârșitul sec.al XX-lea și primele 2 decenii ale mileniului 3, televiziune, radio, ziar și revistă de reprezentativitate globală, MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC (înființat la Vaslui, 8 febr. 2015).

În condiții precare din învățământul local, fără teatru, universități și cu firavă tradiție culturală autohtonă, strângând în jurul său personalități și intelectuali de valoare, adunând 276 de colaboratori la revista de folclor ION CREANGĂ (excepțional record al secolului), și mulți alții la alte 12 publicații pe care le-a condus direct și indirect, Tudor Pamfile devine emblematic pentru localismul creator dintr-un oraș de provincie, ajuns, și datorită lui, imediat autoritar cultural după Iașul (fost capitală) cel de câteva ori mai mare, cu tradiție istorică, politică și culturală (și) de cercetare afirmat prin marile sale valori naționale afirmate aici. Reprezentativitatea lui Tudor Pamfile este, însă, absolut indubitabilă.

În condițiile în care un oraș de 17.000 locuitori se populează cu tot felul de venetici, adică muncitori, țărani, elevi, specialiști, cadre didactice și alți relocați din satele apropiate, inițial, o comună ceva mai dezvoltată cu potențial dobândit prin instituții (înființat ca centru de județ, în 1968) și valori importate, activitatea în care se afirmă D.V.Marin a fost cea didactică, după ce 4 ani a fost inspector în domeniul

culturii (răstimp în care a efectuat variate cercetări folclorice în teren și a participat la simpozioane, jurii, conferințe). A debutat ca ziarist în 1957, a colaborat la numeroase ziare și reviste, a susținut un doctorat („Importanța revistei Ion Creangă în folcloristica românească"), a avut o activitate de excepție în domeniul presei după 1989, când a înființat Studioul de radio și televiziune pe 5 decembrie 1990. A realizat câteva cărți importante pentru istoria culturii locale (TVV – 15… Explozia cultural – informațională, Festivalul Național al Umorului „Constantin Tănase", Meridianul de Vaslui – Bârlad, axă culturală, Prima clasă – personalități de pe Valea Zeletinului, romanul Zăpadă pe flori de cireș… Monografia L.M.K., Editoriale valabile din vremuri regretabile, Învățământ și merit vasluian, Ceaușescu… Băsescu, Cu Eminescu, dascăl de suflet, 25-TVV–istorie și cultură, 101 vasluieni pentru 100 de ani, Jale și eroism românesc la Cotu Donului și 111 valori naționale pentru Vaslui, etc.,etc.)

A strâns împrejurul său tineri (Școală de presă, neoficială, aprox. 500) și ceva mai vârstnici cu scopul dovedit de a face presă modernă, nouă, de valoare ridicată, în care idee a fost prezent la mari evenimente naționale și din străinătate (colaborator la BBC, Deutsche Welle, Vocea Americii, invitat al televiziunii canadiene, basarabene, etc.).

Prin acțiunile sale unice, dar și prin reacțiile firești și necesare după Revoluție când se restabileau relațiile capitaliste de după comunism, profesorul născut la Giurgioana – com.Podu-Turcului, jud. Bacău (28.04.1941), stabilit din 3 martie 1970 în Vaslui, a determinat și influențat Curentul cultural – informațional din județ și, parțial, din Moldova (C.D. Zeletin: „a avut și cu ce").

Tudor Pamfile rămâne unic în istoria culturii românești prin opera sa, în special MITOLOGIE ROMÂNEASCĂ (3 vol.), culegerile de Jocuri de copii (3 vol.), prin rolul său dinamizator la începutul secolului al XX-lea și mai ales prin cei 14 ani de apariție ai revistei (nu numai de folclor) ION CREANGĂ. „Academia Bârlădeană" înființată pe 1 mai 1915, împreună cu George Tutoveanu și Toma Chiricuță, a fost un cenaclu complex care mai „trăiește" și astăzi. Cele 5 publicații pe care le îndruma în Chișinău (vezi teza de doctorat), cele 16 volume sub numele său (din 30) „Din viața poporului român" ale Academiei Române, Industria casnică la români (1910) Sărbătorile la români (3 vol.), Agricultura la români(1913) și mai ales rolul său în Bârlad până la plecarea în Război îl situează printre marii promotori dintotdeauna, din Bârlad. Dacă se spunea că pe timpul lui Marin ora exactă se dădea la televiziunea Vaslui, prin Vocea Tutovei, Ion Creangă, Freamătul, Miron Costin, Lumina și alte câteva, inclusiv Editura Lupașcu, orologiul cultural era acordat pe autoritatea lui Pamfile.

Reproducem fragmente din finalul lucrării „Tudor Pamfile și revista I.CR.":

„FINAL DESCHIS! Final deschis la sfârșitul unui demers științific – primul de acest gen în folcloristica noastră – cu cel puțin câteva neîmpliniri personale pe care materialul documentar în rezervă le-ar acoperi cu succes: să exprimăm complet valoarea operei pamfiliene, să reconstituim activitatea în Basarabia, să refacem cariera de ofițer etc.

În succesiunea etapelor, după descoperirea valorică inițială până la 1900, s-a impus arhivarea materialului faptic și închegarea corpusului prin contribuția masivă a Școlii folcloristice de la ION CREANGĂ urmată imediat de Școala

Densusianu, iar către 1930 de Școala sociologică, cu rădăcini adânci în culegerile de până la 1916.

Cum liderul de necontestat al acestei școli, cu reviste adoptând aceeași metodă, cu aceeași ideologie, cu ramificații în spațiul geografic românesc și pe durată de secol, a fost Tudor Pamfile, n-ar trebui să ezităm a-i spune Școala folcloristică Tudor Pamfile sau „Școala arhivistică Tudor Pamfile". Nu ca semn de recunoștință, ci denumire impusă de contribuția sa la evoluția folclorului neegalată în veac. Ținând cont că rădăcinile curentelor ulterioare se regăsesc la ION CREANGĂ, ȘEZĂTOAREA și celelalte, Tudor Pamfile nu poate fi doar un promotor ci un adevărat creator de școală. Orice studiu științific nu s-ar mai putea întocmi fără consultarea acestor materiale, ca expresie a unui moment ideologic, cultural, folkloric, etnografic și istoric.

Evaluarea rezultatelor obținute prin explicarea resorturilor interne și externe determinante conduce mai întâi la relevarea rolului primordial în epocă al lui Tudor Pamfile cel care a întins pânzele corabiei numită revista ION CREANGĂ în calea avântului învățătorimii și preoțimii spre o afirmare culturală unică. Prin actul unilateral de voință „cel mai fervent și mai bine informat dintre erudiții care se ocupă de folclorul românesc" (N. Iorga) ajuns „protagonistul" momentului, prin revista a cărei „ființă e mai presus de mărimea ei", a recompus din „icoana sufletului nostru așa cum l-au zămislit și dospit veacurile" (3) căutând sfatul cel bun în tradiție dar conștient că „de bună seamă țara noastră nu-și croiește după învățătura celor ce-au fost"(4).

Înlăturarea erorilor de apreciere pare posibilă după atâtea decenii, spre a-l resitua pe T. Pamfile în dimensiunea prezentului său și al revistei în panteonul cultural național.

Neputând desprinde realizările revistei de redactorul său vom constata la modul simplist că: Prevederile programatice ale mai tuturor curentelor literare de la începutul secolului cereau cultură națională mai ales prin caracterul „poporan" al acesteia (rezultat din valorificarea folclorului și tradițiilor) iar Școala folclorico – arhivistică Pamfile nu face excepție ci doar inversează termenii plecând de la dominanta populară care să marcheze specificul național.

Principiile erau clar exprimate încă în 1905, în citata scrisoare către N. Iorga:

1. Nu se culege ceea ce-i mai amenințat să se piardă, prin urmare urgența conservării;

2. Nu se culege cu sistemă. Se impunea cercetarea complexă, sistematică deci și:

3. Încurajarea culegătorilor.

Adăugăm că acestea au fost inflexibil promovate la revista din Bârlad, iar rezultatele se pot evalua – contabiliza, chiar.

„Albina harnică a poporului românesc" care pentru „mierea sufletului popular" (V. Bogrea) lucra în 27 decembrie 1917, în plin război, pe front, la „Legări și dezlegări", datini și credințe mărunte (5) și-l entuziasma pe filologul clujean printr-un răspuns la chestionar și pentru „iubirea lui de popor" (6)/ era în tipar Florile Dalbe, n.n./ *nu poate fi despărțit de „fagurii" în care s-au depozitat cele peste douăzeci de compartimente ale creației populare, de către câteva sute de cercetători- culegători, să le zicem ca M. Sadoveanu, „cărturari țărani". Omul apreciat la Iași, (de N. Iorga, Al. Philippide), București (I. Bianu și mulți alții), Cluj (V. Bogrea ș.a.)popularizat la Cernăuți și Arad de S. Pușcariu („Tribuna din Arad urmează prea frumoasele studii ale d-lui*

prof. S. Puşcariu sub titlul „Din carnetul unui filolog" în care se aduc pilde multe şi din scrierile redactorului nostru d. Tudor Pamfile") (7), cunoscut la Paris, Viena, Berlin şi alte capitale europene a realizat prin revista ION CREANGĂ oglinda folcloristică a momentului captând şuvoiul primăvăratic semnalat de ŞEZĂTOAREA întreţinând starea de elevaţie spirituală locală cu tentă naţionalistă necesară momentului istoric, exprimând gradul de cultură într-o primenire marcată. Fără pretenţii teoretice, deopotrivă revistă de piaţă dar şi de interes ştiinţific, ION CREANGĂ astăzi izvor de inspiraţie şi de documentare a îndeplinit o întreită misiune: a tezaurizat o comoară gata a fi pierdută şi a contribuit la dezvoltarea interesului pentru culegerea, consemnarea prin tipar şi cercetarea materialelor; a realizat paşi concreţi spre unirea politico –geografică prin creaţii româneşti de pretutindeni; alături, dar, cu mult mai mult decât ŞEZĂTOAREA, a făcut să se vorbească de români şi creaţia lor în Europa şi în lume. Ajunsă „cea mai bună culegere de literatură populară din ţările locuite de români" (8) ea a fost tradusă pentru Regina Maria (9) sau consultată cu folos I.U. Jarnik, G. Weigand, Fr. Pospisil, O. Anderson etc., etc.

Mișcarea cultural – folcloristică națională cu sediul temporar în Moldova de Jos, de cel mai mare folos mișcării literar folclorice generale a neamului a atins apogeul în domeniul culegerilor în deceniul II al secolului al XX-lea prin arhivarea unui material de excepțională importanță pentru toate timpurile. Rezultă aceasta din veghea asupra valorilor și nu din seducția ideii de cantitate. A RĂMAS un edificiu imposibil de mișcat în structura sa de rezistență oricum ar fi reorganizat și oricine l-ar re-sistematiza. Și numai din

ignoranță nu s-ar ține cont de acest pilon al folcloristicii, componentă a pantheonului național.

DACĂ, FĂRĂ ÎNDOIALĂ, TUDOR PAMFILE ESTE UNA DINTRE MARILE PERSONALITĂȚI ALE FOLCLORISTICII NOASTRE ÎN DEVENIREA EI ISTORICĂ, REVISTA ION CREANGĂ RĂMÂNE UN MONUMENT DURABIL AL ÎNTREGII LITERATURI POPULARE ROMÂNEȘTI."

NOTELE (la fragmentul complet din teză, partea I):

1 – *Ilie Mitu, A.I. Popescu, M. Locusteanu, Cântece bătrânești din Oltenia, C.Cr. Pop. Cronica, 1968;*

– M.Georgescu, Z.Georgescu, Flori de câmp, C.Cr. Pop. Craiova, 1969;

– I.Brezeanu, La izvoarele cântecului, C.Cr.Pop. Galați,1969;

– I.Brezeanu, Studii de limbă, literatură și folclor, Reșița, 1971;

– C.Manolache, Folclor din Prahova (C. Cr. Pop), Prahova, 1972;

– C.Manolache, Și iar verde frunzuliță, C. Cr.Pop., Brașov, 1968;

– I.Bradu, Cântece bătrânești din Bihor, C.Cr. Pop., Bihor, 1971;

–I.Bradu, Folclor din țara Lovistei, C.Cr. Pop., Vâlcea, 1970, Șc. Pop.

–1.N. Balan, M.Stan, Drag mi-i cântecul și jocul, C. Cr. Pop., Vaslui, 1972.

2 – *R. Vulcănescu, Dicționar de etnologie, Ed. Albatros, Buc., 1979, p. 393.*

3 – *T.P. „Un sfat care s-a mai dat", I. CR., VII, nr.7, p.193.*

4 – *T.P. „Mărturisire cerută", M.C., III, 1914,nr. 5, p.66.*

5 – *v.mss. X-5092, B.A.R.*

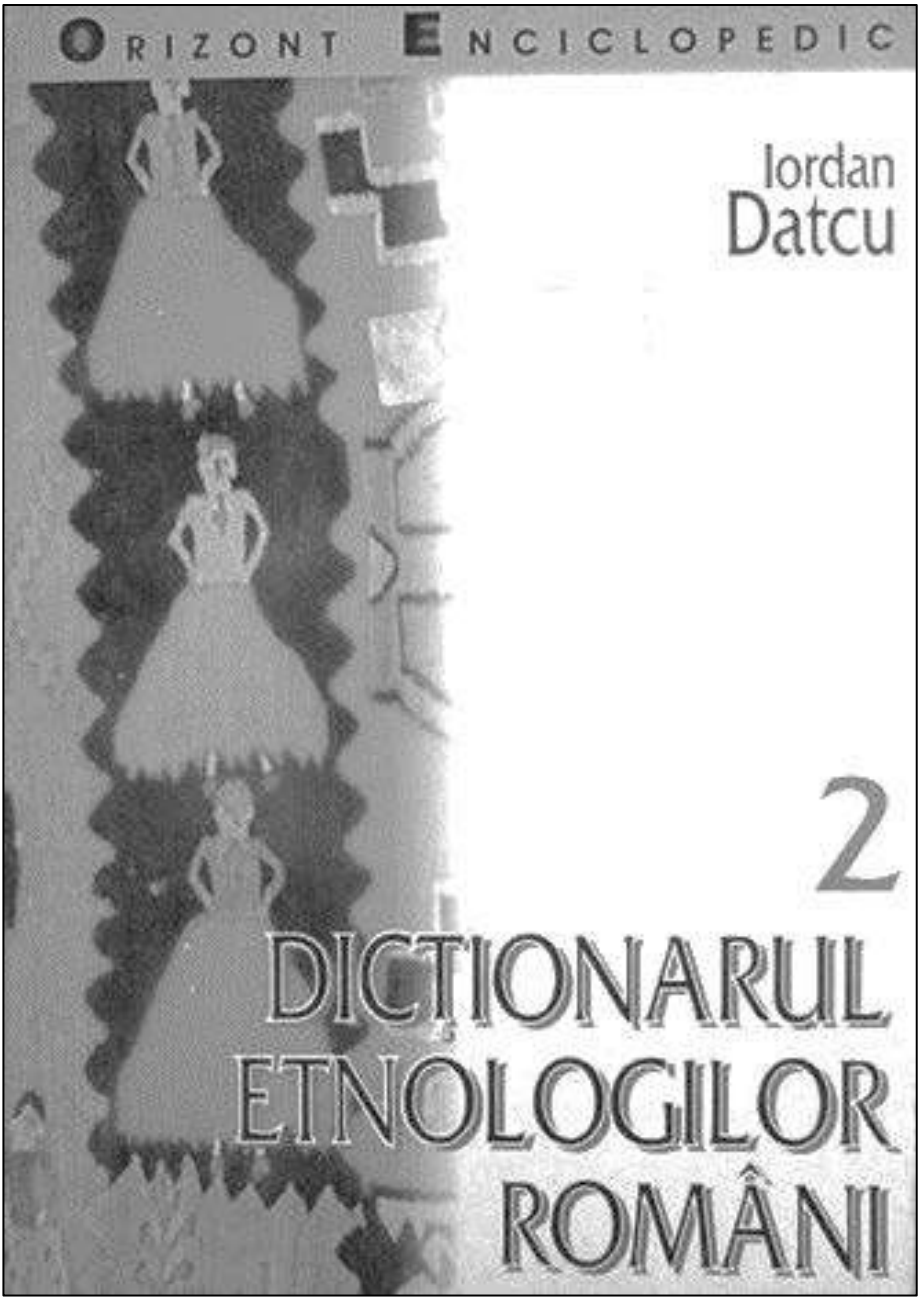
6 – *V.Bogrea, „Tudor Pamfile" în „Dacoromania", II, 1921-22, pp. 893-894.*

7 – *D.Furtună, Cronica, I. CR., IV, 1911, nr. 4 apr. 1911, p.127.*

8 – *N.Iorga, „Neamul Românesc literar", III, 3, reluat în I.CR., IV, p. 95.*

9 – *N. Iorga a tradus I.CR. IV / 1911 și VII/ 1914 c.f. „N.Iorga și folcloristica românească" în Centenar N. Iorga, Junimea, 1971, 217 pag."*

(Fragment din teza de doctorat „TUDOR PAMFILE și revista ION CREANGĂ" din Bârlad, autor Dumitru V. MARIN, Vaslui, 1998)

ORIZONT ENCICLOPEDIC
Iordan
Datcu
2
DICȚIONARUL
ETNOLOGILOR
ROMÂNI

PAMFILE Tudor, n. 11 iun. 1883, Ţepu, jud. Tecuci – m. 16 oct. 1921, Chişinău. Şc. pr. Ţepu, jud. Tecuci (1891–1893) şi Tecuci (1893–1895); st. gimn. (1895–1899); şc. militară din Iaşi (1899–1904); şc. de ofiţeri de infanterie şi cavalerie din Buc. (1904–1906). Activitate de folclorist, istoriograf şi publicist la Bârlad (1906–1920); predă ist. la şc. gradelor inferioare din Regimentul 3 roşiori din Bârlad (1907); întemeiază, la Bârlad – împreună cu G. Tutoveanu şi Toma Chiricuţă – Acad. Bârlădeană (1 mai 1915). Între anii 1918 şi 1921 desfăşoară activitate culturală la Chişinău. Înfiinţează şi conduce rev. *Ion Creangă* şi *Miron Costin* şi face parte din comitetul de conducere al rev. *Florile dalbe* şi *Freamătul* (la aceasta din urmă – secretar de redacţie). Colab. şi la *Analele Academiei Române*, *Calendarul foii «Lumea şi ţara»*, *Calendarul gospodarilor*, *Calendarul «Ion Creangă»*, *Calendarul învăţătorilor*, *Calendarul Ligei*, *Calendarul «Lumina poporului»*, *Calendarul «Neamului românesc»*, *Calendarul naţional al ziarului «America»* (Cleveland, Ohio), *Calendarul poporului*, *Calendarul sătenilor*, *Convorbiri literare*, *Cuvânt moldovenesc*, *Floarea darurilor*, *Însemnări literare*, *Lamura*, *Lumina poporului*, *Sfatul Ţării*, *Şezătoarea*, *Viaţa literară şi artistică*, *Viaţa românească*, *Vocea Tutovei* ş. a

MARIN Dumitru V., n. 28 apr. 1941
M. a făcut o pasiune de o viaţă pentru cercetarea operei şi vieţii lui Tudor Pamfile, despre care a publicat multe articole, din a cărui operă a tipărit o antologie de proză pop. (*Basme*, ed. îngr. de ~, Junimea, Iaşi, 1976, 121p.) şi despre care a tipărit un st. mai amplu: *Tudor Pamfile şi revista «Ion Creangă»* cu un cuvânt înainte de prof. univ. dr. N. Constantinescu (Edit. «Cutia Pandorei», Vaslui, 1998, 294p.), scris cu participare vădită, uneori evitând cu greu tonul hagiografic, în care examinează condiţiile formative ale rev., contribuţia ei la realizarea unui corpus al folc. rom., compartimentele rev. «Incursiunea în lumea operei lui Tudor Pamfile, – apreciază pref. – operă în care revista "Ion Creangă" ocupă un loc de prim ordin, propusă în acest studiu dens, documentat, scris cu mare grijă pentru adevăr, dar şi pentru "pentru mai dreapta cinstire" a folcloristului de la Ţepu, oferă o lectură extrem de instructivă şi deschide o poartă către recuperarea integrală a acestui preţios element de patrimoniu.»

Fragmente din „Dicţionarul Etnologilor Români", autor Ioan DATCU, Editura Saeculum I. O, Bucuresti, 1998, p. 65,

D.V.Marin rămâne unic în istoria jurnalismului românesc (9 fişe ample în enciclopedica „Istorie a jurnalismului",2012), prin grupul de presă întemeiat, condus şi susţinut 3 decenii, prin interviuri cu 9 şefi de stat, 14 prim-miniştri, Papa Ioan Paul al II-lea (la Krakowia), P.F. Teoctist şi Daniel mitropoliţi, episcopi, parlamentari de pretutindeni, cu mii de intervievaţi, cu mii de articole şi sute de EDITORIALE. Este la alt record mondial prin REVISTA dinspre jurnalismul real cultural MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC, care, până la nr. 21 înglobează

Vaslui, 2004 - cu preşedintele Emil Constantinescu

585 de colaboratori din toată lumea, cu difuzare în peste 520 de locuri în țară. Este o bătălie (scrisă) pentru limba română care este supusă unui atac absolut criminal în condițiile globalizării. Realizează RECORDURI…

Dacă între 1900 – 1920, Tudor Pamfile se zbătea să mai adune „firișoarele de aur" ale creației populare, conștient de

dispariția folclorului (cel puțin în dimensiunile momentului) ușor de constatat în realitatea de astăzi, iată, astăzi, însăși limba română este în cel mai mare pericol, prin depopularea țării, prin limbajul computerelor, prin cultura video, prin reformele din învățământ, prin migrația creierelor, prin uitarea limbii în diaspora. Sunt așa de mari transformări (unificatoare) în comunicare, că, nu numai Ștefan cel Mare, ci chiar marele Mihail Sadoveanu (realizatorul romanului istoric) dacă s-ar întoarce pe pământ nu ne-ar mai înțelege (noi, da, ei… nu). Probabil, acesta este mersul lumii, acum, la această nouă migrație. De aceea M.C.R. este într-o crâncenă bătălie pentru limba română, și iată de ce folclorul viu pe timpul lui Pamfile, după un secol, nu ne mai ajută prea mult în aceste eforturi ale noastre, susținute prea puțin de populația dintre granițele limbii române, deci de pretutindeni, din toată lumea.

Tudor Pamfile reprezintă un modul dintr-o epocă din istoria națiunii noastre. Bârladul cultural al timpului său (un

târg mai bine organizat, fostă capitală a Moldovei de Jos, cu prima școală în 1803, apoi publică, în 1830, primul liceu în 1846) rămâne prin locul de naștere al lui Al.I. Cuza și Gheorghiu Dej, prin contribuții substanțiale la cultura noastră semnate de istoricul Gheorghe Ghibănescu, poetul G.Tutoveanu, folcloristul Tudor Pamfile, episcopul și istoricul Iacov Antonovici, pictorul Nicolae Tonitza, familia de cărturari Codreanu, folcloristul Mihai Lupescu, mulți cu prezențe autoritare în învățământul public sau și în politică/știință/administrație. Începutul secolului XX marca o notabilă dezvoltare a învățământului, o importantă afirmare a culturii (prima revistă literară de după Război, Florile Dalbe) și ziaristicii (prin Vocea Tutovei, Lumina, ș.a.) cu ceva mai mult decât Buzău, Focșani, Fălticenii, și evident mai puțin decât Iașul universitar (și) cel cu număr de populație, aproape triplu.

La doar 50 de km distanță, Vasluiul nu conta prea mult în arealul cultural. Erau câteva școli publice, din 1890 un Gimnaziu, cu primul liceu care funcționează destul de târziu,după primul Război Mondial. Pe la 1910, după ce la Bârlad se înființase încă din 1846, Clasul real al Codreanului (liceu), în 1870 apăruse primul ziar Semănătorul, și exista aura unui centru cultural-spiritual, Vasluiul abia se apropia de 10.000 de locuitori și înregistra câteva apariții de publicații efemere, școli în dezvoltare și puține personalități reprezentative (se ridicau matematicianul Gh. Vrânceanu, actorul Constantin Tănase, speologul Emil Racoviță, ministrul Const.Angelescu, Theodor Rossetti ș.a. care cresc și își afirmă valoarea, talentul, capacitățile, departe de Vaslui).

Se observă că la începutul secolului trecut Bârladul este mult-mult mai reprezentativ în context național, în timp ce

după un secol, în cel de al XXI-lea, raportul se inversează: mult mai multe personalități, mult mai bine reprezentat în mai multe domenii, mult mai prezent în competiția românească este Vasluiul. Am organizat aici centrul unui Curent cultural – informațional, unde colaborează teatrologul Valentin Silvestru, se afirmă istoricul și criticul literar Theodor Codreanu, criticul și eseistul Th. Pracsiu, poeții Ion Iancu Lefter, Mihai Apostu, Val Andriescu, Gabriela Ana Balan, dr. Valeriu Lupu, prozatorul Ion Gheorghe Pricop, cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile Dumitru V. Marin, cercetătorul dr.Vicu Merlan, istoricul Costin Clit, inginerul agronom-oenolog Avram D.Tudosie, istoricii Lucian Valeriu Lefter, Laurențiu Chiriac, istoricul local Dan Ravaru, alți poeți, prozatori, istorici, actori, cu prezențe la nivel de țară. Observație importantă: aceștia sunt oameni care AU ACTIVAT AICI, în condiții de exil la țară, cu greutăți generate de spiritul provincial, fără vreun sprijin financiar, sabotați, adesea. O altă adnotare specială: Sunt notabile (azi și aici) CENTRE CULTURALE în localități mai mari care sunt susținute=reprezentate de nume importante: la Alexandru Vlahuță (poetă de excepție Gabriela Ana Balan), Berezeni (scriitorul Mihai Andon), Codăești (epigramistul Ioan Hodaș), Costești (epigramistul Ion Toderașcu), Dodești (poetul Mihai Apostu), Duda Epureni (prozatorul și poetul Ion Gh.Pricop), Găgești (muzeograful Marin Rotaru), Ivănești (cântăreața Silvia Ene), Munteni de Jos (cantautorul Romică Brunchi), Pogonești (rapsodul Andrei Dumitru), Puiești (poetul Petruș Andrei), Roșiești (istoricul I. Onel), Vetrișoaia (poetul, prozatorul și realizatorul unui grup statuar unic în țară, Ion Mâcnea), Vutcani (istoriograful Ion Diaconu). Acest rapid inventar ce evidențiază cele mai pregnante personalități locale

dintre alte sute de creatori de suprafață mai redusă (v. numeroase articole și cărți) e fapt care ne îndreptățește să vorbim de un veritabil Curent cultural-informațional din jurul ziarului Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău și revistei Meridianul Cultural Românesc, al posturilor de radio +TVV.

Bârladul este reprezentat astăzi de poetul Simion Bogdănescu, alt poet retras, Cristian Simionescu (+), de sculptorul Marcel Guguianu (+), conducătorul revistei Baaadul literar, Gruia Novac, pictorul impresionist Năstase Forțu, pictorul Dragoș Pătrașcu (stabilit la Iași), alți câțiva istorici mărunți, printre care Elena Monu, Oltea Gramaticu.

În domeniul presei mai există la Bârlad,(la 55.000 de locuitori), Est News, iar la Vaslui (54.500 locuitori, cifra mai mare e ne-reală pentru că include masa de basarabeni cu cetățenie românească dispăruți în Uniunea Europeană), Vremea nouă, Monitorul, Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău, cu câțiva combatanți de merit: Cristian Nicolae Lapa, Loredana Ciobanu, Aurina Petrea-Știrbu, Simona Mihăilă ș.a. Posturile de radio UNISON, televiziunea Vaslui au completat acest sector, de unde s-au ridicat Lucian Pârvoiu, Cătălin Striblea ș.a. acum la presă națională. În domeniul artistic există Teatrul Victor Ion Popa (Bârlad) și Ansamblul Trandafir de la Moldova (Huși), Rapsodia Vasluiului (Vaslui), cu interpreți tineri valoroși: Cosmina Adam, Denisa Ciobanu, ș.a. Dintre oamenii de afaceri stabili în aceste decenii, familia Ghiorghi Safir, Adrian Porumboiu, patronii turci de la Rulmentul-Bârlad,ș.a..Toți aceștia, absolut toți, au fost promovați și cultivați de Grupul de presă și cultură (S.C. CVINTET TE-RA SRL) condus de prof.dr. D.V.Marin.

„CĂUTĂTORUL DE NOIMĂ CULTURALĂ

Dr. în istorie
Laurentiu CHIRIAC

Numele prestigiosului profesor doctor DUMITRU V. MARIN este legat pe veşnicie de cultura judeţului Vaslui, întrucât el a fost cel care mulţi ani a asigurat în această zonă o activitate cultura-istorică, jurnalistică şi etnografică extrem de consistentă. Distinsul Profesor este cel care a lucrat mereu la zidirea fundamentelor culturale ale cetăţii Vasluiului şi, în general, ale judeţului Vaslui, contribuind la cristalizarea unui spirit autohton şi la afirmarea unor personalităţi culturale locale, fapt pentru care oricând el îşi merită lauda şi cinstirea noastră, a tuturor. Tocmai de aceea, pe bună dreptate, DUMITRU V. MARIN poate fi considerat un excelent creator de cultură locală.

La ceas aniversar, lui DUMITRU V. MARIN i se cuvin aceste gânduri de evidenţiere a marii sale personalităţi şi a faptelor sale deosebite, arătându-i omagiul nostru în faţa extraordinarelor merite pe care le are! Totodată, acest cărturar nu a abdicat niciodată de la culturalitatea vasluiană şi a participat activ şi s-a implicat în importantele activităţi cultural-artistice ale urbei pe care o slujeşte cu sufletul. Însă, marea cucerire posibilă a profesorului DUMITRU V. MARIN în cetatea Vasluiului e aceea că nu a fugit din faţa vieţii şi a provocărilor ei. A ştiut să adulmece frumuseţea vieţii, s-a grăbit încet. De aceea, şi-a câştigat libertatea de a avea aici succese, eşecuri, bucurii, responsabilităţi, învăţând să se descurce cu ele. Din toate acestea, a rămas prizonierul propriei conştiinţe, dar a devenit ceea ce gândea cu adevărat! Un creator de cultură şi un spirit aparte!

Gândindu-ne acum şi la împlinirea celor 25 de ani de existenţă ai primei televiziuni particulare din România – TV VASLUI, am considerat că meritul cel mai mare al prof. dr. DUMITRU V. MARIN – cel care a creat acest post de televiziune şi unul dintre cei mai de seamă oameni de cultură vasluieni – a fost să-i determine pe semeni să se ridice spre orizonturile cunoaşterii şi ale luminii cultural-spirituale, iar prin ceea ce a făcut important pentru comunitate a devenit un adevărat formator de opinie în rândul cetăţenilor. Această adevărată şcoală vasluiană de jurnalism - în jurul căreia s-a coagulat şi postul de radio UNISON şi ziarul „MERIDIANUL" – a constituit o adevărată rampă de lansare a valorilor, pentru că a cerut mai mereu o cantitate enormă de viaţă şi de nobleţe sufletească. În fond, generaţii întregi de jurnalişti, redactori şi reporteri ai săi au lucrat la zidirea spiritului şi au contribuit la cunoaşterea unor oameni deosebiţi ai locului.

Astfel, templul libertăţii de exprimare şi de informare pe care l-a creat DUMITRU V. MARIN – atât prin televiziune, prin radio, cât şi prin ziar şi prin tânăra revistă „MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC" – va rămâne în memoria noastră ca un etalon al mass-mediei vasluiene de după Revoluţie, iar reflectarea fidelă a vieţii cotidiene şi a locuitorilor din judeţul Vaslui, şi nu numai, a condus la formarea unui adevărat simţ civic. Reflectarea cu obiectivitate a tradiţiilor istorice, culturale şi prefacerile moderne din această zonă românească, cu rânduielile mai mult sau mai puţin chibzuite ale oamenilor săi, a dat posibilitatea celor care nu ne cunoşteau să adulmece parfumul epocilor pe care le-am trăit.

Aşadar, DUMITRU V. MARIN rămâne pentru noi o viaţă împlinită de om care şi-a clădit singur faima şi care iată că a intrat deja în binemeritata-i poveste unică. Vârsta acestui dinstins domn e doar un teanc de călătorii culturale care s-au îngrămădit de-a lungul anilor într-o veritabilă devălmăşie a sufletului său, fiece acţiune a iniţiativelor sale culturale, literare, jurnalistice sau de orice fel fiind dulcele dor de toate pentru oameni şi pentru Pământul pe care l-a străbătut cu paşii inimii. De altfel, sufletul său e o dulce zăbavă a alergării departelui, către spirit şi valoare! Creaţia sa literară, cea cultural-istorică şi cea jurnalistică constituie şoapte fidele ale unor clipe de seducătoare anarhie sufletească, tumultul dorinţelor sale visate, dar şi un dat al Dumnezeiescului din el!

Din acest punct de vedere, DUMITRU V. MARIN rămâne o matrice a unui spirit rafinat care pulsează diafanic către noima culturală şi către curata renaştere interioară a oamenilor de creaţie. Tocmai de aceea, hoinara sa inimă a fugit mai mereu către străfundul neastâmpărului celorlaţi. De fapt, Profesorul şi-a ancorat creaţia în zona spiritului şi a înălţimilor culturale ale judeţului Vaslui. Freamătul graţios al creaţiei lui e o suavă descătuşare de lumină hărăzită, revărsată imagistic într-o estetică a trăirilor sufleteşti, dar şi o simfonie a plăcutelor clipe intense ale creaţiei. Sufletul său ascultă şi acum în goană cum noaptea picură egal penumbra gândului său pribeag! În fond, galopul fierbinte al înzvăpăiatei sale inimi e un surghiun al neastâmpărului a toate ce-i fiinţează, dar şi zborul care veghează cu aripi de iubire asupra creatorilor adevăraţi şi asupra actelor autentice de cultură. Chemarea atavică a sufletului său vine din graba fecundă a lumii care îl neliniştește şi care-i determină o

binecuvântată sorbire cu nesaț a flămândului elixir al destinului său și al culturii locale.

În fine, gândul și imploziile sale de neliniști îl răstignesc pe Profesor în spiralele timpului, iar cântul sufletului său respiră mai mereu înspre văzduhurile spiritului uman. Globul intim al adâncurilor sale profunde se rostogolește în fiecare an în fluiditatea contrastelor sale, Profesorul ascultându-și răbdător intuiția valorii, iar umbletu-i și-l pornește totdeauna dinspre el înspre departe."

Dr. în istorie Laurențiu CHIRIAC – Vaslui

(M.C.R. nr. 5/ 2016, p.18)

„VIAȚĂ LUNGA, PUTERE ȘI SĂNĂTATE, JURNALISTULUI DUMITRU V. MARIN!

Poetă – Gabriela Ana BALAN

75 de ani este fără putinţă de tăgadă, o vârstă frumoasă care te obligă să faci un popas pe cărările întortocheate, uneori drepte alteori abrupte ale vieţii şi să priveşti peste umăr. Dacă îţi place ceea ce vezi, ce ai lăsat în urmă, înseamnă că de acum încolo calea îţi este lină şi vei merge pe un drum cu victorii, culegând roadele muncii de-o viaţă. La o astfel de răscruce a ajuns prof. dr. Dumitru V. Marin. Privind în urmă, aş spune fără ironie că îi mai trebuie o viaţă ca să rememoreze şi să aştearnă pe hârtie toate realizările. Este în primul rând jurnalistul care ştie să scoată în evidenţă valorile culturale ale „greu-încărcatului de probleme sociale" judeţ Vaslui. A cutreierat de-a lungul şi de-a latul, la pas, bătând din uşă în uşă, cărările Văii Zeletinului şi a tezaurizat fiecare gest, fiecare vorbă şi fiecare obiect de

valoare care i-a ieşit în cale. Pe undele radio sau tv a arătat întotdeauna faţa frumoasă a judeţului. Poate mai mulţi sau puţini ştiu, Dumitru V. Marin este un romancier de o sensibilitate aparte, pe floarea lui de cireş ninge într-o frumoasă poveste de dragoste adolescentină. Este jurnalistul demn de cartea recordurilor, se mândreşte cu performanţe care ne fac cinste.

Am privilegiul să mă număr printre colaboratorii cărora le-a deschis paginile şi sufletul Revistei Meridianul Cultural Românesc. La ora când în ţară multe reviste culturale îşi încheiau activitatea, altele înotau în datorii sau mai apăreau doar în format electronic din cauza lipsei banilor de tipar, Dumitru V. Marin a lansat revista care are deja cinci (21, n.n.) apariţii cunoscute pe toate meridianele lumii. După primul număr au apărut deja voci care nu îi dădeau şanse de supravieţuire. Cu argumente puerile, se legau uneori de o virgulă, alteori de o cratimă lipsă, dar de fiecare dată caravana a mers mai departe. Şi a mers, mult şi bine, pe un drum ascendent! Dumitru V. Marin ştie că numai după ce plesnesc mugurii înfloresc cireşii şi nu se opreşte din drum! Duce în spate ani grei de istorie culturală. Cred cu smerenie că o societate se dezvoltă prin cultură, aceasta fiind coloana vertebrală. Cei care pun oprelişti, din funcţii înalte sau doar din fotoliul de cititor, lovesc în cultură după modelul bolşevic şi duc mersul societăţii în direcţie greşită. Fiind născută în Sibiu şi având primul contact cu lumea scrisului acolo, îmi vin în minte vorbele regretatului regizor de geniu Iulian Vişa, fost director al Teatrului sibian „Radu Stanca". Într-un interviu pe care mi l-a acordat după Revoluţie, când instituţia culturală trecea prin cea mai grea perioadă, îmi spunea: „Se intenţionează ca lumea să fie ţinută în continuare în prostie,

ca altcineva să dirijeze. Ei îşi pregătesc pătura pentru alegeri. (…) Numai la Sibiu e stare anticulturală! Se fac mişcări de diversiune, care să atragă atenţia de la problemele importante". (Interviu publicat în cotidianul sibian „21 Radical", vineri 13 septembrie 1991).

Astăzi, când Sibiul se mândreşte cu titlul de Capitală Culturală Europeană şi cu al patrulea din lume ca mărime festival de teatru, cu alte festivaluri internaţionale de muzică şi poezie de anvergură, vă puteţi imagina încotro s-ar fi îndreptat destinul burgului dacă acele strigăte de ajutor nu ar fi fost auzite, dacă noi, cei din presa vremii nu am fi fost receptivi, nu am fi transmis mesajul corect şi nu s-ar fi investit în cultură?! Este trist din păcate că şi azi la Vaslui încă mai trebuie să ţipăm pentru a ne face vocile auzite. Dar este bine că se strigă în cor. Dumitru V. Marin este protagonist.

Încearcă din răsputeri să pună în balanţă jurnalismul cultural, promotor al valorilor perene, în detrimentul ştirilor de doi bani, defăimătoare şi uneori neargumentate care dau o notă proastă judeţului. De ce tonul meu acum când scriu este vehement? Pentru că, având mulţi prieteni care luptă pe baricade în bătălia pentru păstrarea scrisului românesc din afara graniţelor, încerc să le recomand acestora ce avem noi mai bun în acest judeţ despre care ei ştiu că este al şomerilor, al violatorilor, al criminalilor, al spitalelor insalubre etc. Chiar auzeam uneori la un post tv aberaţia că judeţul Vaslui se vede de pe lună ca Zidul Chinezesc! Pe cine să mai mire? Şi ce altceva pot să le recomand prietenilor decât evenimentele, revistele culturale cu care ar trebui să ne mândrim? Chiar am reuşit să prezint revista Meridianul Cultural Românesc şi să aduc în paginile sale nume mari, recunoscute pe plan internaţional, cum ar fi poetul Adrian

Grauenfels (Israel), poeta Renate Müller (Germania), scriitorul Lucian Dumbravă (Portugalia) etc. Sunt tristă spuneam, pentru că în săptămâna în care la Bârlad, de exemplu, la Centrul Cultural „Mihai Eminescu", cu ocazia lansării unei antologii de poezie, s-a strâns public demn de o manifestare naţională, şi numeric şi valoric, în acest timp presa locală şi cea naţională, bine hrănită cu ştiri scandaloase de dragul audienţei, prezentau un circ din camera de gardă a spitalului bârlădean, un caz izolat, între un medic şi o pacientă care se certau cu un limbaj vulgar! Cu aşa ceva vrem să ieşim în lume? Ce să mai spun atunci când recomand scriitorilor străini revistele vasluiene de cultură şi aceştia, căutând să le citească pe Google, descoperă adevărate fantasmagorii! În realitate, să menţionăm că revista „Baaadul literar" de exemplu, reprezentativă pentru Bârlad, este distinsă cu premiul şi medalia „Teiul de argint", 2015. Este dureros când loviturile sub centură vin din interior, pentru că pe Google citim că este o revistă făcută pe banii contribuabililor etc. (ştiri locale).

Din afară, ecourile venite de la importanţi oameni de cultură ai momentului sunt pozitive: „Am avut plăcerea să contribui recent la REVISTA MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC, scoasă sub bagheta domnului Dumitru V. Marin, o publicaţie de cultură de o înaltă ţinută şi o deosebită estetică" (Adrian Grauenfels, Asociaţia Scriitorilor Israelieni de Limba Română). Haideţi să învăţăm să preţuim valorile şi acolo unde sunt defecte, să le corectăm, nu să împroşcăm cu noroi. Să preţuim ceea ce merită preţuit! În îndelungata sa activitate jurnalistică, Dumitru V. Marin a învăţat că merită să se zbată atunci când nu este singur în lupta de promovare a valorilor culturale şi are în spate o echipă de elită, nume de

profesori universitari, academicieni, scriitori importanţi din Moldova şi toate regiunile ţăriii, i-au fost alături la o mulţime de evenimente. Nu s-a dat bătut şi a mers mai departe, a căutat şi a descoperit valori şi printre tineri. Personal mă mândresc cu o Diplomă de merit pe care mi-a oferit-o în cadrul manifestării „Omagiu cărţii vasluiene" pe care a organizat-o în octombrie 2015 şi a ajuns la cea de-a doua(a7-a,n.n.) ediţie.

În cartea domniei sale intitulată „25 Tv.V - istorie şi cultură" am fost onorată să semnez câteva rânduri prin care uram „La mulţi ani!" şi trustului de presă pe care îl conduce. Nu se poate disocia numele Dumitru V. Marin de istorie culturală. Întreaga sa muncă, bogata bibliografie o dovedesc.

Azi, când îi spun „La mulţi ani!" o fac cu bucurie dar şi cu mărturisita dorinţă de a realiza cel puţin atât cât a realizat domnia sa în cei 75 de ani de viaţă. Recunosc, ştiu de pe acum că îmi va fi imposibil! Dar îmi propun acest lucru şi aş vrea să o facă şi alţii!"

Poetă Gabriela Ana BALAN – Vaslui
(M.C.R. nr.5/2016, p. 8)

„Apărută cu aproape /peste 5 / ani în urmă, revista Meridianul Cultural Românesc s-a dovedit o inspirată iniţiativă a inimosului profesor, ziarist şi scriitor Dumitru V. Marin. S-a dovedit în timp că apariţia revistei nu a fost numai pentru a completa o nişă, era necesară pentru a acoperi o plajă mult mai mare cu privire la activitatea de informare şi atitudine în zona culturală, dar şi socială, psihoculturală, şi cetăţenească în domenii diverse ale

Scriitor – Dumitru BRÂNEANU

existenţei româneşti contemporane. În acelaşi timp revista reflectă şi o atitudine despre evoluţia culturală, ştiinţifică, de istorie, de istorie literară şi estetică, de creaţie în domenii artistice, muzicale şi literare. Este o revistă despre trecut, prezent şi viitor cu privire la cultura românească de pretutindeni. Dincolo de formă fondul este unul la înălţimea momentului. După zece apariţii revista s-a maturizat şi deja nume consacrate ale mediului cultural şi ştiinţific românesc publică în această revistă. Inimosul dar şi talentatul manager de revistă prof. dr. Dumitru V. Marin reuşeşte parcă printr-o aplicaţie de magician să atragă spre reviste lucrări în premieră în domeniul cercetării literare româneşti dar şi internaţionale, în domeniul istoriei artelor, dramaturgiei. Valoroase articole de eseistică dar şi lingvistică publicate de specialişti de primă mână. Foarte importantă este şi promovarea creaţiei autentice româneşti şi străine în domenii precum poezia, proza, dramaturgia. Tinere talente îşi găsesc în această revistă exprimarea talentului şi a drumului spre consacrare. Revista a crescut număr de număr şi acum este deja un nume în spaţiul cultural românesc de pretutindeni. Ca în orice activitate de management cultural meritul pentru succese sau insuccese revine echipei manageriale a revistei. Şi totuşi, dirijorul este factorul cheie care face ca orchestra să nu cânte fals şi să aibă succes. Felicitări domnului Profesor Dumitru V. Marin şi echipei sale redacţionale pentru reuşită şi credem că revista are un viitor de succes. Din păcate susţinerea financiară poate face diferenţa."

Scriitor, dr.ing. Dumitru BRĂNEANU – Bacău,
Președinte fil. USR
(M.C.R. nr.11/2017, p. 155)

„Dragi prieteni,

apare iarăși caruselul festiv al lui ***„Scriviamo...” (Să scriem)****, prieteni autori au colorat poezia cu o mie de nuanțe, întotdeauna sunt atât de mulți care își doresc să fie prezenți pe aceste pagini... La noi în Italia unde grupul trăiește, aceasta*

a devenit o întâlnire prestigioasă, atât de mulți, poate prea mulți, ar dori să-și pună semnătura sub poemele publicate! Se știe că acest lucru nu este posibil pentru toți deodată. Din nou mulțumim editorului pentru spațiul acordat, noi, din partea noastră, încercăm să oferim ce-i mai bun. O lectură plăcută! Ne veți citi atât în italiană, cât și în română. ***SCRIVIAMO*** *se extinde cu fiecare zi mai mult. Vă îmbrățișez și pe curând.*

Daniela Straccamore (traducere în lb română: Rodi Vinau)

(M. C.R. nr.11/2017, p. 22)

Relativ la perioada creativ – organizatorică: Pamfile a reușit în 15 (doar cincisprezece!) ani (1906 – 1921) o operă de intensitate și valoare egală cu cea a lui Mihai Eminescu, într-un domeniu mai puțin cercetat, dar care, spre meritul Academiei Române, făcea obiectul atenției și preocupărilor acesteia. Ion Bianu care-l descoperise și pe Simeon Fl. Marian

(cel care realizează primele studii asupra mitologiei poporului român), care-l încuraja și pe Artur Gorovei (studii și culegeri folclorice, prima revistă românească de folclor – Șezătoarea) intuind pasiunea care clocotea în pieptul lui Pamfile îl sprijină intens și permanent drept care „majoritatea scrierilor lui Pamfile au fost combinate împreună în prea plăcute convorbiri". Cel puțin pentru vol. „Jocurile de copii", „Agricultura la români" și mai puțin pentru revista ION CREANGĂ, aportul său este determinant.

Între 1908 – 1916 (august, mobilizat pe front) apar cele mai valoroase opere pamfiliene, cele mai numeroase culegeri populare, cele mai importante inițiative culturale.

Cum scria cercetătorul dr. Ovidiu Papadima, valoarea vol. Mitologia românească va crește tot mai mult odată cu trecerea timpului. Dar și revista ION CREANGĂ îi va asigura prețuirea și admirația urmașilor peste secole. Din scrisorile personale către DVM, Ov. Papadima își exprima regretul că „vremea lui Pamfile încă nu a venit"și aprecia eforturile de documentare (și prezentare pentru cititori) ale cercetătorului vasluian (v. scr. din 20 aug. 1968).

D.V. Marin a beneficiat de o mai lungă perioadă de afirmare și organizare a intelectualității vasluiene, dar între 1990 – 2020 a fost timpul marilor realizări, odată cu înființarea primei televiziuni private din România (5 dec.1990, licența 001/TV), apoi a celor două posturi de radio 1993 – 1994, ziarul Meridianul (1996), revista Meridianul Cultural Românesc (2015), apariția volumelor tipărite. Cele aproape 3 – trei – decenii i-au prilejuit profesorului cercetător posibilitatea de a consemna înfăptuiri unice: 2 recorduri mondiale, 6 naționale și 26 județene (vezi Recorduri… Recorduri…)

Școala neoficială de presă (peste 500 de persoane), rolul deosebit jucat ca personalitate culturală județeană (inclusiv politică) prin durată, varietate, valoare și influență organizatorică au fost realitățile pentru care a fost recunoscut ca cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile.

Opera personală (…40 de cărți), promovarea adevăratelor valori naționale și mondiale (nu numai prin Meridianul Cultural Românesc) l-au impus ca unul dintre acele „Turnuri Gemini" în județ, ca personalități importante, alături de criticul și istoricul literar hușean Th. Codreanu.

CONDIȚIONALITAȚI

Se obișnuia cândva să se scotocească în condițiile social – economice,istorie,cultură pentru a se depista cauze sau chiar efectele vreunui eveniment social sau gest singular. Până la urmă chiar nimic nu poate apărea din neant. Deci și apariția celor doi promotori de care ne ocupăm nu poate fi îndepărtată de realitatea unor vremuri, dar perspectiva analizei noastre este cumva inversă: omul care sfințește locul și nu realități favorabile care-l impun.

De reținut cel puțin 2 aspecte: a) niciunul n-a fost vreun potentat local căruia să-i curgă bani pentru influența sa, ori șpăgi pentru serviciile sau toleranța celui în funcție; b) doar prin eforturi proprii și trudă (în toate sensurile) s-au situat în fruntea unor aspiranți (poate cu aceleași aspirații dar cu mai puțină competență) care să alimenteze un suflu special cerut de momentul istoric. Ar fi și al 3-lea: nu a existat nici un sprijin local, ba, dimpotrivă, ceea ce a făcut ca până și locul de veci al unuia să fie la cimitirul din Tecuci, iar al celui de al doilea, la Vaslui, prin eforturile familiei. Redescoperit târziu, ca și opera sa, absolut unică, într-o perioadă când alergătura după ban e

distrugătoare iar eforturile oficialităților și statului sunt nule în direcția reconsiderării valorilor românești, Pamfile nu va mai fi repus pe soclul meritat, probabil, niciodată (și, nici Marin).

Vom lua în continuare, ca momente de referință, anii 1912 și 2012, respectiv realizări ulterioare.

Bârladul avea un primar politician, N. Grigoriade, deloc aplecat asupra problemelor folclorului și etnografiei. De prefectură nu se putea vorbi. Exista însă o atmosferă culturală specifică datorată unor personalități locale și unor boieri aplecați spre învățământ și cultură (de altfel „modalitate" electorală și de influență socială) comparabilă dar superioară situației din Fălticenii lui Artur Gorovei, Tecuciului lui Ștefan Petică, Focșaniului, mult diminuat ca rol după Unire.

Mulțimea de culegători=colaboratori la revistă n-a fost transformată de Pamfile în masă electorală, deci n-a avut sprijinul politic necesar.

Marea șansă a lui Pamfile s-a numit ACADEMIA ROMÂNĂ. Și a valorificat-o cât a putut mai bine: majoritatea operei i-a apărut sub cortina acesteia.

MITOLOGIE ROMÂNEASCĂ

DUȘMANI și PRIETENI
ai
OMULUI

În Vasluiul anilor de după 1990, se manifestau zbateri ale unor creatori ca Ion Iancu Lefter, Const. Slavic, Th. Pracsiu, Ioan Baban, D.V. Marin, Paul Munteanu și se înregimentau politic mai toți care credeau că pot reuși, eventual oportuniști ca Georgică Alexandrache (+),

Constantin Alexandru (+ nov.2017), Petre Iosub (+) tare activi ca aparținători unor partide care până la urmă le-au deturnat cursul vieții (înspre politică). Structurile vechi comuniste (și acum într-o viermuială ombilical legată) și-au trimis reprezentanți în mai toate partidele dar păstrându-și legăturile subterane, afecțiunile de grup, interesele. La Vaslui n-a existat niciodată opoziție pentru partidul de guvernământ (PSD), unde, însă, a fost totdeauna un cap bun organizator, cu grijă de membrii clanului (în alegeri câștigători cu 70–90%).

După 1989, după un Deceniu al dușmăniei, după ivirea unui curent Cultural – informațional, nu s-au alocat fonduri locale sau guvernamentale pentru dezvoltarea culturii în județ ci doar menținerea în stare de funcționare a celor existente de ani mulți, pentru că aici au fost plasați oamenii partidului, chiar și lipitorii de afișe. Un analfabet dintre aceștia a ajuns prefect. Primarii au fost în paralel cu tot ce a însemnat cultură locală, cu grija lor clară de a-și sprijini familiile și protejații, de a desființa oponenții politici sau intelectuali.

Marea șansă a profesorului D.V.Marin a fost libertatea presei (de după 1989).

OMUL CA MĂSURĂ A LUCRURILOR este vizibil atât în cazul lui Pamfile cât și al lui Marin.

Cu amărăciune, în ION CREANGĂ din 1919 („O lămurire”), ofițerul folclorist scria că revista și destinul său cultural n-au avut nici o legătură cu Bârladul, decât că acolo și-a trăit viața și degeaba se împăunează acesta cu rezultatele muncii sale. Își păstrase legătura cu G.Tutoveanu, cu editura și câțiva învățători localnici, dar plecase de la Zorleni înv. Mihai Lupescu, așa că legătura sa cu Bârladul chiar se rupsese prin mutarea sa la Chișinău (unde a murit pe 16 oct.1921, la Spitalul militar și a fost înmormântat la Vistierniceni, lângă capitala

Basarabiei). Oficialitățile tecucene (și Tecuciul îl revendică) nu au acordat nici măcar un loc de veci în cimitir, repatrierea ofițerului fiind asigurată de Elena Gheorghiu, care i-a ridicat și un modest monument, în 1922. Colonelul Ion T. Pamfile mărturisea că bustul de bronz ridicat de un alt mare folclorist, preotul Dumitru Furtună, la câțiva ani (1928), a fost topit de comuniștii care-l considerau nu un erou ci un moșier reacționar. Revista TUDOR PAMFILE rămâne, însă, monument destul de trainic, chiar dacă altele lipsesc. Totuși la Țepu este, azi, un bust (nou, pentru că cel vechi s-a pierdut în cei 50 de ani), la Tecuci, un altul, la școala 4 din Bârlad, altul (am sprijinit și am realizat reportaje de la inaugurare). Nu rezistăm tentației de a reproduce scrisoarea colonelului în rezervă Ion T.Pamfile din 18.12.1976 ca semn de bună și îndelungată comunicare începută în 1961, prețuire și apropiere sufletească, mod de adresare, mulțumiri pentru vol. Basme, de Tudor Pamfile apărut în toamnă, alte comunicări. Documentul se constituie într-o dovadă peremptorie de preocupare în timp a profesorului vasluian pentru cercetarea și valorificarea activității lui Tudor Pamfile ca și scrisorile de la Ovidiu Bârlea (31.01.1971), Ion Mândru (31.01 1969), Gh. Vrabie și atâtea altele.

Mergând în direcția nominalizării unor dovezi concrete pentru cercetarea operei lui Pamfile, iată câteva elemente: 1961, fotografii, documentații, vizite; 1973-1975:comunicări la Simpozioanele și Festivalul cântecului popular „Maria Tănase”și publicarea studiului Cântecul popular la revista I.CR., reprodus mai jos; 1976, editarea vol. Basme de Tudor Pamfile; 1977, continuarea apropierii de familie, dovada scrisorii lui Ion T. Pamfile; alte participări la manifestări la Țepu și un număr mare de localități în țară, publicarea de

articole; 1998, susținerea Tezei de doctorat (”Importanța revistei Ion Creangă în folcloristica românească” și tipărire în volum; organizarea unor Simpozioane la Vaslui, Țepu, Galați, Iași, Bacău pentru popularizarea operei folcloristului; numeroase articole în ziarul Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău; serial timp de 5 ani în revista internațională MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC „o revistă pentru o idee, corpus-ul folclorului românesc” difuzarea cărților consacrate la biblioteci din țară și străinătate, ș.a.

Exact aceeași este și situația lui D.V.Marin care-și susține grupul de presă și revista *Meridianul Cultural Românesc*, alergând prin 4 județe și renunțând la o bună parte din agoniseală pentru tipărire și toate cele necesare. Dintr-un elan patriotic s-a propus primăriei să i se doneze clădirea – sediu pentru muzeu și primarul acultural a refuzat zicând că n-are nevoie. Inginerul Vasile Pavăl, ca primar al Vasluiului, ar fi putut asigura fonduri, măcar cât la nivelul Bârladului, pentru inițiative culturale, faptul privit mereu cu mare adversitate chiar dacă sunt zvâcniri rarisime de valoare, chiar dacă se înregistrează 2 recorduri mondiale. Vasluiul n-are nici un merit în apariția și mai ales existența acestei reviste de circulație mondială, dar câțiva creatori de marcă dimprejur asigură ceva liniște și forță: Prof.dr. Alexandru Ionescu, Dr. Valeriu Lupu, prof.dr.ing. Avram D. Tudosie, prof.dr. Vicu Merlan, prof.dr. Th. Codreanu, scriitorul I. Gh. Pricop, poeta Gabriela Ana Balan, prof. S. Bogdănescu și destui alții. Subliniez: Vasluiul, primăria, Consiliul Județean conduse de politicieni aculturali, nu au acordat absolut nici un sprijin revistei M.C.R., ziarului, persoanei DVM; dimpotrivă.

Revenind la sprijin local: păgubos pentru arealul românesc, a fost dintotdeauna promovarea de către partide, și

sprijin prin vot, a unor cetățeni de vază cu limitate opțiuni culturale, deși, argumentul cultural devine motiv electoral principal. Politica locală vasluiană nu a militat vreodată pentru impunerea valorilor locale ci, dimpotrivă, a încurajat detractori și slabi creatori în funcție doar de interese imediate și individuale. Din această cauză, doar post-mortem se invocă mari personalități născute aici, cu care să apară în fondul spiritual național (e o discuție lungă) care să fie embleme cât mai reprezentative, deși n-au primit vreun sprijin local, vreodată.

E aceeași amărăciune ca a lui Tudor Pamfile: Vasluiul se poate împăuna cu meritele unui mare jurnalist pe care, doar l-a lăsat să trăiască și l-a sabotat să creeze. Un concetățean din Țepu, Gheorghe N. Vasilache era tare bucuros de realizarea acestei cărți remarcându-i autorului (19.11.2017) aceeași forță, aceeași perseverență, capacitate profesională, talent (în domenii diferite, dar importante) deschizător de drumuri cu realizări unice, ca și Tudor, adăugându-i în aceeași familie pe Ion N. Oprea de la Iași, Vasile Ghica de la Tecuci. Bineînțeles un ziarist își suportă soarta sa particulară, folcloristul suportând și el prea multe malversațiuni deși se bucura și de înaltă prețuire academică.

Revenind la anii 1912, respectiv 2012:

Tudor Pamfile era în culmea realizărilor sale, conducea direct și indirect 12 publicații din țară, pregătea apariția unei reviste de istorie și documente vechi (*Miron Costin*), înființa Societatea revistei ION CREANGĂ, Calendarul revistei, realiza numeroase excursii de studii și cercetare în județ și în țară, lucra la unica Povestea lumii de demult și la Agricultura la Români (ap.în 1913), tipărise câteva volume de culegeri istorice, folclorice, etnografice și avea sub teascurile

Academiei… unicul în istorie cultural – populară volumul *Cântece de țară*, întârziat din cauza discuțiilor în Academie despre metoda de culegere. Mai avea împrejur cea mai mare parte a culegătorilor învățători, preoți, funcționari, militari, din țară și Ardeal, care se vor aduna sub cifra impresionantă de 276 de colaboratori! Magazinul de texte pe care-l visa pentru Corpusul folclorului românesc era aproape împlinit! Războiul din Bulgaria, din 1913, nu i-a perturbat mult, avându-l alături pe administratorul revistei Mihai Lupescu, un extraordinar culegător și mare folclorist, care a pregătit apariția până la întoarcerea de pe câmpul de luptă. Marca și astfel numele lui Pamfile comun cu existența revistei.

În 2012, Grupul de presă condus de D.V.Marin includea TVV (adică televiziunea Vaslui, prima televiziune privată licențiată din România, Licența 001/TV), cele 2 posturi de radio Unison (Vaslui și Bârlad – rețea) și din 1996, ziarul *Meridianul* care va fi extins și în județele Iași, Bacău, Galați. Prin lege nu se putea o putere mai mare de 100 W la TV și 300 W la radio. Tirajul ziarului a variat de la 1.200 la 6.000 de exemplare, difuzate prin chioșcuri, abonamente, ambulanți.

O mare și chiar excepțională realizare este ființa revistei internaționale MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC (din 2015) care poate fi comparată cu ION CREANGĂ în perioada sa de glorie (1911-1916) când avea cerință și din lume, …M.C.R. înregistrează difuzare în 4 continente, 32 de țări, având 585 de colaboratori, dintre care 73, străini. Evident cu profil diferit, culegerea folclorului ne-mai fiind în vreun fel actuală, deci cea a lui Pamfile depozitară a creației folclorice, cea a lui Marin colectează dinspre jurnalismul cultural, scrieri diverse, traduceri sau/ și în limba originară (engleză, italiană,

germană, țigănească, marocană, ebraică, inclusiv folclor) din toată lumea.

CV-ul directorului – proprietar devenise impresionant prin operă, *TVV – 15…explozia, Zăpada pe flori de cireș, Meridianul*…o istorie a presei locale și a Curentului cultural informațional*, Festivalul Național al Umorului„Constantin Tănase", TV – Vaslui – România – Europa, Giurgioana…sat –biserică – oameni* și,printre altele, lucra la vol.*Cu Eminescu, dascăl de suflet (v. Addenda)*. Continuau simpozioanele locale, interjudețene, naționale, lansări de cărți, participări la întâlniri cu BBC, VOA, Deutsche Welle, TVR Moldova, transmitea din diferite țări pentru grupul său de presă ori Radio Iași, TVR ș.a. A fost invitat insistent să organizeze Televiziunea Națională din Ghana, de către ambasador și trimis special. A continuat să redacteze editoriale și articole, a fost ales vicepreședinte la Uniunea Ziariștilor Profesioniști (2005) și la fel, în partidul Acțiunea Populară a președintelui Emil Constantinescu. Prin pagina culturală a ziarului a ținut aproape condeierii cei mai valoroși din țară ai momentului. Desigur n-au lipsit aspre polemici cu politicienii și administratorii locali (avea 66 de angajați).

Pare cam ne-nimerită o paralelă dintre reușitele lui Pamfile comparate, după 100 de ani, cu cele ale lui Marin. Dar:

1. Culegerea folclorului românesc, preocuparea pentru zestrea tradițională, încă orală, a atins apogeul înaintea primului Război Mondial și **Pamfile** a fost conducătorul, formatorul, personajul de referință al acestui Curent, prin culegeri, volume, revistă, aptitudini de lider. **Marin** a căzut în presă după o jumătate de secol de dictatură, când libertatea cuvântului era un vis. Publicase în aproape 30 de publicații, „cuminte" încă din 1957, se cantonase în analiza speciilor

folclorului național (vezi, articolele,*Considerații privind cântecul popular…* 1974, *Tudor Pamfile*, Cronica,1973,vol. de *BASME,*1976 ș.a.), iar după Revoluție a reușit să unească ceea ce era mai valoros și, în pofida acelui „deceniu al dușmăniei" care l-a și afectat, a continuat să reziste.

2. MIRAJUL momentelor a fost: A) **cuvântul tipărit** în secolul XX, în reviste, volume, chiar pliante sau foi în ziare („Alarma țăranilor" de la Podu-Turcului era un fel de foiță locală), pentru învățătorii, uneori, semianalfabeți (sau aproape) apariția prin tipar era dovada nemuririi și valorii. B) **Vraja micului ecran** al televizorului, la care populația nici nu visa, mai înainte, să aibă acces, a fost transformată în realitate atât pentru omul simplu cât mai ales pentru ambițioșii care s-au rostogolit în viața publică ori în diferite domenii de afirmare. A existat o excepțională explozie a operelor tipografiate. Dar apariția „pe sticlă" a fost mană cerească pentru zeci de mii de oameni de pretutindeni pentru că aici au fost prezenți de la vlădică până la opincă din toată Țara Românească (peste 1 milion) și nu puțini din cele 32 țări vizitate.

3. Vremurile n-au fost aceleași pentru Pamfile și nici pentru Marin, dar fiecare s-a pliat pe cerințe social-culturale cerute de timp și mediu: adunarea „firișoarelor de aur", prezența tipografiilor ca „moderne" atunci, Lupașcu, Munteanu, Moderna, prezența învățătorilor urniți de Spiru Haret într-o năvalnică poftă de creație și afirmare, cu rădăcini în Chestionarul lui B.P. Hasdeu… *informație en-gros prin tv, radio, ziar la centrul numit Vaslui, de unde au iradiat în județ, în Moldova (la Iași a apărut postul TVR la doi ani după TVV), în țară, căci au poposit toate marile personalități ale timpului, la TVV + Unison Radio. De aceea s-a putut vorbi de existența Curentului cultural – informațional vasluian până în 2020.*

4. După o formulă consacrată: a existat omul care să înflorească locul. Fiecare dintre cei doi poate contabiliza multe sute de aprecieri din țară și străinătate. Pentru D.V. Marin, poate, mai trebuie ani să fie pe deplin recunoscut, activitatea sa fiind, oricum unică, reprezentativă pentru acest moment istoric.

5. Avantajul timpurilor: primul a adunat împrejurul său câteva sute de creatori, …al doilea, cu beneficiul internetului, TV, calculatorului, a altor mijloace de informare și difuzare, …câteva mii de persoane! Peste ½ MIE de colaboratori la M.C.R. Deci, ambii și-au marcat prezența în istoria locului.

6. Ambele personalități erau de o aleasă complexitate: ofițer, comentator de presă, folclorist, etnograf, conducător de reviste (total, 12), scriitor, istoric, autor recunoscut în etnografie. *Cel din mileniul II era jurnalist (unanim recunoscut ca cel mai mare din toate timpurile, din jud. Vaslui), scriitor, etnolog, istoric al învățământului, editorialist, monografist, manager, reporter, conducător de şcoală şi reviste (Vlăstarul, Onyx, M.C.R.) foarte reputat profesor la licee vasluiene.*

Mai multe reviste a condus Pamfile, doar 3- Marin.

7. Fiecare a plecat de la condiții materiale foarte modeste, cu talanții proprii, dar, sigur, cu înzestrarea necesară pentru A FACE. Și, au reușit.

SIMILITUDINI:

Un flăcău înalt din Țepu, creează și trăiește din solda de ofițer și din premiile Academiei.

Un alt „țărănel" din Giurgiuoana, trăiește azi din pensia de profesor, și din presă.

Familia solidă a lui Tudor era împreună cu Elena Gheorghiu, fiică de comersant din Tecuci. Am cunoscut-o, la București, spre sfârșitul existenței, lucidă și vorbăreață. Am vizitat-o la Tecuci, pe str.Elena Doamna (foto). Foarte comunicativ era și colonelul în rezervă Ion T. Pamfile, care se ferea să vorbească despre represaliile suferite de la comuniști. Cam la a 5-a întâlnire mi-au dat cadou mai multe volume adnotate abundent de „redactorul revistei" câteva exemplare din ION CREANGĂ și mai multe fotografii și documente. Am avut un tratament preferențial și am comunicat telefonic bine (locuia pe str.av. Ioan Andreescu). Am tot sperat să dau la iveală un ROMAN al existenței lui Tudor Pamfile.

În țară (P.) a fost apreciat de cele mai mari personalități ale timpului, Titu Maiorescu, S.Fl. Marian, N. Cartojan, Spiru Haret, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Ion Bianu, chiar de Ov.Densușianu, G. Ibrăileanu, Simion Mehedinți, V. Pârvan, V. Bogrea, foarte mulți alții, pe plan local, colaboratori (276 numai la I.CR.), adversari, colegi ; în străinătate, G.Weigand, Fr.Pospishil, H.Tiktin, O.Andersen, I.U. Jarnik, M. Gaster ș.a. ș.a.

Familie frumoasă, cu 3 copii excepționali, soția, Iulia excepțională, D.V. Marin a avut maeștri în etnofolcloristică pe Ov. Papadima, Adrian Fochi, Mihai Pop, Ion Vlăduțiu, Iordan Datcu, Ovidiu Bârlea, Gh. Vrabie, Petru Ursache (personal și corespondență cu ei) și toți cei care publicau folclor aproape 100%.Activând în mediul provincial a avut destui colaboratori și până la apariția M.C.R., mențiune specială pentru prof. dr. Alexandru Ionescu, București, acad. Ionel Miron, acad. Constantin Toma, prof.dr. Ion Berdan, prof.dr. Gheorghe Popa (Iași) și foarte mulți alții (v **… 77… noduri culturale și semne amicale"**). Numărul colaboratorilor din țară și străinătate e

359 până la nr. 11 – 585 până la nr 21 - în M.C.R. Ca jurnalist are recorduri mondiale, naționale (6), interjudețene (3) și peste 26 județene. Din străinătate strălucesc: Georg Barth, Adrian Grauenfeld, Vasile Filip, Ben Todică și alți peste 70, de pe toate continentele.

Desigur condițiile social-culturale, cele istorice și de viață și-au pus amprenta asupra fiecăruia conferind întâietate, unuia în folclor, celuilalt în jurnalistică. Amândoi au avut harul de A FACE!

ONORURI:

Niciunul n-a prea avut parte de acestea.

Pamfile a primit târziu gradul de căpitan, apoi de maior, de mult meritat, în serviciul armatei. A participat la războiul din Bulgaria (Regele Carol l-a decorat pe 16 oct.1913 cu Steaua României), la cel Mondial (chiar pe front, la Oituz), la reorganizarea culturii românești din Basarabia între 1918-1921. A avut și editură proprie. Tot târziu, colonel, a fost propus Membru corespondent al Academiei, titlu pe care nu l-a mai apucat. A mai fost decorat.

Marin D.V. a călătorit mult, a avut grupul său de presă, Tv-radio-ziar-revistă, n-a fost în grații pentru titluri și recompense, tot ce a realizat a fost din fonduri proprii în pofida oficialilor, mereu dușmănoși. A purtat nesfârșit război cu mai marii vremii, cu stricătorii de limbă, grai și obicei, a mobilizat mulți tineri și alți creatori în sprijinul limbii române, obiectiv declarat permanent, a descoperit destule talente de care să fie mândru. Dar și destui care l-au denigrat permanent. Opera sa însă nu mai poate fi contestată, astfel că rămâne un intelectual reprezentativ pentru generația 1989 – 2020. Câte o diplomă „oficială” nu i-a lipsit.

Statui: Lui Tudor Pamfile i s-a ridicat o statuie specială Revista Tudor Pamfile (inițiator -conducător, Pr. D. Furtună) cu durată până în 1928. Busturi, din 1922, la Tecuci, apoi la Țepu (o odisee cu pierderea ei), după 1989, la Țepu, Tecuci, Bârlad, unde i s-a acordat și denumirea unei școli în fața căreia i s-a ridicat alt bust (contribuția unui alt fiu de la Țepu, Cristian Ghiță sprijinit de D.V.Marin în tot ce a intreprins, inclusiv Sesiuni omagiale de referate și comunicări). Căminul cultural și școala din Țepu poartă numele lui Tudor Pamfile.

Neîncrezător în recunoștința urmașilor, D.V. Marin l-a lăsat pe sculptorul vasluian Cr. Pântea să-i realizeze un bust în piatră, un timp la Muzeul județean Vaslui, apoi amplasat în fața casei sale de pe strada Frunzelor nr. 2, Vaslui. Recordurile mondiale, ziarul, revista M.C.R. mai rămân pentru când nu va mai fi. Poate și Opera…

PROIECȚII

Pamfile a adunat prin tentația scrisului și a unei aure intelectuale 276 de colaboratori români și câțiva străini. ION CREANGĂ realizează astfel un record imposibil de egalat, dar nu numai pentru număr ci pentru valoarea culegătorilor, după metoda de culegere a timpului, el ascultând și consemnând în scris aproximativ ceea ce a spus oral informatorul. Era o muncă grea, neplătită, fără ustensile de scris ori hârtie (evident nu exista stilou) cu cerneală din boz, cu călimara la brâu, cu tocul din coceni sau pana de gâscă, „crion" rareori chimic, cu atmosfera șezătorilor de odinioară, uneori cu conflicte generate de tineri, dar totdeauna în limitele bunei cuviințe. La o sărbușcă, la tăiatul vreunui animal, la botez, nuntă, înmormântare ori priveghi, la capra podului sau la banca minciunilor, la necaz ori bucurie, la lucru sau la petrecere,

chiar biserică, se consemna ce se putea, după o regulă înțeleasă, cutumă, nu stabilită. Culegerea nu se putea face oricând și oricum, o strigătură ori cimilitură fiind mai ușor de ținut minte decât o poveste, o snoavă, o legendă sau chiar o doină sau cântec haiducesc. Așa că la revista bârlădeană exista învățătura după model, observațiile „celor de la roate" adică Pamfile și Lupescu, inclusiv culegerile în grup, chiar de la manifestările spontane sau petreceri. Este impresionant și astăzi cum reușeau amatorii de creație spirituală, și erau mulți, să consemneze acele firișoare de inteligență din mijlocul comunității.

Pamfile oferea câmpul de afirmare, consemnarea acestor producții ÎN SCRIS, după ce el însuși făcea acest lucru din 1903. De aceea exista mereu material pentru care transmiteau (mai ales la rubr. Cronica) indicații, observații creative. Nu uităm că primele înregistrări fonografice le face Școala lui D. Gusti în deceniul III, după ceva timp după cele ale lui Bela Bartok. Nu existau nici mașini de scris… după care urma chinul în tipografie. Poate de aceea satisfacția unei tipărituri era imensă, și voluntariatul omniprezent!

Pentru o bună percepție a muncii din tipografie, încercăm o succintă descriere:

Nu era ușor nici până să se accepte intrarea în tipar. Dar:

Se prezenta autorul cu opera în două copii manuscrise, adică foi scrise de mână (nu erau mașini de scris), cineva îl prelua și-și dădea acordul să nu fie vreo mâzgălitură sau hârtie fără valoare, tipografierea era partea cea mai scumpă pentru o carte sau revistă. După stabilirea prețului era dată la tipografi pentru cules: niște muncitori adesea tuberculoși din cauza plumbului inhalat, și sătui de viață mizeră, care aveau până la o tonă de litere de plumb, în căsuțe, și pe care știau să le

citească „pe invers” așa ca puse pe hârtie să iasă litera normală, se lega cu sfoară un cuvânt sau mai multe, se așezau pe rafturi și se pregătea șpaltul, adică se apăsa cu „melcul” (presa) pe tabla plană, în așa fel încât să lase în relief, semn pe hârtie ca un timbru sec. Asta dura multe ore, nopți chiar, pentru că se făceau și miniaturi, desene, culori, cerneluri speciale. Când ieșea șpaltul era aproape gata dar era imposibil să nu fie greșită o literă, un spațiu sau altceva, drept care reîncepea chinul reașezării. Se trăgea din nou pagina, se verifica, se făceau celelalte pagini, iarăși corecturi, cam 6 - 8, se legau foile (exista un clei special,de oase) și dacă nu se găseau alte greșeli sau lipsuri, se dădeau pentru ultime corecturi autorului, se legau restul exemplarelor. Era un „cap limpede”care aproba totul. Munca în tipografie era foarte stresantă, migăloasă și îndelungată.

Pamfile și-a petrecut foarte multe nopți în tipografii.

Primele tipărituri și după Revoluție s-au făcut prin „tipar plan” o mașinărie grea, complexă, ușor defectabilă, cu litere culese (văzute pe invers) din niște căsuțe speciale, din plumb, deci de către lucrători tipografi cel mai des tuberculoși (să atenueze efectul beau lapte la serviciu și beau bine după). La

monografia Liceului „Mihail Kogălniceau” D.V. Marin a lucrat noapte de noapte o lună de zile (și sabotat de un oarecare Moronescu). Pentru „Meridianul” tipărit la București se alocau 3 zile, cu „somn”, în tipografie. Așa că noile progrese în domeniu au fost tare benefice, aproximativ din 2005. Nici producția video nu era ușoară în condiții tehnice cu

totul improprii, insuficiente, cu o oarecare mâncătorie chiar între conducător și colaboratori pentru că nu erau fonduri pentru salarii corespunzătoare. Dar se realiza cu o singură cameră, două casetoscoape, 2 televizoare și lumini de la becuri obișnuite ceea ce nimeni nu credea posibil: emisiuni adevărate, acum după 3 decenii, de mare mirare ca valoare. D.V.Marin era de toate, de la șofer la regizor, de la manager la cantinier, de la redactor la operator și interpret. Nici o emisiune a Televiziunii Vaslui, nici un cuvânt n-a existat pe post fără avizul și contribuția profesorului. Bruma de bani adunată, tot lui i s-a datorat.

Dar:

Populația hămesită după informații, în special după televizor, a văzut și găsit în TVV o mare binefacere și eliberare. Marin a captat imensul interes al populației din Moldova, a atras sute de maturi din toate părțile țării (toți se voiau „pe sticlă") și mai ales foarte mult tineret și copii. Se dădeau zilnic probe de telegenie și mai ales de aptitudini. Unul dintre colaboratorii împătimiți – prof. Alexandru Poamă – răspundea de știința scrisului, iar prof. Dan Crișan examina muzical vocea propusă. Chiar a existat o avalanșă de câțiva ani, spre TVV și spre Unison Radio, încât directorul Bibliotecii județene prof. Gelu Voicu Bichineț a scris și a spus de multe ori că „la Vaslui, ora exactă se dădea la TVV" iar cei de la Opinia studențească din Iași au scris că „la Vaslui s-a reușit să se facă din rahat bici și, culmea, mai și pocnește". Oricum a fost mare mirare în toată România. Prin urmare:

S-a deschis o perioadă culturală unică.

A fost o rară participare a tuturor categoriilor de cetățeni (cu oponenții de rigoare).

S-au deschis porți ale cunoașterii într-un „loc unde nu se întâmpla nimic” (M. Sadoveanu) dintr-un act de curaj al câtorva îndrăzneți (D.V. Marin, Daniel Cernat Marin, Valeriu Aniței, Grigore Avram, Alexandru Poamă, Dan Crișan și din când în când colaboratori mai interesați). Din radio, au „zburat” Lucian Pârvoiu, Cătălin Striblea, Cătălin Sîmpetru, Emil Lupu, mari profesioniști, acum, de clar renume.
Nicăieri și nicicând în România nu s-a datorat atât de mult la atât de puțini dintr-o mass-media incipientă în democrația capitalismului sălbatic.
Nu se poate cuantifica exact nici măcar numărul celor care au sprijinit TVV (pentru că niște oficiali, apoi niște colaboratori ne-au purtat prin procese), dar-mi-te câți au beneficiat de această adevărată deschidere spre lume prin televiziune – radio – ziar – revista Meridianul Cultural Românesc (oricum, multe sute de mii). Sunt prea multe mărturii scrise, înregistrate video sau audio. Vremurile s-au schimbat drastic în 2017-2020, moment în care consemnăm pași importanți și ireversibili în direcția noii culturi existențiale. Migrația spre vest, scăderea și îmbătrânirea populației, influențele globalizării, însăși aspirația spre altceva a speței umane pot duce la dispariția limbii române după o previzibilă enclavizare culturală. Ce s-a întâmplat cu Amerindienii…dar, cu noi…? Colac peste pupăză, s-a instalat și virusul acesta planetar Covid-19, cu efecte încă de nebănuit. Ca și Pamfile cu un secol în urmă, jurnalistul Marin s-a nimerit a fi omul cerut de explozia cultural informațională, de mediul și timpul pe care-l reprezintă. Încercând o altă paralelă între Pamfile și Marin se observă ușor: Folclorisul, etnologul, scriitorul, managerul Tudor Pamfile NU MAI POATE FI SCOS NICICUM DIN ISTORIA CULTURALĂ A ROMÂNIEI. Operele sale și

Revista sunt fundamentale pentru studiul etnogenezei noastre, a istoriei, a devenirii de-a lungul secolelor a poporului român căruia i-a adăugat la atestatul de noblețe spirituală, nestemate, atunci orale, astăzi dispărute din comunicare, insemne criptice imposibil de neglijat. Dacă vrem să mai fim români. Sau cât vom mai exista ca români.

13 dec. 2005, Vaslui - cu președintele U.Z.P., Mihai Miron
Conferirea Ordinului Ziariștilor, clasa I

Într-un plan mai slab luminat, ca etnograf, profesor, monografist, istoric, scriitor, deschizător de drumuri în presa modernă, manager, și ca jurnalist al timpului său, cel mai important din toate timpurile dintr-un județ, Vaslui, Dumitru V. Marin și-a făcut datoria către ai lui și către românism. Atâta vreme cât și jurnalismul face parte din cultura unui neam,

măcar pentru bătălia crâncenă pentru limba română… își poate păstra un binemeritat loc într-o Coloană nesfârșită. Nici o istorie nu va putea decide decât că: el a existat și încă nu și-a spus ultimul cuvânt!

*

Am schițat astfel contextul social cultural actual în care cele două orașe fanion ale județului Vaslui rămân ca reprezentative, puncte luminoase în harta spirituală a României pentru vecie, dar despărțite de un secol distanță în timp, cu evoluție mai favorabilă pentru Vaslui, datorită organizării sale ca centru de județ, a apariției televiziunii și a… calculatorului, respectiv, circulației imprevizibile a informației pe internet, văditul dușman al limbii române.

Este, de asemenea lesne de constatat că Tudor Pamfile are mari reușite în condiții de feudalism românesc, adunând folclor și conservând elemente etnografice, pe care nici firișoare nu le mai găsim astăzi, provocând o mișcare (și literară) remarcată de Nicolae Iorga dar și de Gustav Weigand, Haiman Tiktin, M. Friedwagner ș.a., de la Berlin, Viena, Londra, New York etc. (dar) realizări RĂMASE în fondul spiritual național.

Pentru astăzi, la Vaslui, putem argumenta în plus că întreaga mișcare social – cultural – literară, cumva și științifică, locală, (de astăzi, adică în primele 2 decenii ale mileniului III), în primul rând performanțele jurnalistice care au diseminat valorile pe alte continente, prin Ben Todică din Sydnei – Australia, mulți colaboratori din Israel, Germania (excepționalul Georg Barth ș.a.), Italia, Basarabia, Vasile Filip, Codruța Marin din Montreal – Canada și mulți alții fiind purtători de cuvânt autorizați, în lupta cu metafora pentru ființă

particulară în lume toate au pornire din organizarea TVV, din 5 dec. 1990. Cele 16 licee din județ sunt o bază de recrutare a unei intelectualități locale, evident, foarte puțin, dacă nu s-ar fi reușit atragerea atâtor valori de pretutindeni. Într-o carte încă manuscris intitulată „Bătălia culturală pentru Vaslui/”… Dumitru V. Marin a identificat 480 de oameni de cultură din țară și străinătate care au fost intervievați, înregistrați, au dăruit din spiritul și meritele lor și populației locale.

Toate acestea au permis „paralela Pamfile – Marin” ca promotori ai unor momente culturale unice, reale, strălucitoare, surprinzătoare, pentru cele mai importante orașe din județul Vaslui, oameni care au muncit și s-au afirmat aici, în județ, nu în mari centre ale țării sau ale lumii. S-au adus valori, nu s-au împrăștiat în lume, paradoxal, chiar în timpul migrației spre vest.

Atunci, la Centenarul Marii Uniri (1 decembrie 1918), când Pamfile se afla cu misiune culturală în Basarabia, la Chișinău, (de unde a trimis un grup la Alba Iulia), încercând și acolo o mișcare cultural – politică înspre România Mare, acum, putem și noi, cei de azi și aici în Moldova din Regat, să prezentăm elemente ale strălucirii cultural – naționale prin aspecte de luat în seamă: folcloristul – folclor și etnografie… jurnalistul – presă și cultură vasluiană, în ambele cazuri de rang național și reprezentativitate globală.

Și mai e… un depunător al Credenționalului, în 1990.

Noi (încă, mai) reprezentăm o altă lume, un alt mediu dintr-o curgere nesfârșită a vieții pe pământ în acest timp al formării unei noi culturi existențiale. TIMPUL ca stăpânul lumii, n-a avut răbdare cu Pamfile și, sigur, nici cu noi! Ciclicitate sau nu, în capetele secolului care ne desparte nu se pot consfinți decât importante realizări omenești

(neperisabile), elemente de patrimoniu național deja arhivate, poate, cândva, de folos celor care mereu vin. O cerere de senatori la dreapta măriei sale TIMPUL care trebuie să păstreze în coloana infinitului spiritual românesc aceste pâlpâiri ale existenței umane.

Dacă Tudor Pamfile rămâne înzidit în opera „contemporanului" de după sine, Constantin Brâncuși, Coloana Infinitului, cu siguranță și D.V.Marin este o fărâmă din Coloana Dorului de Țară, în formă fizică la New York, dar și la Răchitoasa (Bacău) a lui P.Mateescu, poate și din aceeași Coloană a Infinitului.

Din istoria unei „colaborări imposibile" generatoare de… operă:

NOTĂ SENTIMENTALĂ

„M-am născut cu aproape 20 de ani (28.04.1941) după moartea lui Tudor Pamfile (16.10.1921), am început studiul operei sale după alți 20 de ani, în 1961, după ce am cunoscut pe consăteanca lui, Iulia V. Cernat din Țepu, a cărei familie avea un cult puternic pentru nerecunoscutul ofițer și folclorist, pe care comuniștii îl considerau reacționar, dușman al poporului, ca moșier, ofițer burghez și dăunător operei de construcție a socialismului și care comuniști l-au obijduit puternic pe Vasile Cernat (anticomunist bine bătut) ; Am cercetat orice izvor posibil, manuscrise, urmași, martori, țărani, universitari, locuri și biblioteci, în tot acest timp, și am început redactarea Tezei de doctorat în 1981,(la alți 20 de ani) am tipărit-o în 1998 (la alți aproape 20 de ani), reeditez volumul în 2020 (alți 20 de ani !). Socotind că fiul de țăran din Țepu a început munca în 1901, punctăm acum derularea unui secol și un sfert, cu realizările din 20 în 20 de ani, atestarea documentară a familiei Marin fiind din 1822. Deci familie de

2 secole. Am susținut numeroase comunicări despre activitatea unică a folcloristului în multe părți ale țării, în această perioadă de negare, cu ajutorul prof. dr. docent Mihai Pop care se tot aștepta să mă aresteze Securitatea pentru afirmații și preocupare. L-am considerat pe Pamfile personaj de roman, nedreptățit îndelung după moarte, cu un fel de reabilitare falsă și târzie după o încercare a unui V.Ciobanu, prin 1956. Dacă era moșier și burghez… Și, totuși, am urmărit permanent, reabilitarea și dezvelirea operei sale, promovarea imaginii și valorii în localitatea de naștere, în Tecuci, Bârlad, Iași, București,etc.

Pamfile aduna „firișoarele de aur" din creația populară care astăzi chiar că au pierit.

Marin, adică eu, sper să nu arhivez prin revista internațională MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC și prin cele 40 de volume personale tipărite, doar firișoare din limba română dulce și armonioasă, dintr-un proces de dispariție a neamului la care asist.

Tare, sper!"

*

În1961, se mai păstra în Țepu casa ofițerului, în care mai locuia Costache. Am lăsat fotografii în lucrarea de Licență, în 1966, la Iași. Am cercetat totul în Țepu, Tecuci,etc.

Am descoperit Biblioteca Academiei Române direcționat oarecum de folcloristul Adrian Fochi, a cărui soție era custode la Sala I și care m-a lăsat multe săptămâni, și luni, să văd și să frunzăresc câte ceva din vestitul Fond S la care publicul n-avea acces. Mai mult mi-a adus manuscrisele (interzise atunci), m-a ajutat cu telefoane, adrese, cunoscuți, să aflu cât mai multe din viața (interzisă) a ofițerului. Folcloristul

a fost ca un părinte pentru mine, și, nu-mi interzicea să vorbesc, scriu sau citez pe vreunul dintre adversarii săi de care nu ducea lipsă.

Am frecventat aproape toate marile personalități ale perioadei, din București sau de pe aiurea. Am vizitat-o pe Elena T. Pamfile, pe strada Elena Doamna din Tecuci, cred că în 1962, am fost la „conacul" Nataliei Negru din Tecucel-Nicorești care ne-a primit ca pe boieri (eram cu socrul, Vasile Cernat) dar într-o sărăcie greu de bănuit. Doamna Elena T. Pamfile, „fiică de comersant" dar cocoșată și puțină la trup, își păstra dreptul la rang social deși fusese deposedată de bunuri, soțul declarat dușman al poporului, iar fiul, colonelul în rezervă Ion T. Pamfile era în consemn la domiciliu, pe str. Aviator Andreescu din București.

Numai discuțiile din cadrul numeroaselor vizite pe care i le-am făcut colonelului ar valora astăzi ca mărturii din lagăr, pentru că voinicul ofițer (semăna cu tatăl) mi s-a destăinuit cu amănunte care l-ar fi condamnat la moarte. …și eu eram doar un biet profesoraș la țară, director de școală generală cu sarcina de a școlariza copiii de la Măcărești-Iași, apoi Vaslui. Dar cu numeroase însemnări despre personalitățile pe care le întâlneam (m-a impresionat folcloristul Petru Caraman, abia eliberat din închisoare) și cu numeroase texte folclorice consemnate pe teren. Universitarul ieșean prof. dr. Constantin Ciopraga (alt fost prizonier, 8 ani, în Siberia), mi-a publicat câteva articole în CRONICA – Iași.

Ion T. Pamfile mi-a încredințat un număr important de tipărituri pamfiliene cu însemnări olografe ale folcloristului (așa cum se văd pe foile fotografiate), unele scrisori cu mențiunea că fac pușcărie dacă le află securitatea, câteva ghiordane cu flori din paiete, cusute în puncte, numere din

revista ION CREANGĂ și mai ales câte ceva din sufletul său. Am avut mare noroc să-l cunosc, mare noroc de sfaturile lui. De ce îmi dădea mie aceste dovezi de valoare materială și umană ale lui Pamfile? Astăzi, ca și atunci, știu sigur : nu se interesa nimeni de ele, Al. Amzulescu de la care aștepta semne, se topise, Mihai Pop își păzea funcția de director al Institutului național de folclor, Ov. Bîrlea destituit, atâția alții erau destul de prigoniți (ce de plângeri a făcut Gh. Vrabie…) ca să nu mai aibă nici grija operei nici pe Pamfile în gând. Așa că nu se preocupa nimeni, absolut nimeni, de moștenirea etnofolclorică a lui Pamfile ; și cred că Ionel era bucuros că are pe cineva de încredere în apropiere. Nici soția lui, Grotti, cosmeticiană, nu știa prea multe, din prudență, pentru că până pe aproape de 1980 mai toți cei urmăriți „erau legionari" și dușmani ai socialismului multilateral dezvoltat.

O întâlnire memorabilă (ca destule altele) a fost cu prof. univ. dr. Ovidiu Papadima, în stațiunea Sângiorz –Băi, vara lui 1968: am ascultat împreună „revolta" lui Ceaușescu împotriva Pactului de la Varșovia pentru invazia în Cehoslovacia, după care a urmat un important schimb de scrisori personale. Părintele longeviv Gheorghe Dumitrescu Bistrița (de la Bistrița Mehedinți) (care) înregistra minuțios scrisorile primite pentru revista IZVORAȘUL (sute de mii), mi-a răspuns de mai multe ori, dar n-a mai putut scoate pe piață această revistă cu aură romantică.

Spun că documentarea Tezei de Doctorat a durat aproape 3 decenii, că mari oameni de cultură m-au sfătuit, dar scopul meu fixat după vizita la Tecuci și întâlnirea cu Elena T. Pamfile (mi-a povestit multe despre viața lor la Chișinău, ridicarea monumentului din cimitir, confiscarea averii, privațiunile familiei etc.,etc.) a fost studierea, interpretarea (nu

se putea fără valorificarea moștenirii pentru societatea mereu în construcție), publicarea operei pamfiliene. Au apărut - publicate mai multe articole, iar prima carte a fost BASME, în 1976, primită de mine ca drept de autor, când înghețam bine supraveghindu-mi elevii să aleagă cartofi pentru iarnă, la practică agricolă, în Vaslui.

ESENȚIALE:

Tudor Pamfile a fost prețuit în timpul vieții sale, munca sa și-a găsi materializarea și în publicațiile Academiei.

Este validat de un secol ca om, ofițer, cercetător, autor, conducător nu numai de reviste ci de un curent unic în favoarea culegerilor de către repovestitori, întocmitor al Mitologiei Românești ș.a.,ș.a.

VALORI NAŢIONALE… VALIDATE LA VASLUI

Valorile naționale actuale înregistrate pe acest teritoriu (tradițional) aparținător României, simultan cu recunoașterea în Europa a celor cu merite cu totul excepționale, sincronic privind, în așa fel încât să afișăm în fața vremurilor care vin un modul al cunoașterii mediului, „timpului"și locului, un eșantion social – spiritual...în ideea apărării culturii, limbii și ființei naționale cu opere și oameni, cel puțin pe picior de egalitate cu ceea ce se promovează pe continent, și care ține de dreptul istoric al sprijinului real pe concret și nu pe aspirații,… acesta ar fi obiectul rândurilor de mai jos.

Vorbim, dar, de realizări CONTEMPORANE, despre oamenii vii ca promotori în acțiune, despre opere EXISTENTE ca un zid românesc în fața acestei distrugătoare invazii economice, cultural – lingvistice și tehnice (mai ales tehnice), care schimbă concepte,realități, manifestări umane, visuri de

viitor. Nici o perioadă istorică de până acum nu s-a schimbat mai repede, mai profund, mai vizibil ca aceasta produsă de calculator și explozia video. După 500 de ani, Ștefan cel Mare trezit la viață, încă s-ar fi înțeles cu moldovenii secolului trecut, dar aceștia din urmă se înțeleg greu-greu cu cei de astăzi și nu se vor putea înțelege deloc cu cei de peste 30 de ani. Ne gândim la opera lui Sadoveanu, sau Creangă, devenită nefuncțională (nicicum nu mai este model de limbă,ci doar arhivă), a altor mari prozatori și poeți recunoscuți de atâtea generații. Se mai păstrează (cât?) modelul EMINESCU (poezie) și Caragiale (proză, dramaturgie). Cele mai mari schimbări, ireversibile, în actualitate sunt cele lexicale, limbajul tehnic (al computerului) eliminând mari eșantioane din fondul principal lexical al limbii române.

E NEVOIA de a fi înțeleși în Europa și în lume (prin limba engleză și ea în schimbare), așadar comunicarea , schimburile comerciale, culturale (cu sărăcirea nu îmbogățirea „sinonimică"), a întregii vieți sociale, deci din nevoia de integrare, o bună parte din lume renunță la frumusețile subiectiv–afective native.

Cum s-ar mai putea menține în viață astăzi un popor izolat, când, nici măcar insule virgine nu mai sunt, iar păduri, animale, oameni, popoare, dispar?

Ieșirea românilor în Europa după 1989 s-a produs cu mari pagube de simțire, înțelegere, metaforizare, doruri specifice (ca ex., câți români-poeți, nu-s azi doar personal de serviciu în Apus?).

Recunoașterea valorilor europene și naționale dintre creatorii vii, unii în plină activitate (pe profile), așa cum e plasarea unor personalități vasluiene (locale) în elita națională, tocmai pentru că sunt reprezentative în aceste

contexte, este datoria celor de aici, din arealul „analizat”. Că, altfel, cine să recunoască valoarea alor noștri când trebuie să se pună pe ei în prim plan? (De fapt, paradoxal, chiar ai noștri ne vor putea nega primii!).

S-a discutat că primul, și actualul Grup de presă (CVINTET TE-RA, cunoscut și afirmat ca TVV) și singurul din această parte a României este unul dintre briliantele perene pentru neamul românesc la cumpăna dintre secole (XX – XXI) și milenii (II-III).El, grupul acesta (televiziune, radio, ziar, revistă) există și în 2017-2020, cu difuzare în 4 continente! Activ, deci.

Înființată pe 5 decembrie 1990, prima televiziune privată din România (Licența 001/TV/1993) a devenit ELEMENT DE PATRIMONIU (jurnalistic, cultural, istoric, social) și e susținut cu argumente de numeroase articole și tipărituri consacrate: 25 TVV – 2015; Meridianul / axă cultural-informațională, 2009; TV Vaslui – România– Europa, 2011; Editoriale valabile din vremuri regretabile - 2013, 75 - D.V.Marin, 2016, 25-TVV, ș.a.

Realizările acestui singular grup de presă nu mai pot fi contestate vreodată. Neutilizate... da!

1) Pe ziua de 28 aprilie, către asfințit, D.V. Marin adaugă mereu ani de la primul țipăt în lumea asta. E oricum, o zi importantă, măcar pentru familia acestuia. După mesajele primite și respectul afișat nu numai de câteva mari personalități ale Moldovei și ale țării pare o zi de aniversat

decătre jurnaliști, scriitori, politicieni (hm!),folcloriști, de manageri etc., etc. Până la urmă nu e ambiția unui om ci încercarea de a găsi elemente de acțiune, de comparație și de stabilitate, mai ales, de referință.

2) În noianul de indiferență, invidie, ură, care înconjoară o personalitate, trebuie o structură „de fier" pentru rezistență, altfel„Te-or întrece nătărăii,/ Chiar de-ai fi cu stea în frunte;" (M. Eminescu). Păi, când sunt„doruri vii și patimi multe", cârâitul găinilor, bâzâitul muștelor, indiferența animalelor, pot fi înfruntate și neglijate în numele unui ideal, al drepturilor de viață, al necesității de a exista prin acțiune – „o luptă-i viaţa; deci te luptă" – (G. Coșbuc).

*3) Nu e vorba de a semăna vânt spre a culege furtună! E capacitatea de **a face** în pofida celor care nu știu, nu vor, nu pot, dar cârtesc, uneltesc, denigrează sau înnegresc. Cum s-ar zice, cârcotași acționând, analfabetizați născuți supărați și negativiști care dacă nu fac (ceva, orice) ei, nici nu lasă pe alții, iar în cazul unor mărimi locale, aceștia se comportă ca antimateria: demoralizanți, mincinoși, jigodii, care n-au meritat și nici nu merită vreun cuvânt de mulţumire ori apreciere. (Pentru ce?).*

S-a iscat o discuție despre cel mai de seamă jurnalist vasluian din toate timpurile. Susțin ideea dr. ing. acad. Avram D. Tudosie, poeta Gabriela Ana Balan, jurnaliști din Iași, Bacău, București. Sunt rezervați, unii vasluieni obișnuiți sau chiar dintre cei cu oarecari merite culturale! Ba, unii cred că-și pot atribui lor asemenea înălțime, oarecum ameţitoare pentru ei. Negația simplă, vulgară, analfabetă, e „dar ce-a făcut ăsta, bre...?"

Iată, cam ce:

a) Ca personalitate, D.V. Marin n-a fost niciodată glugă de coceni în peisajul județean. Pe vremea comunismului n-a trecut la bacalaureat pe fiica secretarului II, Țolescu, pe alți copii de ofițeri, polițiști și alte loaze! Nu cumva a fost îndelung ostracizat, deși ani mulți era singurul doctorand în științe dintr-un județ?

b) Niciun ziarist în lumea asta nu întrunește multe simpatii. Un arbitru de fotbal mulțumește o echipă, un om al legii acordă câștig cuiva, un polițist... e și el om.Ziaristul încearcă să arate un adevăr și, de regulă, sfârșește înjurat de toți! Se poate deci, vorbi de o particularitate umană, de un mod de a privi și acționa în societate.

c) Iată criterii de analiză pentru stabilirea unei ierarhii locale cu implicații naționale,tocmai ca publicul să-și poată întări o părere:

*– **pregătire pentru meserie**: dacă omul are pregătire superioară (deci facultăți și doctorat) vizibilă în activitățile sale absolut diversificate și afișate (publicate);*

*– **vechime**: debut în 1957, deci 60 (șaizeci de ani!), iar în ultimii 30 conduce cel mai complet grup de presă din Moldova (o mai fi vreunul în țară?) cu tv, radio, ziar și chiar o revistă de cultură,... i se pot nega meritele? Nu îndrăznesc nici aplaudacii, nici postacii, nici mărunțeii dimprejur care adoptă poziția comunistă cunoscută: omisiunea!*

*– **DURATĂ** de muncă în domeniu:MARE. Au mai fost lucrători în domeniu, cel mult 17 ani, dar peste un sfert de secol, niciunul! Niciodată! Cu cea mai mare siguranță,pentru că între 1944 - 1989, la singurul,,Vremea nouă" șefii erau schimbați des pentru că nu se putea respecta întotdeauna disciplina de partid. Ca să reziste într-o redacție (și era doar una singură) trebuia să aibă vreunul mari deficiențe de*

gândire. Să dau nume? V. Avram, P.Necula, P. Iosub, C.Jomir şi alţii, care-au dispărut definitiv, după 1989 (ca ziarişti).

Grupul de presă, repet de presă, rezistă în piaţă din 5 decembrie 1990. Şi totuşi se mai găseşte câte un scelerat să nu-i recunoască existenţa deşi i se pune sub nas ziarul, poate asculta radio Unison, se poate vedea pe tvv.ro şi chiar poate publica în M.C.R.

Un sfert de secol e o perioadă mare? Este! E dovadă de muncă? Sigur! E dovadă de competenţă? Este, mai ales... de mare autoritate!

*– **Calitatea muncii în presă.** Dacă de peste 25 de ani face editoriale în ziar (e cel mai vechi editorialist din România) a fost vicepreşedinte al U.Z.P.R. şi preşedinte al filialei Vaslui din 2003, dacă a publicat articole şi cărţi, dacă*

UNIUNEA ZIARIŞTILOR
PROFESIONIŞTI DIN ROMÂNIA

Ordinul Ziariştilor

BREVET

se acordă ORDINUL ZIARIŞTILOR
clasa I — aur
D-lui DUMITRU MARIN
pentru iniţiativă şi profesionalism în jurnalistică

Preşedinte
Prof.dr.MIHAI MIRON

a fost reprezentant inclusiv al națiunii române la întâlniri internaționale (2 decembrie 2001), e dovadă de calitate. Dar interviuri de Guinness Books cu președinți de stat, prim-miniștri și cele dintâi fețe bisericești (Papa, Patriarhi, mitropoliți, episcopi...) e dovadă de înaltă calitate?

CINE, CÂND și CUM vor mai putea alții realiza vreodată acestea?

– Complexitatea preocupărilor, vasăzică omul este reporter, manager, șofer, reprezintă un GRUP DE PRESĂ, UN JUDEȚ, O ȚARĂ, în 32 de țări ale lumii (ca să nu spunem că mai ales în România), e dovadă de valoare?

***IMPORTANȚA** acestei activități, de la simplu, la complet:*

– După Revoluție au mai fost încercări de a scoate publicații, dispărute repede,însă. Nu spun că Gazeta de Est cu cele câteva numere n-ar fi fost importantă. Nu se poate nega rolul ziarelor locale ca Vremea nouă, Monitorul, care se mai mențin în 2020. Ba, și un Informatorul Moldovei trebuie pomenit, că există. Dar ele reprezintă unul câte unul actanți în piață! Important e că mai rezistă și mai au și ziariști buni ca Mihaela Zărnescu, Lili Trifu sau Simona Mihăila (Est News), Cristi Lapa sau Clara Bișoc (de la Obiectiv de Vaslui).

Dar...

Când rezistă Grupul de presă cu toate secțiunile lui, nu cumva e cu totul mai IMPORTANT?

Nu cumva rezultatele jurnalistice sunt reale și autoritare prin participări internaționale, simpozioane naționale, interjudețene, locale, prin lansările de carte, prin cultura (pagina cultural – literară) difuzată permanent; deci joacă un rol mai aparte?

Și:

Într-un peisaj valoric interjudeţean locul fiecăruia şi toate la un loc reprezintă vârful piramidei? Care ar mai putea fi situat mai în vârf şi pe ce criterii?

ALTE DOVEZI DE ÎNALTĂ VALOARE:

– În frunte e un doctor în ştiinţe filologice. Deci atestare şi de către comisii dedicate.

– Tot în frunte a fost un poet, un romancier,şi un epigramist ca Val Andreescu.

Alţi colaboratori de valoare mare şi verificată ca Anca Moldoveanu, Cătălin Sîmpetru, Emil Lupu, P. David şi mai ales ALPI, adică o grupare literară de excepţie din Iaşi, condusă de Mihai Batog-Bujeniţă, la care adăugăm băcăuani excepţionali ca poetul Dumitru Brăneanu, profesorul dr.şi criticul Ioan Dănilă, criticul Cornel Galben... ca super-recunoaştere Ben Todică - Australia, Georg Barth-Passau - Germania, Adrian Grauenfels – Israel, Ştefan Racovitză-Geneva, George Filip-Montreal ş.a, ş.a. Ce ziceţi? Cine a făcut sau poate face mai mult?

Dar că D.V. Marin a realizat prima şi singura ***Şcoală de presă*** *(peste 500 de persoane), contează?Că toate mijloacele sale de presă au fost martore şi ilustrează anii de frământări sociale - culturale - literare şi nu numai...pot fi merite?*

...Dar când suntem într-o ***horă internaţională*** *cu mari personalităţi ca Georg Barth (Germania), Adrian Grauenfels (Israel), Ştefan Racovitză (Geneva), M. Rusu (New York), N.Dabija – Chişinău şi mulţi, mulţi alţii.Ce poate zice un oarecare? Primul A.C.V. – Asociaţia Creatorilor Vasluieni – din istoria locului cu rezultate notabile, a fost o altă şi frumoasă realitate.*

Dumneavoastră ce spuneţi, e mai important un ziarist care scrie despre violuri,beţivi, hoţi pe plan local şi numai de rău, sau, că, LUMEA AFLĂ de valorile Moldovei şi ale ţării de la persoane autorizate prin munca lor de o viaţă?

Cum e cu cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile? Au dreptate Avi Tudosie, Gabriela Balan, poetul Petruş Andrei, Georg Barth (Germania), Ben Todică (Australia) şi atâţia alţii (chiar) de peste hotare care afirmă aceasta?

Analiza noastră poartă emblema obiectivităţii! Dintre cei pe care-i nominalizăm sunt şi contestatari şi… neobiectivi (ca să fim eleganţi!). Va recunoaşte vreun zmângălitor de hârtie care se crede şi ziarist că jignirile-i scrise la beţie sunt nedrepte? Autoraşii cu vreun volumaş, două, chiar nouă nu se tot vor la înălţimea celor de mai jos?

Şi, totuşi…

În ultima perioadă am meditat asupra valorilor care ne reprezintă astăzi şi care cu destulă siguranţă vor rămâne reprezentative pentru aceşti ani, embleme culturale, sociale, jurnalistice, ale începutului de secol şi mileniu.

Am zis să aplicăm nişte criterii de valoare, printre care: 1) În ce măsură munca sau produsul muncii fiecăruia sunt cunoscute în plan european, naţional sau măcar în Moldova; 2)Activitate cultural-socială, economică,politică sau de altă natură care să fie benefică acestui judeţ, cunoscută, recunoscută(sau, mai puţin), comentată, domenii aplicate. 3) Durată de activitate şi 4) Influenţă în rândul populaţiei (reacţii).

Desigur, e o intreprindere dificilă, cu reacţii imprevizibile, comentarii şi negări. Dar, bazat pe o destul de vastă experienţă, pe o analiză cât de cât obiectivă, pe articole

din presă şi manifestări publice directe, ne putem permite măcar aceste scurte păreri. M-aş bucura să existe comentarii care să conducă la adevărul acestui timp, pe care-l parcurgem. Nu cred în fantasmagoria că „istoria va decide...".

Personalităţile timpului care se impun atenţiei, la prima vedere, sunt: Gh. Alupoaie (prof., sculptor afirmat),Val Andreescu (poet, prozator, jurnalist, epigramist), Petruş Andrei, un poet care adună volume, Mihai Apostu (poet, cu mai multe volume publicate), Ion Baban (poet, prozator, profesor – fost inspector, autorul câtorva cărţi importante), Gabriela Ana Balan – poetă, Simion Bogdănescu poet bârlădean recunoscut, Laurenţiu Chiriac (dr. în istorie, cu studii şi volume), Costin Clit (prof.,cercetător, istoric, îndrumător al unor reviste, printre care „Prutul"), Th. Codreanu (profesor dr., prozator, filozof al culturii, unul dintre cei mai mari eminescologi ai României), Năstase Forţu (pictor suprarealist), Lucian Lefter – istoric, Marcel Guguianu (sculptor de renume internaţional),Valeriu Lupu (dr. în medicină, cu volume publicate, dar şi excelent analist şi comentator al fenomenului literar-istoric, cu inedite comentarii despre M. Eminescu), prof. dr. Dumitru V. Marin (mare jurnalist, autor al primului roman reuşit din istoria culturală a Vasluiului, peste 35 de volume publicate, conducătorul celui mai important grup de presă din toate timpurile, organizator de unice evenimente culturale), Ion Mâcnea, poet, romancier, Vicu Merlan, arheolog, dr. în ştiinţe istorice care scoate şi revista LOHANUL, Gruia Novac (profesor, conducător al revistei"Baaadul literar", autor de importante eseuri, prezentator de spectacole), Daniela Oatu – poetă, Th. Pracsiu (profesor, fost inspector, autorul câtorva

cărți, exeget și cunoscut critic literar), Ion Gheorghe Pricop (poet și mare romancier), Dan Ravaru (activist cultural cu lungă activitate, istoric „transcriptiv" al culturii locale, responsabil pentru câteva mărunțele publicații săteşti), Avram D.Tudosie (prof. dr. inginer, oenolog, autor de cărți și monografii, creatorul vinului Busuioaca de Bohotin), Nicolae Viziteu, caricaturist. Şi, poate, Valentin Silvestru (+) sau Marcel Guguianu, sculptor de renume mondial (+), decedaţi de curând. (Vorbim numai de valorile… vii!).

Consider că cele mai cunoscute valori din județul Vaslui, care au reprezentativitate națională, și chiar de referință europeană sunt: în afară de Grupul de presă, eminescologul Prof. dr. Th. Codreanu, cel mai valoros jurnalist din toate timpurile, prof. dr. Dumitru V. Marin și creatorul „Busuioacei de Bohotin", prof. dr. ing. Avram D. Tudosie.

Argumente:

Toți 3, îndeplinesc cu prisosință toate cele 4 condiții;

Toți aceştia au realizări apreciate peste hotare: „Busuioaca de Bohotin" se vinde în Europa și se află în rafturile unor magazine din Canada. Cărțile lui A. D. Tudosie se citesc și azi, unele au rețete pentru producerea de vinuri, altele cuprind meditații legate de viticultură sau snoave, glume, întâmplări cu mari personalități ale neamului. A fost îndrumătorul multor generații de elevi. „Podgorii și vinuri în județul Vaslui", „Studiul comparativ al soiurilor...", „Via și vinul în literatură",ar fi doar câteva dintre cele aproape 20 de cărți publicate. Vinoteca de la Huși e unicat național!

Th. Codreanu, este un creator efervescent, prodigios și neașteptat în asocierile sale, foarte prezent la manifestări culturale în toată țara. Ca profesor în Huși a îndrumat

generații de elevi către studiul aprofundat al limbii române, iar cele peste 65 de cărți sunt dovada înaltelor sale preocupări științifice, filosofice și de scriitor: „Eminescu – Dialectica stilului”, „Complexul Bacovia”, „Caragiale, abisal”, „Transmodernismul”, „Dialoguri pilduitoare” ș.a. sunt dovezi pentru un monument Codreanu.

Nov. 2004 – cu președintele Traian Băsescu

D. V. Marin ca recordmen mondial prin interviuri cu 9 șefi de stat, 14 prim-miniștri, papa, patriarhii României etc., transmisii din peste 32 de țări din 4 continente, își depășește în mod evident contemporanii, chiar din România. Opera sa vastă – de la reportaj, la roman, de la editoriale la istorie culturală, de la studii literare la volume etnofolclorice cu valoare definitivă, n-au atras îndestul de mult atenția. Dar cele peste 35 de volume tipărite, “Tudor Pamfile și Revista Ion

Creangă", "Zăpadă pe flori de cireş","Prima clasă", "Ceauşescu... Băsescu... Regele Mihai", „TVV - istorie şi cultură",„101 vasluieni pentru 100 de ani"şi altele... rămân reprezentative pentru un mediu şi un moment anume din Istoria României; adăugăm Grupul de presă înfiinţat, unic prin durată şi complexitate în Moldova, toate acestea îi conferă autoritatea de a fi cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile. Dintre toţi vasluienii prof. dr. D. V. Marin a avut cea mai mare prezenţă şi reprezentare internaţională ca om de presă, ca politician, ca intreprinzător media cu singura şcoală de presă din ţară (vârfuri: Cătălin Striblea, Lucian Pârvoiu ş.a.). Prezenţa la BBC (Londra) n-a fost decât una dintre confirmări, în Canada - Montreal sau New York, Ierusalim, Londra, Roma, Chişinău… altele.

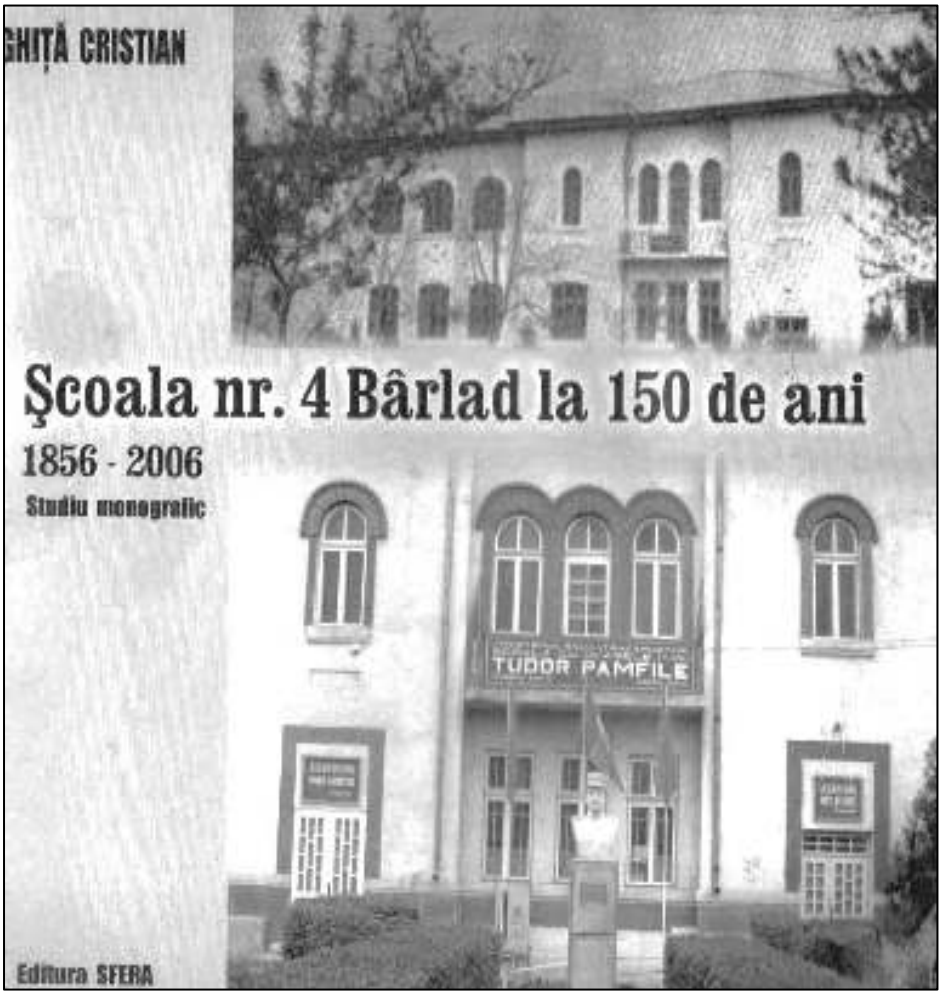
Anii care vor urma vor prilejui afirmarea şi a altor personalităţi acum nominalizate sau nu. A se observa că nu s-au făcut referiri la cei plecaţi peste graniţă, din lipsă de informaţii. Poate, se va anunţa vreun reprezentant şi dintre aceştia.

Până la urmă, demersul de faţă este menit să provoace, chiar să provoace discuţii şi alte opinii de la cei care mereu vin să-şi alimenteze fie localismul creator, fie (şi) noua formă de patriotism, în contextul globalismului, a modificărilor în substanţa limbii române, a făuririi unei alte culturi existenţiale şi o altă organizare statală.

(Meridianul Cultural Românesc, An III, 2017, Nr.1 (9), p.5)

DOVEZI DE CONTINUITATE

Dacă importanța spiritualității populare va scădea sub un prag de interes, atunci și contribuția lui Pamfile se va estompa. Dacă jurnalismul – în special cel cultural – se va „retrage” 0nline , cum se zice astăzi că are zilele numărate (și e așa), atunci și cărțile și ziarul și revista vasluiană va avea calea uitării deschisă.

Reinventarea unor modalități de cunoaștere a trecutului ar fi de așteptat, în viitor, caz în care contribuția din secol va putea fi pusă la dispoziția studioșilor. Folclorul și slujitorii săi ar putea fi selectați de vremuri pentru atestatul de noblețe spirituală (caz în care Pamfile își atrage după sine monograful), jurnalismul cultural ar putea fi sursă de informare, de inspirație, de varietate și atunci Marin îl re-aduce pe Pamfile în plan mai perceptibil. În ambele situații ar fi câștig sigur pentru societate. Aceea de atunci, pentru că în aceea de astăzi ne-am îndeplinit datoria socială și morală.

Încercăm să ilustrăm, în continuare, prezența în bătălia intelectuală a timpului, a autorului acestei cărți:

Simpozion „Tudor Pamfile" cu prof. Elena Monu, prof. dr. Dumitru V. Marin, prof. Cristian G.

CONSIDERAȚII PRELIMINARE PRIVIND PROMOVAREA CÎNTECULUI POPULAR LA REVISTA DE FOLCLOR "ION CREANGĂ"

Sesiuni Naționale, Craiova, 1974, 1975

ION CREANGĂ, cea de-a doua revistă pur folclorică la noi – după ȘEZĂTOAREA scoasă de A. Gorovei, în martie 1892 – atrage atenția prin diversitatea materialelor culese și publicate, prin calitatea și cantitatea folclorului literar consemnat și prin tendința accentuată de neintervenție în text. Deși în revistă nu colaborează niciun teoretician de marcă, gruparea în jurul ei a unor folcloriști culegători de notorietate, printre care G.T. Kirileanu, Șt.St. Tuțescu, M. Lupescu, El. Niculiță-Voronca, N.I. Dumitrașcu, D. Furtună, C. Rădulescu-Codin, Al. Vasiliu precum și a unui număr impresionant de de învățători și intelectual (276 de colaboratori) a conferit un plus de valoare noii publicații.

Cercetătorii rămân impresionați de apariția atât de ritmică a revistei, într-un oraș de provincie, Bârladul, chiar în timpul primului război și numai cu colaboratori neplătiți.

Știința folcloristicii beneficiază substanțial de aportul acestei reviste de mare prestigiu și regularitate apărută în scopul, integral realizat, de a spori „tot mai mult cunoașterea minunatelor produceri ale poporului, adevărate comori de gîndire și simțire; de credinți și de datini gospodărești, în cari se oglindește sufletul și viața neamului nostru. Articolul program „Ținta noastră" din fruntea primului număr, apărut la 1 august 1908, însemna în primul rînd o chemare la strîngerea

rîndurilor mulțimii de culegători în așteptarea unui spirit director în scientifizarea cercetătorilor.„Facem și noi ce putem și ni se umple inima de bucurie cînd vedem că puțina noastră roadă cade pe pămînt sănătos“ scria întemeietorul revistei, Tudor Pamfile, lui Ion Bianu la aproape două luni de la apariție, încredințat că „vor veni mai tîrziu cei mai harnici și mai pricepuți de cît noi“ și tinînd să precizeze că “pînă atunci vom încerca să nu ne impute nimic inimile noastre“. (1)

Ivită în momentul de apogeu al curentului favorabil culegerilor tradiționale, cu unii reprezentanți de elită care au debutat încă din secolul trecut, publicația este rodul pasiunii de etnograf, literat, istoric și mai ales culegător de teren a folcloristului Tudor Pamfile conștient că ȘEZĂTOAREA, din diferite motive nu poate îndeplini rolul reclamat de situație. Corespondența încă inedită dintre colaboratorii revistei precizează contribuția hotărîtoare a tînărului Pamfile, devenit repede principal animator al mișcării folcloristice din primele decenii ale veacului nostru.

Cu o energie ieșită din comun, asigurîndu-se mai întîi de sprijinul a doi învățători – dintre care unul era întemeietor și al revistei din Fălticeni, Mihai Lupescu (director al Orfelinatului din Zorleni), iar celălalt, Leon Mrejeriu, era titular la aceeași școală – Pamfile elaborează programul revistei, tratează cu tipograful condițiile și amănuntele apariției și împreună cu ceilalți trece la cooptarea unor noi susținători. Considerînd că povestitorul din Humulești oglindește cel mai bine sufletul țăranului român, întemeietorii denumesc noua publicație ION CREANGĂ, deși Mihai Lupescu propusese alt titlu: “Eu spusesem lui Pamfile să nu dee titlu cela, ci să zică vorbe bune despre revista “Ion Creangă“ că și de cele rele avem destule. El a crezut să pue titlul acela“ răspundea administratorul

revistei (M. Lupescu) în 1910 lui G.T. Kirileanu, interpret al reținerii pe care o manifesta Titu Miorescuîncă nedecis să sprijine publicația.

În afara unui număr mare de învățători și intelectuali la apelul întemeietorilor lansat în iulie 1908, răspund cu entuziasm și o bună parte dintre colaboratorii revistei lui Artur Gorovei nemulțumiți de nesiguranța și neritmicitatea apariției ȘEZĂTORII. Corespondența dintre M. Lupescu și G. T. Kirileanu, prieteni de o viață, vivificatori ai revistei fălticenene și după 1921 (anul dispariției rev. ION CREANGĂ), ilustrează starea de spirit generală la apariția anului periodic. Spre a limita comentariile reproducem acceptul prin sine grăitor al lui G.T. Kirileanu la primirea invitației semnate de Lupescu, Mrejeriu și Pamfile: "Iubiți prieteni / Primesc cu plăcere a mă număra printre *tovarășii întemeietori* ai revistei de literatură poporală "Ioan Creangă" ce plănuiți a scoate în Bîrlad, trimițîndu-vă cotizația pe lunile August- Dechemvre 1908 (25 lei). Nădăjduiesc a vă trimite și un articolaș săptămîna viitoare, spre a se tipări în nr. 1. Aș dori însă a mă împărtăși și pe mine cu articolul program ce aveți de gînd a-l pune în fruntea revistei, precum și cu planul copertei și al formatului, spunîndu-mi cine va priveghia alegerea și tipărirea materialului. Urînd revistei și lucrătorilor ceasul cel bun și spornic, sunt al Dv. Cu totul devotat, G.T. Kirileanu". (2) Dovada de pricepere și hotărîre a întemeietorilor nu întîrzie ș iată-l pe Kirileanu reacționînd la vederea la vederea primului număr:"Iubite moș Mihai / M-am spăriet de graba apariței lui"Ion Creangă"! M-am gîndit la Baiazid *Fulgerul* și la iutele de condei Iorga! Noroc să vă dea D-zeu și spor după dorință! Am cetit no. 1 și mi-a plăcut. Și d-lui Butculescu i-a plăcut. Articolașul meu poate veni și peste 5-6 zile ca pentru no. 1.

Știți eu sunt cam migălos și de *fulger* la scris și mai cu seamă la tipar!... Prea mare cinste mi-a venit prin întîmplarea ordinei alfabetice: nu merit cinstea a fi întîiul. Adînc devotat, Ghiță. Trimit 25 lei contribuție la "Ion Creangă" pe lunile August-Dec. 1908. (3) Scrisoarea expediată spre Zorleni la 6 august 1908 arată că pe 1-2 august primul număr din revistă fusese expediat abonaților prezumtivi. Deși tîrziu înștințat, G. T. Kirileanu — de altfel un reprezentant tipic al momentului folcloric – apare ca prim întemeietor prin grația "ordinei alfabetice" fapt care se va prevala și într-o scrisoare către A. Gorovei care se arătase nemulțumit de participarea sa la noua grupare.

Trecînd peste atîtea aspecte interesante legate de apariția revistei trebuie să remarcăm încă o dată că publicația era o necesitate a momentului impusă de bogăția materialului depistat și de mulțimea culegătorilor. Dacă începutul secolului al XX-lea consemnează în folcloristica românească, această mișcare fără precedent în direcția consemnării a "tot ce-i făurit de popor în limba sa curată și neprefăcută", rădăcinile ei trebuie depistate cu mulți ani înainte, deoarece dacă spiritul lui Alecsandri și-a pus pecetea asupra modului de tipărire a culegerilor, *sfera* acestora rămîne delimitată de Hașdeu. Curentul acesta – să-i zicem romantic – ajuns la paroxism după 1900 – trebuie înțeles ca o manifestare plenară a avîntului generos legat de cultul, nu atît pentru sat, pentru țăran, cît mai ales pentru valorile artistice și sufletești perene, încă vii în mediul celor ce se ridicaseră pe o altă treaptă de civilizație. Relevînd sprijinul învățătorilor pentru o așteptată nouă mișcare la sate, Spiru Haret constata că "nimic mare și temeinic pentru binele sătenilor nu se va putea întreprinde fără concursul

acestor oameni pricepuți, harnici și devotați“, (4) ceea ce reprezintă deja o recunoaștere a meritelor învățătorimii.

Pe de altă parte înaltul patronaj al Academiei oferea satisfacția morală și poziție socială pentru cei cu asemenea preocupări. Înclinarea firească spre productele spirituale, determinate de setea dintotdeauna de cultură, își găsea astfel vadul firesc de valorificare (și realizare-recompensare). Colecția “Din viața poporului român“ (înf. În 1908) era o recunoaștere oficială a puterii și rădăcinilor de mase a întregului curent. Reacțiile lui Densusianu, Lovinescu, Mai tîrziu D. Zamfirescu, întrevăzători ai unor noi direcții ce se profilau (de fapt numai primul a descifrat direcții viitoare), chiar și ale lui Tudor Pamfile care- și propunea să tipărească “tot ce va interesa românismul…“ sunt tot o urmare a vigurozității arborescente a momentului. Expresia cea mai relevantă a momentului cultural-folcloric de la acest început de secol au fost revistele ȘEZĂTOAREA și ION CREANGĂ.

În ceea ce privește revista bîrlădeană remarcăm că atît prin seriozitate cît și prin profilul ei a atras pe unii de care nu s-ar fi auzit niciodată în publicistică dacă n-ar fi descoperit această posibilitate de autodepășire, fapt ce se constituie într-un merit al întemeietorilor.

Lărgirea sferei culegerilor în scopul realizării acelui visat corpus al folclorului, s-a materializat prin permanetizarea unor rubrici, mereu îmbogățite, semnate de consacrați și începători. Rubricilor primului număr (Povești, Botanică populară, Povestiri și legende, Cîntece bătrînești, Boli omenești, Leacuri și descîntece, Urații, Cîntece, Datine și credințe, Colinde, Vrăji și farmece, Glume, Jîtii, Taclale, Cronica), li se adaugă altele noi, în funcție de materialul primit spre publicare: Articole diferite, Boale la vite, Leacuri și

descântece, O samă de cuvinte, Ghicitori, De-ale copiilor, Bocete etc., practic nerămînînd domeniu folcloric neexplorat. Trecînd peste compartimentarea adoptată de întemeietori, observăm că în cei exact 13 ani de efectivă apariție (august 1908- iulie 1921) în revistă s-a tipărit un material extrem de bogat și de o mare valoare folclorică, lingvistică și documentară. Printre altele, cele 83 de basme, 2 380 de datine și credințe, 985 ghicitori, 489 "de-ale copiilor", 4 030 de cuvinte dialectale, explicate, 1 874 de proverbe, zicători și expresii populare etc., alcătuiesc un fond de o importanță deosebită pentru cunoașterea geniului poporului.

Revista a fost primită cu deosebit entuziasm de mulțimea culegătorilor, în mare majoritate învățători și intelectuali, chemați "să pună umărul și aice" îndeosebi datorită contribuției pe care o puteau aduce colaboratorii săi la promovarea cîntecului popular românesc, specie de cea mai largă adeziune sufletească.

Instituirea unor rubrici permanente dintre care pînă în 1917 n-a lipsit compartimentul intitulat "cîntece", a fost determinată pe de o parte de dorința cuprinderii tuturor aspectelor creației populare – atît cît își puteau da întemeietorii seama – iar pe de alta de intuirea posibilităților intelectuale și preferințelor colaboratorilor. După cum se știe, textul literar este partea cea mai ușor transcriptibilă din cadrul cîntecului popular, oferind și un grad sporit de autenticitate. Iată dar cauza pentru care majoritatea culegătorilor, adică 173 din cei 275 de colaboratori ai publicației, și-au îndreptat atenția asupra acestor produse folclorice. Abundența materialelor pentru acest sector (de altfel totdeauna bine alimentat și echilibrat) îl determină pe conducătorul revistei să intervină, în 1909, cu rugămintea: "Avem atît de multe cîntece sosite din toate

unghiurile țării, în cît rugăm pe colaboratori a nu ni mai trimită în acest an. În locul lor primim: Povestiri și legende… Urații, Ghicitori… Și povești avem pentru acest an. Dar să nu se înțeleagă rău: nu aruncăm și nu pierdem nimic“.(5) Totuși afluxul de culegeri nu scade, ceea ce-l determină pe M. Lupescu să-i scrie în martie 1910 lui Kirileanu: “avem atîta material de publicat de te crucești“, fapt ce atestă larga aderență a revistei din Bîrlad, deși nu-și încetase apariția nici ȘEZĂTOAREA. Cele 1000 de exemplare are revistei satisfăceau gustul cititorilor și în parte al specialiștilor care urmăreau evoluția acesteia. (Revista a fost încurajată de Delavrancea, Vlahuță, Bianu, Miorescu, etc. iar de peste hotare mai ales de J. Urban Jarnik, G. Weigand, M.Friedwagner ș.a.).

Cîntecul popular, prin partea sa literară, s-a consemnat în revistă în măsura cea mai mare, comparativ cu celelalte specii folclorice. Nu numai cifra cantitativă impresionează – peste 2 500 de “cîntece“ tipărite – cît mai ales calitatea textelor consemnate, fapt ce dovedește o puternică bază de selecție. Alături de doinele de dor, de jale, de haiducie, de cătănie, etc., revista pune la îndemîna cercetărilor numeroase cîntece satirice, cîntece de ceremonial ori de teatru haiducesc, strigături în joc, cîntece de leagăn, cîntece din folclorul copiilor, urații, etc. Prin bogăția sa tematică aceste cîntece se constituie într-un fond de certă valoare științifică încă insuficient studiată. Impresionează aria geografică de pe cuprinsul căreia colaboratorii adună “firișoare de aur“ și le trimit “prețioasei reviste“ : aproape toată țara, dar mai ales Moldova de jos, Muntenia și Oltenia. O sumară privire asupra speciilor difuzate confirmă aserțiunea lui Tache Papahagi că “Moldova deține întîietatea în creațiunea satirică, în special cu spirit anecdotic“.(6) Lirica difuzată impresionează mai ales

prin varietatea motivelor vehiculate. Cîntecul de dragoste și dor rămîne preponderent, dar la fel de bine reprezentată în paginile publicației este lirica erotică, de înstrăinare și de haiducie. Poezia cîntată în legătură cu care Tudor Pamfile încearcă și unele considerații teoretice în prefața la "Cîntece de țară" (1913), s-a aflat permanent în atenția culegătorilor, fără a se aplica cine știe ce criterii estetice, de altfel greu acceptabile pentru o revistă care trăia numai din abonamente și trebuia să fie citită în toate provinciile locuite de români. Printre acei cu cele mai multe colaborări apar următorii culegători: N. I. Antonovici (din județele Iași, Vaslui), I. C. Beldie (Jorăști-Covurlui), I. Boca, D. Dan (Bucovina), V. I. Căuea(jud. Tutova), G. C. Constantinescu, C. Daniilescu, I. N. Popescu (jud. Romanați și Vîlcea), N.I. Dumitrașcu (Dolj), Gh. Fira (Ștefănești- Vîlcea), Tr. Gherman (din Budatele- Ardeal), N. V. Hîncescu (Dorohoi), D. Mihalache (Goleștii- Badii-Muscel), Lecca Morariu (din jud. Suceava și Bucovina), V. Sala (Bihor), Dobre Ștefănescu (Ialomița), Șt. St. Tuțescu (din Mehedinți și Dolj) etc. Numai în 1909 s-au publicat 242 de texte de către 48 de colaboratori (Șt. St. Tuțescu, tipărește 9 cîntece) iar în 1910, de către 54 colaboratori s-au tipărit 324 de texte, la care trebuie adăugate 12 colinde, 4 cîntece de stea, 9 cîntece bătrînești. Este lesne de observat că era acoperită aproape întreaga suprafață a țării iar, atît prin numărul de colaboratori, cît și prin cantitatea și calitatea materialului, publicația bîrlădeană depășea substanțial ȘEZĂTOAREA lui Gorovei.

Fără a intra într-o prezentare analitică observăm că realizarea acestui "colaj" spiritual, pe linia acelorași unde emoționale, manifestate între fruntariile patriei se constituie într-un merit de excepție al acestei reviste. Ilustrînd

expansiunea în timp și în spațiu, prospețimea unor cîntece de dragoste poartă ceva din atitudinea de totdeauna a oamenilor și locurilor românești, constituindu-se într-o sinteză dintre istoric și actual, dintre general și individual. Avem aici o icoană a gîndului și spiritului românesc.

Sub raport general-uman și în aceste cîntece românul are sufletul prins cu doina, indiferent de locul de viețuire:

Din fluier cînd prind a zice,
Mă pun jos și prind a plînge.
Frunză verde lemn domnesc,
Ziua, noaptea tot doinesc;
De dânsa nu mă hrănesc. (7)

mai ales când iubiții s-au despărțit din cauza uneltirilor dușmănoase pe care nu le-au putut evita. Însinguratul îngînă cuprins de tristețe:

Bate vîntul iarba-mi culcă
Dorul mîndrii mă usucă;
Bate vîntul iarba-mi crește
Dorul mîndrii mă topește.
Cînd aveam și eu drăguță
Îmi părea noaptea micuță,
Dar acum de cînd nu am
Îmi pare noaptea un an, (8)

Pentru că “dorul de la inimioară / nu mi-l potolește-o țară / numai neica într-o seară“. Atunci cînd dragostea a fost împărtășită feciorul poartă în inimă zbuciumul a două suflete, mai ales cînd nu se află la muncă : „și cîtu-i noaptea de lungă,

/ Eu am două doruri grele: / Dorul meu și-al mîndrei mele". Comuniunea cu natura nu poate lipsi nici aici:

Puică, de dor de la tine,
Multă supărare-mi vine;
Eu m-oi duce-n cea grădină
Sub o creangă de gheorghină
Și-oi plînge o săptămînă,
Pîn-s-a face o fîntînă
Și-oi striga sara la lună:
Hai puică la apa bună! (9)

Spațiul nu ne permite să stăruim cît de cît supra acestor valoroase creații. Fără îndoială există și aici interferențe între doine și cîntece iar în alt plan, cîntecul popular, acest domeniu artistic demn de tot interesul se află adesea intrepătruns cu alte genuri și specii ale literaturii populare. Nu lipsește metafora convingătoare care cuprinde referințe la diversele elemente ale lumii înconjurătoare (soarele, luna, stelele, etc.), intimitățile și frămîntările sufletești fiind sugerate inclusiv de simboluri meteorologice (ploaie, trăsnet, ninsoare, furtuni, vînt), ori florale.

„Un cîntec, cu cît are mai multe variante, cu atît ne arată mai mult că-i țesut pe un motiv mai general, mai național" scria T. Pamfile în altă parte(10). Și revista, ilustrînd oarecum teoriile acestuia oferă un material excepțional asupra studiului variantelor. De altfel culegerea, tipărirea și difuzarea cîntecului popular în variatele sale ipostaze s-a concretizat în afara consemnării celor 2 567 de cîntece (de către 173 colaboratori), prin publicarea a 78 cîntece bătrînești (11) culese de 37 folcloriști, a 117 colinde, 52 cîntece din

ceremonialul nunții, 7 bocete, numeroase strigături de joc și jocuri de copii, precum și prin obișnuitele număr de număr recenzii, bibliografii, studii și prezentări de cărți- reviste cuprinzînd cîntece populare.

Dintre speciile de largă respirație epică, balada a constituit obiectul atenției statornice a întregului grup de la ION CREANGĂ (mai ales dacă luăm în considerație numeroasele „cîntece" cu elemente de baladă în conținut).

Majoritatea cîntecelor bătrînești publicate aici au fost cunoscute cercetătorilor noștri de seamă întrucît au fost incluse și în volume de autor. Se poate face precizarea că nu toate cele prezentate sub această titulatură pot fi considerate ca atare avînd în vedere că „balada este cîntecul povestitor de ascultare, cîntec prin excelență eroic și amplu, despre acțiuni vitejești sau senzaționale, cu personaje înfrățite în desfășurarea vie a unui subiect adecvat". (12)

Atrag atenția mai ales prin realizarea artistică variantele în care întîlnim același cunoscut motiv al ignorării sfaturilor părintești, avînd ca rezultat moartea eroului.

În alte opt cîntece bătrînești, hoțomanul Codreanu păcălește pe mocan furîndu-i calul, apoi la stînă poruncește să i se aleagă pentru ospăț un cîrlan. Cel mai adesea ciobanul nu renunță ușor la dreptul său. Bunăoară în varianta publicată de Tudor Pamfile (în numărul 1, anul I), păstorul îl duce la judecata domnească în Iași, de unde Codreanu fuge la Chișinău, domnul fiind acela care-l face scăpat. Dintre baladele haiducești, Iancu Jianu cea publicată de P.Gh.Savin (13), prezintă contaminări accentuate cu alte tipuri, eroul este nimerit de șapte gloanțe, Oltul îl duce spre Dunăre, în timp ce murgul se pierde în codru.

Surprinde un alt element contaminativ – alegoric – din cîntecul bătrînesc "Gheorghe Ardeleanu", mai ales prin tabloul ce urmează blestemului ca eroul să ajungă „rob la turci", să tragă „ziua la catargă / Sara s-o tragi pe uscat / Iar noaptea cu fer legat". Corespondența dintre personajele reale și permanențele faunistice din creația populară – fiecare după cît le consideră țăranul de vrednice – frapează :

Tu înainte să te duci,
Pînă-i găsi plug de cuci;
Coțofană
La cormană
Și pe urs ținînd de coarne
Iar pe-ariciu
Pogoniciu
Tat-al pițigoilor,
Înaintea boilor,
Pitulicea fată mare
Ducînd la plug de mîncare. (14)

Eroii acestor balade aparțin unor regiuni, dar cadrul și caracterul acțiunilor sunt tipic românești. Enumerarea doar a cîtorva titluri sugerează atît varietatea tematică a baladelor cît și atenția acordată genului: Badea, Chira, Corbea, Encea Săbeencea, Antofiță, Dragoș, Iovan Iorgovan etc.

Din păcate, pregătirea culegătorilor n-a oferit posibilitatea consemnării părții muzicale, deși revista putea publica fragmente ori bucăți întregi. Din acest punct de vedere ION CREANGĂ deschide drumul IZVORAȘULUI de după război, deși culegerile cuprinzînd și partiturile muzicale sunt relativ puține. Că și culegerea muzicii populare a fost în atenția

conducătorilor revistei – de altfel mereu receptivă la nou – o probează apariția încă din primii ani a unor fraze sau arii muzicale (în cadrul studiilor sau pe coperțile revistei), precum și numărul mare de melodii aflate în mapele cu manuscrise donate de Pamfile Academiei, prin testament. Lipsesc însă informațiile necesare cercetătorului de astăzi la melodiile însoțite de texte, ambele de reală frumusețe intitulate „Dorul mîndrii" și respectiv „Fa Mariț̦o" (15), sau la cele fără cuvinte ca „Hora lui Mațosu" care „se cînta acum 20 de ani în Spătărești- Suceava" (16). De reținut și o premieră în folcloristica noastră, un „cîntec al cerșetoarei" cules din Afumați- Ilfov și un „cîntec al pustiei"cu însemnarea „cîntec popular 1770, singura variantă", fără note.(17)

Aspectului coregrafic i s-a acordat mai puțină atenție, acele puține consemnări sunt un alt rezultat al eforturilor de promovare a artei populare, în speță cîntecul popular urmărit ca manifestare sincretică în procesul elaborare- receptare. Folcloristul oltean N.I Dumitrașcu, care după Al. Vasiliu și Tudor Pamfile aduce servicii deosebite în ceea ce privește cunoașterea folclorului din localitatea natală, încearcă un studiu „Despre cîntăreții din nai" (18) iar cu altă ocazie consemnează „O parte din horele ce se cîntă și se joacă în com. Boureni- Dolj": alunelul, bobocica, ceardașul, ciocîrlia, galaonul, măturelele, rața, rogojanca, sîrba, sîrba moșilor, siminocul, țăpușul, etc. (19)

S.P. Colibași prezintă "jocul călușarilor" și respectiv paparudele din Hălăngești, în cel din urmă articol surprinzînd prin cîteva notații caracterul sincretic al manifestării.(20) Intuind această particularitate, N.I. Dumitrașcu scrie studii despre nunțile țărănești, în timp ce o altă sumă de culegători descriu logodna ori alte manifestări sincretice legate de ciclul

vieții omenești sau obiceiurile calendaristice. În sensul încurajării rapsozilor popular sunt inserate mențiuni și știri despre aceștia. Lipsindu-se pregătirea necesară, acești bravi cercetători ai culturii populare se mulțumesc, așa cum era și normal, la descrieri sărace și puțin folositoare studiilor actuale.

Ca formă de promovare a cîntecului popular românesc, prezentarea elogioasă a volumelor tipărite de diverși cercetători ai folclorului muzical a devenit fapt obișnuit, Pamfile fiind prompt și atent la meritele acestora. Cronicarii revistei, în special Pamfile, semnalează astfel interesul pentru folclorul românesc al prof. Bela Bartok care conferențiase "Despre cîntecele și muzica populară românească din Comitatul Hunedoarei", în subtext conducătorul revistei exprimîndu-și insatisfacția că acest aspect al culturii populare este încă insuficient studiat. (21) Sunt observate realizări și neîmpliniri ale unor volume ca "Dorul și alte cîntece" (I. L. Ciuncanu), „Cîntece populare românești din din comitatul Bihorului" (Bela Bartok), „Cîntece din popor" (P. Ciorogariu), "Cîntece și chiuituri" (I.C. Beldie) etc., iar Al. Vasiliu încearcă un studiu în paginile revistei „Despre cîntecele poporale" în scopul, dealtminteri mărturisit, de a-i ajuta pe consumatorii de literatură populară să-și formeze opinie sănătoasă și rafinament. Remarcarea „Colecției de melodii populare" (M.I. Apostolescu) a culegerilor de cîntece ale lui N.I. Dumitrașcu, recenzarea cumpănită a multor volume de cîntece printre care cele ale lui Al. Vasiliu, Pompiliu Pîrvescu (Hora din Cartal), Fl. Cristescu, ș.a., a colecțiilor de colinde ale lui A. Viciu, Șt. St. Tuțescu etc. au contribuit – mai ales dacă ținem seama de circulația revistei – la formarea gustului public alături de informarea prin bibliografierea atentă sau anunțurile obișnuite.

Un aspect și mai puțin cunoscut în activitatea celor grupați în jurul revistei bîrlădene, dar cu efecte propagandistice deosebite, sunt manifestările literar- artistice, pe care membrii „Academiei bîrlădene", condusă de T. Pamfile și poetul G.Tutoveanu, le organizau în Bîrlad sau în satele apropiate de oraș: Tutova, Perieni, Zorleni, Coroiești, localități în care domiciliau și culegători de frunte. Aici localnicii, după ce audiau conferințele ori materialele poetice însoțite de „sfaturi folositoare", urmăreau apoi interesante programe artistice în timp ce folcloriștii își notau ceea ce li se părea mai interesant.

Formele și procedeele de valorificare și difuzare a folclorului practicate la ION CREANGĂ, i-au asigurat revistei o autoritate greu de contestat. Comparabil cu celelalte publicații ale vremii, chiar față de ȘEZĂTOAREA-depozitara a circa 2 000 de cîntece populare, periodicul bîrlădean are un ascendent. Evitarea deliberată a teoretizărilor nu diminuează importanța publicației care-și păstrează realizările în direcția corpus-ului folclorului românesc.

Problema cîntecului popular contemporan l-a preocupat în mod deosebit pe Tudor Pamfile. Faptul s-a concretizat nu numai prin tipărirea culegerilor, îndrumările date colaboratorilor și încurajarea autorilor. Fervent culegător, ofițerul folclorist tipărește în colecțiile Academiei cunoscutele "Cîntece de țară" (1913) și adună material pentru tipărirea unor melodii, deși în nici un caz nu s-ar putea spune că era un bun cunoscător în această direcție. Modest și hotărît, Pamfile a evitat aspectele teoretice. Considerațiile din articolul "Literatura populară ca mijloc de creștere națională" (22), subliniază meritele lui Al. Russo în adunarea cîntecelor populare precum și permanența curentului promovat de aceștia

de-a lungul timpului dar constituie și o ocazie de reconfirmare a programului revistei: "se înțelege că alături de cîntece s-a cules și se culege tot ce privește literatura populară și așa se va urma". Fermitatea sa și a "tovarășilor întemeietori" și susținători este ușor relevabilă prin reușita revistei, izbînzile și împlinirile ei. N-ar fi exagerat să se considere că ființa pămîntească și spirituală a lui Tudor Pamfile s-a contopit în istoria folcloristicii noastre mai ales cu "revista de limbă, literatură și artă populară" ION CREANGĂ. Pledează pentru aceasta nu numai dispariția revistei doar cu puțin înaintea săvîrșirii din viață a lui Pamfile (revista își încetează apariția după numărul din iulie 1921, iar mentorul ei moare la Chișinău pe 16 octombrie în același an), cît mai ales legătura indestructibilă om- revistă care stăruie între contemporanii săi. Cultul pe care-l aveau ciracii săi pentru priceperea și puterea sa de muncă s-a materializat prin încercările de a-i continua opera prin alte reviste ca TUDOR PAMFILE și DOINA. Revista însă a murit odată cu Pamfile, chiar și pentru cel mai apropiat prieten și colaborator, Mihai Lupescu, singurul care ar fi putut-o menține la oarecare nivel. Valoarea materialelor consemnate nu numai că rămîne nealterată de vreme, ci dimpotrivă, cu cît ne îndepărtăm de anii apariției ei, importanța acestora crește. Momentul 1900 – 1916 rămîne unic în istoria culturii promovate de învățători.

Așadar revista de folclor ION CREANGĂ ilustrînd concepția generală în epocă, realizează în direcția consemnării și difuzării culturii autentic populare ceva mai mult decît alte reviste ale vremii, aducîndu-și o contribuție esențială la cunoașterea sufletului neamului nostru.

Stimularea valorificării speciilor literare, a muzicii și cîntecului popular, a coregrafiei – ca să nu amintim decît

aceste aspecte – i-au asigurat revistei un binemeritat prestigiu și unanimă prețuire.

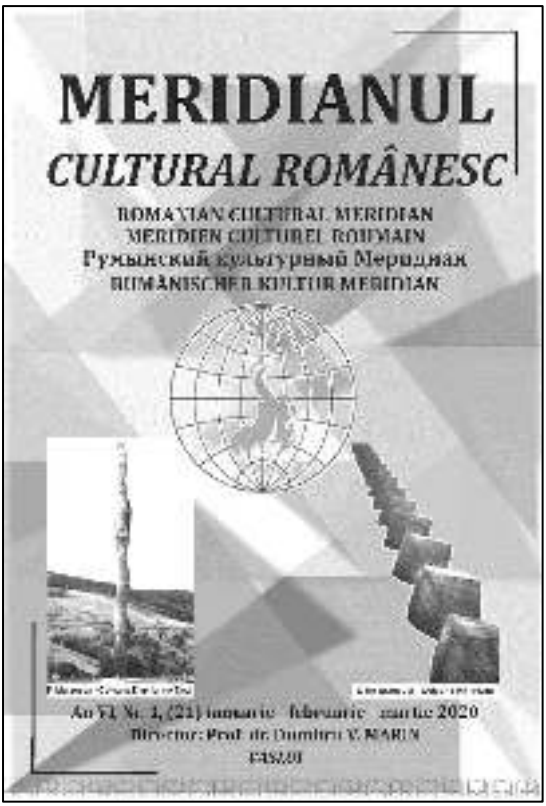
În ecuația unei continuități culturale după redactorul Tudor Pamfile, un mare critic literar se dovedește „spiritus rector" adică omul cu cea mai mare contribuție la apariția revistei „Viața românească" (1906), una dintre publicațiile cele mai importante între cele două Războaie Mondiale, pentru că în perioada comunistă aceasta n-a jucat cine știe ce rol, deși, a mai apărut în piața literară. Urme ale programului din Dacia literară (1840), și Convorbiri literare (1867), care n-a mai putut juca niciodată rolul de atunci, ar fi întoarcerea către folclor prin ION CREANGĂ, promovarea idealului național prin Viața românească și bătălia pentru limba română în Meridianul Cultural Românesc chiar de la apariție (2015).

Ibrăileanu era mai mare cu 12 ani față de Pamfile și a murit la 13 ani după el. El a făcut ca publicația ieșeană (precedată de Însemnări ieșene, din februarie 1919 și mai ales de Florile Dalbe, 1 ian.1919, și de prima de după război, ION CREANGĂ, apărută la 1 ianuarie 1918) să ajungă cea mai importantă în literatura română (a promovat marile valori ale secolului) după Convorbiri literare.

Viața românească și-a întrerupt apariția în august 1916 (războiul… ca și I.C.R.) și a reapărut în 1920, dar l-a promovat constant pe scriitor și folclorist până la moarte și, destul, după, considerându-l un scriitor popular foarte necesar în acel timp. Nu mai vorbim de notele și mențiunile mereu favorabile despre revistă și folclorul consemnat.

Altele erau condițiile, alții erau oamenii, altele veniturile, așa că a fost prima revistă care și-a plătit colaboratorii. Dacă ofițerul-folclorist era un fel de idol, „fac-totum" dirija cu excepțională competență culegerile

repovestitorilor, însuși era în prima linie, modera și încuraja, Ibrăileanu era mai democrat/aplicat la un scop și se ocupa de calitatea și impactul cultural al revistei și mai ales de mobilizarea condeierilor: „pe mulți i-am făcut eu harnici”. La acest secol distanță în care ne aflăm, Meridianul Cultural Românesc are un management care cuprinde priceperile și talentul ambilor, pentru că acesta a devenit de întindere internațională, iar întemeietorul ei îndeplinește toate rolurile pe care le incumbă apariția sa, inclusiv de finanțator. Dacă tot am vorbit de ceva mai mult de un secol de cultură, iată firul valorii se prelungește până în zilele noastre, cu oarecare diferență de specific: Ion Creangă era exclusiv de folclor, Viața Românească era preponderent literară, Meridianul Cultural Românesc venind dinspre jurnalismul cultural, are caracter de almanah de texte prin cele 21 de secțiuni ale sale. Mergând pe linia unei continuități să observăm rădăcinile ideologice în Dacia literară (1840), continuată de Convorbiri literare, Viața românească, cu ilustrare etnofolcloristică în Ion Creangă,

revenire valorică a Vieții românești și… după decenii Meridianul Cultural Românesc revistă care rămâne cea mai importantă și mai valoroasă pentru județul Vaslui, din toate timpurile. Oricum s-ar privi lucrurile, în 2020 nu există altă revistă care s-o egaleze pe aceasta, ca profil, ca dispersie în lume, ca masivitate, ca număr de colaboratori și, mai ales ca valoare a materialelor publicate. Peste 40 de academicieni, aproape 100 de doctori în științe, sute de creatori în diverse categorii artistice din lume, ar fi dintr-un fel de bilanț al celor peste 5 ani de apariție (aprox. 3500 de pagini, A4). M.C.R .a păstrat obiceiul premierii colaboratorilor în bani sau numere de revistă, a manifestărilor cu public, a lansărilor publice, etc.

„OMAGIU CĂRȚII ȘI CULTURII VASLUIENE”,
Ed a IV-a 27.04.2018: acad. Ionel MIRON, acad. C. TOMA, Prof.univ.dr. Daniela GÎFU, prof.univ.dr. Al. IONESCU, prof.dr. D.V. MARIN (organizator).

Un rol unic e al universitarului G. Ibrăileanu care mai întâi încearcă o societate pe acțiuni Viața românească (1920)

cu aceeași denumire (inclus și Pamfile printre societari) dar, mai ales asigură o apariție periodică atât a revistei cât și a materialelor semnate de marii scriitori ai timpului pe care i-a promovat. În primii ani de apariție, de departe tronează întemeietorul romanului istoric Mihail Sadoveanu.

Ca o constatare simplă și la Meridianul Cultural Românesc (160 de pagini pe nr., în A4) semnează nume mari și foarte mari de pe mapamond, iar încurajarea tinerelor talente face parte din politica editorială. Directorul revistei afirmă adesea: „eu sunt omul muncii mele imposibil de egalat vreodată" (oricum are un C.V. spectaculos). Tot în context: prin deceniile de apariție a ziarului Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău (din 1996) poate coborî rădăcini direct în secolul al XIX-lea, în 1870, când a apărut primul ziar local „Semenătorulu", la Bârlad, cu urme firave printre aparițiile de până la 1944, și nici pe departe continuator al comunistoidului „Vremea nouă" (după 1968). Dacă numărul colaboratorilor la ION CREANGĂ îl știm (276), cel de la Viața românească nu ne-a interesat, oricum mai mulți pe o așa perioadă, suntem siguri că numărul de 585 de la M.C.R., este de luat în seamă. Și, iarăși: situarea M.C.R. în acest context valoric ne face cinste, chiar dacă s-ar lua în calcul numai perioadele de vârf în existența fiecăreia. De reținut bătălia noastră pentru limba română într-o crâncenă încleștare cu refugiul pe online, cu noul fel de lectură pe telefon, în plină construcție a unei alte culturi existențiale. Cei doi conduceau și îndrumau publicații într-o lume cu evident cult al cărții, noi rezistăm tipografic și online împotriva unui particular val istoric defavorabil, prin eforturi adesea supraumane.

LANSARE DE CARTE:
BÂRLAD–VASLUI/PAMFILE–MARIN/
DESTINE ISTORICE

Joi, 7 decembrie 2017, la Bârlad, la Biblioteca „Stroe Belloescu", a avut loc lansarea celei mai recente cărți semnate prof. dr. Dumitru V. MARIN, carte intitulată „Bârlad – Vaslui/Pamfile – Marin/Destine Istorice", precum și a numărului 11 al revistei Internaționale de cultură – MERIDIANUL CULTURAL ROMANESC

Au fost prezenți elevi, cadre didactice și personalități ale culturii din județele Vaslui și Bacău. Cei prezenți au ținut o serie de cuvântări cu referire la opera și personalitatea autorului. Redăm fragmentar câteva intervenții:

Simion Bogdănescu, poet, scriitor, Bârlad:

„Stimaţi iubitori şi creatori de carte,

Avem în faţa ochilor noştri iluminaţi de cultură încă o apariţie editorială, trecută prin apa Iordanului publicistico-literar, cu numele „Bârlad-Vaslui/Pamfile-Marin/Destine istorice" al cărei autor este renumitul prof. dr. Dumitru V.Marin.

Proaspăt ieșită de sub tipar încât ne persistă în nări mirosul și freamătul răcoros de pădure, trimisă în lumină în regie proprie a fost pusă hotărât sub egida „Centenarul Marii Uniri – Studii, cercetări, eseuri, opinii" și are o finalitate declarativă a unei personalități cu o profesiune de credință străjuită ferm de conștiința propriei valori: „Precizez că m-am rispit destul în lume ca să nu știu cine sunt. N-am scris această carte și nici altele decât pentru memoria ISTORIEI, de care să-și lege viitorii măcar puțin din oferta lor de creatori, adică și pentru alți viitori".

Titlul pare a fi la prima vedere asemănător unui itinerar, ca o foaie de parcurs, cu aluzii rutiere, însă bate în adâncime transformându-se într-o emblemă a unor destine exemplare a două personalități culturale: Tudor Pamfile renumitul folclorist român (și) unul dintre întemeietorii societății cultural literare Academia Bârlădeană (1915), alături de poetul G. Tutoveanu și preotul Toma Chiricuță și Dumitru V. Marin care vrea să-și asigure încă de pe acum un loc celebru în posteritate. El știe ca și M. Eminescu faptul că și contemporanii și urmașii nu prea au îndemnul să ne eternizeze: „Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost/ Or să-și bată alții capul s-o pătrunză cum a fost?" Și atunci a recurs în această carte la o paralelă biografică și bibliografică descoperind similitudini de operă și fragmente de viață între Tudor Pamfile și Dumitru V. Marin.

Trebuie specificat din capul prezentării că nu avem o carte beletristică (literar-artistică), ci una de sinteză publicistică și de atitudine, după principiul moralist mai bine să te prezinți tu însuți decât să te înjure alții, sau, mai rău, să te ignore total. De altfel această atitudine autolaudativă (prezentă în destule cărți ale domniei sale), susținută de o

parte dintre confrați (prof.univ.dr. Alexandru Ionescu, prof.dr. Laurențiu Chiriac, poeta Gabriela Ana Balan, scriitorul Dumitru Brăneanu, prof.univ.dr. Mihai Miron, conf.univ.dr. Marian Petcu și alții) cu partea ei de adevăr a supărat pe alții care i-au devenit inamici în spațiul public. Sigur că devine supărătoare pentru unii lipsa de modestie (zic ei) prezentarea laudativă care aici e doar prezentare de realitate. Iată un exemplu: „Profesor la licee din Vaslui, pedagog, etnolog, romancier, editorialist, manager, reporter în 32 de țări din toată lumea, reușește două recorduri mondiale în jurnalistică, 6 naționale, 26 întâietăți în județul Vaslui, ajunge cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile."

Structura cărții urmează disciplina severă a unei opere publicistico-științifice, cu un accent pertinent pe memorialistică. Există inițial un Argument. Urmează patru capitole și până la un anumit punct există două personaje centrale: Tudor Pamfile și Dumitru V. Marin, după care rămâne doar Dumitru V. Marin cu diverse editoriale. Iată, Editorialul ca stare creativă: „Mă știu cel mai vechi editorialist din România așa cum întregul grup de presă este unic". Sau în alt articol: „în cei 47 de ani de când mă aflu în primul plan al culturii din Vaslui și întreaga Moldovă!". Sau altul: „dar acum este vorba despre ce a realizat Dumitru V. Marin în mandatele sale, și anume: „cel mai important prin apariția sa...". Altul „Azi punct și de la capăt...": „Probabil ar fi ultima dată când în acest colț de pagină mai scriu despre acest personaj unic, numit Dumitru V. Marin."

De apreciat sunt multe fațete ale activității lui. D.V. Marin care este un model de (om) actant, unul care se interesează și face, mai ales în domeniul publicisticii (curentul

cultural informațional); este un patriot (ce-și apără țara nevinovată – locul nu dobitocul).

Apără limba și literatura română prin editarea revistei Meridianul Cultural Românesc, prin numeroasele sale scrieri.

Dincolo de prezentare rămân faptele. Cât de rezistente vor fi ele în timp... tot timpul va decide! Nu noi oamenii! Totuși calitatea muncii sale de presă a meritat din partea Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România – Ordinul ziariștilor clasa I, aur pentru inițiativă și profesionalism în jurnalistică…

Alte aspecte

Putem sau nu putem să fim de acord cu unele probleme de mare importanță:

– Existența la noi a unei culturi paralele (laică și bisericească)

– Amenințarea cu dispariția a limbii române.

De apreciat este și faptul că dumnealui a avut un model în Tudor Pamfile („un flăcău înalt din Țepu”) și că la rându-i „un alt țărănel din Giurgioana” (așa se autodefinește D.V. Marin) înzestrat cu harul de A FACE devine astăzi sau, poate, și în viitor, un model cultural de urmat.

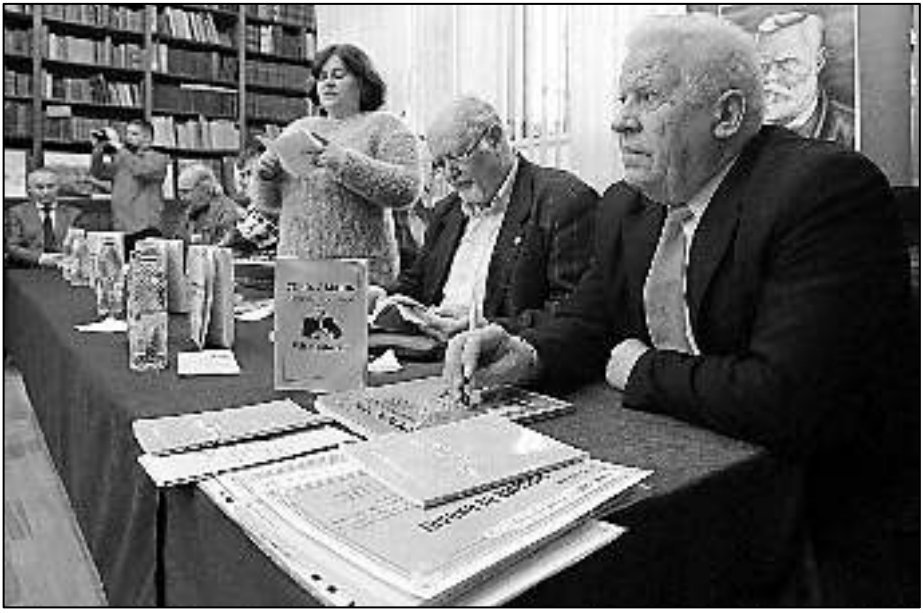
Cartea„Bârlad – Vaslui / Pamfile – Marin / Destine istorice” rămâne ca un document (și moral și sufletesc) în istoria culturală a Vasluiului din vremea noastră iar autorul ei merită felicitări, strângeri de mână și un nou impuls ca să mai scrie în continuare până la adânci…tinereți!

Cu aprecierea dintotdeauna.”

●

Gabriela Ana Balan, poetă, Alexandru Vlahuță – Bârlad: *„Este o onoare să vin să vorbesc despre această carte pentru că am văzut cu bucurie că la pagina 25 este și numele*

meu. Este o carte care pune stele pe cerul Bârladului. Vă rog să mă credeți că acest titlu, „Destine istorice”, nu este ales întâmplător și m-am gândit să vă fac o demonstrație așa mai pe limba mea. Eu am vorbit și la Vaslui despre jurnalistul Dumitru V. Marin care încearcă să pună jurnalismul cultural pe primul loc în cariera domniei sale. Punând pe primul loc jurnalismul cultural, pune de fapt Vasluiul pe harta lumii. Și când spun pe harta lumii mă gândesc că revista domniei sale este deja citită în întreaga lume.

Vreau să subliniez rolul domnului prof. dr. Dumitru V. Marin. Așa cum am mai spus, este cel mai valoros jurnalist vasluian din toate timpurile. Este singurul care reușește să facă ceva prin promovarea acestui jurnalism cultural. Referitor la cartea domnului Marin vreau să vă spun că ce vedeți aici nu sunt laude, sunt fapte. Așa cum am spus sunt stele pe cerul Vasluiului, stele culturale care o să ne lumineze frumos. Să sperăm că mult timp de acum înainte. Este trist din

păcate pentru că și astăzi în Vaslui, trebuie să țipăm pentru a ne face vocile auzite. Dar este bine că se strigă în cor și dirijorul nostru este Dumitru V. Marin, spuneam eu în articolul citat în această carte. Vreau să vă felicit și să vă dea Dumnezeu multă putere să reușiți să duceți mult mai departe tot ce ați început."

●

Costin Clit, istoriograf și scriitor, Huși:

„Mă simt onorat să mă aflu alături de omul Dumitru V. Marin în acest spațiu sacru. De asemeni mă simt onorat să mă aflu alături de dumneavoastră în Biblioteca „Stroe Belloescu". Revista Meridianul Cultural Românesc este una de tip caleidoscop cu caracter eclectic în care avem literatură, poezie, istorie, critică literară și altele. Încet încet această revistă s-a impus în spațiul vasluian, rămâne să se impună și în mediul academic. E greu de vorbit despre opera domnului Dumitru V. Marin. Este riscant să scrii o carte în care să faci o paralelă între tine și Tudor Pamfile. Oamenii răutăcioși ar putea să comenteze. Domnul Marin, din spusele sale în carte, a cercetat folclorul vasluian cât a fost în frunte la cultură și i-aș sugera ca să mai revină asupra dragostei dintâi, asupra folclorului, pentru că se pricepe. Revistele, în general cele locale, durează cam cât trăiește omul. Dar mi-aș dori ca peste 50 de ani asemeni revistei „Tudor Pamfilie" să văd și o revistă „Dumitru V. Marin"."

●

Vasile Chelaru, scriitor, Bârlad:

„De trei ani de zile frumoasa noastră limbă română, agresată fără milă de unii indivizi ce poartă fraudulos titluri

academice, intelectuali scăpătaţi ori conlocuitori ai patriei din rândul etniilor care nu-şi mai ascund ferocitatea, şi-a mai găsit un ocrotitor – revista "MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC". Bravul profesor dr. Dumitru V. Marin,

directorul revistei, exprimă un punct de vedere în editorialul "Promotori - Oraşe - Personalităţi; Centenar (1918-2018): Destine paralele despărţite de un secol", în numărul 3 , iulie-septembrie 2017, pag. 7, conform căruia "în realitatea de astăzi, iată însăşi limba română este în cel mai mare pericol, prin depopularea ţării, prin limbajul computerelor, prin cultura video, prin reformele din învăţământ, prin migraţia creierelor, prin uitarea limbii în diaspora", punct de vedere care ne dezvăluie o sinceră îngrijorare, o ameninţare la valorile şi principiile pe care le-a apărat de-a lungul carierei sale de professor, inspector şcolar, om de cultură, scriitor, publicist, om de presă. De altfel, cel mai facil mod de a-l

cunoaşte pe profesorul dr. Dumitru V. Marin (dacă totuşi mai este cineva care nu-l ştie) este de a citi editorialul amintit mai sus, unde el însuşi se prezintă într-o paralelelă cu Tudor Pamfile.

Revenind la "MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC", este evident că a apărut în vremuri în care cultura are alte linii de semnificaţie faţă de perioada când Tudor Pamfile a făcut să se nască "cea mai importantă revistă de folclor din toate timpurile – Ion Creangă", când presa scrisă este în agonie, când tirajul revistelor este mic, când numărul cititorilor s-a diminuat alarmant, odată cu diminuarea acelora înzestraţi cu harul scrisului şi creaţiei. Marele merit al domnului profesor dr. Dumitru V. Marin, fără a-l umbri pe cel al înfiinţării publicaţiei, este de a fi atras de partea sa, în misiunea de a apăra identitatea naţională, oameni de cultură, intelectuali autentici, poeţi şi scriitori din judeţ, din ţară sau de dincolo de hotarele ei.

Pot ei proteja ce s-a şubrezit în ultimii douăzeci de ani, pot readuce în conştiinţa tinerilor valorile naţionale, pot trage un semnal de alarmă celor care au puterea de a lua decizii şi de a propune reforme care să ocrotească educaţia, cultura, folclorul, arta?

Eu cred că da."

●

Viorica Ghenghea, președinta Asociației „Artă, Tradiție, Cultură" Bârlad:

„Așa cum v-am obișnuit, în tradiția Asociației, „Artă, Tradiție, Cultură" s-a inoculat ideia și obiceiul de a face surprize, la orice eveniment cultural – artistic unde participăm direct sau suntem invitați.

Astăzi sub auspiciile Asociației, „Artă, Tradiție, Cultură acești valoroși artiști bârlădeni și-au reunit o parte din creațiile lor, într-o expoziție de grup.

La această Lansare de carte artiștii plastici din cadrul Asociației, „Artă, Tradiție, Cultură: Pavel Grigoraș, Pavel Marian, Dumitru Butnaru, Viorica Ghenghea, Bogdan Neagu, Virgil Butnaru și Cristina Grigoraș, își expun frumoasele lucrări pentru a vă încânta privirea și sufletul și pentru respectul și stima pe care o avem față de omul, scriitorul, jurnalistul și distinsului realizator de televiziune prof. dr. Dumitru V. Marin și invitații domniei sale.

La o privire mai atentă, veți remarca expoziția de grup, care este formată dintr-un ansamblu de lucrări artistice de grafică, pictură și sculptură. Lucrările selectate pentru această expoziție, scot în evidență profesionalismul și talentul artiștilor plastici citați mai devreme, printr-o diversitate de stil, tehnică de lucru, formă și culoare."

●

Dumitru Brăneanu, poet, scriitor din Bacău
Președintele filialei Uniunii Scriitorilor Bacău:

„Această paralelă Tudor Pamfile – Dumitru V. Marin este o asociere interesantă și eu cred că are în primul rând un numitor comun faptul că amândoi provin din lumea cea sănătoasă, curată a satului. Tudor Pamfile de la Țepu și domnul Marin de la Giurgioana, comuna Podul Turcului. Valea Zeletinului este o vale bogată în spirite. Foarte mulți sunt cei care au ajuns academicieni, care au ajuns Profesori Universitari, Doctori. Această zonă spirituală a fost extraordinar de benefică pentru cultură și pentru știința românească. Dumitru V. Marin este o instituție, mai rar găsim

oameni - instituție, oameni care își sacrifică sănătatea, familia și banii.

Pentru mine este o mândrie să fiu astăzi aici, în această clădire, în această Bibliotecă cu atâtea cărți vechi.

Această paralelă între Tudor Pamfile și profesorul Dumitru V. Marin se susține și prin faptul că amândoi au fost editori de reviste Tudor Pamfile – Ion Creangă și domnul Marin – Meridianul Cultural Românesc și ziarul Meridianul plus prima Televiziune privată din România înregistrată cu nr. 001/TV/1993 este într-adevăr ceea ce îi dă o dimensiune cu totul aparte, post de radio, televiziune online, v-am spus este un om instituție. Dacă enumerăm toate aceste lucruri deja este un om instituție, și lasă în urma sa ceva care nu mulți au mai îndrăznit sau reușit să facă. Din acest punct de vedere nu putem să nu apreciem tot efortul pe care îl face domnul profesor Dumitru V. Marin pentru recunoaștere culturală atât a Vasluiului cât și a Bârladului, sau dacă vreți, a acestei zone. Acesta este meritul domniei sale mai ales că a adunat în jurul său mulți scriitori și din Iași, din Bacău, din Galați și Vaslui care publică și fac parte din colectivul de redacție ai acestei

reviste Meridianul Cultural Românesc și care se găsesc, mulți dintre ei, și în această carte.

Voi cita doar puțin din ceea ce am spus eu în această carte: „Apărută cu aproape trei ani în urmă Revista Meridianul Cultural Românesc s-a dovedit o inspirată inițiativă a inimosului profesor, ziarist și scriitor Dumitru V. Marin. S-a dovedit în timp că apariția revistei nu a fost numai pentru a completa o nișă, era necesară pentru a acoperi o plajă mult mai mare cu privire la activitatea de informare și atitudine în zona culturală, dar și socială, psihoculturală și cetățenească în domenii diverse ale existenței românești contemporane". Am scris mai multe dar când veți citi cartea veți vedea că este o părere sinceră despre ceea ce reprezintă această instituție care este domnul Dumitru V. Marin. Dumnealui este un prieten adevărat și un om adevărat eu îi doresc să o mai țină vreo 50 de ani tot așa, să aibă putere de muncă și să poată să ducă mai departe această Revistă..

Este o problemă mare pentru cei care am realizat aceste reviste, este foarte greu să găsim oameni dispuși care să plătească aceste reviste iar colaboratorii, cei care fac această muncă, nu sunt plătiți, o fac cu sufletul, cu inima, o fac cu mintea și poate de multe ori mai pun și bani din buzunar. Să fim realiști actul cultural nu este întotdeauna plătit și răsplătit așa cum ar trebui de către autorități. De multe ori suntem nevoiți să cerșim pentru ca să putem duce aceste reviste mai departe și să promovăm talentul pentru că este păcat, sunt foarte mulți tineri talentați, sunt foarte mulți scriitori, unii care s-au afirmat și pe plan internațional și național și este păcat să nu existe mereu această deschidere și această implicare permanentă pentru a susține actul cultural din țara aceasta, mai ales că la anul sunt 100 de ani de la marea Unire și cu

atât mai mult trebuie să avem aceste reviste vii şi pline de evenimente care să reflecte modul de a fi, de gândire, de a simţi şi de a trăi al românilor. Felicitări domnule profesor şi sper să reuşiţi să aveţi încă 50 de ani de acum în acolo."

●

Dumitru V. Marin, la această lansare:

„Vă salut pe fiecare în parte şi pe toţi la un loc. Este greu să fie egalat Dumitru V. Marin şi n-o spun cu fanfaronadă sau cu laudă, n-o spun ca să înfrunt vremurile. Am avut noroc, dorinţă de muncă şi probabil şi oleacă de minte ca să mă ridic de la copilul care a păzit oi şi vaci la Giurgioana, să învăţ, să am două facultăţi, doctorat şi aşa mai departe. Am avut noroc să parcurg o bucată din globul pământesc, patru continente e ceva, şi să stabilesc două recorduri mondiale. Unul este cel cu revista care are 359 de colaboratori după doar 11 numere şi al doilea este cel cu şefii de stat, eu am stat de vorbă cu nouă

preşedinţi de stat, un record mondial imposibil de egalat. Mă pot lăuda şi cu 14 prim-miniştri, că am stat de vorbă cu Papa Ioan Paul al II-lea la Cracovia, că am fost la trei întronizări de episcopi şi multe altele. Nu vreau ca aceasta să fie luată ca laudă dar trebuie să ştiţi că a existat un om care a reuşit atât de mult, încât nu poate fi aşa uşor egalat. A reuşit să facă şi grup de presă, iar C.D. Zeletin spunea că am avut şi cu ce. Eu m-am bucurat de aprecieri şi de la preşedinţi de stat la foarte mari scriitori şi academicieni. Ca să fii preţuit de vreo 33 de academicieni trebuie să ai ceva valoare. Este vorba de muncă, până la urmă. Am ziarul Meridianul care a trecut de 21 de ani. Fără „fata de la pagina 5" şi fără scandaluri. Am încercat să fie un ziar pe cât posibil cultural şi în ton cu părul meu alb. E şi acesta un ziar de record pentru că în judeţul Vaslui nu există un săptămânal de durata aceasta, iar în ţară eu nu cunosc să fie un altul.

În urma noastră nu există tineret care să vină şi să facă, să creeze. Spun că se face o altă cultură existenţială. Asistăm la aceasta. Limba română se strică prin calculator şi ori ştii să umbli cu calculatorul şi eşti în contemporaneitate ori eşti în afara lumii. Ce faci atunci? Alegi să strici limba cu bună voie. Cine pleacă afară pierde proprietatea neamului românesc, foarte puţini mai rămân patrioţi şi nu se mai întorc, şi, mai ales, pierd limba română. Domnişoară autoare Ana Maria Gheorghiţă, ai abia 18 ani, aştept să te public, să nu te laşi!

Poate să nu ajungem ca limba română să nu mai fie limba unui popor. Pamfile, (aşa cum scriu şi în cartea aceasta), aduna folclor acum 100 de ani (am luat ani de comparaţie 1912 şi 2012) „firişoare de aur din folclorul românesc.". Astăzi nu mai sunt în circulaţie acele firişoare de aur.

Schimbarea unei lumi astăzi se face în decenii nu în sute de ani."

●

Cristina Vizitiu, directoarea Bibliotecii „Stroe Belloescu", organizatoare:

„Despre d-l profesor m-am exprimat adesea, apreciind realizările jurnalistice, educative, scriitoricești și, energia sa greu-greu de egalat. A fost o plăcere și o onoare să organizăm această întâlnire, cu atât de multe personalități, în biblioteca pe care d-lui o cunoaște de peste 60 de ani. Noi, cei mai tineri, ne străduim să facem cât mai multe pentru promovarea limbii române, a talentelor locale și a unor tineri…cu mijloacele noastre specifice, dar reduse. Domnia sa a popularizat în Meridianul (de fapt, în ambele) sau Unison Radio din ce am

reuşit noi să realizăm de mai mare calitate. Întotdeauna mi s-a părut că el este mult prea cunoscut ca să mai repet.

Prezența unei expoziții de pictură, a alteia de sculptură, contribuția Societății culturale conduse de d-na Viorica Ghenghea, - observați ce tablouri frumoase – împlinesc sărbătoarea de astăzi, 7 decembrie 2017. Prezența unor prestigioase personalități ca d-na Petruța Chiriac, prof. Gheorghe Clapa, prof. Ghiță Cristian, soții Buța, a unui număr mare de elevi de la liceele bârlădene (mulțumim, d-lor directori), a altor oameni de cultură şi mult spirit, ne îndeamnă să continuăm.

Autorul vă oferă celor prezenți câte o carte cu autograf.

Vă mulțumim tuturor pentru participare."

MATERIALE DE PROFIL:
(publicate, în timp, selecții)

I. FOLCLOR – ETNOGAFIE

Articole și studii, înaintea tipăririi Tezei de doctorat

– „**Frumusețile poetice ale sătenilor și stăpâneau sufletul, 90 de ani de la nașterea lui T. PAMFILE**”, „Vremea nouă”, an VI (1973), nr. 1654, 22 iun. 1973, p.3.

– „**DIMITRIE CANTEMIR – un precursor în sociologie**”, „Scânteia tineretului”, an XXIX (1973), nr. 7524, 28 iulie 1973, p.5.

– „**O prestigoasă revistă de folclor: ION CREANGĂ**” (65 de ani de la apariție), „Vremea nouă”, an VI (1973), nr. 1690, 3 aug. 1973, p. 3.

– **Dicționar de pseudonime”, „Tribuna școlii”**, an III, nr. 109, 15 sept. 1973, p. 11.

– „**O prestigioasă revistă de folclor, ION CREANGĂ**”, „Cronica”, an VIII, nr. 41 (402), 12 oct. 1973, p.12.

– „**Argumentul folclorico – etnografic (D. Cantemir)**”, „Cronica”, an VIII, nr. 43 (404), 26 oct. 1973, p. 11.

– „**Valorificarea folclorului local în mișcarea artistică de masă**”, „Vremea nouă”, an VI, nr. 1775, 11 oct. 1973, p. 2.

– „**Considerații privind cântecul popular în cultura de masă**”, în vol. Cântecul popular românesc, studii de folclor, II, Com. De cult. și ed. Socialistă, Craiova, 1974, pp. 124- 138.

– „**Considerații preliminere privind promovarea cântecului popular la revista de folclor ION CREANGĂ**”, în vol. Cântecul popular românesc, studii de folclor, III, pp. 149-162 (1975) și EXTRAS.

– „**Un folclorist de seamă: Tudor Pamfile**”, „Cronica”, an XIII, nr. 25 (647), vineri 23 iunie 1978, p.6.

– „**Festivalul obiceiurilor de iarnă**”, „Vremea nouă”, an XV, nr. 2375/29 dec. 1982, p. 7.

– „**Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei**”, „Vremea nouă”, an XVI, nr. 2390/12 aprilie 1983, p.4.

– „**100 de ani de la nașterea unui mare folclorist: Tudor Pamfile**”, „Vremea nouă”, an XVI, nr. 2398, martie 7 iunie 1983, p.4.

– „**O valoare spirituală: revista ION CREANGĂ**”, 75 de ani de la apariție, „Vremea nouă”, an XVI, nr.2406, marți 2 august 1983, p.4.

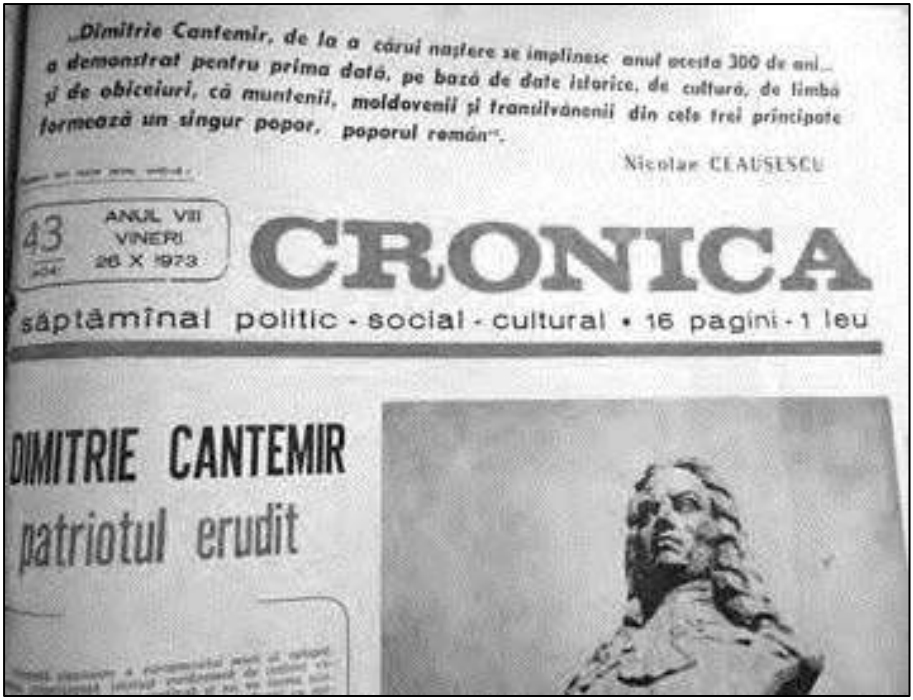
– „**Ninge pentru Cili**”, Evocare – vol. Nechita Stănescu, București, 1985, p. 387.

– „**Festivalul obiceiurilor de iarnă**”, „Vremea nouă”, an XIX, nr. 2585, 30 dec. 1986, p. 7.

ȘI MULTE ALTELE.

ALTE EXEMPLIFICĂRI:

DIMITRIE CANTEMIR: ARGUMENTUL FOLCLORICO - ETNOGRAFIC...

„Dimitrie Cantemir, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 300 de ani... a demonstrat pentru prima dată, pe bază de date istorice, de cultură, de limbă și de obiceiuri, că muntenii, moldovenii și transilvănenii din cele trei principate formează un singur popor, poporul român".

Nicolae CEAUȘESCU

43 ANUL VIII VINERI 26 X 1973

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural • 16 pagini - 1 leu

DIMITRIE CANTEMIR

patriotul erudit

Făuritor de seamă în cultura românească, spirit multilateral de tip renascentist, Dimitrie Cantemir are, la fel ca în atâtea alte domenii, contribuția cea mai importantă de până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, la fundamentarea unei noi discipline științifice, folcloristica.

La puțini ani după ce francezul Charles Perrault edita volumul său depovești (1694) cuprinzând Scufița Roșie, Albă cazăpada și altele, pe alte tărâmuri învățatul român manifestă preocupări de natură asemănătoare, mult mai complexe însă

prin amploarea cercetării întreprinse și prin varietatea materialului consemnat.

Există la savantul moldovean în primul rând, o înțelegere a faptului că nu se poate lipsi de argumentul folclorico-etnografic în demonstrația sa, mai cu seamă în ceea ce privește originea, vechimea și continuitatea românilor la nord de Dunăre. "Altminteri norodul - și la noi în Moldova ca și în alte țări pe care știința nu le-a luminat încă- este foarte aplecat spre eres și încă nu s-a curățat desăvârșit de necurăția cea veche, încât se mai închină și acuma în poezii și cântece, la nunți, îngropăciuni și alte întâmplări știute, la câțiva zei necunoscuți și care se vede că se trag din idolii cei vechi ai dacilor" (Descrierea Moldovei partea a treia, cap. „Despre religia moldovenilor"), notează el privitor la vigoarea tradiției.

Apoi, până la un anume punct, Dimitrie Cantemir a procedat cu proza populară precum, mai târziu, Vasile Alecsandri, bardul de la Mircești, cu poezia populară. Alegorica Istoria ieroglifică (1705) poate fi considerată o scriere îmbogățită în conținut, într-o formă tipic populară.

„Auziți voi, jigănii, nu atâta pe dinafară cât pe dinlăuntru văpsite… (după știința poporului, spre exemplu, câinele negru în cerul gurii e cel mai rău, n.n.) …părăsiți-vă mai mult cleștele strâmbătății în mâna lăcomiei a alcătui" căci „unde tirania stăpânește, acolo dreptatea se izgonește" moralizează autorul. Proverbele și expresiile populare vechi, atestatoare ale unei spiritualități multiseculare sunt elemente de referință la acțiunile personajelor cărții sale: cine nu vrea să frământe, toată ziua cerne; cine sapă groapa altuia, cade singur într-însa; lupul își schimbă părul dar năravul ba; socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg; norocul de multe ori

Portret în prima ediție a operei *Descriptio Moldaviae* (1716)

cu un ochi râde, cu altul plânge; cum îți așterni așa vei dormi; a râde pe sub mustăți; cu o falcă în cer și cu una pe pământ etc.

Amintim cu această ocazie de realizarea unui tablou, demn de pana lui Eminescu (posibil să-l fi inspirat pe poetul nostru național), al unui alai de nuntă care îl relevă pe filozof atent observator al lumii care nu cuvântă: „țânțarii cu fluiere, grierii cu surle, albinele cu cimpoi cântec de nuntă cântând, mușițele în aer și furnicile pe pământ, mari și lungi danțuri ridicară, iar broaștele toate împreună cu brotăceii din gură cântec ca acesta în versuri cânta…”.

Folosirea unor informații din eposul popular, literar (povești, legende, snoave, proverbe, tradiții) sau muzical (balade, cântece) în Viața lui Constantin Cantemir, Sistema religiei mahomedane – cu prețioase și bogate referiri la folclorul oriental -, sau în alte scrieri, dintre care „Explicarea științei muzicii într-un chip amănunțit” îl înfățișează ca pe un excelent cunoscător al muzicii culte dar și al folclorului muzical, din care utilizează arii și figuri melodice, culminează în expresiva „Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae” (1716), tradusă în românește sub titlul Descrierea Moldovei (1825), excepțională sursă de informare pentru toți iubitorii realizărilor spiritului popular. Deși faptul etnografic primează aici, în paginile cărții, găsim o sumă de descrieri pline de finețe ale unor datine, obiceiuri, tradiții - pe care le consideră partea

spirituală cea mai durabilă și „cu totul altfel decât celelalte neamuri”. Amănuntele despre folclorul coregrafic sunt dintre cele mai interesante, pentru vremurile noastre. De sărbători, observă învățatul, se execută un dans magic, considerat de Cantemir „eres” deosebit de variat și spectaculos „căci ei au peste o sută de jocuri felurite și câteva așa de meșteșugite, încât cei ce joacă parcă nici nu ating pământul și parcă zboară în văzduh”. Dansul acesta căruia poporul îi atribuie „puterea de a izgoni boli îndelungate” este executat de „călușari” care „se adună o dată pe an și se îmbracă în straie femeiești”. (Partea a II-a, cap. XVII „Despre năravurile moldovenilor”).

Notarea unei frumoase orații de nuntă (în proză) duce la convingerea prezenței foarte vechi a acesteia în repertoriul popular unde circulă (mai mult în versuri) și în prezent.

Amănuntele despre manifestări și credințe ale poporului în Drăgaică, Stafii, Ursite, Colinde, Zburători, Farmece, Descântece etc. considerate credințe deșarte, „rușinoase”, în legătură cu care își expune punctul său de vedere, dau astăzi lectorului imaginea unora dintre aspectele mitologico-tradiționale din cultura românească. Bunăoară unul dintre alaiurile perpetuate și în zilele noastre (cu destule schimbări și denumiri), turca, este „un joc închipuit în vremurile vechi de ură împotriva turcilor”.

Credința în zburători, reluată magistral în creațiile lor de I. H. Rădulescu și M. Eminescu, este explicată demitizant: „ei zic că este o nălucă, un om tânăr frumos, care vine noaptea la fete mari, mai ales la femeile de curând măritate… iar, unii bărbați însurați mai inimoși, au prins asemenea zburători și, când au aflat că sunt făpturi cu trup ca și alții, i-au pedepsit cum li se cădea” (Descrierea Moldovei, P. a III-a, cap. I, note).

Receptiv la problemele social-politice și culturale ale vremii sale, Dimitrie Cantemir, despre care în Istoria literaturii române, G.Călinescu scria că „îi plăcea să spună istorii, anecdote și are limbuția lui Creangă în debitarea zicătorilor populare”, a reușit să lase posterității un important număr de fapte folclorice cunoscute direct sau prin intermediari, material de studiu pentru posteritate.

Contemporanul lui Leibnitz, Montesquieu și Voltaire rămâne și prin această latură a operei sale un prodigios deschizător de drumuri și cel mai mare umanist din perioada feudală a literaturii române

(CRONICA, Anul VIII, nr. 43 (404), vineri 26.10.1973, pag.13: 300 de ani de la nașterea lui Dimitrie Cantemir.

●

UN PRECURSOR ÎN SOCIOLOGIE

Spirit renascentist - istoric, geograf, literat, om politic, primul autor român de lucrări filozofice propriu-zise cu sistem original, Dimitrie Cantemir, personalitate cu totul remarcabilă în știința și cultura românească, poate fi considerat unul dintre pionierii sociologiei românești și europene. „Printr-o pildă precât de rară, pre atât de lăudabilă - scrie pe diploma conferită de Academia din Berlin - și-a legat numele de cel al cercetătorilor științelor, și prin alăturarea sa la societatea noastră i-a adus acesteia cea mai aleasă podoabă și strălucire”. „Înclinarea demnă de cea mai mare laudă” îl conduce pe învățatul principe la observarea particularităților etno-psihologice ale moldovenilor, de multe ori prin comparație cu alte popoare.

Descriptio Moldaviae, alcătuită la cererea Academiei din Berlin, în 1716, este fără îndoială prima monografie din cultura românească și un prototip al genului, exemplu urmat apoi de întreaga Europă culturală.

Scrieri precum „Istoria hieroglifică", o primă încercare de roman social în literatura noastră, „Sistema religiei mahomedane", „Despre cauza fizică a monarhiilor" și altele, oferă numeroase informații asupra elementelor și fenomenelor autentice bazate pe cercetări directe specifice sociologiei. „Viața lui Constantin Cantemir" rămâne, de asemenea, interesantă pentru sociolog, prin atmosfera politică și reconstituirea unora din formele de organizare socială a vremii, fiind în același timp o excelentă scriere literară.

„Descrierea Moldovei", o carte de căpătâi pentru multe discipline științifice, reprezintă o bogăție de material cules și sistematizat cu peste 250 de ani în urmă (aproape 300, n.n.).

Prezentarea - sociologică, spunem noi azi - a cadrului social - istoric și geografic este grupată pe capitole precum „Despre felul de cârmuire a Țării Moldovei", „Despre obiceiurile vechi și noi la înscăunarea unui domn al Moldovei", „Despre boierii din Moldova și stările lor", „Despre legile țării", „Despre ceilalți locuitori ai Moldovei" etc. Ca însăși toată opera învățatului născut pe meleaguri vasluiene, și aceasta dezvăluie pe finul observator al moravurilor epocii, întotdeauna bine documentat.

Soarta mulțimii, asupra căreia în repetate rânduri se revarsă simpatia autorului, este înfățișată în multe pagini ale cărții.

Interesante referiri la starea socială a țăranilor sau „despre năravurile moldovenilor" pe care-i vede semeți și trufași, ori descrierea obiceiurilor, datinilor, tradițiilor la nuntă, logodnă, înmormântare, precum și diferitele aspecte social-

politice, oferă un tablou unic din epoca în care a trăit învățatul român. Nimeni până la Cantemir - și încă mult timp după sfârșirea sa din viață - n-a pus la îndemâna cercetătorilor material folcloric atât de mult care să servească mai bine la cunoașterea psihologiei poporului.

Cunoscând îndeaproape viața și firea locuitorilor de pe plaiurile românești, consideră că ,,locuitorii din Țara de Jos, de multă vreme obișnuiți să trăiască în război cu tătarii, sunt oșteni mai buni și de asemenea mai mânioși decât ceilalți"; vrednici și cumpătați în multe privințe, nu-i prea interesează morala bisericească: ,,despre slujba religioasă știu puțin lucru."

Lucrarea cuprinde multe referiri interesante cu privire la viața locuitorilor din estul Moldovei pe care-i descrie cu un plus de afectivitate. Simpatia lui se îndreaptă spre ,,republica" răzeșilor de unde s-a ridicat tatăl său, unde ,,locuitorii plătesc domniei în fiecare an o dajdie mică, toți sunt călărași sau călăreți",considerându-i viteji între viteji.

Proverbiala ospitalitate moldovenească nu putea lipsi din descrierea sa. Deosebit de primitori și sociabili, moldovenii,,pe străin îl primesc cu fața voioasă ca și când le-ar fi frate sau altă rudenie. Unii așteaptă cu masa de prânz până la al nouălea ceas din zi… să nu mănânce singuri."

Am spicuit doar câteva aspecte care probează preocupările sociologice ale acestui precursor glorios al nu mai puțin vestitei școli sociologice de la București înființată în perioada interbelică de Dimitrie Gusti.

Un motiv în plus să subscriem la cele spuse de Hasdeu în 1860: ,,Dimitrie Cantemir va trăi cât însăși limba română."

(Scânteia tineretului, anul XXIX, Seria II, nr. 7524/ 28 iulie 1993, sâmbătă, p.5)

Dintre alte scrieri:

D V. MARIN

CONSIDERAȚII PRIVIND CÎNTECUL POPULAR ÎN CULTURA DE MASĂ

Operînd cu termenul de *cîntec popular* în accepția de „orice poezie însoțită de arie muzicală“ și înțelegînd prin *cultura de masă* un sistem instituționalizat de valorificare și intensă stimulare a creației populare, de elaborare și difuzare multinivelară a valorilor materiale și spirituale create de omenire cu scopul transformării lor în fapte de civilizație socialistă și comunistă, să încercăm, în cele ce urmează, să stabilim relația dintre ele în *epoca contemporană*. (Trebuie să reamintim că nu există un consens asupra sferei, disciplinei și terminologiei corespunzătoare conceptului *cultură de masă*[1], neacceptat de o bună parte dintre cercetători și publiciști). Determinarea raportului cît mai exact dintre cîntecul popular și cultura de masă ar da măsura în care această componentă esențială a folclorului contribuie la realizarea obiectivelor majore ale epocii noastre și posibilitatea formulării unor cerințe și respectiv, a dimensionării corecte a eforturilor morale și materiale. Apărarea patrimoniului național de tendințe esoterice decurge legic și logic din marele efort de a democratiza cultura, bun de preț al maselor, ceea ce impune dezvoltarea cercetărilor pentru desprinderea unor măsuri stimulative. Problemele sporite prin descoperiri, cunoscute științific, pot fi rezolvate numai pe această bază.

„Educația politică necesită ridicarea cu orice preț a nivelului cultural“ — scria Lenin[2] — și folclorul, filtrul sensibilității noastre contemporane, avînd valoarea unei respirații multimilenare, este indubitabil o modalitate de cultură. „Singurul document străvechi“ cum îl numea

Sadoveanu, folclorul suferă mutații interioare în funcție de societatea care-l reproduce și „consumă". Fiind expresia unor mentalități foarte variate generate de grupuri sau societăți diferite, cu evoluții social-istorice inegale, este normal ca în folclor, să se manifeste unele tendințe noi. *Cîntecul nou* ar fi un exemplu. Și tocmai datorită adaptării conținutistice, folclorul rămîne aspect de bază al culturii. Cîntecul este o pictură vie a pasiunilor, moravurilor și obiceiurilor poporului nostru, caracterizat prin diversitate expresivă de formă, de atitudine și de caracter, de nuanțe ușor perceptibile, prin imagini folosite cu artă, distribuite cu gust și gingășie. „Cîntecul poporan este un produs poetic și muzical totodată, atît de împămîntenit în masa rurală, printr-o lungă transmitere orală, printr-o largă răspîndire în spațiu și prin mijloace stilistice proprii acestei mase, încît cel care-l zice, fie țăran, fie lăutar, îl zice în chip variat după timp, loc, împrejurări și contaminări personale, și nu simte întru nimic drepturi individuale de autor, cîntecul aparținînd tuturor ca expresie vie a viziunii poporane făcînd una cu virtualitățile limbii", scria D. Caracostea[3] cu aproape o jumătate de secol în urmă, surprinzînd cîteva din caracteristicile cîntecului popular. Privitor la prioritatea textului față de melodie, noi nu accentuăm decît că primatul textului, al cărui grad de expresivitate este mărit de linia melodică și întărit de costum sau dans în situații specifice, a fost demonstrat teoretic[4] și prin cercetări pe teren[5]. „Cîntecul dă ritmul, el statornicește lungimea și felul versului ; peste rimele cele mai dese, care se preschimbă necontenit între sine, povestea se desfășoară, bine ritmată, potrivit pe deplin cu acel cîntec călăuz și tovarăș, care merge el înainte și face ce vrea din ce vine după dînsul" scria N. Iorga[6]. La rîndu-i, expresivitatea melodică suferă de lipsa cîntecului așa cum dansul fără muzică nu este mai expresiv decît cîntecul fără cuvinte. Dealtfel, între muzică, dans și text există acea intrepătrundere organică proprie melosului popular ; împreună cu vestimentația acestea dau acel specific local, greu descriptibil. Sensibilitatea fiecărui auditor este impresionată cu o intensitate proporțională cu aptitudinea sa de emoție. Dar nu orice combinație de sunete și modulații desfată plăcut urechea, chiar concepută *în stil popular*. Și, din păcate, în procesul de valorificare a creației artistice populare a intervenit, la un moment dat, rutina

unora combinată cu neștiința altora, generînd prin aceasta vulgarizarea fondului emoțional, tocirea expresivității, nivelarea trăsăturilor stilistice zonale, a specificului, proces „poluant" observat în toate componentele folclorului, mai vizibil fiind în cîntecul popular.

Fenomenul culturii naționale este condiționat, în liniile sale esențiale, de componentele folclorului. Creația populară autentică este un factor dinamic, viu, al vieții culturale. Datorită caracteristicilor proprii cîntecului și unor anume facilități în receptare, putem afirma că dintre toate aspectele creației populare, cîntecul popular participă, cantitativ și chiar calitativ, într-un înalt grad la educația estetică a maselor, deși satele nu mai au astăzi o cultură exclusiv folclorică. Sfera expresivă a cîntecului popular — lirismul, liniștea, echilibrul, nedefinitul, într-un anume sens simțul pentru culoare și mișcarea ondulatorie — se încadrează perfect în ansamblul folclorico-educațional. Realitatea satului demonstrează că fenomenul culturii de masă nu este ori nu poate fi specific numai civilizației tehnice. Cel puțin în condițiile țării noastre — și cel puțin în actuala etapă de dezvoltare — afirmația lui Irving Howe — „Mass culture is an urban product"[7] — nu poate fi valabilă, atîta timp cît destule realizări spirituale contribuie la ridicarea nivelului cultural și spiritual al țărănimii, ba, mai mult, pătrund intens în mediul urban. Concursurile pe țară, pe zone folclorice, ale formațiilor artistice, festivaluri de diferite nuanțe, sînt prilejuri de valorificare a ceea ce este mai realizat, mai aproape de necesitate, modalități de integrare a folclorului în viața culturală a țării întregi. Transmiterea mesajului estetic este făcută mai direct, mai pregnant de lirica populară, din care o mențiune specială merită *cîntecul nou*, adesea cu funcționalitate deosebită față de folclorul tradițional. Și, în nici un caz nu se poate spune că *nu este receptat*. Folclorul prezintă interes nu numai pentru cercetători, ci și pentru însiși creatorii și consumatorii ce doresc să se instruiască. În acest caz competitivitatea asigurată prin metode proprii activității culturale de masă — festivaluri, concursuri, — și prin mass-media, asigură difuzarea și receptarea celor mai realizate producții. Se poate petrece, cu acest prilej acel fenomen propriu culturii care constă nu în răspîndirea valorilor, ci în crearea de către

însăşi masa oamenilor a elementului cultural-educativ. Întronarea atitudinii creatoare asigură acţiunii eficienţă şi, prin sine, constituie o contribuţie la culturalizare.

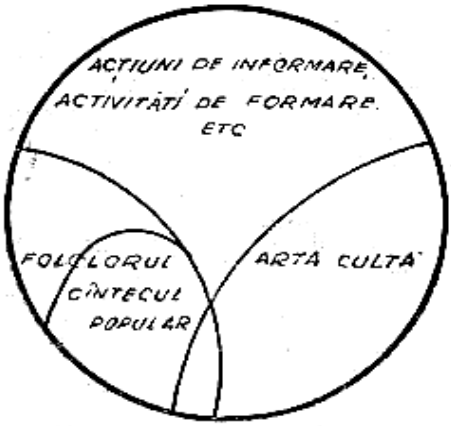
Folclorul, respectiv cîntecul popular, devine parte integrantă a culturii de masă în măsura în care este preluat şi se poate reprezenta de către grupuri largi de oameni, artişti amatori şi profesionişti. Este evident că dintre laturile creaţiei artistice populare, cîntecul popular întruneşte în cel mai înalt grad această condiţie. La crearea unui spirit comun şi a unor energii colective pe linia marilor tendinţe, valori şi ţeluri ale istoriei contemporane contribuie şi cîntecul popular.

Privit mai atent, observăm că funcţiile cîntecului popular se suprapun cu cele ale culturii de masă : de informaţie şi instrucţie, de formaţie — în ceva mai mică măsură — avînd în plus şi funcţii de creaţie, destindere-distracţie sau de cunoaştere (pentru copii). Sincretismul folcloric deschide larg porţile receptării. Indiferent de mediul social-spiritual al colectivităţii, cîntecul popular contribuie la educarea gustului pentru muzică, la dezvoltarea comportamentului cultural. Ajunşi aici, gîndindu-ne la climatul artistic, la integrarea în ansamblul educaţional de microgrup ori macrogrup se impune o consideraţie : cîntecul popular românesc este încă puternic şi de aceea intervenţia activistului cultural trebuie să se oprească la selecţia unor texte cu largă adeziune şi efecte importante în mutaţii caracterologice cu rol de declanşare a emoţiilor artistice, dar şi de vehiculare a unor idei-manifest pozitive, toate grefate pe o linie melodică remarcabilă, cu particularităţi cel puţin atractive. „Pentru a executa muzica populară trebuie un suflet liber de poet autonom", conferenţia la Paris în 1925, N. Iorga[8], ridicînd astfel problema interpreţilor de profil, încă actuală. (În această direcţie, eforturile făcute de către organizatorii festivalului „Maria Tănase", ediţia a III-a, 1973, merită aprecieri deosebite).

Aşadar, o componentă esenţială a culturii de masă este folclorul, iar în cadrul acesteia, cîntecul popular are ponderea cea mai mare în procesul culturalizării maselor. Nu este cazul să ne ocupăm de asimilarea creaţiei populare, întrucît aceasta a fost complet tratată în lucrarea prof. Al. Dima[9], pornind şi aducînd corecturile necesare unor teorii ale lui Erwin Gniza din *Die deutsche*

Volkskunde, nu ne ocupăm aici nici de problema importului și exportului de folclor, un alt aspect deloc neglijabil, dealtfel, în cultura de masă. Observăm numai, că schimbările culturale externe cu mare extindere în prezent, duc deocamdată la îmbogățirea emoțională și interpretativă, dar s-ar părea, fără urme prea durabile.

Încercînd o reprezentare grafică a interdependenței aspectelor luate în discuție trebuie să menționăm relativitatea unor asemenea ilustrații ale fenomenelor sufletești. Dar aceasta sugerează cel puțin raportul de care aminteam la început, ponderea cîntecului în ansamblul existenței culturale, precum și dinamica proceselor care pot avea loc. Ponderea cîntecului popular ca valoare cul-

turală nu poate fi determinată exact nici în cadrul unei familii, cu mult mai greu fiind la nivel de macrogrup. Pe baza unor cercetări și a unor teste se poate face însă o imagine de ansamblu care, după părerea noastră, ar coincide cu figura de mai sus. E de observat că toate instituțiile culturale își aduc într-o măsură mai mare sau mai mică aportul la formarea ansamblului spiritual, căutînd să umple diferitele goluri determinate de imposibilitatea existenței pregătirii tipic enciclopedice caracteristică secolelor trecute. Analiza calitativă și cantitativă la nivelul praxiologiei ar viza în esență transformarea în realitate a posibilităților existente, în

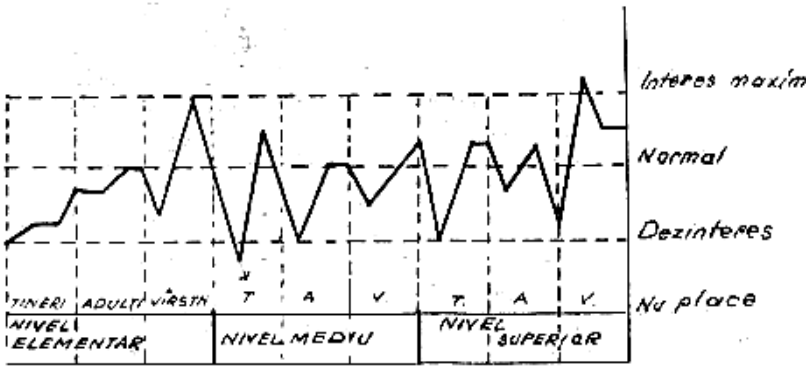
sensul optimizării interrelațiilor din circuitul menționat, al îmbunătățirii condițiilor de receptare și o contactare ideală a întregului public cu toate formele cîntecului popular românesc. Din păcate, în direcția aceasta s-a făcut prea puțin, inițierea și extinderea unor cercetări în direcția determinării efectelor educaționale în rîndul maselor în cadrul proceselor educaționale impunîndu-se cu necesitate.

Cîntecul popular este o inepuizabilă rezervă de nuclee muzicale utilizate cu mai mult sau mai puțin talent de rapsozi populari, muzicieni sau artiști profesioniști. Nu tot cîntecul popular, după cum nu tot ce este folclor, poate fi inclus în sfera culturii de masă. Toate celelalte acțiuni, activități, să le spunem de informare și formare a personalității, deci promovarea și difuzarea multinivelară a valorilor materiale și spirituale pornesc de la existența celor doi piloni ai educației: folclorul și valorile artei culte. La rîndul lor, arta cultă — într-un fel ar fi mai corect spus, profesionistă, cu un înalt grad de calificare — și folclorul au o zonă de interferență comună, evident variabilă, în funcție de grupul socio-cultural, atît la emițători cît și în canalele de transmisie și receptori. Apare folclorizarea unor producții *culte* — dintre care în zona Vaslui am cules de curînd, sub formă de baladă, cunoscuta „*Movila lui Burcel*" de V. Alecsandri, la Ion Țugulea din Deleni, — dar și aranjamentul și prelucrarea compozitorului — fapt atît de evident încît nu mai este nevoie de comentarii (Un exemplu negativ este „prelucrarea" cîntecului *Ciobănașul* destul de criticată în presă).

Vom încheia acest capitol amintind numai de deosebitele eforturi morale și materiale pe care le face statul prin instituțiile specializate (Comitetele de cultură, instituții cultural-educative, universități populare, cămine culturale și biblioteci etc.), o investiție de proporții, pentru ridicarea nivelului cultural al tuturor cetățenilor patriei. Îndeosebi activitatea Comisiilor de difuzare a cunoștințelor cultural-științifice urmărește popularizarea unor cuceriri ale științei, a unor realizări tehnico-științifice și a fenomenelor culturale de mare valoare cognitivă.

Graficul receptării cîntecului popular ne-a fost sugerat de o anchetă folclorică pe teren[10], în cadrul căreia am urmărit mai ales rangul la care ridică grupul de con-

sumatori această specie folclorică. Nu înseamnă totuși o evaluare conștientă nici măcar în cadrul celui de al treilea grup cuprins în sondaj și cu atît mai mult nu se pune problema unui repertoriu „etalon", fix ori comun. Chestionînd în pas aleatoriu, categorial în funcție de studii trei grupuri a cîte trei persoane, am totalizat piesele pe care subiecții : a) le pot reproduce sau b) le cunosc dar nu le pot reproduce și c) au auzit de ele, înșirînd un fragment, fără a ține seama de valoarea lor. Am urmărit în plus gradul de interes pentru cîntecul popular înregistrat la magnetofon, difuzat la radio sau televizor, ascultat la pik-up și în unele cazuri reținut din cadrul unui film, — diferențiat în zile de sărbătoare și de lucru. Pentru extragerea unor concluzii cît mai juste ar fi fost de dorit asigurarea unui echilibru între sexe, dar acest lucru n-a fost posibil, femeile fiind mai mult cuprinse în anchetă. Am obținut următoarea diagramă cît se poate de grăitoare :

Fără a urmări aici mai pe larg actul propriu-zis al receptării (în funcție de mobilitatea socio-profesională, impact informațional, revoluția tehnică, tendința de urbanizare, procesul de învățămînt etc., etc.) care nu interesează în cazul de față, am constatat, privitor la geneza și circulația faptului folcloric, că din ce în ce mai puțini creatori de folclor sînt suplinîți, pînă la un anumit punct, de mijloacele mass-media. Chiar acolo unde mai trăiesc bătrîni creatori, nu sînt integrați circuitului cultural.

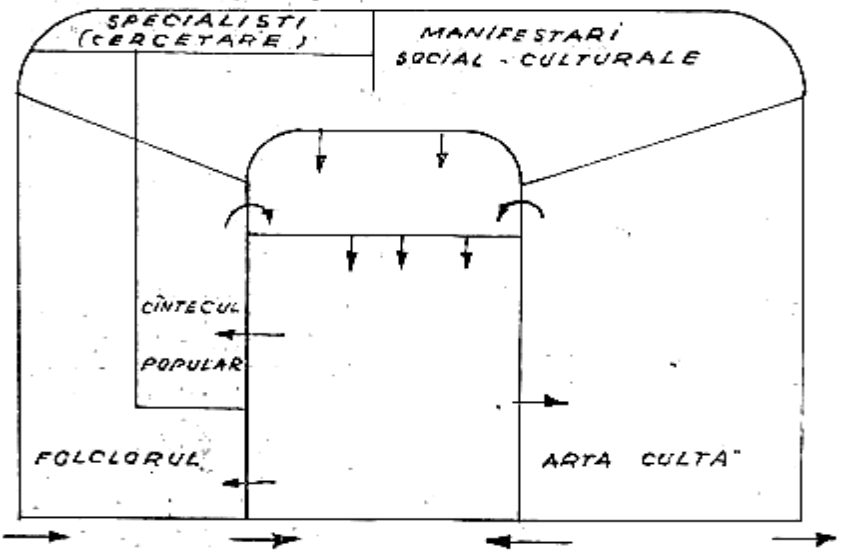
Poate și datorită faptului că în localitățile cuprinse în cercetare, navetismul este destul de accentuat.

Dacă mai vîrstnicii ascultă în special cîntece și dansuri populare, tineretul fredonează melodii de muzică ușoară, rar, de alte genuri și aproape accidental, în orice caz nu cu scop, ascultă cîntece și jocuri populare. Semnificativ, chiar în rîndul tineretului cu pregătire superioară interesul pentru cîntecul popular și pentru folclor în general se oprește uneori la limita de jos sau a neglijării.

S-ar părea că datele furnizate contrazic unele afirmații formulate anterior, cu privire la ponderea cîntecului în cultura de masă. De fapt este un anacronism care pune în evidență faptul că nu se face destul pentru ca tineretul să cunoască și să fie pătruns de valoarea culturală a cîntecului popular. Situația se prezintă mult mai bine pe măsură ce pătrundem în universul spiritual al adulților. Medalia are și un revers nedorit : pe măsură ce subiectul este mai vîrstnic manifestă mai mult interes pentru cîntec cu mai mult discernămînt asupra valorii dar, faptul negativ, dispare dorința audierii unor emisiuni de difuzare și popularizare a științei, a unor emisiuni cu scop instructiv-educativ. Atunci cînd se realizează adaptări avînd ca fond muzică populară, crește și numărul ascultătorilor (în special, la emisiunile de la radio). Deși nu putem extinde considerațiile în studiul de față, considerăm că posibila măsurare a puterii de înrîurire, a puterii de penetrație a cîntecului popular, deci alcătuirea parametrilor factorului efect, ar putea da mijloacele și aria de modificare a comportamentului în general și comportamentului cultural în special ; ar putea constitui un fapt oricum demn de atenția specialiștilor.

Ansamblul educațional, edificiu impunător al politicii partidului nostru, reprezentat destul de schematic, chiar simplist, în schema 3, oferă posibilitatea unor considerații realiste în legătură cu fenomenul eliminării subculturii. Folclorul prin marea sa putere de cuprindere și înrîurire este element component indispensabil în culturalizarea maselor, la fel ca și realizările artei culte. Acestea, împreună cu alte manifestări social-culturale

al căror centru esențial de difuzare rămîn instituțiile de profil, înlesnesc ridicarea nivelului cultural și spiritual al maselor largi de oameni.

Relevăm cîteva dintre aspectele esențiale, vizibile și în reprezentarea de mai sus :

1. În procesul cultural există o interinfluență reversibilă și variabilă (între cultură și noncultură, între arta cultă și arta populară etc.).

2. Fenomenul de lichidare a subculturii are un caracter permanent deoarece evoluția societății implică exigențe noi și cerințe spirituale deosebite de la o perioadă la alta.

3. Existența unor limite labile de acțiune și contraacțiune, atîta timp cît nu poate fi determinată contribuția precisă și caracteristică fiecărui sistem. Lipsa precizării ariei de acțiune (și a instrumentelor acțiunii) se răsfrînge direct asupra ansamblului care mai prezintă unele fisuri de ordin educațional.

4. Puterea de influență a folclorului scade în timp ce sistemele organizate specializate cîștigă teren, destul de des cu prețul unor nedorite diluări.

Printre altele ar mai fi de menționat că se observă o influență de jos în sus (negativă) tocmai acolo unde ne așteptăm mai puțin : slaba realizare a unor manifestări cu caracter științific sau oricum de ținută intelectuală ca efect al unor cauze subiective (dezinteres, lipsă de pregătire etc.) și obiective (imposibilitatea asigurării unui public bun cunoscător). Prin rolul său formativ cîntecul popular este un complex element de bază, vivace și spectaculos, folosit ca instrument principal în educație (nu numai în copilărie).

„A forma înseamnă a comunica cu alții și a facilita comunicarea între alții, asigurînd popularizarea acestui ansamblu de comunicații" nota Pierre Goguelin[11]. Noi credem că a forma înseamnă, în afara existenței cadrului precizat de cercetătorul francez, a asigura posibilitatea participării tuturor elementelor educaționale, gradual, la constituirea edificiului cultural. Interdependența cîntecului popular față de celelalte componente ale folclorului activ și pasiv, care manifestă tendința de restringere a sferei de influență, cît și față de instituții cu atribuții de valorificare, evidentă, nu-i anulează rolul de parte componentă. Folosirea cîntecului popular chiar ca fond, parte de susținere a altei acțiuni, este dovada importanței, demonstrează funcția de comunicare. Ceva mai înainte am scos în evidență primatul textului din convingerea că acesta e partea cîntecului care vehiculează cu cea mai mare pregnanță idei sau precepte morale. Deși partea cea mai activă a patrimoniului cultural și național, în general în cultura de masă, nu se are în vedere difuzarea lui (cîntecului popular) întotdeauna în funcție de categorii și valențe instructive. Făcînd parte, oricum, dintre aspecte care „prind", nu există plusul de interes reclamat de situație. Emisiunile radio furnizează destule exemple. Rezultatele cercetărilor de pînă acum sînt insuficiente pentru amplele cerințe ale conducerii științifice a acțiunii cultural-educative. Și ținînd cont că relația dintre cîntecul popular și cultura de masă este aceea dintre sistem și o parte a unui subsistem, desprindem cîteva constatări, extensibile în întregul sistem :

— Cîntecul popular aduce o contribuție esențială la îmbogățirea fondului general-uman.

— Fiind unul din componentele cele mai atractive și mai accesibile ale folclorului implicit și în cultura de masă are extensie atît pe verticală cît și pe orizontală.

— În procesul difuzării, transmiterii și receptării intervin momente de involuție (printre ale cărei cauze se numără intervenția „specialiștilor" de ocazie, tendința urmăririi unui pitoresc de suprafață ș.a.).

— În cultura de masă valențele educaționale și cognitive ale cîntecului popular nu sînt utilizate cu maximă eficiență, mai accentuat folosită fiind latura recreativ-distractivă (ca efect al și în subconștient).

Albert Thibaudet scria că „frumosul determină stări imprecise, dar e realizat prin mijloace precise"[12]. Cultura implicînd cunoașterea și perceperea frumosului în variatele-i ipostaze și, plurinivelar, reclamă valorificarea sub diferite aspecte și cu mijloace variate.

Subscriind constatării enunțate de cercetătorul amintit și adoptînd punctul de vedere potrivit căruia prin cultură s-ar înțelege o nouă dimensiune a societății evoluate în care nevoile biologice se transformă în nevoi culturale[13], stabilirea ponderii viitoare a cîntecului popular în cultura de masă ar putea fi numai un efect al cercetărilor interdisciplinare, concretizat în existența unor măsuri clare. Efect care nu poate fi corect evaluat în actuala fază a cercetărilor. În orice caz, cîntecul popular va rămîne în uzanțele procesului de ridicare a nivelului cultural, chiar dacă va mai involua o bună bucată de vreme (concomitent cu saltul spre o societate superevoluată). Nașterea ori conviețuirea într-o societate civilizată sînt insuficiente pentru formarea unor personalități multilaterale, complexe, reclamate de viața socială. Drumul spre o educație muzicală completă, ca element al culturii, trebuie să treacă prin muzica populară. Efortul în plus cerut din partea individului și a colectivității, pentru realizarea unor oameni de cultură (la niveluri ridicate de civilizație) implică orientarea în subsistemele sau elementele subsistemelor educaționale, pornind cel puțin de la ceva moștenit, însușit aprioric.

Culturalizarea maselor realizată prin intermediul familiei, școlii, organizațiilor de masă, așezămintelor culturale și instituțiile comunicației de masă, cuprinde în proporții diferite difuzarea cîntecului popular în pro-

cesul educațional. Condiția saltului este existența unei mase cultivate, unde aspectele materiale, morale, culturale, formează un nivel de ansamblu bine dozat. Faptul că însăși masa oamenilor își crează elementul cultural de care are nevoie trebuie urmărit cu atenție, pe de o parte pentru conservarea părții celei mai durabile, ca realizare de excepție, de cealaltă parte urmărindu-se stimularea procesului creator.

În stadiul actual se ivește necesitatea unor măsuri corective, în întreg sistemul educațional, cu rol de perpetuare și permanentă stimulare a folclorului muzical — cerut de însăși propria dezvoltare și perfecționare a oamenilor. Metodica acțiunilor reclamă o analiză responsabilă a culturalității și valențelor educaționale ale cîntecului popular (imposibil de realizat cu mijloacele amatorului), cu ajutorul căreia să putem răspunde unor întrebări direcționale : ce întreprindem, cui ne adresăm, în ce fel (prin ce mijloace, cu ce „mesaje"), cînd, de ce, cu ce efect etc. Adoptarea „perspectivei" științifice în acest domeniu implică o cunoaștere exactă a problemelor de rezolvat.

Ansamblul măsurilor care se pot lua pentru menținerea ponderii cîntecului popular în volumul instrucțional și educațional difuzat trebuie să aibă ca fundament concepția că funcția de cunoaștere avută de cîntecul popular în istoria civilizației se va menține pînă la dispariția sa. Că prin cîntec popular într-o anume fază de civilizație va trebui să înțelegem, alături de formele tradiționale (anonime, orale, colective) și existența unor prelucrări autoriale ori numai a unor motive populare, e iarăși o altă problemă.

Spectacolul rămîne calea principală de perpetuare a folclorului muzical și coregrafic, deși nu singura și nici ultima, mai ales în condițiile cînd la realizarea acestuia și-ar aduce direct contribuția cei care-l „practică". Ansamblurile (în sensul de grupuri mari) se dovedesc în practica culturală mai conservatoare și mai ferme păstrătoare ale patrimoniului activ.

Deși numai organizarea unor sondaje de opinie în legătură cu efectul creației-difuzării-receptării cîntecului popular — prin conjugarea eforturilor tuturor instituțiilor cu astfel de atribuții și care dispun și de mijloace tehnice necesare — ar furniza răspunsuri valabile la întrebările legate de modalitățile revitalizării acestuia, —

sau cel puțin numai pentru unele categorii, actuale — schițăm mai jos unele propuneri aplicabile cu eforturi minime, la toate nivelele (și fără pretenția de a „descoperi" ceva nou). Televiziunea, radioul, filmul etc., au încă resurse pentru mai bine. Îndoiala pe care o avem cu privire la posibilitățile generatoare de atitudini și conduite ale mass-media[14] trebuie să țină necontenit trează atenția asupra stării alienatorii provocată de acestea. Dacă în știință și economie se obțin rezultate superioare pornind de la realizări de seamă, perfectibilitatea reușitei artistice generează, paradoxal, regresiuni emoțional-creatoare, antitetic cu execuția plină de greșeli și discordanțe. Mijloacele mass-media devenind preponderente, să încercăm totuși exploatarea cu maxim de profit spiritual a acestora.

— Organizarea unor lecții de muzică populară la radio, concerte-lecții la televiziune și de către celelalte instituții culturale, ar contribui în mare măsură la orientarea publicului spre acest gen de muzică. Avem în vedere nu numai explicații pe marginea textului — melodie cu tare, cît mai ales „predarea" acestora de către rapsozi ori cîntăreți, cu părerile lor personale. Mai devreme ori mai tîrziu vor exista asemenea forme de difuzare a creației populare. Lecțiile acestea de cîntec (și de ce nu și de dans) popular ar suplini acele reuniuni astăzi disparate, după expresia prof. Gh. Vrabie „ocaziile folclorice — șezătorile cu program și oră fixă", cu atîtea efecte în plan artistic.

— Inițierea de către toate organismele cu atribuții de difuzare, a unor cicluri diferențiate, categorial și gradual, pentru difuzarea cîntecului popular, însoțite de un aparat critic minimal, ar putea provoca mai ușor acea trăire umană intensă pe care o numim bucurie artistică, contribuind mai mult la înțelegerea reală a esenței artei, decît actualele emisiuni de tipul „melodia preferată" (cu care ar putea coexista). /S-ar ivi o remarcă : abia reușim să realizăm calitativ ceva pentru muzică cultă ! Replica : muzica populară e „ușoară" ? Și cine are convingerea că difuzarea cu mijloacele și după metodele cunoscute asigură recepțarea emoțională ? /. Extinderea cercetărilor în direcția determinării efectelor educaționale în rîndul maselor de ascultători în cadrul proceselor culturale, ar duce cert la utilizarea mai rațională a acestor bogății native (și repede depreciabilă).

— Comitetele de cultură și educație socialistă, prin centrele de îndrumare a creației populare, ar trebui să nominalizeze creatorii și rapsozii populari, care prin măsuri stimulatorii să fie *antrenați în procesul de difuzare și creație* (cu evitarea concursurilor) în afara perimetrului domiciliat. Încercările de pînă acum s-au soldat cu birocratice rezolvări dăunătoare.

— Extinderea concursurilor „pe specii" de muzică și cîntec popular (balade, cîntece de lume, de joc etc.). Chiar însoțite de fenomene diluante acestea conduc la obținerea unor rezultate optimiste. Festivalul cîntecului popular „Maria Tănase" de la Craiova constituie prin rezultatele obținute, argumentul probant[15]. Adevărat este că în general se difuzează mai ușor partea subvalorică și că pentru scenă se pregătește altceva decît autenticul element local, dar efectul poate fi înlăturat reexaminînd cauza. Pentru că nu schimbarea locului este factorul alterant esențial ci, paradoxal, instructorul-regizor. Și o reciprocă : a afirma că lipsa atmosferei specifice nu impletește asupra autenticității și specificului zonal, înseamnă a greși cu știința celui care observă fenomenul dezrădăcinării, uneori brutale, a manifestărilor-spectacol ca nunta, teatrul folcloric etc.

Măsura în care cîntecul popular contribuie la realizarea obiectivelor majore ale epocii depinde îndeosebi de modul utilizării lui, calitativ, în complexitatea vieții sociale. Sub aspect cantitativ, încă mai există posibilități de selecție.

Insensibilitatea care se dovedește a fi în creștere se poate produce pe fondul unui gust incert sub presiunea frecventului contact cu stereotipul. Nu trebuie neglijat nici rezultatul interferenței dintre progresul tehnico-științific și viața artistică, acea „electrificare a artelor" (P.F. Lazarsfeld) care anulează calități tradiționale (să includem și dispariția unor instrumente tipic populare !).

Educația permanentă — și din acest punct de vedere — apare ca o necesitate impusă de procesul grandios al desăvîrșirii socialismului în care omul trebuie să rămînă continuu pe treapta cea mai de sus a cunoașterii și înțelegerii, cu un orizont cultural-științific optim, în vederea competentei rezolvări a sarcinilor profesionale. Profunde cercetări interdisciplinare care se dovedesc iminente vor indica, fără îndoială, calea sigură și eficientă.

Schițarea cadrului teoretic în rîndurile de mai sus, dacă nu poate cristaliza concluzii, oferă în schimb posibilitatea declanșării unor ipoteze de lucru în cadrul unor viitoare cercetări.

NOTE

[1] v. C. Potîngă, *Socialismul și cultura de masă*, Junimea, 1972.

[2] V. I. Lenin, *Noua politică economică și sarcinile comitetelor pentru educația politică*, *Opere complete*, vol. 44, ed. pol. 1967, p. 172.

[3] D. Caracostea, *Poezia tradițională română*, E.L. 1969, vol. II, p. 72.

[4] Idem, p. 565.

[5] M. Murko, *La poesie populaire epique en Jugoslavie*, Paris, 1929.

[6] N. Iorga, *Balada populară românească...*, vol. Pagini alese, E.L., 1966, p. 113.

[7] Irwing Howe, *Mass-culture*, The Press Glencoe, 1958, p. 496. (Apud C. Potîngă, op. cit., p. 213).

[8] N. Iorga, *Muzică românească*, Conf. ținută la Paris în 1925, 15 martie, în vol. *Muzică românească de azi*, 1939, pp. 13—20.

[9] Al. Dima, *Arta populară și relațiile ei*, Ed. Minerva, 1971.

[10] Comunele: Bălteni, Deleni și Rebricea, jud. Vaslui. Cercetarea inițială a fost efectuată în satul Giurgiuoana, jud. Bacău unde s-au constituit și primele elemente ale comunicării de față. Dar toate instituțiile amintite, cu mici excepții (în cadrul concursurilor artistice), nu-și propun difuzarea „rațională" a cîntecului popular și eventual măsuri stimulative, nici nu urmăresc receptarea, chiar categorială, a acestuia.

[11] P. Goguelin, *La formation continue des adultes*, Paris, P.U.F., 1970.

[12] A. Thibaudet, *Fiziologia criticii*, p. II.

[13] C. Ionescu-Gulian, *Istoria, omul, cultura*, E.P., București, 1970, p. 114.

[14] Tr. Herseni, *Coordonate ale culturii de masă*, în vol. *Psihologia culturii de masă*, Ed. științifică, Buc. 1968, p. 61.

[15] Cel puțin ediția din 1973, ni s-a părut a fi un exemplu de știință a organizării unei astfel de manifestări.

MERIDIANUL... TUDOR PAMFILE: HAI LA ȚEPU CU GRĂBIRE, DUMINICĂ!

În cei 18 ani de la apariția Meridianului de Iași-Vaslui-Bacău, am scris adesea despre această mare personalitate a culturii române. Ofițerul folclorist a fost prea puțin cunoscut până în 1989 (deh, moșier, reacționar, deși a trăit la începutul secolului trecut), iar de atunci, opera reeditată este insuficientă. Ne pândește un foarte mare pericol: dacă însăși Limba Română este în pericol (și este!) dacă existența națiunii este amenințată, Viața și OPERA lui Tudor Pamfile mai pot fi în centrul atenției? Afirm, clar: da! pentru că face parte din Pantheonul național, din forma principală de cultură a neamului. Folclorul, etnografia, mitologia, opera literară, revistele și ziarele tipărite EXISTĂ!

Trebuie să fac unele precizari, chiar și în acest editorial: Tudor Pamfile s-a născut pe 10 iunie 1883, a murit la Chișinău pe 16 octombrie 1921 și a editat revista de folclor ION CREANGA între 1 august 1908 și 1 iulie 1921, adică exact 13 ani, cu numere mai târzii în timpul războiului. Ofițerul a participat și pe frontul Primului Război Mondial (la Trotuș-Oituz), dar a contribuit decisiv la re-pătrunderea Limbii române în Basarabia unde a coordonat 5 publicații în calitatea sa de atașat cultural. Românul adevărat a editat cărți pentru moldoveni inclusiv cu caractere chirilice, a promovat istoria și literatura românească. Etnograful a avut o viziune complex și completă asupra cercetărilor încă din 1913 cu vestitul (și unicul) plan de culegere a „firișoarelor de aur” pe care l-a urmărit Revista Ion Creangă în cele 18 secțiuni perfect acoperite. Mitologia românească (Sărbătorile la români,

Diavolul învrăjbitor al lumii, dar mai ales I. Dusmani și prieteni ai omului, II. Comorile, apoi Văzduhul... etc., etc.) rămân contribuții unice a căror valoare crește odată cu trecerea timpului.

Cele 50 de volume identificate cuprind de la cântece de țară, Cimilituri și până la povești istorice și mai ales istorie propriu-zisă (în revista Miron Costin) și alte producții populare.

Subiectul privilegiat în toată activitatea mea etnofolcloristică, Tudor Pamfile, revista Ion Creanga și restul muncii sale într-o viață consacrată valorilor naționale pieritoare, afectivitatea pentru un important personaj istoric, se poate lesne observa.

Începând cu ora 10:30 vor fi prezenți scriitori din județul Vaslui și din județul Galați (Tecuci și Țepu). Va fi prezentă și redacția ziarului și va fi lansată cartea „Marin D.V. - Om, operă, prezență - (II)". Vor fi interpreți și folcloriști. Va fi un spectacol al Centrului Cultural „Tudor Pamfile" din Țepu, „Cununița Țepului", cu invitați de onoare și acordare de Diplome. E un alt Simpozion Interjudețean de amploare, sprijinit și de Primaria Țepu.

E o altfel de promovare a valorilor locale, în context național.

Sperăm să fie o sărbătoare a spiritului atât pentru invitați, cât și pentru concetățenii din Țepu.

Voiam să comentez și alte manifestări din cadrul Festivalului Umorului. Din păcate, cu oricare am discutat, n-am aflat vreun punct de vedere și nici vreun interes pentru ce-ar fi putut să fie ori să se realizeze peste 2 ani. Există, deci, o stare de lehamite ba, chiar de respingere a actului cultural cu direcția de mers: prostițutia politică, prostituția românească,

lipsa unor idealuri în intimitatea fiecăruia. I-am întins un ziar unei vânzatoare pe strada principală, aproape nici nu s-a uitat la el și mi-a răspuns ca și polițistul de acum câteva săptămâni: „ce sa fac cu el, nu-mi trebuie.” Cu asemenea oameni ajungem repede la nenorocirea socială când fiecare poate spune „vai mie!”

Nu știu dacă actele culturale inițiate de noi au destulă eficiență dar cu certitudine încercăm din răsputeri să sprijinim limba și ființa noastră națională! (subiect deschis).

(Meridianul Iași–Vaslui–Bacău 22.10.2014)

●

TUDOR PAMFILE – OMAGIU MARELUI FOLCLORIST!

Centrul Cultural „Tudor PAMFILE”, comuna ȚEPU

Toate anotimpurile sunt frumoase în comuna Țepu, județul Galați, dar sfârșitul toamnei aduce cu el ceva care ține de spiritualitatea locurilor, de frumusețea interioară a oamenilor, de momentele speciale în care este comemorat și omagiat Tudor Pamfile, o mare personalitate a culturii noastre și poate prima, ca importanță, a folclorului românesc! În fiecare an, la Țepu se desfășoară acțiuni ample închinate memoriei lui Tudor Pamfile, momentele se succed cu repeziciune și profunzume iar sufletele celor prezenți pendulează înfiorate între pământean și celest, între mundan și extramundan, pentru că în prim plan este folclorul românesc, element fundamental și definitoriu al neamului nostru.

O triplă sărbătoare!

Duminică, 26 octombrie, locuitorii comunei Țepu, invitații și oaspeții lor de onoare s-au bucurat de o adevărată triplă sărbătoare: era ziua de odihnă a săptămânii, era marea sărbătoare a Creștinătății „Sf. Mare Mucenic Dumitru" și era și o mare sărbătoare a culturii naționale în care se omagia marele folclorist Tudor Pamfile, originar din comuna Țepu! Sala Centrului cultural care poartă numele de „Tudor Pamfile", o sală cum nu au multe comune din România, s-a dovedit prea mică pentru afluența de public, școlar în marea sa majoritate dar și cu mulți oameni interesați de opera și viața marelui lor consătean.

La evenimentul organizat de Primăria comunei Țepu și ziarul Meridianul de Iași-Vaslui și Bacău au participat importante personalități din politica, administrația și cultura interjudețeană, printre care: prof. dr. Dumitru V. Marin, Vasile Ghica, Daniela Grigoraș, Marian Țuchel, Manuela Cepraga, Gh. Vasilache și multe alte personalități importante.

Cuvântul de deschidere

Un frumos și cald cuvânt de deschidere a lucrărilor Simpozionului Interjudețean „Meridianul... Tudor Pamfile" a fost rostit de Marian Țuchel, Director al Primăriei Țepu și un om profund atașat valorilor culturale ale comunității: „Primăria Ţepu, cu sprijinul domnului prof. dr. Marin a organizat anul acesta un Simpozion Interjudeţean care să comemoreze moartea lui Tudor Pamfile, personalitate reprezentativă pentru comuna cu atâtea rezonanţe istorice. Evident că salut cu toată stima prezenţa distinselor personalităţi contemporane aflate aici sau menţionate în presă şi afişe. Ne simţim mândri că asemenea Simpozion Interjudeţean readuce într-un prim plan atât trecutul cât şi prezentul cultural, social, administrativ, al locului de naştere a celui mai cunoscut folclorist român din toate timpurile. „Jocul vârstelor" în care m-a atras domnul Marin mă onorează şi mă obligă, ne îndatorează pe toţi care trebuie să fim atenţi cu Limba Română, cu educaţia generaţiei de azi, cu prezenţa noastră (cum spunea poetul american Walt Whitman) în vălmăşagul creat de apartenenţa la Uniunea Europeană. Fiecare dintre dumneavoastră v-aţi făcut datoria față de spiritualitatea noastră. Nu puteţi fi decât exemple de urmat. Noi, cei de aici şi de azi suntem la datoria vieţii, la porţia noastră de luptă: în administraţie, în învăţământ, în sănătate, în agricultură, în viaţa economică".

Un moderator inspirat și profund!

Lucrările simpozionului au fost conduse de prof. dr. Dumitru V. Marin, personalitate complexă care continuă să marcheze cultura națională și care este profund atașat valorilor spirituale ale comunei Țepu, cercetătorul care a studiat și a

repus în circulația valorilor culturale opera vastă a apreciatului folclorist Tudor Pamfile și care prin teza de doctorat a consfințit definitiv imensa valoare culturală și contribuția majoră adusă folclorului românesc de către Tudor Pamfile! „Respectuos mă ridic în picioare în fața dumneavoastră pentru a vă saluta pe fiecare în parte și pe toți la un loc. Am în jurul meu un număr de oameni chiar importanți, dacă mă gândesc la manifestarea de astăzi dar, de fapt sunteți în jurul meu și al nostru, celor de aici, toți. Îndrăznesc să spun că este un mare privilegiu și o onoare pentru toți cei prezenți aici, deci, inclusiv pentru noi, să putem să înfățișăm la un moment de comemorare a lui Tudor Pamfile, o garnitură așa de serioasă de oameni de valoare. Eu zic să începeți cu Aplauze! pentru dumnealor. Se obișenuiește să mulțumim de la bun început Primăriei Țepu și domnului director al primăriei, Marian Țuchel dar, să mulțumesc și Consiliului local care, am înțeles că are aici prezent un număr de consilieri, să mulțumesc celor care au contribuit și vor contribui la reușita manifestării de astăzi. Foarte mulți spun că au emoții. Chiar dacă le avem, noi trebuie să facem în așa fel încât să fie emoție creatoare, că fără emoție de fapt nu se realizează nimic. Din punctul meu de vedere este vorba de emoția de a vă reprezenta personalitatea lui Tudor Pamfile cu care voi toți din Țepu trebuie să fiți nu numai mândri, trebuie să-l purtați în sufletul dumneavoastră ca pe o emblemă pentru că Pamfile a fost unul din cei mai mari folcloriști români, dacă nu cumva cel mai mare - și voi încerca să spun mai către final de ce îl consider cel mai mare - dar mai toți din câți suntem aici o să încercăm să spunem că Pamfile este emblema a câtorva județe, chiar mai ales a țării. Și Galațiul se zbate să spună că e mare personalitate a Galațiului și a Țepului, și Bârladul, județul Vaslui se străduie să spună ce

mare personalitate este, pentru că acolo și-a desfășurat el activitatea, și, în sfârșit țara, care a fost popularizată încă din timpul vieții lui, de la New York, în capitala Norvegiei, la Londra, la Paris ș.a.m.d. Un mesager al spiritualității noastre a fost acest ofițer folclorist și, mai spun o dată, din punctul meu de vedere, care am făcut până la urmă și o teză de doctorat consacrată vieții și activității sale, să spun că este cel mai mare folclorist al țării. Și acum să trecem la discuții!"

Tudor Pamfile - etnograful și folcloristul de excepție!

Despre omul, viața și opera lui T. Pamfile au fost prezentate lucrări și referate importante, iar din ele noi am selectat fragmentele care urmează: „În numai 15 ani, Tudor Pamfile a realizat o adevărată arhivă de etnografie şi folclor reprezentativă pentru sudul Moldovei, publicând peste 40 de volume ce conţin proză şi versuri populare, jocuri de copii, studii de etnografie, informaţii despre viaţa materială rurală, lucrări cu profil istoric etc. Comuna Ţepu îi datorează cinstirea pentru că Tudor Pamfile a trăit clipa sublimă de a „scoate la iveală" marele suflet românesc, bulgăraşi mulţi şi frumoşi de aur curat chiar din comuna Ţepu aşezând definitiv comuna noastră pe harta culturală a ţării. Tudor Pamfile nu a publicat numai lucrări de etnografie şi folclor, dar şi de proză originală („Noaptea Sfântului Andrei", „La Vadurile Nistrului") şi de istorie naţională. Interesul pentru istorie s-a materializat în surprinzător de multe direcţii, dacă ţinem cont de faptul că a trăit doar 38 de ani, că profesia de ofiţer 1-a solicitat foarte mult în perioada de la începutul secolului al XX-lea şi că a fost extrem de prolific în domeniul folclorului. A elaborat la Bârlad o revistă de cercetări şi mărturii istorice „Miron Costin", un manual de istorie, a sprijinit înfiinţarea Muzeului de istorie a judeţului Tutova, a efectuat săpături arheologice şi a desfăşurat

Bustul lui Tudor PAMFILE
din fața școlii Țepu

o neobosită activitate în Basarabia, după unirea acesteia cu România. La toate acestea se mai adaugă 404 manuscrise, alcătuite din lucrări de folclor în care se specializase, nuvele schiţe, lucrări istorice (o istorie a Ţepului, alta a Bârladului, un masiv material folcloric, provizie pe cinci ani pentru revista „Ion Creangă", documente istorice pentru publicat in revista „Miron Costin", toate devenite bunuri ale Academiei Române", a afirmat prof. Virginia Doagă, directorul Școlii gimnaziale din comuna Țepu, iar Manuela Cepraga, din cadrul Bibliotecii municipale Tecuci a continuat: „Tudor Pamfile a anticipat genial conceptul de educaţie permanentă poate, datorită vocaţiei sale pedagogice care l-a determinat ca între 1905-1909 să întocmească și să publice trei culegeri de folclor intitulate „Jocuri de copii", vizând, în principal „educaţiunea fizică a copiilor de şcoală, a tinerilor de sub steagurile oştii şi a celor în vârstă". A fost numit „părintele etnologiei româneşti", Tudor Pamfile a rămas în istoria folcloristicii româneşti, deşi nu de fiecare dată a fost apreciat la adevărata valoare, prin neobositele strădanii de culegător, sistematizator şi animator al culturii populare tradiţionale. În urma lui a rămas un număr impresionant de volume (culegeri şi studii) şi colaborări la reviste dintre cele mai variate (cu profil etnologic, literar şi istoric)".

Prof.dr. Dumitru V. Marin – „Cetățean de Onoare al comunei Țepu"!

În cadrul Simpozionului Interjudețean, un moment cu totul și cu totul special și îndelung aplaudat a fost acela când în cadrul festiv, directorul Primăriei Țepu, dl Marian Țuchel, în numele primarului Helene Țuchel și în semn de apreciere a contribuției fundamentale adusă la studiul și cunoașterea operei marelui folclorist român, Tudor Pamfile a înmânat prof. dr. Dumitru V. Marin Diploma de „Cetățean de Onoare" al

comunei Țepu și toate celelalte însemne ale onorantului titlu obținut de apreciatul om de cultură și directorul general al Trustului nostru de presă. Într-un amplu laudatio au fost prezentate meritele de necontestat în valorificarea operei folcloristului de excepție care este Tudor Pamfile, profundul atașament față de marea personalitate a comunei Țepu și față de valorile culturale ale zonei, valori pe care prof. dr. Dumitru V, Marin le-a făcut și continuă să le facă mereu cunoscute prin toate mijloacele sale, atât cele literare, de documentare cât și prin toate mijloacele media de care dispune. În cuvântul său plin de căldură și apreciere, Marian Țuchel, directorul Primăriei Țepu a spus, printre multe alte vorbe alese: „Îmi este imposibil să nu vă doresc mulţi ani în numele meu şi al întregii administraţii (în frunte cu Helene Ţuchel), să dăruiţi ani noi vieţii şi viaţă nouă anilor! Noi vom sta drepţi în faţa vremurilor care vin şi pe care le dorim cu toţii mai uşoare. Concetăţeanul dumneavoastră Marian Ţuchel vă asigură de întreaga sa gratitudine şi cu aprobarea Consiliului Local Țepu, conform HCL nr. 39 din 30.09.2014 roagă să-l aplaudaţi pe domnul Prof.dr. Dumitru V. Marin la primirea diplomei de „Cetăţean de onoare”!

În semn de mulțumire și răspuns, proaspătul Cetățean de Onoare al comunei Țepu, prof. dr. Dumitru V. Marin s-a adresat audienței iar un om avizat putea observa un normal tremur al vocii și a sufletului sărbătoritului atunci când a vorbit de Tudor Pamfile, de comuna Țepu și de d-na prof. Iulia Marin, fiică a comunei Țepu și distinsa soție a prof. dr. Dumitru V. Marin: „Ne manifestăm azi ca o lumânare în comemorarea și celebrarea operei și a personajului și în a ne prezenta colțul nostru de suflet. Și atunci, iată de ce unii dintre cei care pot să o facă și încă o fac cu cinste ar fi doamna Margareta Basoc pe

care chiar vă rog să o aplaudați, a fost profesoară de profesie, cu ocazia aceasta îndrăznesc să vă prezint și pe doamna profesoară cu două facultăți, Iulia Marin, cea care a întreținut timp de aproape 60 de ani dragostea pentru Tudor Pamfile dat fiind că eu, dacă am scris despre Pamfile de atâtea ori, dumneaei a fost cea care m-a îndemnat să-l susțin și să scriu mereu așa cum, cu un domn care lipsește astăzi, Nicolae Chiscop - m-am întrecut toată viața cu el. Mereu scria și el câte ceva despre Tudor Pamfile și nu m-am lăsat, am scris și eu mai mult. Am ajuns până acolo încât să fac - după cum v-am înștiințat - o teză de doctorat care, la ora actuală se află în biblioteca dumneavoastră, „Tudor Pamfile și revista Ion Creangă". Deci, un gând bun profesorului Nicolae Chiscop, cel care o viață întreagă m-a concurat dar a fost tare bine că ne-am întrecut să scriem cât mai mult despre Tudor Pamfile. Eu, ca jurnalist, îndrăznesc să spun foarte bun sau mare, sunt supravegheat de un alt jurnalist Iancu Aizic, de la Ziarul Tecuceanul." „Vreau să adresez cuvinte de laudă d-lui profesor Marin, cel care a inițiat această manifestare în colaborare cu UZP și cu Asociația Literară „Păstorel" Iași! Este persoana cea mai autorizată care a scris despre T. Pamfile și fără îndoială, a adus cea mai consistentă contribuție" a afirmat în cuvântul său prof. Gh. Vasilache.

Organizare de nota 10!

Va trece multă vreme până când evenimentul cultural de la Țepu, acest reușit Simpozion Interjudețean intitulat „Meridianul... Tudor Pamfile" ar putea fi uitat de cei prezenți la lucrările sale! Eveniment complex și complet, am zice noi, în cadrul căruia oameni de cultură și de știință au omagiat pe marele folclorist Tudor Pamfile dar și pe merituosul prof. dr. Dumitru V. Marin, cel care documentat și acribic a realizat o

apreciată teză de doctorat închinată omului și operei folcloristului Tudor Pamfile. O organizare de zile mari în care s-a remarcat directorul Centrului Cultural ,,Tudor Pamfile" al comunei Țepu, Gina Obreja, omul care a fost peste tot și a făcut... de toate: a prezentat aspecte din viața și opera lui T. Pamfile, a vorbit despre realizările culturale ale instituției pe care o conduce, a cântat muzică populară și a prezentat ansamblul folcloric ,,Cununița Țepului", o bijuterie și o veritabilă avere culturală a comunei, un ansamblu care s-a afirmat pe multe scene ale Moldovei și ale țării.

Despre ampla și importanta manifestare culturală de la Țepu, despre cele două mari personalități care au fost omagiate și despre realizările oamenilor harnici și gospodari ai comunei s-ar cuveni să fie scrisă o carte în care să se vorbească de frumoasele cuvinte rostite de către invitații de onoare și de personalitățile locului, despre admirabila ,,Șezătoare tradițională" prezentată de ,,Cununița Țepului", cea care a oferit și un apreciat program de cântece și dansuri populare, despre momentele folclorice, de poezie și umor oferite de invitații vasluieni, despre diplomele și plachetele acordate de Primăria Țepu și de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, despre momentul folcloric reușit al solistei de muzică populară Elena Țurcanu și de cel al solistului local de mare perspectivă Valentin Oiță, despre prezentarea ziarului Meridianul de Iași-Vaslui și Bacău, despre excelenta expoziție foto „T. Pamfile" organizată și din care nu ar trebui să lipsească referatele și cuvintele pline de profunzime ale prof. dr. Dumitru V. Marin, Vasile Ghica, Daniela Grigoraș, Gheorghe Vasilache, Virginia Doagă, Gina Obreja și mulți alții.

Un simpozion-eveniment care va rămâne de referință pentru cultura comunei Țepu și din care pot fi vizualiate aspecte filmate pe site-ul nostru tvv.ro!

Val ANDREESCU
Meridianul, an XVI, nr. 43 (1.067),
joi, 30 octombrie 2014, p. 6, 10

TEME DIVERSE. EXEMPLIFICARI

Centenar Alecsandri:
CREATOR AL MOMENTULUI CULTURAL

Înainte de a fi ,,acel rege al poeziei", cum îl considera M. Eminescu (în 1870), Vasile Alecsandri este o mare personalitate a timpului său, cu revărsări plenitudinare în multiple domenii: politic, social, literar.

Pe nedrept îl putem considera doar scriitor național, cel mai valoros înainte de marele ipotestean, pentru că acest prim posesor al unui premiu internațional (pentru poemul GINTA LATINĂ, Montpellier, 1878) a fost de fapt ambasadorul voinței politice și a dorinței românești de unire și libertate, campion al acțiunii directe în favoarea culturii naționale.

Și, azi, în aceste vremuri de reașezare a spiritualității românești nu se poate să nu aruncăm un gând de mare prețuire pentru militantul ei cel mai de frunte de acum peste un secol și jumătate.

Sensibilitatea-i bogată și originală îl orientează spre acel filon de aur care este creația populară, din care prelucrează numeroase teme și motive, rupând depărtarea dintre cititorul de rând și creatorul obedient mărimilor vremelnice. Convins că „românul e născut poet", preia nu numai din versificația specifică ci elemente fundamentale din simțirea mulțimilor (v. GROZA, ANDRII POPA etc.). Corecte, aceste prelucrări, atât de necesare atunci prin faptul că permit reorientarea poeziei naționale (în spiritul DACIEI LITERARE), nu i-ar fi putut asigura locul pe care i-l știm astăzi, dacă n-ar fi creat legendele și mai ales pastelurile.

Originalitatea, unicitatea chiar, este evidentă în LEGENDELE, care-i stabilesc soclul național: „De atunci poezia noastră se români", considera cu îndreptățire D. Bolintineanu. Cititorul contemporan, nu numai din mediul școlar, apreciază și DAN, CĂPITAN DE PLAI, mai ales

poemul eroic DUMBRAVA ROȘIE, dar și LEGENDA CIOCÂRLIEI, RĂZBUNAREA LUI STATU-PALMĂ și alte legende etiologice sau istorice. După cum remarca încă Titu Maiorescu, podoaba cea mai de preț a poeziei sale rămân pastelurile, acele bijuterii ce rezistă atât de bine trecerii timpului (IARNA, MIEZUL IERNII, RODICA etc.), specie în care mai excelează doar M. Eminescu și G. Coșbuc. Peisajul este al întregii țări și nu numai cel apropiat bardului din Mircești.

Desigur, nu putem contura aici marea personalitate a poetului (să nu-i uităm DOINELE și nici editarea BALADELOR POPULARE…), prozatorului (partea socotită de unii critici ca mai valoroasă), dramaturgului (comediile din ciclul CHIRIȚA… se joacă pe scenele teatrelor de un secol, drama DESPOT-VODĂ a devenit emblematică). Vasluienii sunt pururi recunoscători poetului ce a inoculat în conștiința cititorilor de pretutindeni numele orașului în PENEȘ CURCANUL și SERGENTUL. Lira lui multicordă, care a vibrat la marile adieri din istoria neamului (OSTAȘII NOȘTRI), a imortalizat și avântul eroic al dorobanților vasluieni.

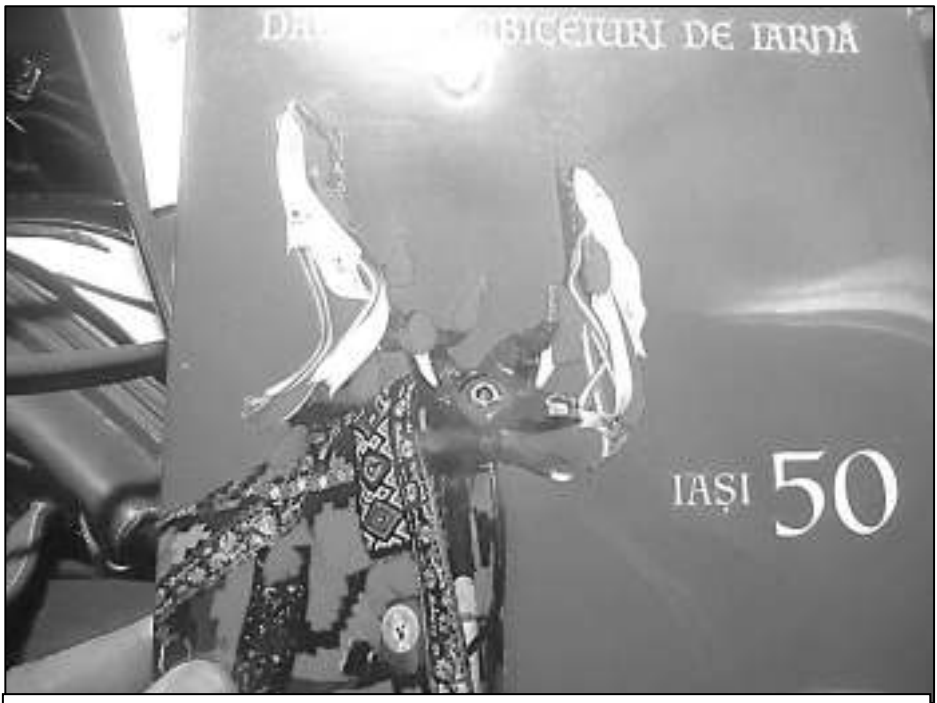
Deschizător de drumuri, mare personalitate a întregii vieți spirituale românești, Vasile Alecsandri a contribuit hotărâtor la îmbogățirea spiritualității naționale.

(ADEVĂRUL, anul I, nr. 83,
marți, 14 august 1990, pag.1-2).

●

FESTIVALUL OBICEIURILOR DE IARNĂ IAȘI – 50

Ambiția directorului A. Ardeleanu care a pohtit un festival demn de renumele Iașului, în deplină ordine la Casa de cultură a studenților Iași, cu formații de calitate, din diverse zone ale țării ,ba și de peste hotare, s-a materializat la această ediție, a 50-a, a Festivalului de datini și obiceiuri, de duminică 17 decembrie 2017. Am remarcat în plus organizarea la nivel municipal, prin susținerea spectacolelor în diverse zone ale

Afișul simbol

Cu puține minute după ora 10.30, moment oficial cu prezențe interesante. Personal m-am bucurat să-l aud pe etnograful I. H. Ciubotaru fost coleg în cercetările obiceiurilor de Anul Nou, rememorând începuturile ,cu 50 de ani în urmă, a acestui Festival; am apreciat măsura cu care s-a înzestrat fiecare dintre vorbitori, am apreciat buna organizare, am luat act de înregistrarea întregului spectacol și m-am bucurat cel mai mult să reîntâlnesc vechi împătimiți ai susținerii acestor datine-obicei. Apoi am urmărit până către ora 15 evoluții pe măsura pretențiilor. A așteptărilor spectaculare că de autenticitate, nu prea poate fi vorba. Semnalez un paradox modern: prin aceste Centre ale culturii tradiționale , statul vrea să încurajeze existența acestei părți a patrimoniului național

Jocul cailor – Iași, 2017, Festival.

dar se întâmplă exact invers, din cauza plecării tineretului de la țară, din cauza culturii promovată prin tv, internet și media, totul se schematizează, toată funcția cultico-magică dispare și rămâne un spectacol bun doar pentru scenă cu sunet, culoare,

lumină, muzică dar nu și conținut (vechi sau și necesar). Oricum ar fi, generația mai veche, crescută să respecte și să promoveze aceste manifestări nu se poate împotrivi înnoirilor și mai ales modificărilor de structură și substanță. Se vede acest lucru la Cerbul din Heleșteni, la Capra din Butea, la Căiuții din Fântânele ș.a. Am stat de vorbă cu cei de la Jijila – Tulcea, cu cei de la Strâmtura – Maramureș, chiar cu cei de la Cricova-Rep. Moldova, cei din Mihoreni – Herța, Marșinți – Cernăuți, Ucraina…și toți se adună din ce în ce mai greu, mai puțini, cu mai slabe puteri de rezistență. Mai pot face doar elemente de spectacol pe scenă și nu mai știu de semnificațiile de odinioară deși mulți spun că așa au apucat de pe la Butea.Motivez prin asta laudele și încurajările noastre pentru ce se întreprinde în această direcție. Mai avem ceva, mai găsim „firișoare de aur" (Tudor Pamfile) pe care le arhivăm prin consemnările noastre, pentru viitor, poate, dacă nu cumva noua cultură existențială va renunța la rădăcini aflătoare în negura anilor. Adrian Ardeleanu de la Iași, Lucian Onciu de la Vaslui, atâția alții din toată Moldova împing vagonul acesta cultural cu osârdia oamenilor pasionați care știu ce fac. In rândurile de față este vorba de ansamblul de datini și obiceiuri de Sărbătorile de iarnă care se mai mențin doar în Moldova (cu mențiune că alaiul Caprei este prezent mai peste tot în țară și reprezentat și în străinătate, unde sunt plecați românii).

Cele câteva sute de spectatori din sala Casei de cultură a studenților Iași s-au întrecut în aplauze pentru colindătorii din Monor - Bistrița Năsăud, Colindătorii din Negreni-Cluj, Plugușorul cu fonar de la Tătărași (primarul Costel Iosub, cu mândrie„„de la noi din mica Bucovină"), Colindătorii din Pogonești – Vaslui, chiar cu primarul printre interpreți, Colindătorii din Marșinți-Cernăuți, Ucraina. Ca spectacole

s-au detașat cei din Butea – Capra, Fântânele (Berbecii, îndeosebi), Cerbul din Sticlăria (cu un foarte vechi interpret Costică Curecheru, creator de măști), Cerbul (primarului Costică Hâra) din Helești, mereu spectaculos dar din ce în ce mai costeliv. Vom reveni și cu alte considerații.

Meridianul Iași-Vaslui-Bacău, Nr. 50 (1829)
joi, 21 decembrie 2017

●

OBICEIURILE, LA VASLUI… ÎN PIAȚA PUBLICĂ, MII DE OAMENI!

Am stat mult cu lista celor 30 de formații din județ și ordinea intrării lor în scenă, nehotărât dacă să prezint mai întâi pe copilul de 8 ani Mihai Calimandruc din Roșiești, în costum național pocnind aprig din bici, să menționez urători tradiționali de la vechi alaiuri, mereu în formă de sărbători, să evidențiez eforturile unor primari care aduc, uneori cu foarte mari eforturi, aceste ansambluri la festival, după care ele se destramă… dar le rămâne satisfacția de a-i încuraja… Notez că duminică 17 decembrie 2017, aproximativ 20000 de vasluieni au fost în piața publică, și cam 1000 au urcat pe scenă, lângă bradul de Crăciun.

O precizare de martor ocular: festivalul se desfășoară din 1971 (eu am organizat prima ediție), sub diverse denumiri. Vorbim de Colinde și urături, Teatru folcloric cu măști (Capra, Ursul, Cerbul etc.), Teatru popular propriu-zis (Haiducii, Banda lui Groza, Bujor etc.), în câțiva ani a fost și păpușari. A doua precizare: dintotdeauna la Vaslui a fost …mulțime, poate și pentru că cei de pe aici au origine ceva mai legată de sat. A

Urșii de la Dărmănești, Bacău

treia : a dispărut funcția cultico-magică inițială menținându-se cea spectaculară.Oriunde ar fi un alai de mascați, o fanfară, mulțimea devine interesată. In 1971, ca inspector la cultură, am condus în București (pentru Muzeul Satului) Vălăretul de la Voinești, 45 de oameni. Când au ieșit din tramvai în Piața Unirii, să evoluăm la Hanul lui Manuc, aproape instantaneu s-a blocat totul în jur pentru că toată lumea voia să vadă acest alai de alaiuri, stimulat de fanfară. Mii de oameni s-au rostogolit spre noi și după noi, cu toată intervenția Miliției populare. La Muzeul Satului, pe 30 - 31 decembrie 1971, mi-au strâns mâna primul ministru Manea Mănescu (a zis ceva de rude la Vaslui), ambasadorii Chinei, SUA, Germaniei, Canadei; ce-i drept țiganii din Obârșeni se intreceau în interpretări excepționale; fanfara strânge repede oamenii oriunde cântă.

La Festivalul de duminică 17 dec. 2017, după o paradă cu fanfare de la Copou la centru, localnicii nu s-au strâns „ca la urs” deși și asta e adevărat, ci așteptându-și rudele, prietenii, consătenii să-și arate măiestria interpretativă, să se bucure împreună, deci, ca timp, mai multă vreme ca la spectacol. Fotografii, îmbrățișări, păhărele cu țuică sau vin, colăcei, și mult sunet, culoare și gălăgie (ca la sărbătoare adevărată). N-am observat vreun fapt antisocial, nu știu dacă au fost și nemulțumiți, dar faptul că organizatorii au asigurat câte o sumă de bani la fiecare interpret, ar fi dovada dorinței

Moșnegi la urs, Buda Oșești, 2018

de menținere a acestor datine-obicei. Toți cei implicați merită aprecieri pentru cele aproape 9 ore de spectacol. Doar puține dintre multele aprecieri de făcut: 1) Prin plasament în piața publică s-a înlesnit accesul la spectacol a mii de cetățeni; 2) Organizare bună, sprijinul jandarmilor prompt și eficient; 3)

Aproape toate formațiile au fost conduse de primari, viceprimari sau delegați ai acestora, fapt care arată rolul crescut al administrației, într-o perioadă de declin accentuat al Jocurilor dramatice cu măști; 4) Stimularea în continuare de către aceștia este determinantă pentru amânarea dispariției acestui fel de definire românească. Acum câțiva ani buni am identificat în Moldova aproximativ 101 feluri de manifestare sincretică; acum nu sunt mai mult de 30. In editorialul alăturat sunt câteva considerații generale; 5) am remarcat efortul primarului de la Roșiești, Florin Anea, prezența primarului interpret de la Pogonești, Ionel Iordache, și a multor altora.

Rămâne intenția de a concluziona și asupra valorii intrinseci a acestei revărsări spirituale populare, chiar și așa devreme, față de momentul de referință : Sărbătorile de iarnă, când centrul de greutate s-a stabilit de Crăciun, după ce un sfert de secol Moș Gerilă a mânat de Anul Nou principalele manifestări și evoluții.

Meridianul Iași-Vaslui-Bacău, Nr. 50 (1829)
joi, 21 decembrie 2017

●

FESTIVALUL OBICEIURILOR LA VASLUI DIN 18 DEC. 2016

Am în față lista cu ordinea intrării în scenă a celor 35 de formații, în minte efortul organizatoric al acestor câțiva oameni conduși de Lucian Onciu și în suflet ecoul artistic al prezenței pe scenă a circa 1300 de cetățeni-artiști. Adică oameni cu preocupare dar care își aduc aminte de obiceiurile de Crăciun și Anul Nou pe care să le înfățișeze și altora. Acești

„artiști de o zi” printre care și copii ori femei care s-au integrat într-un spectacol al tradițiilor.

La Vaslui ,în piața civică s-au rânduit la spectacolul de peste 9 ore, peste 25000 de cetățeni-spectatori. Aici s-au făcut fotografii care s-au expediat peste hotare, aici a fost o atmosferă specifică sărbătorilor de iarnă într-o voioșie reținută.

Lucian Onciu și ai lui (ce-o fi căutat Dan Ravaru pe acolo?) merită felicitări pentru ospitalitate (masă=pachete, casă=scenă, căldură românească pentru toți) și pentru oferta culturală către publicul avizat și doritor să revadă pe ai săi și pe alții. Cele 4 formații din afara județului Dofteana-Bacău, Comănești-Bacău, Scobinți-Iași, Tudora-Botoșani, s-au integrat ca viziune și evoluție într-un ”tablou” reprezentativ pe marea scenă a Moldovei, cu implicații de autoritate în lume.

Înțelegem că jocurile populare cu măști din Moldova sunt puterea artistică autoritară în ansamblul național: cele zoomorfe, capra, ursul, căluții au fost cele mai numeroase, cele păpușerești, lipsă; teatrul popular haiducesc (Iancu Jianu, Haiducii ș.a) mai rar, iar întruchipările omenești au fost iarăși numeroase: moșnegi, babe, doctori, vrăjitori, draci, țigani, etc.

Am spicuit declarații ale celor care și-au condus până pe scenă alaiurile; primarul de la Pogonești, Ionel Iordache a fost chiar un interpret apreciat.

„Trebuie să păstrăm tradiția” (Sorin Scutelnicu, Gârceni). Am salutat bucuros printre cei prezenți pe fostul primar, Mircea Scutelnicu, cel care de peste o jumătate de secol, promovează aceste obiceiuri.

„Încurajăm și participăm la menținerea lor” ne-a aruncat câteva vorbe, vice-primarul de la Berezeni, Mihai Andon, foarte grăbit să intre pe scenă.

„Și la noi la Grivița, ne străduim, dar e foarte greu” zice trist viceprimarul Ion Dabija.

„Dacă mă vedeți în formație, e clar că iubesc datinile și obiceiurile de Sărbători pentru că exprimă cultura noastră veche și aproape autentică”, zice Ionel Iordache de la Pogonești, lăudându-l și pe Andrei Dumitru, sufletul formației.

Nu l-am găsit în mulțime pe primarul de la Rebricea, un adevărat intelectual, Valerică Radu, iar Vasile Zamfir de la Deleni era și pe post de instructor, preocupat de o evoluție cât mai bună a formației sale.

Cum, Capra supraînălțată și costumele ursilor de la Todirești- Vaslui, atrag întotdeauna privirile, l-am descoperit și pe primarul Petrică Simiuc, preocupat de fanfară și interpreții conduși de Gheorghe Onofrei.

Ba chiar era cu ajutor, soția sa, se vede om de sprijin în tot ce face primarul.

Înspre finalul înregistrărilor, l-am întrebat și pe proaspătul deputat, Corneliu Bichineț despre importanța manifestării. Încă încrâncenat după bătălia electorală, ne-a răspuns: „Sunt aici cu echipa mea de campanie. Ne bucurăm de explozia sărbătorească din piața civică și apreciem organizarea Festivalului. Avem nevoie de trediție!”

Putem spune că Festivalul de datini și obiceiuri de la Vaslui s-a constituit într-o amplă sărbătoare populară, bine orchestrată și foarte bine realizată.

O notă specială pentru formațiunea Cerbul de la Sticlăria-Scobinți-Iași. Costică Curecheriu, e un artist popular cu o experiență uriașă care mai respectă elemente de autenticitate. Pentru că odinioară (în 1962) am fost profesor la școala Sticlăria pot constata direct, schimbările mari în substanța acestui fel de manifestări.

Curecheriu Constantin este un artist popular, care mai rezistă într-o ”piață” mereu în schimbare și din ce în ce mai nefavorabilă.

●

DATINE-OBICEIURI DE SĂRBĂTORILE DE IARNĂ. CONTAMINĂRI, DEGRADĂRI, PREZENȚE / *ESEU SINTETIC, DECEMBRIE 2017*

Rolul actual al obiceiurilor de la Sărbători este acela de spectacol, golit de orice fel de semnificație cultico-magică sau religioasă, indiferent dacă acesta este la fereastra gospodarului sau pe scenă publică. Consistența scenică din ce în ce mai scăzută este vizibilă de la mare distanță, indiferent dacă „regizorul” sau interpretul de ocazie afirmă ritos că așa l-a apucat de la mama, bunica sau alți strămoși, că partea etnografică (costum, dans, mască, muzică) ar fi de mare vechime și, mai ales „e autentică”, adică așa-i pe la ei. Se produce, astăzi, o eroare colectivă voită, în scopul de a trezi interes ori de a-și vinde profitabil inițiativa de a colinda. În copilărie, umblam cu plugușorul împreună cu cei doi frați, Gică și Victor care hăiau, băteau în dobă, scuturau cârcee sau clopoței, talăngi, sunau din corn, în scop clar de a crea sincretism folcloric, adică spectacol cu semnificații, chiar dacă eram numai 3. Am învățat repede că aveam un câștig substanțial mai mare (după An Nou ne cumpăram câte un costum) dacă improvizam chiar la fereastra celui colindat sau urat un text adaptat pentru el, așa că aveam grijă să mă gândesc la text și subtext, chiar la modalitate de comunicare, imediat ce eram primiți de gazdă. Tatăl nostru, Vasile Marin era un gospodar de frunte, dar avea și o mare mândrie să aibă

asemenea (unici) urători; ne desfășuram artistic doar până către miezul nopții, ca să nu ne ia banii, traista cu colaci, nuci, alte daruri, vreun goblizan pus la pândă. Până la ultima clasă de liceu am „umblat" cu toate datinele-obiceiuri , chiar în formă autentică, pentru că ne învăța bunica, vreo bătrână-bătrână căreia îi duceam apă sau un braț de lemne, care nu ne lăsa până nu știam bine rolurile de colindători, mascați sau urători. Uneori, ne asculta și mama, tata nu prea, frații mai mari niciodată, pentru că ei aveau grijă de fete și nu de noi.

Mascați din Vaslui cu măști de gumilastic, netradiționale,17.XII.2017, Vaslui

Prin asta, spun că am fost purtător de folclor, fapt care m-a ajutat enorm când m-am apucat serios de studiul acestuia; și chiar puteam vedea nu numai stratul creativ-metaforic (text literar de analizat) ci substratul mitologic, urme arhaice străvechi (spre exemplu interpretul caprei nu era primit în

biserică 40 de zile, preotul nu primea niciodată în curtea bisericii, drept-credincioșii își făceau cruce când îl vedeau pe „antihrist” deși îl acceptau la fereastră). Pentru acea vreme nu prea erau texte noi (obligatoriu plugușoare vechi dar foarte variate, inclusiv satirice, măști de la an la an, clopoței, tălăngi, brebenei, paie în opinci, costume populare, cojoace, căciuli, hadarag cu cap sculptat, corn, fluier); poate de aceea prindeau mult textele noi, ale noastre, de sub fereastră.

Prof.dr.Vasile Adăscăliței, cercetător la Iași, un mare folclorist, tipărea începând cu 1971, volume reprezentative pentru județele Moldovei, în urma studierii pieselor folclorice culese, la unele participând și eu (am văzut la Vlădeni-Iași, la Șipote, la Plugari, „calul țigănesc” astăzi dispărut, ca și unele execuții de căiuți, urși, cerb,capră purtată, nemaiaflătoare acum; plugușorul cântat de la Țepu-Tecuci a dispărut definitiv). Folclorul literar legat de sărbători este în cea mai mare suferință, spre dispariție astăzi. Mai am în arhiva proprie circa 3500 de texte culese personal, vechi de o jumătate de secol, din care doar o singură concluzie pot trage: nu mai există așa ceva astăzi și nu mai interesează pe nimeni, mitologia

Capra supraînălțată din Ivănești, Vaslui, 17.XII.2017.

românească nefiind în vre-un fel în atenție.„Eu mă duc,mă prăpădesc/ Ca un cântec bătrânesc” îi cânta poetului Vasile Alecsandri, la conacul său din Mircești, ca oaspete având pe cunoscutul compozitor polonez Franz Lizst , robul țigan gurist, vestitul Barbu Lăutarul (înainte de 1900).

Am deosebit încă de la începutul studierii mai aprofundate a etnografiei și folclorului românesc că de Sărbătorile de iarnă, ÎN MOLDOVA și foarte puțin sau deloc în alte provincii , reprezentative sunt Jocurile dramatice cu măști și Teatrul folcloric propriu-zis, precum și unele colinde cu elemente particulare (între cele două Războaie Mondiale, s-au tipărit peste 200 de titluri de cărți cu colinde, doar câteva laice, fapt analizat în altă parte). JOCURILE DRAMATICE CU MĂȘTI au reprezentări antropomorfe (măști sau fața liberă, vopsită sau nu, urători, An Nou, paiațe, moșnegi, chirieci-țigani, dracul), combinații ca în vasâlca din Văleni de Munte, modorani, jidani, bulgari, doctori), măști zoomorfe (capra, ursul, cerbul, boul și lupul- dispărut astăzi, ornitologice (sitarul, barza, cocostârcul), uneori reprezentări greu de acceptat ca folclorice. Am convenit într-un studiu că ar fi cam 101 reprezentări pe întreg teritoriul românesc. Acestea cuprind și TEATRUL FOLCLORIC PROPRIU-ZIS, provenit din cele 3 piese de teatru cult reprezentate de Matei Millo cu vestita sa Căruță cu paiațe, texte de Ioan Anestin, folclorizate mai ales pe unde au avut aceștia reprezentații : Valea Prutului, Valea Tutovei și prin alte localități moldovene, de unde, apoi jocul s-a tot transmis. E vorba de piesa Iancu Jianul cu câteva zeci de variante consemnate, uneori cu alte nume: Banda lui Groza, Bujor, Ceata lui Terinte ș.a. Nu s-a folclorizat Harță Răzeșul deși era în același spectacol. Tot în același timp era foarte dezvoltat teatrul păpușeresc cu

„Vasilache și Mărioara” ori improvizații ad-hoc alături de Trei Crai de la Răsărit, și alte piese culte, folclorizate, sau de autor, consacrate Nașterii Mântuitorului (de Crăciun). A existat un repertoriu bine reprezentat cu subiecte creștin-mitologice de esență bisericească, promovate ca și colindele de mediul școlar. De afirmat în treacăt că existau vălăretul (de Paște), pițărăii de Ajunul Crăciunului cu evidente particularități, așa cum Junii Sibiului, Junii Brașovului, Jocurile specifice din Ardeal merită ample considerații. Tendința actuală este către colind, de origine cărturărească, iar cel popular e cu numeroase intervenții ale interpreților (cor).

„Jienii” pe scena din piața Vasluiului, 17.XII.2017

Exemplificăm aserțiunea noastră din deschiderea eseului de față cu cel mai răspândit obicei-datină, Capra care, prin contaminare, și grație mijloacelor moderne de popularizare, se joacă pretutindeni în România, chiar se și exportă în țările unde se află români, adică pretutindeni în

lume, dar golite de sens mitologic, fără vreun rol magic sau cine știe cât de reprezentativ cultural.

Din cercetările noastre pe teren am scris despre cele 4 moduri de reprezentare a acestui joc: 1. *Capra purtată* (Bosia-Iași) , adică o mască formată din capul de lemn cu bot clămpănitor, cam peste tot același, cu cordele, clopoței mici, purtată pe un braț de interpretul care recită cam același text literar asemănător cu cel de la 2) *capra pe brânci* recitat de moșneag, păstor, doctor, cioban care vrea s-o vândă, animalul se îmbolnăvește, se bucură toți când se însănătoșește. 3) *Capra în picioare* îl lasă pe interpret să stea vertical (nu aplecat și sprijinit în băț ca celălalt), să schițeze gesturi războinice, să execute mult mai multe figuri, să interpreteze o scenă a îmbolnăvirii, alta a vindecării, să aibă mai mulți interpreți și muzică, adesea de fanfară. Poate fi Capra mică (2-6 membri), Capra mijlocie (aproximativ până la 12 persoane) și Capra mare, cu un alai numeros, chiar cu mai multe capre, cu muzică însoțitoare, fluiere, pocnitori din bici, mulți cu dublă pocnitură din aceeași mișcare, alte reprezentări cu urâți și frumoși, cu texte inclusiv licențioase. Plata gospodarului este substanțială pentru că și numărul este mult mai mare, până la 40 sau chiar 60 de persoane (Pârjol-Bacău): la fereastra sau poarta sa este un spectacol cam de 30 minute plin de sunet, muzică, dans, culoare. Dacă are fată de măritat virtuozitatea e mai evidentă. Acest alai de alaiuri nu mai oprește la porțile sărmanilor care nu-l pot plăti, și, în destule cazuri se țin ei după formație. 4) *Capra supraînălțată* are 1-5 măști cu tot felul de ornamente din hârtie creponată sau ziar, până la pământ, uneori din stuf (ca și ursul), înălțate pe o prăjină de 4-6 m, sprijinită într-o curea la brâu, cu zurgălăi, clopoței, brebenei (clopoței rotunzi, închiși, cu bile de fier sau pietre înăuntru). Este foarte

impunătoare, joc destul de sobru, aproape obligatoriu fanfară, text literar scurt, moșneag însoțitor la fiecare un jucător excepțional care sare peste ciomag, țignale, alte instrumente de făcut larmă și zgomot. Numeric între 6-30 de persoane, pentru că mai sunt și alte alaiuri incluse, ursul de obicei, deși formația este numită Capra, sau Turca, sau Vălăretul. Contaminarea e clară în cazul jocului ursului care se îmbolnăvește și el ca și capra deși jocul său era de virtuozitate în jurul hadaragului, în tandem cu ursarul, cu un joc extrem de spectaculos, pe melodie specifică, inconfundabilă.

Capra purtată a dispărut, Capra supraînălțată se mai află, în 2017, doar la Ivănești, Hârsova, Todirești, Rafaila, jud. Vaslui. Capra mijlocie și Capra mică se întâlnesc în foarte numeroase variante, interpretate de copii de câțiva ani, de tineri ademeniți de ceva câștiguri și, foarte rar, de vârstnici. Prin contaminare și exemplu interpretativ, jocul este prezent de sărbători în metrou, tramvaie, autobuze, în centre populate și sate sărace. Totuși, nu mai au nici conținutul, nici dezvoltarea, cu atât mai mult semnificația dintr-un trecut de 30-40 de ani și nicidecum pe cele din urmă cu 100 de ani. Dornici de un câștig rapid, interpreții simplifică până la schilodire textele, încropesc un joc pentru câțiva lei, spectacolul individual nu mai există. Hora de pe scenă este doar o mimare a celei tradiționale, dar, încă se mai strecoară elemente autentice, în raport cu preocuparea primarului, care, de regulă aduce după sine formația, oricare ar fi ea, și uneori, rar, îi mai stimulează bănește pe interpreții populari (orășeni sau săteni, băieți sau fete, foarte rar, bătrâni).

Prin Festivalurile Obiceiurilor de iarnă, adică de Crăciun și Anul Nou (atunci era Plugul Mare, cu texte istorico-literare, acum interpreți adunați pentru apariții pe scenă, texte

Colindătoare din Berezeni.
Instructor, prof. și scriitor, Mihai Andon, 50 ani

tot mai scurte cu cât sunt mai mulți componenți) , paradoxal, se mai dă o lovitură obiceiurilor tradiționale, - deși se afirmă că sunt stimulate - , prin schematism, lipsă de profunzime și de semnificația majoră : sărbătoarea întregii comunități care în prealabil participa gratuit la horele de Crăciun (3 zile) și de Sf.Vasile (1 și 2 ianuarie), apoi de Bobotează(6 ianuarie). In qvasitotalitate, hora de Sărbători a dispărut cam peste tot în România. Analiza cât de cât obiectivă, științifică, implică,însă, o abordare mai amănunțită, o clasificare după importanță, semnificații și vechime, o altă serie de culegeri dar cu mijloace moderne de înregistrare, altele decât pe timpul celui mai mare folclorist român, Tudor Pamfile care, acum un secol, aduna „firișoare de aur" din folclorul încă viu. Modificările din limba vorbită, înlocuirea unei bune părți din fondul principal lexical cu neologisme tehnice ori englezisme , mutațiile din limbajul artistic, toate prefigurează un viitor tare întunecat: în condițiile globalizării, chiar din limba română să nu mai rămână decât firișoare…

Cercetarea interdisciplinară de urmărit astăzi nu mai pare posibilă datorită formării unei noi culturi existențiale, care, neglijează cu bună știință eforturile spirituale ale înaintașilor, cu atât mai mult tradițiile și obiceiurile. Atitudine de mare pagubă pentru limba și poporul român.

Rândurile de mai sus, pot fi un semnal de alarmă sau/și un îndemn la cercetare.

Cât mai avem ce!

Meridianul Cultural Românesc, An III, Nr. 4 (12), octombrie – noiembrie – decembrie 2017

●

FESTIVALUL OBICEIURILOR, LA VASLUI

Ursul mic de la Rediu, Vaslui

Ar fi treabă bună organizarea în zi de lucru, pe 23 decembrie curent, dacă n-ar fi chiar rea. REA, pentru că anul acesta am văzut cea mai puțină lume în piață de când se organizează acest Festival, la ale cărui baze am pus și eu umărul, cândva. Dintotdeauna am crezut că **mișcarea artistică de amatori** trebuie finanțată de stat (a dispărut cu totul azi), că pentru menținerea tradițiilor și obiceiurilor străbune, subvenția e salvatoare. A fost, în schimb, mare aglomerație de mașini pe toate traseele.

Ciobanii la capra mare – Ivănești, Vaslui

Unii primari cred că adunând 10 – 14 copii de prin clasele primare, stimulându-i în vreun fel, chiar fac activitate culturală (după actualul mers, peste 10 ani ne vom întreba ce e aceea?). Alții rezervă niște sume pentru a-i aduce doar cu această ocazie la Vaslui, să vadă lumea ce valoroși sunt ei. Să mai ceară alți bani de la județ.

Nu-i vorbă, că Lucian Onciu și ai lui și-au rezervat fondurile necesare pentru stimularea celor peste 30 de formații prezente.

Jienii de la Lipovăț

Am constatat că lucrătorii de la Centrul de îndrumare (am vorbit cu L. Lefter și cu Iacob), ajutați de prietenul de la Munteni de Jos, Romică Brunchi, au asigurat o fluență necesară spectacolului. Am urmărit câteva formații valoroase și cu tradiție ca cele de la Buda, Berezeni, Lipovăț ș.a.

M-a impresionat până la fiori, formația de copii străvezii de la Avrămești, com. Voinești. Chiar erau vineți de frig, o fetiță avea doar iie subțire pe ea și voalul de mireasă (rolul din formație): domnule ing. Miler, vă simpatizez, dar, puteți să-mi spuneți că fetișoara aia mai e sănătoasă, astăzi?

Coanei directoare nu prea părea că-i pasă.

Desigur putem găsi numeroase neîmpliniri. Constructivi ca întotdeauna, însă, încurajăm, fie și acest fel palid de a încuraja formațiile de pe acolo unde se mai află.

Sper să mai revenim asupra unui Festival care are pozitiv doar un istoric.

●

EXCEPȚIONAL:

FANFARA LUI BRIȘCARU, CU NICOLAE BALAN – DIRIJOR...

Am asistat vineri 2 noiembrie 2018, după ora 13,30, la Casa de cultură „Constantin Tănase" din Vaslui la un concert minune : fanfara de la Bărcești, re-pusă în funcțiune, de fapt re-creată de economistul Ion Brișcaru, dirijată de foarte renumitul dirijor și muzician Nicolae Balan. N-aș mai pridid cu laudele, pentru că:

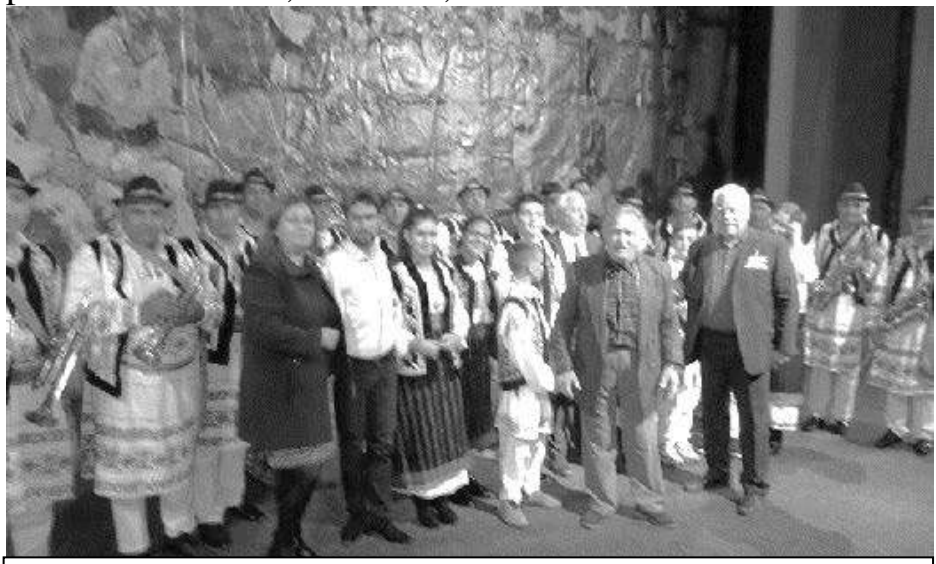
Directorul C.A.M.S. Bărcești, economistul Ion Brișcaru a reușit să reconstruiască o fanfară absolut competitivă în cadrul unui ANSAMBLU care mai cuprinde soliste de muzică populară, recitatori, interpreți de surprinzătoare scenete cu texte și… prezența dirijorului, împreună cu 6 copii talentați de la Școala Generală.

Ion BRIȘCARU

Prezența pe scenă a unui simbol al artei tradiționale, acum la aproape 85 de ani,

care se ține bine, e creativ și îndrăzneț, prof. Nicolae Balan, un dirijor cu excelente realizări de-a lungul unei cariere unice. Culae a lansat o mulțime de cântăreți, printre care și pe Mioara Velicu, în competiția valorilor interpretative naționale. A explodat în cultura națională cu fanfara de la Valea Mare (com. Ivănești) într-o scenografie rămasă neegalată: la Cântarea României din anii 70, fierăstrăul, tarpanul, cârceele de la proțap, secerea, diverse instrumente populare și alămuri vieneze „cântau" în cel mai fericit sens al cuvântului, într-o întrecere în care n-au avut egal. În general, mâna măiastră a profesorului Balan, ce a atins, a înnobilat.

Formația din Băcești cu Nicolae BALAN și Dumitru V. MARIN

Dialogul generațiilor a fost spumos, instructiv, chiar, captivant. „Bătrânul" dirijor într-o controversă cu grupul de copii, 3 tinere interprete, încă nu îndeajuns „lucrate" dar cu voci selecte, cei 14 membri ai fanfarei armonizați aproape perfect (admirabil au interpretat valsul Valurile Dunării), cu piese de mare virtuozitate și chiar joc de scenă modern, alte

câteva momente vocal-interpretativ-comice, au creat o atmosferă de mare emoție și entuziasm pentru cei peste 100 de spectatori.

Aplauzele meritate și scandările entuziaste n-au lipsit de loc.

Ambiția economistului - director. Ion Brișcaru, de a crea acest ansamblu este de cea mai aleasă laudă, iar evoluția (lui) fie în cadrul Centrului Medico-Social Băcești (pentru beneficiarii noștri, cum le zice directorul), fie la Festivalul Fanfarelor, fie la concursuri și festivaluri interjudețene (Suceava), până la urmă de-a lungul și de-a latul județului Vaslui (Huși, Murgeni etc.)… iată alt element cu totul remarcabil.

Nicolae BALAN la 83 de ani

A fost un spectacol entuziasmant, cu emoții unice posibil create numai de muzica interpretată de fanfară. Bravo, d-le Brișcaru, Bravo, Nicolae Balan, Bravo, celor de la C.A.M.S. și băcești!!!

Să veniți la FANFARĂ cu grăbire, că aveți, încă mai aveți, la ce.

PODU TURCULUI, 30 mai, 2019

PROGRAMUL ZILEI DE 30 ȘI AL SIMPOZIONULUI *TIMP ȘI VALOARE PE VALEA ZELETINULUI*

Ora 10. Prezentarea la Liceu a absolvenților și invitaților.

Ora 11. Catalogul și… păreri, fotografii, film;

Ora 12. Simpozion Național, TIMP ȘI VALOARE intervenții:

Sala Căminului Cultural Podu Turcului

– Prof univ. Dr. Alexandru Ionescu, București, Intelectualitatea românească în lume.

– Prof.univ. Dr. Ion Berdan, Iași: Chimia în slujba progresului;

– Dr. ing. Dumitru Brăneanu, Bacău: Podu Turcului, azi;

– Prof. Dr. Dumitru Marin, Vaslui: Jurnalismul și realitatea;

– Prof. univ. Dr. Gheorghe Popa, Iași: Geochimia și viața;

– Prof. Nicolae Popa, Podu Turcului: Privighetorile Zeletinului în lumea largă

– Prof univ. Dr. Mircea Varvara, Iași: Biologia și viața.

Ora 13.00 Lansarea cărții: „LICEENI LA PODU – BACĂU” de D.V. Marin

Ora 13.15: premierea elevilor merituoși (concurs M.C.R.)

Ora 13.30: Concert Privighetorile Zeletinului, dirijor N. Popa

Cuvânt de încheiere, prof. Dr. D.V. Marin, organizatorul

Ora 15.00: Masă comună și… impresii publice(!?)

Prof. Dr. D.V. Marin adresează mulțumiri din inimă pentru invitați, titrații comunei, Ansamblului Privighetorile… concetățenilor, în numele său și al grupului cultural-științific de nivel național, absolvent în 1959.

Își dorește să mai poată organiza astfel de acțiuni (ca și pe celelalte întâlniri) care să folosească elevilor de azi și deștepților de mâine, continuând astfel să slujească oamenii și locurile de pe Valea Zeletinului, românismul și LIMBA ROMÂNĂ ca părți ale Coloanei Infinitului spiritual și a Coloanei permanente a DORULUI DE ȚARĂ.

●

Imagine de la întâlnirea din 30 iunie 2019

ÎNCHEIERE:

Ca exercițiu…:

a) am trăit de două ori mai mult decât Tudor Pamfile… am înfăptuit de două ori cât el? Dar ca Ibrăileanu?

b) am început fiecare secolul: el pe cel trecut, eu pe acesta prin care vreau să mai trec, după ce l-am parcurs 60% și pe celălalt. Fiecare deja reprezintă o lume care a fost.

c) fiecare am mobilizat oamenii prin forța cărții, ba cu amendamente: el cu forța creației populare încrustată în revistă (dar cât era de greu să fie aceste câteva sute) și operă, profesorul universitar G. Ibrăileanu cu cea mai serioasă revistă a timpului, într-un mare oraș cu posibilități ca Iașul, eu cu câteva zeci de mii bune, ca public, dar cu atracția imaginii, sunetului, cuvântului, însă toate foarte volatile, trecătoare fără prea multe urme. Despre orice mijloc de presă și media este de folos tot cuvântul scris, că… doar, scripta manent. Imaginea se șterge, sunetul dispare, dacă au provocat reacții și acelea sunt scurte și rareori durabile, generatoare de… alte imagini și sunete. În aglomerația modernă de informații, toate se așează ca pe o apă curgătoare, cu minime șanse să le pescuiască sau se hrănească cineva…

d) ilustrând un veac al cărții cu multiple forme de educație Pamfile va rămâne, va tot rămâne… reprezentativ, nu doar pentru căutătorii de comori. *Paradoxal, atâtea imagini colectate de pe glob, sincretice (imagine, sunet, port,omul din centru, peisaj, idei) nu susțin și nu vor susține vreodată prezența producătorului D.V.Marin. E, deci, starea de uitare care așteaptă pe orice muritor. Nu putem ști cât mai tot rămâne.*

e) mă tot întreb: nu e forțată această apropiere barată de un secol și de natura preocupărilor? De observat că sunt destule preocupări comune (istorie-istorie culturală, folclor, etnografie, presă), sunt realizări comparabile (mobilizarea mulțimilor, cerințe ale vremii, opere în domeniul specific, ș.a.). Pentru că a ilustrat cerința în jurnalism și jurnalism cultural s-ar părea că Marin e mai actual și…în avantaj pentru posteritate, dar e jurnalism cultural cu mici speranțe de viitor.

f) În cei 13 ani de efectivă apariție, s-ar însuma aproximativ 3200 de pagini pentru ION CREANGĂ, câteva mii pentru Viața românească și circa 3500 pentru M.C.R., dar cel mai mult contează influența în teritoriu și cât se înscrie fiecare în bătălia pentru limba națională. Patriotismul nu lipsește niciuneia.

g) Dacă se va adeveri temerea că multe limbi naționale vor dispărea prin efectul globalizării (victoria unui fel de engleză de comunicare, o chineză de același fel și o limbă comună musulmanilor) nici unul nu vom trece granița acelui veac dominat de interese materiale în primul rând. Nici religiile n-au altă soartă, cu atât mai mult această religie a noastră: folclorul.

Sunt elemente de Patrimoniu în cele de mai sus?

Rostul demersului, tocmai parcurs, rămâne de informare, diversificare, ilustrare a unui timp și mediu, ofertă de valorificare a experienței și limbii, dovadă certă. Obligatoriu, să fiu optimist?

(De Paște, 2020)

LUMEA LUI MARIN:

Alexandru IONESCU

Adrian FOCHI

Avram D. TUDOSIE

Valeriu LUPU

Ion Ghe. PRICOP

Costin CLIT

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

Ovidiu PAPADIMA

Mihai POP

Gabriela Ana BALAN

Vasile ADĂSCĂLIȚEI

Vicu MERLAN

Georg BARTH - Germania

Ben TODICĂ – Australia

Ștefan RACOVIȚZĂ – Elveția

George FILIP – Canada

Theodor CODREANU

Teodor PRACSIU

Laurențiu CHIRIAC

Cătălin SÎMPETRU

Sediul redacției Revistei, a Ziarului, a Radioului și a TVV online.
Str. Frunzelor, nr. 2, Vaslui.

ADDENDA

RECORDURI... RECORDURI... NUMAI... RECORDURILE

2... RECORDURI MONDIALE:

● 9 întâlniri cu șefi (sau foști șefi) de stat: Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Traian Băsescu (România), Francois Mitterrand (Franța), Mircea Snegur, Petru Lucinschi (Rep. Moldova), Igor Smirnov (Transnistria), Regele Mihai I, diecezii cu Nicolae Corneanu (x), acordați de Vladimir Voronin, care nu era încă președinte)

● Prin Meridianul Cultural Românesc (inf. pe 8 febr. 2015), publicarea, doar după 20 numere, a 585 colaboratori din 4 continente și numeroase țări.

6... RECORDURI NAȚIONALE:

● Prima televiziune privată autorizată, Litera 80/TV, înființată pe 5.12.1990, prima emisiune pe 24 dec. 1990, pentru ½ din România.

● Cel mai longeviv editorialist român, la TVV, Unirea, Meridianul, Orăș, Meridianul Cultural Românesc, cu debut în jurnalistică în 1957, relatări din 52 de țări.

● Înființează primul grup de presă complet din județ și din Moldova cu televiziune, radio-revistă, ziar și revistă.

● Interviuri cu 14 prim-miniștri (Petre Roman, Th. Stolojan, Nicolae Vacaroiu, Victor Ciorbea, Radu Vasile, Mugur Isărescu, Adrian Năstase, Călin Popescu-Tăriceanu, Victor Ponta, cei din Republica Moldova Mircea Druc, Valeria Matarnicli, Andrei Sangheli, Vasile Tarlev, – ultimii doi fiind și eroi în această lucrare).

● Prima Teză de doctorat – cărți consacrate personalului românesc în Sibiu: Tudor Pamfile și Revista ION CREANGĂ (1998), programa și documentare peste 30 de ani.

● Comunicări cu cei 3 Întemeietori de eparhii (Iași) PS Bonifaciu, PS Corneliu, PS Ignatie, interviuri cu Papa Ioan al II-lea, PP Teoctist, Daniil și mulți mitropoliți, episcopi, protopopi, preoți.

3... RECORDURI INTERJUDEȚENE:

● Simpozioane interjudețene în numeroase centre. Zilele Meridianului în pol. Iași, Bacău, Vaslui, Galați.

● Lansări de cărți, a ziarului Meridianul, a Revistei Meridianul Cultural Românesc în aceste județe.

● Nominalizare în 13 Dicționare cu personalități, Cetățean de onoare (Pașcani, Iași, Pitești), vicepreședinte al Partidului F.E.R., vicepreședinte al UZPR pentru Moldova.

26... RECORDURI JUDEȚENE

● Longevitate unare ca jurnalist, peste 62 de ani.

● Sezoală neofiabilă de presă, (1990-2019), peste 500 de persoane.

● 29 de ani șef județean de partid (MER, FER, ACȚIUNEA POPULARĂ, Partidul verde), record local de consilieri, 234 în mandatul: 2000-2004.

● 5 mandate de Consilier județean, 2 locul.

● Candidat la Primărie, Camera Deputaților, Senat, Consilii locale și județene (1992 - 2008).

● Prima rejea de radio, localic: Vaslui (1993) + Bârlad (1996).

● Primul romancier, din istoria speciei literare, în Vaslui: Zăpada pe flori de cireș (1995).

● Înființează și promovează Cenaclul Cultural-Informativ din județ: cele mai mari personalități vasluiene, autori de marcă, aproximativ 300, cu peste 450 de cărți și pagini speciale, au fost promovați în culbatele propriei de presă.

● Organizează Consiliul literar județean (1971 și 1981-2006), Cenaclul Magurei '74, Festivalul național Fantezie Bunar (2 ediții), Gala eroilor (2 ediții), Tîg-toamnelor (2 ediții), Simpozionul național Omagia Cărții Vasluiene (6 ediții), Zilele Meridianului în peste 20 de localități din 3 județe, alte manifestări legate de lansarea M.C.R. în județele Vaslui-ul: Bacău, Iași, Vaslui...

● Micromonografii și medalioane despre viața și opera lui Dumitru V. Marin în 15 Dicționare cu personalități în județele Bacău, Iași, Vaslui, Galați, Istoria Jurnalismului din România (2012 - 3 mențiuni), Enciclopedia Personalităților din România (2010), Dicționarul oamenilor culturii (1998). Multe mențiuni în ziare și reviste.

● Prima monografie a Liceului Mihail Kogălniceanu din Vaslui, 1993.

● Autor a peste 8 volume (din 3 de istorie culturală locală.

● Ordinul Zăriștilor, Aur, de 2 ori.

● Reprezentări pentru Vaslui în 32 de țări din lume.

● Cetățean de onoare în 3 județe: Bacău, Galați, Iași.

● Primul studiu consacrat învățământului local, 1980, carte, în 2016: Învățământ și merit vasluian

● Primul vasluian în inițiativ oficială, ca șef de delegație recreșcută cu Jeschka Fischer, pe 2 dec. 2001, la Budapesta. Primul vasluian la un asemenea rang înalt.

● Numeric și valoric înrâlnit și întervinut (peste 1.000) cu șefi de partid, de stat, de organizații din toată lumea, oficialități care conteaza până în zilele noastre.

● Prima revistă de după Revoluție, Vlădarul (1.-M.K. (1990).

● Primul ziar local, cu sens, Televiziune (1995).

● Primul săptămânal, cotidian, Meridianul de Iași - Vaslui - Bacău (1996 - 2019 -).

● Vicepreședinte al UZPR (din 2005), Ordinul Zăriștilor române, AUR, 2005, 2013, Vicepreședinte al partidului Federația Exilanților din România, 1992-2004.

● Membru al Legii Scriitorilor din România, din 2016.

● Adună 585 colaboratori, în 5 ani, la MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC, din LUME și tot ce este mai valoros în județul Vaslui. De departe un record de Guinness Book.

● Filmul lui Corneliu Porumboiu, 2006, prezintă la Cannes, reține momente din viața și activitatea lui Dumitru V. Marin. „A fost cu m-a fost...". Număr special în Enciclopedia Zilei, București, (2006) și în alte 30 de cărți și reviste.

● PRINTUL „MECENA" local, intr-Ilad vasilianl din Sondarile precesi.

Se consideră unanim că este cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile.

mariotv@gmail.com
www.mariotvmarin.ro
0744.251.386
0235.361.236

OPERA
- TABLOU SINTETIC –
Dumitru V. MARIN

1. a) **Deschizător de drumuri în presa modernă:**

Televiziune - prima în țară (1990) - Licența 001/TV, Unison Radio Vaslui (1993), Unison Radio Bârlad (1994 →), ziar Meridianul, (1996 →), Revista internațională Meridianul Cultural Românesc (2015 →); Debut în 1957. Singurul Grup de Presă complet (2017).

b) Interviuri cu **9 preşedinţi de stat**, 14 prim-miniștri, zeci de miniștri, deputați, senatori, ambasadori etc.; **Unic în România** ca jurnalist; 9 fişe în Istoria Jurnalismului din România (Enciclopedia).

c) Transmisiuni directe radio - Tv - ziar, din 32 de țări;

d) Interviuri cu **înalții ierarhi ai bisericii**: P.F. Teoctist, P.F. Daniel, mitropoliți, episcopi.

e) Vicepreședinte al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și președinte filiala Vaslui din 2005. A organizat multiple manifestări social - culturale în județele Iași, Vaslui, Bacău, Galaţi. Zilele Meridianului, Simpozioane interjudețene, ample acțiuni cultural - științifice și de popularizare - Gala Ziariștilor (pentru județul Vaslui) și a fost invitat la Craiova, Baia Mare, Iași, Târgoviște, București, Râmnicu-Vâlcea, Timișoara etc.

„Prin activitatea sa, Studioul TV Vaslui a dovedit că opinia publică are nevoie de informare constantă și obiectivă. Sunt sigur că telespectatorii Studioului TV Vaslui se bucură de o radiografie complexă a zonei, a comunității din care fac parte. Societatea românească are nevoie de informație, de seriozitate și dedicație, lucruri pe care colectivul Studioului TV Vaslui le-a dovedit din plin, în toți acești ani."

Cu toată aprecierea,
Traian Băsescu,
Președintele României 2004 - 2014
(„MARIN - 70", Ed. PIM, Iași, 2011, p. 6)

2. **Acțiuni unicat în istoria Vasluiului și nu numai**: Festivalul

național Fantastic Dance (1993, Vaslui) + Chișinău, 2 ediții, Festival pentru copii Tip-top-minitop, 2 ediții, Gala ziariștilor, 2 ediții, Omagiu Cărții Vasluiene (2013, 2015, 2017), Școala de ziariști pe lângă Tv.V., (peste 500 de persoane), Festivalul Național al Umorului, 1970, organizator, sprijinitor 47 de ani), Revista internațională Meridianul Cultural Românesc, din 8 februarie 2015→, Simpozioane interjudețene în județele Iași-Vaslui-Bacău-Galați ș.a. **Asociația Creatorilor Vasluieni Vaslui: I. 1971; II. 1999**.

Promotor al Curentului Cultural Informațional Vasluian. Reprezintă România la 2 decembrie 2001 la Internaționala Ecologistă; Întâlnire și convorbiri oficiale cu Iosckha Fischer, ministrul de externe german. A avut rol unic de influență asupra destinelor unor mari personalități contemporane, Th. Codreanu, Th. Pracsiu, Dumitru Buzatu, Daniela Oatu, Lucian Pârvoiu, Cătălin Striblea, Adrian Porumboiu, Traian Nicola, Dan Ravaru, Val Andriescu etc., etc.

„Dl Dumitru V. Marin se grăbeşte să trăiască din plin, cu demnitate cât şi ce i-a hărăzit bunul nostru Dumnezeu. Este mereu ocupat, în mişcare, multiplicând faptele bune.[…] Ca şi mai înainte, se bucură de mult succes şi sunt căutate lucrările dumisale care-i reflectă înalta pregătire ştiinţifică - e un eminent savant, doctor în filologie."

Mircea Snegur,
primul Preşedinte al Republicii Moldova.

Romancier: Zăpada pe flori de cireș (1999 și 2014 - Ed. a II-a revăzută și adăugită),și **proze scurte** în diferite reviste, printre care „Baaadul Literar" (Bârlad) Meridianul Cultural Românesc, Convorbiri literare, Cronica, ș.a.

„Dascăl, publicist, editor, om de comunicare prin radio și televiziune, D.V. Marin este emblematic pentru ceea ce socotesc a fi elita neștiută a țării, cea care modelează mentalul colectiv contemporan, motorul progresului local, adesea necunoscut. Numai că D-sa are și contribuții de valoare națională și este destul de apreciat…"

Acad. Răzvan Theodorescu,
București
(„MARIN - 70", Ed. PIM, Iași, 2011, p. 162)

4. Monografist:

– Liceul „Mihail Kogălniceanu” (1990), monografie la Centenar.

– *„Unison Radio Vaslui continuă...”* (2000), prezentare mass-media.

– MERIDIANUL - istorie a presei locale și a Curentului Cultural - Informațional, 416 p. (2009); Premiată de UZPR.

– Festivalul Național al Umorului „C-tin Tănase”, 218 p. (2010), monografie culturală;

– GIURGIOANA - Bacău, Sat, Biserică, Oameni, 170 p. (2011), monografie.

– …77…Noduri culturale și răspunsuri amicale,Iași,2018,397 pag.

– 101 vasluieni pentru 100 de ani, Pim, Iași, 2019, 412 pag.

– **Liceeni la Podu… Bacău**, Pim, Iași, 2019, 204 pag.

– **111 valori naționale pentru Vaslui**, Pim, Iași 2019, 512 pag.

„D.V. Marin este un foarte bun profesor (atâția alții o spun) de peste 40 de ani, este un lider de presă al ultimelor 2 decenii (și a avut cu ce), este un iubitor al Bârladului, este un intreprinzător de succes, un personaj de excepție în cadrul Curentului Cultural - Informațional pe care-l susține personal și prin cărțile sale tipărite[…] ne-am întâlnit pe tărâmul cercetării, al afecțiunii pentru Bârlad, al activității literare, ca etnologi, el fiind menționat în Dicționarul etnologilor din toate timpurile și iată, mi se pare că rămâne un exponent al presei meleagurilor moldave cu mai multe mențiuni în Istoria presei românești”

Acad. prof. dr. C.D. Zeletin,
medic, biofizician, poet, eseist (m.18.02.2020).
(prin telefon, luni, 28 martie 2011)
(„MARIN - 70”, Ed. PIM, Iași, 2011, p. 180)

5. Contribuții științifice:

– Cu Eminescu, Dascăl de suflet - Studii și adnotări istorico - literare, 172 p. (2013): D. Cantemir, V. Alecsandri, I.L. Caragiale, M. Eminescu, T. Pamfile, N. Stănescu, V. Silvestru, Gr. Vieru etc. - monografie și dicționar.

– *„Meridianul: Filă din Istoria Presei locale și naționale"* (2009), extras.

– **PRIMA CLASĂ… / PERSONALITĂȚI DE PE VALEA ZELETINULUI,** 330 p. (2014);

– D.V.Marin, **„Noi perspective asupra operei lui Ştefan Zeletin**" (coordonatori Ionuț Horeanu, Horia Pătrașcu) Ed. Junimea, Iași, 2014.

– D.V. Marin, **Mihai Eminescu, în starea lui de azi**, Iași, 2017.

– Numeroase Editoriale și articole din Meridianul Cultural Românesc și Meridianul de Iași – Vaslui – Bacău.

„Lui Dumitru Marin, tecucean ca și mine, cu urări de succes în munca sa științifică"

Academician Iorgu Iordan,
MEMORII, (1977)
ianuarie 1977

Editorialist: Editoriale, articole, eseuri, Pim, Iași, 2018,184 p.

6. Istorie culturală:

– TV.V. - 15… explozia, 556 p. (2006), istorie, cultură, roman picaresc;

– Tv.V. - Vaslui - România - Europa, 256 p. (2011), istorie, mijloace mass-media, autoritate.

– **25 - TV.V. (Istorie și cultură)**, 322 p. (2015), volum aniversativ despre Grupul de Presă și apariția TV.V.

– **75 D.V. Marin – Istorie, cultură, jurnalism**, Pim 2016, 166 p.

– …77… Noduri culturale și semne amicale, Pim, Iași, 2018, 398 p.

– 101 vasluieni, pentru 100 de ani,/Valori identitare, Pim, Iași, 2019, 402 pag.

– 111 valori naționale dintr-un secol pentru Vaslui, 2019, 512 p..

”Stimate domnule Marin […] doresc să îmi exprim satisfacția de a vedea, în activitatea gazetărească și civică a domniei voastre, confirmarea convingerilor de care am fost animați, în zilele dificile de după Revoluția din Decembrie 1989, toți cei care am pus bazele unei Românii democratice.”

Ion Iliescu,
Președinte de Onoare al P.S.D.
Președintele României 1989 - 1996, 2000 – 2004

7. Istoria învățământului:

– *„Evoluția învățământului vasluian până la 1859”* (1980), extras + volum;

– *„170 de ani de învățământ public la Vaslui”* (2011), extras.Numeroase simpozioane în județele Moldovei.

– ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI MERIT VASLUIAN - Eșantion din învățământul românesc (I), ed. PIM, Iași, 2016, 154 pag.

– Sute de articole în Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău.

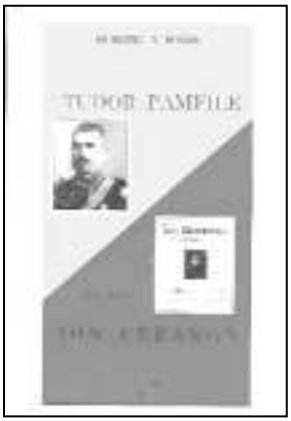
– Zeci de articole în Meridianul Cultural Românesc.

„…meritul ctitorului acestui mozaic cultural, profesorul doctor Dumitru Marin, este unul remarcabil. Împreună cu o sumă de contributori de elită fiecare număr prin paginile sale se constituie într-o adevărată frescă a tinereţii, vigorii şi creativităţii pe care această străveche cultură o dovedeşte.. Distribuţia ei în cele patru zări poate deveni un mesager a ceea ce Eminescu, şi nu numai el, considera că ar fi misiunea istorică a românismului."

dr. în medicină Valeriu LUPU,
critic literar - Vaslui
(M.C.R. nr. 5/ 2016)

8.Etnografie şi folclor:

– Tudor Pamfile şi Revista „Ion Creangă", (etnofolcloristică) 294 p. (1998), curentul arhivistic; „*contribuie la recuperarea integrală a acestui preţios element de patrimoniu"...* - Iordan Datcu, „Dicționarul etnologilor români" (p. 65).

– *„Consideraţii privind cântecul popular"* (1974), extras; primul studiu de gen.

– „Importanța Revistei „ION CREANGĂ" în folclorul românesc", teză doctorat (1998), ample noutăţi şi documente inedite.

– **OFIȚERUL FOLCLORIST, Medalion istorico-literar, M.C.R.,** ***anIII, nr. 1 (9),2017, p123-124.***

– <u>Bârlad-Vaslui/Pamfile-Marin/ destine istorice</u>, *Pim, Iaşi, 2017,184 p.*

– *„Curentul Cultural - Informaţional"* (serial 2011 - 2016 în ziarul Meridianul);

– Articole, reportaje, editoriale în principale ziare și reviste ale vremii.

„Dumitru V. Marin a dovedit ambiții mult mai mari decât cercetarea etno-folclorică, aspirând a fi polivalent: om politic (consilier județean și candidat la alegerile de primari din partea PNL), ziarist, prozator (autor al unui roman sentimental, cu titlu metaforic, Zăpadă pe flori de cireș), întemeietor al unui trust de presă, Cvintet TE-RA (cuprinzând televiziune, radio, ziar)... Dumitru V. Marin nu s-a mulțumit însă nici cu a fi un abil om pragmatic, reușind să reziste intemperiilor din presa postdecembristă, ci s-a încercat să și teoretizeze inițiativele sale culturale, considerând că a pus umărul, și pe această cale, la întemeierea unui „curent cultural informațional" în județul Vaslui, aproape unic în țară..."

Prof. dr. Theodor CODREANU,
scriitor, critic literar

9. Reportaje și memorii de călătorie:

– Editoriale valabile din vremuri regretabile, 258 p. (2013), texte variate, considerații socio - economice; Premiată de UZPR în 2014.

– „Spirale" internaționale - Vasluieni pe spițe din roata istoriei, 208 p. - (2013), volutele muncii de jurnalist;

– PRIMARII, ca niște oameni acolo, și ei, 338 p. (2014). Interviuri cu 50 de primari ieşeni.

– Ceaușescu -… - Băsescu - Mitterand - Snegur - Iliescu - Lucinski - Constantinescu - Regele Mihai I, - evocări de reporter - 188 p. (2014). Interviuri cu 9 preşedinţi de stat, prim-miniștri, capi ai bisericii.

„Numele prestigiosului profesor doctor DUMITRU V. MARIN este legat pe veșnicie de cultura județului Vaslui, întrucât el a fost cel care mulţi ani a asigurat în această zonă o activitate cultural-istorică, jurnalistică şi etnografică extrem de consistentă. Distinsul Profesor este cel care a lucrat mereu la zidirea fundamentelor culturale ale cetăţii Vasluiului

şi, în general, ale judeţului Vaslui, contribuind la cristalizarea unui spirit autohton şi la afirmarea unor personalităţi culturale locale, fapt pentru care oricând el îşi merită lauda şi cinstirea noastră, a tuturor. Azi și mâine."

dr. în istorie Laurențiu CHIRIAC - Vaslui
(M.C.R. nr. 5/ 2016)

10.Editor: - **Tudor Pamfile - Basme** (1976);

– Ziarul **Meridianul** (1996 →), Teleradioeveniment (1993/94)

– T.V.V., **Unison Radio Bârlad și www.tvv.ro** (1990 →)

– **Revista Meridianul Cultural Românesc** (8 febr. 2015→) - director-fondator, editor, critic literar;

– **Revista Onyx** - revistă de literatură, civilizație și atitudine, director, editor, redactor. (2014)

„Mare mi-a fost bucuria când m-a anunţat că intenţionează să scoată o revistă intitulată „Meridianul Cultural Românesc", ceea ce s-a şi întâmplat începând cu anul 2015, […], cu o tematică interesantă, captivantă şi diversificată, aflându-mă şi eu printre autorii articolelor

de biologie. Văzând ce probleme abordează revista, m-a interesat cine este directorul. După cele citite, pot afirma că este o personalitate marcantă a Culturii româneşti, un om de aleasă ţinută intelectuală, o figură reprezentativă a ziariştilor vasluieni și români, un scriitor cunoscut şi apreciat pentru întreaga sa activitate editorială, în toată lumea."

15 martie 2016
Academician Constantin Toma
Profesor la Facultatea de Biologie Iași.

11. Constructorul și îndrumătorul!

– Construirea școlilor din Stejarii-Iași, Măcărești-Iași, a Școlii noi din Văleni-Vaslui și stadionul local,

Onești, 1971

– Coordonator la construirea Căminelor Culturale de la Berezeni, Dragomirești, diriginte de șantier la Casa de Cultură Vaslui,

– Coordonarea lucrărilor la amplasarea Statuii lui Ștefan cel Mare de la Băcăoani - Vaslui. A prezentat Statuia în fața lui N. Ceaușescu, Casa Scânteii, București, 1973.

– Sprijin la turnarea filmului Ștefan cel Mare – Vaslui

– Introducerea Cataloagelor alfabetice și tematice, a Clasificării zecimale în Biblioteci, ca inspector de specialitate între 1970-1974 la C.J.C.A. Vaslui,

– Înregistrarea fonetică a primelor 3 ediții ale F.N.U.C.T. (Festivalul Umorului)

– Ca antrenor, formarea echipei de fotbal jr. Moldosin-Vaslui, arbitru de fotbal între 1974 – 1979.

– Concurent, medaliat cu aur, argint, bronz, la lupte libere (Pașcani), oină, volei și alte jocuri sportive (Iași), aruncarea greutății, Iași, vicecampion național la lupte, Iași, 16 dec. 1962. În toate cazurile și conducătorul echipelor.

– Instructor de formații și ansambluri artistice, cu rezultate regionale, din jud. Iași și Vaslui.

– Creatorul și conducătorul singurei școli de presă din jud. Vaslui, circa 500 de candidați pe lângă Tv. Vaslui între 1990 – 2019.

– A condus cenacluri literare, cel mai cunoscut „Mugurel" 74 (15 ani), cel mai reprezentativ (Cenaclul) „Asociația Creatorilor Vasluieni" (A.C.V.), 1966 și după1989.

– A îndrumat zeci de ani elevi la Sesiuni Științifice, întorși numai cu Locul I. A lansat poeți și scriitori de valoare națională.

– A fost organizator la Festivalul Umorului „C. Tănase" Vaslui, primele 3 ediții (1970 - 1974), a organizat 3 ediții ale Festivalului Fanfarelor, Vaslui, 1971, 1972, 1973; a organizat 2 ediții ale Festivalului Național de dans modern Fantastic Dance, 1993, 1994; printre

organizatorii Festivalului Obiceiurilor la Vaslui, la începuturi; a inițiat și organizat Gala ziariștilor profesioniști, 2 ediții, și 2 „județene” Cupa TVV la fotbal; Festivalul Tip-top minitop, două ediții; foarte multe Simpozioane interjudețene; a organizat și condus 6 ediții ale Simpozionului Național „Omagiu Cărții Vasluiene” (2013, 2015, 2017, 2018, 2019). A scos 3 reviste, 2 ziare, 2 posturi de radio și 1 TV (și online); 31(azi,40) de cărți tipărite.

„Renumitul Albert Einstein, născut la ULM – deci pe malurile Dunării spunea: „Încearcă să fii un om de valoare şi mai puţin un om de succes“

Cu o astfel de gândire, am avut ocazia să cunosc şi eu, un adevărat om de valoare culturală! Vorbesc despre Dl. Prof. Dr. Dumitru V. MARIN din VASLUI, Director–Fondator al Revistei “MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC” – în lb. germană: RUMÄNISCHER KULTUR MERIDIAN”

Georg Barth, 22.02.2017,Passau, landul Bavariei, Germania

SCRISOARE DIN BAVARIA

Du bist so etwas Besonderes.
Du bist der Beste,
drum feiern wir heut zusammen
zu Deinem Fest.

Happy Birthday und moege Dein Tag, so werden wie Du, ein Unikat.

Stimate D-le Director general, Prof. Dr. Dumitru V. MARIN

Cu ocazia zilei dvs. de naştere am inteţit această scrisoare cu unele versuri în lb. germană.
Astfel am considerat eu, că meritaţi pe deplin, respectul nostru
– alături de urări de bine, la care se mai adaugă tradiționalul românesc „LA MULŢI ANI”!

A fi ceva deosebit,
a fi cel mai bun,
iată motivul pt. care
sărbătorim împreună cu dvs.

La Mulţi Ani şi să fie ziua unică precum şi dvs. unicat !

Deci, am făcut tot posibilul pt. a traduce textul din lb. germană în lb. română
De ce folosesc în ambele limbi cuvintele „deosebit, cel mai bun, unicat”?
Păstrând (şi) sunteţi... aceasta este adevărul sau altfel spus „situaţia actuală”!
Este o confirmare din partea mea, este o dovadă în plus a înaltului spirit cultural românesc, dar şi de înalt profesionalism jurnalistic şi organizatoric, de care dați dovadă zi de zi, precum şi în fiecare săptămână, însă, de foarte mulţi ani.

Cred că mai trebuie să adaug ceva.
Vă doresc în aceste vremuri grele – MULTĂ, MULTĂ SĂNĂTATE!

Cu deosebită stimă şi foarte mult respect

Georg BARTH – Germania – aprilie 2020

12. **Important om politic în jud. Vaslui**, 1989 - 2016: președintele Federației Ecologiste din România, filiala Vaslui, 18 ani, a Partidului Verde în prezent; **Consilier județean 5 mandate**, Candidat la Senat, Camera Deputaților, Consiliul Județean, Consiliul Local, Primăria Vaslui, vicepreședinte al Acțiunii Populare, propus de liberali candidat la Primăria Vaslui în alegerile din iunie 2008. Multiple prezențe naționale și internaționale culturale și politice. Contacte, interviuri și colaborări cu toate marile personalități politice și culturale naționale ale timpului (1990 –).

„L-am cunoscut pe profesorul dr. Dumitru Marin cu ocazia unei întâlniri la Vaslui cu reprezentanți ai societății civile și simpatizanți ai Convenției Democratice, înainte de alegerile din 1996, când i-am acordat și un interviu pentru postul de radio și televiziune pe care îl conducea.

Pe vremea aceea, Vasluiul era considerat un fief absolut al PDSR-ului, era numit „județul roșu" și a avea alte opinii decât majoritatea însemna un act de curaj. Era vorba de curajul unui om care înțelesese să facă presă adevărată, dar în același timp angajată în slujba unor valori democratice în care credea... Bun organizator, activ și integrat în comunitate..."

Prof. dr. Emil Constantinescu,
Președintele României 1996 - 2000
(„MARIN - 70", Ed. PIM, Iași, 2011, p. 7)

13. Acțiuni culturale interjudețene și naționale:

- Interviuri la Televiziunea Canadiană, B.B.C., Televiziunea Națională din Chișinău, Captalan, Tele 7 abc, Deutsche Welle, Vocea Americii etc.

- Pagini speciale în „Evenimentul Zilei", alte articole în „Deșteptarea", „Ziarul de Bacău", „Tecuceanul", „Booklook", „Meridianul Iași-Vaslui-Bacău" ș.a.

Simpozion MARIN 70 - Gelu Bichineț, D.V. Marin, Levente Csaba Szekely, Alexandru Ionescu, Adi Cristi. Corneliu Bichinet

– Acțiuni culturale 2014: **Omagiu Cărții Vasluiene -** Vineri, 25 octombrie 2013; Simpozioane Interjudețene: **Românești -** Miercuri, 15 ianuarie 2014; **Hârlău** - Joi, 23 ianuarie 2014; **Prisăcani** - Joi, 30 ianuarie 2014; **Bârnova** - Miercuri, 27 februarie 2014; **Bârlad** - Joi, 13 martie 2014; **Iași** - Colegiul „Costache Negruzzi", Luni, 7 aprilie 2014; **Ivești** - Luni, 21 aprilie 2014; **Podu - Turcului** - Joi, 29 mai 2014; **Iași** - Vineri, 30 mai 2014, Univ. „Al. I. Cuza" (Ștefan Zeletin); **Prisăcani** - **22 - 24 august 2014; Ciorteşti** - **29 și 30 august 2014; Lungani** - **Marți, 23 septembrie 2014 altele în 2015-2016; Bacău** - Colegiul Național „Gheorghe Vrânceanu", Vineri, 10 octombrie 2014; **Țepu** - **Galați,** Duminică, 26 octombrie 2014; **Sat Frumușelu, com**. **Glăvănești, jud. Bacău -** Sâmbătă, 8 noiembrie 2014; Băcani - Vaslui, (28.11.2015), **Omagiu Cărții Vasluiene, Ediția a II-a -** Luni, 26 octombrie 2015. **Colegiul Național „Costache Negruzzi" Iași** - 29 ianuarie 2016 („Iași - Meridiane Culturale"); **Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu", Colegiul Economic „Anghel Rugină" și Liceul Tehnologic „Ion Mincu" -** Vineri15 ianuarie 2016 („Simpozion „Mihai Em inescu în liceele vasluiene!"). Orele 10:00, 13:00, 16:00 - Întâlniri cu redactorii Grupului de presă, ALPI și scriitori din Bacău. **Colegiul Național „Vasile Alecsandri" Bacău** - vineri, 1 aprilie 2016 (Simpozion Interjudețean - Lansare Revista M.C.R. nr. 5, volumul „Învățământ și merit vasluian", „25 - TV.V. - Istorie și cultură"). Joi, 21 aprilie 2016, **Simpozion Național „D.V. Marin și contemporaneitatea" - Vaslui. „OMAGIU CĂRȚII ȘI CULTURII VASLUIENE, ed. a III-a, vineri, 5.05.2017,**

Centrul Cultural „Alexandra Nechita”, Simpozion Național (partic.din Bacău, Iași, București, Slobozia, jud. Vaslui).

Aniversarea Meridianului… la 20 de ani, 26-27 sept. 2016, la Vaslui (Biblioteca Judeteană), Iași (Colegiul Național NEGRUZZI), Vaslui, Liceul Ștefan Procopiu (oct. 2016). Lansare M.C.R. la Iași (Lic. Negruzzi, C.C.D. ș.a.), 2016, 2017, Bacău, Bârlad, Huși, Vaslui,2018,sept. Vaslui.

LANSAREA M.C.R. în adunări publice, cu mii de participanți, Băcani, Bogdănești, Bălțați (Iași), Lungani (Iași) Duda Epureni, Vaslui și alte 8 localități, în 2018.

Lansări repetate, în ultimii 6 ani, la ALPI, Iași.

●

„*MERIDIANE CULTURALE LA IAŞI* - *Luni, 27.03.2017 s-a desfăşurat la Iaşi, la Casa Corpului Didactic, lansarea numărului (comasat) 7-8 din Revista deja celebră,* ***MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC****, revistă care apare, prin străduinţa exclusivă a directorului grupului de presă* ***CVINTET TE-RA, prof. dr. DUMITRU V. MARIN****. Revista beneficiază de un colectiv redacţional ales: profesori, oameni de cultură şi ştiinţă.*

Încep cu gândurile noatre de gratitudine pentru efortul de a veni la Iaşi, pentru atmosfera culturală creată, prin prezenţa scriitorilor şi oamenilor de cultură în mijlocul elevilor, aflaţi în ***SĂPTĂMÂNA ALTFEL****, participanţi la manifestare, dar mai ales prin poarta deschisă pentru tinerele talente din diversele şcoli ieşene implicate.*

Spre deosebire de evenimentele exclusive dedicate Colegiului Naţional “Costache Negruzzi”, au venit la manifestarea, organizată în parteneriat cu Casa Corpului Didactic “Spiru Haret” Iaşi: “Liceul Tehnologic de Mecatronică şi Automatizări”, profesor - coordonator Alina Teodora Vartolomei, Colegiul Tehnic “Gheorghe Asachi”, coordonator bibliotecar Oana Epure, Şcoala gimnazială “Ion Creangă”, coordonator profesor Alina Fîntînaru, Şcoala Normală “Vasile Lupu”. Am admirat, aşadar, elevii îndrăgostiţi de poezie, de la clasa a VII a, liceu, pe care nimeni nu i-a obligat să se implice! Au făcut-o de bună voie! Câştigul a fost în totalitate al acestor copii!

Scriitorii prezenţi au făcut o atmosferă de zile mari,.
Prof. dr. Dumitru V. MARIN a prezentat, modest, propria activitate, elevii receptând mesajul prin care munca te susţine în viaţă iar din punct de vedere patriotic, apărarea Limbii Române, în ţară şi străinătate, poate deveni o deviză de viaţă!

,,Să ştiţi că aveţi o şansă nemaipomenită să participaţi la un eveniment cultural. Daţi-mi voie să vă spun că mă simt ca şi dumneavoastră elev. Să nu creadă cineva că noi, cei prezenţi aici, suntem ,,bătrâni". Nu! Noi suntem tot tineri, dar unii de mai multă vreme. Cel mai tânăr dintre noi este profesorul Mircea Varvara, fostul meu profesor de acum mulţi ani. Când l-am anunţat astăzi, a zis: ,,Domnule, vin!" Mulţumesc domnule profesor, pentru că, prin prezenţa dumneavoastră alături de mine, aici, mă simt la vârsta celor tineri, din aceasta sală. Printre altele, ţin să vă spun că noi trăim o vreme în care se petrece aşa o transformare a limbii române încât ea va dispărea. Academicianul Eugen Simion spunea că în vreo 200-300 de ani, vor mai exista două sau trei limbi pe pământ. Eu spun că în mai puţin de 30 de ani va fi aşa o modificare de nu ne vom înţelege între noi. Scrie şi în ziarul Meridianul că Mihail Sadoveanu, acum 100 de ani, se mai înţelegea cu românii lui dar nu s-ar înţelege cu noi nicicum pentru că opera lui a devenit operă de arhivă, nu este funcţională la ora actuală ca model de limbă. Unii vorbim de poeţii actuali, alţii de scriitorii actuali dar ne place, mie cel

puțin îmi place, să vorbim despre scriitorii care apără limba română, pentru că de când este limba română, de 2000 de ani, niciodată nu au fost mijloace de influențare așa de agresive ca cele de astăzi. Altădată, noi românii aveam un cuvânt care ne caracteriza: ,,Bă, mergi acasă? - Îhî" Îhî era acceptul. ,,Acum, eşti bine? - Ok" prin urmare sunt multe, multe exemple care arată că limbajul din calculator, dacă nu-l ştii, nu ştii o brumă de engleză, nu ai ce căuta pe-acolo. Asistăm şi la pericolul dispariției poporului român, din care peste 3 milioane au șters-o peste granițe și deși în mintea lor există materie cenușie ,eu am nişte elevi de-ai mei poeți - buni poeți, s-au dus să măture prin Roma şi prin alte părți. Noi încercăm prin revista ***MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC*** *să diminuăm acest pericol. Revista* ***MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC*** *se duce în 23 de capitale europene, în vreo 250 de locuri din România şi recordul pe care de asemenea îl invoc, avem 73 de scriitori din străinătate şi în total 292 de colaboratori. În vecii vecilor n-o să mai întâlniți așa ceva. Orice revistă din țara Românească se chinuie între 20 şi 40." a spus prof. dr. Dumitru V. MARIN.*

Comandorul de aviaţie, MIHAI BATOG BUJENIŢĂ, a vorbit despre misiunea deloc uşoară, dar cu multă nobleţe sufletească, de a scrie o revistă, de a o lansa în paisprezece ţări şi ne-a invitat la şedinţele Cenaclului "Păstorel", invitaţie pe care o vom onora. ,,Onorat auditoriu ca să scoți o revistă trebuie să fii nebun. Unii din acei frumoşi nebuni, nu prin ei înșiși ci prin faptele lor este domnul profesor. Ai de luptat cu tot felul de adversități, invidii, răutăți, tot ce umple paharul mâhnirii noastre, în această lume. Îți vor trebui bani ca să scoți revista, timp, muncă, asiduitate dar mai ales, nişte oameni pe care să-i convingi, cei care fac parte din colegiile de redacţie, pe care să-i convingi că tu vrei, poți și meriți. Ei bine, în acest sens domnul Marin a

cucerit. E destul de dificil totuşi să aduni un colectiv de oameni de valoare. Aici sunt şi profesori doctori universitari şi doctori în ştiinţe, oameni cu titluri, cu profesiuni deosebite cu toate onorurile pe care societatea le dă celui care produce ceva. Nu mă voi lăuda ce titluri am eu, pentru că sunt cu mult în urma domnului Marin, vă va spune el şi o parte dintre ale lui sunt şi ale mele. Nu uitaţi să râdeţi. Râsul nu îngraşă, nu are E-uri, vă menţine tonusul, vă menţine înălţimea spirituală la care fiecare dintre noi trebuie să fie. Ignorăm în bună măsură problemele care ne pot afecta. De aceea, eu, vă invit întotdeauna la Cenaclul nostru. În fiecare duminică, la ora 10, la Biblioteca Judeţeană. Ne-au venit nişte moşnegi acolo şi ne simţim ferice pentru că în primul rând comunicăm. Este foarte importantă comunicarea pe care am redus-o cu toţii la eternul ,,like", ,,share". Oameni buni, comunicarea este între oameni, prin cuvânt, prin expresia figurii." a spus Mihai Batog BUJENIŢĂ.

Au recitat, la manifestare, poetul VASILE LARCO şi actorul EMIL GNATENCO, oameni de o sensibilitate de nedescris, dăruiţi de Dumnezeu cu transmiterea mesajului poetic, rupt de realitatea cotidiană, mesaj care te înalţă şi transpune într-o lume mai bună. Vă mulţumim!

Printre alţi participanţi de seamă au fost poeta şi pictoriţa Viorica Bordianu, soţii Valentina şi Valeriu Lupu şi profesorul Mircea Varvara.

Eleva NAOMI RANGHIUC a citit din propriile creaţii. Pregătită de profesor Alina Fîntînaru ,de la Şcoala gimnazială Ion Creangă din Iaşi ne-a făcut să vedem că misiunea de dascăl se împlineşte dacă elevii noştri sunt receptivi, deschişi ideilor frumoase, ca Naomi.

Elevul PĂDURARIU ŞTEFAN RADU, pregătit de dna bibliotecară Oana Epure, de la Colegiul Tehnic "Gheorghe Asachi" a citit din propriile creaţii transpunându-şi ideile prin care receptează lumea în care trăieşte iar elevele Liceului "Mihai Eminescu", COMANDATU CLEMENTINA şi HRESTIC MARIA LUIZA au recitat din cel mai recent număr al revistei ***MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC.***

Activitatea s-a încheiat cu elevul ALEXANDRU URSACHE, pregătit de profesor CLAUDIA MARTINICĂ, care ne-a cântat şi

încântat cu un cântec românesc pe care regret că nu îl pot expune în aceste rânduri decât ca dăruire la cel mai mare potenţial pe care îl poate avea un copil de 9 ani. Îl felicităm şi sperăm să-l vedem pe marile scene ale oraşului cât mai curând.

Cuvântul meu de mulţumire îi este adresat dlui director al Casei Corpului Didactic "Spiru Haret" Iaşi, SILVIU IORDACHE, pentru facilitarea întâlnirii unor generaţii diferite întru acelaşi scop: Dragostea pentru Limba Română!

Vă mulţumim tuturor şi urăm Revistei Internaţionale ***MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC*** *cât mai multe şi frumoase numere!*

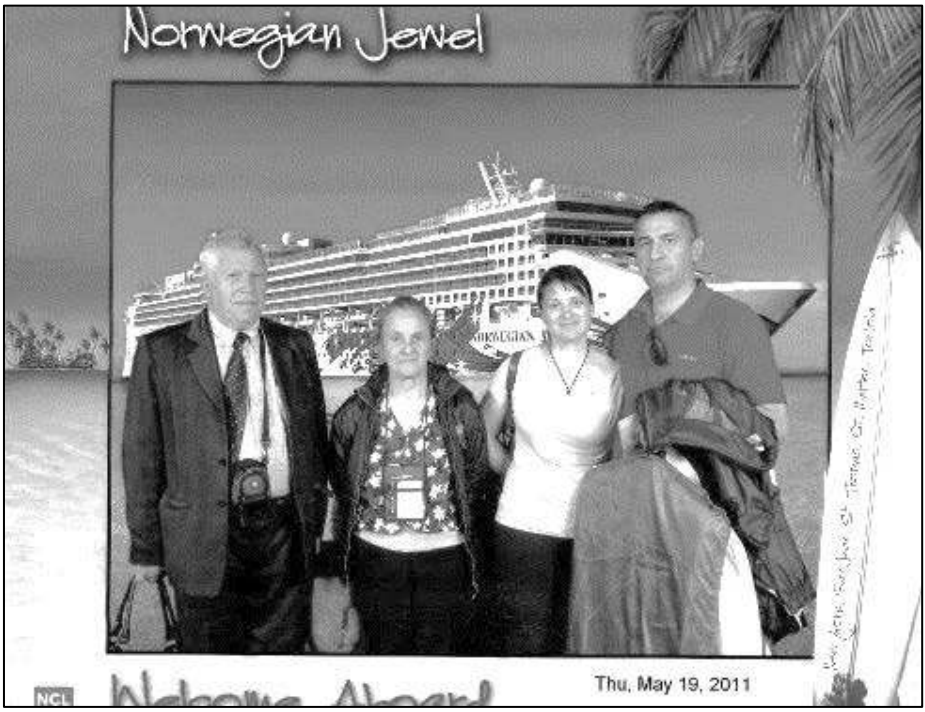
A consemnat,
Prof. dr. Monica Luminiţa COZMEI"
Articol apărut în ziarul Meridianul
de joi 30 martie 2017

„Un om fără odihnă și fără astâmpăr, pe care l-am cunoscut în anii de după Revoluția din 1989, unul dintre cei condamnați să construiască."
jurnalist, Alexandru Mironov, scriitor, fost ministru
(„MARIN - 70", Ed. PIM, Iași, 2011, p. 73)

14. <u>Reprezentări internaţionale</u>, Depart. Tourrenne

(Reprez. grupului de la Micleşti, jud. Vaslui, interviu cu Prefectul, manifestare Cult. la Casa de cultură din Neuille Pompierre de lângă orașul Tour), Strassbourg (1999,cu grupul, primit de Secret.gen al Comisiei Europene, Marie Trautman,interviu și dineu oferit in sala de festivități a Primăriei din Strassbourg) Budapesta (2dec.2001, Internaționala Ecologistă, președintele delegației ecologiste românești. Tratative de 2 ore cu președintele ecologist german și Ministru de Externe, Ioscha Fischer, Hotel Budapesta), Montreal (Invitat al Televiziunii Canadiene), Chișinău (Participant-invitat la Congresul ecologiștilor de către președintele Ioan Dediu, Discuții ample la Ministerul Culturii cu Ion Ungureanu, Stabilirea legăturii cu Nicolae Dabija, președ. Uniunii Scriitorilor din Moldova, materiale de

presă și protocoale semnate, Uniunea Ziariștilor din Balcani (Timișoara, printre inițiatori și primii semnatari), Transnistria (Tighina, Dubăsari, Soroca, în timpul luptelor declanșate după vizita lui Ion Iliescu și Adrian Năstase, urmate de autoproclamarea Independenței Republicii Transnistriene. Interviu cu președintele Igor Smirnov).

Relație de prietenie specială cu Președintele Republicii Moldova, Mircea Snegur de mai multe ori intervievat.

Filmări și transmisii în direct din 32 de țări. Recunoaștere internațională confirmată prin M.C.R., unde colaborează 76 de scriitori străini. Prezență activă în mediul VIRTUAL.

„Dumitru Marin, a avut prioritate în mass-media vasluiană, iar eu cred că și în cea din toată Moldova de dincoace și de dincolo de vremelnica graniță”

prof. dr. Mihai Miron

aprilie 2016

15. Referințe:

– **MARIN 70 - Volum omagial,** 210 p. (2011);

–**MARIN D. V. - Opera în câmpul critic și valoric**, 202 p. (2013).

– Iordan Datcu - **Dicționarul etnologilor români**, Ed. SAECULUM I.O., București, 1998: MARIN, Dumitru V., pp. 65 - 66;

–**Istoria Jurnalismului din România în date,** *Enciclopediecronologică*, ed. Polirom, Volum coordonat de Marian Petcu (pag. 514, 655, 902, 910, 930, 936, 945, 965 și 1002).

– **Enciclopedia Personalităților din România,** ed. a V-a, 2010, Hubners Who is Who, p. 790.

– **Personalităţi băcăuane**, vol. VII, Cornel Galben, 2014 pag. 142-149;

– Alte dicționare ale personalităților în județele Vaslui, Galați, Bacău, total **13**. Alte reviste și ziare.

– Biblioteca județeană Vaslui: **Biobibliografie „DUMITRU V. MARIN la 70 de ani”** (2011);

– Biblioteca județeană Bacău - Catalog internațional - **Geografie spirituală; D.V.Marin.**

–Vasile Ghica **- „Nasc și la Tecuci oameni”.** (Tecuci), Dicționar personalități (2008).

– **Monografia Popricani, jud. Iași - 18 noiembrie 2013.**

–**MARIN D.V. CONTEMPORANUL NOSTRU** (virtual, 2014).

–**75 - D.V. MARIN (istorie - cultură - jurnalism), Volum omagial**, ed. PIM, Iași, 2016.

– Uniunea Ziariștilor Profesioniști - **Dumitru V. Marin - Om, operă, prezență -** Ed. PIM, Iași, 2015 (92 pag. - reeditare 72 pag.).

– Uniunea Ziariștilor Profesioniști - **Operă și viață pentru Vaslui - România/ Dumitru V. Marin -** Ed. PIM, Iași, 2015 (52 pag.).

– B. Negoescu, (Benone Neagoe) **Tinerețe fără bătrânețe,** Revista UZPR, nr.3/vară, 2016, p.25.

–**Supliment omagial literar – artistic, cu amici / La mulți ani, D.V.M -75, Pim,2016, 80 pag.**

– Articole omagiale și de analiză în Meridianul Iași-Vaslui-Bacău, în M.C.R., Deșteptarea - Bacău, BZI Iași.

–**C. Galben, Personalităţi băcăuane, DUMITRU V. MARIN**, Ateneu, nr.561, an 53, mai 2016, p.23, 2016

– **Ioan Dănilă, Limba ce-o vorbim**…, Deșteptarea, an XXVI, nr.7615/29.04.2016

– Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău, în multe ediții, începând cu 1996, 26 septembrie.

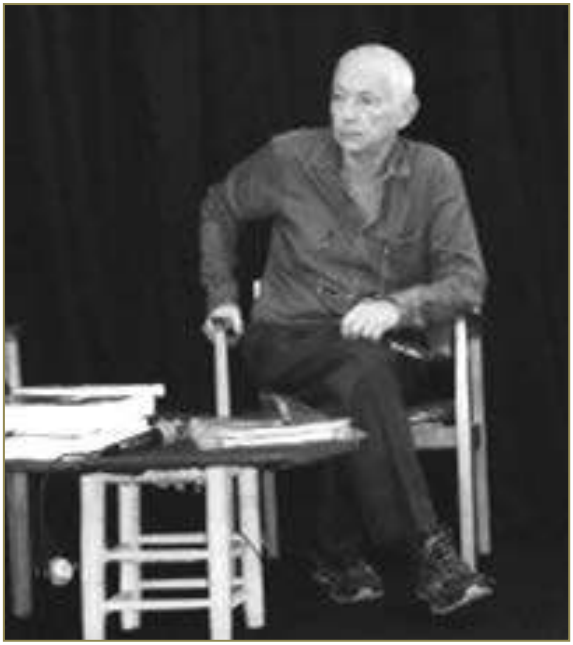
– Ion N. OPREA **Dumitru V. Marin, DVM, de la un timp DVMZ** – 75, Luceafărul, Anul 8 - 2016, 27 aprilie, 2O16.

– Materiale omagiale în M.C.R, Meridianul și alte publicații.

– Constantin Chirica, **Măcărești**, file de istorie, ed..Samia, Iași, 2013, 248 pag.

– **111 Valori naționale pentru Vaslui,** Ed. PIM, Iași, 2019, 512 p.

–**Recorduri, recorduri, numai …recordurile, pentru memoria istoriei,** pliant, 3000 ex.,2018.

„…prin graţia netului l-am cunoscut pe domnul D.V. Marin care în meseria mea de inginer este acronimul nelipsitului instrument Digital-Volt-Metru. În cazul editorului din Vaslui, electronica este înlocuită cu o vastă activitate intelectuală, publicistică, didactică, posturi de radio, Director în presă etc... iată o biografie impresionantă şi bogată la extrem."

Cu amiciţie, Adrian Grauenfels, ASILR – Israel

16. Distincții:

- Ordinul Ziariștilor „aur" de 2 ori, Cetățean de onoare în 3 județe, Numeroase Diplome de Onoare și Excelență, oficiale și pentru merite sau participare.

– Diplome de onoare, conferite de Primăria Bârlad. Numeroase alte Primării din Moldova, Consiliul județean Vaslui și diverse culte religioase.

Primul Cetățean de onoare al comunei **Podu-Turcului, județul Bacău** (29 martie 2011); Cetățean de onoare al comunei **Prisăcani, județul Iași** (24 august 2014); Cetățean de onoare al comunei **Țepu, județul Galați** (30 septembrie 2014).

– Membru al *Ligii Scriitorilor din România*, și *Uniunii Ziariştilor Profesionişti* din România.

„Dăruit, generos, autoritar cu măsură, iertător, învățător a condus cu bine „barca”, s-a descurcat, a reușit să-și pună copiii pe picioare. Adeseori gândindu-mă la copiii mei, îmi doresc să aibă un tată cum am avut și eu. Nu e puțin lucru să transformi copilul în matur și probabil ca până la urmă asta e cea mai mare realizare a unui individ în plan personal. Eu cred că el a reușit și în privința asta.[…]

Av. Daniel Marin - Cernat,
(întemeietor TVV și „Unison Radio”, fiul mijlociu,
București, 29.03.2011
(„MARIN - 70”, Ed. PIM, Iași, 2011, p. 98)

FILM: ***„A fost sau n-a fost”*** (filmul lui Corneliu Porumboiu, consacrat lui D.V.M., an 2006), premiat la Cannes ș.a., ș.a.î

„D.V. Marin reprezintă astăzi, peste ½ secol de istorie trăită – vorbită – scrisă, de după 1968 (când s-a înființat județul). Mereu a fost într-un plan prezent, martor și actant la tot ce s-a înfăptuit în municipiul, județul Vaslui sau chiar în Moldova românească. El însuși ne-a lăsat multe volume de istorie culturală, lucrări științifice sau de înaltă jurnalistică. În peste 6 decenii, prezența lui a fost mereu remarcabilă... Omul și opera sunt déjà intrați într-un patrimoniu.

Mărturiile sale sunt unice și, acum, imposibil de cuantificat exact."

Al. IONESCU –
Laureat al Academiei Române
(15 iulie, 2018)

ICONOGRAFIE

Dumitru V. MARIN
Anul de debut
03.10.1957, Cl. a IX-a

TVV – Prima emisiune
24 decembrie 1990

Dumitru V. MARIN
03.08.1999

Dumitru V. MARIN
Văzut de Gheorghe Alupoaei

În fața lui Francois Mitterand – 18 febr. 1991, Iași

30 aug. 1991, Rep. Moldova -Chișinău, Interviu cu preș. Mircea Snegur

Cu preș. Ion Iliescu, 1990, la Vălenii de Munte

Nov. 1996 – Prima vizită a președintelui Emil Constantinescu

Vaslui, mai 2004 - cu președintele Emil Constantinescu

Dumitru V. Marin, Emil Constantinescu, Dan Albescu 2 mai 2004, Vaslui, în atmosfera electorală

Interviu cu Ion Raţiu,
la Vaslui, 1992

D.V. Marin - Traian Băsescu
În acţiune... în campanie electorală
noiembrie 2004

Octombrie 2007, Vaslui –
interviu cu Teodor Stolojan,
preşedinte PD-L

2008, Primul ministru
Călin Popescu Tăriceanu,
în direct la TVV

Cu Jonathan Scheele,
în Studioul TV Vaslui,
15 nov. 2005

Interviu cu poeta Ana
Blandiana – 10 martie 1994

2009 - Interviu cu cântăreața Matilda Pascal Cojocariția

2 iunie 2007, Vaslui - Cu Prințesa Margareta și Principele consort Radu Duda

9 iulie 2007, Trăiască Vaslui - întâlnire cu Mitropolitul Ardealului, IPS Laurențiu Streza

2009 - interviu cu președintele CJ Vaslui, Vasile Mihalachi

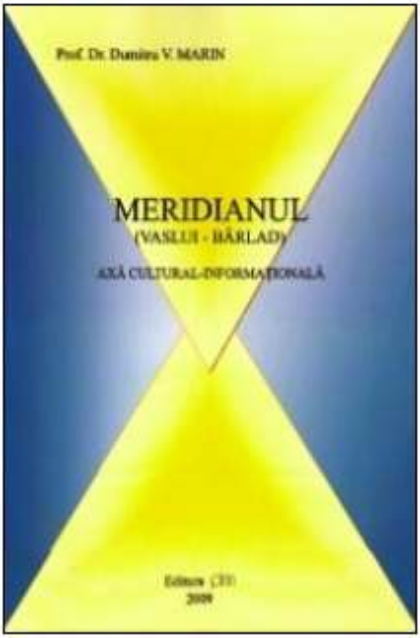

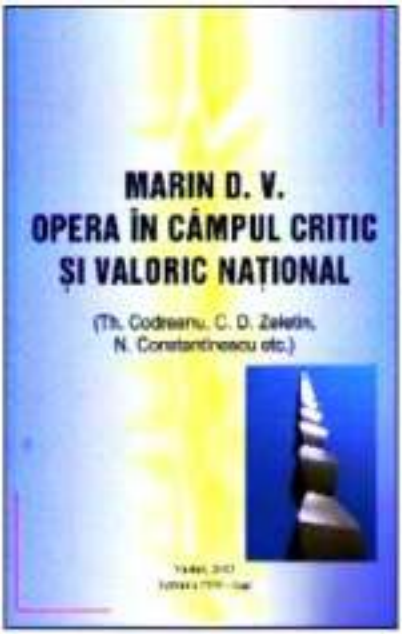

Dumitru V. Marin
ZĂPADA
PE FLORI DE CIREȘ
în spațiul pentru iubire
Vaslui
2014

Prof. dr. Dumitru V. MARIN
CEAUȘESCU-›.....-BĂSESCU
Mitterand - Snegur - Iliescu
Lucinski - Constantinescu
Regele Mihai I
- evocări de reporter -
Editura PIM - Iași

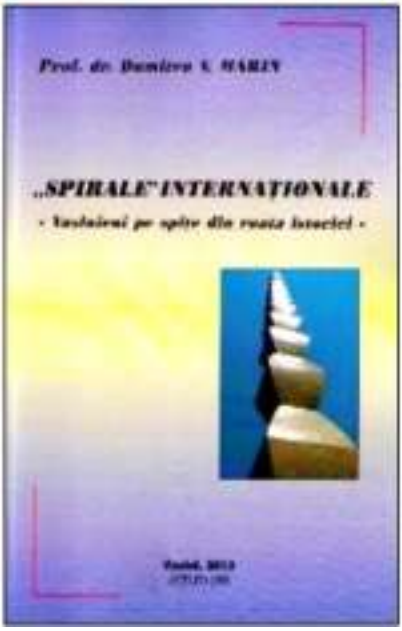

Prof. Dr. Dumitru V. MARIN
MERIDIANUL
(VASLUI - BÂRLAD)
AXĂ CULTURAL-INFORMAȚIONALĂ
2009

Prof. dr. DUMITRU V. MARIN - Zeletin
25 - TV.V.
- istorie și cultură -
Editura PIM, Iași, 2015

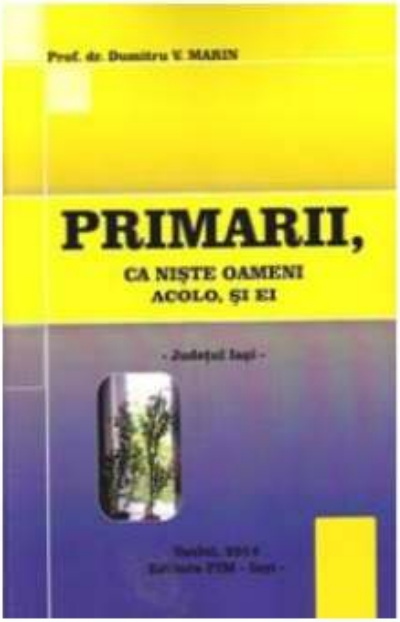

Prof. dr. DUMITRU V. MARIN
Editoriale valabile
din vremuri regretabile

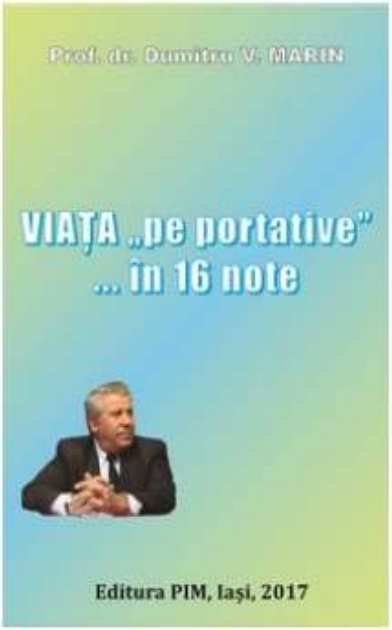

MARIN D. V.
OPERA ÎN CÂMPUL CRITIC
ȘI VALORIC NAȚIONAL
(Th. Codreanu, C. D. Zeletin,
N. Constantinescu etc.)

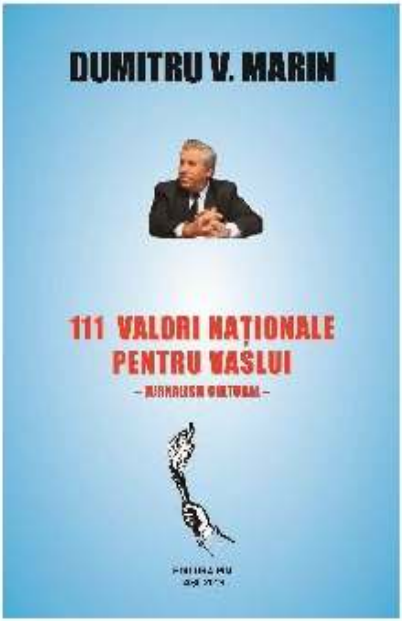

Prof. dr. Dumitru V. MARIN - Zeletin
PRIMA CLASĂ...
DE PE VALEA ZELETINULUI

Prof. dr. Dumitru V. MARIN
„SPIRALE" INTERNAȚIONALE

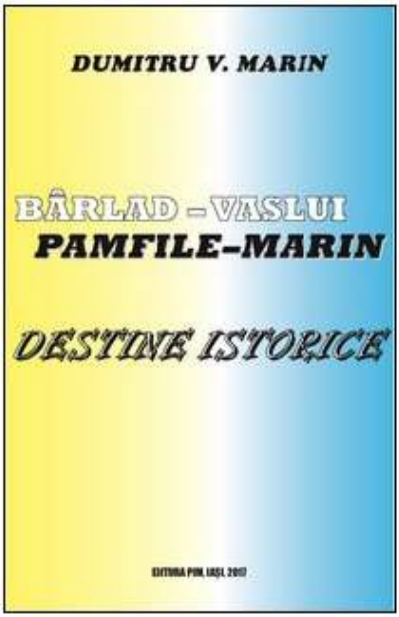

Prof. Dr. Dumitru V. MARIN
Tv.V. - Vaslui - România - Europa
Filă de istorie, presă și cultură
Editura PIM - Iași
2011

Prof. dr. Dumitru V. MARIN
PRIMARII,
CA NIȘTE OAMENI
ACOLO, ȘI EI
- Județul Iași -

Prof. dr. Dumitru V. MARIN
VIAȚA „pe portative"
... în 16 note
Editura PIM, Iași, 2017

DUMITRU V. MARIN
111 VALORI NAȚIONALE
PENTRU VASLUI

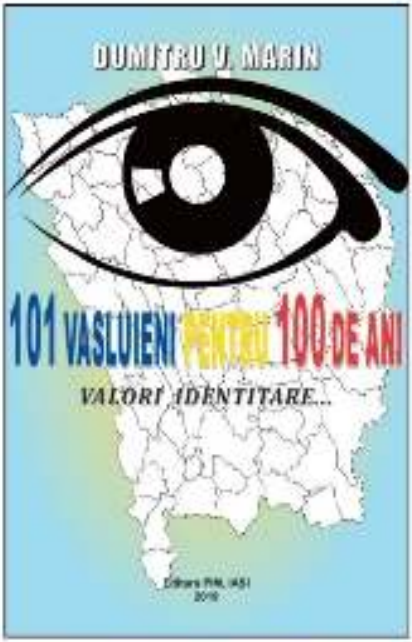

D.V. MARIN
FESTIVALUL NAȚIONAL
AL UMORULUI
"CONSTANTIN TĂNASE"
Vaslui
- 40 -

DUMITRU V. MARIN
BÂRLAD – VASLUI
PAMFILE-MARIN
DESTINE ISTORICE

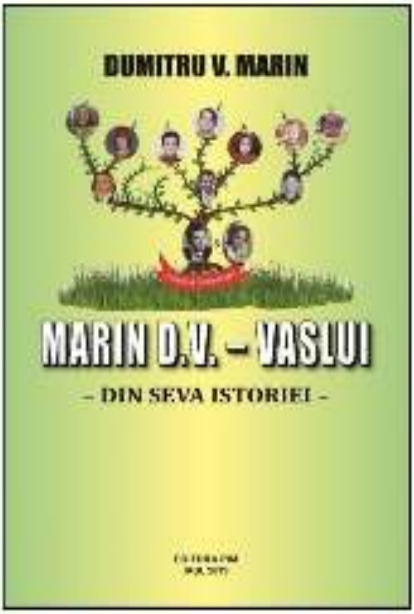

DUMITRU V. MARIN
... 77... NODURI CULTURALE
ȘI
SEMNE AMICALE

DUMITRU V. MARIN
EDITORIALE, ARTICOLE,
ESEURI

Dumitru V. MARIN
TVV - 15
în explozia
cultural-informațională
din județul Vaslui

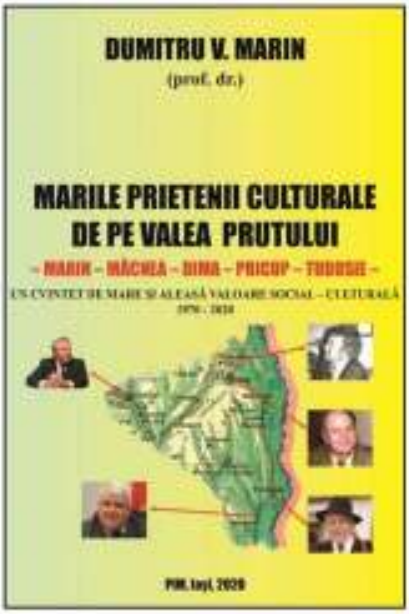

DUMITRU V. MARIN
101 VASLUIENI PENTRU 100 DE ANI
VALORI IDENTITARE...

DUMITRU V. MARIN
LICEENI LA PODU – BACĂU
Și, au trecut... 60(!)

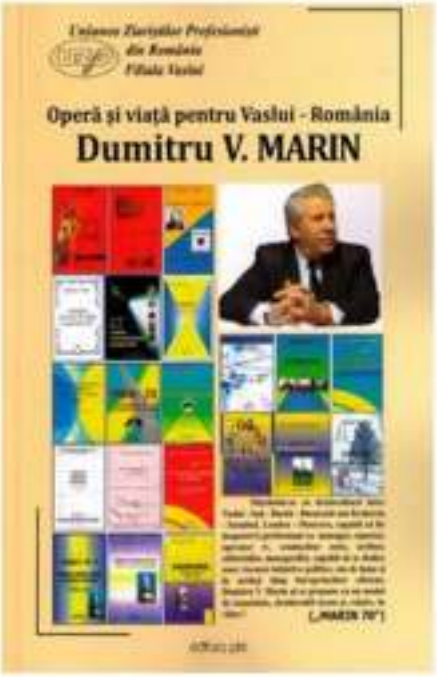

DUMITRU V. MARIN
MARIN D.V. – VASLUI
– DIN SEVA ISTORIEI –

DUMITRU V. MARIN
(prof.dr.)
JALE ŞI EROISM ROMÂNESC
LA COTUL DONULUI... ŞI DUPĂ!
UNICE PERFORMANŢE JURNALISTICE
PIM, Iaşi, 2018

DUMITRU V. MARIN
(prof.dr.)
JALE ŞI EROISM ROMÂNESC
LA COTUL DONULUI... ŞI DUPĂ!
UNICE PERFORMANŢE JURNALISTICE
Ediţia a II-a
PIM, Iaşi, 2020

DUMITRU V. MARIN
(prof. dr.)
MARILE PRIETENII CULTURALE
DE PE VALEA PRUTULUI
– MARIN – MĂCHIA – DIMA – PRICOP – TUDOSE –
PIM, Iaşi, 2020

Prof. dr. DUMITRU V. MARIN
CU EMINESCU, DASCĂL
DE SUFLET
STUDII ŞI ADNOTĂRI
istorico-literare

Uniunea Ziariștilor Profesioniști
din România
Filiala Vaslui
Operă și viață pentru Vaslui - România
Dumitru V. MARIN

Uniunea Ziariștilor Profesioniști
din România
Filiala Vaslui
Dumitru V. MARIN - Zeletin
- Om, operă, prezență - (II)

100 de ani
Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România
Uniunea Ziariștilor Profesioniști
din România
The Union of Professional Journalists
in Romania
DISTINCȚIA
CREDINȚĂ ȘI LOIALITATE
Dumitru V. Marin
Director General al grupului de presă CVINTET TE-RA - Vaslui
pentru devotiunea, perseverența, stăruința
și puterea de a sluji actul jurnalistic și publicistic,
de-a lungul unei bogate cariere

„Am muncit, am învățat, am învățat pe mulți alții!”

(D.V.M.)

DIN PRESA:

Cu toată siguranța: D.V. Marin este cel mai mare jurnalist vasluian din toate timpurile, pentru că:

1. Are o longevitate activă de excepție,peste 62 de ani în presă (debut: Steagul Roșu, 1957);

2. A realizat singurul grup de presă, simultan cu Televiziune, Radio (2 posturi), ziar **Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău** și revista internațională **MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC**, aceasta, doar după 5 ani, în 20 numere, având 571 de colaboratori din toată lumea;

3. A publicat 38 de cărți, în mare majoritate de istorie culturală, a ridicat monumentul **„77… Noduri culturale și semne amicale”**, Iași, 2018, 398 pag.;

4. A reușit 3 recorduri mondiale (interviuri cu 9 șefi de stat, 14 prim miniștri, revistă dinspre jurnalismul cultural (difuzată în 4 continente, 32 de țări), la care se adaugă interviuri cu Papa Ioan Paul al II-lea, Înalte fețe bisericești, în frunte cu patriarhii Teoctist, Daniel, mitropoliți, episcopi, preoți. Ar trebui să se adauge sutele de manifestări cu public din județele Moldovei, Simpozioanele naționale **„Omagiu cărții și culturii vasluiene”** și multe altele (v. Pliantul **„Recorduri, Recorduri, Recorduri... numai recordurile**);

5. A realizat o veritabilă școală de presă (când așa ceva nu exista) pentru că peste 500 de persoane au învățat câte ceva la noi (vârfuri: Pârvoiu, Sîmpetru, Striblea), tot ce există în județ s-a școlit aici;

6. A fost un actor politic important în județul Vaslui, timp de 30 de ani șef de partid-ecologist, în variante și perioade, candidat la Primărie, Consiliul Județean, Parlament (ambele camere);

7. A fost cumpătat și în deplină legalitate om de afaceri, și, spune că „nu sunt bogat dar nu sunt sărac”;

8. A întreținut atmosferă și relații afectiv-culturale cu peste 480 de personalități din țară și de peste hotare (vezi, vol. **„111 valori naționale dintr-un secol pentru Vaslui – Jurnalism cultural”** (2019, 512 p.), mai ales după 1990, când a înființat primul post privat de televiziune din România, Licența 001/TV. „Pe mulți i-am făcut eu oameni, pe foarte mulți i-am ajutat și stimulat cu imaginea TV – radio – presă scrisă, să devină ceea ce sunt în 2019”

9. Singurul „Mecena” din județul Vaslui;

10.Are destui dușmani care să-l denigreze, inclusiv pentru emblema județului Vaslui, **„101 vasluieni pentru 100 de ani”** (Iași, 2019, 404 pag.), ori **111 valori naționale pentru Vaslui**, Iași, Pim, 2019, 512 pag., **Jale și eroism românesc la Cotu Donului… și după(!)**, Iași, Pim, 2020, 305 p.

*

„Eu sunt omul muncii mele imposibil de egalat vreodată” (D.V.M.)

DE ACELAȘI AUTOR:

Operă tipărită (selecții):

– **Considerații privind cântecul popular...** (1974) – studiu etnofolcloric,18 pag.

– **Basme de Tudor Pamfile, ediție îngrijită de D.V.M**., editura Junimea, Iași (1976),124 pag.

– **Evoluția învățământului vasluian până în 1859** (1980) – **Istoria învățământului. 8 pag.**

– **Liceul „M. Kogălniceanu", monografie la Centenar** (1990)

– **Tudor Pamfile și revista „Ion Creangă"** – istorie etnofolclorică. 294 p. (1998)

– **Unison Radio Vaslui continuă...** – prezentare media (2000)

– **TV.V – 15... explozia** – „Cronica locului, jurnal intim...", 556 p. (2006)

– **Zăpada pe flori de cireș** – roman – 274 p. (1999). Ediția a II-a (2014)

– **Meridianul – O istorie a presei locale și a Curentului Cultural Informațional**, 416 p. (2009)

– **Festivalul Național al Umorului „Constantin Tănase"** – istorie culturală – 218 p. (2010)

– **TV. V – Vaslui – România – Europa – filă de istorie, presă și cultură** – 256 p. (2011)

– **Giurgioana – Bacău, Sat – Biserică... – monografie**, 169 p. (2011)

– **Editoriale valabile din vremuri regretabile** – culegere – 258 p. (2013)

– **Cu Eminescu, dascăl de suflet** – Studii și adnotări istorico-literare, 172 p. (2013)

– **Marin D.V. – Opera în câmpul critic și valoric – (Th. Codreanu, C.D. Zeletin, N. Constantinescu etc.)** – opinii, editoriale – 202 p. (2013)

– **„Spirale ” internaționale – Vasluieni pe spițe din roata istoriei** – reportaje și interpretări – 208 p. (2013)

– **Primarii, ca niște oameni acolo, și ei** – Jud. Iași –338 p. (2014)

– **Ceaușescu –...– Băsescu, Mitterand – Snegur – Iliescu, Lucinski – Constantinescu – Regele Mihai I (evocări de reporter)**, Ed. PIM, Iași, 2014, 188 p.

– **Prima clasă.../ Personalități de pe Valea Zeletinului**, Ed. PIM, Iași, 331 p. (2014)

– **Marin D.V. contemporanul nostru** (virtual, 2014)

– **25 – TV. V – Istorie și cultură**, Ed. PIM, Iași, 154 p. (2016)

– **Învățământ și merit vasluian (eșantion din învățământul românesc)** (I), Ed. PIM, Iași, 154 p. (2016)

– **77 – D.V. Marin (istorie – cultură – jurnalism)** – Volum omagial –, Ed. PIM, Iași, 168 p. (2016)

– **Viața „pe portative”... în 16 note**, Ed. PIM, Iași, 78 p. (2017)

– **Bârlad – Vaslui/Pamfile – Marin/Destine istorice**, Ed. PIM, Iași, 156 p. (2017)

– **...77 Noduri culturale și semne amicale**, Ed. PIM, Iași, 397 p. (2018)

– **Editoriale, articole, eseuri** Ed. PIM, Iași, 184 p (2018).

– **101 Vasluieni pentru 100 de ani**, Ed. PIM, Iași, 402 p. (2019)

– **Liceeni la Podu – Bacău**, Ed. PIM, Iași, 204 p. (2019)

– **Marin D.V. – Vaslui – Din seva istoriei** –, Ed. PIM, Iași, 160 p. (2019)

– **111 Valori naționale pentru Vaslui** – Ed. PIM, Iași, 512 p. (2019)

– **Jale și eroism la Cotul Donului... și după(!)**, Ed. PIM, Iași, 274 p. (2019). **Ediția a II-a**, Ed. PIM, Iași, 305 p. (2020).

– **Marile prietenii de pe Valea Prutului / Marin-Mâcnea-Dima-Pricop-Tudosie/,** Iași. Pim,2020, 208 p.

– **Opera Magna 1… folcloristică**/Pim, 2020. 612 pag.

„Mișcându-se cu dezinvoltură între Vaslui - Iași - Bacău - București sau Krakovia - Istanbul, Londra - Moscova, capabil să fie deopotrivă performant ca manager, reporter, operator tv, conducător auto, scriitor, editorialist, monografist, capabil să se dedice unor riscante inițiative politice, om de lume și în același timp întreprinzător eficient, Dumitru V. Marin ni se propune ca un model de umanitate, dezirabil acum și, relativ, în viitor!

Performer de excepție, creator prin excelență, personalitatea lui D.V. Marin nu va putea fi ajunsă sau egalată prea devreme, dacă nu cumva, niciodată.

D.V. Marin, este și rămâne unic în istoria Vasluiului."

(Prof. univ. dr. Alexandru Ionescu,
laureat al Academiei)

REZUMAT

O imagine a unei ramuri a activității de o viață a autorului în domeniul folcloristicii (vol.1).

S-a considerat că, editată, Teză de doctorat trebuie să-și intre în rolul de lucrare fundamentală legată de activitatea etnofolcloristului Tudor Pamfile, dar, mai ales, ca ilustrare a acelui moment unic în favoarea culegerilor de teren de către repovestitori, adică învățătorime, preoțime, funcționărime și chiar ostășime, într-un avânt patriotic irepetabil, avându-l portdrapel pe ofițerul din Țepu.

E vorba de epoca romantică în folclor declanșată de Chestionarele și opera lui B.P. Hasdeu, încurajată de ministrul Spiru Haret, de mari personaltăți ale timpului, și ilustrată ca valoroasă prin revista ION CREANGĂ (1908 – 1921) cu rolul unic al folcloristului de la Bârlad.

Din reeditarea și re-scrierea altei opere „Pamfile-Marin/destine istorice" rezultă o paralelă cultural-socială și folcloristică de asemenea unică, cu eroi unici, din secole și milenii diferite, dar cu important rol cultural în epocă.

Opera magna 1 completează informațiile despre cei doi protagoniști prin alte opere de profil re-publicate aici.

Fără, îndoială o carte care interesează, impresionează, informează publicul vorbitor de limba română de pretutindeni, inclusiv ca peremptoriu instrument de lucru pentru cercetătorii dintre granițele limbii române, adică din toată lumea.

SUMMARY

An image of a branch of the author's lifelong activity in the field of folklore (vol.1).

It was considered that, edited, the Doctoral Thesis must enter into the role of fundamental work related to the activity of ethnofolklorist Tudor Pamfile, but, especially, as an illustration of that unique moment in favor of field collections by narrators, ie teaching, priesthood, civil servant and even soldier, in an unrepeatable patriotic momentum, having the flag bearer on the officer from Țepu.

It is about the romantic era in folklore triggered by the Questionnaires and the work of B.P. Hasdeu, encouraged by Minister Spiru Haret, by great personalities of the time, and illustrated as valuable by the magazine ION CREANGĂ (1908 - 1921) with the unique role of the folklorist from Bârlad.

From the re-edition and re-writing of another work "Pamfile-Marin / historical destinies" results a cultural-social and folkloristic parallel also unique, with unique heroes, from different centuries and millennia, but with an important cultural role in the era.

Opera magna 1 completes the information about the two protagonists through other profile works re-published here.

Undoubtedly, a book that interests, impresses, informs the Romanian-speaking public everywhere, including as a peremptory working tool for researchers within the borders of the Romanian language, ie from all over the world.

RÉSUMÉ

Image d'une branche de l'activité permanente de l'auteur dans le domaine du folklore (vol.1).

Il a été considéré que, sous la direction de la thèse de doctorat, elle devait jouer le rôle de travaux fondamentaux liés à l'activité de l'ethnofolkloriste Tudor Pamfile, mais surtout comme illustration de ce moment unique en faveur des collections de terrain par les narrateurs, c'est-à-dire l'enseignement, la prêtrise , fonctionnaire et même soldat, dans un élan patriotique irremplaçable, portant le porte-drapeau sur l'officier de Ţepu.

Il s'agit de l'ère romantique du folklore déclenchée par les questionnaires et le travail de B.P. Hasdeu, encouragé par le ministre Spiru Haret, par de grandes personnalités de l'époque, et illustré comme précieux par la revue ION CREANGĂ (1908 - 1921) avec le rôle unique du folkloriste de Bârlad.

De la réédition et de la réécriture d'une autre œuvre "Pamfile-Marin / destins historiques" résulte un parallèle culturel-social et folklorique également unique, avec des héros uniques, de différents siècles et millénaires, mais avec un rôle culturel important à l'époque.

Opera magna 1 complète les informations sur les deux protagonistes à travers d'autres travaux de profil republiés ici.

Sans aucun doute, un livre qui intéresse, impressionne, informe le public roumain partout, y compris comme outil de travail impératif pour les chercheurs à l'intérieur des frontières de la langue roumaine, c'est-à-dire du monde entier.

SOMMARIO

Un'immagine di un ramo dell'attività permanente dell'autore nel campo del folklore (vol.1).

Si è ritenuto che, a cura della tesi di dottorato, il ruolo del lavoro fondamentale fosse collegato all'attività dell'etnofolklorista Tudor Pamfile, ma soprattutto come illustrazione di quel momento unico a favore delle raccolte sul campo da parte di narratori, cioè insegnamento, sacerdozio , funzionario e persino soldato, in un momento patriottico irripetibile, con il portabandiera sull'ufficiale di Țepu.

Si tratta dell'era romantica del folklore innescata dai questionari e dall'opera di B.P. Hasdeu, incoraggiato dal ministro Spiru Haret, da grandi personalità dell'epoca e illustrato come prezioso dalla rivista ION CREANGĂ (1908-1921) con il ruolo unico del folclorista di Bârlad.

Dalla riedizione e riscrittura di un'altra opera "Pamfile-Marin / destini storici" risulta un parallelo culturale-sociale e folcloristico anche unico, con eroi unici, di diversi secoli e millenni, ma con un ruolo culturale importante nell'epoca.

Opera magna 1 completa le informazioni sui due protagonisti attraverso altre opere di profilo ripubblicate qui.

Indubbiamente, un libro che interessa, colpisce, informa il pubblico di lingua rumena ovunque, anche come strumento di lavoro perentorio per i ricercatori all'interno dei confini della lingua rumena, cioè da tutto il mondo.

CUPRINS

ACTUALITATEA ȘTIINȚIFICA A OPEREI LUI TUDOR PAMFILE.. 5

PRO PATRIAE 11

I. UN FOLCLORIST ȘI O REVISTĂ BÂRLĂDEANĂ ÎN PATRIMONIUL NAȚIONAL 15

II. REDACTORUL REVISTEI „ION CREANGĂ" CONDIȚII FORMATIVE 31

II. 1. PERIOADA FORMATIVĂ (până la 1908) 32

II. 2. „UN PLAN PENTRU CULEGEREA FOLCLORULUI" 46

II. 3. ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR. 52

II. 4. TENTAȚIA ISTORIEI 61

II. 5 CHEMAREA LITERATURII 68

II. 6. REVISTA ȘI REDACTORUL EI 80

II. 7. CRONICA REVISTEI ION CREANGĂ 87

II. 8. CORESPONDENȚA CU STRĂINĂTATEA 92

II. 9. PERSONALITATE. OMUL DE VEGHE 96

III O REVISTĂ PENTRU O IDEE: CORPUSUL FOLCLORULUI ROMANESC 101

ȚINTA NOASTRĂ 102

III. 1. MOMENTUL COMPETIȚIEI 103

III. 2. AUTORITATEA ȘI ACȚIUNE. DISPUTE 141

III. 2.1. ÎNTRE TEORIE ȘI PRACTICĂ 142

III. 2.2. ÎN APĂRAREA CULEGĂTORILOR 159

III. 2.3. ÎN APĂRAREA REVISTEI 173

III. 3. ORIENTAREA COLABORATORILOR 190

IV O ARHIVĂ PENTRU MAI TÂRZIU 215

IV. 1. O VIZIUNE ETNOLOGICĂ: MAGAZIN DE TEXTE 216

IV. 2. SPECIA PREDILECTĂ DIN FOLCLORUL VERSIFICAT ȘI CÂNTAT: CÂNTECUL POPULAR 220

IV. 2.1. EPICA ÎN VERSURI 225

IV. 2.2.1 FOLCLOR MUZICAL 226

IV. 2.2.2 COREGRAFIA; CA ELEMENT SINCRETIC 228

IV. 3. PROZA POPULARĂ REPOVESTITORI ÎN LITERATURA ROMÂNĂ 238

IV. 3.1. BASMUL 240

IV.3.2. POVESTIRI ȘI LEGENDE 243

IV.3.3. SNOAVA 245

IV.3.4. PAREMIOLOGIA. „O SAMĂ DE CUVINTE” 247

IV. 3.5. GHICITORILE 250

IV.4. FOLCLORUL COPIILOR 251

IV.5. FOLCLORUL OBICEIURILOR 254

IV.5.1. OBICEIURI CALENDARISTICE 254

IV.5.2. CICLUL VIEȚII OMENEȘTI 255

IV.5.3. ALTE OBICEIURI 256

IV.6. DATINE ȘI CREDINȚE 256

IV.6.1. BOTANICA POPULARĂ 257

IV. 6.2. BOLI LA OAMENI ȘI VITE; MEDICINĂ POPULARĂ. 258

IV. 6.3. DESCÂNTECUL 259

IV. 6.4. VRĂJI ȘI FARMECE 259

IV. 7. ETNOGRAFIE ȘI ARTĂ POPULARĂ 261

IV. 8. MITOLOGIE ROMÂNEASCĂ 263

IV. 9. TEXTE RELIGIOASE ȘI SEMNALĂRI 265

IV. 10. ALTE MATERII 266

V. FINAL DESCHIS..... 269

NOTE 27981

VI. MĂRTURII ȘI DOCUMENTE..... 303

BIBLIOGRAFIA OPEREI LUI T. PAMFILE. VOLUME 345

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ..... 348

VII. CAPITOL SPECIAL. ADNOTARI, PARERI, DUPA 22 DE ANI DE LA PRIMA EDIȚIE 351

OBSERVAȚII DE ACTUALITATE: 354

PAMFILE ȘI REVISTA LUI, DUPĂ UN SECOL 354

II PAMFILE – MARIN DESTINE ISTORICE (EDIȚIE REVĂZUTĂ, RE-ÎNTREGITĂ) 3631

OAMENI, FAPTE, DESTINE: DE VASILE LARCO, POET, EPIGRAMIST, SCRIITOR..... 366

ARGUMENT, ÎN 2020: 368

PAMFILE– MARIN DESTINE ISTORICE DE CENTENAR: 1918 – 2018 371

O REVISTĂ DINSPRE JURNALISMUL CULTURAL……..373

ORIGINI. 384

STUDII ȘI FUNCȚII. 387

PARALELISME. 388

CONDIȚIONALITĂȚI 414

SIMILITUDINI: 423

ONORURI 425

PROIECȚII 426

ESENȚIALE: 438

VALORI NAȚIONALE… VALIDATE LA VASLUI..... 438

DOVEZI DE CONTINUITATE..... 451

CONSIDERAȚII PRELIMINARE PRIVIND PROMOVAREA CÎNTECULUI POPULAR LA REVISTA DE FOLCLOR „ION CREANGĂ” 453

LANSARE DE CARTE: BÂRLAD–VASLUI/PAMFILE–MARIN/ DESTINE ISTORICE 473

MATERIALE DE PROFIL: (PUBLICATE, ÎN TIMP, SELECȚII) 488

ALTE EXEMPLIFICĂRI: DIMITRIE CANTEMIR: ARGUMENTUL FOLCLORICO - ETNOGRAFIC…..... 490

UN PRECURSOR ÎN SOCIOLOGIE..... 494

DINTRE ALTE SCRIERI..... 497

MERIDIANUL... TUDOR PAMFILE: HAI LA ȚEPU CU GRĂBIRE, DUMINICĂ! 512

TUDOR PAMFILE – OMAGIU MARELUI FOLCLORIST!..... 514

TEME DIVERSE. EXEMPLIFICARI. 525

Centenar Alecsandri: CREATOR AL MOMENTULUI CULTURAL 525

FESTIVALUL OBICEIURILOR DE IARNĂ IAȘI – 50..... 528

OBICEIURILE, LA VASLUI… ÎN PIAȚA PUBLICĂ, MII DE OAMENI! 531

FESTIVALUL OBICEIURILOR LA VASLUI DIN 18 DEC. 2016 .. 534

DATINE-OBICEIURI DE SĂRBĂTORILE DE IARNĂ. CONTAMINĂRI, DEGRADĂRI, PREZENȚE – ESEU SINTETIC, DECEMBRIE 2017..... 537

FESTIVALUL OBICEIURILOR, LA VASLUI……545

EXCEPȚIONAL: FANFARA LUI BRIȘCARU, CU NICOLAE BALAN – DIRIJOR…..... 548

PODU TURCULUI, 30 mai, 2019 PROGRAMUL ZILEI DE 30 ȘI AL SIMPOZIONULUI *TIMP ȘI VALOARE PE VALEA ZELETINULUI* 551

ÎNCHEIERE: 553

LUMEA LUI MARIN……..555

ADDENDA..... 561

OPERA - TABLOU SINTETIC – Dumitru V. MARIN..... 563

ICONOGRAFIE 5867

DIN PRESA 5979

DE ACELAȘI AUTOR..... 601

REZUMATE 6045

CUPRINS…… 609

… ARGUMENT:

… 1/2 secol pentru OPERĂ…

… ACȚIUNI ȘI ACTIVITĂȚI DE TOP, în câteva domenii esențiale vieții…

… SPIRIT DESCHIS, **uneori pătimaș**, MEREU ÎN COMPETIȚIE…

… ADVERSARI ȘI DUȘMANI… de mare putere și CLASĂ…

…**Prieteni și prețuitori pe măsură**…

… **chiar are** HARUL DE **A FACE**…

D.V. Marin este
…UN OM AL ACESTUI TIMP…!

– Mii de articole, editoriale, reportaje sau contribuții științifice, în zeci de publicații, debut 1958;
– Deschizător de drumuri... și îndrumător în presa locală și moldoveană;
– Director și editor de reviste: 1. *ONYX* (Revistă de literatură, civilizație și atitudine, Anul III, nr. 11 - 12 (27 - 28) - nov. - dec. 2014); 2. *Meridianul Cultural Românesc* (Revistă trimestrială, 2015➔).
– Editor: *Vlăstarul* (1990), *Teleradioeveniment* (1993), *Meridianul* (1996 ➔).

Operă tipărită (selecții):

– Considerații privind cântecul popular... (1974) – studiu etnologic
– Basme de Tudor Pamfile, ediție îngrijită de D.V.M., editura Junimea, Iași (1976)
– Evoluția învățământului vasluian până în 1859 (1980)
– Istoria învățământului
– Liceul „M. Kogălniceanu", monografie la Centenar (1990)
– Tudor Pamfile și revista „Ion Creangă" – istorie etnofolclorică. 294 p. (1998)
– Unison Radio Vaslui continuă... – prezentare media (2000)
– TV.V – 15... explozia – „Cronica locului, jurnal intim...", 556 p. (2006)
– Zăpada pe flori de cireș – roman – 274 p. (1999). Ediția a II-a (2014)
– Meridianul – O istorie a presei locale și a Curentului Cultural Informațional, 416 p. (2009)
– Festivalul Național al Umorului „Constantin Tănase" – istorie culturală – 218 p. (2010)
– TV. V – Vaslui – România – Europa – filă de istorie, presă și cultură – 256 p. (2011)
– Giurgioana – Bacău, Sat – Biserică... – monografie, 169 p. (2011)
– Editoriale valabile din vremuri regretabile – culegere – 258 p. (2013)
– Cu Eminescu, dascăl de suflet – Studii și adnotări istorico-literare, 172 p. (2013)
– Marin D.V. – Opera în câmpul critic și valoric – (Th. Codreanu, C.D. Zeletin, N. Constantinescu etc.) – opinii, editoriale – 202 p. (2013)
– „Spirale " internaționale – Vasluieni pe spițe din roata istoriei – reportaje și interpretări – 208 p. (2013)
– Primarii, ca niște oameni acolo, și ei – Jud. Iași –338 p. (2014)
– Ceaușescu –...– Băsescu, Mitterand – Snegur – Iliescu, Lucinski – Constantinescu – Regele Mihai I (evocări de reporter), Ed. PIM, Iași, 2014, 188 p.
– Prima clasă.../ Personalități de pe Valea Zeletinului, Ed. PIM, Iași, 331 p. (2014)
– Marin D.V. contemporanul nostru (virtual, 2014)
– 25 – TV. V – Istorie și cultură, Ed. PIM, Iași, 154 p. (2016)
– Învățământ și merit vasluian (eșantion din învățământul românesc) (I), Ed. PIM, Iași, 154 p. (2016)
– 77 – D.V. Marin (istorie – cultură – jurnalism) – Volum omagial –, Ed. PIM, Iași, 168 p. (2016)
– Viața „pe portative"... în 16 note, Ed. PIM, Iași, 78 p. (2017)
– Bârlad – Vaslui/Pamfile – Marin/Destine istorice, Ed. PIM, Iași, 156 p. (2017)
– ...77 Noduri culturale și semne amicale, Ed. PIM, Iași, 397 p. (2018)
– Editoriale, articole, eseuri Ed. PIM, Iași, 184 p (2018)
– 101 Vasluieni pentru 100 de ani, Ed. PIM, Iași, 402 p. (2019)
– Liceeni la Podu – Bacău, Ed. PIM, Iași, 204 p. (2019)
– Marin D.V. – Vaslui – Din seva istoriei –, Ed. PIM, Iași, 160 p. (2019)
– 111 Valori naționale pentru Vaslui – Ed. PIM, Iași, 512 p (2019)
– Jale și eroism la Cotul Donului... și după(!), Ed. PIM, Iași, 274 p. (2019). Ediția a II-a, Ed. PIM, Iași, 305 p. (2020)
– Opera Magna 1, Ed. PIM, Iași, 615 p. (2020)

„O operă pentru un timp și o ilustrare a unui mediu unic, viața care pulsează în editoriale, în cărțile sale și în filmul lui Porumboiu ... un învingător prin muncă, merite naționale prin activitatea politică autoritate morală, recunoscute. Afirm că a avut harul de A FACE!"

Prof. Dr. Emil Constantinescu, Președintele României, 1996 – 2000